ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.296

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 սեղ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 1 Mars 1949 երեքշաբթի 1 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5783 — Նոր շրջան թիւ 1194 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ԵՒՐՈՊԱՆ ՊԻՏԻ ԿՈՐԾԱՆԻ, ևթե...

Ֆրանսայի վարչապետին յայտարարութիւնները

«Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՉԷ ԹՈՂՈՒ ՏԱՆ ՈՐ ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՆ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ ԵՆԹԱՐԿՈՒԻՆ ՌՈՒՍԻՈՑ ԿՈՂՄԷ»։— «ԱՐՇԱԻԱՔԷՆ 15 ՕՐ ՎԵՐՋԸ ՇԱՏ ՈՒՇ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՑ...» :

Թորէզի ճառին եւ առ հասարակ Ֆրանսայի ներքին խնդրոյներուն առթիւ, վարչապետը, Պ. Քէօյ, իր պաշտօնատան մէջ ընդունելով ամերիկեան «Եունայթըտ Փրէս» գործակալութեան փոխնախագահը, ծանրակչիռ յայտարարութիւններ ըրաւ : Ահաւասիկ հիմնական մասերը.

— « Մ. Նահանգները երբեք պէտք չէ թոյլ տան որ Ֆրանսա եւ Արեւմտեան Եւրոպան արշաւանքի ենթարկուին Ռուսիոյ կողմէ, ինչպէս եղան Գերմանիոյ կողմէ : Որպէսզի աշխարհի քաղաքակրթութիւնը պահպանուի, անհրաժեշտ է խոյս տալ այդ արշաւանքէն : Արդ, Մ. Նահանգները միակ պետութիւնն են որ կրնան կանխել այդ ահէտը : Բոլոր աչքերը դիտէ որ Ռուսիա ծրագրած էր տիրապետել միաժամանակ Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ, իր ձեռքերը կեդրոնացնել քաղաքական վնասարարութեան վրայ : Զախողեցաւ այս ճակատին վրայ, բայց այդ չի նշանակեր թէ մէկդի դրած է Եւրոպայի տիրապետելու ծրագիրը :

Արեւմտեան Եւրոպայի դրաւումէն անմիջապէս վերջը, Ամերիկան նորէն օգնութեան պիտի հասնի եւ ի վերջոյ դարձեալ պիտի փրկութիւնը : Բայց հետեւանքները սարսափելի պիտի ըլլան : Ցաջորդ անգամ դուք հաւանօրէն դիակ մը փրկած պիտի ըլլաք եւ քաղաքակրթութիւնը մեռած պիտի ըլլայ :

«Ոչ, արշաւանքը, որքան ալ անկարելի ըլլայ, պէտք է կասեցնել սկսելէն առաջ իսկ : Եթէ, օրինակ, կարելի ըլլայ յոյս դնել բաւարար ուժի մը վրայ, որպէսզի ռուսական բանակը չհանդնի էլպա գետը, այնատեն եւրոպական քաղաքակրթութիւնը նորէն կրնայ շնչել :

«Արեւմտեան Եւրոպայի այն սահմանագիծը որ պէտք է պաշտպանուի, իրական սահմանները չատ աւելի անդին է, որովհետեւ անգամ մը որ ճեղքուին այդ երկիրներուն աշխարհագրական սահմանները, չատ ուշ պիտի ըլլայ որպէսզի Ամերիկան կարենայ մեծ բան փրկել : Արշաւանքին միայն տասներհինգ օր վերջը չատ ուշ պիտի ըլլայ :

«Եթէ, ինչպէս կը նախատեսէ Պ. Թորէզ, Ռուսերը անցնին Հռենոսը, աղէտը կատարեալ պիտի ըլլայ : Մենք դիտենք թէ ինչ պիտի պատահի : Համայնավար վնասարարներ եւ հինգերորդ գունդի դաւադիրները ձեռք պիտի անցընեն կառավարական մեքենան եւ քաղաքային քաոսկութեան զանգուածը անշարժութեան պիտի դատապարտուի, ոչնչացման վախէն : Ահա թէ ինչու կ'ըսեմ թէ Ֆրանսան չի կրնար մինակը դիմանալ : Թերեւս եսասիրական համարէք միտքերս, բայց իմ կարծիքով ամբողջ աշխարհ դիտէ թէ բուն իսկ քաղաքակրթութիւնն է որ վտանգուած է :

« Ազատագրութեան օրերուն, համայնավար – ները տիրական դիրքեր գրաւած էին երկրին իշխանութեան մէջ, եւ իմ նախորդները հարկադրուած էին մեծ զգուշութեամբ շարժիլ, որպէսզի պայքար մը չծագի, ինչ որ կրնար քաղաքացիական պատերազմի յանգիլ. մինչեւ որ վերջապէս վարչապետ Ռամատիէ քաջութիւնն ունեցաւ վտարելու համայնավարները եւ առանց անոնց կառավարելու Ֆրանսան :

« Երբ ես իշխանութեան գլուխ անցայ եւ հանքագործներու մեծ գործադուլը պատահեցաւ Հիւսիսի մէջ, կը գտնուէինք չատ սուր տագնապի մը առջեւ : Այսօր համայնավարները հեռացուած են հանքային շրջաններու վարիչ պաշտօններէն » :

Պատասխանելով զօր. ոը կոլի մասին եղած հարցումներուն, վարչապետը բացատրեց թէ ապահովաբար ան իշխանութեան գլուխ անցած պիտի ըլլար, եթէ կառավարութիւնը չկրնար լուծել զարհուրելի տագնապները եւ պահպանել բարեկարգութիւնը : Ցետոյ լաւատես տեղեկութիւններ հաղորդեց երկրին ելմտական եւ տնտեսական կացութեան մասին, հաւաստելով թէ պիտի կրնան

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒԻ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 24.— երեւանի պետական դեղարուեստներու Ինստիտուտը հրատարակութեան է պատրաստում՝ «Հայկական կերպարուեստի պատմութիւն» աշխատութիւնը : Գիրքը ընդգրկելու է հետեւեալ բաժինները.—

1.— Հայկական քանդակագործութիւնը :
2.— Մանրանկարչութիւնը հայ արուեստի մէջ :
3.— Դաշտանկարչութիւն :
4.— Դիմանկարչութիւն, եւայլն :

Գրքի պատրաստման աշխատանքներին, բացի գիտնականներից ու խմբագիրներից, իրենց մասնակցութիւնը պիտի բերեն նաեւ՝ Գիւրջեանը, Մ. Սարեանը եւ ուրիշ արուեստագէտներ :

ՓԵՏՐ. 24.— Հայաստանի գիւղական կոմունիստ երիտասարդութիւնը պատրաստւում է դարնանացանին : Խոյրեանի շրջանում կազմակերպուած են գիւղատնտեսական կարճատեւ դասընթացներ, որտեղ սովորում են կոլխոզի նախագահները եւ բրիգադիրները (խմբագիր) :

Միկոյանի շրջանի Մալիշկա գիւղի կոմերիտմիութիւնը եռանդով մասնակցում է կոլխոզի սերմացուի եւ դաշտերի պարարտացման աշխատանքներին :

ՓԵՏՐ. 25.— Հայաստանի սովետական առ – ցիալիստական ռեսպուբլիկայի սահմանիներում վերջացած են ժողովրդական դատաւորների ընտրութիւնները : Մասնակցել են ընտրողների 90 %ը : Ընտրուած դատաւորները իրաւաբանական միջնակարգ եւ բարձրագոյն կրթութիւն ունեն :

Ատենակալները ընտրուած են անուանի բանուորներ, կոլխոզնիկներ եւ մտաւորականներ : Ատենակալների 85 առ հարիւրը պարգեւատրուած է խորհրդային չքանշաններով :

Սղագրեց՝ Գ. ՇԻՆԵՐՆԱԿ

մեծաքանակ արտածումներ կատարել այսուհետեւ :

★ «Փրաւտա», Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, խստօրէն կը քննադատէ Ֆրանսայի վարչապետին այս ճառը, «այլանդակ երազ մը» կոչելով կարմիր բանակին արշաւանքը Ֆրանսայի վրայ :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

«ՓՐԿԵԼ ԱՅՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ ՈՐ ԿՐ ՀԵՇՏԵՆ ԲՌՆԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ»

Ուրբաթ օր բացուեցաւ Եւրոպայի Միութեան համագումարը, Պրիւսէլի մէջ : Բացման ճառը խօսեցաւ Պ. Զըրչիլ, հետեւելով թէ իրենց վերջնական նպատակն է «փրկել այն երկիրները — այժմ 16 — ենթակայ բռնակալութեան մը որ աւելի տեւականօրէն աւերիչ է քան Հիթլէրի լուծը» :

Ա. Գլիոյ նախորդ վարչապետը այս առթիւ ողջունեց գերման եւ իտալական ներկայացուցիչները, մաղթելով որ գործակցին, գլուխ հանելու համար Եւրոպայի միութիւնը :

Պելժիական ստիկանութիւնը զգուշական միջոցներ ձեռք առած էր, ի նախատեսութիւն թշնամական գոյներու, ընդդէմ Զըրչիլ : Նախորդ վարչապետը այնքան լաւատես կ'երեւար որ, «այս գործը պիտի քալէ», ըսաւ Ֆրանսերէն : « Մենք հաւաքուած ենք ոչ միայն իբրեւ դաշնակիցներ հաւաքական պայքարի մը, այլեւ մեր մէջ իբրեւ բարեկամներ եւ ընկերներ կ'ողջունենք ներկայացուցիչները այն մեծ պետութեանց եւ ցեղերուն որոնց հետ ահաւոր ճակատամարտի մը բռնուած էինք վերջերս : Մեր դասը յաւէլ կ'երթայ անընդհատ, որովհետեւ միացեալ Եւրոպայի գաղափարը կենդանի ճշմարտութիւն մըն է» :

Պ. Սփաք, Պելժիոյ վարչապետը, բարի գալուստ մաղթելով պատուիրակներուն, յայտարարեց թէ «բացարձակ անհրաժեշտ է որ Եւրոպան միանայ, այլապէս պիտի կորանցնէ իր հմայքը աշխարհի մէջ, փութացնելով իր ներկայացուցած քաղաքակրթութեան անկումը » :

Պ. Կի Մոլէ, Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, որ Պ. Լէոն Պլումը կը ներկայացնէր (հիւանդ է), Ֆրանսայի եւ ամբողջ Եւրոպայի ընկերվարութեան աջակցութիւնը խոստացաւ :

★ Կիրակի օր բուռն ցոյցեր տեղի ունեցան

Նոր խուզարկութիւններ եւ ձերբակալութիւններ

ԶՈՐՍ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐ ՊԻՏԻ ԴԱՏՈՒԻՆ, — ՀԱՐԻՒՐԱՊԵՏ ՄԸՆ ԱՀ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Ներքին նախարարութիւնը հետեւեալ զեկոյցը հրատարակեց ուրբաթ օրուան ձերբակալութեանց մասին.—

Աւելի քան երկրին ապահովութեան վարչութեանց ուշադրութիւնը հրաւիրուած էր կարգ մը անձերու վրայ, որոնք տեղեկութիւններ կը ճարէին ազգային պաշտպանութեան մասին : Անոնց մէկը, ծագ Ֆրիտլանտ, նախկին պաշտօնեայ օտար պաշտօնական մարմնի մը եւ աշխատակից Փարիզի Regards թերթին, հարցաքննուեցաւ Փետրուար 24ի իրիկունը, երբ դուրս կ'ելլէր համայնավար կուսակցութեան կեդրոնէն, 44 Շաթոուէօն փողոց, ազգ. պաշտպանութեան վերաբերեալ փաստաթուղթեր տանելով, Խուզարկութիւններ կատարուեցան Փետրուար 25ի առտուն եւ կարգ մը անձեր հարցաքննուեցան : Խուզարկուեցան նաեւ այն լրագրական կամ հրատարակչական ձեռնարկները որոնց հետ կապ ունէին այս անձերը : Բռնուած բոլոր փաստաթուղթերը պիտի յանձնուին ընդհ. դատախազութեան, ինչպէս եւ ոմն Ֆրիտլանտ եւ անոնք որ ծանօթ են իր արարքներուն կամ դիւրացուցած են զանոնք :

★ Ընդհ. դատախազը խնդրած է ջնջել համայնավար երեսփոխան Ժլորիմոն Պոնթի անձեռնմխելի հանգամանքը : Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ Պոնթ չարք մը գրութիւններ հրատարակած էր ազգ. պաշտպանութեան մասին, անցեալ Նոյեմբերի գործադուլներուն առթիւ : Միեւնոյն պահանջը դրուած է Մարսէլ Քաչէնի մասին, (81 տարեկան), իրրեւ անօրէնը «Իւմանիթէ»ի :

★ Regardsի խմբագիրներէն Միշէլ Տըպոն յայտարարեց .— «Մեր չէքին խուզարկութիւնը սկսաւ ուրբաթ առտու ժամը 6ին եւ տեւեց մինչեւ տասը : Ոստիկանական կառքեր կը յածէին շրջանները : Ահագին քանակութեամբ լուսանկարներ տարին» :

Առաջին օրը հարցաքննուեցան 30 հոգի, եւ չորս համայնավարներ վար դրուեցան, դատուելու համար զինուորական տեսանի մը առջեւ : Ա – տենք են — ծագ Ֆիտլանտ, խմբագիր Regards չաբաթաթերթին, Փիէռ Ժիւէն, նոյն չաբաթաթերթին խմբագրապետը, Ռոպէռ Փէնեյէօ, վարչական անօրէն France d'abord չաբաթաթերթին, եւ Պէրթրան Ժուան, դծագրիչ Փարիզի օդանաւային շինութեանց ազգ. ընկերութեան :

Զորմէ ալ յանձնուեցան Փարիզի զինուորական կառավարիչին : Նախ բանտարկուեցան Շէռչ–Միտի մէջ, յետոյ, փոխադրուեցան Ֆրէնի բանտը : Նախապէս կը կարծուէր թէ պիտի դատուին համաձայն պատժական օրէնքի 76րդ յօդուածին, որ մահապատիժ կը տրամադրէ (պինուորական գաղտնիքներ հաղորդել օտար պետութեան մը) : Բայց յետոյ որոշուեցաւ դատել 81րդ եւ 83րդ յօդուածներուն տրամադրութեամբ (պատասխար ձեռնարկներ պետութեան ապահովութեան դէմ) : Այս յանցանքին պատիժներն են մէկէն տասը տարի բանտարկութիւն եւ 60 հազարէն մինչեւ 1.200.000 Ֆրանք տուգանք :

Ամբաստանեալներէն Ֆրիտլանտ յայտարարեց .— «Ես արհեստով օդապրող եմ եւ տեղեկութիւններ հաղորդեցի այն գործարաններու մասին որոնք սպառազինութիւններ պիտի չինեն պատերազմի առեն : Թոքերս վարակուած ըլլալով, չեմ կրնար դիմանալ բանտային կեանքին : Ասկէ զատ, կինս յղի է եւ պարտաւոր եմ քովը կենալ :

Խաղարկութիւնները եւ հարցաքննութիւնները կը շարունակուին : Կասկածելի կը համարուի մաեւ Փոլ Ռասքին, որ կ'աշխատի փարիզեան շրջանի սէնտիքաններու միութեան մէջ եւ որ եղած է պաշտօնեայ Փարիզի խորհրդային դեսպանատան տեղեկատու դրասենեակին մէջ :

Ապահովութեան տեսչութիւնը գաւառի մէջ ալ հետապնդումներ եւ խուզարկութիւններ կը կատարէ :

★ Պ. Ժիւլ Մոք, ներքին գործերու նախարարը, կիրակի օր յայտարարեց ընկերվարական կուսակցութեան ազգ. խորհուրդին մէջ թէ գործօն բանակին սպաներհարցաքննուեցան եւ հարիւրապետ մը ձերբակալուեցաւ : Նախարարը «յաղող գործողութիւն մը» կոչեց այս ձերբակալութիւնը :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

162 ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՑԵՐՈՒ ՄԵԿՆՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

«Նիւ Եորք Թայմզ»ի Ուրբաթ օրուան համարէն իմացանք, որ 162 Հայեր՝ Կոլոմբա-Ամերիքա չոգեւաւային ընկերութեան Սոպիէսքի լեհական նաւով Նիւ Եորքի նաւահանգիստէն նոյն օրը մեկնած են Հայաստան։(19 Յունուար)։

Աւելի քան վեց ամիս առաջ այս ափ մը հասկրը, Մ. Նահանգներու զանազան մասերէն, գացած – լեցուած էին Նիւ Եորք։ Յայտարարուեցաւ անգամ մը, որ անոնք Հայաստան պիտի մեկնէին անցեալ տարուան Օգոստոսին։ Որքան նաւեր եկան ու գացին՝ առանց սակայն այդ օրերուն ոեւէ Հայ իրենց հետ Հայաստան տանելու։ Ապա ըսուեցաւ որ Սեպտեմբերին կամ Հոկտեմբերին պիտի մեկնին։ Այդ ամիսներուն ալ չմեկնեցան անոնք։ Ճամբահատ, անոնց մէկ մասը հոս – հոն ցրուեցաւ, իսկ չատեր փոխադրուեցան Նիւ Ճըրզի։ Վերջապէս, քանի մը օր առաջ լեհական նաւ մը ընդունեց իր մէջ ամիսներէ ի վեր տառապած եւ տըննջեսպէս բոլորովին քայքայուած այդ դժբախտ Հայերու խումբը՝ զանոնք Հայաստան տանելու համար։

Մենք ուրախ ենք որ Հայաստան մեկնիլ ուզող այս Հայերու թիւառուութիւնը գոնէ այս ափերուն վրայ վերջ գտաւ։ Երանի թէ անոնք այլեւս չենթակուին նոր թշուառութեանց, ապահով հասնին մեր հայրենիքը եւ, յարմարելով մեր երկրի պայմաններուն, հանգիստ ապրին այնտեղ։

162 Հայերու Մ. Նահանգներէն Հայաստան մեկնումի առթիւ քանի մը կէտեր չենք կրնար մեր ուշադրութիւնը չդրաւել։

Առաջինը այն, որ Հայաստան վերդարձել որոշած այս ափ մը Հայերը, գորչափ Նիւ Եորք ու Նիւ Ճըրզի էին, տեղի չտուին աւելորդ ցոյցերու եւ աղմուկներու։ Ուրբաթ մեկնեցան այս Հայերը եւ «Լրաբեր»ի Շաբաթ օրուան թիւն իսկ չտուաւ մեկնողներու մասին ոեւէ լուր։ «Լրաբեր» թերեւս անոնց մասին խօսի այսուհետեւ, բայց նշանագրական է ցարդ անոր պահած լռութիւնը։ Մօտ երկու տարի առաջ 151 Հայերու մեկնումին առթիւ անոր յարուցած անտեղի աղմուկը, կազմակերպած ցոյցերը եւայլն եղան մեր գաղութին համար չափազանցանպատուաբեր եւ վնասակար։ Այս տարի չկրկնուեցաւ հին պատմութիւնը. իր քթին առջեւ 162 Հայեր կը մեկնին Հայաստան եւ «Լրաբեր» երկու տող իսկ չի գրեր իր սիւնակներուն մէջ։ Լրագրական տեսակէտէ ասիկա նեղելի չէ, բայց ուշագրաւ է երեւոյթը։ Այս անգամ Ներսոյեան եպիսկոպոսներն ալ իրենց տեղը ընդտան եւ չկրկնեցին երկու տարի առաջուան իրենց դրժոխ ընթացքը։

Երկրորդ, չնայած չէ Սոլաքեան կոչուած պարոնի մը «Նիւ Եորք Թայմզ»ի թղթակցին ըրած այն յայտարարութիւնը թէ՝ մեկնողները բոլորն ալ, բացի 10 երեխաներէ, 50—60 տարեկան Հայեր էին։ Ընդհակառակն, մեկնողներու մէկ կարեւոր մասը երիտասարդ ուժեր էին։ Եթէ այդպէս չըլլար, Խորհրդ. իշխանութեանց համար ներդաղթը ծառայած պիտի չըլլար իր բուն նպատակին։ Մոսկուա 1945 թուին ձեռնարկեց ներդաղթի չարժման ոչ թէ տարագիր Հայութիւնը Հայաստան փոխադրելով մեր հայրենիքը հայ տարրով զօրացնելու նպատակով, այլ միմիայն պատերազմի հետեւանքով Խ. Միութեան բոլոր մասերուն մէջ առաջ եկած մարդկային ուժի պակասը դարմանելու համար։ Սոլաքեանները կ'ուզեն ներդաղթողները ձերեր ցոյց տալ, պարզապէս ըսելու համար որ, Ամերիկան ոչինչ կը կորսնցնէ երբ տարիքնին առած մարդիկ կը թողուն այս երկիրը։ Զուր է իրողութեան այս կերպ խեղաթիւրումը, եւ զուր է նաեւ Ամերիկայէն այս ուղղութեամբ երկիւղներ ունենալը։

Երրորդ, եթէ Ամերիկա իրօք ուզէր ներդաղթին արդելք ըլլալ, կրնար առնուազն դժուարացնել այստեղ ծնած ու մեծցած երեխաներու եւ անչափահասներու մեկնումը։ Խորհրդային Միութեան մէջ այն ռուս աղջիկները, որոնք վերջին տարիներուն օտարականներու հետ ամուսնացան, չկրցան թողուլ իրենց երկիրը եւ ամուսիններու հետ արտասահման մեկնիլ, միմիայն Մոսկուայի յարուցած արդելքին պատճառով։ Ամերիկա չունի նման արդելքներ. ան չարդիլեր նաեւ հայ տարրին մեկնումը իր սահմաններէն դուրս. անոր հանրային կարծիքը կը զգածուի՝ եւ իրաւամբ, երբ մեկնողները անհարկի ցոյցեր կը կազմակերպեն իրեն դէմ։ Ահա հոս է Ամերիկայի եւ Խ. Միութեան մեծ տարբերութիւնը։

Չորրորդ, այդ խնդրի կապակցութեամբ պարագայ մը եւս կը գրաւէ մեր ուշադրութիւնը։

162 Հայերու ամիսներու սպասումը Նիւ Եորք եւ Նիւ Ճըրզի, կասկած չկայ որ բաւական թանգ նստաւ Բարեգործականի գանձին։ Անշուշտ անհատեր գումարներ ալ ծախսեց անխորհրդաբար, ժամանակէն չատ առաջ Նիւ Եորք բերուած այս Հայերը ապրեցնելու համար։ Եւ Բարեգործականը տուաւ գումարներ այն հանգանակութենէն, որկատարուեցաւ յօգուտ ներդաղթին։

Ասկէ երկու չաբաթ առաջ մենք հրատարակեցինք Բարեգործականի մէկ զեկոյցը, որմէ տեղեկացանք որ ան 51.000 տոլար ծախսած է միմիայն Իրանի այն Հայերուն վրայ, որոնք անցեալ տարի Հայաստան պիտի դաղթէին, բայց աւելի քան մէկ տարի սպասելէ յետոյ, մնացին իրենց տեղերը։ Ահա թէ ներդաղթի անունով հանգանակուած դումարները ինչպէս կը ծախսուին։ Ներդաղթի վարիչներուն ապիկարութեան հետեւանքով յումպէտս հակայ դումարներ ծախսուեցան Ամերիկա, Եգիպտոս, Իրան եւ այլուր։

Նիւ Եորքէն մեկնած 162 Հայերը դէպի վերջակէտը 1945ին պաշտօնապէս յայտարարուած, բայց արդէն չատոնց վերջ գտած ներդաղթին։

Խոստումներ տրուեցան որ ընդամէնը 2—3 տարուան ընթացքին 4—500 հազար Հայեր պիտի փոխադրուէին Հայաստան. իրականին մէջ 90 հազար Հայեր իսկ չփոխադրուեցան Հայաստան. ու չդիտենք, փոխադրուածները բոլորն ալ Հայաստան մէ՞ջ են այսօր։ Այս մասին ոեւէ ստուգում ընելու հնարաւորութենէն բացարձակապէս զրկուած ենք։ Մեկնողները Հայաստանի մէջ ըլլան սակայն թէ դուրսը, ներդաղթը պատճառ եղաւ որ հազարաւոր Հայեր արտասահմանի մէջ մնանուին ծայր աստիճան թշուառութեան։ Ասիկա արդէն խոշոր պատմութիւն մըն է, որ ծանօթ է ամէնուն։ Իսկ այս պատմութիւնը պիտի ըլլայ դառապարտութիւնը անոնց, որոնք սկիզբէն մինչեւ վերջ ներդաղթը ծառայեցուցին յետին նպատակներու։

(Համաձայն «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի)

Ակադեմիկոս Ե. Մանանդեանի յոբելեանը

(Քաղուած խորհրդային թերթերէ)

Դեկտեմբեր 2ին երեւանի Գիտութեանց Ակադեմիայի չէնքին մէջ տեղի ունեցած է Ցորելեանական հանդիսաւոր նիստ նուիրուած ակադեմիկոս Ե. Մանանդեանի ծննդեան 75ամեակին։

Հայ պատմագիտութեան մեծ նրեկայացուցիչ՝ գիտնական Ցակոբ – Համազասպ Մանանդեան անունը ծանօթ է Խ. Միութեան մէջ։ Հին ու միջնադարեան Հայաստանի ընկերային եւ տնտեսական կեանքի ուսումնասիրութեան նուիրուած կարգ մը կարեւոր հետազօտութիւններու հեղինակ՝ Մանանդեան ականաւոր հայագէտ, պատմաբան եւ լեզուաբան է։ Ան սկսած է իր գրական գործունէութիւնը 1897ին։ Անոր մեծ գործունէութիւնը ամբողջապէս նոր ժամանակաշրջանին կը վերաբերի։ Գրած է «Հին Հայաստանի տնտեսական կեանքի պատմութեան վերաբերեալ» դիրքը։ Ինչպէս եւ լոյս ընծայած պատմա – աշխարհագրական կարգ մը հետազօտութիւններ։ Ան կը դրաւի հելլենական դարաշրջանի Հայաստանի արձանագրութիւններու ուսումնասիրութեամբ։

Իր «Հայաստանի առեւտուրի ու քաղաքների մասին՝ հին ժամանակների համաշխարհային առեւտրի կապակցութեամբ», աշխատութիւնը լուրջ ուսումնասիրութիւն մըն է։ Այս աշխատութեան հետ սերտօրէն կապուած է նաեւ «Հայաստանի դլխաւոր ճանապարհները»։

Իսկ «Ֆէոդալիզմը հին Հայաստան» մենագրութիւնը կ'ուսումնասիրէ նախարարական Հայաստանի հասարակական հարցերը։

«Տիգրան երկրորդը եւ Հռոմը» դիրքը, հայ ժողովրդի պատմութեան կարեւոր շրջաններէն մէկուն վրայ նոր լոյս մը կը սփռէ։

Իր մատուցած մեծ ծառայութիւններէն մէկն ալ այն է, որ ան վերստին քննադատական մանրազնին վերլուծութեան է ենթարկած հին հեղինակներէն Հայաստանի մասին տեղեկութիւնները։ Անոր աշխատութիւնները հնարաւորութիւն տուին մէկ կողմ ձգել եւրոպ. գիտութեան մէջ իշխող սխալ պատկերացումները այդ դարաշրջանի մասին։

«Հայ ժողովրդի պատմութեան քննական տեսութիւնը» հարստացուցած է նորանոր փաստերով մեր գիտութիւնը եւ առաջին անգամ ըլլալով լուսարանած՝ հետեւողական անցեալի բազմաթիւ մութ էջերը։

Մանանդեան ՍՍՌՄ Գիտութիւններու Ակադեմիայի եւ Հայկական ՍՍՌ գիտութիւններու Ակադեմիայի իսկական անդամ է, հանրապետութեան գիտութեան վաստակաւոր գործիչ եւ Աշխատանքի Կարմիր Դրօշի շքանշանով ստացած է։

Ցորելեարին ողջոյնի խօսք ըսած է Վ. Համբարձումեան՝ Գիտութեանց Ակադեմիայի նախագահը, որ չեշտած է անոր դերը իբրեւ երիտասարդ վարիչներու դաստիարակիչ։ Անոր աշակերտներն են՝ Հայաստանի գրեթէ բոլոր երիտասարդ պատմաբաններն ու լեզուաբանները։

Ողջոյնի խօսք արտասանած է Ադրբէջանական ՍՍՌ Գիտութիւններու Ակադեմիայի նախագահ – հութեան կողմէ Ալի – Զատէն։

Ողջոյնի խօսք բրած են բազմաթիւ գիտահետազօտական կառոյցներու եւ այլ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները։

Բանաստեղծ Ցովհաննէս Շիրազ կարդացած է յոբելեարին նուիրուած իր բանաստեղծութիւնը։

Ստացուած են բազմաթիւ հեռագիրներ ՍՍՌՄ Գիտութիւններու Ակադեմիայի նախագահութենէն։ Ուկրանիական, Խստոնիական, Լիտվական, Ուզբեկական հանրապետութեանց գիտութեան ակադեմիաներու նախագահութիւններէն, Վրաստանի, Ադրբէջանի, Ղազախստանի գիտական կազմակերպութիւններէն, Ս. Միութեան մեծ գիտնականներէն։

Մանանդեան շնորհակալութիւն յայտնելով, խօսած է իր յետագայ գիտական աշխատանքի ծրագիրներու մասին։

Մեր տղան՝ մեր հոգեր...

Պոլսոյ «Մարմարա» թերթէն արտատպելով, «Ցառաջ» կը դրէր թէ հայ նաւազներ կը գտնուէին նաեւ վերջերս Պոլիս այցելող ամերիկեան նաւային կազմին մէջ։ Անոնք հետաքրքրութեամբ այցելած էին Պոլսոյ զանազան վայրերը, տեսնուած էին «Մարմարայի» խմբավարները, որոնց դէմ էին զանազան առարկաներ, եւ գրին հետ։ Կը դիէին զանազան առարկաներ, եւ գրին հետ։ Կը դիէին զանազան երգապնակներ իրենց ծանօթանալու արեւելեան երգապնակներ իրենց ծանօթանալու նաւկին հայրենիքէն, հաճելի անակնկալ մը ընելու համար։

Անոնցմէ մէկը Գարիթէն Տէտէեան, Սերաստացի ծնողներու զաւակ, բսան էր որ իրենց տուրբրիկ չունը կը հասկնայ ամէն բան եւ հրաման որ այդ լեզուով կը տրուի եւ կը գործադրէ զայն իսկոյն։

Եթէ ամերիկեան նաւազ Տէտէեան Սերաստացի ծնողքի զաւակ չըլլար պիտի ներէի իրեն այս անմեղ պատմութիւնը, անշուշտ միամտօրէն բսուած, ցոյց տալու համար իր ծնողքին եւ տնեցիներու հետաքրքրութիւնը իրենց բիրկ լեզուին եւ ցեղին հանդէպ։ Եթէ Սերաստիոյ ահեղի կոտորածները, մանաւանդ 1915ինը այնքան ճշդրտօրէն եւ մանրամասն կարադրուած եւ հրատարակուած չըլլար, պիտի ըսէի որ անմեղ են Տէտէեաններ եւ իրենց ծնողները ու միամիտ են նորահաս աղաւնիներու նման։

Մե՛ղք մեղի, հազար մեղք որ չկրցանք դոնէ մեր տղոց հասկնալ մեր պատմութիւնը, ներշնչել արժանապատուութիւն մը իրական, մարդկային եւ գիտակցական։

Ու որպէսզի ամբողջացնեմ Տէտէեանի չունի պատմութիւնը, թող ես ալ ըսեմ որ Նիւ Եորքի մէջ չատեր գիտեն պատմութիւնը ուրիշ չունի մը որ նոյնպէս կը պատկանի Հայու մը։

Այդ Հայը երկար տաեն Թուրքիա ապրած, ջարդերու եւ տեղահանութեանց ականատես գերյարդելի Հայր Մ...ն է։ Երբ իր տան մէջ մեկը «Թուրք» բառը արտասանէ, չունը կատղած կը յարձակի դուռներուն եւ պատուհաններուն վրայ, հաչոց մը եւ վայնասուն մը կը սկսի դոր հանդարտեցնելու համար դերյարդելին բացատրել ճիգեր կ'ընէ եւ կէս ժամ տեւող այս իրարանցումէն հազիւ թէ կը հանդարտի։ Այցելուն կը փորձէ բացատրութիւն մը տալ իր անզգուշութեան մասին եւ վա՛յ իրեն եթէ կրկին արտասանէ այդ անունը, այս անգամ չունը կը բզկտէ զինքը։

Հայր Մ...ն ստիպուած նախապէս զգուշացնել իր այցելուները։

Գ. Ց. ԱԲԻԿԵԱՆ

ԳԱՅԼ ԿՈՐՍԱՆ ՕԴԱՆԱՒՈՎ

Օդանաւով գայլի որսորդութիւնը մեծապէս յառաջդիմած է Ռուսիոյ մէջ։

Ամէն տարի, ձմրան մօտ, գայլերը սուլելով դուրս կ'ելլեն անտառներէն եւ կը տանին հաւեղէնը, արջառը, ոչխարը, վնաս հասցնելով պետութեան եւ անհատական ստացուածքին։

Պատերազմի առեն ժամանակ չկար գայլերով զբաղելու։ Անկէ վերջ մեքենաչարժ կառքերով որսորդութիւն մը հաստատեցին, որով գայլերը հեռու կը պահէին կրակի միջոցով։ Այս ձեւ որսորդութիւնը կը կեցնէր թշնամին, բայց չէր բնաջնջեր զայն։ Սովետ օդանաւորդ մը բաւական փորձառութիւն ձեռք բերած է այս գետնին վրայ։ Ան համոզուած է որ օդէն բացուած կրակը անօթի գայլին պատասխանէ է, որովհետեւ օդանաւ մը, որ 100 քիլոմեթր կը կարէ ժամը, տասը անգամ աւելի արընթաց է գայլէն, որ ժամական տասը քիլոմեթր կը կարէ, որով վախնալու անկարելի կը դառնայ, եւ քանի մը գայլեր մէկ անգամէն կրնան սպաննուիլ։ Գայլը սպաննելէ վերջ, օդանաւը դէպի վար կր սուզի եւ կը վերցնէ գայլերու դիակները։

400 քիլոմեթրի վրայ գայլեր մաքրելու հա-

Եագոպ Քիւնցլէր

Քանի մը կենսագրական տեղեկութիւններ հանդուցեալ Քիւնցլէրի մասին, որուն մահը հաղորդած էինք արդէն.—

Պաղչլի (Զուիցերիա) համալսարանին մէջ, 1898ին իր ձեռքը կ'անցնի՝ անդլերէնէ դերմաներէնի թարգմանուած «Մութ դեմին ափերուն» վերնագրով դիրքը, ուր հեղինակը, միս Ալքութ, կը նկարագրէր հայկական ջարդերն ու թշուառութիւնները: «Մութ դեմը»՝ Եփրատն է, որուն կոհակները բիւրաւոր սպանուած Հայերու դիակներ քշած տարած են: Այդ դիրքը կ'ըլլայ առաջին մղիչ ազդակը՝ ե. Քիւնցլէրը հայ ժողովուրդին հետ ծանօթացնելու տեսակէտէն: Եւ չուտով Քիւնցլէր ինք ալ պատեհութիւն կ'ունենայ Ուրֆա երթալով՝ լծուելու հայանպաստ աշխատանքի: Մեծանուն Տոքթ. Եօհաննէս Լեփսիուս, որ դերմանի հայասէրներու ընկերութեան նախագահն էր, կը հրաւիրէ Քիւնցլէրը պաշտօնի դերման Արեւելեան Միսիոնի Ուրֆայի հիւանդանոցին մէջ, զոր կը վարէր հայասէր բժշկապետ Հէրման Քրիսթ: Քիւնցլէր 1899 Դեկտեմբերին Ուրֆա կը հասնի ու եռանդով գործի կ'անցնի: Ինք միայն վկայեալ հիւանդապահ էր, սակայն առեղին Պաղչլի հիւանդանոցներուն մէջ տարիներու փորձառութիւն էր ձեռք բերած եւ բնաւորութ ալ ձիրք ունէր հիւանդութիւններ հասկնալու եւ բուժելու: Ուստի եւ, որպէս Տոքթ. Քրիսթի օգնական, չուտով լաւ համբաւ կը շահի Ուրֆայի բնակչութեան մէջ: Զինք կը յորջորջեն այնուհետեւ «Տոքթ. Եաղուպ, ինչպէս եւ «Պիրաէր Եաղուպ»: Երբ 1903ին Տոքթ. Քրիսթ կը մեկնի Զուիցերիա, Քիւնցլէր կ'ըլլայ հիւանդանոցին փաստական վարիչը, իսկ պատասխանատու տնօրէնը՝ վկայեալ հայ բժիշկ մը:

1895ի հայկական ջարդերու հետեւանքով կ'ընդարձակուի դերման միսիոնի գործունէութիւնը: «Հրամայականպահանջ զգացուեցաւ օգնելու հայ ժողովուրդին, որ կ'արիւնէր հազարաւոր վէրքերէ», — կ'րսէ Քիւնցլէր իր մեկ դրքին մէջ:

1905ին ամերիկուհիով Եւրոպա դալով, Քիւնցլէր կ'ամուսնանայ Օր. Էլիզապէթ Պէնհէրի հետ: Վերադառնալով Ուրֆա, ան նոր եռանդով կը սկսի աշխատանքի:

1914ի պատերազմի սկիզբէն կացութիւնը կը ծանրանայ: Հիւանդանոցին մէջ գործող բոլոր հայ բժիշկները կը ցրուին՝ կամ ճակատները դրկուելով եւ կամ բանտ դրուելով: Եւ Քիւնցլէր մինակը իբրեւ բժիշկ կը գործէ մինչեւ զինադադար: Պատերազմի դժնդակ տարիներուն ան ոչ միայն հիւանդներով կը զբաղէր, այլ նաեւ լայն չափերով նիւթական օժանդակութիւն կը հասցնէ տեղահանուած թշուառ տարագիրներու: Ան գործուարութեանց կը բախի ու արգելքներու, թուրք կառավարութեան կողմէ: Բայց հակառակ բոլոր խոչընդոտներու, կ'օգնէ յամառօրէն՝ ուր ալ որ կարելիութիւն ըլլար:

Զինադադարին յաջորդած գարնան, 1919 ապրիլի սկիզբը Ուրֆա կը հասնին Նիր Իսթ Րիլիֆի առաջին պաշտօնեաները ու կը ստանձնեն հայ որբերու պահպանութեան գործը: Անոնք հետերնին բերած էին ամէն ինչ որ անհրաժեշտ էր օդնութեան գործին համար: Սակայն թուրք կառավարութեան կողմէ արգելքներ կը յարուցուին եւ դաւեր կը կազմակերպուին՝ որբանոցներու դէմ. ուստի Ամերիկացիք կ'որոչեն բոլոր որբերը փոխադրել Սուրիա եւ Լիբանան: Որբերու փոխադրութեան գործը, որ ծանր էր ու պատասխանատու, կը վստահուի Քիւնցլէր ամուլին: Շուրջ 8000 որբերու եւ որբուհիներու փոխադրութիւնը ինքնին կը բաւէր՝ պանծացնելու համար Քիւնցլէրի անունը: Եւ ի դուր չէր, որ այդ որբերը տուին Տէր եւ Տիկին Քիւնցլէրներու՝ փափա եւ մամա յորջորջումը:

Քիւնցլէր 1922ին Լիբանանի Ղազիր դիւղին մէջ նոր բացուած որբանոցին տնօրէնն կը կարդուի Ամերիկացիներու կողմէ: Որբանոցը կը համբէր 1400ի չափ հայ որբուհիներ: Ղազիրի մէջ կուրսներ մըն ալ կը հաստատուի: Այնուհետեւ Պէյրութի մէջ, Զուիցերիացի Հայասէրներու Միութեան հրահանգով ու նպաստներով, Քիւնցլէր կը կազմակերպէ օգնութեան ընդարձակ գործ մը, որ օրհնութիւն մը եղաւ բազմահազար հայ որբերու, այրիներու եւ այլ կարօտեալներու համար:

ԴԱՂՈՒԹ ԴԱՂՈՒԹ

ՊՕԼՍՈՑ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ հոդաբարձութիւնը վերակազմուելով, իր դիւանը կազմած է հետեւեալ անդամներէ.—

Ա. առեղապետ Տոքթ. Հ. Փէշտիմալճեան, Բ. առեղապետ Տոքթ. Վ. Հինդլեան, Ա. առեղադպիր Ստեփան Կիւլպէնկեան, Բ. առեղադպիր Յակոբ Նարկիլէճեան, դանձապետ Ղազարոս Նշանեան, հաշուեքննիչ Գրիգոր Շահինեան:

1949ի նախահաշիւը քննելով, այս տարուան համար մուտքի եւ ելքի դումարները միանուագ 307.000ական ոսկիով հաւասարակշռուեցան:

Եմմատական դործավարութիւնը, պատասխանելով նախապէսկատարուած դիմումին, յայտնած է թէ այս տարուան պետական եմմատացոյցին մէջ հիւանդանոցին համար միայն 15.000 ոսկի յատկացուցած են:

Ջննարկուած է նաեւ անկողիններու կազմանեերու ընդհ. նորոդութեան, որուն անձամբ կը հսկէ Տիկին Պարթեւ Յակոբեան:

ՏՈՐՈՒՆԻ.— Ատանի մէջ մեռած է վերթեան ընկեր մը, Աւետիս Աւետիսեան, որ բոլորին յարգանքը կը վայելէր, իբրեւ անձնուէր յեղափոխական:

Մնած էր 80ական թուականներուն Վասպուրականի Մեստան գիւղին մէջ: Երբ իր ուսումը շարունակելու համար կը ղրկուի Վան, հոն կը մտնէ Հ. Ց. Դ. պատանեկան Միութեան շարքերը: Այնուհետեւ մինչեւ մահը կը մնայ հաւատարիմ գինուորը եւ անչեղ կերպով կը կատարէ իր վրայ դրած պարտականութիւնները: Բազմաթիւ անդամներ կը վարէ պատասխանատու պաշտօններ կուսակցութեան մէջ, եւ երեսուն կուդայ իբրեւ ամրասիր, ողջմիտ եւ զոհաբերող ընկեր: Օսմ. Սահմանադրութեան առեն կ'երթայ Ամերիկա եւ կը կատարէ կազմակերպական աշխատանք մինչեւ 1914 — 18 մեծ պատերազմը:

Իրբեւ կամաւոր, կ'ըլլայ առաջին արձանագրուողներէն: Թրքահայաստանէն դացող դաղթականութեան հետ կ'անցնի Պարսկաստան, յետոյ Միջագետք: 1922ին կ'անցնի Ապատան եւ կ'աշխատի Անդլեւիրանեան նաւթային ընկերութեան մէջ: Այնուհեւ 26 տարի ան եղած է Ապատանի հայ համայնքի Զաւարեանը — բարի, հեզ, աշխոյժ ու հիւրասէր, հայրենասէր ու տիպար կուսակցական: Իր զաւակները բնած են իրենց հօր ճամբան ու մանակից են հանրային աշխատանքի: Թաղուած է ազգային յուղարկաւորութեամբ եւ եռադոյն դրօշով, ինչպէս փափաք յայտնած էր մահուան ժամերուն:

ՍԵԼԱՆԻԿԻ Գրութեան Ծաչի (Հ. Դ. Ծաչ) օրիորդները եւ տիկինները չնորհաւորելի դասախօսը յղացած են հեղլէն մարտիկի փաՁելային բերելու իրենց ամէնէն եւ պատուաբեր մասնակցութիւնը, հիւսելով ընտիր փանելաներ, (50 հատ): Հ. Գ. Ծաչի ցուցանիչները բանուած վրան, յանձնած են պատկան մարմիններուն:

ԱԹԻՆՔԻ հայկական արուարձանին, Փիքա — Տուրդութի հայ արիները, Մնուխդի տօնին առթիւ, ըմբոստներու կողմէ թալանուած, հրկիզուած եւ ծնողները պատանդ տարուած 60մանուկներու հետ սեղանակից եղած են, զրոյց ընելով անոնց հետ եւ միխթարելով զանոնք:

ԱՄԱՐՈՒՍԻ արուարձանը (Աթէնք) ունի 38 հայ բնտանիքներ եւ 30—32 դպրոցական փոքրիկներ: Ներզաղթէն վերջ կ'ըսէին թէ հազիւ 8— 10 բնտանիքներ մնացած են, եւ չարժէր աղջային կեանքը վերակազմել, ուստի դպրոցն ալ պէտք է որ ծախուի: Դպրոցին չէնքը խարխուլ վիճակի մէջ է: Եթէ դպրոցը հրամանատիր ունենայ 40 աշակերտ կրնայ հաւաքուիլ (էլիթրայէն, Քիֆիխայէն եւ Մելիսխայէն ալ կան) պայմանաւ որ դպրոցը Ցոյներու հետ միասին բացուի: 19 աշակերտներ էլ օրէ վերջ կ'երթան եւ կ'ուսանին հայերէն, թուաբանութիւն, գծագրութիւն, աղջային եւ կրօնական դիտելիքներ: Դասարանները խառն են, մէկ ուսուցիչով:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Հայ Տարագիրներու Ազգային Կեդր. Կոմիտէն ձեռնարկած է կազմերու հայ մարտականներու միութիւն մը Շթութկարտի մէջ: Նպատակն է աւելի սերտ կապեր հաստատել հայրենակիցներուն միջեւ, յօդուտ դաղութին: Այս ձեռնարկը գործօն մասնակցութեամբ կը հովանաւորէ Տոքթ. Արտաչէս Աբեղան:

մար, քանի խորասոյզ օդարշաւ պէտք է: 80 օդային թռիչք 8 հազար մղոնի համար: Իսկ Ցոյնքան ժամանակի համար որսորդը ոտքով 30 հազար քիլոմեթր պէտք է քալէ:

Օդանաւորդը վար կ'իջնէ մի՛չեւ 25 — 30 մեթրը հեռաւորութեան մը վրայ դայլէն եւ կը կրակէ: Մնացեալ դայլերը որ կը յառաջանան, կ'ոռնան եւ ետ կը վերադառնան իրենց մեռած ընկերոջ մօտ: Որսորդը կը սպաննէ միւսներն ալ: Նկարչիս օդանաւով դայլեր որսալու դպրոց մը կը կազմակերպեն, սորվեցնելու համար արդիական որսորդութեան ձեւերը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (106)

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՒՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.

« ՍԱՀՄԱՆ ՔԱՋԱՑ, ՉԻՆՆ ԻՒՐԵԱՆՑ »

Այս խորհրդածութիւններով ձգեց պատերազմին՝ մանաւանդ թէ կոտորածին դաշտը, մտաւ թշնամիին բանակը իր անձնապահպաններու խումբովը· դիչերուան փոթորիկը՝ եւ աւելի սաստիկ առաւօտեան հայ արշաւանքներուն փոթորիկը՝ ամէն բան խառնափնթոր եւ ողջմտելի վիճակիմէջ կը ցուցնէր այդ բանակը, կիսակործան եւ կանդուն վրաններ՝ վահաններ, նիզակներ, սուրեր, դետին փռուած թմբրուած ձիեր ոտնակապ կը խրխնջէին հեծեալներու սպասելով որոնք չկային:

Այս տեսարանին վրայ ակնարկ մը ձգելով Թորոս, ուր դոհութիւն եւ արհամարհանք հաւասար էին, մտաւ Անդրանիկոսի վրանը որ դրեթէ պալատ մըն էր իր ընդարձակութեամբ եւ բազմաժանուարներով, իսկ հանդերձներու հարստութեան՝ դեխութեան եւ պերճանքներու չափը չկար· բեհեղեայ անկողիններ՝ ծիրանի վերմակներ, ոսկի եւ արծաթէ զէնքեր՝ կիներու զարդարանքներ երաժշտութիւններու նուագարաններ խառն ի խուռն դրուած էին, այնպէս որ արդի մեծ թատրոնի մը կը նմանէր քան թէ սպարապետի վրանի:

Թորոս այս ճոխութիւնները տեսնելով մեծ ուրախութիւն մը ունեցաւ, ոչ թէ անոր համար որ իր գանձին պիտի երթային անոնք՝ ոչ, այլ անոր համար որ հայ զինուոր զինուորական կանոններուն ու զօրապետին հրամաններու հնազանդիլ սովրեր էր· յետադայ ձի փողը չհնչած մէկը չէր համարձակեր աւարառութեան ձեռք զարնել, այլ թշնամին հալածելու միայն դրաղած էր:

Ուստի ինքն ալ ցուրտ նայուածք մը ձգելէն վերջ այս թուլամորթութեան կահերուն վրայ, հետագինին աչքով բան մը կը փնտռէր որվերջապէս դուռ, այսինքն բանակին դիւանական դրութիւնները որ վայրկեան մատանիովը կնքեց եւ իր առենադպրին յանձնեց:

Անկից վեր ջը հրաման տուաւ չուտ մը մեռելները թաղելու գործողութեան որպէսզի օդը չապականի:

Նոյն միջոցին էր որ Ստեփանէի բանակն ալ դերիներով ծանրաբեռնուած կը հասնէր՝ կը միանար իր բանակին, իսկ Մլեհի մոլեկան հեծելադունդը անհետ եղած էր բոլորովին, եւ իրօք մեծ բաերախտութիւն մըն էրհայ իշխաններուն համար որ Ստեփանէի ձեռք ինկած էին, վասնդի Մլեհէն դիտութիւն յուսալ անօդուտ էր, նպիշերուան մութին առանց կալանաւորի մը դարձաւ պոռ արիւնաթաթախ:

Նոյն դիշերը զինուորներէն մաս մը Ցոյներուն բանակատեղը, մաս մը Մամեստիա անցուցին, թշնամիին դինիով եւ կերակուրով զուարճացած եւ յղփացած, բայց միշտ դիշերապահ զգուշութեամբ օրէնքը խստիւ պահելով, վասնդի Թորոս կը տեսնուէր յանկարծ ամէն բան անձամբ քննելով: Բայց իրեն նոյն դիշերուան զբաղումը եղաւ բոլոր Անդրանիկոսի քով գտնուած թուղթեր հետաքննել:

Հոն կը տեսնէր չորս տարուան միջոցի մէջ քանի անգամ դրացիներըոր բարեկամութիւն ձեւացնելով չնորհաւորութեան դեսպաններ ղրկած էին՝ իրեն դէմ որոգայթ լարած՝ Ցոյներուն գաղտնի դաշինք կը գտնէին եւ կը հրաւիրէին պատերազմի:

Հոն կը տեսնուէր մանաւանդ Անտիոքի իշխան Ռընալտի եւ Տաճարականներուն չահասիրութիւնը, որ երբեք վնաս չէին տեսած՝ այլ օգուտ իր իշխանութենէն:

Զարմանքով կը գտնէր նաեւ Հաչիենց պետին մէկ դիրը՝ որ յորդորուած էր Ցոյներէն Թորոսը սպանել, լի նախանձով կը պատասխաներ այսպիսի առաջարկութեան մը՝ յիշեցնելով թէ այդ Հայը երբեք անիրաւութիւն մը ըրած չէր Մահմետականներուն դէմ:

Հոն կը տեսնէր թէ իր եղբայրը Մլեհ՝ նշանակուած էր իրրեւ կարելի գործիք մը իր կեանքին եւ աթոռին դէմ. հոն կը գտնէր չատ մը գրգռութեան թղթերու օրինակներ ուղղուած կայսերական կառավարութենէն Մահմետական իշխաններուն Մաղսուտ սուլթան եւ եւ Նուրէտտին Ամիրային իր նորածին իշխանութիւնը կործանելու համար:

ԾԻՐԱՆՑ

★ Ազակոմեան թերթերը կը պահանջեն աւելի խիստ միջոցներ ձեռք առնել համայնավար – ներուն դէմ, յանուն ազգային պաշտպանութեան: Կ'ըսուի թէ Պ. Ռամատիէ, ազգ.պաշտպանութեան նախարարը, պահանջած է հետապնդումներ կատարել համայնավար կեդր. կոմիտէի եւ յարակից վարչութեանց 250 անդամներուն դէմ, որոնց 166ը երեսփոխաններ են: Պահանջած է նաեւ բանակը մաքրել համայնավար առաջնորդներէ: Ուրիշներ աւելի յառաջ երթալով, կը պահանջեն օրէնքէ դուրս հռչակել համայնավար կուսակցութիւնը:

Զօր. ոը կոչի կուսակցութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, ուր կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը անկարող է պաշտպանել երկիրը, թէ փր միացեալ ճակատը (երրորդ ուժ) ուրիշ բան չէ՝ ներ եթէ ոչ օրակարգեր քուէարկել կամ «ոսոի – կանական ծիծաղելի միջոցներ ձեռք առնել»:

« Օռոռ» երէկուան խմբագրականով կը յայտարարէ թէ «Ֆրանսայի համայնավար կուսակ – ցութիւնը գործակալն է օտար պետութեան մը եւ անոր վարիչները Մ. Մխութեան լրտեսներն են 25 տարիէ ի վեր »:

ԻՏԱԼԻՈՑ ԹՈՐԻՋՆ ԱԼ

Պ. Թոլլիաթթի, Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, պատասխանելով իտալական թերթի մը հարցումներուն, յայտարեց.

— « Որ եւ է պատճառ չկայ ենթադրելու թէ Մ. Մխութիւնը ամենաթեթեւ մտադրութիւնն ունի որեւէ երկրի վրայ յարձակելու: Իսկ եթէ ռուսական բանակները հարկադրուին նախայարձակ պետութիւն մը հետապնդել մեր հողին վրայ, կը կարծեմ թէ այդ պարագային Իտալիոյ ժողովուրդին բացորոշ պատասխանութիւնը պիտի ըլլայ օգնել խորհրդային բանակին, ամէնէն ազդու միջոցներով, արժանի դասը տալու համար այդ նախայարձակին »:

Ուրիշ համայնավար առաջնորդ մը, Լոնկօ, վարիչը դիմադրական ճակատի ռազմիկներու, պատուիրակութեան մը գլուխն անցնելով, Իտալիոյ հանրապետութեան նախագահին ներկայացաւ եւ ազդարարեց թէ վերջին ձերբակալութիւնները կրնան «սպառնալ երկրին խաղաղութեան »:

Կառավարութիւնը վերջերս ձերբակալած էր կարգ մը արձակագիրներ, ոճրագործական ամբաստանութիւններով, ինչպէս Ֆրանսայի մէջ:

Բողոքական եկեղեցւոյ «խոստովանութիւնները»

Հեռագիրները զրմանազան տեղեկութիւն – ներ կը հաղորդեն Պուկարիոյ 15 աւետարանական պատուելիներու խոստովանութեանց մասին: Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.—

Դատավարութեան առաջին օրը, ուրբաթ (25 Փետրուար), պատուելի Նիքոլա Նաւմով արտասուալից աչքերով եւ դողդոջուն ձայնով լման երեք ժամ մանրամասնօրէն պատմեց իր չանցանքները (դաւաճանութիւն, լրտեսութիւն, սեւ շուկայ):

Նաւմով, որ 48 տարեկան է եւ նախագահը Պուկարիոյ աւետարանական եկեղեցիներու Գերագոյն Խորհուրդին, խոստովանեցաւ թէ չանցաւոր է, երբ կարդացին իր ամբաստանագիրը:

Եւ յայտարարեց.— «Անկեղծօրէն կը ցաւիմ ըրածներուս համար»: Երբեմն փսխելով, երբեմն աղաղակելով, ըսաւ.

— Հաւատացէք, կ'ամչնամ ներողութիւն խնդրելու: Պահեհութիւն չնորհեցէք սրբագրելու սխալներս: Պուկարիոյ պատմութեան մէջ երբեք այսքան ազատ եղած չէր կրօնը: Համայնավարութիւնը նոր աշխարհ մը կը կառուցանէ, հիմնուած արդարութեան եւ ապահովութեան վրայ»:

Ցայտնելէ վերջ թէ չատ լաւ վարուած են իրեն հետ, եօթը ամսուան բանտարկութեան ընթացքին, ամբաստանեալը հաստատեց թէ ամերիկեան եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդը կ'օգնէր, կռուելու համար համայնավարութեան դէմ՝ Պուկարիոյ մէջ, թէ պայքարը կը վարէր հարաւային եւ կեդրոնական Եւրոպայի մեթոտական եպիսկոպոսը, ոտքթ. Փոլ Կարպըր: «Մեթոտական եկեղեցւոյ եռին կեցած են Ամերիկայի Ջոջերը, Մկրտչական եկեղեցւոյ եռին՝ Րոքֆէլլըր»:

Նոյն օրուան երկրորդ ամբաստանեալը, Եանքօ Նիքոլով Իվանով (մեթոտական) նոյնպէս խոստովանելով յանցանքը, պատմեց թէ իր մեծաւորը՝ եպիսկոպոս Ճօն Նիւլսըն, ամէն բան կ'ընէր հակադերման եւ հակախորհրդային պայքարը վարելու եւ ամերիկեան ազդեցութիւնը աւելցնելու համար Պալքաններու մէջ: Ինք 1944 Սեպտեմբերին ծանօթանալով ամերիկեան պաշտօնատարի մը հետ, տեղեկութիւններ հաղորդած էր Պուկարիոյ կացութեան մասին, Ամերիկայի միջամտութիւնը խնդրած էր Աւետարանական եկեղեցիներու միջոցաւ եւն.:

Թերթերը կը դրեն թէ աւելի չատ օտար թղթակիցներ կան այս դատավարութեան մէջ, քան Հունգարիոյ կարդինալին դատավարութեան ատեն:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կազմակերպած է շարք մը դասախօսութիւններ իր խումբերուն համար:

Ա. շարքին համար կը հրաւիրէ իր խումբերը սովորական հաւաքատեղին, հետեւեալ օրերը.—

Հինգշաբթի 3 Մարտ Beaumontի խումբ ժամը 9ին:

Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան սարքած դասախօսութեանց երկրորդ շարքը խումբերու մօտ, իրենց սովորական հաւաքատեղին.—

Եշ. 3 Մարտ Լէ գ'Օլիվ ժամը 9ին:

ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

8 Մարտ, երեքշաբթի ժամը 20.30ին, Իսիի Ciném Alhambraին մէջ, métro Mairie d'Issy:

Նախաձեռնութեամբ եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդի», (երաժշտութիւն Ա. Գ. Մեսումենցի): Բեմադիր՝ Բ. Հապէշեան: Պարուսոյց՝ Տիկին Հեղ. Թորոսեան: Դիմայարդար՝ Կ. Օսմանճեան: Ցուշարար՝ Պ. Սա. Մխաքեան:

Նուագախումբ եւ երաժշտական դեկավարութիւն Ա.Ե. Գ. Մեսումենց:

Տոմսերու գիները են.— 100, 150 եւ 200 ֆր.: Կարելի է ապահովել Իսի լէ Մուլինոյի Նոր Սերունդականներէն, իսկ թատրոնի օրը՝ կիշէն:

ԾԱԽՈՒ Է

Աբեւելեան անուշեղէններու խանութ մը, նախկին Maison LAMBROU: Դիմել 20 rue de la Huchette, Paris (5): Հեռ. Ode. 33–29:

ԾԱԽՈՒ ԽԱՆՈՒԹ

Քան: Կեդրոնական պողոտայի վրայ նպարեղէն — գինիի խանութ մը: Լաւ գործառնութիւն: Գրել Nichanian, 8 Place Vauban, Cannes (A. M.), Tél. 916–58 :

ԾԱԽՈՒ Է

Մեկնումի պատճառով ծախու է Փարիզի արուարձաններէն՝ հայաշատ կեդրոնի մը մէջ 4 սենեակով եւ խոհանոցով տուն մը: Ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն, 400 քառ. մեթր հող պտղատու ծառերով եւ հաւնոց մը: Դիմել «Ցառաջ», Ա. եւ Բ. սկզբնատառերով :

, ԴՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Լիոն,— 12 Մարտ 949, շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ՝ Ֆր. Կ. Մաչի մասնաճիւղին կողմէ դեկավարութեամբ, դերասան Ուզունեանի (Փարիզէն) եւ Վիէնի կարող ուժերու :

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Ընկերուհի Ե. Կարապետեան 500 ֆրանք կը նուիրէ Պորտոյի Կապոյտ Մաչի դպրոցին, փոխան ծաղկեպսակի փոքրիկ Աբշալոյր Պետրոսեանի դառնակսկիծ մահուան առթիւ :

ՔՐԱՎԶԵՆՔՈՑԻ վկաներէն երեք Ռուսեր, որոնք Գերմանիոյ ամերիկեան շրջանէն եկածէին, ետ կը պահանջուէին Մ. Մխութեան կողմէ, իրրեւ «պատերազմի ոճրագործներ»: Ֆրանսական կառավարութիւնը մերժեց, յայտարարելով թէ երբէք այլ առժամապէս եկած էին եւ իրենց տեղերը վերադարձած են, հետեւաբար կապ չունին Ցը – րանասայի հետ :

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ ներկայ կրճատումները պիտի չնրունակուին մարտին ալ: Նոյնիսկ վախ կայ որ նոր սահմանափակումներ հաստատուին: Ներկայ սպառումն է 477 միլիոն քիլովաթ: Փետրուար 22ին ջրամբարները լեցուած էին միայն 12 %, մինչդեռ անցեալ տարի նոյն ժամանակաշրջանին 39 առ հարիւր էր:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Ակումնի ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 9ին: Կը խնդրուի թոլոր ընկերներէն ներկայ ըլլալ:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղի Ահրոնեան խումբի կողմէ, Կիրակի 20 Մարտ, ժամը 3.30ին Sociétés de Bienfaisanceի սրահին մէջ, 44 rue de Rennes, St. Germain des Près:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Եւրոպական պար մասնակցութեամբ Կարօ Սարեանի Նուագախումբին: Դեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ :

ՊԱՆԵԼՕ ՔՈՇԱՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐՈՒԱՆ

տօնակատարութիւնը 13 Մարտ, ժամը 4ին կէս դիշեր 76 Bld. du Marechal Joffre , Bourg la Reine:

Ինամուած դեղարուեստական բաժին, երգ – չախումբ դեկավարութեամբ Պ. Պարթեւեանի եւ – րոպական պարեր :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ՀԱՑ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ՊԱՐԱՀԱՆ – ԴԷՍԸ, Մարտ 19ին, շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին մինչեւ լոյս, Au Palais d'Orի դեղեցիկ սրահներուն մէջ, 80 La Canebière: Պարահանդէսին հասոյթը հատոյքը հիւանդ եւ չքաւոր հայ դերիներուն:

Տոմսերը ապահովելու համար, դիմել Պ. Տաքիւբէչեանի, 43 Puits de Chavannes, 22 rue d'Aubagne :

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայթաթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ
68, Rue Nationale , Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի ծանօթ ճաշարանապետ

Պ. ԹԱԴԷՈՍ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ

կը փութայ յայտարարել իր յարգելի յաճախորդներուն որ Rue Nationaleի
LONDRES ՃԱՇԱՐԱՆԸ
փոխադրուած է 6 rue Etoile, rue d'Aixի St. Theodore եկեղեցիին քով :

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Երիտասարդ հայ տղայ մը որ լաւ Ֆրանսերէն եւ քիչ մըն ալ անգլերէն դիտէ, դրասենեակի մը կամ վաճառատան մը մէջ գործ կը փնտռէ: Դիմել « Ցառաջ»ին :

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Տ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ձոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճեղմակեղէններու, մասնաւորաբար չրջուն վաճառորդներու համար :

ՀԱՄՑԻԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կուգամ յայտարարել յարգելի յաճախորդներուս եւ բարեկամներուս թէ 1948 Դեկտեմբեր 31ին լուծուած է ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ եւ ԹԵԼԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒԸ:

1949 Յունուար 1էն ի վեր հաստատուած եմ վարը յիշուած հասցէին, ուր՝ առաջուան պէս, կը շարունակեմ ԿԵՐՊԱՍԻ եւ ՊՕՆՉԹՈՒԻ գործս, մեծաքանակ եւ մանրաքանակ :

ՄԱՀԻԿ ԹԵԼԵԱՆ, H. TELIAN , 8 rue Pierre Guys, Beaumont, Marseille:

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխաղով

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — գուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՖԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 2 Mars 1949 Չորեքշաբթի 2 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5784–Նոր շրջան Թիւ 1195 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԿԴԻՄԻ ԱԶԴԱՆՇԱՆԸ

Ինչ որ Եւրոպայի կամ արեւմտեան քաղաքակրթութեան, ազատութեան եւ ժողովրդապետութեան փրկութիւն կը կոչեն, վերացական բացատրութիւն մը չէ այլեւս :

Հարցը ճեւակերպուած, թանձրացեալ բանաձեւի մը վերածուած է արդէն: Եւ այդ հասկացողութեամբ ալ կը յարդարուի ճակատը, ամէն գետնի վրայ,— քաղաքական, մտաւորական, զինուորական :

Չափազանցութիւն պիտի ըլլար ըսել թէ այսօր— վաղը իրար պիտի զարնուին արեւմտեան եւ արեւելեան Եւրոպան, դղրդագին փլուզումներով :

Կան բազմաթիւ բարեշնչող ազդակներ, խափանելու համար այդ ահաւոր, ահռելեակայելի աղէտը :

Բայց, դաղտնիք չէ թէ չափուելու, իրար վախցնելու փորձ մըն է որ կը կատարուի երկու աշխարհահայեացքներ, իրենց յայտնի եւ դաղտնի ծալքերով :

Ոչ ալ այսքան սանձարձակ դիրք մը բռնած՝ իւրաքանչիւր երկրի համայնավար հոսանքները :

Օրուան դէպքերը վճռապէս կը հաստատեն թէ՝ Կոմինֆորմը — նախկին Կոմինթէրնը — չատոնց արձակած է իր ազդանշանը, որպէսզի արեւմտեան Եւրոպայի բոլորերկիրներուն մէջ միեւնոյն դիրքը բռնեն իր հետեւորդները :

Այսպէս, բոլորն ալ միաբերան կը յայտարարեն թէ Անգլեւսաքսոնները յարձակողական պատերազմ կը պատրաստեն, թէ խաղաղութեան միակ պահապանը Մ. Միութիւնն է եւն. :

Ուրեմն, իրրեւ հիմնական ուղեդիծ, բոլոր երկիրներու համայնավար կուսակցութիւնները պարտաւոր են ամէն միջոց ձեռք առնել, որպէսզի իրենց օրօքը ոչ միայն չդիմադրէ կարմիր բանակին, այլեւ բարի գալուստ մաղթէ անոր :

Այսպէս յայտարարեց Մորիս Թորէզ, յանուն Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան :

Թէեւ հարցական եւ թէական ձեւ ունէր իր վերջին ճառը — «կրնա՞յ ուրիշ դիրք բռնել» — բայց, որեւէ բացատրութեան չի կարօտիր ամիներէ ի վեր արձակուած նշանախօսքը.— «Ֆրանսացի ժողովուրդը երբեք պիտի չկռուի Մ. Միութեան դէմ» :

Նոյն ազդանշանը՝ Ամերիկայէն, ուր համայնավարները միայն երկու ներկայացուցիչ ունին երեսփ. ժողովի աւելի քան 600 անդամներուն մէջ :

Իրենց վարիչը՝ Հէրրի Փալիթ, Փեսթուար 28ին ճառ մը խօսելով կուսակցական համագումարին մէջ, յայտարարեց թէ Մ. Միութեան կողմը պիտի բռնեն, պատերազմի պարագային, «դործադուլներով եւ դործողութեան խորհուրդներով» :

Եւ աւելցուց.— «Ոչինչ կրնայ կասեցնել համայնավարութիւնը : Ամերիկեան դարը պիտի չըլլայ այս, այլ համայնավարութեան դարը» :

Դեռ անցեալ շաբթու, նոյնիսկ յայտարարութիւններ կ'ընէր Իտալիոյ համայնավար առաջնորդը, Թոլիաթթի :

— «Եթէ ռուսական բանակները հարկադրուին նախայարձակ պատերազմ մը հետապնդել մեր հողին վրայ, Իտալիոյ ժողովուրդին բացարձակապէս անկարելի պիտի ըլլայ օգնել խորհրդային բանակին, ամէնէն ազդու միջոցներով, արժանի դասը տալու համար այդ նախայարձակին» :

Նոյն ձայները լսուեցան Պելժիոյ, Հոլլանտայի եւ սկանտինաւեան երկիրներու մէջ :

Ինչպէս կը տեսնէք, յստակօրէն ճշդուած են դիրքերը :

Ատոր համար ալ, միւսները կ'ուզեն փութացնել արեւմտեան Եւրոպայի վերականդնումը, միացումը եւ վերազինումը :

Ֆրանսայի վարչապետը ինք, Պ. Քէօյ, որ միշտ դգուշաւոր լեզու մը կը դործածէ, տակաւին երէկ հրապարակաւ կը յայտարարէր թէ չեն կրնար առանձին դիմանալ, թէ լրջօրէն կը կարօտին Ամերիկայի օդնութեան : «Արշաւանքէն 15 օր վերը չատ ուշ պիտի ըլլայ» :

Թերեւս չատ աւելի ծանրակչիռ կացութիւն մը պարդուի, երբ վերջանան ներքին դործերու նախարարութեան կատարած քննութիւնները, բոլշեւիկեան դործունէութեան մասին :

Ա.

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ԻՆՉ ԽՕՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻԻՆ ..

Շատ տարօրինակ խոստովանութեան մը հանդիպեցայ, չաբաթաթերթի մը սիւնակներուն մէջ եւ ուզեցի աւելորդ անդամ մըն ալ հրապարակել զայն, որովհետեւ կենսական նշանակութիւն ունի մեր ազդային կեանքին մէջ :

Թերեւս հասկցաք որ խնդիրը « դրամա – կան» հաստատութեանմը մասին է : Չէ՞ որ «կենսական» բառը գործածեցի : Իսկ դրամական միակ հաստատութիւնը ո՞րը կրնայ ըլլալ հայ իրականութեան մէջ եթէ ոչ Բարեդործականը :

Ժամանակին այս դրամատունը ունէր տնօրէն մը որ այժմ իր կենսաթոշակով կը հանդստանայ Մի֊ջերկրականի գեղածիծաղ ափերուն վրայ եւ սկսած է յօդուածներ թխել, երբեմն ալ բանասեղծութիւններ հեւսել :

Վերջիններով չեմ կարծեր որ հետաքրքրուղներ ըլլան : Բայց յօդուածները կարելի է ապչութեամբ կարդալ եւ մտածել.—«Ինչո՞ւ մեռտասանեորդ ժամու այս խոստովանութիւնները, խիղճը հանդստացնելո՞ւ համար , թէ իր Ռամկավար ընկերներուն վերջին «յարդանք մը մատուցանելու» :

Վերջապէս – Պ. Տնօրէնը կը ճշդէ իր 40– տարիներու դործունէութեան մէջ այսինչ դպրոցին օդնելու եւ միւսին չօդնելու պատճառները :

Այսինչ ուսուցիչին պաշտօն տալու, միւսին չտալու իր նախասիրութիւնները : Եւ կամ այս դասագիրքը Բարեդործականի դպրոցներու մէջ ընդունելու, միւսը սեմէն չանցընելու համար դրած արդելքները :

Անշուշտ պիտի ենթադրուի որ «ազդային մանկատուն» չահը, այլասերման պայքարին դէմ ազդու միջոցներ դտնելը եւ կամ նման ազդօդուտ նկատումներ եղած են զինքը առաջնորդողները :

Քաւ լիցի : Մարդը ոսկեավար է եւ երեքուկէս միլիոն Հայերու մէջմիայն 250 ոսկեավարներ դտած է պարկեշտ, ազդասէր, հայրենասէր, տաղանդաւոր, անշահախնդիր, անձնուէր, զոհաբերուող, եւայլն եւայլն :

Մնացեալնե՞րը : Կը խօսինք առանձին :

ՍՕՍԻ

Եւրոպան փրկելու համար

Երկուշաբթի օր միացեալ Եւրոպայի համագումարը միաձայնութեամբ քուէարկեց Զըրչիլի մէկ բանաձեւը, որուն համաձայն Մ. Միութեան արբանեակ պետութիւնները ալ պիտի հրաւիրուին մասնակցելու այս չարժումին : Կազմակերպութեան գլուխը կանգնած են 23 երկիրներու ակաեաւոր դէմքերը : Քուէարկուած բանաձեւին կը հետեւի թէ ձեռնարկին հեղինակները առժամեայ կը նկատեն արեւելեան եւ Արեւմտեան Եւրոպայի միջեւ հաստատուած պատուարը — «Երկաթեայ վարագոյր» : Իրազեկներ հաւանական կը դտնեն որ ի վերջոյ Սպանիան ալ հրաւիրուի մասնակցելու :

Համագումարին յայտարարութեան մէկ յօդուածը կ'ըսէ.— « Մեր նպատակն է Եւրոպայի բոլոր ժողովուրդներուն միութիւնը» : Ցետոյ կը բացատրէ թէ խաղաղութեան, ընկերային ապահովութեան եւ յառաջդիմութեան միակ յոյսը կը կայանայ ազատ ազդերու միացման մէջ : Շարժումին կը մասնակցին 140 անդամներ, բոլոր հոսանքներէն :

Համագումարի վերջին նիստին մէջ կարդացուեցաւ Պապին մէկ նամակը, որ յաջողութիւն կը մաղթէ :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, հաստատուեցաւ թէ համայնավարութեան վտանգը արեւմտեան Եւրոպային կը սպառնայ թէ Մ. Միութենէն եւ թէ իւրաքանչիւր երկրի ներսէն, բոլշեւիկեան կուսակցութիւններէն : Հետեւաբար պարտաւոր են ներդաշնակութիւն հաստատել իրենք իրենց ճիդերուն միջեւ :

ԱՆՊԱՏՐԱՍ ԱՐՁԱԿՈՒԵՑԱՒ Փարիզի վերմանական կառավարին տնօրէնը, Քարլ Էմիլիկ, բարեխօսութեամբ ամբաստանեալ դեսպան Ապէցի, որ իր վրայ առաւ բոլոր մեղքերը :

Գործօն քանակի տակու սպաներ զին. ատեանին յանձնուեցան

ԽՈՍՏՈՎԱՆԵՐ ԵՆ ԹԷ ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐ ՀԱՂՈՐԴԱԾ ԵՆ ՕՏԱՐ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԸ

Ներքին դործերու նախարարութիւնը հետեւեալ դեկոյցը հրատարակեց առջի օր.—

Երկրի ապահովութեան տեսչութիւնը լրտես – սութեան մեր դէպք մը երեւան հանեց :

Հրամանատար մը, նախկին արձակագէտ (F. T. P.) որ գործօն բանակին մէջ ընդունուած էր, եւ որ անդամ է համայնավար կուսակցութեան եւ բաժնետէր France d'abord թերթին, որուն վարիչները ամբաստանուած են ուրիշ լրտեսական դործով մը, խոստովանեցաւ թէ օտար դեսպանատան մը զինուորական կցորդին յանձնած է բազմաթիւ փաստաթուղթեր : Ամբաստանեալը այս թուղթերը կրցած է հաւաքել Սպառազինութեան եւ ազդ. պաշտպանութեան նախարարութեանց դրասենեակներուն մէջ պաշտօնավարած առեն : Ամբաստանեալը պիտի յանձնուի զինուորականատեանին :

Գործօն բանակէն ուրիշ սպայ մը, անդամ France — U. R. S. S. ընկերակցութեան, հարիւրապետ – մարզիչ օդանաւային դօրքի Փոյի մէջ, լուսեցաւ իր յարաբերութեանց մասին այս հրամանատարին հետ, ինչպէս եւ ազդ. պաշտպանութեան վերաբերեալ նիւթերու մասին դրոս յանձնած է France d'abord թերթին : Այս սպան ալ պիտի յանձնուի զինուորական տեսանին :

Քննութիւնները կը շարունակուին :

★ Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ամբաստանեալ սպան է Լուի Թէօլըռի, 37 տարեկան, որ պիտի դատուի համաձայն դատաճանութեան օրէնքին որ մահապատիժ կը տրամադրէ : Այս պրադան հաղորդուած է ամբաստանեալին : Միւսը, հարիւրապետ Աղէմա, պիտի դատուի համաձայն պատժական օրէնքին 81րդ յօդուածին որ մէկ տարիէն հինդ տարի բանտարկութիւն կը տրամադրէ :

Հրամանատար Թէօլըռի արդէն իսկ յանձնուած է զինուորական տեսանին : Հարիւրապետ Աղէմա Թուլուզ կը դտնուի եւ հաւանական է որ Փարիզ փոխադրուի :

Հետապնդումները եւ խուզարկութիւնները կը շարունակուին :

★ Թերթերը կը դրեն թէ երկու համայնավար թերթերու, Regardsի եւ France d'abordի խմբադիրներուն ձերբակալութեան առթիւ էր որ Ապահովութեան պաշտօնեաները հաստատեցին թէ դաղտնի տեղեկութիւնները կրնան զինուորական չրջանակներէ բխած ըլլալ :

ԻՆՉՊԷՍ ԲՌՆՈՒԵՑԱՒ ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼԸ

Անցեալ ուրբաթ օր Փարիզի ապահովութեան պաշտօնեաները Պոատոյի մէջ կը ձերբակալէին հրամանատար Թէօլըռին, այլ անուամբ Վիկիէ, որ կանոնաւոր բանակին մէջ առնուած էր 1946–ին, առանց դժուարութեան, երբ համայնավարները ալ կը մասնակցէին իշխանութեան : Եղած է դէր – անօրէն սպառազինութեանց նախարարութեան ապահովութեան բաժին, 1946 — 1947 : Սպան այդ պաշտօնին մէջ մնացած է երկու տարի, եւ բազմաթիւ գաղտնի փաստաթուղթեր անցած են իր ձեռքէն :

Կիրակի օր Փարիզ փոխադրուելով, հրամանատար Թէօլըռի, որ անդամ է Hier et Aujourd'hui հրատարակչական ընկերութեան վարչական խորհուրդին եւ վարիչ «Ֆրանս տ'ապրու» չաբաթաթերթին, խոստովանեցաւ թէ 1946ին եւ 1947ին «ոսկեավար ժողովրդապետութեան մը» յանձնած է տեղեկութիւններ՝ սպառազինութեանց չինութեան մասին : (Կը կարծուի թէ ակնարկուած «ժողովրդապետութիւնը» Մ. Միութիւնն է կամ անոր պլքանեան արբանեակներէն մէկը) :

Միւս կողմէ, անցեալ ուրբաթ օր «Ֆրանս տ'ապրու» թերթին խմբագրատան մէջ կատարուած խուզարկութեան առեն, ապահովութեան պաշտօնեաները դտեր էին փաստաթուղթեր՝ ղրկուած հարիւրապետ Աղէմայի կողմէ : Այս վերջինը հարցաքննուելով Թուլուզի մէջ, խոստովանեցաւ թէ «Ֆրանս տ'ապրու» չաբաթաթերթին հաղորդած է տեղեկութիւններ՝ օդապօրքի կանոնադրութեան եւ ռազմավարութեան, ինչպէս եւ որոշ զօրաբաժնի մը սպառազինութեանց եւ թիւի մասին :

★ Ազդ. ժողովին իրաւասու յանձնախումբը դործի ձեռնարկած է արդէն, անձեռնմխելի հանդամանքէն դրկելու համար կարդ մը համայնավար երեսփոխաններ, որոնց գլուխը կը դտնուին Ժլորիմոն Պոնթ եւ Մորիսօրէդ : Առաջինը տնօրէնն է «Ֆրանս Նուվէլ» չաբաթաթերթին : Ցանձնախումբին քննութենէն վերջը, անհրաժեշտ է Ազդ ժողովին քուէարկութիւնը : Նոյն պարագային մէջ կը դտնուի Մարսէլ Քաչէն, իրրեւ տնօրէնը «Իւմանիթէ» օրաթերթին : Երկուքն ալ դատի կրնան յանձնուիլ այն ամբաստանութեամբ թէ իրենց թերթերուն մէջ հրատարակուած դրութիւնները , եւ մասնաւորապէս հետեւեալ խօսքը , «Ֆրանսա

(Կարդալու շարունակութիւնը կարդ՝ Դ. էջ)

ՏԱՍԸ ՀԱՋԱՐ ԿԱՆԳՈՒՆ ՀՈՂ

(200.000 Ս. ՈՍԿԻ)

ՀԱԼԷՊԻ ՁԵՄԱՐԱՆԻՆ

ՀԱԼԷՊ, 22 Փետրուար (Ճառագ).— Փետր. 20ին, Գլարիճ Փալասի պահին մէջ, խանդավառ հանդիսում մը ունեցան մօտ 200 հայրենակիցներ, ժողովականներ, մտաւորականներ եւ ուսուցիչներ, լսելու համար Բերիոյ առաջնորդ Զարեհ եպիսկոպոսի եւ Ազգ. Ուսումն. Խորհուրդի բացատրութիւնները՝ Հալէպի «Ազգային Քառէն Եփիէ»ի մօտ երկու տարուան գործին եւ մասնաւորաբար ներկայ եւ ապագայ կրթական դաստիարակչական առաջադրութեանց շուրջ:

Այս հանդիսումը առիթ մը եղաւ չահագրգռութիւն եւ խանդավառութիւն ստեղծելու ձեռնարկի մը շուրջ, որուն արժէքն ու տարողութիւնը աստղագնահատել փորձեցին կարգ մը թերահաւատներ: Ձեմարանի մէկուկէս տարուան գործը ցոյց տուած է սակայն, որ ան պահանջ մըն է աւելի քան երբեք, որ յաջողած ուսապահով ձեռնարկ մըն է՝ նիւթական թէ բարոյական տեսակէտով. եւ թէ, մանաւանդ, կոչուած է վայելելու հայ ժողովուրդի անվերապահ օժանդակութիւնը՝ իբրեւ չենք (կառոյց) թէ իբրեւ մակարդակ ու որակ՝ հասնելու արժանի բարձրութեան:

Հանդիսին բացումը կատարեց Զարեհ եպիսկոպոս, եւ լուսաբանութիւններ տուաւ վերջին երկու տարուան աշխատանքներու մասին, մէկ կողմէ կրթական այդ հաստատութիւնը վերածելու համար հայ հոգիներու եւ ապագայ հայ մայրերու պատրաստութեան հնոց մը, միւս կողմէ՝ ինքնաբաւ դարձնելու համար զայն նիւթապէս, եւ, մօտաւոր ապագային, կրթական եւ մտաւորական վառարան մը հաստատելու համար այնտեղ:

Առաջնորդը հետեւեալ կերպով պարզեց իր, Ազգ. Իշխանութեանց եւ հանրութեան մտածումները՝ ազգային երկրորդական վարժարանի մը բացման եւ ապագայ մտահոգութիւններուն շուրջ.

— « Ծանօթ է ներկաներուն, թէ Հալէպի ազգ. իշխանութիւնները երկար առեն ի վեր կ'որոճային ազգային երկրորդական վարժարանի մը եւ կեդրոնական նախակրթարանի չէնքի մը շինութեան ծրագիրներուն շուրջ, բայց միշտ ալ կը հանդիպէին դժուարութեանց: 1943ի փորձին ալ ձախողանքին վերջ, այդ ծրագիրները մնացած էին մեր դարակներուն մէջ, սպասելով լաւագոյն օրերու:

«Այդ «լաւագոյն օրերը» հանդիսացան 1947ի քանի մը ամիսները, երբ Դանիայէն քաղաքս եկան «Քառէն Եփիէ» ծանօթ հաստատութեան երկու ներկայացուցիչները, որոնց հետ մեր չիւմունները, — հպարտ եմ այսօր յայտարարելու ,— պահպանեցան ամբողջական յաջողութեամբ: Մօտ 10.000 քառակուսի կանգուն հող, այսօր դարձած է սեփականութիւնը ազգին, պայմանաւ որ ան յատկացուի իր նպատակին, եւ նորաչէն երկրորդական վարժարանիմը կոդքին՝ հոն ունենանք մեր կեդրոնական նախակրթարանի չէնքի մը շինութեան ծրագիրներուն շուրջ, բայց միշտ ալ կը հանդիպէին դժուարութեանց: 1943ի փորձին ալ ձախողանքէն վերջ, այդ ծրագիրները մնացած էին մեր դարակներուն մէջ, սպասելով լաւագոյն օրերու:

«Ուրախ եմ, ուրախ ենք մասնաւորաբար անոր համար, որ բոլոր թերահաւատները սխալեցան իրենց հաշիւներուն մէջ, ու մեր ձեմարանը արդէն մօտ երկու տարիէ ի վեր կը կատարէ բարերար իր դերը՝ անձնուէր եւ արժանաւոր ուսուցչական կազմի մը հսկողութեան տակ: Ունչուշտ թերութիւններ չատ ունինք, մեր պահանջները բազմապիսի են. բայց մենք վստահ ենք՝ որ պիտի կրնանք յաջողութեամբ պահպել մեր բոլոր առաջադրութիւնները:

Ձեմարանի բացումը զուգադիպեցաւ այնպիսի օրերու, երբ կը ձեռնարկուէր ներդաղթին: Այդ օրերու ընդհանուր դիմումութեան մէջ, կարգ մը մարդիկ մեր չունեցած մտածումներն ու նպատակները վերագրեցին մեզի, առարկելով թէ «անպէտ է երկրորդական վարժարան մը՝ երբ հայ ժողովուրդը զանգուածային հայրենադարձի մը կը պատրաստուի»: Հարկ չեմ տեսներ այսօր՝ հերքելու այս կարգի անհեթեթ տրամաբանութիւնները: Փաստը ցոյց տուաւ, թէ իրաւունք ունէինք, եւ թէ հարկ է, այսօր, աւելի մեծ ճիգերով եւ անվերապահ աշխատութեամբ իր արժանի բարձրութեան հասցնել «Քառէն Եփիէ ձեմարանը»:

Առաջնորդը, ինչպէս Ուսումն. Խորհուրդի անդամներ Տօքթ. Ց. Գասապեան եւ Ա. Շառուկեան, յաջորդաբար պարզեցին երկրորդական ուսման անհրաժեշտութիւնը , մեր երիտասարդութեան համար, որ, յաճախ, կ'իյնայ չուկայ կամ օտար միջավայր, առանց իր ազգային պատմութիւնը, իր ազգականութիւնն ու հոգեկան արժէքները ճանչնալու: Տօքթ. Գասապեան իր խոր շնորհակալութիւնները յայտնեց մասնաւորաբար Ս. Օ. Խաչին եւ Հայ Օգնութեան Միութեան Պոսթընի կեդրոնական մարմնին, որոնք ապահովեցին ձեմարանի պիւտճէին մեծագոյն մասը, եւ յոյս յայտնեց որ այսուհետեւ չատ աւելի լիարուն օժանդակութիւն ցոյց կը տրուի հանրութեան կողմէ:

Ցիրուցան Հայեր Աւստրիոյ մէջ

ՍԱԼՑՊՈՒՐԿ (Ճառագ).— Լրացնեմ տեղեկութիւններս՝ այս քաղաքի Հայերու մասին: (ՅՄԲ. Ա. մասը տես «Ճառագ», 26 Փետրուար):

Տարագիրներու ներկայացուցիչ Գր. Պետրոսեանի դրան վրայ դրուած է թէ ժամացոյցները կը նորոգէ: «Իրա՞ւ, Գրիգոր, նորոգե՞լ դիտես թէ աւելի կը խանդարես», ըսի կատակով: — Ինչ ես ասում, ես լաւ արհեստաւոր եմ, ախ եթէ պէտք եղած գործիքներ ունենայի, լաւ կ'ապրէի, լաւ կը չահէի: Մեծ դումար մըն ալ չէ, հազիւ 150 տոլար կամ 5—6 հազար շիլին: Զօր. Շէքէրճեան երբ տեղս այցելեց, խօսեցայ այս մասին, սիրով լսեց եւ թելադրեց դիմել: Դրեցի, երկար ժամանակ է կը սպասեմ :

— Ինչո՞ւ այսքան տարի հոս կը սպասէք:

— Մեր ձեռքից ի՞նչ կուգայ, մենք ամէնից չատ լքուած եւ անկարողներ ենք այս բոլոր ազգերու մէջ: Երբ ամիսը անգամ մը տեղս կուգան Հարաւ. Ամերիկայի եւ այլ երկիրներու հիւպատոսները, ներկայացուցիչներ վիզա տալու համար. կը նմանին այն մսավաճառին որ ոչխարի հօտիմէջ կը մտնէ իրեն համար պարարտ մսացու զատելու համար, եկողներն ալ կը զատեն աւելի երիտասարդներ, մասնագէտներ եւ լաւ արհեստաւորներ: Կը շրջապատուին Հրեաներու, Ռուսերու եւն. ազգերու կարող լեզուագէտ, օրէնագէտ ներկայացուցիչներով, IROի կարեւոր պաշտօնեաներով, որոնք պատրաստած ցուցակը եւ թուղթերը կը ներկայանան: Երբեմն կը պատահի որ այս թուղթերու մէջ Հայու մը անունն ալ երեւայ:

Մեր «Անչա»ի աւելի քան մէկ տարուան գործունէութիւնը նախախնամութիւն կը համարուի : Գիտենք որ ծով կարիքներուն համեմատ իր նիւթականը անբաւարար է:

Բարեբաղդաբար, իր գործունէութեան արդիւնքը իր անձէտ վերաբերումը, եւ իր նախապահին եւ օգնականի Ճ. Մարտիկեանի եւ Զօր. Շէքէրճեանի անձնաւորութիւնները եւ իրենց գործակիցներու աշխատութիւններ տեսնելով, քարացած սրտեր եւ փակուած քսակներ հեզհեզիկ կը բացուին, չօշափելի դումարներ տրամադրելով:

Բնաւ չեմ մոռնար, տարիներ առաջ հայ երիտասարդ մը եկած էր վարչատա: Գործի գործով զանազան տեղեր կ'երթար իր ապսպրանքները կատարելու: Երբ գործերը ինքնաշարժին մէջ կը լեցնէր եւ պիտի մեկնէր, կատարեալ հաւատացեալի մը պէս խաչ կը հանէր եւ Աստուծոյ հետ պայման կը դնէր, որ եթէ իր գործը յաջողի, իր չահէն տասը առ հարիւրը Պոլսոյ կարօտ մօրը պիտի ղրկէր: Տղան մինչ ա ճշդրիտ կը կատարէր իր պայմանը եւ մինչ ա յաջողութեամբ կը դառնար: Գիտեմ, պիտի ծիծաղիք այս խօսքերուս վրայ: «Տուք եւ տացի ձեզ»: Այո՛ն պարադայի մէջ, հայրենակիցներ, բաժին հանեցէք ձեր չահէն, ձեր սեղանէն, ձեր խնայողութիւններէն, յանձնեցէք «Անչա»ին ան կը հասցնէ զաղթականներու մէջ ծնած եւ նոր ծագկած թամարաններուն, Արամներուն, Վահրամներուն , Շուշանիկներուն, որոնք ձեզի համար օրհնութիւն եւ կեանք պիտի մաղթեն, նաեւ ձեր զաւակներուն արեւշատութիւն :

Սալցպուրկի մէջ կայ հինէն հաստատուած Գորգ տորդող մը, Հիւսէինճեան , որ ոչ միայն ինքզինք հեռու կը պահէ հայ տարագիրներէ, այլ եւ յայտնած է ոմանց թէ «ինչ այդ զաղթական Հայերու երես տեսնալ չուզեր»: Եւ իրօք քանիներ որպէս ազգակից երբ իր գործատեղին գացած են, երեսը թթուած է, որով այլեւս իրեն մօտեցող չկայ: Արդեօք իր մականունը երբեմն Հիւսէին Զատէ չէ՞ եղած . . . :

Հոս կ'ապրի նաեւ Պ. Հայկ Արամեան, բնիկ Խարբերդի: Ձինքը չտեսայ, լսեցի որ չրջուն գործատու է, լեզուագէտ եւ այցելու աշակերտներ ունի: Համեստ հայ՝ համալսասնականուսանողէն ալ կայ որ այս տարի կը լրացնէ իր փիլիսոփայութեան դասընթացքը :

Լինցի գուռ հայ զաղթականի մէջ մնացած են հազիւ 60 տարագիրներ: Շատեր Չիլի գրկուեցան: Կ'ըսուի թէ հոն զաղթականի կեանքը աւելի տանելի է:

Քաղաքին մէջ կան երկու գորգի վաճառատներ կան Ս. Փափազեան եւ Ա. Տէտէեան, առաջինը ամուսնացած է օտարուհիի մը հետ եւ ունի քանի մը գաւակներ: Այնտեղ տարագիրներու հանդէպ: Զաւակն ըլլալով Վիէննա հաստատուած

Ուրախալի է հաստատել, որ այս կոչին պատասխանեցին բոլոր ներկաները՝ որպէս «ճեմարանի բարեկամներ» յանձնառութիւն ստանձնելով վճարել տարեկան 12 ս. ոսկիէն մինչեւ 60 սուրիական ոսկի դումար մը: Այս կերպով , երբ մանաւանդ ուրիշներ ալ գան միանալ այս դեղեցիկ չարժումին, ապահովուած պիտի ըլլայ ճեմարանի տարեկան եւեմուտքին կարեւոր մէկ մասը:

Տիրուհի.- Սամսոն Մոսիկեան

Ահա գոյժ մը եւս: Սամսոն Մոսիկեան ծնած էր 1890ին, Մշոյ Նորաչէն գիւղը: Իր մեծ հայրը, Մոկոյ Մոսէն Մոկունք գիւղէն գաղթած եւ Մոկոյ Մոսէն Մոկունք գիւղէն գաղթած եւ հաստատուած է Նորաչէն գիւղը, ունեցած է բազմանդամ ընտանիք: Ցաղթանդամ Սամսոնը 15 տարեկան էր հօրը մահուան ատեն: Ան ալ մեծ հայր մը եղաւ իր թոռնիկներուն: Վերջին տարիներ մեծ հայրը, մօրը հայրը որ կը կոչուէր Ըսքոյ Գասպար, գիւղին գիւղապետը եւ մեծահարուստ: Հալածանքի օրերուն, (1906) երբ երկու օր Աւալալինջ գիւղի կռիւէն վերջ հարկահաւաքները գիւղ կուգան գրամ պահանջելու, Գասպար աղան առանց հեռանալու, խուրքերէն կ'ըսէ .

— Մէհմէտ չավուշ, պէհիմ միւճռիմ պիր խոդ չէքէր, օ իթին պաշընը Մուշա կէօթիւրտիէր»: (Մէհմէտ չավուշ, աւետիս քեզի, մէկ խոնդկէր»: (Մէհմէտ չավուշ, աւետիս քեզի, մէկ խոնդկէր»:)

ԹՈՐԱՆ ԼԵՌՆԱԿԱՆ

ԳԼՈՒԽ ԻԵ.

« ՍԱՀՄԱՆ ԳԱՋԱՆ, ՋԱՏԱ ԻԻԵՆԵՑ »

Թշնամի ժողովուրդը ամէն ջանք կ՚ընէ, որպէսզի ստիպէ զմեզ, որ հրաժարինք մեր ազգային իրաւունքներէն եւ ստրկութեան լուծը վիզերնիս առնենք։

Մենք ոչ մէկ անգամ ըսած ենք, որ մենք պատերազմ չենք ուզեր, մենք կ՚ուզենք խաղաղութեան մէջ ապրիլ, մեր ստեղծագործական աշխատանքով մեր երկիրը բարգաւաճ դարձնել։

Մենք ոչ մէկ ոտնակոխ ենք ընելու ուրիշ ազգերու իրաւունքներուն եւ ոչ ալ մեր հողերուն վրայ ոտք պիտի դնենք։

Մենք կ՚ուզենք, որ մեր հողերուն վրայ ապրող ազգերը ազատ ապրին եւ ազատ զարգանան։

Մենք կ՚ուզենք, որ մեր հարեւան

երբեք պիտի չհասուի Ն. Միութեան դէմ», կը խախտեն բանակին բարոյական կորովը :

★ Երկու սպաներուն ձերբակալութիւնը չատ ծանր տպաւորութիւն գործեց համբային կարծիքին վրայ, մանաւանդ որ հետապնդումները կը չարունակուին եւ նոր յայտնութեանց կը սպասուի :

Բացարձակապէս զաղտնի կը պահուին նոր խուզարկութիւնները, փարիզի Թէ գաւառի մէջ : Պէտք սպասել պաշտօնական զեկոյցներու :

Քրավչենքոյի դաւը

ԿԱՐՄԻՐ ԱԽԱԳԵՐԷՁԻՆ ՎԿԱԶՈՒԹԻՒՆԸ

Երկուշաբթի օրուան դատավարութեան գըլխաւոր վկան էր Տոքթ. Հիւլըթ Ճոնսըն, Քէնթըքիի «կարմիր աւագերէցը», ինչպէս կը կոչեն :

Վկան, որ չափազանց համակիր է Ն. Միութեան, յայտարարեց թէ երեք ամիս ապրած է հոն, պատերազմէն վերջ եւ տեսած օրթոտոքսներու, Հայոց, Հրեաներու եւ Վրացիներու հոգեւոր պետերը : «Բոլորն ալ վկայեցին թէ իրենց եկեղեցիները ազատութիւն կը վայելեն. չեմ ըսեր նոր ազատութիւն, որովհետեւ պատերազմէն առաջ ալ ազատ էին, բայց չեղաւեցին թէ մանաւանդ պատերազմէն վերջը : Ազատ է կրօնական պաշտամունքը. պետութիւնը չի խառնուիր իրենց եկեղեցիներու ներքին գործերուն : Կղերը ազատ է ընտրելու եւ ընտրուելու եկեղեցական պաշտօնեաներու համար : Կատարեալ հաւասարութիւն կը տիրէ բոլոր կրօնքներուն միջեւ : Նիւթական օգնութիւն կ'ընծայուի զանազան եկեղեցիներու : Ես այսօր նախընտրեցի ծանրանալ հարցին կրօնական հանգամանքին վրայ, որովհետեւ այս պատմութիւնը բացորոշապէս կը հակասէ Քրավչենքոյի պատմութեան : Իմ վկայութիւնս վաւերական է թէ անորը : Ո՞վ պիտի դատէ : Այս առթիւ կարդաց Ալէքսիյ պատրիարքին Ճունուար 26 թուակիր նամակը, որ կը չնորհաւորէր ռուսական եկեղեցւոյ մասին գրուած «անկողմնակալ» դիրքը :

Ցետոյ փաստաբանները կարդ մը հարցումներ ուղղեցին աւագերէցին, կոլխոզներու եւն. մասին : Քրավչենքոյի փաստաբանը հարցուց թէ ինչ որ այնքան պատրիարքներ եւ եպիսկոպոսներ տեսած է Մոսկուայի մէջ, ինչո՞ւ արտօնութիւն չհնդրեց կարդինալ Մինճենթին ալ տեսնելու : Աւագերէցը խուսափողական պատասխան մը տուաւ :

Յօսելով Քրավչենքոյի դիրքին վրայ, վկան «կոպիտ ծանրնկար մը» կոչեց Սթալինի նկարագրութիւնը :

Ուրիչ վկաներ չկային : Հակառակորդ փաստաբանները նեղացուցիչ հարցումներ ուղղեցին Քրավչենքոյի, ապացուցանելու համար թէ ինք չէ գրած գիրքը : Երկ դատարանը զբաղեցաւ ձեռագիրներու քննութեամբ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՈՒՄԲ ՄԸ ՀԱՑԵՐ հինգ միլիոն կեղծ մարք չըջաբերութեան հանած են արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, ինչպէս կը դրէ «Փառի Փրէս» : Երկու հարիւր հազար մարք բռնուած է առաջին առթիւ : Կծիկր քակուած է Փարիզ, Քարտիէ փողոցի մէկ դինետան մէջ : Թէրթը կ'ըսէ Թէ «կեղծ մարքերու եւ թուղթերու ֆրանքեւերման խումբը կազմուած է եղեր Հայերէ եւ Կեղր. Եւրոպայի քնակիչներէ » :

ԿԱՐՕ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ անուն Հայ մը, 15 տարեկան, սպանած է իր հայրը, Ադոնիս Մանուկեան, Մոնժէռոնի մէջ, պաշտպանելու համար իր մայրը : Ցետոյ անճնաւոր եղած է :

ՊՈԻԼԿԱՐԻՈՑ աւետարանական երէցներէն վեց հոգի եւս խոնարհաբար խոստովանեցան իրենց մեղքերը, զղջում յայտնելով եւ չնորհ խնդրելով : Ուրեմն 15 ամբաստանեալներէն ութը կ'ընդունին Թէ լրտեսութիւն կատարած են ի հաչիւ Ամերիկայի, գաղտնի տեղեկութիւններ հաւաքած, սեւ չուկայի գործողութիւններ կատարած են եւն. : Հեռագիրը կ'ըսէ Թէ ամբաստանեալները Փոփով եւ Տրիանով լացին, գթութիւն խնդրելով իրենց կիներուն եւ զաւակներուն համար : «Նոր կեանք մը պարգեւեցէք ինծի», ըսաւ մէկը. «Գթութիւն կը հայցեմ ես, անսասակ որդի », հեծեծեց միւսը : Պատուելի Զերնով ըսաւ Թէ ուզեց փախչիլ, բայց բռնուեցաւ :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Բչ.).— Սթերլին 1062 (1260), տոլար 318.40 (412), գուլդ. Ֆրանք 79.80 (102): Նափոլէոն 4850, սթերլին 5675, գուլդ. 4575, տոլար (20) 22.300: Ջոյլ ոսկի 655.000 ֆրանք :

ՓՈՒՐԱՖԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐԸ 4 % ինկած են վերտրուարի ընթացքին, մասնաւորապէս գետնախնձոր եւ ընդեղէն (16—27 %) : Առտնին ածուխի վաճառումը ազատ պիտի հռչակուի մօտերս :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հեռագրեն Թէ ուտեստի գիները զեղչուած են 10—30%, 45 տեսակ նիւթերու վրայ :

ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԵՑԱՆ երկու ռուս զեղծարարներ, սպաներ, իբրեւ գոհարեղէնի գողեր Պերլինի մէջ, երկու հարիւր հոգի ալ ձերբակալուեցան :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կազմակերպած է չարք մը դասախօսութիւններ իր խումբերուն համար :

Ա. չարքին համար կը հրաւիրէ իր խումբերը սովորական հաւաքատեղին, հետեւեալ օրերը . —

Հինգշաբթի 3 Մարտ Beaumontի խումբ ժամը 9ին :

Կիրակի 6 Մարտ, Էքս, ժամը 11ին :

Գշ. 8 Մարտ Սէն Ժէռոմ ժամը 9ին :

Ուրբաթ 11 Մարտ, Սէնթ Ալթուան, ժամը 9ին :

Դասախօս՝ ընկեր Ց. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Նիւթ՝ «Մ. Դրիդոր Լուսաւորիչ եւ Մեծն Տրդատ : Այս դասախօսութիւններուն կը հրաւիրուին նոյնպէս սիրով, երէց ընկերները, ծնողները եւ բարեկամները :

(Շարունակելի)

Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան սարքած դասախօսութեանց երկրորդ չարքը խումբերու մօտ, իրենց սովորական հաւաքատեղին .—

Եշ. 3 Մարտ Լէ դ'Օլիվ ժամը 9ին :

Կիր. 6 Մարտ Լա Սիոթայի խումբ ժամը 3ին :

Դասախօս՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՒՈՑԵԱՆ :

Նիւթ՝ «ՀԱՑ ՑԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՆԱԽՕՐԱՆ Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ» : Կը հրաւիրուին նոյնպէս ծնողները ու բարեկամները :

(Շարունակելի)

ՀԱՆԴԷՍ ԽՆԴՈՑՔ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վիէնի կամբատէի : Այս չարաթ երեկոյեան, ժամը 8.30ին «Համօ Օհանջանեան» ակումբը :

Կր խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ (Լիոնէն) :

Գեղարուեստական բաժին : Կ'արտասանէ դերասան ընկեր Ց. Ուզունեան Փարիզէն :

Մուտքը ազատ է :

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՌՕԶ եւ Օրիորդ Մարօ Հանըմեաններ հազար ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Հ. Կապոյտ Աչքի Անկիէնի մասնաճիւղին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ ողբացեալ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ՀԱՆԸՄԵԱՆի մահուան չորրորդ տարելիցի առթիւ :

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՆՈՒԱՐԴ ՇԱՀԻՆԵԱՆ եւ զաւակները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք իրենց ներկայութեամբ եւ դիրով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր Պ. Զարեհ Շահինեանի մահուան առթիւ :

ՄԻՒՐԱՆԷՆ ՏԻԿԻՆ Վ. Քէօսէեան չնորհակալութիւնները կը յայտնէ Սէվրանի Ֆր. Կ. Խաչին մասնաճիւղին եւ ամէն անոնց որոնք անձամբ Թէ գրաւոր իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին իր եղբօր Զարեհ Շահինեանի մահուան առթիւ, 1000 ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կ. Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին :

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՑՇ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ, իր ամուսնոյն Վահրամ Տէմիրճեանի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ՝ 2000 ֆրանք կը նուիրէ Ֆ. Հ. Կապոյտ Աչքի Անկէնի մասնաճիւղին :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ չուքով Պոմոնի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, դպրոցի սրահին մէջ :

Կը նախագահէ ընկերուհի ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ

Կը խօսի Փարիզէն յատկապէս հրաւիրուած Տիկ. ԷԼԼԻՆ ԲԻՒԶԱՆԴ, ինչպէս նաեւ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՒՈՑԵԱՆ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, ժողովրդային խնջոյք մինչեւ կէս գիշեր : Կը հրաւիրուին չրջանները բոլոր ընկերները եւ համակիրները : Մուտքը ազատ է :

ՕՈՒՇԱՏԵՍՏ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի ընկերական ժողովը այս հինգշաբթի Société Savantes G սրահին մէջ, ժամը 9ին : Հայերէնի դասընթացք 8—9:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Ակունքի ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 9ին : Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ ըլլալ :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐՈՒԱՆ տօնակատարութիւնը 13 Մարտ, ժամը 4էն 6:30 գիշեր 76 Bld. du Marechal Joffre , Bourg la Reine :

Խնամուած գեղարուեստական բաժին, երգ – չախմախ ղեկավարութեամբ Պ. Պարթեւեանի եւ րոպական պարեր :

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՑԹ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ՀԱՑ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, Մարտ 19ին, չաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Au Palais d'Orի գեղեցիկ սրահներուն մէջ, 80 La Canebière : Պարահանդէսին հասոյթը հասոյթը հիւանդ եւ չքաւոր հայ գերիներուն :

Տոմսերը ապահովելու համար, դիմել Պ. Տալաքիւբէյեանի, 43 Puits de Chavannes, 22 rue d'Aubagne :

ՄԱՐՏ 6Ի ՆԱ

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ 18ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի չրջանի Արիներուն եւ Արենոյչներուն կողմէ : Կիրակի 6 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie, 28bis rue St. Dominique:

Մասնակցութեամբ Փարիզի սկաուտական օտար խումբերու, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական սկաուտական միութեանց : Սկաուտական ճոխ յայտագիր, երգ եւ պար :

Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի հայերէն Molièreի «Les Fourberies de Scapin խնամուած բեմադրութեամբ, ինչպէս նաեւ Արենոյչներու կողմէ «Հայկական Հարսանիքը» :

Մուտք՝ 300, 200 եւ 150 ֆրանք : Հանդէսը կը սկսի ժամը ճիշդ 2.30ին, յայտագրին ճոխութեան պատճառաւ : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԾԱԽՈՒ Է

Արեւելեան անուշեղէններու խանութ մը, նախկին Maison LAMBROU: Դիմել 20 rue de la Huchette, Paris (5): Հեռ. Ode. 33–29:

ԾԱԽՈՒ ԽԱՆՈՒԹ

Քան: Կեդրոնական պողոտայի վրայ նպարեղէն — գինիի խանութ մը: Լաւ գործառնութիւն: Դրել Nichanian, 8 Place Vauban, Cannes (A. M.), Tél. 916–58 :

ԾԱԽՈՒ Է

Մեկնումի պատճառով ծախու է Փարիզի արուարձաններէն՝ հայաչատ կեդրոնի մը մէջ 4 սենեակով եւ խոհանոցով տուն մը: Ջուր, կաղ, ելեկտրականութիւն, 400 քառ. մեթր հող պտղատու ծառերով եւ հանոց մը: Դիմել «Ցառաջ», Ա. եւ Բ. սկզբնատառերով :

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Լիոն,— 12 Մարտ 949, չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ՝ Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ ղեկավարութեամբ, դերասան Ուզունեանի (Փարիզէն) եւ Վիէնի կարող ուժերու :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՄԸ ԾԱԽՈՒ Է ՄԵԿՆՈՒՄԻ ՊԱՏՃԱՌՈՎ, բանուկ տեղ, գործարանին յատուկ իրեղէններու անհրաժեշտ սարքաւորքով : կարեւոր գործառնութիւն

MAYEIR

116 rue de Rivoli Հեռաձայն Gut. 59–91

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխոյով

Հրուշակը — ՀԷՒՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆՈՎ պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Գ. ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՒՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 3 Mars 1949 Հինգշաբթի 3 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5785–Նոր շրջան Թիւ 1196 խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՈՂԸ ՊԱՏՐԱՍՏ Է...

— « Տասը հազար քառ. կանգուն հող, մօտաւորապէս 200.000 սուրիական ոսկի արժէքով »:

Այս աւետիսը կուտար, երէկ, «Ճառաջ»ի մէջ հրատարակուած թղթակցութիւն մը, Հալէպէն:

Հողը կը պատկանէր դանիական ընկերութեան մը, որ տարիներէ ի վեր կը զործէ Մերձին Արեւելքի մէջ, խնամելով հազարաւոր հայ որբեր եւ այրիներ: Իսկ այժմ զարձած է ազգային սեփականութիւն:

Երկու տարիէ ի վեր, այդ հողին տաղաւար – ներէն մէկը վերածուած է ճեմարանի մը, նախ մէկ, այժմ երկու դասարանով:

« Քառէն Եփփէ» կը կոչուի այդ կրթարանը, պանծացնելու համար յիշատակը դանիացի այս արի կնոջ, որ ամբողջ կեանքը նուիրած էր հայ-ջինջ սարսափներու զոհերուն խնամատարութեան:

Հալէպի երախտագէտ հայութիւնը միեւնոյն տեղ յիշատակարան մը կանգնած է Հայոց զեղեցմամբ, ուր կը հանդչի Օր. Քառէ Եփփէ, այլեւս նոյնացած հայութեան հետ: (Անցեալ տարի նոյն զեղնին վրայ թաղուեցաւ ողբացեալ Օշականը):

Հաղորդելով դանիական ընկերութեան հետ կատարուած բանակցութեանց յաջող ելքը եւ մօտաւորապէս հազար քառ. կանգուն հողին փոխանցումը, Հալէպի ժրաջան առաջնորդը, Զարեհ եպիսկոպոս, պարզած է ազգ. իշխանութեանց առաջադրութիւնները, ի ներկայութեան երկու հարիւր հայրենակիցներու :

— « Հալէպի ազգ. իշխանութիւնները երկար տեսնէ ի վեր կ'որոճային ազգ. երկրորդական վարժարանի մը եւ կեդրոնական նախակրթարանի շէնքի մը չինութեան ծրագիրներուն չուրջ... Ճեմարանը մօտ երկու տարիէ ի վեր կը կատարէ իր բարերար դերը, անձնուէր եւ արժանաւոր ուսուցչական կազմի մը հսկողութեան տակ... Այժմ անհրաժեշտ է աւելի մեծ ճիգերով եւ անվերապահ աջակցութեամբ իր արժանի բարձրութեան հասցնել «Քառէն Եփփէ» ճեմարանը :

Առաջին անգամ չէ որ կը խօսինք այս ճեմարանի մասին,— իրական օրհնութիւն մը այդ հոծ զաղութին համար:

Երկու տաղաւարները որ դասարաններու վերածուած են: Ամբողջ դասընթացքը պիտի լրանայ աստիճանաբար, քանի որ նիւթական միջոցները կը պակսին :

Անշուշտ ամէնէն առաջ արդիական շէնք մը՝ ճեմարանին համար:

Պէյրութի Հայ Ճեմարանը այդ բախտին արժանացաւ տարիներ վերջը: Եւ հիմա իր երկրորդ հիմնադիր – տնօրէնը՝ Լ. Շանթ, պատրաստ կը կատարէ Ամերիկայի մէջ, չօշափելի դումար մը ճարելու եւ պակասները լրացնելու համար:

Պէյրութի բախտը ժպտեցաւ չնորհիւ սրտցաւ երիտասարդի մը՝ Նշան Փալանճեանի կտակին (20.000 սթերլին):

Պիտի չգտնուին ուրիշներ, —ունեւորներ — նոյն պարտականութիւնը կատարելու համար Հալէպի մէջ: Մանաւանդ որ, հողը պատրաստ է արդէն,— ընդարձակ տարածութիւն մը, օժտուած բոլոր յարմարութիւններով:

Կրթարան մը՝ արդիական կարգուսարքով, պիտի կազմէր ամէնէն փայլուն եւ կենդանի յիշատակարանը, հայրենասէր անհատ մը կամ ընկերութեան մը համար:

Եկած է ժամանակը որ մտածենք հիմնական ծրագիրներու մասին, փոխանակ ազգասիրական փշրանքներ նետելու աջ եւ ձախ :

Ո՞վ պիտի կրնար ժխտել թէ միլիոնաւոր ֆրանքներ կամ հարիւր հազարաւոր տոլարները մէկ օրէն միւսը կը հալին օտար ափերու վրայ, առանց հետք մը ձգելու :

Հարիւր հազարաւորներ անհետ կորսուեցան այն ճամբաներուն վրայ ուր դպրոցներ եւ ճեմարաններ կը բացուին այսօր :

Եթէ միայն հարիւր կամ տասը՝ ունեւորներ յիշէին իրենց հօր, եղբօր, զաւակներուն եւ զարմիկներու մահուան պարագաները, 1915—18ին, տասը ճեմարան մէկ անդամէն չինուած կ'ըլլային:

Ո՞ր ձեռնարկը պիտի կրնար այդքան սիրտ ներշնչել, իբրեւ կենդանի յիշատակարան : Շ.

ԵՐԵՒԱՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

28 ՓԵՏՐ.— Երեւանի զործարաններում հիմնարկ – ձեռնարկներում տեղի ունեցան զանգուածային ժողովներ, ողջունելու համար Մ. Միութեան նախարարների խորհրդի եւ Համկոմկուսի կենտկոմի՝ փետրուարի 28ի որոշումը ,լային սպառումի առարկաների դների կրճատման մասին:

Այս առթիւ ճառախօսները չորհակալութիւն յայտնեցին Հայր Ստալինին եւ Մ. կառավարութեան, աշխատաւորների համար ստեղծուած երջանիկ կեանքի համար: Նրանք ասել են նաեւ, որ՝ մինչ կապիտալիստական աշխարհի աշխատաւորութիւնը ապրում է ծանր պայմաններում, պատերազմի զրւթեան հետեւանքով, Մ. երկրում օր-աւուր բարւոքում է աշխատաւոր զանգուածի նիւթական վիճակը :

Համաձայն վերոյիշեալ որոշման հետեւեալ զեղչերը կատարուած են.— հաց, ալիւր, միս, ձուար, իւղ, կաթնեղէն, ձկնեղէն, ծխախոտ, մեծ տաղեալ առարկաներ, 10 % , հանդերձեղէն 12— 15 %, կօշիկ 15 առ հարիւր, օդի 28 առ հարիւր , գինի – գոնեակ 15 առհարիւր, անասունների կեր 20 %, խոտ 30 առ հարիւր, աղ 30 առ հարիւր :

Մ.Խորհրդային Միութիւնը առաջին անգամ պնեպր զեղչ կատարեց 1948ին, զրամի փոխանակութեան հետեւանքով :

★ Երեւանի կարի զործարանում աշխատում են մեծ թիւով հայրենադարձներ: Նրանք օտար երկրներում երկար տարիներ ապրելով, շատ զժուարութեամբ էին զտնում աշխատանք: Հայրենիք զառնալով, ամէնքն էլ աշխատանք ճարեցին: Հիմա նրանցից շատերը իրենց օրուայ «պլան»ները կատարում են 150 — 200 %ով եւ հնդամեայ «պլան»ը կատարել են 2եւկէս տարում :

Ամփոփեց Գ. ՇԻՇԵՒՆԱԿ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ՓՈԹՈՐԻԿՆԵՐ պայթեցան ա – րեւմտեան Եւրոպայի մէջ, անհաչուելի աւերներ զործելով: Մարդկային զոհեր ալ կան, Գերմանիոյ մէջ փլան չատ մը խարխուլ շէնքեր եւ 27 հոգի մեռան: Հիւս. Ծովուն մէջ նաւաբեկութիւններ պատահեցան: Ֆրանսայի մէջ փոթորիկին աստկութիւնը հասաւ ժամական 50 մղոնի: Փրուզումներ տեղի ունեցան մանաւանդ հիւսիսային շրջանին մէջ:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ 15 աւետարանական երէցները իրենց մեղքերը խոստովանեցան նոյն միջոցին – կութեամբ, ինչպէս կը հաղորդեն Սոֆիայի թերթերը: Ամբաստանեալներէն պատուելի Միքօ Տիմիթրով յայտարարեց թէ իր մեծաւորը «արիւնարբու» կոչած էր Սթալինը, եկեղեցւոյ բեմէն: Գ. օր լսուեցան 53 վկաներէն 21ը, որոնց մէկ կային երէցներ եւ ծխականներ: Շատերը խոստովանեցան թէ լուռեսական տեղեկութիւններ հաղորդած էին ամբաստանեալներուն...

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ հովուապետին դատապարտութեան առթիւ ձերբակալուած 14 ամբաստանեալ – ներէն հինգը եւս առին իրենց խոստովանութիւնները, յայտարարելով թէ ահռելագործի մասնակից էին ոստիկանութեան կողմէ :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գ.).— Սթերլին 1062 (1200), տոլար 318.60 (408), զուլդ. ֆրանք 79.85 (101): Նափոլէոն 4850, զուլդ. ոսկի 4575, սթերլին 5650, տոլար (20) 22.500, ձոյլ ոսկի 660.000 ֆր.:

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՎԱՐՁԱՔԵՐՈՒ հարցին վերջնական կարգադրութիւնը դեռ չէ տեսնուած: Բայց. ազգ. ժողովը որոշեց որ կառավարութիւնը օրէնք մը պատրաստէ մինչեւ ապրիլ 20, բնակարանի նպաստ յատկացնելով կարգ մը դասակարգերու :

ԼԻԲԱՆԱՆ ԵՒ ԻՍՐԱՑԷԼԻ միջեւ ալ բանակցութիւններ սկսան, զինադադար կնքելու համար: Ցարաբերութիւնները խիստ բարեկամական են :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ շրջանի խորհրդային պատուիրակութիւնը, որ կը զբաղէր տարադիրներու հայրենադարձով, մերժած է հեռանալ Ֆրանքֆորթէն: Ամերիկեան հրամանատարութիւնը որոշեց Դշ. օրէն սկսեալ կտրել պատուիրակութեան ջուրը, ելեկտրականութիւնը, կազը, հեռաձայնը եւն. որպէսզի ստիպուին հեռանալ: Ի հարկին պարենաւորումն ալ պիտի զադրեցնեն :

Լրտեսական զործ

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

«Տէյլի Մէյլ» կը զրէ թէ զարմանազան զրոյցներ շրջան կ'ընեն այն օրէն ի վեր որ Ֆրանսայի ներքին նախարարութիւնը հետապնդումներ կը կատարէ համայնավարական լրտեսութեանց առ – թիւ: Այսպէս, առջի օր զրոյց կը շրջէր թէ Մ. Միութիւնը երկու զօրաժիններ զրկած էՔարեւիա, Ֆինլանտայի սահմանադլուխին վրայ :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Ֆրանսայի նախարարներէն մէկը յայտարարած է թէ լրտեսական խնդիրը «ծանրակշիռ հանգամանք ունի»: Երկու քաղաքային պաշտօնեաներ եւս կը հարցաքննուին, եւ մանաւանդ մէկը ծանր ամբաստանութեան տակ է, կը զրեն կարգ մը թերթեր: Ուրիշներ ալ կը հաւատան թէ կառավարութիւնը հետապնդումներ կատարելով հանդերձ, չուզեր չատ յառաջ երթալ: Այնպէս մը թերթ մը, Ce Matin այս պարագան յիշելով, դիտել կուտար թէ «համայնավարները պիտի չարունակեն իրենց խոտելի զործը:»

950 ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ ՍՊԱՆԵՐ

Ուրիշ թերթ մը, l'Aurore, որ բաւն պայքար կը մղէ համայնավարութեան դէմ, կը հարցնէր երէկ ազգ. պաշտպանութեան նախարարին.

— «Պ. Ռամատիէ, վերջապէս պիտի որոշէ՞ք բանակէն արտաքսել 950 սպաներ որոնք անդամ արձանագրուած են համայնավար կուսակցութեան եւ որոնց անունները ծանօթ են ձեզի: Երկու տարիէ ի վեր, ազգ. պաշտպանութեան նախարարները ուշադրութիւնը հրաւիրուած է այս ծանր կէտի հարցին վրայ, Երկու տարիէ ի վեր ազգ. պաշտպանութեան նախարարները անունները դիտեն այն սպաները որոնք պատերազմի ատեն պիտի դաւաճանեն իրենց երկրին պատեհ ժամուն»:

★ Թերթերու տեղեկութեանց համաձայն, մինչեւ հիմա ձերբակալուած են վեց համայնավարներ,— հաղարապետ մը, հարիւրապետ մը, երեք լրագրողներ եւ գծագրիչ մը: Մնացեալ հետապնդումները բացարձակապէս զաղտնի կը պահուին: Ներքին նախարարութիւնը կը յայտարարէ թէ ամբաստանեալ հաղարապետը, Թէօլըռի, խոստովաներ է որ Ֆրանսայի սպառազինութեանց մասին տեղեկութիւններ հաղորդած է օտար պետութեան մը: Նոյն աղբիւրին համաձայն, ոստիկանութիւնը հետապնդումներ կը կատարէ երկու լրտեսական ցանցերու մասին, մէկը զինուորական, միւսը քաղաքային: Կը կարծուի թէ երկուքն ալ կապեր ունին արեւմտեան Եւրոպայի միւս երկիրներուն մէջ:

Combat կը զրէ թէ այսօր – վաղը պիտի լսուին զօր. Փըթի եւ պ. Մալըռէ (այլ անուամբ զօր. Ժուանվիլ), որոնք սերտ կապեր ունին համայնավար կուսակցութեան հետ: Զօր. Ժուանվիլի համար կ'ըսենթէ կը թղթակցէր հարիւրապետ Ազէմայի հետ որ բանտարկուած է արդէն:

★ Համայնավար կուսակցութիւնը որոշած է չարունակել իր պայքարը ներկայ կառավարութեան դէմ: Իր ներկայացուցիչներն միջական վիճաբանութիւն մը պահանջելին վարչապետին վերջին յայտարարութեան մասին, ուր կ'ըսէր թէ Եւրոպայի սահմանադլուխը պէտք է պաշտպանուի էլպա դեմն վրայ :Ժաք Տիւքլօ ,ծանօթ համայնավարը, այս յայտարարութենէն կ'եզրակացնէ թէ «կանխարդել պատերազմ մը կը պատրաստուի Մ. Միութեան դէմ»:

★ Քանի մը օրէ ի վեր զրոյց կը շրջէր թէ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը ընդհ. զործադուլ պիտի սարքէ, բողոքելու համար կատարուած խուզարկութեանց եւ ձերբակալութեանց դէմ: Փարիզեան շրջանի սէնտիքաներուն ընդհ. քարտուղարը, պ. Հէնաֆ, յայտարարեց թէ այդպիսի որոշում տրուած չէ : Ուրիշներ ալ կ'ըսեն թէ ծրագիրը ընդունելութիւն չէ գտած բանուորներուն մէջ, մանաւանդ որ ոչ – համայնավար կազմակերպութիւնները հակառակ են:

Ասլանեանի դաշինքը եւ վաղուան Գերմանիան

ԱՐՏ. ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պ. Ռոպէռ Շուման, արտաքին նախարարը, կարեւոր յայտարարութիւններ ըրաւ Հանրապետութեան խորհուրդին առջեւ, պարզելով կառավարութեան տեսակէտը Ասլանեանի դաշինքի եւ Գերմանիոյ վերածնութեան մասին:

Բացատրեց թէ Ասլանեանի դաշինքը մեքենարար օգնութիւն չպարտաւորեր նախայարձակման զոհերուն, բայց այնպէս մը խմբագրուած է որ «օգնութիւնը կրնայ հասնիլ արագօրէն», երբ իրաքանչիւր երկրի խորհրդարան քննէ խնդիրը: Դաշինքին մէկ պատճէնը փարիզ հասած է արդէն եւ կ'ուսումնասիրուի: Տակաւին պատրաստ չեն նախարանը եւ տասը յօդուածներէն երկու–երեքը: Դաշինքը խորհրդարանին պիտի ներկայացուի վաւերացման համար: Անշուշտ բուռն վիճաբանութիւններ պիտի կատարուին այս առթիւ: Համայ-

(Տուրեղու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ՍԻՀՐԱՆԸ

Չինք ճանչցայ Ա.դհեստանի «Արարուց» Ս. Թարգմանչաց» երկսեռ վարժարանը յաճախած առեն, «Պազազ Վարդանենց Միհրան» անունով։

Չեմ յիշեր թէ որ դասարանի աշակերտներէն էր։ Գիտեմ միայն, որ՝ այդ դասարանը մեր վարժարանի գարդն էր, մօտակայ թաղերու պատանեկութեան փառքը եւ թուրք պատանիներու սարսափը։

Սիրեցի Միհրանը թուրք լամուկներու դէմ մղուած ամէհաւասար կռուի մը առեն եւ համոզուեցայ որ Հայը քաջ է, մարտնչող եւ ինչո՞ւ չէ, նաեւ յաղթող, եթէ ուզէ մէկզմի նետել սարկութեան անարգ վերարկուն։

Մինչ այդ, ես կը սարսափէի ամէնաթոյլ եւ արհամարհելի լամուկներէն եւ միշտ կը զգուշանայի առանձին դպրոց երթեւեկելէ։

Այդ կռուի առեն, հիացումով տեսայ որ Միհրան իր փոքրաթիւ ընկերներուն հետ աղ ու ձախ հարուածելով յաղթեց ու փախուստի մատնեց իրմէ մեծ եւ բազմաթիւ լամուկները։

Անկէ ետք, հիացումով եւ հպարտանքով կը դիտէի զինք, մեր դպրոցի վարդապետին մէկ, միայնակ ու միշտ վառվռուն, «կայծեր» կամ «խենդ»ը թեւին տակ։

Միհրան ուղեցոյց մը հանդիսացաւ ինծի, խանդավառութեան աղբիւր մը, որուն օրինակին հետեւելով, համարձակութիւն ունեցայ հարուածելու «Աղուըսաճորի» ճամբան կտրող Համիդենց լամուկները։

Ես որ ամէնէն վախկոտն ու թուլակազմն էի, ըմբռնեցի թէ պէտք է զարնել։ Զարկի եւ յաղթեցայ։

Տարիներ վերջ, Միհրան վարպետ ոսկերիչ էր եւ խանութ ունէր։ Ըստ տեղական սովորութեան, արձակուրդի ամիսներուն՝ դպրոցականները արհեստ սորվելու կ'երթային։

Իմ երեւակայութեան մէջ անպարակելի դարձած Միհրանի քով անցուցի երկու մեծ արձակուրդներուս ամիսները։

Լաւ կը չահէր, բայց դրամ չէր աւելցներ։

Իր խանութը ժամադրավայր մըն էր, ուր կը յաճախէին Դաշնակցական եր.իտասարդներ ու պատանի «Նոր Սերնդական»ները։

Իր դարակներու մէջ միշտ կարելի էր գտնել «Դրօշակ»ի համարներ, յեղափոխական գիրքեր ու տետրակներ։

Ան գիս քաշեց «Նոր Սերնդական» շրջանակին մէջ Բարութակի եւ ուրիշներու հետ ծանօթացնելով, միշտ խանդավառելով գիս ու քաջալերելով իմ ձեռնարկներս։

Շատ չանցած, մեր խումբին գինավարժը դարձաւ։ Ճկուն էր, արագաշարժ, յանդուգն եւ արի։

Քանի մը անգամ գէնքի եւ յեղափոխական գրականութեան փոխադրական գործին մասնակից ըլլաս գիս, ջանալով որ փորձառութիւն ձեռք բերեմ եւ անվախ դառնամ։

Փոքրիկ յաջողութիւններէս կ'ուրախանար։

Այլեւս, իրենց տունին տղան էի, Տիգրան եղբայրը, Սաթենիկ եւ փոքրիկը քոյրը իմ հարազատներս էին։

Հաճելի էր յաճախ իրենց տունը գիւղերելը։

Մանաւանդ որ՝ յաճախ փախստական խումբերը հոն կը պահուըտէին։

Վանի երիտասարդութեան, մասնաւորաբար Հ. Ց. Դ. կազմին եւ «Նոր Սերնդական»ներու մէջ Միհրանը աչքառու տեղ գրաւած էր արդէն։

Հիանալի էր, երբ՝ փամփշտակալներու մէջ, մօսինը ձեռքին չորոր տալով, գինուած խումբի մը կ'առաջնորդէր, կամ մեզ գինավարժութեան կը տանէր։

Լաւ նշանառու էր, մանաւանդ երբ տասնոց ատրճանակով կը կրակէր։

Ընկերական չրջանակի մէջ մեղմ էր, միշտ սիրալիր։ Իր ընկերասիրութիւնն անսահման էր։

Ինքնագով չէր, սակաւախօս էր իր յանդուգն ձեռնարկներու մէջ։

Իր հասակակիցներ՝ Համայեակ Մանուկեանի, Բարութակ Կապուտիկեանի եւ ուրիշներու չափ զարգացում չունէր, որովհետեւ դպրոց աւարտած չէր։

Ան գէնքի եւ դործի մարդն էր ու եթէ իր դործերը ցարդ անծանօթ կը մնան, այդ իրողութիւնն ալ իր անձնական առաւելութիւններէն մէկը կ'ապացուցանէ։

Արցունքով պատմեց ինծի «Վասպուրականի հերոսամարտ»ի օրերուն «Շուշանիկ» կոչուած մասին։ Առանձին պաշտամունք ուներ Իշխանի եւ Մարակոնացի անմահ հերոս Շիրինի մասին։

Վանէն հեռանալէս ի վեր, երկար տարիներ չտեսնուեցանք, Միհրանները փոխուեցի Պարսկաստանի եւ Կովկասի ընկերներուս մէջ եւ միշտ երջանիկ եղայ նոր Միհրան մը գտնելով։

Ֆրանսա գալէս քանի մը տարի վերջ, խիստ հաճելի անակնկալ մը եղաւ իր հանդիպումը Մարսէյլի մէջ։

Ընկճուած էր ու գլխիկոր։ Վաստակաւոր ուսուցիչ Միհրանը իր սիրտը բացաւ ինծի մը տեսմօրէն։

1943ին, բոլորովին ձերմակեր էին իր մազերը, կքած էր նիւթական անողորմ հարուածներէն։

Բայց դեռ աւանդապահ էր եւ ընկերասէր։

Շարքային չէր այլեւս, բայց Դաշնակցական էր հոգիով, անդրդուելի կամքով ու հաւատքով։

Վերապրեցանք « Նոր Սերնդական» եւ յեղափոխական փոթորկալի օրերու երանելի վերյիշումներով։

Ուրիշներու յարաբերութիւնները ջերմ էին իրեն հետ։ Ըսին որ անձուկ վիճակ մը ունի, բաներ մըն ալ փոխացին ...

Այդպէս են մարդիկ։

Երբ՝ անխիղճ ուռնեւորները իրենց այլամերժակ բարքերը կը պարտին հարատութեան վաստակաւոր եւ արժէքաւոր անձերուն մարդկային շատ հասարակ մէկ արարքը անելի կը համարեն։

Քոյր Սաթենիկենց տունը տարաւ գիս եւ խումբ մը վասպուրականցիներով, անմոռանալի օր մը անցուցինք ։

Մշեցի բարեկամ մը դուժեց իր մահը։

Մեռած է Փարիզի մէջ։

Բայց տող մը չէ դրուած իր մասին, իր ընկերներու, բնկերներու, մանաւանդ հայրենակիցներու կողմէ, իրրեւ յարգանքի տուրք մը ։

Վասպուրականցին ալ սկսաւ մոռնալ, ուրանալ իր հարազատները, անձնուէրները եւ քաջերը։

Ազգի պարտք սեպեցի առնել այս քանի մը տողերը, միեւնոյն առեն իրրեւ վշտակցութիւն իր հարազատներուն։

ԱԶԳԻՆ.

Արեւմտեան սեմեռա՞ն թէ արեւելեան մարդկային ուժը

ՄՄԲ.— Զինուորական մասնագէտ մը, դերպետ Միքէլի կը դրէ «Տէյլի Մէյլ»ի մէջ.—

Երրորդ աշխարհամարտի մը պարագային, Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ, ռուսական ռազմագիտութիւնը պիտի չենու դլխաւորաբարմարդկային ուժի գերակայութեան վրայ, գրաւելու համար ցամաքային բանակներով՝ Արեւմտեան իշխանութեանց օդային, ծովային եւ ցամաքային խարիսխները ։

Իր հսկայական մարդկային ուժով, Ռուսիան կրնայ գրաւել ցամաքը, սակայն չի կրնար իշխել ծովուն եւ օդին վրայ, ինչ որ անհրաժեշտ է վերջնական յաղթութեան համար։

Արեւմուտքը պիտի մնայ զօրաւոր հակառակորդ մը դինուորագէտ եւ տնտեսագէտ, մինչեւ իսկ եթէ իր ուժը հիմնէ միմիայն Ամերիկայի, Բրիտանական կղզիներու, Ափրիկէի եւ Աւստրալիոյ վրայ։

Արեւմտեան Իշխանութեանց ռազմագիտութիւնը պիտի հիմնուի արհեստագիտական եւ նիւթական գերակշռութեան վրայ։ Բայց ատոնք կըրնա՞ն արդեօք առանձին վճռել բախում մը ։

Արհեստագիտական գերակշռութեամբ միայն ռազմագիտական վճիռ տալու խնդիրը սերտօրէն կապուած է տարածութեան հետ։ Անկարելի է տիրել ընդարձակ տարածութեան մը միմիայն մեքենաներով։ Եւ անտարակոյս այս պայմաններուն տակ Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ պատերազմ մը պիտի փոխուի տարածուն պայքարի մը մարդկային ուժի եւ արտադրութեան միջեւ։

Երկրորդ չիարհամարտը՝ Միացեալ Նահանգներու տնտեսական եւ ճարտարուեստական ուժը այնպիսի մակարդակի մը հասցուց որ անհնարին էր աշխարհի պատմութեան մէջ ։ Մ. Նահանգներու դլխաւոր ճարտարարուեստները կը հասցնեն աշխարհի ամբողջ արտադրութեան կէսը։ Ընդհարման մը պարագային այս արտադրութիւնը աւելի պիտի զօրանայ բրիտանական հասարակապետութեան նիւթական աղբիւրներով։

Մ. Միութիւնը անդիւանագործն միացեալ արտադրութեան մէկ հինգերորդէն աւելի չի կրնար տալ, բայց իր տնտեսական եւ արհեստագիտական դիրքը շատ պիտի բարելաւուի, Գերմանիոյ, Պելժիոյ, Հոլլանտայի, Լիւքսէնպուրկի եւ Ֆրանսայի ճարտարարուեստներու դործակցութեամբ։

Եթէ Ռուսերը դրաւեն Արեւմտեան Եւրոպան, իրենց օդային ուժը դիրք պիտի բռնէ Մանչի ափերուն վրայ, դործելով Մեծն Բրիտանիոյ ճարտարարուեստին դէմ։

Այդ պարագային Մ. Միութեան օդատորմիղին դիրքը աւելի նպաստաւոր պիտի ըլլայ քան թէ Արեւմտեան պետութեանց դիրքը, պարզ այն պատճառով որ Լոնտոն աւելի մօտ է Քալէին քան Ռուրը բրիտանական օդային խարիսխներուն ։

Հաւանական է որ երրորդ աշխարհամարտի մը պարագային, Բրիտանիան աւելի նեղուիօդային յարձակումներէ քան առաջ, որովհետեւ մասնաւորապէս հրթիռով հետազօտութիւնը պատերազմի վերջաւորութենէն ի վեր մեծ յառաջդիմութիւն կատարած է։

Կրնայ պատահիլ որ օդանաւային վիթխարի ճակատամարտ մը մէջ, Ռուսերը ջլատեն բրիտանական ճարտարարուեստը, մինչ Արեւմտեան պետութիւնները, պիտի քանջնեն ցամաքային եւ րոպայի ճարարարուեստական չրջանները։

Գալով մարդկային ուժին, Մ. Միութիւնը 200 միլիոն բնակիչ ունի, Մոսկուայի արբանեակները 96 միլիոն, իսկ Չինաստան 450 միլիոն, ուրեմն համագումար 746 միլիոն։

Արեւմուտքի բնակիչները, այսինքն Ամերիկա, Բրիտանական հասարակապետութիւնը , Հարաւային Ամերիկայի բնակիչներուն ընդհ. դումարը կ'ընէ 600 միլիոն։

Այսօր դժուար է ճշդել Արեւմուտքի եւ Արեւելքի մարդկային ուժերու համեմատութիւնը։ Յայտնի չէ թէ չատ մը ազդեր որ կողմը պիտի բռնեն ։

Չինաստան եւ Գերմանիա կրնան բաժնուիլ երկու ճակատներուն միջեւ։ Իսկ Հնդկաստանի ժողովուրդներու 17 միլիոնը ո՞ր ճակատին վրայ պիտ է աւելցնել։ Եթէ օր մը Եւրոպան ողողուի Ռուսերով, 139 միլիոն բնակիչներ եւս պիտի աւելնան արեւելեան ճակատին վրայ։

Հնդիր է թէ Մ. Միութեան ճարտարարուեստները պիտի կրնա՞ն սպառազինել այս հսկայական մարդկային ուժը եւ պաշար հասցնել պատերազմի միջոցին։

Աշրաբեակ ազգերը այնքան ալ մեծ օդուտ չունին Ռուսիոյ համար, իրենց մարդկային ուժով ։ Անոնք չատ աւելի կարեւոր են իրրեւ բանուորական ուժ ։

Գալով Արեւմտեան ճակատին , վերջին պատերազմին Միացեալ Նահանգները զօրաշարժի ենթարկեցին 11 միլիոնհոգի, որոնց 7.700.000ը կրնային մաս կազմել օդային եւ ցամաքային ուժերու։ Անոնք կազմակերպեցին 97 զօրաբաժին, իսկ Բրիտանական հասարակապետութիւնը միայն 58 զօրաբաժին, ընդամէնը 165 զօրաբաժին։ Նկատի ունենալով այս ժողովուրդներուն մեծ թիւը, զարմանալի կերպով քիչ է այս համեմատութիւնը ։

Ինչ է պատճառը։ Բրիտանական Հասարակապետութեան ժողովուրդին մեծ մասը կարելի չէ զօրաչարժի ենթարկել պատերազմի տնտեսութեան եւ պինուորական պատակներով։ Հնդկաստանը իր 400 միլիոն բնակչութեամբ 16 զօրաբաժին հաներ, իսկ Բրիտանական դաղթավայրերը միայն 2 զօրաբաժին ։ Իրականին մէջ Բրիտանական Հասարակապետութիւնը կը հաշուէ միայն 75 միլիոն բնակիչ, այսինքն բրիտանական կղզիներու, ինչպէս եւ դաղթականութենէն սպիտակ ժողովուրդին թիւը ։

Եթէ ապագայ պատերազմի մը մէջ Անգլեամերիկեան 165 զօրաբաժիններ բաժնուէին երեք ռազմադաշտերուն վրայ, այսինքն Եւրոպայի, Միջին Արեւելքի եւ Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ, միայն 50—60 զօրաբաժին կարելի է խնայել եւրոպական ցամաքամասին պաշտպանութեան համար։ Ասիկա բոլորովին անբաւարար ուժ մըն է դլուխ հանելու համար գործ մըոր առնուազն 120—150 զօրաբաժին կը պահանջէ ։

Յարձակողական ռազմագիտութիւն մը Մ. Միութեան դէմ, 300էն պակաս զօրաբաժիններով, անպործնական բան պիտի ըլլար։ Գերմանները փորձեցին 240 զօրաբաժիններով, բայց կանգ առին Սթալինկրատի առջեւ ։

Մարդկային ռազմական ուժը չի կրնար միենչեւ իսկ հակակշռուիլ Հարաւային Ամերիկայի հաւանական օժանդակութեամբը։ Միայն Արեւմտեան Եւրոպան կրնայ բարձրացնել կշիռքը իր պատասխանատուութենէն։ Հակառակ իր աղքատացման եւ բարոյական կորովի թուլացման, արեւմտեան Եւրոպան տակաւին վճռական արժէք ունի պինուորական տեսակէտով ։

Արեւմուտքին համար, իր կարեւորութիւնը կը կայանայ մարդկային ուժի հայթայթումին մէջ, Արեւելքի համար պատերազմի տնտեսութեան մէջ։

Միացեալ Եւրոպա մը պիտի ոչնչացնէր համայնավարական երազները, ինչ որ ալ ըլլան։ Ան պատերազմի թէ խաղաղութեան առեն ազդու պատուար մը պիտի կազմէ սովետական յարձակման կամ թափանցումի դէմ։ Ատոր համար է որ Մ. Միութիւնը կ'ընդդիմանայ Եւրոպայի միացման, մինչդեռ Արեւմուտքի համար կենսական է դլուխ հանել դայն։

Ք.

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ փեսր. 11ին մերժեց խորհրդային բանաձեւը, որ կը պահանջէր հինգ մեծ պետութիւններէն 1/3 կրճատել իրենց պինեալ ուժերը եւ մանաւանդ յանձնաժողովին հաղորդել լրիւ տեղեկութիւններ իրենց սպառազինութեանց մասին, մէջն ըլլալով հիւլէական զէնքերը ։

ՊՈՐՏՈՒ ԼԵՒՒՆ

ՊԱՏՄ. ՎԻՊ.

« ՊԱՀԱՊԱՆ ՀԱՆԱՆ, ՉԱՐԴԱԽԱՐՈՒՆ »

Եւ երբ իշխանները սկսեցին տանջել մարդկանց, նրանք բոլոր ձեռքերին, նախ ձախով սկսեցին։

— Ինչո՞ւ համար չեցուած, պատճառ կ՚ուզեն ինձմէ։ Հոգս մը չունիմ ինձի համար, ինչո՞ւ համար տանջուիմ։ Ես ուրիշներ ունիմ, որոնց համար կ՚ապրիմ, որոնց համար կ՚աշխատիմ, որոնց համար կ՚ուզեմ ապրիլ։ Ես ինձ համար չեմ ապրիր, ուրիշներ ունիմ, որոնց համար ապրիլ կ՚ուզեմ։ Ես ինձ համար չեմ աշխատիր, ուրիշներ ունիմ, որոնց համար աշխատիլ կ՚ուզեմ։ Ես ինձ համար չեմ տանջուիր, ուրիշներ ունիմ, որոնց համար տանջուիլ կ՚ուզեմ։

Իսկ երբ իշխանները տեսան, որ ոչ մէկ ձեւով կրնան ստիպել զանոնք, որ ուրանան իրենց հաւատքը, հրամայեցին, որ զանոնք ձգեն բանտին մէջ։

Բանտին մէջ ալ նոյն բանը կրկնուեցաւ։ Ոչ ոք կրցաւ ստիպել զանոնք, որ ուրանան իրենց հաւատքը։ Ոչ ոք կրցաւ ստիպել զանոնք, որ ձեռք առնեն իրենց հաւատքը։

Ինչո՞ւ համար ձեզ կը տանջեն, ինչո՞ւ համար ձեզ կը ծեծեն, ինչո՞ւ համար ձեզ կը սպանեն։ Ձեզ կը տանջեն, ձեզ կը ծեծեն, ձեզ կը սպանեն, որովհետեւ ձեր հաւատքը ուրանալ չէք ուզեր։ Ձեզ կը տանջեն, ձեզ կը ծեծեն, ձեզ կը սպանեն, որովհետեւ ձեր հաւատքը ուրանալ չէք ուզեր

վարները պիտի ընդլայնան վաւերացման, իսկ ուրիշ երեսփոխաններ պիտի պահանջեն աւելի բացորոշ երաշխաւորութիւններ Ֆրանսայի ապահովութեան համար :

Նախարարը բացատրեց թէ Ֆրանսա հարկադրուած է ամերիկեան հզօր բանակին աջակցու – թիւնը խնդրել, վասն զի Պրիւսէլի դաշինքը (Ֆրանսա, Անգլիա, Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ) զօրեղական արժէք չունի առ այժմ : «Մեզ կը մեղադրեն թէ կը նպաստենք աշխարհը երկու խմբակցութեանց բաժնելու եւ պատերազմ կը պատրաստենք : Բայց կը մոռնան որ արեւելեան ճակատը արեւմտեանէն առաջ կազմուեցաւ ... Ինչ որ ալ ըլլայ, Ատլանտեան դաշինքը պէտք է խափանէ երրորդ աշխարհամարտ մը» :

Դաշինքին մանրամասնութիւնները զաղտնի կը պահուին, բայց Պ. Շումանի հաղորդած տեղեկութեանց համաձայն, զոհացուցիչ են, Ֆրանսայի տեսակէտով : Միայն թէ, չեն լուծեր ապահովութեան ամբողջ խնդիրը եւ պէտք է համաձայնութիւն մըն ալ կնքուի Միջերկրականի պաշտպանութեան համար :

★ Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Ատլանտեանի դաշինքը զաղտնի յօդուած մըն ալ կը պարունակէ, որուն համաձայն դաշնակից պետութիւնները յանձն պիտի առնեն խափանել նաեւ ներքին՝ համայնավարական խլրտումները :

★ Նախագահ Թրումըն մօտերս խորհրդարանին պիտի ներկայացնէ ծրագիր մը՝ Եւրոպայի վերազինման համար : Այս առթիւ պիտի պահանջէ 1.500.000.000 տոլարի վարկ մը, որով զէնք, ռազմանիւթ եւն. պիտի ճարուի զինակից պետութեանց եւ Յունաստանի, Թուրքիոյ, Ճափոնի եւ Քորէայի :

★ Պ. Շուման Գերմանիոյ վերածնութեան մասին ալ խօսելով, յայտարարեց :— «Ես համաձայն եմ Գերմանիոյ վերելքին, որպէսզի կարենան ապրիլ արեւմտեան շրջանին 48—50 միլիոն բնակիչները : Բայց, պայմանաւ որ այս պարագան չվնասէ մեր ապահովութեան : Մենք չենք ուզեր որ Գերմանիան վերազտնէ իր զերակայութիւնը կամ մոյնիսկ վերազտնելու փորձ կատարէ : Ֆրանսա չի կրնար ընդունիլ զերմանական Ռայխի մը վերակազմութիւնը, ըլլայ իսկ ժողովրդավար» :

Նախարարը յայտարարեց նաեւ թէ երեք զաշնակիցները համաձայնած են Գերմանիոյ զրաւման վարչաձեւի մասին, բայց Լոնտոնի մէջ կանխահաս կը նկատեն այս յայտարարութիւնը :

Քրավէտոյ դատը

ԻՆԶՊԷՍ ԳՐՈՒԵՑԱՒ ԳԻՐՔԸ

Երեքշաբթի օրուան նիստին մէջ, դատական տեսանը երկարօրէն զրաղեցաւ Քրավչենքոյի դրքին ռուսերէն ձեռագիրներուն քննութեամբ : Նախկին բոլշեւիկ պաշտօնատարը բացատրեց թէ իր ամերիկացի թարգմանիչը երբեք որեւէ փոփոխութիւն կատարած չէ առանց իր արտօնութեան : Եւ մանրամասնօրէն պատմեց թէ ինչպէս նիւթեր կը հաւաքէր, թէ ինչպէս յղացաւ գիրք մը գրելու գաղափարը եւն. : «1943ին Մ. Նահանգներուն հանրային կարծիքը այն չէր ինչ որ եղաւ յետոյ, եւ ես վստահ չէի թէ խորհրդային իշխանութենէ պիտի չյանձնեն զիս : Ես գիրքը խմբագրել սկսայ Նիւ Եորքի մէջ, չարտնակեցի Տիթրոյթի մէջ, ուրկէ ստիպուեցայ նորէն Նիւ Եորք վերադառնալ, որովհետեւ կը հետապնդուէի խորհրդային ոստիկանութեան կողմէ : Երբ վաթսուն էջի չափ գրած էի, թարգմանիչ մը յանձնարարեցին ինծի զոր գացի գտայ Նիւ Եորքի մէջ : Երբ գիրքը վերջացաւ, դիմեցինք հրատարակիչի մը որ մերժեց : Թարգմանութիւնը վերջացած չէր, որովհետեւ թարգմանիչս աւելի չահաւոր պայմանի մը գտած էր : Հինգ հարիւր էջեր անաւարտ մնացած էին, եւ ստիպուեցայ ուրիշ թարգմանիչ մը գտնել : Ուրիշ հրատարակիչ մը խնդրեց ամերիկեան թարգմանութիւնը, ինչպէս եւ ռուսերէն բնագիրը : Որոշ դրամ մը ստացայ, ապրելու համար, սպասելով յաւադոյն օրերու» :

Ուրիշ մանրամասնութիւններէ վերջ, ձեռնարկուեցաւ ձեռագիրներուն մանազիտակային քննութեան : Այս առթիւ ալ բուռն վէճեր ծագեցան երկու կողմի փաստաբաններուն միջեւ : Փորձագէտ մը վկայեց թէ ձեռագիրը առնուազն 1ուկէս տարի առաջ գրուած է, մինչ հակառակորդ – ները կ'ըսէին թէ կեղծ է : Վլատիմիր Փոլնէր, որ ծանօթ է ռուսական գրականութենէն կատարուած թարգմանութիւններով, յայտարարեց թէ երկու տարբեր ոճեր կ'երեւան ձեռագիրներուն մէջ : Մէկը՝ հազիւ գրել դիտցող Ռուսի մը ձախաւեր ոճը, միւսը՝ մշակուած ոճ մը : Իր կարծիքով, Քրավչենքօ «կարգ մը տարրեր» ճարած է, ռուս տարագիրներ՝ հակախորհրդային նիւթեր, իսկ ամբողջ գործը «յղկուած է» ամերիկացի գրողներու կողմէ :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՀԱՆԴԷՍ ԱՆԶՈՑՔ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Վիչիի կոմիտէի : Այս չաբաթ երեկոյեան, ժամը 8.30ին «Համօ Օհանջանեան» ակումբը :

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ (Լիմոյէն) :

Գեղարուեստական բաժին : Կ'արտասանէ դերասան ընկեր Ը. Ուզունեան Փարիզէն :

Մուտքը ազատ է :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ չուքով Պոմոնի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, զպրոցի սրահին մէջ :

Կը նախագահէ ընկերուհի ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ

Կը խօսի Փարիզէն յատկապէս հրաւիրուած Տիկ. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ, ինչպէս նաեւ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՑԵԱՆ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, ժողովրդային խնջոյք մինչեւ կէս գիշեր : Կը հրաւիրուին շրջաններու բոլոր ընկերները եւ համակիրները : Մուտքը ազատ է :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Օր. Ազգանոյշ Գունչէկիւլեան, Պ. Զարմայր Մեծատուրեան, Տոքթ. Դուրդէն Մեծատուրեան եւ Մեծատուրեան ընտանիքը սրտագին չնորհակալութիւն կը յայտնեն Արտաւազդ արք. Սիւրմէեանի, Արիներու եւ Արեւնուչներու, Ֆր. կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան, Պաւէօ Քաշանի եւ Շավիլի Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղերուն եւ բոլոր անոնց որոնք ամէնքս, նամակով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի մօր, քրոջ եւ հօրաքրոջ՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՄ ԳՈՆՋԷԿԻԻԼԵԱՆԻ

մահուան առթիւ :

★ *ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՄ ԳՈՆՋԷԿԻԻԼԵԱՆԻ մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Պ. Վահրամ Մահմուրեան հազար Ֆրանք նուիրած է Աղքատախնամին եւ Տիկին Թէպէրիկ Եարմաեան 500 Ֆրանք Ֆր. Կ. Խաչի Պաւէօ Քաշանի մասնաճիւղին :*

ՇԱՔՈՒԻՆ Տէր եւ Տիկին Իշխանեան հազար Ֆրանք կը նուիրեն Երուսաղէմի աղէտեալներուն իրենց Թոռնիկին առաջին տարեդարձին առթիւ : Ստանալ «Ցառաջ»էն :

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻԻՆ.— Մարսէյլէն ընկեր Ասատուր Քէօսէեան իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Գէորգ Քիւրէճեանի, իր հօր՝ Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՔԻՐԻԼՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ (Վալանս) :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկ. Գէորգ Քիւրէճեանի եւ իր պարագաներուն, իր հօր՝ ԱՐՄԵՆԱԿ ՔԻՐԻԼՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ :

★ *Վալանսի Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Լուսիկ եւ Պ. Գ. Քիւրէճեանի իրենց հօր Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՔԻՐԻԼՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ :*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ընկեր Քիւրէճեան չնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց որ անձամբ, նամակով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իր ողբացեալ հօր՝ Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՔԻՐԻԼՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ :

★ *Ընկեր Գ. Քիւրէճեան շնորհակալութիւն կը խնդրէ իր բոլոր բարեկամներէն, որ չէ կրցած ժամանակին իմացնել իր հօր մահը, յուզարկաւորութենէն հազիւ երկու ժամառաջ Վալանս հասած ըլլալով :*

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ , Ցունուար 9—14

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիրները. —

ՊԱՆԵԼՕ Ցակ. 1600 Ֆրանք, ՊՈՄՈՆ Միւզ. 1450, ՄԷՕՏՈՆ Գազ. 1500, ՇԱՎԻԼ Զավ. 1450, Կօչ. 1200, Նիկ. 800, ԱՌՆՈՒՎԻԼ Թէրզ. 800, ՓԱՐԻԶ (6) Շահ. 1500, ՇԱՎԻԼ Սաթ. 1200, Տ. Գալ. 8 հարիւր, ԱՌՆՈՒՎԻԼ Ցակ. 2 հազար, ԻՍԻ Սէֆ. 4 հարիւր, ԱՆԿԷՆ Սարգ. 8 հարիւր, ՓԱՐԻԶ (12) Զատ. 2 հազար, ԼԻՈՆ Օպոզ. 1900, ՄԷԶՈՆ ԱԼՖՈՐ Ա.յճ. 8 հարիւր, ՔԼԱՄԱՐ Տամ. 1200, ՍՓՐԱԶՈՒՐԿ Գար. 8 հարիւր :

(Շար.)

ՅՈՒՇԱՏԵՏ՝

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Ակարնեան խումբի ընկերական ժողովը այս հինգշաբթի Société Savantes 8 սրահին մէջ, ժամը 9ին : Հայկերէնի դասընթացք 8—9:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 9ին : Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ ըլլալ :

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Պոմոն – Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Հայկ Մուղիքեան եւ զաւակները Սիլվա եւ Վերժին խորին վիշտով կը ծանուցանեն իրենց սիրեցեալ մօր, զոքանչմօր, եւ մեծ մօր, ՏԻԿԻՆ ՅՈՍՐՈՎՈՒՀԻ ԿԱՏԱԵԱՆի մահը որ տեղի ունեցած է Պէյրութ, 14 Փետրուարին :

Այս առթիւ հանգուցեալին յիշատակին կը նուիրեն Երուսաղէմի աղէտեալներուն հազար Ֆր., Պոմոնի Կապոյտ Խաչին հազար Ֆր., Պոմոնի աղքատախնամին 500 Ֆրանք :

ՄԱՐՏ 6Ի-Ն

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ 18ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՑԹԸ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Մխիթեան Փարիզի շրջանի Արիներուն եւ Արենոյշներուն կողմէ : Կիրակի 6 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30–ին, Salle de la Chimie, 28bis rue St. Dominique:

Մասնակցութեամբ Փարիզի սկաուտական օ – տար խումբերու, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական սկաուտական միութենից : Սկաուտական ճոխ յայտադիր, երգ եւ պար :

Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի հայերէն Molière-ի «Les Fourberies de Scapin խնամուած բեմադրութեամբ, ինչպէս նաեւ Արենոյշներու կողմէ «Հայկական Հարսանիքը» :

Մուտք՝ 300, 200 եւ 150 Ֆրանք : Հանդէսը կը սկսի ժամը ճիշդ 2.30ին, յայտադրին ճոխութեամբ պատճառաւ : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Մարսէյլէն Գագիկ Միրզոեան կը փնտռէ հայրը Արտաշէս Միրզոեան, Ապարանի շրջանէն Քէչիլեճ գիւղէն որ Հայաստանէն մեկնած է 1921ին : Տեղեկացնել Տէր Նազարէթեանի, 7 Bld. Mougun, Cabucelle, Marselle:

ԾԱԽՈՒ Է

Արեւելեան անուշեղէններու խանութ մը, նախկին Maison LAMBROU: Դիմել 20 rue de la Huchette, Paris (5): Հեռ. Ode. 33–29:

ԾԱԽՈՒ ԽԱՆՈՒԹ

Քան : կեդրոնական պողոտայի վրայ նպարեղէն — դինիի խանութ մը : Լաւ դործառնութիւն : Գրել Nichanian, 8 Place Vauban, Cannes (A. M.), Tél. 916–58 :

ԾԱԽՈՒ Է

Մեկնումի պատճառով ծախու է Փարիզի արուարձաններէն՝ հայաշատ կեդրոնի մը մէջ 4 սենեակով եւ խոհանոցով տուն մը : Ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն , 400 քառ. մեթր հող պտղատու ծառերով եւ հաւնոց մը : Դիմել «Ցառաջ», Ա. եւ Բ. սկզբնատառերով :

ՀԱՑԱԶԳԻ MEDIUM

Mme S. PAREZ

Կը դրաղի աստղագիտութեամբ, ձեռքի գիծերով, Tarots Egyptien եւ Horoscope:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—6

ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՏՕՆ ՕՐԵՐԷ

կարելի է դրաւոր հարցումներու ալ պատասխանել հայերէն կամ ֆրանսերէն:

12 Passage Léon, Paris (18) métro Chateau – Rouge

Կատարեալ գաղտնապահութիւն :

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE *Մատյով*

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, *բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:*

Վարիչ Տնօրէն Գ. ՍՈՒՐԷՆ ՅԷՍՅԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 4 Mars 1949 Ուրբաթ 4 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5786–Նոր շրջան թիւ 1197 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԴԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ե՛Ւ ՆԵՐՍԷՆ Ե՛Ւ ԴՈՒՐՍԷՆ

Միջազգային մամուլը կը յորդի չընդալից տեղեկութիւններով, ներքին թէ արտաքին :

Եթէ ուզէինք ամփոփել հիմնական մասերը, մեր առջեւ պիտի պարզուէր հետեւեալ պատկերը.

Բոլոր եվկիրներն ալ խոր մտահոգու – թեամբ կը հետեւին դրացի պետութեանց շար – ժումներուն, եւ մասնաւորապէս Մեծերու քաղա – քականութեան : Եւ ամէնէն խաղաղասէրն ալ մի – ջոցներ կ'որոնէ, ուրքի տակ չերթալու համար :

Մտահոգութիւնը չի սահմանափակուիր մի – այն արտաքին ճակատի վրայ :

Ամէնէն փոքր պետութիւնն ալ արթնութեամբ կը հետեւի իր իսկ «անառակ» զաւակներուն դր – ծունէութեան :

Եւ իրաւամբ : Բոլշեւիկեան չերտաւորումներն ու խլրտումները ճեղքեր բացած են արեւելքի թէ ալեւմտեան մէջ : Դաւադրու – թեան ցանցեր՝ ամէն երկրի մէջ : Ցարաճոռ դործունէութիւն՝ յայտնի թէ դաղտնի, համա – ձայն իւրաքանչիւր երկրի պայմաններուն :

Մնաց որ, ամէն տեղ ալ, համայնավարները երբեք չեն ծածկեր իրենց առաջադրութիւնները :

Անոնք վճռած են օգտուիլ բոլոր պատեհու – թիւններէն, փութաց ելու համար քաղքենի-դրա – մատիրական կոչուած կարգեւաբերին տապա – լումը :

Մամնաւորապէս վերջին Աչխարհամարտէն ի վեր, թեւ առած են Մոսկուայի վարիչներն ու ար – բանեակները : Ուղեկիցներն ու բոլորտիքեանները անդամ աւելի բարձր կը խօսին, ապաւինած՝ Խ. Միութեան զինուած ուժին եւ Համայքին :

Եթէ անոնք չարունակ խաղաղութեան մասին կը խօսին, պատերազմի հրձիգ անուանելով հա – կառակորդ պետութիւնները, այդ ալ տեսակ մը ռազմախաղ է :

Ամէն պարագայի մէջ, հետզհետէ կը ծաւալի փոխադարձ անվստահութիւնը, ներսէն թէ դուրսէն :

Եւ ահաւասիկ չընդալից լուր մը եւս.— Ատ – լանտեանի դաշինքը պիտի պարունակէ մասնաւոր յօդուած մը, որուն տրամադրութեամբ արեւմտ – եան Եւրոպայի ազգերը օգնութիւն պիտի տանեն նաեւ «ներքին նախայարձակման դէմ» :

Կը նշանակէ թէ՝ դաշնակից պետութիւնները միացեալ ճակատ պիտի կազմեն համայնավարու – թեան դէմ, դուրսէն թէ ներսէն : Փոխադարձա – բար պիտի օգնեն, եթէ բոլշեւիկները փորձեն խռովութիւններ յարուցանել այս կամ այն երկ – րին մէջ :

Անշուշտ այս պարագաները դաղտնիք չեն կո – մինֆորմին համար, որ չարունակ նոր հրահանգ – ներ կը հաղորդէ իր մասնաճիւղերուն :

Ինչ որ տեղի կ'ունենայ, այս միջոցին, Ֆրան – սայի մէջ, կրնայ լուսաբանել շատ մը մութ կէ – տեր :

Պետութիւնները պայմանագիրներ կնքած են, փոխադարձաբար օգնելու համար, երբ քրէական ոճիրներ կը դործուին :

Կը թուի թէ այդպիսի համաձայնութիւն մըն ալ պիտի կնքուի համայնավարական խլրտումնե – րուն դէմ, Ատլանտեանի եւ Միջերկրականի դա – շինքներով :

Անշուշտ իւրաքանչիւր երկիր պիտի պահէ իր անկախութիւնը եւ դերիչխանութիւնը : Պիտի յարդուին միջազգային յանձնառութիւնները : Քա – ղաքական յանցաւորները միշտ ալ պիտի պահեն ապաստանի տարրական իրաւունքը :

Բայց, ապահովութեան միջոցները պիտի բազ – մապատկուին, նոր համաձայնութիւններով : Մի – ջոցներ պիտի տրամադրուին որպէսզի դաշնակից երկիր մը դոհ չերթայ ներքին խլրտումներու, երբ հակադրուի պատերազմիլ արտաքին ճակատի վրայ :

Դէթ այս կը հետեւի հրատարակուած տեղե – կութիւններէն, եւ մասնաւորապէս բոլոր երկիր – ներու համայնավար հոսանքներուն բացորոշ յայ – տարարութիւններէն :

Երբ այսպէս օղակները սկրկուին իւրաքան – չիւր երկրի մէջ, կասկածելի տարրերու դէմ, քա – կուարար առաջին հարուածը պիտի կրեն օտարա – կանները :

Ոչ մէկ երկիր, որքան ալ աղատ ըլլայ, չի կրնար հանդուրժել որ եկուորները խառնուին իր քաղաքական պայքարներուն : Շ.

Եգիպտոսի թեմական ընտրութիւններ

ԿԸ ՑԵՏԱԶՈՒՈՒԻՆ ՄԷԿ ՏԱՐԻ

«Ցուսաբեր»ի մէջ կը կարդանք (24 Փետր.).

Արժանահաւատ աղբիւրէ կը տեղեկանանք, որ երեքշաբթի իրիկուն, Փետր. 22ին, Էդպեքիէի ոստիկանատունէն ոստիկանական պաշտօնեայ մը Առաջնորդարան դալով կը ներկայանայ Թեմիս Առաջնորդին՝ Մամբրէ արք. Սիրունեանի, եւ ա – նոր կը կարդայ Նեդքին Գործոց Նախարարութեան մէկ հրահանգը, որով 1949 Փետրուար 27ին կա – տարուելիք ընտրութիւնները կը յետաձգուին մէկ տարիով : Այլ մանրամասնութիւններ կը պակսին մեզի :

ՑԱՒԱՋ.— Մասնաւոր նամակէ մը կը տեղե – կանանք թէ ընտրութիւնները Դահիրէի մէջ պիտի կատարուէին Փետրուար 27ին, իսկ Աղեքսան – դրիոյ մէջ՝ Մարտ 6ին : Պայքարը սաստկացած էր վերջին չարաբաներու ընթացքին, խորացնելով պառակտումը, որուն գլուխն անցած է Լիքենակոյ «միացեալ ճակատ» մը :

Կառավարութեան միջամտութիւնն ալ կ'ա – պացուցանէ տագնապին ծանրութիւնը :

Չինարան մը պատերազմ Պոլսոյ մէջ

ՉՈՀԵՐՈՒ ԹԻՒԸ՝ ԱԻԵԼԻ ՔԱՆ 300

Պոլսեցի կը հեռագրեն Դշ. օրաթերթին.

Այս դիշեր պայթիւն մը տեղի ունեցաւ Նուրի Փա – շայի ռազմանիւթի եւ տարճանակի գործարանին մէջ, Սիւլիմիէ, Ոսկեղջիւրի արեւելեան ափին վրայ : Երկու հարիւր բանուորներ կ'աշխատէին գործարանին մէջ, երբ տեղի ունեցաւ պայթիւնը, բոլորովին քանդելով հաստատութիւնը : Բազմա – թիւ մարդիկ վիրաւորուեցան փլած տուներու բե – կորներէն : Ապակիներ չախչախուեցան մինչեւ հինդ մղոն տեղի : Մեռելներու թիւը կը հաշ – ուէն աւելի քան 300 :

Նոր պայթիւններէ վախնալով՝ ազատարարնե – րը չկրցան անմիջապէս օգնութեան հասնիլ : Տասը հրշէջներ անհետացան, երբ կը փորձէին մօտենալ բոցավառ գործարանին : Կը կարծուի թէ մեռած են : Ոստիկանները եւ զինուորները պարպեցին շրջակայ փողոցներու բնակիչները, պաշարելով ամբողջ շրջանը :

Պայթիւնէն ժամեր վերջը գործարանը տակա – ւին կը վառէր : Կը կարծուի թէ պայթիւնը հետե – ւանք է քիմիական աշխատանոցի մը մէջ ծագած հրդեհին :

Կ'ըսուի թէ գործարանը զէնքեր կը չինէր Պա – կեստինի Արաբներուն, ինչպէս եւ հակօդային ռումբեր՝ Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ համար :

---

140 ՏԱՐԵԿԱՆ Թուրք մը երեւան հանուած է Անատոլուի մէջ, ծաղկախտի դէմ կատարուած պատուաստի մը առթիւ : Մերսինին ամուսնացած է երկու անդամ եւ հինդ զաւակ ունեցած՝ երկրորդ ամուսնութենէն : Ինքզինքը ազգական կը նկատէ հռչակաւոր Զարօ աղային, որ մեռաւ 1934ին, 157 տարեկան : Նոր ակռաներ հանած է : Թուրք թեր – թերը կը խօսին նաեւ 151 տարեկան կնոջ մը մա – սին որ մածունով եւ բանջարեղէնով կ'ապրի եւ – ղեր :

ԴԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան չրջանին հրամանա – տարութեան որոշումով, ոստիկանութիւնը պա – շարեց Ֆրանքֆորթի այն չէնքը ուր հաստատուած է ութ հոդիէ բաղկացած խորհրդային մարմինը, ուուս տարագիրները հայրենիք վերադարձնելու պաշտօնով : Այս գործողութեան նպատակն է հե – ռացնել այդ մարմինը, որ կը մերժէ մեկնիլ, ա – ռանց իր կառավարութեան հրամանին : Պաշար – եալները զրկուած էին ջուրէ, կազէ, էլեկտրակա – նութենէ, հեռաձայնէ եւն. : Ամերիկեան հրաման – ատարը անխախտ կը մնայ իր որոշման վրայ : Խորհրդային հրամանատարը, մահչալ Սոքոլո – վսքի, «ամօթալի գործողութիւն» կոչեց այս ա – րարքը :

ՊԱՐԵՆԱԻՈՐՄԱՆ ՎԵՐԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ պի – տի ջնջուի, պարզ հսկողութիւն մը հաստատելով բաժնեշաւիղ ենթակայ ուսեսաններու վրայ :

Բարձր պաշտօնատար մը ևս ձերբակալուեցաւ

ԱՆԳԼԻԱՑԻՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ՀԵՏԱՊՆԴԵՆ ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ՑԱՆՑԸ

Պ. Թիլ Մոք, ներքին գործերու նախարարը, նոր տեղեկութիւններ հաղորդեց նախարարական խորհուրդին, լրտեսական գործի մասին, որուն բոլոր ծալքերը չեն բացուած տակաւին : Առ այժմ ամբաստանութեան տակ են ութ համայնավար – ներ, եւ քննութիւնները կը կատարուին 20 — 25 կասկածելի դէպքերու մասին :

Նախարարը այս առթիւ յայտնեց թէ Անգլիոյ գաղտնի ոստիկանութիւնն ալ (Ինթէլիճընս) կը հետապնդէր կասկածելի անձնաւորութիւններէն մէկը : Միեւնոյն առեն պարզեց լրտեսական գոր – ծունէութեան մանրամասնութիւնները եւ ձեռք առնուած միջոցները :

Հետապնդումները կը չարունակուին : Առջի օր իրրեւ վկայ կանչուած անձերէն մէկը ձերբակալ – ուեցաւ Ապահովութեան Տեսչութեան պաշտօնեա – ներուն կողմէ : Կալտնաւորն է Պ. Փոլ Մոռէ, դէ – ւնաապետը ճարտարադործութեան նախկին նա – խարարին՝ Մարսէլ Փոլի (համայնավար) :

Ամբաստանեալը Շէռլ Միտիի զինուորական բանտը փոխադրուելով, անմիջապէս հարցաքն – նուեցաւ եւ վար դրուեցաւ, երկու ամբաստանու – թիւններով,— Ա.— Չէ յայտնած լրտեսական գործ մը (103րդ յօդուած պատժական օրէնքի).— Բ. Չէ յայտնած կարգ մը ապարքներ որոնք կրնան վնասել ազդ. պաշտպանութեան (յօդ. 104) : Այս յայտնութիւններուն պատիժները են մէկէն տասը տա – րի բանտարկութիւն, 60.000էն 1.200.000 Ֆրանք տուգանք :

Ուրիշ «վկաներ» ալ կանչուած են Ապահովու – թեան տեսչութեան կողմէ, ստուգումներ կատա – րելու համար :

★ Լոնտոնիթերթերը կը դրեն թէ Ինթէլիճընս – ի պաշտօնեաներուն կողմէ հաղորդուած տեղե – կութիւնները մեծապէս օգնած են Ֆրանսայի Ա – պահովութեան Տեսչութեան, լրտեսական ցանցին ծալքերը բանալու համար : Այս պարագան հաս – տատեց նաեւ Ֆրանսայի տեղեկատու նախարարը, Պ. Միթըրան : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, բրիտանական իշխանութիւնները ա – չալուրջ կը հսկէին Ֆրանսայի համայնավարներու դործունէութեան վրայ, այն օրէն ի վեր որ բոլ – շեւիկները կարեւոր դիրքեր դրաւած էին Ֆրան – սական կառավարութեան մէջ :

Ութերորդ ամբաստանեալին՝ Փոլ Մոռէի հա – մար կ'ըսեն թէ ազդ. պաշտպանութեան վերա – բերեալ տեղեկութիւններ հաղորդած է օտար պե – տութեան մը :

★ Կատարուած հետապնդումներուն առթիւ, կարդ մը չրջանակներ դիտել կուտան թէ կառա – վարութիւնը « համայնավարներու ստորերկրեայ դործունէութեան երեսը միայն կը քերէ» եւ թէ բուն վարիչները ազատ են տակաւին եւ կրնան լրտեսել :

★ Տեղական թերթերը կը դրեն թէ՝ ամբաս – տանեալ Մոռէ երբ դիւանապետն էր համայնա – վար նախարար Մարսէլ Փոլի, իր մտերիմը, նոյն – պէս ամբաստանեալ հրամանատար Թէօլըռի, դեր անօրէնն էր սպառազինութեանց նախարարութեան ապահովութեան բաժնին : Այդ միջոցին սպառա – զինութեանց նախարարն ալ համայնավար մըն էր, Պ. Շարլ Թիլեօն : Երկու ամբաստանեալներն ալ ի – բար կը ճանչնային, իրրեւ դործօն համայնավար – ներ : Նոյն աղբիւրին համաձայն, եթէ հազարա – պետր դաղտնիքներ հաղորդած է օտար պետու – թեան մը, Ֆրանսայի սպառազինութեանց մասին, միւսն ալ տեղեակ էր իր գործունէութեան :

Ձարտարադործութեան համայնավար նա – խարարին յաջորդը՝ Պ. Ռոպէռ Լաքոսթ (ընկեր – վարական) պահած էր Պ. Մոռէն, ուրիշ պաշտօ – նատան մը մէջ :

Վերջին լուրերու համաձայն, Ապահովու – թեան Տեսչութիւնը ձերբակալութիւններ կատա – րած է կամ պիտի կատարէ դաւաոի մէջ ալ : Աւե – լի քան 50 դաղտնի ոստիկաններ կը չրջին դանա – զան վայրերու մէջ, ստուգումներ կատարելու եւ փաստեր դտնելու համար :

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ԲՈՂՈՔԸ

Համայնավարները հրապարակային ժողով մը սարքած էին առջի օր, Փարիզի Զմեռնային մար – զարանին մէջ, բողոքելու համար «հակախորհր – դային պատերազմին դէմ» : Օրուան բանախօսներն էին Մոռիս Թորէզ, Ժաք Տիւքլո եւ Մարսէլ Քա – շէն, որոնք խստօրէն դատապարտեցին Մ. Նա – հանդներն, իրրեւ դրդիչ պատերազմի : Թորէզ մասնաւորապէս քննադատեց Ֆրանսայի վարչա – պետը, ըսելով թէ ան կ'ուզէ որ Ամերիկացիները դրաւեն Ֆրանսան, որպէսզի Ռուսերը չկարենան անցնիլ Էլպա դետը : Քննադատեց նաեւ ազդ. պաշտպանութեան ընկերվարական նախարարը, Պ. Իւամատիէ, դիտել տալով.— «Ան կը վախնայ Ֆրանսայի ժողովուրդէն եւ կ'ուզէ ամերիկեան

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ցաւակից ենք մեր հարգարժան գործընկեր Գրիգոր Ղազարեանի ընտանեկան մեծ կորստեան առթիւ, որ թողեց իր կեանքի 72-րդ տարին։ Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ՚ունենայ Կիրակի, Յունիս 5-ին, ժամը 10-ին։ Հանգուցեալը պիտի ամփոփուի Կոմիտաս պանթէոնին մէջ։

Ընկերական յարգանքով՝ Խմբագրութիւն

Ցաւակից ենք նաեւ մեր գործընկեր Ռուբէն Ղազարեանի, որ կորսնցուց իր հայրը

Ու, հոս էր որ պուլկար բանակը, կազմ ու պատրաստ հրամանի կը սպասէր գրաւելու, փչրելու ու սրբելու համար պատմութենէն, այն չարաղէտ կայսրութիւնը որ մեզ գերութեան դատապարտած էր ...

Զօրեան վարժարանի մէջ ուսած, պուլկար Մակեդոնական ազատատենչ դաղափարներով սնած ու հասակ նետած Գէորգին համար նեղ կուգային Պէրպէրեանի պատերը ...

Ընկերասէր հրավառ վերջալոյսի մը, երբ հորիզոնը գոյներու լիճիմը կը վերածուի, գերմանները կ'ելլեն պասէն վերջ, Գէորգ կամաց ու յուշիկ մօտեցաւ ինձ, երբ, արդէն ամէն ոք սերտ ուշադրութեան մատած էր, իբրեւ երէց եղբօր մը եւ «դիտե՞ս փափագ որուն համար եմ մեկնիլ Ծովդքիս մօտ, մարդու բան մի ըսեր, միայն կարծիքդ յայտնէ:»

Ըմբռնելով որ իր որոշումը անբեկանելի էր ու վերջնական, դարձեալ ջանացի համոզել որ իր ապագան չխորտակէ հապճեպ որոշումով :

Մութ չըրաւ ու յաջորդ օրն իսկ մեկնեցաւ:

Համաշխարհային պատերազմը վերջացած էր: Զինադադարին, թիւնէլէն քիչ մը վեր, անսպասելի վայրկեանի մը ճակատ ճակտի կանգ կ'առնենք, ակնթարթի մը մէջ կ'ողջագուրուինք ու ծայր կուտայ պատմութիւնը մեր ոդիսականներուն...

Ո՛հ, քաղցր զոհաբերումի եւ չարաչար յուսախաբութեան պատմութիւնը մեր տենդահար կեանքին որ միանդամայն ազգինը եղաւ ...

Ան յաջողած էր մեկնիլ Կովկաս, մասնակցիլ ազատագրական պայքարին, իսկ մենք հարկադրուած վինուորեալ թշնամիին :

Մնացեալը պարզ է, թանգր ու դարչելի ճահիճ մը, ինչպէս այսօր:

Նախորդին Լօզանի մէջ քարիւղով՝ իսկ այսօր Նեղուցներով փոխանակուիլ: Այն առեն դէպ Սեւը մը ունեցանք իսկ այսօր Վիչինսկի մը:

Սիրելիդ իմ Գէորգ, երբ հոդ հանդիպիս այն անուշ տղոց, որոնք մեզ հետ չարաթ մը դիպահոդ ի դասարանի եղան, Դաշնակցութեան մէկ երեկոյթին երթալու ոճիրը գործած ըլլալով, մի մոռնար պատմել թէ՝ հոս, ազատ Ֆրանսայի մէջ, գանուեցան Հայեր որոնք եղբօր արիւն խմեցին, թէ պատկառոր անբարոյականներ ամէն օր բարոյականի դաս կուտան, թէ դրամով իրենց կուսակցութիւնը վաճառողներ ի պատուի են, թէ հասարակ խմաստակներ հայրենիքէն իրրեւ դրպէտ ճանչցուած են, թէ հայանուն բանաստեղծ մը, չուն կ'անուանէ իր ազգակիցները, թէ երկակենցաղ վոհմակ մը, հանապազօրեայ թմբուկ ու ծափ կը գարնէ յանուն ստրկամիտ խուժանավարութեան փոխանակ իրար հոգալու ...

Գէորգ, անմոռանալի յիշատակ, մչտավառ հոգի, թող հողը թեթեւ դայ վրադ:

ՏՈՔԹ. ՅՈՎՀ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԿԱՐՍ ԵՒ ԱՐՏԱՀԱՆ, պատմական հաւաստիք եւ հայրենասիրական իրաւունք: Գրեց՝ Փրոֆ. Լեւոն Կիւրեղեան: Վենետիկ, Ս. Ղազար: 1949:

ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿ Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՋԱՒՋԱՒԻՉ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Միւնիխ, 24 փետր. (Պառաջ).— Փետրուար 20ին, կիրակի առաւօտ ժամը 10ին Միւնխէնի «Zirkuskrone Bau», սրահը կը յորդէր մարզասէրներու հոծ բազմութեամբ: Կուփամարտի երկրորդ մրցում մը տեղի պիտի ունենար, մասնակցութեամբ նաեւ հայազգի Գ. Վարդանեանի իր նոր մրցակիցին Ֆրից Քնօլի հետ, որ 10 տարիէ ի վեր Գերմանացի մը, առաջ ակարդ «Թէքնիք»ով, եւ տասնըվեց Փունտ աւելի ծանր քան Վարդանեան :

Մրցումի նախօրեակին, գերմանական թերթերը սպէս արտայայտուեցան .— Փարիզէն նոր եկած կուփամարտիկ Վարդանեանին, իր առաջին յաղթանակէն վերջ, ահաւասիկ կը ներկայանայ երկրորդ առիթ մը, համբաւ չհեղուհամար: Վարդը պիտի չափուի Պերլինցի հսկայի մը հետ: Սմէն պատադայի տակ, Ֆրից Քնօր, վտանգաւոր մրցակից մըն է եւ Վարդանեանին համար գբօսանք մը պիտի չըլլայ անոր դէմ ելլելը եւն.:

Ուրիշ չատ մը Հայերու կարդին՝ հոն էին Վարդապետեան եղբայրները, Մաքս Պաշոնեան եւայլն:

Նախ Ֆրից Քնօրին կարծիքը կը չօշափենք, իր հակառակորդի մասին: Վարդանեանին ակնարկելով կ'ըսէ.

— Առաջին անդամ պիտի մրցիմ անոր հետ : Չեմ դիտեր ինչ կարդի Boxer է, սակայն վստահ եմ որ, ինք աւելի երիտասարդ ու թեթեւ ըլլալով, ծանր հարուածներուս պիտի չտակայ իր մարմինը: Շատ չատ 2—3 ըրջանով նօք աութ կ'ընեմ ղայն:

Կ'անցնինք Վարդանեանին խօսիկը, եւ կը հարցնենք իր կարծիքը.

— Վճռական բան մը չեմ կրնար ըսել՝ որքան կամքի եւ ուժի, նոյնքան ալ բախտի կը կարօտի մրցում մը: Սա ըսեմ որ 11 ամիսէ իվեր դադար ունէի, փետրուար 4ին առաջին խաղս էր, որով մկաններս երկարատեւ աշխատութենէ թուլցած ըլլալով, ինչպէս տեսաք հազիւ կրցայ գլուխ ելլել Փրցիպիլսքիի հետ, փոքրիկ յաղողութիւնով մը: Գալով այսօրուան մրցակիցիս, կրկնապէս զօրաւոր եւ վարպետ է քան առաջինը, այսուհանդերձ կարելիս պիտի ընեմ, ձեզ ամօթով չձգելու համար, անհոգ եղէք:

Ցետոյ խնդալով ու իր հագած կարճ տափաւորը վրայի դօտիով ցոյց տալով ըսաւ.— «Աչխարհի վարպետը Marcel Cerdan, Ամերիկա, միջազգային յաղթանակը տանելով նուէր ստացած էր: Ֆրանսա վերադարձին երբ պորձ կ'ընէինք, մտերմաբար ինծի նուիրեց իր կարդին իրրեւ յիշատակ, բսելով. — Օն Վարդանեան, գործածէ եւ յիշէ զիս, արժանի ես ատոր, սակայն զգոյշ, չըլլայ որ պարտութիւններով ապատուես զայն»:

Ուստի, պիտի չանամ այս երկրորդ մրցումովս ալ չանպատուել :

Երեքս ալ կը խնդանք ու ձեռքը սեղմելով յաջողութիւն կը մաղթենք: Ճիշդ այն ատեն բարձրախօսը կ'ադդարարէ խաղին սկսիլը:

Երկու մեր զոյդ մրցակիցները դէմ դիմաց եկան չուանէրու մէջ, չուրջի հանդիսականները, իրենց ակնարկը Վարդանեանի վրայ, անոր մարմնական ապատկարդ դեղեցկութեան դովքը կը հիւսէին :

Հինդերորդ ըրջանին, Ֆրից տատանելով հազիւ ոտքերուն վրայ կայնեցաւ: Խեղդուած չչչտաւ – թիւնը վարչն կը լսուէր, այնքան ընկճուած վիճակ ունէր որ, հանդիսականներս ալ համոզուեցանք թէ, մինչեւ վեցերորդ ըրջանը չէր տոկար, կամ նօք աութ պիտի ըլլար, եւ կամ անճնաւորութ: Վարդանեան իսկոյն հասկցաւ թէ հասած էր վճռական բոպէն, որսին վրայ նետուելով հաչիւը կարդադրել : Եւ ահա կայծակի արագութեամբ, պիք սեղմեց չուաններուն առջեւ նորէն, ու մէկ, երկու, երեք, չորս, անմրէպ հարուածներու տակ, խեղճ Ֆրիցի ամբողջ դէմքէն արիւնժայթքել սկսաւ: Ալ անկարող չուրջը տեսնելու, սկսաւ հառաչել, ու ի վերջոյ ձեռքը վեր բռնելով, անձնատուր եղաւ:

Վարդանեան վազեց ու կարեկցութեամբ դրկեց իր մրցակիցը եւ իրաւարարին հետ, տեղաւորեցին աթոռին վրայ: Բարձրախօսը յայտարարեց թէ Ֆրից Քնօր, աչքերէն ու դէմքէն վիրաւորութեամբ, անձնատուր եղաւ, որով, Վարդանեան KOի համահաւասար յաղթող կը հանդիսանայ: Ալ կարելի է երեւակայել Հայերուն եւ Հրեաներուն բացագանչութիւնները, խանդավառ կեցցէները :

Մերինները իրենց հայրենակիցին յաղթանակէն դինովցած իսկ Հրեաները հակագերման ոխակալութեամբ: Ֆրիցի կողմնակից Գերմանացիներն իսկ, թէեւ տխուր եւ ընկճուած, չկրցան ծածկել իրենց հիացումը:

ՍՏԵՓԱՆ ՊՕՑԱՃԵԱՆ

ՄՄԲ.— Ուրիշ մանրամասնութիւններ յաջորդով:

ՅԱՒՈՂՔ կը նուիրեմ

Ընկեր Ասատուր Քէօսէեան մէկ տարեկան «Պառաջ» կը նուիրէ իր ազգականին Պ. Մամբրէ Քէօսէեանի, Սան – Փոլօ (Պրազիլիա):

★ Լիոնէն Պ. Զոլաքեան մէկ տարեկան «Պառաջ» կը նուիրէ Պ. Ց. Գուլումճեանի, Մարսէյլ:

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

Ա.ՀԱՐՈՆԵԱՆԻ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դաշնակցութեան Սէնթ Ժեռոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէն կազմակերպած էր Ա. Ահարոնեանի կանչին նուիրուած չարժանկարի ցուցադրութիւնը՝ հուվանուարուն 28թեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին, փետրուար 21ին, Trianon Cinémaին մէջ:

Ժամէն առաջ խուռներամ բազմութիւն մը կարդի կը սպասէր դուռ առջեւ, ոչ միայն Լա Ռօզէին, այլեւ ուրիշ թաղեցիներ :

Հրաւիրուած էին նաեւ թաղին Ֆրանսացի քաղաքական-կրթական ներկայացիչները, որոնք դրկած էին երկու ներկայացուցիչներ, իսկ թաղապետական խորհուրդի անդամ Պ. Փոլ Թրոմփէթ նոյնպէս հրաւիրուած ըլլալով, որոշեալ ժամուն ներկայ էր:

Կազմակերպիչ յանձնախումբը ապահոված էր նաեւ Ֆրանսական ժապաւէն մը :

« Հայաստան » ենթակոմիտէին ընկ. Ց. Դաւիթեան քանի մը խօսքով բացուած յայտարարեց երկու ժապաւէններու ներկայացումը :

Ֆրանսական չարժանկարին ներկայացումէն վերջ Օր. Ալիս Ճարութիւնեան յաջողապէս արտասանեց Ա. Ահարոնեանի «Մասիս»ը: Ցետոյ ընկեր Ց. Դաւիթեան քեմ հրաւիրեց Պ. Փոլ Թրոմփէթը, որ դովեց հայ ժողովուրդի աչխատասիրութիւնը եւ ուրախութիւն յայտնեց որ ունեցած ենք Ահարոնեանի նման քաղաքական դէմքեր: Ցիչեցուց Սեւրի դաչինքի ծանօթ յօդուածը՝ մաղթեց որ մօտ ապագային ազատագրուի Ուիլսընեան հոգամասը եւ հայ ժողովուրդը վերագտնէ իր ազատութիւնը : Խօսքը վերջացուց բուռն ծափերու մէջ, գոչելով «կեցցէ հայ գաղութը, կեցցէ Ֆրանսան»:

Մեծ հայուն կեանքին նուիրուած չարժանկարը սկիզբէն մինչեւ վերջ, խոր տպաւորութիւն ձգեց ներկաներուն վրայ: Գնահատելի էր հանդիսականներուն կատարեալ կարգապահութիւնը:

Թղթակից

ԼՈՒ. ՄՕԹ ՏԻՔ (Վօքլիւզ) երկու հայ ընտանիքներ ենք, եկած Մարսէյլի Սէնթ Ամենուան արուարձանէն: Մեր երրորդ ընտանիքն է մեր անմոռան «Պառաջ»ը: Կը սորվեցնենք հայերէն մեր փոքրիկներուն: Գիւղը գեղեցիկ է, ունի լաւ օդ եւ տեսարան:

Մեր դիւղէն քիչ հեռու, Լա Թուռ տ'Իկի մէջ բաւական թիւով Հայեր կան, որոնք գաղթականութեան առաջին օրերէն ի վեր հոն հաստատուած են: Բոլորն ալ բարեկեցիկ վիճակ ունին:

Մ. Գ.

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.

« ՍԱՀՄԱՆ ՔԱՋԱՑ, ՉԵՆՆ ԻՒՐԵԱՆՑ »

Այն նամակները յայտնի իրեն կ'իմացնեն թէ Անիոքի իշխանը խոստացեր էր Ցոյներուն օգնել, եւ կը դուչակէր թէ Անդրոնիկոսի ամբարտաւանութիւնն էր միայն պատճառ որ այս օգնութիւնը տեղի չէր ունեցեր, եւ իրօք այ՛պէս էր:

Ուստի Թորոս երբ այս խորհրդածութիւններուն վրայ էր, Տարսոն՝ ուր իր գործողութիւններուն կեդրոն ըրած էր այն ժամանակին, ահա յանկարծ հին բարեկամ մը՝ ասպնջական մը՝ Բարսեղ վարդապետ, առաջնորդ Կիպրոսի Հայ Եկեղեցւոյ՝ նոր կը մտնէ: Կոստանդիի հետ մէկտեղ:

— Ո՛հ, ըսաւ Թորոս խնդալով, ահա մեր հին սուրբ երկու տուրբ միանձնուները, ուր գտար, Հայր սուրբ· քու հին մխարեդ, թէ ոչ նա զքեզ գտաւ, քանի տարի է որ զմեզ մոռցար, մենք ալ զքեզ չկրցանք յիշել· նէ է, դիտես թէ Եւփիմէ միշտ զքեզ կը դրուէր: Բայց տխուր կ'երեւիս... խօսէ ինչ ունիս:

— Մեծ իշխան, մենք գիտինք թէ դուք զմեզ կը յիշէիք, վասդի քանի մը անդամ իշխանուհին թէ մեր վանքին եւ թէ մեր կիպրոսաբնակ Հայ կաթուսեաններուն համար օգնութիւն դրկեց, իսկ ես քանի անդամ ուղեցի դալ ձեր հոգը պաչտպանութիւնը խնդրելու մեր խեղճ ժողովուրդներուն համար, բայց Ցոյներուն չարութենէն արգիլուեցայ, տարիմըն էր որ բանտն էի Նիդոսիա վասդի զմեզ իբրեւ հերետիկոս չարչարել տալուն Եւրուպիայի ըրին Կիպրոսի Հռոմէները, եւ ինչ որ մինչեւ հիմա Արաբացիներէն չը տեսանք ասոդմէ կը տեսնենք, կրօնք՝ կեանք՝ ստացուածք՝ ամէն բան վտանգի մէջ է:

Ուրո՞ւ դիմէ, չիտեր էի, ուխտ ըրի Աստուծոյ որ բանտէն ազատած միջոցիս կիլիկիա ձեզի դիմեմ, եւ ոսկի խաչ մը՝ որ միայն մ'ունէր էր՝ կաչառք տալով բանտապահին, ազատեցայ եւ վանք եկայ :

Իմ խեղճ վանքս, դռները այրած, միաբան – ներս՝ ոմանք լեռները ցրուած՝ փախած, ոմանք սպանուած, եկեղեցին պղծուած, սուրբ սպասները յափչտակուած գտայ :

« Թէ որ ապարական նաւ մը դիս հոս չհանէր, չեմ դիտեր ինչ մահուամբ ալ դիս պիտի սպաննէին այդ նղուած ազդը՝ ահա իմ վիճակս. եթէ Կոստանդիի իշխանը ինձ չնորհ չըներ այս հադուստները ճարելու՝ դիս մուրացկանի հադուստներով հիմա պիտի տեսնէիք :

— Յաւելի եւ անդարմանելի բան մը թէ կայ, միայն մեռածներն են, Հայր Սուրբ, որոնց ճար չեմ կրնար ընել, իսկ մնացեալ ամէնուն հնարքը դիւրին է, փառք Աստուծոյ· դուն հիմա քիչ մը հանդչէ, Հայր սուրբ, քիչ մը հանդարտէ, ես բոլոր քու կորուստներուդ վրէժխնդրութիւնդ տասնապատիկը հատուցանել կուտամ:

ՔԵՐՆԱ

դինուորներու սուիններով պաշտպանուիլ Ֆրանսայի ժողովուրդին դէմ: Խաղաղութեան եւ ժողովրդապետութեան ուժերը յառաջ կը խաղան ամբողջ աշխարհի մէջ, աջակցութեամբ Ի. Միութեան: Ֆրանսան հարկադրու պետութեան մը վերածուած է» եւն:

Ժաք Տիւքլօ եւս կրկնեց թէ «երբեք պիտի չպատերազմին Ի. Միութեան դէմ»: Մարսէլ Քաչէնի ճառէն վերջը, բանաձեւ մը քուէարկուեցաւ, որ «Փարիզցիներու եւ Փարիզուհիներու խանդավառ եւ անվերապահ համաձայնութիւնը կը յայտնէ Մոռիս Թորէզի հիմնական յայտարարութեան եւ հոյակապ ճառին ազգ. ժողովին մէջ, կ'ողջունէ Սթալինի եւ Ի. Միութեան կրկնակի կոչերը խաղաղութեան համար» եւն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆի ԴԱՇԻՆՔԻ մասին կատարուած քանակցութիւնները պիտի վերջնանան մօտերս, ինչպէս յայտարարեց Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը: Դաշինքին ամբողջական բնագիրը պիտի չհրատարակուի, մինչեւ որ բոլոր դինակիցները ստորագրեն: Հաւանական է որ ուրիշ ազգեր ալ հրաւիրուին մասնակցելու,— Իտալիա, Նորվեկիա, Տանիմարքա, Իսլանտա, Փորթուկալ:

ԱՖՐԻՆԴի դինուորական ատեանը դատապարտեց 12 ամբաստանեալ ուսանողներէ հինգը, որոնք փորձած էին պայթեցնել էլեկտրական ճողեր, հեռաձայնի դիծեր եւն. քաղաքին գլխաւոր փողոցներուն մէջ:

ՋԻՒՆ – ՋՄԵՌԸ կը չարունակուի ամբողջ Եւրոպայի մէջ, հիւսիսային ծովէն մինչեւ Միջերկրական: Փարիզի մէջ ալ ճիւմ տեղաց առջի օր: Փոթորիկը հինգ հարիւր միլիոն ֆրանքի վնաս պատճառեց Տէօնքէրքի մէջ: Մադրկայէն կորուսաներ ալ կան. Գերմանիոյ, Պելժիոյ եւ ուրիշ երկիրներու մէջ: Կը կարծուի թէ դեռ մէկ շաբաթ ալ պիտի չարունակուին ցուրտը եւ ձիւնամրրիկները:

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ ապահովելու համար, Ֆը – րանսայի Ազգ. ժողովին արտաքին գործերու յանձնախումբը բանաձեւ մը քուէարկեց, որով կը հրաւիրէ կառավարութիւնը միջազգային ժողով մը սարքել Փարիզի մէջ, եւ լուծել բոլոր առկախ հարցերը:

ՔՐԻՎՉԵՆՔՈՑի ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ 17րդ նիստն ալ (չորեքշաբթի) անցաւ ձեռադիրներու քննութեամբ եւ թեր ու դէմ վկայութիւններով: Ինչպէս դիտել կուտան թերթերը, դատը հետզհետէ տաղտկալի կը դառնայ: Նախագահն անդամ, հակառակ իր համբերութեան, հարցուց թէ «դեռ քանի՞ ամիս պիտի տեւէ»: Քրավչենքոյի փաստաբանը բողոքեց թէ վերջին պահուն դատարան բերուած են «ուղղակի խորհրդային կառավարութենէն ստացուած նոր թղթածրարներ», վարկաբեկելու համար իր փոխանորդեալը: Lettres Françaises֊ի փաստաբանն ալ դիտել տուաւ թէ հակառակորդները կ'օգտագործեն Փարիզի ամերիկեան դեսպանատան պաշտօնական վաւերագիրները: Հրաւիրուած վկաներէն Պ. Ժան Քասու, նախկին նախարար Իվ Ֆառժ եւ Փիէռ Քոթ խօսեցան Քրավչենքոյի դէմ, պաշտպանելով Ի. Միութիւնը, եւ կու նախկին նախարարներ, Այուռէ Ֆիլիփ եւ Լը Թրոքէր (ընկերվարական) նպաստաւոր վկայութիւններ տուին:

3000 ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ անգործութեան դատապարտուած են Ռիոյի հասատուութեան մէջ: Նոյն տագնապը կը սպառնայ Սիթրօէնի, մեծ մտահոգութիւն պատճառելով: Վնասարարութեան փորձերը յաճախադէպ կը դառնան հիւսիսային ածխահանքերուն մէջ:

Ի. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ծանուցագիր մը ուղղած էր Շուէտի, զգուշացնելով թէ կը հալածէ Պալթեան երկիրներու բնակիչները: Շուէտ մերժեց ընդունիլ այս բողոքագիրը:

ՓԷՐԻՆի առողջական վիճակը ծանրացած ըլլալով, երեք մասնագէտ բժիշկներ դրկուած էին: Կառավարութիւնը տագտադիր կ'երեւայ բանտարկեալը այլուր փոխադրելու:

ԱՇԽԱՐհի ՇՐՋԱՆԸ կատարեց ամերիկեան հսկայ օդանաւ մը, 94 ժամուան մէջ, առանց որ եւ է տեղ կանգ առնելու:

ԱԻՍՏՐԻՈՑ հաչտութեան ծրագիրը նորէն անելի մատնուեցաւ: Ի. Միութիւնն ալ կը պնդէ որ գոհացում տրուի Եուկոսլաւիոյ հողային պահանջներուն:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դ.).— Սթերլին 1062 (1225), տոլար 318.60 (420), դուից. ֆրանք 79.95 (104): Նափոլէոն 4950, դուից. ոսկի 4675, սթերլին 5800, տոյար (20) 23.200, ճոյլ ոսկի 682.500 ֆր.:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ 15 բողոքական հովիւներուն դէմ վկայութիւն պիտի տային դեռ 42 հոգի, բայց վերջին պահուն աւելորդ համարուեցաւ: Դատարանը բաւական կը նկատէ մինչեւ հիմա տրուած փաստերը: Ուրեմն վճիռը դաղտնիք չէ այլեւս:

ԼԵՀԱՍՏԱՆի թերթերը կը դանդաղին թէ ֆրանսական կառավարութիւնը թոյլ չի տար որ իրենց հայրենիքը վերադառնան լեհ աչխատաւորները:

ՂԱՐՔՊԱՂի ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

8 Մարտ, երեքշաբթի ժամը 20.30ին, Իսիի Ciném Alhambraին մէջ, métro Mairie d'Issy:

Նախաձեռնութեամբ եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդի», (երաժշտութիւն Ա. Գ. Մեսումենցի): Բեմադիր՝ Բ. Հապէչեան: Պարուսոյց՝ Տիկին Հեղ. Թորոսեան: Դիմայարդար՝ Կ. Օսմանճեան: Ցուշարար՝ Պ. Ստ. Միսաքեան:

Նուագախումբ եւ երաժշտական ղեկավարութիւն Աւ. Գ. Մեսումենց:

Տոմսերու գիները են.— 100, 150 եւ 200 ֆր.: Կարելի է ապահովել իսի լէ Մուլինոյի Նոր Սեքրետականներէն, իսկ թատրոնի օրը՝ կիչէն:

★ Գաւառի մէջ ներկայացուած Ղարաբաղի Մելիքները որեւէ կապ չունի Փարիզի եւ արուարձաններու մէջ ներկայացուած նոյն անունով օպերեթին հետ:

ՀԱՆԴԷՍ ԽՆԴՈՑՔ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վիէնի կոմիտէի: Այս շաբաթ երեկոյեան, ժամը 8.30ին «Համօ Օհանջանեան» ակումբը:

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ (Լիոնէն):

Գեղարուեստական բաժին: Կ'արտասանէ դերասան ընկեր Ց. Ուզունեան Փարիզէն:

Մուտքը ազատ է:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՊՈՄՈՆի ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ չուքով Պոմոնի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, դպրոցի սրահին մէջ:

Կը նախագահէ ընկերուհի ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ

Կը խօսի Փարիզէն յատկապէս հրաւիրուած Տիկ. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ, ինչպէս նաեւ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՑԵԱՆ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, ժողովրդային խրնջոյք մինչեւ կէս գիշեր: Կը հրաւիրուին շրջանների բոլոր ընկերները եւ համակիրները: Մուտքը ազատ է:

INSTITUT ARMENIENի ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

NUIT DE LA VOILETTE

Շաբաթ 19 Մարտին, ժամը 21.30էն մինչեւ առաւօտ, Copacabanaի չքեղ սրահին մէջ, 168 rue Fbg. St. Honorée, Yoska–Nemethի Tzigane նուագախումբը:

Գիշերային հագուստը պարտաւորիչ է:

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ ՀԱՑ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ՊԱՐԱՀԱՆ – ԴԷՍԸ, Մարտ 19ին, շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Au Palais d'Or ի գեղեցիկ սրահներուն մէջ, 80 La Canebière: Պարահանդէսին հասոյթը հասոյթը հիւանդ եւ չքաւոր հայ գերիներուն:

Տոմսերը ապահովելու համար, դիմել Պ. Տալաքիւբէլեանի, 43 Puits de Chavannes, 22 rue d'Aubagne:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Այրի Տիկին Նազլը Քէօլէեան հազար ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կ. Խաչին, իր հօրը Պ. Դանիէլ Սաքըզլեանի եւ աղչկան Օր. Սիրարփի Քէօլէեանի մահուան տարելիցին առթիւ: Ստանալ »Ցառաջ»էն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆ. Կ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը չնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք արդիւնաւորեցին իր կազմակերպած դիտութեան շաբաթը: Ընդհ. հասոյթ 37.700 ֆր.:

Շնորհակալութիւն նաեւ ընկեր Մ. Զոպոյեանի որ 1500 ֆրանք նուիրած է ընկեր Նաճարեանի զաւկին ամուսնութեան առթիւ: Ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Մուրատեաններու որ իրենց զաւկին մահուան քառասունքին առթիւ հազար ֆրանք նուիրեցին:

ՓԱՐԻԶի Հայոց եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ ժողովուրդը ներկայ ըլլալ Մեծ Պահքի կիրակի օրերու արարողութիւններուն, Մարտ 6էն սկսեալ: Արեւագալը պիտի կատարուի յատուկ պատարագի. Արտաւազդ արք. պիտի քարոզէ Արեւագալէն վերջ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 9ին: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ ըլլալ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Սէն Ժէռմէի «Հայաստան» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒի.— Մարսէյլէն Գադիկ Մելքոնեան կը փնտռէ հայրը Արտաշէս Միքայէլեան, Ապրանի շրջանէն Քէչիչէնց գիւղէն որ Հայաստանէն մեկնած է 1921ին: Տեղեկացնել Տէր Նազարէթեանի, 7 Bld. Mougun, Cabucelle, Marselle:

ԾԱԽՈՒ Է

Մեկնումի պատճառով ծախու է Փարիզի արուարձաններէն՝ հայաշատ կեդրոնի մը մէջ 4 սենեակով եւ խոհանոցով տուն մը: Ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, 400 քառ. մեթր հող պտղատու ծառերով եւ հանոց մը: Դիմել «Ցառաջ», Ա. եւ Բ. սկզբնատառերով:

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԵՑԱԻԻ

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՆԻՒԹԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՄԸ, ԹԷ ՄԵՆԱՒԱՆԱԿ ԵՒ ԹԷ ՓՈՔՐԱՒԱՆԱԿ, ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ:
63 RUE DE MAUBEUGE, PARIS
Métro Poissonniere, Autobus 49, Հեռ. TRU. 12—05

ԲԱՑՈՒԱԾ Է
IMPRIMERIE PAUL
36, rue Monsieur – le – Prince, Paris (6)
DANton 90 – 60
(ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԻԼ ԴՐԱՏԱՆ ԴԻՄԱԾ)
Մասնչելի գիներով կը տպէ ֆրանսերէն ամէն տեսակ առեւտրական թուղթեր (travaux de ville), գոհացներով բոլոր ճաշակները:
«ՑԱՌԱՋ»ի ընթերցողներուն համար մասնաւոր գին:

ՍԱՄՈՒՆԻի ճար եւ ադիական

ՃԱՇԱՐԱՆ
Ընդարձակ սրահ, համեղ կերակուրներ
Մատչելի գիներ
Անդամ մը եթէ ճաչէք, միշտ պիտի փնտռէք հասցէն՝ 31 Rue d'Alexandrie, métro Sentier կամ Réaumur
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ, ղեկավարութեամբ քանունի Ցակոբի, մասնակցութեամբ, ուսի Բարունակի:

Մ. ՆՈՒՊԱՐ

ԻՐԱՒԱԳԻՏ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

Վկայեալ փարիզի իրաւագիտական համալսարանէն
Վարձակալութիւն, ընկերակցութեանց կազմութիւն, առեւտրական չէնքերու պայմանագրութիւն, ժառանգական խնդիրներ, արկած եւ ամէն տեսակ տուրքի հարցեր:
Պաշտօնաթուղթերու խմբագրութիւն, անշարժ կալուածներու փոխանցման գործողութիւններ, fonds de commerce Փարիզի թէ գաւառի մէջ, եւ մասնակարարութիւն (gérance), առեւտրական արտօնագրի (régistre de commerce) ձեւակերպութիւն, փոխատուութիւն գրաւի փոխարէն, վարչական ամէն կարգի գործերու հետապնդում, եւն.
ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 10—12
ԵՒ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ
27, rue des Petites – Ecuries — PARIS (10)
Հեռաձայն՝ PROvence 24–87: Métro: Gare de l'Est — Château d'Eau եւ Cadet:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մատեաղով

Հրուշակը — ՀԷՒՎԱՆ — զուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՍՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աֆղ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 5 Mars 1949 Շաբաթ 5 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année № 5787–Նոր շրջան թիւ 1198 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄՆՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԱԹՍՈՒՆ ԺԱՄ ՇՈՄ

Սրտառուչ պատմութիւն մը երբեմնի Ցիլբա-նակերտէն, հրատարակուած՝ Պոլսոյ թերթերուն մէջ.—

« Աւանդական սովորութեան մը համաձայն, Առաջաւոյց պահքին, Տիարպաքըրի մէջ բազմաթիւ հաւատացեալներ ծոմապահութիւն կը կատարեն երկուշաբթիէն մինչեւ չորեքշաբթի երեկոյ, այսինքն 60 ժամ, առանց բան մը ուտել-խմելու, իրենց ուխտին իրագործումը տեսնելու համար :

« Այս տարի ծոմապահութիւն կատարողներու թիւը կը հասնէր 152 հոգիի, որոնց մէջ կային 85 80 հաւատացեալներ, այր թէ կին, եւ քանի կիներ ծծկեր մանուկներով » :

Վերջին օրը հաւատացեալները կ'երթան Ս. Կիրակոս եկեղեցին, միասին տանելով պաղպաղ նուէրներ :

Անոնք որ չատոյց կտրած են իրենց կապերը երէկուան աւանդութենէն եւ սովորութենէն հետ, ապահովաբար քմծիծաղ մը պիտի արձակեն, այս պատմութեան առթիւ : Եւ կամ բանդիտութեան դոհարներ պիտի թափեն :

Իրականին մէջ, Անատոլուի խորերը մնացած այս անտէր բեկորներն են որ իրաւունք ունին արգահատելու իրենց վրայ :

Անկէ բան կորսնցուցած են անոնք : Միտքէ հեռու, սրտէ հեռու : Զրկուած տարրական իրաւունքներէ :

Ի վերջոյ ինչո՞վ պիտի մխիթարուին, եթէ ժամին ու աղօթքն ալ պակսին : Կամ եթէ պահք եւ ծոմ չպահեն, մոմ չվառեն եւ խունկ չծխեն, իրենց յիշատակ մը անցեալէն :

Երէկ հարիւր հազարաւորներ էին անոնք որ այդ սովորութենէն կը հետեւէին, նոյն հոգերուն վրայ : Ան չուշ նոյն չկրմեռանդութեամբ :

Ճղակոտոր զանգուածէ մը հազարաւորներ յաջողեցան դուրս նետուիլ, բոլորովին տարբեր կեանք մը վարելով ի սիւրուս աշխարհի :

Արդ, մնացողները իրաւունք չունի՞ն հարցնելու, բարձրաձայն.—

Մենք դիմացա՞ք, ամուր կառչելով մեր հաւատքին եւ բարեպաշտական սովորութեանց : Մեր հոգին կը պաղչկի, երբ երկու բառ հայերէն կ'ազօթենք, կամ վաթսուն ժամ ծոմ կը պահենք : Իսկ դո՞ւք ...

Եթէ ամէն մէկը համարձակէր հարցումը ուղղել ինքն իրեն. — «Իսկ ե՞ս » : Կամ իր մտերիմին. — « Իսկ դո՞ւն »..

Այո, իսկ ե՞ս ,ես դո՞ւն : Ինչո՞վ կ'ապացուցանենք մեր դերազանցութիւնը, այս աղատ աւերուան վրայ :

Ի՞նչ կը բանինք, դիմանալու, աւելի երկար տեւելու համար, ազգային ածուներ բանալով մեր բոլորտիքը :

Ի՞նչ կ'ընենք մեր զաւակները, զոնէ մէկ – երկուքը փրկելու համար :

Ինչո՞վ կ'արդարացնենք մեր դոյութիւնը, իբրեւ ժառանգորդները անցեալ փառքերու :

Անդին մարդիկ կամքի ուժ կ'ունենան վաթսուն ժամ անընդհատ ծոմ պահելու, յանուն հայրենի աւանդութեան մը :

Իսկ մենք որ կը յաւակնինք նոր սերունդ փրկել աշխարհի բոլոր աւերուան վրայ, ամիսը զոնէ երեսուն ժամ կը տրամադրե՞նք այդ գործին : Ոչ թէ ծոմ պահելով, այլ կուշտ ու կուռ ուտելով եւ ազատօրէն գործելով :

Արտակարգ զոհողութիւններ չեն որ կը պահանջուին : Ոչ ալ ըրկանք՝ այս ու այն վայելքէն, ժամանցէն :

Պարզապէս դիտակցութիւն եւ պարտաճանաչութիւն : Զոնէ այնքան հաւատք որքան ունին սա ցիրուցան բեկորները, երբ կիսափուլ մատուռի մը պաղ պատերը կը համբուրեն, դեղջուկ տէրտէրի մը փիլոն կառչելով :

Անհրաժե՞շտ է որ մենք ալ հալածուինք, տրորուինք օտարութեան մէջ, որպէս զի կայծ մը բռնկի մեր հոգիներուն խորը :

Օտար աւերու ազատութիւնը պիտի թմրեցնէ՞ մեզ, փոխանակ թեւ տալու եւ գործի մղելու :

Շ.

«Ե՞րբ պիտի ունենանք մեր թուրքահայ Գուրանը»

«ՄԵՆՔ ԿԵԱՎՈՒԻՐ ԱՂՕԹԱԳԻՐՔ ՉԵՆՔ ՈՒԶԵՐ»

Թուրքիոյ Ազգ. Ժողովին փետր. 23ի նիստին մէջ յուզումնալից վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան, երբ կը քննուէր Կրօնից Տեսչութեան եւ մտացոյցը : Եւ եսփոխան Համտի Շարլան ըսաւ թէ «մեր կրօնական դասագիրքերը բան չեն արժեր » :

— Այս երկիրը հարիւր 95 Իսլամներէ կը բաղկանայ : Պէտք է որ ունենանք բարեկարգուած եւ յառաջադէմ կրօնից տեսչութիւն մը :

Ցետոյ բեմ բարձրացաւ Ահմէտ Համիտ Սէլկիւլ, որ յուզումնալից ձայնով մը ըսաւ.

— Արդիական ժամանակներու մէջ կ'ապրինք : Ամէն ազգ իր սեփական լեզուով կը կարդայ իր աղօթագիրքը : Իսկ մենք մեր կրօնական պաշտամունքը կը կատարենք տարբերլեզուով մը : Կը հարցնեմ կառավարութեան, Գուրանը ե՞րբ թրքերէնի պիտի թարգմանէ, որպէսզի մեր լեզուովկատարենք մեր պաշտամունքը : Քանի միլիոն թուրքերու անունով կը խօսիմ, ե՞րբ պիտի ունենանք մեր թրքերէն Գուրանը :

Այս խօսքերը վոթորիկ առաջ բերին Ժողովին մէջ եւ քիչ մնաց կռիւ պիտի ծագէր դարձեալ :

Նէճմիի էրթէմ բողոքեց եւ պոռաց.— Գուրանը Քէբրիմը չէ՛ք կրնար թուրքերէնի թարգմանել, անոր բառերուն մէջ հրաշքներ կան : Կը յիշեցնեմ Գուրա՛ին «այէթ»ը որ կ'ըսէ.— Անոնք որ չեն հաւատար Աստուծոյ հրաշքին, թող Ժողովը դումարեն եւ պիտի հասկնան որ նոյն զօրութիւնը չունին : Հետեւաբար դուք բոլորդ եթէ օրերով Ժողով դումարէք եւ խորհրդակցիք , պիտի չկրնաք նոյն զօրութիւնը ունենալ :

Այս խօսքերուն վրայ յուզումը իր դադաթնակէտին հասաւ Ազգ. Ժողովին մէջ : Երեսփոխանները խումբերու բաժնուեցան եւ սկսան պոռչտալ եւ բողոքել : Նախագահը անընդհատ զանգակը կը հնչեցնէր եւ լռութեան կը հրաւիրէր երեսփոխանները :

Իպրահիմ Արվաս նստած տեղէն պոռաց Համիտ Սէլկիւլի.

— Դուն ո՞վ կ'ըլլաս կոր, ելեր ես մեր կրօնքին լեզու կ'երկարես : Ասիկա միւսլիմանութեան չի վայլեր, կեավուրի աղօթագիրք չենք ուզեր մենք :

Սէլկիւլ ոտքի ելաւ սպառնալից եւ ուզեց փոխադարձել Արվասի : Կարգ մը երեսփոխաններ քիչ մնաց իրարու վրայ պիտի քալէին :

Զօրավար Վէհպի Թօճակիւնէյ եւս ջղագրգռուած ոտքի ելաւ եւ Իպրահիմ Արվասի կողքին կանգնեցաւ : Նոյն պահուն Տօքթ. Նէճմէթթ ըսաւ Թօճակիւնէյլի .

— Էյ Թիւրք փաշասը, դուն այս դործին մի խառնուիր :

Այս իրարանցումին մէջ էր որ վարչապետ Շէյխսէտտին Կիւնալթայ բեմ բարձրացաւ եւ պարզեց խնդիրը.

— Մենք աշխարհիկ պետութիւն մըն ենք, եւ այստեղ եկած չենք իբր կրօնի օրէնսդիրներ : Կղերականները միայն իրաւունք ունին իւրաքանչիւր կրօնքի սկզբունքներուն վրայ խօսելու : Մենք ի վիճակի չենք այսպիսի նիւթերու վրայ խօսելու : Մեր երկրին մէջ ամէն ինչ ազատ է, ոչ ոքի խղճմտանքին վրայ իրաւունք ունինք ճնշում բանեցնելու : Անտրոք ենք անոնց հանդէպ որ այդ վարդապետին տեսին ապաստանած , կ'աշխատին խանդարել հանրային անդորրութիւնը :

Վարչապետին այս խօսքերէն ետք ալ Ժողովասրահը հանդարտած չէր տակաւին :

Ահմէտ Սէլկիւլի արդիապաշտ գաղափարներ – րը դէմ տուին մեծամասնութեան կողմէ, եւ կառավարութիւնն ալ հաստատեց թէ ինքն այնոյն ոգին կը կրէ :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Ա.ԶԳ. ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ համար 350 միլիառ ֆրանքի ծախք մը կը նախատեսուի , 1949ին : Այս առթիւ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան : Կարգ մը թերթեր դիտել կուտան թէ բանակը տկար է, բաղդատելով ուրիշ պետութեանց հետ : Ազգ. պաշտպանութեան նախարարը կ'առաջարկէ աւելցնել զինամթերքը, արդիական սպառազինութիւնները, կրճատելով զինուորներուն թիւը :

Վաղուան Գերմանիան

Արեւմտեան Գերմանիոյ զինուորական հրամանատարները վերջապէս համաձայնեցան դերման նոր հանրապետութեան կազմութեան մասին : Սահմանադրութիւնը կը բաղկանայ 149 յօդուածներէ, որոնք խմբագրուած են համաձայն Դաշնակիցներու թելադրութեանց :

Զօր. Քլէյ, ամերիկեան հրամանատարը դոյացած համաձայնութիւնը պաշտօնապէս հաղորդեց դերման ներկայացուցիչներուն, որոնք շատ դոհ կ'երեւային :

Համաձայնութեան մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին. բայց իրազեկներ կը հաւաստեն թէ ամերիկեան, անգլիական եւ Ֆրանսական հրամանատարները ուզած են զօրացնել ապագայ հանրապետութեան դաշնակցային համադամանքը : Իրենց գլխաւոր թելադրութիւններն են.

1.— Կեդրոնական կառավարութիւնը, որ տուրքերը պիտի հաւաքէ, պէտք է բաշխէ հետեւեալ ձեւով.— մէկ երրորդը բաղկացուցիչ դերմանպետութեանց, մէկ երրորդը կեդրոնական կառավարութեան , մնացեալ մէկ երրորդն ալ՝ 11 պետութեանց եւ կեդրոնական կառավարութեան միջեւ, փոխադարձ համաձայնութեամբ : Դաշնակիցներուն գլխաւոր մտահոդութիւնը այն է որ ապագայ հանրապետութեան ելմտական միջոցները բաժնուին բոլոր պետութեանց միջեւ, փոխանակ նախկին կեդրոնացման :

2.— Կարգ մը օրէնսդրական իրաւունքներ վերապահել բաղկացուցիչ պետութեանց :

Եթէ դերման ներկայացուցիչներու խորհուրդը հաւանի այս թելադրութեանց, նոր սահմանադրութեան վերջնական բնագիրը պատրաստ պիտի ըլլայ այս շաբթու, եւ նորէն պիտի ներկայացուի երեք զինուորական կառավարիչներուն, վաւերացուելու համար :

★ *Գերմանիոյ համայնավարներն ալ , որոնց կեդրոնը ռուսական չորեքին մէջ կը դտնուի, բանաձեւ մը քուէարկեցին, աչխարհամէկնէին խաղաղասէր մեծ պետութիւնը» հռչակելով Ս. Միութիւնը : Բանաձեւը կը հրաւիրէ դերման ժողովուրդը ծառանալ արեւմտեան պետութեանց «պատերազմի գրգռութեան եւ հակախորհրդային պատերազմի պատրաստութեան դէմ» : Եւ կը յայտարէ թէ նախապատրաստ պատերազմի մը պարագային դերման ժողովուրդը պարտի կռուիլ նախապատրաստներուն դէմ եւ ուժ տալ կարմիր բանակին , խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար» :*

Ատենաբանէն Թաղաղական

Ե. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐՆԱՑ ԵՄԲԱԶԱԿԻԼ ՃԱՓՈՆԻ ՎՐԱՑ

Զօր. Մաք Արթըր , Ծայր. Արեւելքի Դաշնակցային սպարապետը, պատասխանելով հարցումի մը , յայտարարեց թէ անգլեւսաքսոն չհեղը բոլորովին ապահով են Ծայր. Արեւելքի մէջ, հակառակ Զինաստանի համայնավարներու յաղթանակին : Եւ շարունակեց.

— « Մ. Նահանգներուն ռազմագիտութիւնը բոլորովին փոխուած է : Նախապէս մեր պաշտպանողական դիրքերը հաստատուած էին ամերիկեան ցամաքամասի արեւմտեան ափերուն վրայ. Ներդաղականը կը համարուէր ճամրան հաւանական յարձակումի : Այժմ Խաղաղական ովկիանոսը անգլեւսաքսոն լիճ մըն է եւ մեր պաշտպանողական գիծը կ'անցնի Ասիոյ ծովեզերեայ կղզիներու ցանցէն :Կը սկսի Փիլիպեան կղզիներէն եւ կը շարունակուի աւելի հեռուները : Թէեւ Զինաստանի կարմիր բանակներուն յառաջխաղացութիւնը կրնայ ազդել այդ գիծերուն վրայ, բայց իրողութիւնը այն է որ մեր միակ հաւանական թշնամին բաւարար չափով ճարտարադործական խարիսխներ չունի, ուժ ճայելու համար ծովին թէ ցամաքէն : Ե. Միութեան ռազմական ճարտարադործութիւններ կը դտնուին Ուրալի չրջանին մէջ, ինչ որ կը նշանակէ թէ ստիպուած են 4000 մղոն ճամբայ կտրել մինչեւ Վլատիվոսթոք, միաշիմ երկաթուղիով :

Ճափոնի մասին ալ խօսելով, զօրավարը ըսաւ.

— Մենք միտք չունինք իրրեւ զինակից դործածելու Ճափոնը : Միայն կ'ուզենք որ չէզոք մընայ : Մենք ամէն օդնութիւն կ'ընծայենք որպէսզի դառնայ ինքնատահ , թեթեւցնելով մեր բեռը : Կը յուսամ թէ երեք – չորս տարիէն պիտի կրնայ ճարել իր ուտելիքը, տեղական արտադրութեամբ կամ ներածել ուտեստներուն փոխարէն արտածումներ կատարելով : Մենք չենք ուզեր որ Ճափոնը կռուի : Իր դերն է դառնալ Խաղաղականի Զուիցերիան : Եթէ յարձակում կրէ, անշուշտ պիտի պաշտպանենք, բայց ես չեմ հաւատար թէ Ռուսիա պիտի յարձակի Ճափոնի վրայ : Նոյնիսկ եթէ խորհրդային կառավարութիւնը յարձակո-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ԶՈՀ ՄԸ ԵՒՍ

Նոյեմբեր 7ին տեղի ունեցած է Երեւանի Համալսարանի ուսանողներու եւ ուսուցչապետներու խառն ժողով մը, ուր «քննարկած» է Հայաստանի կենսաբաններու գործունէութիւնը՝ համաձայն Կոմկուսի նոր հրահանգներու, որոնք կը դատապարտեն հրապարակաւ կենսաբաններու «պուրժուական» տեսութիւնը եւ պարտադիր կը դարձնեն Սովետական նոր «կենսաբանական» ըմկրկունքները: Բաղմաթիւ խօսողներ բուռն կերպով քննադատած ու դատապարտած են համալսարանի կենսաբանութեան ուսուցչապետ Տէր Պօղոսեանը եւ ուրիշներ, իբրեւ «պուրժուական յետադիմական» դաղափարներու պաշտպան: –

Ուրեմն, դոհ մը եւս՝ Օրբելիներու եւ Ալիխանեաններու հաշուեյարդարէն յետոյ: Ո՞վ է բոլշեւիկեան մանդաղի բերանը ընկած այս նոր զոհը:

Փրօֆ. Ա.ւ. Տէր Պօղոսեան եօթանասունը անցած վաստակաւոր գիտնական մանկավարժ մըն է: Աւարտած է Գէորգեան ճեմարանը եւ բարձրագոյն բնագիտական կրթութիւն ստացած Գերմանիոյ մէջ: Ապա՝ երկար տարիներ բնական գիտութիւններ դասաւանդած Գէորգեան ճեմարանի մէջ: Հայաստանի անկրանիկ համալսարանին մէջ ան եղաւ առաջին ուսուցչապետներէն մէկը Մ. Աբեղեանի, Ց. Մանանդեանի, Գարեգին եպս. Յովսէփեանի, Փրօֆ. Ղամբարեանի եւ ուրիշներու հետ:

Հայաստանի խորհրդայնացումէն յետոյ, Ա. Տէր Պօղոսեանը առեն մը մնաց անդործ, բայց յետոյ նորէն հրաւիրուեցաւ պաշտօնի եւ մինչեւ վերջ համալսարանի մէջ կը դասախօսէր –կենսաբանութեան եւ բնագիտական այլ առարկաներ:

Եթէ կարելի է երեւակայել բոլորովին ապաքաղաքական, ընթացիկ կեանքի երեւոյթներով չզբաղող ամբողջ էութեամբ գիտութեան նուիրուած մտաւորական մը, Փրօֆէսէօր Տէր Պօղոսեանը մէկն է առոնցմէ: Ան երբեք ոեւէ կուսակցութեան անդամ չէ եղած, ոեւէ հանրային գործունէութիւն չէ ունեցած: Դպրոց եւ գիտութիւն — առկէ դուրս աշխարհ չկայ անոր համար: Ունի նաեւ հրատարակութիւններ՝ բոլորը գիտութեան նուիրուած: Իբրեւ մարդ, մեղմ եւ համակրելի բնաւորութեամբ, սիրուած է թէ չըլլապատի եւ թէ ուսանողութեան կողմէ: Ոեւէ ժողովրդի համար պատիւ բերող գիտնական քաղաքացի կարող է համարուիլ:

Եւ այս մարդը ահա բուռն քննադատութեան եւ յանդիմանութեան է ալժանացած, իբրեւ «կուսակցական դիծէ» չհղող: Իսկ թէ ինչ կը նշանակէ «կուսակցական դիծէ» չհղել «աշխարհիս ամենազատ» վարչաձեւին տակ, յայտնի է ամէնուն: Այդ կը նշանակէ, լաւագոյն պարագային պաշտօնազրկում, որ ըսել է մնալ առանց ապրուստի միջոցներու:

Փրօֆ. Տէր Պօղոսեանի, ինչպէս եւ Փրօֆ. Օրբելիի մեղքը եղած է այն, որ ան հետեւած է կենսաբանական Մենտելեան տեսութեան, որ ընդունուած է ամբողջ աշխարհի կողմէն եւ որ Խորհրդային Միութեան մէջ ալ, մինչեւ վերջերս առնուազն, հանդուրժելի էր: Մենտէլեան տեսութիւնը կ'ընդունի մարդ անհատի բնա ժառանգական յատկութիւնները, այսինքն՝ որ մարդու անհատականութեան մէջ կան բնածին յատկութիւններ, որոնք կը փոխանցուին սերունդէ սերունդ: Ասոր հակառակ, այսպէս կոչուած, սովետական տեսութիւնը կը պնդէ, թէ բնածին ժառանգական ազդակներ գոյութիւն չունին. մարդ անհատը իր միջավայրի պտուղն է եւ միջավայրի փոփոխութեամբ եւ դաստիարակութեան միջոցով մարդ կարող է այս կամ այն բնաւորութիւնը ստանալ:

Գիտական տեսութիւններ են ասոնք, որոնք կրնան ըլլալ ճիշդ կամ սխալ: Գիտութիւնը ինքը եւ գիտնականները հետախուզութեամբ պէտք է ջանան դտնել ճշմարտութիւնը: Յամենայն դէպս, կուսակցութեան կամ կառավարութեան դեկավարները չեն այս հեղինակութիւնը, որ ընդունակ են լուծելու նման հարցեր: «Ստալինեան լուսաւոր դարաշրջանում», սակայն, գիտութիւնն ալ ենթակայ է Կոմկուսի հակակշռի: Ինչպէս հաւատաքննութեան շրջանին ամէն ճշմարտութիւն Պապի ձեռքին էր եւ պապական ճշմարտութեան հակառակ կարծիք ունեցողը խարոյկի վրայ կ'այրուէր, իրբեւ հերետիկոս, Կոմկուսի տիրապետութեան տակ եւս ճշմարտութեան միակ աղբիւրը «Աբեւ Առաջնորդն» է: Նոյնիսկ գիտական ամենանրբին հարցերու համար ան է բարձրագոյն դատաւորը, ճշմարտութեան գերագոյն հեղինակութիւնը — մեծահռչակ կենսաբան Ստալինը: Ոեւէ գիտական պիտի չյանդգնի Ստալինեան ճշմարտութենէն տարբեր ճշմարտութիւն դատել, եթէ չուզեր «պուրժուա յետադիմական» դառնալ եւ այրուիլ նոր ժամանակներու խարոյկի վրայ:

Դժբախտաբար, Օրբելիներու եւ Տէր Պօղոսեաններու ոչ առաջինն են, ոչ ալ, ի հարկէ, վերջինը: Պահ մը արեւի լոյս տեսնելէ յետոյ, մեր հայրենիքը նորէն ծածկուեր է միջնադարեան խաւարով: Երբ կենսաբանութեան նման գերազան-

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Միջերկրականեան դաշինքը

Ինչպէս հաղորդած ենք օրը օրին, արեւմտեան պետութիւնները կ'աշխատին Ատլանտեանի դաշինքին հետ զուգընթաց գլուխ հանել նաեւ Միջերկրականեան դաշինք մը որ առաջինին բոլորովին տարբեր համաձայնութիւն մըն է:

Ատլանտեանի դաշինքի մասնակցող երկիրներէն մը ժողովրդավար պետութիւններ են, որոնք վարժուած են փոխելու իրենց կառավարութիւնները քէարկութեամբ, փոխանակ բռնի ուժի: Անոնք մէկ դարէ ի վեր իրարու դէմ պատերազմած չեն: Այս հաստատուն վիճակը գոյութիւն չունի Միջերկրականեան շրջանի պետութեանց միջեւ, որոնք բախումներ ունեցած են իրարու դէմ քաղաքական թէ դաղափարաբանութեան դետնի վրայ:

Երկրորդ, մինչդեռ Ատլանտեան պաշտպանողական դաշնակցութեան մը մէջ բանակը հաւասար առաջնութիւն ունի ծովային եւ օդային ուժին հետ, Միջերկրականեան զինակցութեան մը մէջ բանակը եւ օդային ուժը գերակշռող ազդակներն են:

Կարելի չէ զօրք համախմբել Իտալիոյ Աբեւելեան կողմը, առանց ծովային ուժի օժանդակութեան, եւ նաւատորմը չի կրնար իր գործը կատարել, եթէ լաւ ձեւով պաշտպանուած չէ իր սեփական օդանաւորդակիրներով եւ ծովեզերեայ խարխլելէ թռած սաւառնակներով:

Այս կացութիւնը նկատի ունենալով է որ ուղղագէտները դիմեցին Ուշինկթըն՝ ծովակալ Քանըլիին, Միացեալ Նահանգներու Նաւատորմին սպարապետ Միջերկրականի մէջ եւ մասնագէտ օդանաւորդակիրներու:

Ներկայ դիւանադիտութիւնը կրնայ ճնշում բանեցնել քաղաքականին վրայ, իսկ Միջերկրականի ծովը նաւային եւ օդային խարխխներու ցանցով մը զօդելու համար, Ռուսիոյ հետ պատերազմի մը պարագային, պէտք է ապահովել հետեւեալ պայմանները.—

1.— Անարգել անցք նաւախումբերու, ձիլբրալթարէն դէպի Սուէզ եւ Միջին Արեւելքի կենսական կէտերը:

2.— Պաշտպանուած պարենաւորման դիծեր դէպի Գունաստան եւ Թուրքիա:

3.— Պաշտպանուած ծովային ներքանցքներ Գիբրալթարէն Իտալիա այն պարագային երբ անկից անապահով ցամաքային հաղորդակցութիւնը կ'անջատուի և կը սեղմուի Թշնամի յառաջխաղացութեամբ մը Լոմպարտեան դաշտէն (Իտալիա): Հարց է թէ խաղաղութեան առեն որքան կարելի է դործադրել այս ծրագիրը:

Ամերիկացի աշխարհահռչակ ռազմագէտը, ծովակալ Նիմից, հետեւեալ կարծիքը յայտնած է.

« Սովորական խաղաղութեան առեն, կարելի պիտի չըլլայ պահել պահակազօրքեր եւ խարիսխներ աշխարհամարտի մը համար, այն շրջաններուն մէջ որ մեր տիրապետութեան տակ չեն: Դիւանադիտօրէն անմիտ բան պիտի ըլլար պահել այսպիսի խարիսխներ եւ պահակազօրքեր այն շրջաններու մէջ որ մեր հսկողութեան տակ են, եթէ այդ ընթացքով կրնանք վտանգել աշխարհի խաղաղութիւնը:

« Այսուհանդերձ Միացեալ սպարապետ եւ պինեալ սպասարկութիւնները պէտք է ծրագրեն հիմնելու համար նման խարիսխներ եւ պահակազօրքեր արագօրէն որոշ շրջաններու մէջ»:

Ասկէ կաս ծովակալ Նիմից Միջերկրականը կը նկատէ առաջնակարգ կարեւորութիւն ներկայացնող շրջան մը:

— « Հետեւաբար, Միջերկրականեան Դաշինքի առաջին նպատակակէտը պիտի ըլլայ ապահովել որոշ երկիրներէ, որոնք մեր տիրապետութեան տակ չեն, խարխխներ հասարակայց տագնապի մը առեն:

Առաջին անհրաժեշտ բանն է յաւելեալ նաւային խարիսխ մը Արեւմտեան Միջերկրականի մէջ, Մ. Նահանգներու ստուարաթիւ նաւատորմին համար:

Նախապատուութիւն կը տրուի Կարդադինէի, (Հարաւային Սպանիա), այն պատճառով որ այս նաւահանգիստը ունի իր սեփ. պողպատի ճարտարուեստը, որ կենսական է նաւերը նորոգելու համար:

Իրաղեկներու կարծիքով, Ատլանտեանի դաշինքը ցայսչս ապաքաղաքական դիտութիւնմբ դարձած է «հակայեղափոխական», ալ ան կէ ան դին ի՞նչ կը մնայ: Կը մնայ միայն, որ մաթեմատիքը, մեքենագիտութիւնն ու աստղաբաշխութիւնն ալ յայտարարուին «յեղափոխական» կամ «հակայեղափոխական», որպէսզի ամենայն ինչ կատարեալ լինի:

Մ. ՍԱՄՈՒՐԵԱՆ

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

« ԶԻՔԸՆ ՏԻՆԸՐ »...

Ամերիկայէն է ընթերցուածս:

Հայկական Միութիւն մը «Զիքըն Տինըր»ի կը հրաւիրէ տեղւոյն Հայերը:

Բաւական չարչարեցի ուղեղս, իմաստը հասկնալու համար: «Անշուշտ ամերիկերէն պէտք է ըլլայ» ըսի, քանի որ Քալիֆորնիահայ թերթի մը մէջ կարդացի զայն:

Վաղեցի Հրանտ Սամուէլին դրատունը:

Դրաբլուրի մը եաեւ, եպիսկոպասափառ դիրքով մը բազմած գտայ մեր Հրանտը:

Քիչ մնաց, «Աստուած օգնական սրբազան»ով սկսի բարեւէի զինքը:

— Աղբարիկ Հրանտ, անգլերէնէ հայերէն բառագիրք ունի՞ս:

— Անգլերէ՞ն, անգլերէն բառգի՞րք: Լաւ չեմ գիտեր: Կարծեմ ունիմ: Սակայն ինծի այնպէս կուգայ որ չունիմ: Սպասած պէտք է ըլլայ:

«Գիտես որ ես ամերիկեան ժողովուրդներու կեանքով կը զբաղիմ, չարունակեց:

Ունիմ չինարէն: Ճափոներէն: Արնամերէն: Հնդկերէն: Պարսկերէն: Արաբերէն բառարաններ:

Անգլերէն բառարանը ինչ պիտի ընես, եկուր քեզի թիւկեթերէն բառարան մը տամ, հազուագիւտ գործ է: Դրամդ պարապի չերթար:

— Աղբեր Ջան, ես անգլերէն բառարանի պէտք ունիմ: Բառ մը պիտի փնտռեմ: Թէեւ լաւ չեմ գիտեր թէ այդ բառը անգլերէ՞ն է:

— Ես բաւական լաւ անգլերէն գիտեմ, բայց տեսնեմ, ի՞նչ բառ է այդ փնտռածդ:

— « Զիքըն Տինըր»: Կարծեմ երկու բառ է:

— Հա՛, հա՛, հա, սիրելիս անգլերէն են այդ բառերը: Հասկնանք: Ես ալ կ'ուզեմ սանկ գիտութ մը այդ հաւէն...

— Ի՞նչ հաւ, բարեկամ: Ուրկէ՞ հասնեցիր հաւը:

— «Զիքըն Տինըր» անգլերէն է, «վառեակ, հաւ ուտելու հրաւէր» ըսել է: Լուր ալ չես տար, հէ՞...

— Վայ հաւկերոյթ չըսե՞ս: Եթէ կը փափաքիս մասնակցիլ, օդանաւ մը առ եւ հասիր Քալիֆորնիա, Ֆրէզնօ ...

Եւ մտածումները իրար հրմշտկել սկսան գլխուս մէջ: Գնե՞մ ատկեօք ըսի, սա միւս բառարաններն ալ: Հնդկերէն, չինարէն, թիւկեթերէն:

Թերեւս պէտք կուգայ օր մը, այդ երկիրնե-

քը կրնայ դուրս ձգել Սպանիան, բայց ոչ Միջերկրականի պաշտպանողական դաշնակցութենէ մը:

Այս նաւահանգիստի մասին քննութիւններ կը կատարուին Մատրիտի մէջ:

Իտալիան՝ թէ Ատլանտեան եւ թէ Միջերկրականեան դաշինքներուն հաւանական ստորագրող մը, կը դրաւէ Ատլանտեանի հարաւային կողմը եւ կեդրոնը Միջերկրականը:

Իր դերը Միջերկրականի մէջ պիտի ըլլայ հսկել Սիկիլիոյ նեղուցներուն վրայ: Իր մէկ կը սպասուի օդանաւային խարիսխներ տրամադրել հարաւային Իտալիոյ եւ Սիկիլիոյ մէջ: Հաւանաբար նաւային խարիսխ մը Թարանթայի մէջ: Ասոնցմէ զատ մեծ օդային խարիսխ մը պիտի հաստատուի Ափրիկեան Տվիսլոյոյ մէջ: Մալթան պիտի պահէ իր նախկին կարեւորութիւնը:

Ծունաստանի ճակատագիրը կախում ունի սա պարագային.— Ո՞րքան կրնայ պահել իր հիւսիսային սահմանադլուխը: Սակայն մեծ օդային խարիսխ մը Կրետէի մէջ՝ ապահովութիւն մը կը ներկայացնէ, եթէ պաշտպանուած է ռազմական խարիսխներով հարաւային Ծունաստանի մէջ:

Թուրքիան ինչ բան ունի տալիք, բաց ի օդային խարիսխներէ: Սխալ պիտի ըլլար փակել մարտանաւերը Պոլսոյ մէջ, Տարտանէլի հակառակ կողմը: Իզմիրը եւ Աղեքսանդրիան յարմար են միայն թրտիլլանաւերու համար:

Արդարեւ յարմար մեծ խարիսխներ չկան Արեւելեան Միջերկրականի մէջ՝ Աղեքսանդրիոյ հիւսիսը: Այդպիսի խարիսխ մը կենսական անհրաժեշտութիւն մըն է:

Իրենց խոկ ապահովութեան համար, Եգիպտացիները արդէն յայտնած են իրենց վախը Համաձայնագրութեան մասին եւ իրենց ցանկութիւնը յարելու Մարշըլի ծրագրին:

Ծոյս կայ որ ընդունին Մ. Նահանգներու պաշտպանութիւնը:

Եթէ կարելի ըլլայ նախապէս ապահովել վերի պահանջները մասնաւոր համաձայնութեամբ մը, Միջերկրականի դաշինքը իր նպատակին հասած պիտի ըլլայ »:

Ջ.

ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ ՑԱՂԹԱՆԱԿԸ

Մինինի. — Կոփամարտիկ Վարդանեանի ջախջախիչ յաղթանակէն վերջ, գերման Ֆրից Քիօրին դէմքը գրեթէ անճանաչելի դարձած էր ուժ վէրքերէն: Քիչ մը չունէ առաւ իրեն գլանիկ մը հրամցնելով՝ իր կարծիքը հարցուցինք: Նկատելով տիպար անձ մը, առանց սլտմտելու, կատարեալ համեստութեամբ ըսաւ մեղի.

— Իմ կոփամարտի ասպարէզիս մէջ առաջին անգամ է որ այսպէս ծեծ մը կ'ուտեմ: Այդ պատիւը ունեցաւ Վարդանեան: Անկեղծօրէն կը չընդհատուեմ զինք: Մենք Sportի պաշտօնակիցներ ենք, խաղէն վերջ եղբայրներ ենք նորէն: Մինչեւ այսօր մրցումի սկսելէս առաջ, բարեկամներուս յայտնած վճիռս, երբեք ի դերեւ չէ ելած: Եթէ ըսած եմ, կը յաղթեմ, յաղթած եմ միշտ: Այս անգամ չարաչար սխալեցայ: Վարդանեան շատ լաւ օրուան բաղուկներ, մաղրի սիրտ եւ ընտիր «քէնիք» ունի, ինծի յաղթելէն վերջ, վստահ եմ, որ իր հարուածներուն տակ, չատ մը գերմանացի մեծ կոփամարտիկներ «KO» պիտի ըլլան:

Խաղէն վերջ մասնագէտները խոստովանեցան որ, Վարդանեան խաղացած էր, խիստ օրինաւոր ու պատուաւոր առանց չեղում ունենալու կանոններէն:

★ Երկուշաբթի օրուան գերմաներէն թերթերուն մէջ, քիչ մը յանդիմանողական տեսութիւն մը գրուած էր, սակայն.— Zirhusի մէջ, Կիրակի 20 Փետրուար, մեր աչքին պարզուեցաւ Boxի արհեստ չարժանկար մը: Վարդանեանի յաղթութիւնը չնորհաւորելով հանդերձ, բարեկամաբար կը թելադրենք որ, ասկէ վերջը իր զարկերուն մէջ այդչափ անդութ չըլլայ, անախորժութիւններու չհանդիպելու համար:

★ Վարդանեան Մարտի սկիզբները Շթութգարտի դաշթակայանը պիտի այցելէ, հետեւելով նաեւ կոփամարտիկ Գասպարեանը: Կը մտածէ նաեւ հրաւիրել Փարիզէն նոր կոփամարտիկ Համբարձումեանը, որպէսզի երեքը մէկ հետ առիւծներ ճարելով տեղացիներէն, լաւ խաղարկութիւն մը սարքեն, հայկական մեր մարզական ընդունակութիւնը ճանչցնելու համար Եւրոպացիներուն:

ՍՏԵՓԱՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Գաղուած խորհրդային թերթերէն)

ԿՈՄԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ Միութեան 14րդ համագումարը տեղի ունեցած է Երեւանի մէջ Յունուար 23ին: Այս առթիւ Պիոներներու պալատին մէջ ողջունած է ցուցահանդէս: «Սպենդիարեան» ղպրոցի ուսանողները ցուցադրած են իրենց չինած մեծ ռատիօընդունիչը: «Լիսեցիան» ղպրոցի ուսանողները իրենց դծած Սեւան Զանգու նախագիծը, իսկ գեղարուեստական ղպրոցներու ուսանողները իրենց գծագրութիւններն ու ձեռագիրները, որոնց գլխաւոր նիւթերը եղած են հայրենիք վերադարձողներու կեանքը:

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ակադեմիայի անդամ Արամ Նազարեան իր իրրեւ տոքթորայի աւարտաճառը պաշտպանած է «իրաւունքը Հայաստանի մէջ», ուր լայնօրէն կը պարզէ Հայաստանի գիւղացիներու կեանքը եւ վիճակը 1912ին եւ ցարական իշխանութեանց դաւադրութիւնները:

ՀԱՅԿ. ՖԻԼՀԱՐՄՈՆԻ խմբակը մինչեւ հիմա առած է 200 հայկական երգահանդէսներ: Այցելած է Մոսկուա, Վրաստան եւ քոյր հանրապետութիւններու մայրաքաղաքները, իսկ պատերազմի տարիներուն այցելած է հիւանդանոցները եւ պատերազմի ճակատները:

ՀԱՅԲՆԱԴԱՐՋ 30է աւելի բանուոր երիտասարդներ թէ կ'աշխատին եւ թէ կ'ուսանին ինքնեւանիպոլոցներուն մէջ: Ցարդ 200 ուսանողներ աւարտած են իրենց ուսումը:

ԳԱՂՈՒԹ ԳԱՂՈՒԹ

ՏԻԱՐՊԼՔԻՐԻՆ կը գրեն Պոլսոյ թերթերուն.— Աւանդական սովորութեան մը համաձայն, Աւագ-ուրբաթ պահքին, Տիարպէքիրի մէջ բազմաթիւ հաւատացեալներ ծոմապահութիւն կը կատարեն Երկուշաբթիէն սկսեալ մինչեւ Զորեքշաբթի երեկոյ, այսինքն 60 ժամ, առանց բան մը ուտել եւ խմելու, իրենց ուխտին իրագործումը տեսնելու համար: Այս տարի ծոմապահութիւն կատարողներու թիւը կը հասնէր 152 հոգիի, որոնց մէջ կային 8էն 80 տարեկան երկսեռ հաւատացեալներ, ընդորս եւ ծծկեր մանուկներ ունեցող 20 կիներ:

Բոլոր այս ուխտաւորները Զորեքշաբթի առաւօտ կանուխէն փութացած էին Ս. Կիրակոսի մատուռը, ուր հոգեւոր հովիւը Արսէն քհյ. եկեղեցական արարողութիւններէն վերջ կատարեց նաեւ խաչհանդիստ եւ խօսեցաւ դեղեցիկ խրատական մը, եղբայրասիրութեան ոգին հրահրելով հաւատացեալներուն մէջ:

Արարողութենէ փութացող ուխտաւորները բերած էին նաեւ զանազան նուէրներ եկեղեցիին յատուկ, ինչպէս մոմ, խունկ, ձէթ, Ս. Սեղանի ծածկոցներ, եւայլն: Նուիրատուութիւններ եղան նաեւ Ս. Խորանին նորոգութեան համար: Տիկին Զարուհի տրամադրեց 40 ոսկի, Պ. Պօղոս 27ուկէս ոսկի եւ ուրիշ տիկիններ ալ 10ական ոսկի: Մեր մատուռը դժբախտաբար խորանի վարագոյր ալ չունի: Այս պարագան կը յանձնենք Իսթանպուլի հաւատացեալներու ուշադրութեան:

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԵՐ ԾԱՂԿՈՑԸ

ՑԷՄԻՆ.— Ք. Կապոյտ Խաչի Ազգ. վարժարանը երրորդ տարին է որ կանոնաւորապէս կը շարունակուի Տէսնի մէջ: Կ. Խաչը եւ իր վարժարանի կրթական մակարդակը լսած են որ ղպրոցը նախանձելի մակարդակի մը հասնի թէ նիւթապէս եւ թէ բարոյապէս: Հընտպարտօրէն կրնանք ըսել թէ Ֆրանսայի մէջ միակ դպրոցն է որ ունի իր ամէն օրեայ երեկոյեան կանոնաւոր դասընթացքները, չնորհիւ եղկու կրթական մշակներու (Տէր եւ Տիկին Մ. Փափազեան) որոնք իրենց բոլոր կարողութիւնը ի սպաս դրած են մեր մատաղ սերունդի հայեցի դաստիարակութեան նուիրական գործին: Դպրոցը ունի 147 աշակերտներ, 20 հատ աշակերտական (2ական հոգիի համար) եւ երկու հատ ալ ուսուցչի գրասեղաններով:

Հասարակութիւնը չանք չի խնայեր օգնելու դպրոցին նիւթապէս եւ բարոյապէս: Ապագոյց այն դրամական նուիրատուութիւնը (32.400 ֆրանք) զոր ընծայեցին կրթական մարմնին, երբ չնորհաւորական այցելութիւններ կը կատարուէին Նոր Տարուան առթիւ: Իսկ Ս. Սարգսի տօնի առթիւ (ընկեր Ս. Առաքելեանի անուան տօնը) Տիկին Համասիւռ Ժամկոչեանի բնակարանին մէջ, ի նպաստ դպրոցին եղաւ ինքնաբուխ նուիրատուութիւն մը — 3000 ֆրանք:

Յետոյ վերջին պատերազմի մէջ նահատակուած Արսէն Կարապետեանի վերաթաղման առթիւ (Վիչեն) փոխան ծաղկեպսակի Տէսնի Ռազմիկներու միութիւնը դպրոցին նուիրեց 500 ֆր.: Շնորհակալութիւն բոլոր նուիրատուներուն:

Դպրոցի առաջին դասարանի աշակերտներու կողմէ հովանաւորութեամբ ուսուցչուհի Գ. Փափազեանի կը պատրաստուի «Բարեկենդանի Անկուտիները» կատակերգութիւնը, որ պիտի ներկայացուի յառաջիկայ Մարտ 13ի Կիրակի երեկոյ: Անշուշտ այս անգամ ալ թէ ծնողքները եւ թէ հասարակութիւնը, հոծ բազմութեամբ մը պիտի քաջալերեն մեր մատաղ սերունդի առաջին ձեռնարկը:

★ Սեբաստացի Պետրոս Թաշճեանի (Պապէ) մեծ մահը Պօղոս, որ Տէսնի Հայաստանց դպացէր, երկու ամիս Լեւինեան մնալէ վերջ փախած էր, Տէսնի հասաւ Փետրուար 19ին, իր ազգականներու եւ հայրենակիցներու նիւթական աջակցութեամբ: — Վեհոմի

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱՆԱՆ.— Կիրակի 27 Փետրուար, Վալանսի Հայ Մարզականին՝ U. S. A.ի երկու մրցումները տեղի ունեցան՝ ի ներկայութեան մեծ բազմութեան:

Բացումը կատարեցին մեր պատանիները Թոնիա clube զօրաւոր պատանի խումբին դէմ: Մեր ընկերք չահեցան 2—0:

Հակառակ իրենց պարտութեան պէտք է խոստովանինք որ հակառակորդ խումբը ունէր տեղացիներու յատուկ առաւելութիւններ ինչպէս իրենց կազմը, հանգստաւէտ կեանքը եւայլն:

Իսկ մերոնք կը թոէին ազգային, նախանձախնդրութեամբ: Այս կամքին առջեւ ժայռերն իսկ տեղի կուտան: Ահա այս էր տպաւորութիւնը դաշտը եղերող անհամար բազմութեան՝ որ հիացումով կը ծափահարէր: Մերոնք ամբողջ 45 վայրկեան դիմադրեցին:

Մարտ 13ին Lavoultի դէմ demi final մրցում մը եւս ունին, եթէ չահին՝ ճամբան բաց է finalի համար:

Ժամը 3ին խանդավառ ծափերով դաշտ մտան Aubenasի division d'Honneur խումբը եւ մեր առաջինը, coupe de Lyonaiseի 16րդ մրցումին համար ախոյենական: Մինչեւ հոս չահած էինք, մեզ որ այս խաղը կորնչուցինք 4—1:

Առաջին կիսախաղին կողմերը մնացին հաւասար, Հայ Մարզականը դեղեցիկ դիմադրութիւն մը ցոյց տուաւ: Հոլին ալ նպաստաւոր էր հակառակորդին: Բ. կիսախաղին կը հաւասարէինք: Մեր յոյսը ի դերեւ ելաւ սակայն, 9 վայրկեանի մէջ հակառակորդը յաջորդաբար երկու նշանակէտ չահեցաւ: Մերոնք ճիդ մը ուելի պէտք էրընէին, վազելու եւ թոյլ չտալու որ հակառակորդը բերդապահները վերջապահները գնդակը կարենան կեդրոնել: Ուրեմն հակառակորդը չահեցաւ խաղը 4 նշանակէտով: Այս խաղը լաւագոյն փորձառութիւնը պիտի ըլլայ մեր տղոցը համար, երբ մրցին երկու զօրաւոր խումբերու դէմ::— Թղթակից

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (110)

ԹՈՒՐՈՍ ԼԵԻՒՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.

«ՍԱՀՄԱՆ ՔԱՋԱՑ, ՉԻՆՆ ԻՒՐԵԱՆՑ»

Կոստանդին իշխան, քեզի կ'իյնայ առնել քու վանահայրդ, չինել տալ անոր ցուցակ մը բոլոր իր կորուստներուն, եւ տանիլ զինքը ամենայն քաղաքավարութեամբ ու քաղցրութեամբ հոս՝ Տարսոնի Ցունաց արքեպիսկոպոսին, եւ ինձմէ բարեւ ընելով յորդորել զինքը որ անոնց փոխարինը տայ, վասնզի ինչպէս օրէնք է որ սպասաւորը սեղանէն ուտէ, նոյնպէս արդար է որ հարուստ սեղանը կողոպտուած սեղանին բաժին հանէ:

Մենք Ցունաց եկեղեցիներուն ամենեւին չղբաղանք, բայց անոնց եկեղեցիները պէտք է գոնէ մեր եկեղեցիներուն վնասը տուժեն, երբ իրենց կրօնակիցները զանոնք կը կողոպտեն:

Իսկ քու կիպրոսցիներդ, հոգ մի ըներ, Հայր սուրբ, իրենց պատիժը կը գտնեն:

Վանահայրը եւ Կոստանդին ելան իրենց պաշտօնը կատարելու:

Կրնան երեւակայել ընթերցողները թէ՝ Կոստանդին եւ թէ Հայր սուրբ քանիցս բազմապատկեցին իրենց կորուստները, եւ թէ ինչչափ ճուա-ցուցին խեղճ արքեպիսկոպոսը որ իր վիճակին աղքատութիւնը՝ պատերազմներու պատճառաւ իր եկամուտներուն կորուստը, եւթէ ջրհեղեղն եւ Պօղոս առաքեալին Տարսոնի քաղաքացի ըլլալէն ի վեր ինչչափ վնաս կրած էր իր եկեղեցին՝ զանոնք կը համրէր:

Բայց ոչ վեղարաւոր եւ ոչ անվեղար գլուխը այս իլաւարարութեան ուշադրութիւն տալու փափկութիւնն ու թախանձոտութիւնը չունէին, մէկ կողմէն ապառաժի պէս անդրդայ՝ իրենց պահանջումները կը նորոգէին եւ միւսէն ղանալու ամէն ջանք կ'ընէին եւ այս խաչի, սկիհի, աւետարանի, պատկերի, միւռոնց ապրուստի եւ վանքի եկամուտներու առեւտուրին մէջ՝ Կոստանդին գինուոր մարդ՝ անհամբերութեամբ երբեմն կ'ելնէր, երբ արքեպիսկոպոսը եւ վանահայրը՝ թէպէտ ոսոխ կը միանային գինքնատեցնելու, իմացերով զոնէ այս հրաւէրով թէ եկեղեցականը գիտէ տեղի տալ միշտ, բայց վերջին կէտին:

Այսպէս նաեւ եղաւ հիմա, Ցոյնը՝ որ Կիպրոսի մէջ կողոպտեր էր Հայուն վանքը՝ Կիլիկիա կը տուժէր քառապատիկ. ոսկիները համրուեցան, արծաթներու կապոցները չինուեցան:

Հայ կրօնաւորը ամենայն յարգանքով եւ խոնարհութեամբ իր Ցոյն պետին դասակարգութեան աչն առնելուն եւ օրհնութիւնը խնդրելուն մօրուքն ի վեր կը ծիծաղէր, եւ փոխարէն անոր բերանը երբ անուշ օրհնութիւն կը բխէր՝ հազար դառն անէծքներ սրտին խորէն կը տեղացնէր, դժբախտաբար Աւետարանի բարոյականին համար անչահասիրութեան քարոզը Քրիստոս Հոն չէր որ չուանէ խարազանով այս իր երկու սիրելի աշակերտները լաւ մը դրոշմէր:

Կողոպտուեց բեռնակրի չալակով բեռնաւոր — ուած՝ մեր Հայր սուրբը կը դառնար Թորոսի իր չնորհակալութիւնը ընելու. եւ երբ իշխանական պալատին դրան մօտեցաւ՝ ոչ սպասաւորներու բազմութիւն, ոչ սպասներու երեւոյթ, ոչ սուրհանդակներու երեւեւիկ՝ ոչինչ չէր երեւար այլ խաղալ լուռիւն մը կը տիրէր եւ դրան քով լռիկ երկու գինուորներ սուր ի ձեռին կայած էին:

ՄՆԱՑՈՒԱԾ

ղական դիտումներ ունենայ, չի կրնար դործադրել զանոնք, առանց ապահովելու օդին տիրապետութիւնը կամ առանց զօրաւոր տորմիղ մը ունենալու Ծայր. Արեւելքի մէջ: Ռուսիա չի կրնար օդանաւային դերակշռութիւն ստանալ»:

Պարզելով ճափոնի ներքին կացութիւնը, ամերիկացի սպարապետը բացատրեց թէ բանակ մը կազմելու խնդիրը չկայ, քանի որ հաշտութիւն կնքուած չէ: Ճափոն ունի 125.000 ոստիկաններ, որոնց հազիւ 25 %ը տարճանակներով զինուած են:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈԼՍԷՆ կըհեռագրեն թէ Մարտ 2ին դասընթացքներ բացուեցան գնդապետներու եւ զօրավարներու համար, ուր պիտի դասախօսեն անդլիացի եւ ամերիկացի սպաներ: Ամբողջ թուրք բանակին ուսուցումը պիտի վերակազմուի ամերիկեան ղրութեամբ:

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ կուսակցութիւնները կը շրջունակեն դիրք ճշդել ամէն կողմ, ի նախատեսութիւն պատերազմի: Մ. Նահանգներու համայնավար կուսակցութեան նախագահը, Պ. Ֆոսթըր յայտարարեց թէ նախայարձակ պատերազմի մը պարագային իրեք պիտի զործակցին ժողովրդավար տարրերուն: Նորվեկիոյ համայնավար կուսակցութեան նախագահն ալ յայտարարեց.— «Մենք Մ. Միութեան հետ պիտի ըլլանք պատերազմի թէ խաղաղութեան առեւ: Նախայարձակ պատերազմի պարագային,, մենք պիտի բռնենք այն դիրքը ինչ որ Ֆրանսայի, Անդլիոյ եւ Իտալիոյ համայնավար կուսակցութիւնները»:

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔ արտադրող ջրակայաններէն չատերը ցամքած են, ուրիշներ երեք չորրորդով պարապ են: Այնպէս որ, կը վախցուի նոր կրճատումներէ: Մասնաղէտներու հաշուով, եթէ Ֆրանսայի ելեկտրակայանները օրական 15 միլիոն քիլովաթ ժամ կ'արտադրեն, երկիրը 19 միլիոն քիլովաթ կը քաշէ պահեստի ուժէն, որով ամէն օր հինգ միլիոն քիլովաթ ժամ կը պակսի պաշարը:

ՍԻՊԵՐԻԱՑԷն ճափոն հասած խորհրդային սպայ մը կը պատմէ թէ Մ. Միութիւնը 1200 ռազմական օդանաւեր ունի այդ չրջանին մէջ, կեդրոնական Սիպերիայէն մինչեւ Ծովափ: Նոյն չրջանին մէջ կան մօտ քառասուն օդակայաններ, որոնց 15ը կրնան արդիական օդանաւեր ընդունել: Ճամբորդը, որ 23 տարեկան է եւ քաջ օդաչու, կ'աւելցնէ թէ ուղեց հեռանալ իր երկրէն, «աշխարհին ծանօթացնելու համար Մ. Միութեան իրական վիճակը եւ դիկտատուրան»:

ՋԻՆԱՍՏԱՆի համայնավարները կը ծանուցանեն թէ ազգայնական բանակէն 300.000 զինուորներ իրենց միացած են եւ թէ 25 զօրաբաժիններ վերակազմուած են իբրեւ «ժողովրդային ազատարար բանակներ»: Կարմիր հրամանատարը յայտարարեց թէ Զան Կայ Շէքի ուժերը չախչախուած են եւ թէ համայնավար բանակը դարձած է «անդիմադրելի»: Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ հաշտութեան բանակցութիւնները պիտի սկսին երկու չաբաթէն:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ներդաղթի օրէնքը պիտի բարեփոխուի: Երեսփ. ժողովը մարտ 2ին չախչախիչ մեծամասնութեամբ քուէարկեց օրինագիծ մը, որ կը ջնջէ Ծայր. Արեւելքի ժողովուրդները դէմ հաստատուած սահմանափակումները — ցեղային խտրութիւնները — եւ տալեչաի (քոթա) կը հաստատէ: Այժմ օրինագիծը կը քննուի ծերակոյտին կողմէ: Եթէ այս վերջինն ալ վաւերացէ զայն, Ծայր. Արեւելքի 250 միլիոն բնակիչները պիտի կրնան հիւս. Ամերիկա մտնել անձնական համեմատութեամբ: Օրինագիծը տարին 100 հոգի կը սահմանէ իւրաքանչիւր երկրի, սկսելով Ճափոնէն: Միւս կողմէ, օրէնքը կ'արտօնէ իրենց քաղաքացի ընդունիլ այն օտարականները որոնք Մ. Նահանգները կը գտնուին օրինապէս: Ասով չէ նուած պիտի ըլլայ 1924ի օրէնքը՝ որ այդ իրաւունքէն կը զրկէր Արեւելցիները:

ԱԹԷՆՔԷն կը հեռագրեն թէ ապստամբները ծանր կորուստներ մը կրեցին Քարփե-խսի ճակատին վրայ, 56 մեռեալ եւ բազմաթիւ զերիներ ձգելով: Կառավարական զօրքին համար մեծ յաջողութիւն մը կը համարուի այս կռիւը, 1946ին ի վեր, մէկ գոյ ծողութեան ընթացքին:

ԾԽԱՀՈՏԻՆ ԾՒԽԸ կրնա՞յ խլիրդ (քանէր) յառաջ բերել: Այս հիւթի մասին վիճաբանութիւն մը բացուած է ամերիկացի դիտնականներու մի-ջեւ: Ուաշինկթընի համալսարանի նկարչական ուսանող մը փորձեր կատարած է 200 քաղաքացիներու վրայ, բոլորն ալ վարակուած՝ թոքերու խլիրդէ եւ ծխամոլ՝ 95ուկէս առ հարիւր համեմատութեամբ: Ուրիչ դիտնական մը, մասնագէտ խլիրդի, կ'առարկէ թէ մէկ տարի աւելնդհատ ծխախոտի ծուխով փորձեր կատարեց մուկերու վրայ, խլիրդ յառաջ բերելու համար, բայց արդիւնքը ժխտական եղաւ: Վիճաբանութիւնը կը շարունակուի, հիւանդութիւնն ալ իր կարգին: Յուլիս 15—22 համաժողով մը պիտի դումարուի Փարիզի մէջ, աւելի լայնօրէն քննելու համար խնդիրը:

ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

8 Մարտ, երեքչաբթի ժամը 20.30ին, Իսիի Cinéma Alhambraին մէջ, métro Mairie d'Issy:

Նախաձեռնութեամբ եւ մասնակցութեամբ Հ. Ը. Դ. «Նոր Սերունդի», (երաժշտութիւն Ա. Գ. Մեսումենցի): Բեմադիր՝ Բ. Հապէչեան: Պարուսոյց՝ Տիկին Հեղ. Թորոսեան: Դիմայարդար՝ Կ. Օսմանճեան: Ցուչարար՝ Պ. Ստ. Մխաքեան:

Նուագախումբ եւ երաժշտական ղեկավարութիւն Ա.ւ. Գ. Մեսումենց:

Տոմսերու գիները են.— 100, 150 եւ 200 ֆր.: Կարելի է ապահովել Իսի լէ Մուլինոյի Նոր Սերնդականներէն, իսկ թատրոնի օրը՝ կիչէն:

★ Գալուստի մէջ ներկայացուած Ղարաբաղի Մելիքները որեւէ կապ չունի Փարիզի եւ արուարձաններու մէջ ներկայացուած նոյն անունով օփերեթին հետ:

ՀԱՆԴԷՍ ԽՆԴՈՑՔ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Վիչէի կոմիտէ: Այս չաբաթ երեկոյեան, ժամը 8.30ին «Համօ Օհանջանեան» ակումբը:

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ (Լիմոժէն):

Դեղարուեստական բաժին: Կ'արտասանէ դե-բրասան ընկեր Ը. Ուզունեան Փարիզէն:

Մուտքը ազատ է:

ՄԱՐՏ 6ԻՆ

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ 18ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՑԹԸ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի չրջանի Արիներուն եւ Արենոյչներուն կողմէ: Կիրակի 6 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30–ին, Salle de la Chimie, 28bis rue St. Dominique:

Մասնակցութեամբ Փարիզի սկաուտական օ-տար խումբերու, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական սկաուտական միութեանց: Սկաուտական ճոխ յայտադիր, երգ եւ պար:

Առաջին անդամ ըլլալով պիտի ներկայացուի հայերէն Molièreի «Les Fourberies de Scapin խնամուած բեմադրութեամբ, ինչպէս նաեւ Արենոյչներու կողմէ «Հայկական Հարսանիքը»:

Մուտք՝ 300, 200 եւ 150 ֆրանք: Հանդէսը կը սկսի ժամը ճիշդ 2.30ին, յայտադրին ճոխութեան պատճառաւ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ԿԻՐԱԿԻ 3 ԱՊՐԻԼ 1949 ԺԱՄԸ 20.45Ին
SALLE D'IÉNA ի մէջ • Métro IÉNA
10. Avenue d'Iéna • PARIS (16e)
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
հանրածանօթ դերասան
ՎԱՂԻՆԱԿ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի
25 ամեայ թատր. գործունէութեան ի պատիւ
ԻՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵՆ
ՀՅԱՔՐԱԹ
ԿԱՄ ՀԱՅՕՒՀԱՒԻՒՆ ՎՐԷԺԸ
Տրամաթիքական էթիւտ 1 գործողութեամբ
ՃԱԿԱՏԱԳՐԻ
Տրամ 1 արար
ԹՕԻ
Ծիծաղաշարժ զաւեշտ 1 արար
Տոմսերու գները յայտնի

Օր. Ա.ԶՆԻՒ ԿՕՇԿԱՐԵԱՆ
Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՆԱՃԱՐԵԱՆ

Վիէն Ամուսնացած 19 Փետր. 1949

ՑՈՐՇԱՏԵՍԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Ակունի ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 9ին: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ ըլլալ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժէռմէի «Հայաստան» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի ընդհանրական հաւաքոյթը՝ կիրակի 6 մարտ ժամը 4ին Քաֆէ Նօայլ: Կը հրաւիրուին երկսեռ անդամները: Մինչեւ 15 Մարտ բաց է նոր անդամներու արձանագրութիւնը:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Շավիլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երեքչաբթի երեկոյ ժամը 9ին, մատուռ մանկապարտէզին մէջ: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Մարսէյլէն Գագիկ Միրզոեան կը փնտռէ հայրը Արտաշէս Միրզոեան, Ապարանի չրջանէն Քէչիչեն գիւղէն որ Հայաստանէն մեկնած է 1921ին: Տեղեկացնել Տէր Նազարէթեանի, 7 Bld. Mougin, Cabucelle, Marselle:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ չուքով Պոմոնի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, դպրոցի սրահին մէջ:

Կը նախագահէ ընկերուհի ՓԻՊՐԻԹՃԵԱՆ

Կը խօսի Փարիզէն յատկապէս հրաւիրուած Տիկ. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ, ինչպէս նաեւ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՒՈՑԵԱՆ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, ժողովրդային խնջոյք մինչեւ կէս գիշեր: Կը հրաւիրուին չրջանները բոլոր ընկերները եւ համակիրները: Մուտքը ազատ է:

ՑԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, 13 Մարտ ժամը 14.30էն 24, Hôtel de Franceի սրահին մէջ, 23 Place de la Libération à Livry–Gargan, (S. et O.): Կը ներկայացուի Սիպիլի «ՄԱԳՆԻՍ»Ը եւ «ՊԱՏՈՒՈՑ ԳՈՂԸ»:

Հայկական պարեր, կը մասնակցի «Գուսան» երգչախումբը եւ Սէվրանի նորակազմ «Նոր Սերունդ» նուագախումբը, ճոխ խնամուած պիւֆէ:

Հաղ. միջոց.— Eglise Pantinէն 147 թիւ օթօպիւսով իջնել Place de Libération:

Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ, 13 ՄԱՐՏԻՆ Bourg la Reineի մէջ, 76 Bld. Marechal Joffre ժամը 4— 11:

Հաղորդակցութեան միջոց.— Métro Bourg la Reine կամ Porte d'Orléansէն 185 թիւ օթօպիւսով իջնել Place Condorcet:

ՀՐԱՒԷՐ.— Հ. Բ. Ը. Միութիւնը տրամադիր ըլլալով հովանաւորել Մարսէյլի եւ արուարձաններու հայկական դպրոցները, միութեան Մարսէյլիմասնաճիւղը կը հրաւիրէ անխտիր այնքոլոր դպրոցական իրաւասու մարմինները՝ որոնք փափաքող են այդ ճեռնարկէն օգտուելու, մինչեւ Մարտ 15 դրաւոր դիմում կատարել, մաս կազմելու համար ծրագրուած կազմակերպութեան:

ԾԱԽՈՒ Է

Մեկնումի պատճառով ծախու է Փարիզի արուարձաններէն՝ հայաշատ կեդրոնի մը մէջ 4 սենեակով եւ խոհանոցով տուն մը: Ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, 400 քառ. մեթր հող պտղատու ծառերով եւ հաւնոց մը: Դիմել «Ցարաջ», Ա. եւ Բ. սկզբնատառերով:

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ
LE BOSPHORE Մառխաղով
Հրուշակը — ՀԷԼՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆՈՎ պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:
Վաճառք Տնօրէն Գ. ՍՈՒՐԻՆ ՖԷՄՃԵԱՆ
Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 6 Mars 1949 Կիրակի 6 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année № 5788–Նոր շրջան Թիւ 1199 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ Գինն 6 Ֆր.

ՄԵՒ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՁԿՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ

Կը թուի թէ միայն մենք ենք որ բան չենք հասկնար աշխարհի կացութենէն, մանաւանդ այս օրերու իրարանցումէն։

Ամէնէն հզօրներն ալ խոր անձկութեան մը մատնուած՝ արտակարգ միջոցներ կ'որոճան, ի նախատեսութիւն ապագայ վտանգներու։

Խորհրդարանները մէջ անդամ, բացէ ի բաց կ'արտասանուին պայթուցիկ բառեր, — պատերազմ։ Ցեղասիրութիւն։ «Ազգային անհրաժեշտութիւն»։ Կատարեալ մղձաւանջ։

Ցաղթականները եղկու թշնամի ճակատներու բաժնուած, իրար կը լրտեսեն բոլոր ասպարէզներուն մէջ։ Գաղտնի ուժեր կը սպասեն դարանակալ, առաջին հարուածը տալու, խռովութիւններ յարուցանելու համար։

Միայն մեր մէջ է որ մարդիկ ամէն հոգ մէկդի դրած, քնարեր առասպելներ կը հիւսեն, ճեղքերը խորացնելու, որեւէ հաւաքական գործունէութիւնն ջլատելու համար։

Այսպէ՞ս էինք 1914ին ալ, երբ ահաւոր փոթորիկ մը կը սարքուէր օրուան Մեծերուն ձեռքով, սարսելու համար բովանդակ Եւրոպան։

Եւ մինչ իրար բզկտելով դրաստած էինք, թըշնամին չարախինդ քթիջ եր կ'արձակէր, վճռած ըլլալով բոլորս միասին յօշոտել անճիտել պատեհ ժամուն։

Սխալած չէր չանսատակ Թալէաթը, երբ կը մեղադրէր ճէմալ փաշան, «Ազատամարտ»ի փակման առթիւ.

— Ինչո՞ւ կը դադրեցնես, ա՛յ մարդ։ Որքան շատ բլլան հայերէն թերթերը, այ՛ քան լաւ է մեզի համար։ Իրար կը բզկտեն, մեզ կը մոռնան...

Այդպէս ալ այսօր, գաղութէ գաղութ։

Օտարական մը եթէ լաւ հայերէն գիտնար եւ հետեւէր արտասահմանի մեր մամուլին, կրնար հատոր մը գրել, պարզելու համար իրապէս ախտաբանական երեւոյթ մը։

Ո՛վ որ քանի մը տող չարադրել գիտէ, դարձեր է ազգային եւ քաղաքական առաջնորդ։

Ո՛վ որ գոց րրած է քանի մը ճարտասանական բացատրութիւններ, պատգամներ կ'արձակէ։

Եւ տարապիր բազմութիւնները իրենց ուժերնին կ'արձակեն աջ ու ձախ, ելք մը գտնելու համար։

Մանաւանդ որ, հայրենիքն ալ — հէյ վա՛խ, Երեւան — անդադար իւղ կը լեցնէ կրակին վրայ։

Եթէ տեսն մըն ալ այսպէս չարունակուի, ոչ մէկ տարակոյս, որ տարապիր բազմութեանց մէջ եւս բացուած ճեղքերը պիտի վերածուին վիհերու։

Երբ Մեծերը, երկկուսն յաղթականներն անգամ չեն համարձակիր գուշակել վաղուան դալիքը, մենք չենք որ վճիռներ պիտի արձակենք։

Բայց, տարրական պարտականութիւն մը կը տեսնենք հարցնել, հրապարակաւ։

— Ո՞վ պիտի առաջնորդէ այս ցիրուցան բազմութիւնները, եթէ փոթորիկ մը պայթի, հակառակ բոլոր խաղաղասէր հոսանքներուն ընդդիմութեան։

Ունի՞նք, պիտի կրնա՞նք ունենալ կեդրոնական մարմին մը, կանխելու համար զանազան սայթաքումներ եւ արկածախնդրութիւններ։

Դեռ չենք խօսիր քաղաքական պահանջներու մասին, որ կը պահանջեն լուրջ ուսումնասիրութիւն։

Պարզապէս ինքնապաշտպանութեան, հայկական բազմութեանց ապահովութեան, դեկավարութեան խնդիրն է որ ուշադրութեան կը յանձնենք, այս անձկութեան ժամերուն։

Եթէ այս տարրական հարցին մէջ անդամ լրբար չենք հասկնար, կը նշանակէ թէ աւելի եւս գացած ենք, երեսուն տարուան ընթացքին։

Միջկուսակցական մարմիններ ունէինք երբեմն։ Ապահովութեան Խորհուրդներ՝ աւելի ծանրակշիռ պարագաներու մէջ։

Պոլսոյ մէջ իսկ, մարդիկ իրար կը փնտռէին, երբ արտակարգ տագնապներ կը ծագէին։ Եւ խորհրդակցութիւններ տեղի կ'ունենային, համազգային դեմքի վրայ։

Անոնց յաջորդած է արեւելեան անտիրութիւն մը։ «Որո՞ւ հոգ»։ Եւ կամ ինքնահաւան եւ բարբարոս մարտակոչ մը,— «Անձնատո՛ւր եղիր»։

Այս այն ժողովո՞ւրդն է որ կը պարծենար, իբրեւ Արեւմուտքի յառաջապահը Արեւելքի մէջ։

Շ.

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԽՄԲ.— Կը վերածենք արեւմտահայերէնի, այլապէս շատ բիչեր բան պիտի հասկնան։

ՄԱՐՏ 2.— Հայաստանի հանքային ջուրերը իրենց բուժիչ յատկութեամբ յայտնի են ոչ միայն Ն. Միութեան, այլեւ ամբողջ աշխարհի մէջ։

Վեդիներս, Դիլիջանէն 7 քմ. հեռու երեւան հանուած է հանքային ջուրի նոր ակունք մը, որ կը կոչուի «Դիլիջան», եւ կը նպաստէ ստամոքսի, աղիքներու եւ լնդերու բուժման եւ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը։

Այսպիսով Հայաստանը ունի՝ Արզնի, Ջերմուկ եւ Դիլիջան հանքային ջուրերը, որոնք կը ծառայեն Հայաստանի եւ միւս հանրապետութիւններու անհրաժեշտ պահանջներուն։

★ Հայաստանի դիւղերուն եւ քաղաքներուն մէջ դրաղարաններու թիւը կը հասնի 2110ի, 6.250.000 գրքերով։ 1915ին Հայաստանի մէջ կային ընդամէնը 10—15 գրադարաններ, քանի մը տասնեակ գրքերով։ 1948ին գրադարաններէն ըստացած են 4 միլիոն րուբլի արժողութեամբ գիրքեր։

Ցառաջիկայ տարի իւրաքանչիւր դիւղական խորհուրդ կ'ունենայ իր սեփական գրադարանը։

★ Հայ. Ս. Մ. Ռ. ժողովրդական արտիստ Գուլակեան պարզեւատրուած է ստալինեան մրցանակով, թատերական ժամանակակից եւ լաւագոյն գործերու բեմադրութեան համար։ Պարգեւատրումը կատարուած է Փետրուար 25ին, Մոսկուայի մէջ, գրականութեան եւ արուեստի «Ժիւրի»ի կողմէ։

Սղագրեց՝ Գ. ՇԻՇԵՒՆԱԿ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Փէթէնի տակրութիւնը նկատի առնելով, կառավարութիւնը որոշեց մեղմացնել բանտարկութեան պայմանները։ Նախկին մահէյլը նոյն կղզին պիտի մնայ, բայց այլեւս ինք պիտի չպատրաստէ իր անկողինը եւ պիտի չմաքրէ սենեակը։

Ա. Միոհրիհը եւս կանչեց տարադիրներու ներդաղթի մարմինը, որուն հեռացումը պահանջած էին արեւմտեան Գերմանիոյ ամերիկեան իշխանութիւնները, աւելի մատնելով զայն։ Ռուսերն ալ փոխադարձաբար ճամբեցին երկնից չորքին մէջ հաստատուած ամերիկեան յանձնախումբ մը, որ կը զրաղէր մեռած պինդուորներու գերեզմաններուն խնդրով։

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԸ երկու մասի բաժնելու ծրագիր մը կ'որոճայ ՄԱԿի հաշտարար յանձնախումբը, մէկդի դնելով միջազգայնացման խնդիրը։ Ցանձնախումբին ամերիկացի եւ թուրք անդամները տրամադիր են քաղաքին նոր մասը յանձնելու Իսրայէլի, հինը՝ Արաբներուն։ Ցալտացի անդամը, որ միջազգայնացման հրահանգ ստացած էր իր կառավարութենէն, փարիզ պիտի դայ, խորհրդակցելու համար։

ԹԷՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ ձախակողմեան «Թուտէհ» կուսակցութեան 14 վարիչները պինդուրական տեսակի մը յանձնուած են, եւ պիտի դատուին իբրեւ բոլշեւիկներ։

1949ի ՁՕՐԱԴԱՍԻՆ պինդուրցուներու զօրա – կոչի մասին օրէնք մը յանձնուած է Ազգ. Ժողովին։ Այս ծրագրին համաձայն, ապրիլի Բ. կիսամեայքին պիտի կանչուին անոնք որ ծնած են 1929 Յունուար 1էն ապրիլ 30. իսկ հոկտեմբերի Բ. կիսամեայքին՝ անոնք որ ծնած են 1929 Մայիս 1էն Օգոստ. 30։

ՍՈՖԻԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ Պուլկարիոյ 138 աւետարանական երէցներէն 40ը ձերբակալուած են, մէջը բլլալով այն 15 ամբաստանեալները որ կը դատուին։— Մարտ 3ին հաղարաւոր Պուլկարներ թափորներ կազմեցին Սոֆիայի մէջ, տօնելուհամար իրենց երկրին ազատագրումը թրքական բռնակալութենէն (1878)։ Այս առթիւ կարմիր բանակն ալ փառաբանուեցաւ, իբրեւ երկրորդ ազատարար։

ՍԱԿԱՐԱՆ (եչ).— Սթերլին 1062 (1225), տոլար 318.40 (425), դուխց. Ֆրանք 79.95 (105)։ Նափոլէոն 5025, դուխց. ոսկի 4775, սթերլին 6025, տոլար (20) 24.100, ճոյլ ոսկի 696.250 Ֆրանք։

Նոր ամբաստանեալ մը հիւլէական ուժի կեդրոնէն

Ապահովութեան տեսչութիւնը ձերբակալեց համայնավար պաշտօնատար մը եւս, Փարիզի հիւլէական հետազօտութեանց կեդրոնէն, եւ Սանթէյ բանտը զրկեց։ Նոր կալանաւորը, որ երկրաբան մըն է, կը կոչուի Փէլաս։ Մեղադրանքը.— «Ազգ. պաշտպանութեան վերաբերեալ գաղտնիքներ յայտնած է անիրաւասու անձերու։

Ութերորդ կամ իններորդ ամբաստանեալն է այս որ կը ձերբակալուի համայնավարական լրտեսութեան դէմ կազմակերպուած հետապնդումնեըրէն ի վեր։ Ան նուազն քան հոգի ալ քննութեան տակ են։

Ֆրանսայի հիւլէական ուժի պաշտօնատան վերատեսուչն է Պ. Ժոլիօ Քիւրի, Եւրոպայի ամէնէն ականաւոր գիտնականներէն մէկը, անդամ համայնավար կուսակցութեան։ Վերջերս հարցումի մը պատասխանելով, այս գիտնականը կը յայտարարէր.— «Կարելի է համայնավար ըլլալ, առանց իր հայրենիքին գաղտնիքները յայտնելու օտար պետութեան մը»։

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, առ նուազն վեց համայնավարներ շատ կարեւոր պաշտօններ կը վարեն հիւլէական ուժի վերատեսչութեան մէջ։

Ինչպէս կը յիշեն ընթերցողները, անցեալ Դեկտ. 15ին այս հաստատութիւնը լրացուց Ֆրանսայի առաջին հիւլէական բարդը, մեծ հետազօտութիւն չարժելով։ Ուրիշ երկու բարդեր (փիլ) եւս կը շինուին։

Նոր ամբաստանեալը, Փէլաս, կ'աշխատէր իւրայիմի հետազօտութեանց բաժին մէջ, իբրեւ մասնագէտ երկրաբանութեան։ Ինքն ալ միւսներուն հետ պիտի դատուի դինուորական առեանի մը առջեւ։ Օրէնքը մէկէն տասը տարի բանտարկութիւն եւ 60 հազարէն 1.200.000 Ֆրանք տուգանք կը սրամադրէ։ Միւս բանտարկեալներն են երկու բարձրաստիճան սպաներ, օդանաւային գծագրիչ մը, երեք համայնավար լրագրողներ եւ նախկին համայնավար նախարարի մը դիւանապետը։

Փէլասի հետ կը հացաքննուէր ուրիշ կասկածելի մը, բայց արձակուեցաւ վէրջին պահուն։

Պատերազմ թէ խաղաղութիւն

ԲՈՒՌՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Ջինուորական վարկերու քուէարկութեան առթիւ տեղի ունեցան վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Ֆրանսայի Ազգ. Ժողովին մէջ։

Ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ռամատիէ, 58.966.477.000 Ֆրանքի առժամեայ վարկ մը կը պահանջէր, մարտ եւ ապրիլ ամիսներուն համար։ Ազգ. Ժողովը արդէն ընդունած է 350 միլիառ Ֆրանքի դումար մը՝ բանակին, նաւատորմին եւ օդատորմիղին համար, բայց վարկերը մաս-մաս կը քուէարկուին, մինչեւ որ կառավարութիւնը վերջնական ծրագիր մը պատրաստէ։

Ֆրանսական բանակը այժմ կը բաղկանայ 350 հազար զինուորներէ։ Օդանաւային ուժը՝ կը հաշուէն 60.000, նաւազներուն թիւը՝ 50 հազար։

Պ. Ռամատիէ նախապէս եղեր ամսուան վարկ պահանջած էր, բայց յետոյ տեղի տուաւ, տեսնելով ելմտական յանձնաժողովին բուռն ընդդիմութիւնը։

★ *Վիճաբանութեանց ընթացքին, համայնավար երեսփոխան մը առիթէն օգտուելով, քննադատեց վարչապետին վերջին յայտարարութիւնը, որ անհրաժեշտ կը դտնէր Ամերիկայի օգնութիւնը՝ Եւրոպայի փրկութեան համար։ Վարչապետը անմիջապէս պատասխանեց, յիշեցնելով Մորիս Թորէզի ծանօթ ճառը։ Եւ չեչտեց.*

— « Ֆրանսացիները այնքան արշաւանքներ տեսած են որ, իրաւունք ունին ամէն բան փորձելու, միանգամ ընդ միշտ խուսափելու համար որեւէ արշաւանք, որու կողմէ ալ կատարուի»։

Այդ միջոցին բեմ ելաւ Պ. Մալրոէ, այլ անուամբ Ջօր. Ժուանվիլ (համայնավար)։ Ժողովրդական երեսփոխան մը ոտքի ելլելով յայտարարեց, հեղնութեամբ.

— Ես ալ այսուհետեւ պիտի պահանջեմ որ պաշտօնաթերթին մէջ իմ անունիս առջեւ դրուի.— «տասնապետ Ռիկալ» (ծիծաղներ)։

Համայնավար զօրավարը բացատրեց թէ կառավարութեան ներկայ քաղաքականութիւնը «ճշմարիտ դատաճանութիւն մըն է։ Ինչպէս դերմանական դրամական առեն, արդէն կը խօսուի նոր Եւրոպայի մասին եւ հակարուչեւիկ լեգէոններ կը կազմուին։ Եթէ համայնավարները կը հետապընդուին, պատճառը այն է որ խաղաղութեան համար կ'աշխատին»։

»ԿՈՐՍՈՒԱԾ ԵՆՔ, ԵԹԷ ՄԻՆԱԿ ՄՆԱՆՔ»

Պ. Ռամատիէ պատասխանելով եղած քննադատութեանց, յայտարարեց թէ երկրին պաշտպանութիւնը կրնայ ապահովուիլ միայն միջազգային համաձայնութիւններով։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆԱՆՈՒՆ ԳԵՐԵԶՄԱՆ

Երեւան, կէսօր:

Ամառուայ արեւը հնոցի էր վերածել ամբողջ քաղաքը: Մայտերը բոլբ, փողոցների կալրածիւթը եռում էր համօդէն, հեղում: Ոչ մի անցորդ չէր երեւում:

Արեւը մեխուել էր, ասես, ղէնիթի կեդրոնում եւ ասպարէզ կարդում ժամանակին: Հողմը անձնատուր էր եղել վաղուց: Փախել էին մարդ, թէ զեռունմի ստուերում պատսպարան մտել: Աչխատանոցներում եւ խանութների մէջ եղած պահտական քամին, սամումի պէս տաք էր եւ հեղ: ձուցիչ:

Տների արեւկող բոլոր լուսամատները սգողուած էին թանձր, անթափանց վարագոյրներով, որպէս պատուաստ՝ լոյսի հետ ներխուժող տների դիմաց:

Դատարկ էին փողոցները եւ հնամեայ մայթերը սալարկած: Պուրակի հաստաբեստ ծառերի տակ, ստուերի մէջ, սպասումի տագնապով լի, ճեմում էին հատուկէնտ օտար, անծանօթ աղջիկներ կապուտաչեայ:

Երեւանում ամառ էր, կիզիչ արեւ, անշնչելի տօթ: Քաղաքից դուրս, Հրազդանի բարձրադիր ափին, խարխուլ պարիսպների օղակում սեղմուած, նիրհում էր կիսաւեր, հին գերեզմանոցը Երեւանի: Անշուք էր նա: Առանց ծառ ու ծաղկի: Միայն, եղակի դամբանաքարերը պերճաչուք, մի առանձին խորհրդաւորութիւն էին տալիս այդ մոռացուած չիրմաստանին:

Շիրմաստանը անդորր էր եւ խաղաղ: Մի կողմում Հրազդանն էր աղմկում, ժայռերի հետ մենամարտող կոհակների չաչխնով, իսկ միւսում՝ դործարանային թաղամասն էր հեւում, իր ամէնօրեայ տքնանքն ժխոր – աղաղակով:

Դէմը փռուած Ալարատեան դաշտի անմատչելի հեռուում, զոյդ Մասիսներն էին կանգնած՝ սր բու մենակ... չուրջը թափուր, աւեր ...

Մասիսների դէմ յանդիման, լեռների զրմբուխտ գահոյքին բազմած՝ Ագռաւն էր, չէջապատուած դալարախիտ արօտներով ու ծաղկատունկներով հազար երանգ:

Շիրմաստանի ծայր եզերքին, որտեղից Հրազդանը օրօրող ձորի վայրէջքն էր սկսւում, ծուարել էին կողք կողքի մի քանի նոր դամբարաններ: Մեր օրերի հայկական Պանթէոնն այդ, քառակուսի փոքրիկ ածուի պէս, զատուած ընդհանուր դամբանաչխարհից:

Պանթէոնից ոչ չատ հեռու, երկու դերեզմանափորները փորում էին մի անանուն փոս:

Նրանցից մէկը տարիքոտ էր, միւսը՝ երիտասարդ, երկուսն էլ բանտարկեալ, Երեւանի բանտից: Նրանց հսկիչ ոստիկանը, մի բարձր չիրմաքարի ստուերում նստած, ներքուստ մոլեգնում էր, ճգնում, իր մտքերի հակասական հանդոյցները լուծել:

Բանտարկեալ դերեզմանափորները փորում հերթով, միչտ անխօս: Նրանք դունատ էին, տժգասպատ ու յոդնած, բայց փորում էին անտրտունջ, առանց իմանալու, թէ ո՞ւմ դերեզմանն են փորում: Նրանք վաղուց արեւի տակ չէին եղել, եւ այժմ ագահութեամբ էին ըմբոչխնում այդ կիզիչ չողերի տապը:

Տարիքոտը, ինչ որ անյայտ մի պատճառով չտապում էր, ստէպ – ստէպ դիմում պահակ ոստիկանին, թէ «էլո՞ բաւեր..» Իսկ երիտասարդը, նախատում էր ընկերոջը եւ համոզում, որ կամաց աչխատի, եւ մի քանի րոպէ աւելիմայելեն այդ «անուշ արեւն ու ազատ օդը»:

Փորում էին նրանք, ու նայում մերթ պահակ ոստիկանին, եւ մերթ, հայրենի հեռաւոր լեռներին սեղ: Նայում էին ու նախանձում բոլոր թռչուններին ազատ, նոյնիսկ միջատներին, մրջիւններին ու բզեզին ...

Իսկ հսկիչը՝ միչտ մտասոյզ՝ իր հաչիւներն էր քրքրում, ծամելով կտորները անմարս:

★

Աղասի Յանջեան... երէկ ճեմում էր նա Արովեան փողոցում: Եւ ամէն երեկոյ, առհասարակ, երբ դուրս էր գալիս նա կենտրոնի չէնքից, դի – տում էր Նալպանտեան փողոցը՝ վերից վար, ապա անցնում հրապարակը Լենինեան, այն տեղից Արովեան փողոց, ու մայթերով նրա քայլում, քայլում, մինչեւ համալսարանական թաղը մորա-կառոյց, յետոյ՝ Սունդուկեան պողոտան, ու դընում տուն:

Նա սիրում էր ամենօրեայ պտոյտներով՝ դիտել հայրենի քաղաքի ամէն անկիւն ու ամէն քար: Նա մեծ ծրագիրներ ունէր երկրի կառուցման ու բարգաւաճման, եւ ամէն չանք, ամէն միջոց տրամադրում էր այդ վսեմ կառուցման գործին:

Երազում էր քաղաքամայր Երեւանը տեսնել մեծ եւ չքեղ, դարձած անպարուելի ոստանը հայկական: Եւ կրում ձեւ ու մարմին առնող ամէն քար եւ աղիւս, նրա հոգին լցնում էին անհուն մի հրճուանքով: Եւ նորաչէն ամէն տուն եւ ամէն քարի վրայ, նա տեսնում էր հայկական հանճարըն-

Կաճաչենց պարտէզին մէջ

Հինգչաբթի: Ծաղկամօր կիրակին: Ամբողջ գիւղը հաւաքուեր էր Կանաչենց պարտէզը Համբարձումը տօնելու: Հոն էին գիւղի հասուկ աղջիկներէն՝ Խորէնենց Պայծառը, Զարդարենց Մարգրիտը, Թուխենց Մալխամը, Գէլոնց Շուշանը, Կարմրուկենց Սուսուն եւ Օխիկենց Ալիսը:

Զրոյց ու կատակ: Գար ու երգ: Առաջին երգողը Զարդարենց Մարգրիտն էր,

Լուսնակը բակ է ձգեր ,
Քեզ ամպի տակ է ձգեր,
Իմ կուրացած բախտըն էլ՝
Ինծի մինակ է ձգեր :

Երգեց Մարգրիտր սիրտը բզկտող ցաւովը: Դէմքին վրայ տրտմութիւն կար, եւ աչքերուն մէջ՝ արցունքի կաթիլներ: Անոր նայուածքին չղերը գաղտնի նետերու պէս ինկան Միքայէլենց Արշակին վրայ: Սէր ու հրաւէր: Տրտում էր երգը, սրտին խորունկէն կուգար, երգը հարազատ էր ու զգայուն, Արշակը գլուխը վար կախեց, ամբոխը ծափեց ու հրճուաց ,

— Զարդ անսպառ, Մարգրիտ :

Թուխենց Մարիամը եռեւը նետեց ծփուն մաղերը, սրբեց բերնիճոթերը, նայեցաւ մանչերուն կողմը, գտաւ իր սիրածը, մեղմ խնդաց ու երգեց,

Աղջի՛կ , դուն հուր ու մուր ես,
Ես ծարաւ եմ, դուն ջուր ես ,
Իս Համբարձման դիչերը՝
Քեզ ման կուգամ, դուն ո՞ւր ես :

Մարիամին երգն ալ յաջող անցաւ: Անոր երգը՝ կոնծած արտերու վրայ իջնող անձրեւին պէս բաղձալի էր, ու ծիրանիներու վրայ կաթկթող գազպինին նման քաղցր: Մանչերուն կողմը ծափեր: Ամէնէն չատ ծափողը իր մչանածն էր:

— Զարմդ դալար, Մարիա՛մ, կանչեցին կիներ:

— Հայտէ, Շուշան, կարդը քուկդ է, մէջ մր տաւ Գղիրին կինը:

Շուշանը յամառեցաւ, գլուխը վար կախեց , սկսաւ ծիլ ու տերեւ փետտել: Չերգեց: Բայց սիրկա չէր նչանակեր թէ չէր ուզեր երգել, ընդհակառակն, երգելու չատ փափաք ունէր, որովհետեւ դիտէր թէ գիւղին մէջ իրեն չափ զեղեցիկ ձայն ունեցող աղջիկ չկար, ասկէ զատ՝ իր դէմքին աննման համաչխութիւնը, վայելուչ հասակը, հարուստ մարմինը, երկար ու դանդուր մազերը զինքը դարձուցած էին փնտռուած հարսնցուն :

Շուշանը գիւղի հասուկ տղոց կողմը նայեցաւ, հոն տեսաւ Անթառամենց Կարօն, որ աչքով ու յօնքով հասկցուց թէ պէտք էր երգել: Շուշանն ու Կարօն դրկից էին, գրեթէ հասակակից, ամենը ծնողները տարի մը առաջ՝ նչանդրի էին դրեր, բայց պաղութիւն մը ինկաւ երկու րնտանիքներու մէջ, սակայն սէրը միչտ վառ մնաց երկու նչանածներու քով, յաճախ ժամադրուեցան , գաղտնի՝ նուէրներ փոխանակեցին, իրարու նայեցան մարմրուն աչքերով դէմ դէմի եկած ատեներ իրարու խնդացին, սիրոյ ամէնէն վառ կրակովը զերար բարեւեցին :

Սիրոյ այս մտերմութեան ուժովն էր որ կարօն՝ Շուշանին կը ստիպէր երգել: Հրամանը-նողը կարօն էր, չէր կրնար մերժել, Գէլոնց Շուշանը գլուխը բարձրացուց, տխրամած արեւ մը փռեց գեղեցիկ դէմքին վրայ, ձեռքովը չոկեց ճակտին ծամերը ու երգեց ,

Ես աղբիւր եմ, դուն ջուր ես,
Ես զղզամ, դուն խմես :

Մանչերու կողմէն ծափեր: Շուշանը զգացուած երգածէր: Կանաչենց պարտէզի թռչունները լռած էին: Երգին յուզականութենէն կարկամեցան ունկնդիրները: Կանաչերու վրայ՝ սիրոյ թախիծը կար ... :

Սկսաւ պարը : Պարագլուխը Սարգիսենց Հարսն էր, Շուշանը ինկաւ Կարոյի քով, Պայծառը բռնած էր Տիգրանի ձեռքը: Միքայէլը պարին չմասնակցեցաւ, ասոր համար էր որ Զարդարենց Մարգարիտը կոտրած սիրտով կը պարէր:

Տիգրանը պարի մէջ էր, ու բռներ էր Պայծառին ձեռքը, ինչ ուրախութիւն, Պայծառը դրախտին մէջ էր, ու դրախտ մը կար նաեւ իր սրտին մէջ: Տիգրանին մօտն էր, անոր չունչի կաթուկին տակ, անոր սիրոյ արեւին մէջ: Պայծառը կը պարէր խանդավառօրէն, կը ցնցէր ու հովին կուտար գլխուն ծամերը, կը թօթվէր կուրծքը, կը խաղցնէր միսերը, կարծես հով ըլլար, կարծես հողի վրայ կոխած չըլլար... : Տիգրանը Պայծառի հոգիին մէջ էր իր առնականութեան անթերի պերճութեամբը: Անոր աղջկունութեան երազին մէջ կը լողար խնդուն ճակատագրի մը հաւանականութիւնը :

Տիգրանի հետ պարելուն եւ անոր ձեռքը բռնելուն համար՝ Պայծառը ուրախացաւ: Երեւակայութեամբ դարձուց կեանքին անիւը, նչանուեցաւ Տիգրանի հետ, անոր հետ պտոյտի ելաւ, կատակեց ու խնդաց, յետոյ՝ ամուսնացաւ... : Պայծառը գոհ էր , պրկեց իր ջիղերը, չարունակ պարեց, կը թռէր թիթեռնիկի պէս, իր մարմնի բոլոր մասերը կր խաղցնէր, Տիգրանի եւ իր ձեռքին մէջ տարածուած թաչկինակին տակէն պտոյտներ ըրաւ քանի մը անգամ, ծամերովը դէմքը դոցեց ու գաղտագողի խնդաց, նոյնիսկ աչք ըրաւ: Պայծառը սէրէն գինովցած էր, մոռցեր էր ժողովուրդն ու իր պարի ընկերները, կարծես թէ Կանաչենց պարտէզին մէջ միայն ինքն ու Տիգրանը կային... :

Կարմրուկենց Սուսուներ Պայծառի վարմունքին համար արհամարհական խնդուք մը արձակեց: Օխիկենց Ալիսը՝ ակնարկներ ըրաւ: Թուխենց Մարիամը՝ դէմքը ծռմռկեց... : Պայծառը դուրս ելած էր իր շրջապատի մտայնութենէն, օր ցերեկով Տիգրանին աչք ըրած էր, իր միսին ու մայրուածքին կարթովը ուզած էր որսալ զայն... :

Իրիկուան չուքերու հետ՝ գիւղացիները չարժեցան դէպի գիւղ: Ճամբան ճռճռաց ու տքաց ոտքերու ծանրութենեն տակ: Հեռուն՝ կը լսուէր դուռին յատակր գահավիժող ջուրին մրմունջը: Եւ՝ առաջին անգամ բլլալով՝ ոտքերս տարին դիս Պաղպաձ էր կանաչենց պարտէզը եւ աստղերը կը բացխիէին անհանդարտ :

զուգական: Իւր օրինակ իմաստը պարունակող նրանց խոյակներն ու կամարները հնաւանդ, խրոխտ ու առնական: Տեսնում էր ու արբում հպարտութեան հրով:

Աղասի Յանջեանը, նաեւ, անողոք էր, մոլեռանդ հետեւորդ էր տիրող կարգ ու սարքի... Գուցէ կամքից անկա՞խ... գուցէ եւ ստիպումով ... Այնուամենայնիւ, նա իր իշխանութեան օրով, հազարաւոր ամէղների խլեց տաքուկ տնից ու քշեց հեռաւոր անյայտութիւն: Նա չաւեղի օջախները մարեց .. գուցէ ղղե՞ում էր նա, միայն հրամա՞ն կատարել... այդ բոլորը խաւար «գուցէներ» են: Բայց գործում էր անխոնջ ու անդադրում կառուցանում :

Դպրոցներ, գործարաններ, տուներ եւ պարտէզներ, աւաններ ու գիւղեր, ջրանցքներ ու ելեկտրակայաններ: Չէր վարանում անել կարելին եւ անհրաժեչտը: Նա չրջում էր անճամբ, ստանում ամէն աչխատանք: Լինի չինարարութիւն, ուսման գործ, թէ մչակոյթ: Ամէն ինչի հետամուտ էր եւ ակնդէտ: Երեւանի համալսարանի քննութիւնների մէկին ներկայ էր Աղասի Յանջեանը, եւ ուսանողներից մէկը պատմութիւնն էր ա՞ում մեծն Աղեքսանդրի : Բոլոր ներկաները հիացմունքով էին լսում այդ խոստմնալից երիտասարդներին: Երբ նա աւարտեց իր ճառը, Յանջեա՞ր հարցրեց.

— Ընկեր ուսանող, իսկ Մեծն Տիգրանի մասին կարո՞ղ էք որեւէ բան պատմել:

Ուսանողը չառադունում է, եւ չի դտնում պատասխանի բառեր... Ապա երկչոտ եւ ամօթխած՝ փորձում է արդարանալ:

— Ընկեր Յանջեան, Հայոց Պատմութիւն չենք սովորել ,եւ մեզ արդիւնած է որեւէ դիրք կարդալ Հայոց պատմութեան մասին :

Յանջեանը դիտէր ամէն ինչ, բայց նրան խօսեցնում էր Հայկազեան արիւնը, որ եռում էր իր երակ՝ երում: Ուսանողի պատասխանից նա ժպտաց դառնօրէն : Եւ այդպէս նա ամէն տեղ էր եւ ամէն գործի մասնակից, բաժանող ամէնքի ղդացումները, լաւ թէ վատ :

Երկկ ճեմում էր նա Արովեան փողոցում: Իսկ այսօր... ոտիքն քիչ առաջ գուժեց եղերական մահը նրա, որ Թիֆլիզում, Հալբանոցի՝ իր աչխատած սենեակի մէջ «անճնապատն է եղել, անյայտ պարագաների տակ»: Գլխաւոր մղիչ ազդակը իր թոքերի երկարատեւ եւ անբուժելի հիւանդութիւնն է եղել: Բայց չրջած ղրոյցներն ուրիչ բան էր էլ աւելացնում: Այդ ղրոյցներին ամենազարմանալին այն էր, որ անճնապատի սենեակին առաջին այցելուներից ոմանք տեսել էին նրա գահի վրայ երկու զինդակի հետք... : Ուրեմն «անճնապան» էր եղել երկու զինդակով: Եւ ահա, առանց նախօրոք լուր տալու, Թիֆլիզից ժամանող դիացքով բերել էին նրա դիակը: Մի վաճառաբարձ վակոնի մէջ, մետաղեայ դագաղում դետեղուած: Դագաղը փակ էր եւ զօդուած ամէն կողմից: Նրանց հսկում էին երեք անծանօթներ :

Թէ որտեղից եւ ինչ ճանապարհով բերը եկել, հասել էր Երեւան եւ մտել տնից տուն: Արդ դուրս էին թափուել մեծ ու փոքրիկ... Մարդկային հեղեղը Արովեանը յորդել, լեցուել էր Մարքսի փողոցը եւ ճղուելով հարաւային պողոտայով՝ հասել էր կայարան: Այդ ընդհանուր ժխորի մէջ՝ լալիս էին չատեր, բարձրաձայն հայհոյում ինչ որ մէկին, եւ ամէն մէկն աչխատում էր չուտ հասնել տեղ, տեսնել դիակը Յանջեանի: Ամբոխի մէջ ուրախացողներ էլ կային: Ներքնատէս հրճուում էին նրանք , ուրիչ սպառնալիքների երազներով պարուրուած... Բայց տիրող ցասումը տիպում էր նրանց լսել... եւ չտապում էին հեղեղի հետ:

Մինչ ամբոխը չրջապատել էր կայարանն ամէն կողմից, Յանջեանի դագաղը դադնի եւ մէկ ուրիչ ճանապարհով տարել էին քաղաք, ուղիղ կուսակցական կենտրոն:

(Մնացեալը յաջորդով)

Գ. ՍԻՄԵՒՆԱԿ

Երբ ձոր կը սկսէր գրել

ՄՄԲ.— Եղիա Գասպարեան, ողբացեալ նկարիչ – թատերագիրը, երբ Եգիպտոս կը գտնուէր 1912ին, իր առաջին գրութիւնները ուղարկած էր Սուրէն Պարթեւեանի «Հոսանք»ին, «ՎՐՋԻՆ–ԳՐԻՉ ծածկանունով: «Հայրենիք»էն կը քաղենք հետեւեալ նմոյշները.—

Պարտէզին մէջ էինք:

— Ինչ գեղեցիկ է, յարեց նէ, ցոյց տալով ինծ խաւտուտիկ թռչուն մը :

Հրացանիս հաւուածով զետին ձգեցի թռչնիկը :

Տակաւին աչքերը բաց իրեն կընայէր, երբ զետնէն վերցուց զայն, ու համբուրեց: Արիւնը կը կաթկթէր հէգին մարմնէն: Պիտի մեռնէր:

Նէ ըսաւ ինծ.

— Որչափ չար էք, մեղք չէ՞ր.. Ախ եթէ ոյժ մը ունենայի, ներքին կեանք կուտայի ասոր, թող ապրէր.. Տես, սա միւսը, ծառին վրայէն մեղի կը նայի, տխուր է, թերեւս ասոր ընկերն ըլլայ...

— Այդչա՛փ դութ... Ուրեմն տուր համբոյր մը եւ կենդանացուր սա կիսամեռ սիրտս ...

Բայց նէ լուռ մնաց, եւ առջին նայելով՝ հեռացաւ ինձմէ, թողլով զիս առանձին՝ մեռած թռչնիկին հետ...:

(«Հոսանք», 1912, փետրուար) ՎՐՋԻՆ – ԳՐԻՉ

Մ Ե Ղ Ա՛ Ճ ...

Քոյր,

Երէկ միտքս չէր գործեր, հոգիս ալ թմրած էր. վայրագ գազան մը միայն ներսս կը տիրէր: Մեղքին ճամբային:

Այդ վայրկեանին յիշատակ չունէի, սէր չունէի, եւ ոչ ալ անցեալ...

Ու աղիճի մը գրկին մէջ գտայ ինքզինքս :

Ինչո՞ւ համար... Ջեռքերս դողալ սկսան, աչքերս մթագնեցան՝ երբ կինը ինձ ըսաւ .

— Դուն զիս կը սիրե՞ս ..

Մարգիտը, Մարիամն ու Գեղունց Շուշանը թեւ թեւի կը քալէին, կը խօսէին նոյն օրուան պատահած դէպքերու մասին, կը խօսէին համադարտ, հազիւ լսելի ձայնով:

— Մարգրիտ, ամէն ինչ լաւ անցաւ, կերանք, խմեցինք ու պարեցինք, բայց պայծառը չտիլը անցուց:

— Այդ ինչ պարել էր, պայծառը դէշ կնկայ մը պէս միսերը խաղցուց, աչք ու յօնք ըրաւ, քիչմնացեր էր որ Կանաչենց Տիգրանը ողջ-ողջ կլլէր, ամմամօթ :

— Պայծառը խենթեցած էր, վեր – վեր կը ցատկէր, կը պարէր ու կը պարէր որ Տիգրանի աչքը մտնէ, իր ծոծրակը երբ տեսնէ՝ Տիգրանը այն առեն անոր հետ կ'ամուսնանայ... :

Ժողովուրդը կը հոսէր դէպի դիւղը:

Վերջացած էր Համբարձման տօնը: Կանաչենց պարտէզը քօղուեցաւ մութով եւ լռութեամբ: Ծառերու վրայ՝ ծափի ու ճիչի միջոցներ: Գաղտնի հանդիպումներ՝ ծառերու տակ, ակօսերու մէջ՝ սիրոյ կայծեր ...:

Գիշեր: Պայծառի անառակ սէրը կառչեցաւ կիներու չուրթին ու լեզուին՝ դիւղմտաւ նորօրինակ դէպքի մը տխուր սարսուռովը...:

ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

Ճիշդ այն հարցումը զոր ինծի ըրիր մութ գիշերին մէջ՝ օտար նայուածքներէ հեռու՝ գլուխդ կուրծքիս վրայ ձգած ...

Առանց խօսելու ոտքի կանգնեցայ. յիշողութիւնս թեւ առաւ: Ճիչատակներ... բոլորը անցան մտքիս առջեւէն ... Աչքերս գետին խոնարհած՝ կը դիտայի դղջումի արցունք մը, որ այտերէս վար կը գլորէր :

Ու քեզի համար, սիրելիս, երէկ ես կոյս դուրս ելայ մեղքի ովկիանէն:

ՎՐՋԻՆ – ԳՐԻՉ

ՍԻՐՈՑ ԾԱՂԻԿԸ

Նոր հարսին սենեակը, թաղարին մէջ, նուրբ ցօղունով եւ փափուկ տերեւներով բոյս մը կ'աճէր:

— Սիրոյ – ծաղիկ է անունը, ըսաւ բարեկամը, հարսր հետը բերած է: Գիտէ՞ս ինչու այդ անունը տուած են իրեն. որովհետեւ սիրոյս պէս միշտ թարմ , միշտ կանանչ կը մնայ ամառ ու ձմեռ :

— Իսկապէս ալ կը վայելէ այդ անունը... Ուրեմն՝ այս մշտադալար ծաղիկը երկու սիրտերու փոխադարձ սիրոյն խորհրդանշա՞նն է...

Մնդաց :

Ծաղիկը խօսեցաւ իմ դիտողութիւններուս, եւ անոր բաժակէն թերթիկ մը փրցուցի, գետեղեցի յուշատետրիս մէջ:

Երկու ամիս ետքը, խեղճ բոյսը դեղնիլ սկսաւ: Հարցուցի. բարեկամս ոեւէ պատասխան չտուաւ :

Քանի մը օր վերջը՝ երբ կրկին այցելեցի, թաղարը նորէն իր տեղը գտայ, բայց այս անգամ պարապ ...

Հիմա ամիսներ անցած են, եւ բարեկամէս օրեր հետու, Ցուչատեարիս այն էջը բացի. ինչ գարմանք . բոյսր գտայ ճիշդ այն տեսքով ու գոյնով, երբ մօտէն բաժնեցի:

Այնթարթ կը նայիմ վրան... Ու չեմ դիտեր ինչ կ'անցնի մտքէս ..

«Փարոս», 1912 Մարտ ՎՐՋԻՆ – ԳՐԻՉ

Մաքուր տագնապ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ.— Վերջերս Նիւ Երքի օրաթերթէն «Սթար» յայտարարեց, «ցաւ ի սիրտ» թէ պիտի չկրնայ շարունակել իր հրատարակութիւնը որովհետեւ ի բաթական չատ անճուկ պայմաններու մէջ կր գտնուի:

«Սթար» ժառանգորդն էր ուրիշ օրաթերթի մը — P. M. — եւ սեփականութիւնը՝ մեծահարուստ հաստատութեան մը: Իր առաջին թիւը լոյս տեսաւ անցեալ յունիս 23ին եւ 186 թիւ հրատարակելէ ետք «հանգեաւ ի Տէր»:

Դիւրին գործ չէ թերթ հրատարակել Ամերիկայի մէջ: Նիւ Երքը ունի միայն ութը օրաթերթեր եւ ի՛ներորդի մը համար չուկայ եւ դրամագլուխ չկայ: Նոյնն է երեւոյթը Լոնտոնի մէջ ուր կը հրատարակուին հինգ առտուան ու երեք իրիկուան թերթեր:

Ցրանսայի մէջ կացութիւնը բոլորովին տարբեր է: Այնտեղ, հասնողը թերթ կը հրատարակէ՝ ըղհամբապէս առանց նիւթական ապահովութեան: Փարիզը ունի մօտաւորապէս քսան օրաթերթեր:

Հազիւ մէկ կամերկու օրկաններ ինքնաբաւ են, իսկ մնացեալները իրենց իւղով կը տապկուին: Ամէնէն բախտաւորն է — չատ հասկնալի պատճառներով — համայնավար «Իւմանիթէ»ն որ ունի օրական կէս միլիոնի սպառում :

Նիւ Երքի թերթերուն սպառումի հաւաքականն քանակն է 6 միլիոն ութ հարիւր հազար: Լոնտոնի համապատասխան դումարն է աւելի քան տասը միլիոն, որովհետեւ բրիտանական մայրաքաղաքին ութը օրաթերթերը ազգային օրկաններ են եւ կը ծախուին երկրին չորս կողմը :

Ցրանսայի մէջ մեծ յաջողութիւն է երբ օրաթերթ մը ծախուի հարիւր հազար: Նկկերվարկաններու «Փոփիւլէր»ր վերջերս իր ծաւալը կի – սեց : Մեր բարեկամները օտար պետութեան մը դանձը չունին իրենց տրամադրութեան տակ:

Հապա՞ մեր թերթերը :

Բացի «Հայրենիք»էն, չեմ կարծեր որ ունինք երկու կամ երեք թերթ՝ բոլորովին ինքնաբաւ: Դարձեալ, բացի «Հայրենիք»էն, չեմ կարծեր որ երկու կամ երեք թերթ ունին «չնորհքով» տպարան եւ խմբագրատուն:

Այս թշուառութեան առաջին պատասխանատուն, բնականաբար, հայ ժողովուրդն է, որուն ասկայն չտեսութիւնը թոյլ չի տար իրեն որ հայերէն թերթ կարդալու չափ «նուաստանայ» :

Արտասահմանեան Հայաստանի մէջ, ամէնէն մեծ սպառումը ունի «Հայրենիք»ը մօտաւորապէս օրական 4500՝ ամրողջովին վճարովի: Երկրորդը Փարիզի «Ցառաջ»ը: Մնացեալներուն համբանքին ծանօթ չեմ :

Անոնք որ երկու բառ անգլերէն կամ Ցրանսերէն գիտեն, աչք անգամ չեն նետեր հայերէն թերթերուն վրայ... որովհետեւ «Թայմզ»ը 50—60 էջ ունի, իսկ հայերէն թերթը, ամէնէն չատը, չորս էջ :

Անարդար է, անշուշտ պատասխանատու բռնել միայն ընթերցող հասարակութիւնը: Ամբաստրութիւններն ալ ունին իրենց մեղքը: Երբ հասնողը թերթ կըհրատարակէ — առանց բան հասկնալու լրագրական արուեստէն կամ հայերէն չարադրութենէն — չատ բնական է որ ժողովուրդը պէտք եղած հետաքրքրութիւնը ցոյց չտայ մեր մամուլին համդէպ:

Անցեալ օր, այս թերթը համրեց արտասահմանի հայերէն օրկանները — եօթանասունը եօթը: Բուն թիւը կը հասնի ինընաոսնի:

Ինչո՞ւ այս թերեւսութիւնը: Տասը, քսան օրաթերթ ու չարաթաթերթ չէի՞ն դոհացներ մեր ընթերցասէր ժողովուրդը :

Պատասխանը կուտայ բարեկամս .

—Զեվզե՛կ ենք եւ քիչ մըն ալ ինքնահաւան...

Համաձայն եմ : Ճ.

ՓԵՏՐ. 26.— Հայաստանի Պետհրատը լոյս ընծայեց Ռոմէն Ռոլանի «Ժան Քրիստոֆ» վէպին հինգերորդ հատորը: Առաջին չորս հատորները չատոնց լոյս են տեսել:

★ Իրանից հայրենադարձ Իշխան Գասեանը տեղաւորուած է Արտաշատի շրջանի Ազատաւանի գիւղում: Ստալինի անուան կոլխոզը նրանց ապահովել է աշխատանքով, բնակարանով եւ մնդուդով: Անցեալ տարուանից Ազատաւանին տները օժտուած են էլեկտրական լոյսով եւ ռատիօ բարձրախօսներով :

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (111)

ԹՈՒՐՈՍ ԼԵԻԼՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.

« ՍԱՀՄԱՆ ՔԱՋԱՑ, ՋԻՆՆ ԻՐԵՒԱՆՑ »

— Կ'երեւայ թէ Իշխանը մեկնած պիտի ըլլայ, ըսաւ Կոստանդին:

— Ո՞ւր, պատասխանեց եկեղեցականը:

— Ով գիտէ, այ պիսի մարդ մըն է որ դուլ դադար չգիտեր, մենք երբեմն իր հօրեղբօր վրայ կը զարմանայինք, բայց այս անցաւ զայն, լուիկ անխօս կը մտածէ, երբ որոշէ, ալ դադրիլ դադրիլ չի գիտեր, իր պատակին կը վազէ, տեսնենք, իմանանք թէ ո՞ւր է:

Մտան պալատը եւ տեսան Բարկէն որ ձեռքերը ետին կապած կը չրջագայէր, եւ երբ այս մեր երկու բարեկամները եւ բեռնակիրը ետեւէն տեսաւ որ կուգային, աննշմարելի ծիծաղ մը երեսին եկաւ, յիշելով այն կիպրոսի Ս. Մակարայ թաքստեան տպատամ վիճակի օրերը, երբ նոր դերբուելնէ ազատած սիրտը ի դող, դէպքերու ելքին կը սպասէին՝ անփորձ երիտասարդ Իշխան մը գերելնին ունենալով, որ յոյս կուտար իրեն Բարձիւն այն չափ քաջութեան եւ նախատեսութեան կէնի , բայց ով կը կարծէր թէ այ չափ խոհեմութեան պիտի ընկերացնէր եւ բոլոր իր պապերուն ըրածը քանի մը տարուան մէջ աւելիովը պիտի ընէր եւ գերազանցէր.

— Ոհ, Աստուած օգնական, հայր սուրբ, բարի ես եկեր:

— Ողջոյն, Բարկէն հայրիկ, Աստուած պահապան, պատասխանեց Հայր Սուրբը :

— Բայց Իշխանը ո՞ւր է , կը հարցնէր Կոստանդին:

— Իշխանը փայտս գնաց:

— Փայտս գնա՞ց: Բայց քու Իշխանիկդ յիրաւի զարմանալի մարդ է Բարկէն, չանկարծ կ'ելլէ ...

— Իմ Իշխանիկիս ըրածը թագաւորները չեն կրնար ընել, ես կ'ըսէի երբեմն թէ իր հօրեղբօր պէս թէ ըլլայ չատ է մեղի, բայց հիմա , հէ, ոչ հօրեղբայր, ոչ հայրը, ոչ պապը, Լուսաւորչայ պէս մարդ է պիտի ըսեմ ,թէ Աստուած չբարկանայ , քանի տարի է օր մը թեթեւ գործ մը չտեսանք:

« Դու, ես, այս Հայրը սուրբը իր կարդովը, կաթողիկոսը իր սուրբ մեռոնով. Աստուած վկայ թող ըլլայ, եղբայրասպան կ'ըլլար թէ որ Մլեհի խօսքերը օր մը միայն սէր... բայց իմ Իշխանիկս ամէն բան կը լսէր, գիտէր, ձայն չէր հաներ, սուտ խուլ կ'ըլլար:

« Օր մը՝ խղաստովանանք թող մնայ, քանի մը ամիս կայ Իշխանուհին ի՛չ ըսաւ.

« — Բարկէն հայրիկ, կ'ըսեն թէ Մլեհ իշխանը իր եղբայրը չսիրեր եւ անոր դէմ երբեմն կիրքով կը խօսի եւ սպառնալիք ալ կ'ընէ, իրա՞ւ է, պէ՞տք է հաւատալ:

« Հաւատա Կոստանդին, մեր եղբայրութիւնը վկայ, պաղեցայ մնացի: Իշխանուհին տեսնելով իմ չփոթութիւնս մէկէն վրայ բերաւ... չատ խելօք կին է. իրաւ որ մեր լեռներուն մէջ նմանը չկայ :

— « Ես չեմ հաւատար ինչ որ լսեմ, Բարկէն հայրիկ, մայրիկ չարալեզու են, խօսքերը ծուռ կը մեկնեն, վերադիր կը մեկնեն, վերադիր կ'ընեն, դուն որ ամէն օր պէս ես, թէ որ օգտակար դտնես՝ խրատէ դիմքը որ խոհեմ ըլլայ. իրաւ եղբայր են, բայց կրնայ մէկերնին պաղութիւն մտնել:

«Ես ամչցայ այս խօսքերէն, գիտէք թէ ամօթը ինձ համար էր, Մլեհին բան դրուցել պարապ էր, բայց պարտք է ըսի, դրուցեմ խղճմտանքէս ազատիմ, այս մտքին մէջն էի, մէկ մըն ալ Իշխանը ինձ օր մը յանկարծ երբ մինակ էինք .

— « Բարկէն հայրիկ, ըսաւ, քանի օր է դուն միտքդ կը յոգնեցնես, գիտեմ Մլեհին հետ խօսիլ կ'ուզես, կը պատրաստուիս չատ անգամ, կը տեսնեմ երբ Մլեհ իմ քովս գայ, ներս կը մտնես , դուրս կ'ելլես, միշտ հոս կ'ուզես գտնուիլ, հոգ մի ընէր, անոր սիրտը դէշութիւն չկայ, ան որ կը դրուցէ, չը գործադրեր. պարապ տեղ մի յոգնիր, չատ գնաց քիչ մնաց. Մլեհ խենթ խելօք դուրս կուտայ, անոր ամէն պակասութիւնը անդործութենէ է, չափր լեցուեցաւ, քանի մը օրէն Մլեհ գոհ եւ երջանիկ պիտի ըլլայ, դարձեալ կ'ըսեմ, հոգ մի ընէր եւ ոչ մէկու բան մր մի ըսեր :

«Իրօք, մէյ մըն ա լսեցինք թէ մեր վրայհոռոմները պատերազմի կուգան. Մլեհ փոխուեցաւ եղբօրը պէս ոչ մարդ կար՝ ոչ իշխան :

ԵՐԵՒԱՆ

— « Կ'ըսեն թէ դաշինքներու քաղաքականութիւնը նախապատճառն է քաղաքականութեան մը։ Դաշինքները կը կնքուին ի նախատեսութիւն ստորագրող պետութիւններէն մէկուն դէմ կատարուած յարձակումի, պաշտպանողական դոր – ձողութիւն մը կատարելու համար, համաձայն Միացեալ Ազգերու դաշինքին։ Կղզիացեալ երկիր մը դատապարտուած է կորուստի»։

Սպառազինութեանց մասին ալ խօսելէ վերջ, նախարարը շարունակեց.

— « Երբեք այնքան ճչգրիտ յանձնառութիւններ չենք ստանձնած որքան Գրիւսէլի մէջ ստորագրուած պայմանագիրներով եւ Ուղիղկիքընի մէջ պատրաստուած համաձայնութիւններով։ Այս կարգադրութեանց չնորհիւ պիտի կրնանք խուսափիլ կարգ մը ահարկու անակնկալներէ։ Որպէսզի կարենանք կազմակերպել մեր ազգ. պաշտպանութիւնը, պէտք է որ առողջ ելեւմուտք մը ունենանք »։

★ Դպրոցական հարցի մասին ալ բուռն վիճաբանութիւններ ծագած ըլլալով, վարչապետը հարկադրուեցաւ թախանձագին կոչ մը ուղղել Ազգ. ժողովի մեծամասնութեան.—

— « Կը խնդրեմ մեծամասնութենէն չխզել դիմադարը, նախ կարգի դնենք մեր ելեւմուտքը։ Ցետոյ մի մոռնաք որ մօտ են ընտրութիւնները»։

Ապրիան ալ մտահոգ

« ՅՈՐՁԱՓ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ ԿԸՆԴԴԻՄԱՆԱՑ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ »

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին առջեւ ծանրակչիռ յայտարարութիւններ ըլաւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ալեքսանդր, պարզելով Արեւմտեան Միութեան անդամ պետութեանց զինուորական կացութիւնը։ Այս առթիւ ըսաւ թէ մտադիր չէ Միութիւնը ի նախագահութեամբ կազմուած յանձնախումբը ծրագիրներ կը մշակէ, « ի նախատեսութիւն անակնկալ եւ ստիպողական պարագաներու»։ Ցետոյ բացատրեց թէ Անգլիա միշտ իր յոյսը դրած է հաւաքական պաշտպանութեան վրայ։ Եւ շարունակեց.

— « Աշխարհի ներկայ վիճակին մէջ բոլորովին անկարելի է երկրի մը պաշտպանութիւնը ապահովել առանձին։ Մենք այս տեսակէտը գործնապէս պարզած ենք Ֆրանսայի, Պելժիոյ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէմպուրկի հետ կնքուած համաձայնութեանց առեւ։ Յորշափ Ռուսաստան կը պահէ իր վերաբերումը (մերժում) խաղաղութեան եւ ապահովութեան մասին, մենք պարտաւոր ենք ստանձնել որեւէ բեռ որ անհրաժեշտ է, մեր ղերը կատարելու համար ի պաշտպանութիւն աշխարհի ազատ ժողովուրդներուն»։

Նախարարը յետոյ խօսեցաւ դաշնակից պետութեանց սպառազինութեան մասին։ Ալ դէն իսկ ռազմական օդանաւեր կը ճարուին Ֆրանսայի, Պելժիոյ եւ Հոլանտայի եւ աւելին պիտի հայթայթուի այս տարի։ « Հինգ երկիրներուն ազգ. պաշտպանութեան նախարարները սերտօրէն կ'աշխատին ելմտական նախարարներուն հետ, որով – հետեւ իւրաքանչիւր երկիր իր մասնաւոր խնդիրները եւ արտադրութեան կարողութիւնն ունի»։

Պատասխանելով համայնավար երեսփոխանի մը որ մտահոգութեան կը յայտնէր սպառազինութեանց մեծագումար ծախքերուն համար, նախարարը յայտարարեց.

— « Ասոնք այն պարտքերն են որոնց ընկերները Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ մէջ, յայտնապէս դործելով միեւնոյն օտար ներչնչումին տակ, վերջերս յայտարարեցին թէ պիտի ղղջանան ռուսական բանակները իրենց երկիրներուն մէջ։ Անոնց նպատակն է սա առասպելը տարածել թէ Արեւմուտքի խաղաղասէր եւ ժողովրդավար ազգերը յանկարծ փոխուած են աշխարհակալ նախայարձակնելու։ Այնոնց ուզածն է կասկած եւ պառակտում սերմանել, խախտելով երկրին դիմադրութեան կամքը համայնավարութեան դարանակալ յարձակման դէմ»։

★ Նորվեկիա պաշտօնապէս հրաւիրուեցաւ մասնակցելու Ատլանտեանի դաշինքին խորհրդակցութեանց։ Խորհրդարանը հաւանութիւն յայտնած է արդէն, բացի 11 համայնավարներէ։ Նորվեկիա միեւնոյն ատեն պատասխանեց Ս. Միութեան ծանուցագրին, որ կ'առաջարկէր ոչ – յարձակման դաշինք մը կնքել։

Կը կարծուի թէ Տանըմարքան ալ պիտի մասնակցի։ Իտալիա եւս դիմում կատարեց, մասնակցելու համար։

★ Նախագահ Թրումըն « դաւաճան» կոչեց Արեւմուտքի համայնավար առաջնորդները, որոնք յայտարարած էին թէ Ս. Միութեան կողմը պիտի բռնեն, եթէ պատերազմ ծագի Մ. Նահանգներուն հետ։

« ՖՐԱՆՍ–ՍՈՒԱՐ »ի սեփականութեան վէճին առթիւ, պաշտպան փաստաբանի դլխաւոր դերը ստանձնած է երիտասարդ հայ իրաւագէտը, Պ. Արման Իւթիւճեան, ընդդէմ Հաչէթի։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կազմակերպած է շարք մը դասախօսութիւններ իր խումբերուն համար։

Ա. շարքին համար կը հրաւիրէ իր խումբերը սովորական հաւաքատեղին, հետեւեալ օրերը.—

Կիր. 6 Մարտ Լա Սիոթայի խումբ ժամը 3ին։

Ուրբաթ 11 Մարտ, Սէնթ Ա՛թուան, ժամը 9ին։

Դասախօս՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՆՈՑԵԱՆ։

Նիւթ՝ « ՀԱՑ ՑԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՆԱԽՔԱՆ Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ»։ Կը հրաւիրուին նոյնպէս ծնողները ու բարեկամները։

(Շարունակելի)

Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան սարքած դասախօսութեանց երկրորդ շարքը խումբերու մօտ, իրենց սովորական հաւաքատեղին.—

Կիրակի 6 Մարտ, Էքս, ժամը 11ին։

Գչ. 8 Մարտ Սէն Ժէռոմ ժամը 9ին։

Գչ. 8 Մարտ Պ. Օտեօի խումբ ժամը 9ին։

Դասախօս՝ ընկեր Ց. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

(Շարունակելի)

Այրի Տիկին Մարիամ Բաբաջանեան, Պարոն Ցովհաննէս Բաբաջանեան, Տէր եւ Տիկին Բաւէլ Բաբաջանեան, Տէր եւ Տիկ. Տօքթ. Դուրգէն Մեծատուրեան, Այրի Տիկ. Թ. Բաբաջանեան (Թէհրան), Տէր եւ Տիկին Ց. Բաբաջանեան (Ռուսիա), Տիկին Շ. Մանուսաճեան (Մոսկուա), Տէր եւ Տիկին Բ. Մանուսաճեան (Մոսկուա), Տէր եւ Տիկին Կ. Մանուսաճեան, Տէր եւ Տիկին Պ. Բէկօփ եւ զաւակները (Մոսկուա), Տէր եւ Տիկին Ց. Խահակեան եւ զաւակները (Մոսկուա), Տէր եւ Տիկին Գասապեան եւ զաւակները (Մոսկուա), իւչպէս նաեւ Մեծատուրեան, Գուչէկիւլեան, Այրամճեան, Ախնազարեան, Զրուանդեան, Տասաղեան, Մանուկեան եւ Մելքոնեան ընտանիքները անհուն տխրութեամբ կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, քեռայրին, աղգականին ու բարեկամին՝

Պ. ԲԱԲԱՋԱՆ ԲԱԲԱՋԱՆԵԱՆԻ

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ 3 Մարտին, 69 տարեկան, Նէօյիլի Ամերիկեան հիւանդանոցին մէջ։

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի, վաղը, երկուշաբթի ժամը 2.15ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 ժան Կուժոն եւ մարմինը պիտի ամփոփուի Bagneux֊ի փարիզեան գերեզմանատունը իր ընտանեկան դամբարանին մէջ։

Մանաւանդ մահազդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

8 Մարտ, երեքշաբթի ժամը 20.30ին, Իսիի Cinéma Alhambraին մէջ, métro Mairie d'Issy։

Նախաձեռնութեամբ եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. « Նոր Սերունդի», (երաժշտութիւն Ա. Գ. Մեսումեանի)։ Եեմադիրը՝ Բ. Հապէչեան։ Պարուսոյց՝ Տիկին Հեղ. Թորոսեան։ Դիմայարդար՝ Կ. Օսմանճեան։ Ցուշարար՝ Պ. Ստ. Միսաքեան։

Նուագախումբ եւ երաժշտական դեկավարութիւն Ա.Ե. Գ. Մեսումեանց։

Տոմսերու դիները են.— 100, 150 եւ 200 ֆր.։ Կարելի է ապահովել իսի լէ Մուլինոյի Նոր Սերունդականներէն, իսկ թատրոնի օրը՝ կիշէն։

★ Գեւաւոր մէջ ներկայացուած Վաղարշապատի Մելիքները որեւէ կապ չունի Փարիզի եւ արուարձաններու մէջ ներկայացուած նոյն անունով օպերէթին հետ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔ

Բացուած է Ալաբաման Մզկիթին կից Արեւելեան ծաւօթ բաղնիքը։

ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ Հինգշաբթի ամբողջ օրը։ Իսկ ուրբաթ եւ շաբաթ կէսօրէ առաջ։

Իսկ ԱՅՐԵՐՈՒ համար Ուրբաթ եւ Շաբաթ կէս օրէ վերջերը եւ կիրակի ամբողջ օրը։

Մաքուր ու տաքուկ։ Բոլոդ վազեցէք Rue Goffroy St. Hilaire, métro Monge կամ Jussieu։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի ընկերական հաւաքոյթը՝ կիրակի 6 մարտ ժամը 4ին։ Ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Ֆ. Կ. ՄԱՔԻ Շավիլի մանուածինղին ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, մատուռ մանկապարտէզին մէջ։ Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանեէօ֊Քաշանի մանուածիղին դասախօսութիւնը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Դասախօս՝ ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ։ Նիւթը՝ « Արեւմտահայ գրական ձգտումները»։ Կը հրաւիրուին ներկաները եւս։

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ, 13 ՄԱՐՏԻՆ Bourg la Reineի մէջ, 76 Bld. Marechal Joffreժամը 4— 11։

Հաղորդակցութեան միջոց.— Métro Bourg la Reine կամ Porte d'Orléansէն 185 թիւ օթօպիւսով իջնել Place Condorcet։

ՀՐԱՒԷՐ.— Հ. Բ. Ը. Միութիւնը տրամադիր ըլլալով հովանաւորել Մարսէյլի եւ արուարձաններու հայկական դպրոցները, Միութեան Մարսէյլիմանուճիւղը կը հրաւիրէ անխտիր այնրոլոր դպրոցական իրաւասու մարմինները՝ որոնք փափաքող են այդ ձեռնարկէն օգտուելու, մինչեւ Մարտ 15 դրաւոր դիմում կատարել, մաս կազմելու համար ծրագրուած կազմակերպութեան։

ՄԱՐՏ 6ԻՆ

ՀԱՑ ԱՐԻՒՆԵՐՈՒ 18ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

Կազմակերպուած Հայ Արիւներու Միութեան Փարիզի Շրջանի Արիւներուն եւ Արեւոյշներուն կողմէ։ Կիրակի 6 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie, 28bis rue St. Dominique։

Մասնակցութեամբ Փարիզի սկաուտական օտար խումբերու, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական սկաուտական միութեանց։ Սկաուտական ճոխ յայտագիր, երգ եւ պար։

Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի հայերէն Molièreի « Les Fourberies de Scapin խնամուած բեմադրութեամբ, ինչպէս նաեւ Արեւոյշներու կողմէ « Հայկական Հարսանիքը»։

Մուտք՝ 300, 200 եւ 150 ֆրանք։ Հանդէսը կը սկսի ժամը ճիշդ 2.30ին, յայտագրին ճոխութեան պատճառաւ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՀԱՑԱԶԳԻ MEDIUM

Mme S. PAREZ

Կը գրաւի աստղագիտութեամբ, ձեռքի դիծերով, Tarots Egyptien եւ Horoscope։

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—6

ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՏՕՆ ՕՐԵՐԷ

կարելի է դրաւոր հարցումներու ալ պատասխանել հայերէն կամ ֆրանսերէն։

12 Passage Léon, Paris (18) métro Chateau – Rouge

Կատարեալ գաղտնապահութիւն։

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Տ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)

Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ձոխ մթերք գուլպայի « Շօսէթ»ի, ներքնազգեստներու, մասնաւորաբար չրջուն վաճառորդներու համար։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՈՒԱՐԱՒԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մատակով

Հրուշակը — ՀԷԼՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւնները են։

Վաճառել Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՋԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARAICH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. : GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 8 Mars 1949 Երեքշաբթի 8 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5789–Նոր շրջան Թիւ 1200 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գինն 6 Ֆր.

Ա՞նկա՞ռ թէ Բաւարաւոիմ

Միջազգային մամուլը եւ ականաւոր դէմքեր կը շարունակեն զանազան կարծիքներ յայտնել, Ն. Միւրթեան նախարարական փոփոխութեանց մասին: Մանաւանդ որ, խնդիրը կապ ունի Մոսկուայի արտաքին քաղաքականութեան, հետեւաբար եւ միջազգային կացութեան հետ:

Ամփոփենք վերջին տեղեկութիւններն ու տեսութիւնները, որոնք որոշ լոյս կը սփռեն փոփոխութեանց հետեւանքներու մասին:

Արտաքին գործերու նոր նախարարը, Գ. Վիշինսկի իբրեւ առաջին օրինական պիտի ուենայ, Գ. Կրոմիքօն, որ արդէն այդ պաշտօնը կը վարէր 1946 Դեկտեմբերէն ի վեր, երբ նշանակուեցաւ դեսպան պատուիրակ Միացեալ Ազգերու: Նշանաւոր հանդիպացաւ իր կարուկ «ոչ»երով, Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ: Անգամ մըն ալ առաջ քալեց, իրանի հարցին առթիւ:

Կը նշանակէ թէ Վիշինսկի եւ Կրոմիքօ տիրաբար պիտի վարեն Ն. Միւրթեան արտաքին քաղաքականութիւնը, իսկ Գ. Մոլոթով պիտի դրաւէ առաջնակարգ դիրք մը, ներքին քաղաքականութեան մէջ:

Այս տպաւորութիւնը կը գործեն Մոսկուայէն հասած վերջին լուրերը: Այս կարծիքն ունի Նաեւ... Քրավչենքօ, որուն հետ երկար տեսակցութիւն մը ունեցած էր «Տէյլի Մէյլ»ի աշխատակիցը:

Նախկին բոլշեւիկ պաշտօնատարին յայտարարութեանց համաձայն, եթէ Սթալին բացակայի հիւանդութեան կամ ուրիշ զբաղումներու պատճառով, Մոլոթով պիտի ստանձնէ ղեկավարութիւնը ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան: Ուրիշ խօսքով, կատարուած փոփոխութիւնը զգալապէս կը թեթեւցնէ Սթալինի բեռը: Ուրեմն Մոլոթով ոչ թէ աչքէ ինկած, այլ աւելի բարձրացած է:

Քրավչենքօ նշանակալից կը գտնէ նաեւ որ Գ. Միկոյեան թէեւ առաջացած է արտաքին առեւտուրի նախարարի պաշտօնէն, բայց կը մնայ փոխվարչապետ: Իր կարծիքով, այս պարագան այ կ'ապացուցանէ թէ Սթալինի պարտականութեանց մէկ մեծ մասը այժմ կ'իյնայ Մոլոթովի եւ Միկոյեանի վրայ: Միկոյեան պիտի չարունակէ ճարել կարմիր բանակին ամբողջ մթերքը եւ պաշարը, բացի զէնքերէն եւ ռազմանիւթերէն, կարճ խօսքով, ամբողջ սպառազինութիւններէն, որոնք ձգուած են հուչակաւոր Բերիային (երբեմն փոխարքայ Կովկասի, գերագոյն վարիչը՝ Զեկային, այժմ ներքին գործերու նախարար):

Գ. Վիշինսկիի անուանումը կ'ապացուցանէ թէ ամենազօր Քաղաք. Բիւրօն համաձայն է անոր վճռական քաղաքականութեան՝ արեւմտեան պետութեանց հանդէպ:

Ուրեմն, յարաբերութիւնները աւելի պիտի լարուին Ն. Միւրթեան եւ Անգլեսաքսոնների միջեւ: Միւս կողմէ զարկ պիտի տրուի բոլշեւիկեան գործունէութեան, ամբողջ Եւրոպայի մէջ. (Վիշինսկի Փրակա կը գտնուէր վերջերս, գաղտնի պաշտօնով մը):

Քրավչենքօ դիտել կուտայ նաեւ թէ Քաղաք. Բիւրոյին ներսը կը գտնուի գերագոյն բիւրօ մը, որուն վեց անդամները կը մնան անփոփոխ,— Սթալին, Մոլոթով, Միկոյեան, Անդրեյեւ, Վորոշիլով եւ Քականովիչ:

★ Ինչպէս Լոնտոնի եւ Ուշինկթընի, նոյնպէս Փարիզի մէջ լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւին Մոսկուայի նախարարական փոփոխութեանց, որոնք բարենշան չեն համարուիր: Ընդհակառակն, կը վախցուի որ Ն. Միւրթիւնր ճրնշումի բանեցնէ սկանտինաւեան երկիրներուն, Ֆինլանտայի եւ Եուկոսլաւիոյ վրայ: Կ'ըսուի թէ Ն. Միւրթիւնը դինուորական չարժումներ կը կատարէ Ռումանիոյ մէջ:

★ Ն. Միւրթեան Գերագոյն Խորհուրդը պիտի դումարուի հինգշաբթի օր, մասնակցութեամբ աւելի քան հազար պատգամաւորներու (դեսպաններ!): Կր կարծուի թէ Սթալին եւս ներկայ պիտի ըլլայ:

★ Վիշինսկի, որ Փրանսերէն եւ անգլերէն դիտէ, Ամերիկայի մէջ անուն չունի եւ իբրեւ «մեղ ամէնէն աւելի ատող մարդը»: Աւելի չատ փաստաբան եւ փաստաբէտ է քան քաղաքագէտ:

Ազանդակ պատմութեան մը առթիւ

Ազգ. Ժողովի Փետրուար 24ի նիստին մէջ, պատգակղմեան երեսփոխան մը, Գ. Անառէ Միւթէր, պարզելով բոլշեւիկեան գործունէութեան զանազան ծալքերը, հետեւեալ քնարեր առասպելը պատմած էր.—

« ... Դիտել կուտամ թէ—ասիկա իրողութիւն մըն է զոր ձեր ուշադրութեան կը յանձնեմ, որովհետեւ կարեւոր է — աւելի քան 250.000 հայ, դաղթականներ կը գտնուին խորհրդակցական մարմնի մը հրամանին տակ: Ես ունիմ ամբողջական ցանկը անոր բոլոր անդամներուն, որոնք մեծ մասով համակիրներ են,— Զօր. Կորկաով, Բժ. Գալշեան, Ա.Ճէմեան, Պահրի, Ֆրէնկեան:

« Ահաւասիկ վարիչները այդ կոմիտէին որոնք պիտի համախմբեն վերոյիշեալ 250.000 հայ դաղթականները, եւ հետեւաբար վաղը մեր երկրին մէջ պիտի կազմակերպեն բանակ մը, ուղղակի հաւատարիմ՝ Մոսկուայի»: (Մի›աղներ եւ բացագանչութիւններ ծայրայեղ ձախակողմէն):

Ամբողջ պատմութիւնը այնքան այլանդակ է որ, տեղական մամուլն անգամ չարձանագրեց, բացի մէկ – երկու աննկարեւոր թերթերէ:

Յետին ոստիկանն ալ գիտէ թէ որքան Հայեր կը գտնուին Ֆրանսայի մէջ եւ ինչով կը զբաղին:

Մենք չուզեցինք զբաղիլ այս ցնդաբանութեամբ, սպասելով որ Գաղթ. կեդր. Գրասենեակը անմիջապէս յայտարարութիւն մը կը հրատարակէ տեղական մամուլին մէջ: Կը թուի թէ նորէն Գ. Զոպանեանի ձեռք են այդ հոդը:

Փարիզի խորհրդարանական «Ձայն»ը եւ ռամկավար շաբաթաթերթը այս պատմութիւնն ալ կը չհաղորդեն, «բաներ մը հասկցնելու համար»:

Կը սպասենք որ աւելի բաց խօսին:

Ի պատիւ վարչապետ HENRI QUEUILLEի

Օտար Մամուլի Ընկերակցութիւնը իր հերթական ճաշերուն վերջինը կազմակերպած էր ի պատիւ վարչապետ Գ. Henri Queuilleի (Մարտ 4):

Ճաշէն անմիջապէս վերջ, Գ. Վինտէ, Ընկերակցութեան նախագահը, խօսք առնելով շնորհակալութիւն յայտնեց վարչապետին որ հաճած էր պատուել օտար լրագրողները: Միեւնոյն առեն չնորհաւորեց վարչապետին կորովի գործունէութիւնը:

Գ. Քէօյ, իր կարգին բացատրելով Ֆրանսայի ներկայ կացութիւնը, յայտարարեց թէ՝ հակառակ բոլոր անախորժութեանց, պէտք չէ յուսահատիլ Ֆրանսայիապագայէն: Ցիշեցուց թէ օտար լրագրողներու դերն է միշտ հաւատարիմ մնալ յաւիտենական Ֆրանսային: Ցետոյ հրաւիրեց ներկայ լրագրողները հարցումներ ուղղել որոնց սիրայօժար պիտի պատասխանէր:

Պատասխանելով նահանգային ընտրութեանց մասին եղած հարցումի մը, վարչապետը բացատրեց թէ այդ ընտրութիւնները քաղաքական նշանակութիւն չունին: Իր կարծիքով, ցանկին գլուխը պիտի ըլլան ընկերվարականները, անկախները եւ արմատականները:

Ճաշին ներկայ էին նաեւ «Ցառաջ»ի երկու աշխատակիցները:

ՍՈՑԻԱՑԻ 15 աւետարանական պատուելիներ – րուն վճիռը պիտի արձակուէր երէկ, երկուշաբթի: Ընդհ. դատախազը ծանրագոյն պատիժները պահանջած էր չորս գլխաւոր ամբաստանեալներ – րուն համար: Հետագիրը կ'ըսէ թէ դատավարութեան վերջին օրը բոլորն ալ կրկին ղղջում յայտնեցին, հետեւեալ յայտարարութիւններով. — «Կ'ուզեմ Հայրենասիրական ճակատի հերոս մը դառնալ»:— Թոյլ տուէք որ ծառայեմ ընկերվարութեան:— «Գթացէք մեր կիներուն եւ զաւակներուն»: Երկու ամբաստանեալներ յայտարարած են թէ 3000 — 16000 էջ համակրավար գրականութիւն կարդալով բանտին մէջ, հասկցած են ճըշմարտութիւնը եւ չարաչար կը ղղջան:— Ադատ մնացած 60 պատուելիներ նոր Գերագոյն Խորհուրդ մը պիտի ընտրեն, ճանչնալով Պուլկարիոյ ներկայ վարչաձեւը եւ ամէն կապ խզելով արտասահմանի հետ:

Մոլոթով եւ Միկոյեան պաշտօնաւանկ

ՎԻՇԻՆՍԿԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ

Մարտ 4ին Մոսկուայի անթելը եւ գործակալութիւնը պաշտօնական զեկոյց մը հաղորդեցին, որ կը ծանուցանէր թէ փոխ–վարչապետ Մոլոթով արձակուած է արտաքին գործերու նախարարի պարտականութենէն եւ իրեն յաջորդած է Գ. Վիշինսկի: Զեկոյցը միեւնոյն առեն կը հաղորդէր թէ Գ. Միկոյեան եւս արձակուած է արտաքին առեւտուրի նախարարի պաշտօնէն, եւ իրեն յաջորդած է Գ. Մենչիկով:

Աւելորդ է ըսել թէ երկու լուրերն ալ չատ խոր տպաւորութիւն գործեցին Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ, տեղի տալով զանազան մեկնութեանց:

Առենէ մը ի վեր խորհրդաւոր զրոյցներ կը շրջէին Մոսկուայի մէջ, կառավարութեան անդամներու եւ Քաղաք. Բիւրոյի յարաբերութեանց մասին: Իրազեկներ կ'ըսէին թէ Բիւրօն երկու մասին բաժնուած է: Այսպէս, Թղթակից մը կը պատմէր թէ Քաղաք. Բիւրոյի 13 անդամներէն եօթինին կարծիքով, պաղ պատերազմը չափազանց երկար տեւեց եւ հարկ է վերջ տալ, եթէ չեն ուզեր տեղի տալ յարաճուն վտանգներու: Նոյն աղբիւրին համաձայն, միւս վեց կուսակիցները կը մինչեւ ծայրը երթալու: Եօթը չափաւորներուն մէջ ամէնէն կարեւոր դէմքերը կը համարուէին արտաքին առեւտուրի նախարարը, Անաստաս Միկոյեան փոխ վարչապետներէն Քականովիչ եւ ներքին նախարարը, Բերիա: Այսպէս կամ այնպէս, լրջօրէն խախտած էր Մոլոթովի դիրքը: Մանաւանդ այն որ կը վերագրէին Պերլինի պաշարման առթիւ ծագած դժուարութեանց պատասխանատուութիւնը:

Ամէն պարագայի մէջ, խնդիրը չէ լուսաբանուած տակաւին: Եթէ Սթալին դժգոհ էր Մոլոթովի քաղաքականութենէն եւ կ'ուզէ կարգադրութեան եղանակ մը գտնել արեւմտեան պետութեանց հետ, ինչո՞ւ ասպարէզ կը քաչէ Վիշինսկին, որ չատ աւելի անհաչտ է, ինչպէս տեսանք Միացեալ Ազգերու ժողովներուն մէջ: Ցետոյ, նոյնիսկ անգլեւսաքսոն շրջանակներու մէջ Մոլոթովի համբաւ կը վայելէր իբրեւ չափաւոր տարր:

Կարծողներ ալ կան թէ Սթալին կ'ուզէ իրեն յաջորդ նչանակել Մոլոթովը, առանց հիմնական փոփոխութիւն մը կատարելու արտաքին քաղաքականութեան մէջ:

Հաւանական է որ Վիշինսկի աւելի վճռական դիրք մը բռնէ արեւմտեան պետութեանց հանդէպ, մանաւանդ նկատի առնելով Ամերիկեան դաշինքին յաջողութիւնը: Բայց, ինչպէս դիտել կուտայ Le Mondeի թղթակիցը, այս պարագան չի կրնար պատերազմի յանդիլ: Ուշինկթընի քաղաքական շրջանակներուն մէջ այն կարծիքն ունին թէ Ն. Միւրթիւնն ալ պատերազմ չուզեր, ծանրաբեռնուած րլլալով երկրին վերաշինութեամբ եւ ուրիչ հոգերով:

ՀԻՆԵՐԸ ԵՒ ՆՈՐԵՐԸ՝ ԻՐԵՆՑ ԳՈՐԾԵՐՈՎ

Վիաչեսլաւ Մոլոթով, որ տասը տարիէ ի վեր կը վարէր Ն. Միւրթեան արտաքին քաղաքականութիւնը, ծնած է 1890ին եւ բոլշեւիկեան կուսակցութեան յարած է 1906ին: Անդամ Փեթրոկրատի (Լենինկրատ) յեղափոխական կոմիտէին, 1921ին ընտրուեցաւ ընդհ. քարտուղար կեդր. կոմիտէին, 1930ին նշանակուեցաւ վարչապետ, իսկ 1939ին՝ արտաքին նախարար, յաջորդելով Լիթվինովի: Եղած է գործակիցը Սթալինի՝ առաջին Մեծ Պատերազմէն ի վեր եւ այդ մտերմութեան չնորհիւ էր որ Քաղաք. Բիւրոյին անդամ նչանակուեցաւ 1925ին, Լենինի մահէն վերջ: Իրբեւ արտաքին նախարար, իր ամէնէն «պատմական» գործն եղաւ 1939 Օգոստոս 23ին Հիթլերի հետ կնքած դաշինքը, որ փութացուց պատերազմը:

1941ին, երբ սպարապետ Սթալին կը ստանձնէր վարչապետութիւնը, Մոլոթով նշանակուեցաւ փոխանորդ, պահելով հանդերձ արտաքին գործավարութիւնը (1946 Մարտ 20էն վերջն էր որ գործավարութիւնները կոչուեցան նախարարութիւն,—իրենց բառով՝ «մինիսթրութիւն»):

Նոր նախարարը, Անտրէյ Վիշինսկի, այն որ Վրացիներուն կը պարգեւէր կարս – Արտահանը, ծնած է Օտեսա, 1883ին: Արհեստով փաստաբան, անդամ սոցիալ դեմոկրատ կուսակցութեան, բոլշեւիկեան կառավարութեան միացաւ հոկտեմբերեան յեղափոխութենէն վերջ (1917): Հետզհետէ բարձրանալով Ն. Միւրթեան բնդհ. դատախազի օգնական նչանակուեցաւ 1933ին: Ինքն էր գլխաւոր ամբաստանիչը քաղաք. կարեւոր դատերու, մանաւանդ 1937—38ի մաքրադործումներուն ատեն, երբ խմբովին մահուան դատապարտուեցան կուսակցութեան հիմնադիր եւ վարիչ անդամները, Զինովիեւ, Պուխարին եւն.: 1940ին նշանակուեցաւ առաջին օգնական արտաքին նախարարութեան, 1943ին Ալժէ դնաց իբրեւ Ն. Միւրթեան ներկայացուցիչը միջդաշնակցային յանձ–

(Խորհրդ. շարունակութիւնը Գաղթ. Գ. էջ)

Թուրիոյ եղեռնութիւնը միշտ խափուռ

Թուրքիոյ Ազգ. ժողովին մէջ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան, նոր ելմտացոյցին քննութեան առթիւ: Ընդդիմադիր երեսփոխանները, Ատանա Մենտերէս, քննադատելով կառավարութեան քաղաքականութիւնը, յայտարարեց.

— Իրողութիւն է որ պետական պարտքերը կ'աւելնան օրէ օր, եւ երկրին տնտեսական կացութիւնը կը վտանգանայ հետզհետէ: Երկրին վճարողական կարողութիւնը ցամքած է եւ հայրենակիցներուն ուսերուն վրայ դրուած են անհաւանի տուրքեր: Տնտեսական պետակախտացումի դրութիւնը իր սխալ կիրարկումով՝ ժխտական ազդեցութիւն գործած է գործի աշխարհին եւ աղետնարեալական կեանքին վրայ: Կառավարութիւնը վնասակար միջամտութիւններով խափանեց երկրին տնտեսական զարգացումը: Փոխանակ ընդգրկելու չափաւոր եւ երկրին չահերուն համապատասխան քաղաքականութիւն մը, կառավարութիւնը հետեւեցաւ անմտրագիր քաղաքականութեան մը, առանց իր միջամտութիւններուն եւ իրաւասութեանց սահմանները դնելու: Իր այս ընթացքով իսկապէս բեռ մը հանդիսացաւ մեր տնտեսական կարգուսարքին վրայ:

Մեր երկրագործութիւնն ալ դեռեւ բարձր թողի եղած է, երկրագործական Դրամատունը որ ութսուն տարուան կեանք ունի, դեռ 80 միլիոնի դրամագլուխ չունի, մինչ Սիւրմէրպանքի, էթիպանքի, Իմլաք պանքասիի նման հաստատութիւնները, որոնք հազիւ քանի մը տարուան կեանք ունին, արդէն իսկ միլիոններ բարդեցին իրենց դրամագլխուն վրայ: Մեր հողագործական արտադրութիւնը չորս միլիառի կը մօտենայ, մինչ երկրագործութեան համար բացուած վարկը 150—200 միլիոնը չանցնիր: Զրարաչխական կազմակերպութիւնը չափազանց նախնական է, «Թրաք-Թէօր»ը 30 տարի առաջ մտաւ մէկ երկիրը եւ սակայն հազիւ 300—500 հատ ունինք այսօր անկէ: Այն երկիրները, որ երկու տարի առաջ անօթի էին դեռեւ, այսօր ինքնաբաւ եղած են եւ ցորեն կ'արտածեն նոյնիսկ:

Միւս կողմէ, ապրուստի սղութիւնը ճշմարիտ տառապանք մը եղած է հայրենակիցներուն համար: Ոչ միայն տառապանք մը, այլեւ անտեսանելի հիւանդութիւն մը եւ ցաւ մը: Պաշտօնեաները սահմանափակ եկամուտ ունեցողները եւ մասնաւորներ ալ ստիպուած են ամէն տեսակ զրկանքներու դիմել, որպէսզի կարենան ապրիլ: Ասոնք ամենէն աղէտաւորները կը կազմեն: Ամէն տեսակ ապրանքներու գիները ամէն օր կը բարձրանան, ամէն օր նոր գիներ կը դրուին, որոնք անհասանելի կը դարձնեն ամէն տեսակ ապրանքներ: Ասոնց հետեւանքով ամէն տեսակ ոճիրներ կը գործուին, գողութիւններ, կողոպուտներ, սպանութիւններ, ինքնասպանութիւններ: Ամէն օր կը լսենք ասոնց մասին: Ամէն օր կը կարդանք թերթերուն մէջ: Ամէն օր կը տեսնենք մեր շուրջը: Ամէն օր կը զգանք մեր վրայ: Ամէն օր կը տառապինք:

Մեր երկրագործութիւնն ալ դեռեւ բարձր թողի եղած է, երկրագործական Դրամատունը որ ութսուն տարուան կեանք ունի, դեռ 80 միլիոնի դրամագլուխ չունի, մինչ Սիւրմէրպանքի, էթիպանքի, Իմլաք պանքասիի նման հաստատութիւններ, որոնք հազիւ քանի մը տարուան կեանք ունին, արդէն իսկ միլիոններ բարդեցին իրենց դրամագլխուն վրայ: Մեր հողագործական արտադրութիւնը չորս միլիառի կը մօտենայ, մինչ երկրագործութեան համար բացուած վարկը 150—200 միլիոնը չանցնիր: Զրարաչխական կազմակերպութիւնը չափազանց նախնական է, «Թրաք-Թէօր»ը 30 տարի առաջ մտաւ մէկ երկիրը եւ սակայն հազիւ 300—500 հատ ունինք այսօր անկէ: Այն երկիրները, որ երկու տարի առաջ անօթի էին դեռեւ, այսօր ինքնաբաւ եղած են եւ ցորեն կ'արտածեն նոյնիսկ:

Միւս կողմէ, ապրուստի սղութիւնը ճշմարիտ տառապանք մը եղած է հայրենակիցներուն համար: Ոչ միայն տառապանք մը, այլեւ անտեսանելի հիւանդութիւն մը եւ ցաւ մը: Պաշտօնեաները սահմանափակ եկամուտ ունեցողները եւ մասնաւորներ ալ ստիպուած են ամէն տեսակ զրկանքներու դիմել, որպէսզի կարենան ապրիլ: Ասոնք ամենէն աղէտաւորները կը կազմեն: Ամէն տեսակ ապրանքներու գիները ամէն օր կը բարձրանան, ամէն օր նոր գիներ կը դրուին, որոնք անհասանելի կը դարձնեն ամէն տեսակ ապրանքներ: Ասոնց հետեւանքով ամէն տեսակ ոճիրներ կը գործուին, գողութիւններ, կողոպուտներ, սպանութիւններ, ինքնասպանութիւններ: Ամէն օր կը լսենք ասոնց մասին: Ամէն օր կը կարդանք թերթերուն մէջ: Ամէն օր կը տեսնենք մեր շուրջը: Ամէն օր կը զգանք մեր վրայ: Ամէն օր կը տառապինք:

Հայ երիտասարդութիւնը

Երիտասարդութիւնն է ազգի մը յոյսն ու ապագան: Հինները այսօր կան, վաղը չկան: Ազէկ կամ դէշ՝ անոնք իրենց դերը կատարեցին եւ մի առ մի կ'անհետին պատմութեան բեմէն: Երէց եւ կրտսեր սերունդներուն միջեւ դիրքի եւ զեկավարութեան պայքարը թէեւ միշտ ալ գոյութիւն ունեցած է, բայց ըստ էութեան իմաստ պայքար մըն է: Կեանքը իր օրէնքները ունի եւ անյեղլի ընթացքը: Աշխարհի բնական կարգը այ՛պէս է, որ ուզես թէ չուզես ծերացածները իրենց տեղը պիտի զիջին երիտասարդներուն, որոնք իրենց թարմութեամբ ու եռանդով կուգան իրենք զիրենք պարտադրելու:

Մեր իրականութիւնը քիչ մըն ալ տարբեր պատկեր կը պարզէ ուրիշներուն հետ բաղդատած: Հայութեան ենթարկուած կոտորակումները, բնաջնջումը եւ գաղթը պատճառ եղան որ սերունդներու յաջորդականութիւնը ընկալեալ սովորութեամբ տեղի չունենայ: Նախորդ մեծ պատերազմը խոշոր բաց մը առեղծեց, մեր զեկավարներն ու մտաւորականները մէկ առ մէկ, զանգուածաբար անհետացան եւ ազգային չքմեղ փչրուեցաւ: Ժամանակէն առաջ հայ երիտասարդութիւնը զեկավար աթոռներու կոչուեցաւ եւ պատասխանատու դերեր ստիպուեցաւ վերցնելու:

Աւելի քան քառորդ դարէ ի վեր հինի եւ նորի պայքար չունինք: Ընդհակառակն ամէն տեղ եւ ամէն ժամ գործի հրաւէր կայ նորերուն՝ որովհետեւ մեր կարիքը երբ չափազանց շատ են եւ գործող ուժերը անբաւարար:

Մշակոյթի, հանրային ասպարէզի թէ քաղաքական գետնի վրայ, տարեց սերունդէն քանի մը մոլեռներ միայն մնացած են, իրրեւ հեղինակութիւն ու սրբութիւն: Անոնք չալուածակ կոչ կ'ուղղեն նորահասներուն, որպէսզի յառաջ անցնին, տեղ դրաւեն եւ արժեցնեն իրենց ուժերը: Ոչ մէկ ազգի մէջ կը հանդիպիք հայրական այն դուրգուրանքի եւ սրտագին քաջալերանքին, զոր մեր մեծերը կ'ընծայեն կրտսերներուն:

Մրցակցութի՞ւն, անհանդուրժողութի՞ւն, նախանձ.— Աւելորդ է այդ մասին խօսիլ իսկ: Հայ ժողովուրդի պարզած գործի ասպարէզը փառքի աթոռներ չունի. ոչ ալ նիւթական վարձատրութիւններ: Զոհաբերման, ինքնաժխտումի, տառապանքի եւ չարաշեւ մաշումի անհրապոյր դաշտ մըն է մեր ազգային կեանքը, որ պէտք ունի ուժեղ եւ անհագ բազուկներու՝ արդասաւորելու համար: Ով որ կոչում եւ ուժ կը զգայ իր մէջ այդ խոպան դետինը հերկելու, ով որ նուիրումով դիտէ երջանկանալ՝ անոր առջեւ բաց է ասպարէզը: Թող հրամմէ եւ թող վստահ ըլլայ որ ջերմ ընդունելութիւն պիտի գտնէ՝ ամէնէն առաջաւոր դիրքերու վրայ:

Ամբողջ խ դիրը թեկնածուներու գործի ընդունակութիւնն է, հաւատքը, գիտակցութեան ամրութիւնը, պատրաստութիւնը եւ զոհողութեան պատրաստակամութիւնը:

Որքա՞ն երջանիկ պիտի զգար ինքզինք վաստնամեայ կամ հօրանատուս ամեայ յոդնատապ հայ քաղաքական գործիչը, վաստակաւոր կրթականն մշակը եւ դէպի մայրամուտ հակուած հայ դրագէտը, տեսնելով խոստմնալից երիտասարդ մը, որ իր ձեռքէն կը խլէ գաղափարի դրօշը, որ տիրարար կը դրաւէ իր տեղը եւ ջլապինդ բազուկներով կը շարունակէ բանալ իր կէս ձգած ակօսը: Կա՞յ աւելի մեծ մխիթարութիւն քան հանգիստ սրտով մեռնելու զոհունակութիւնը: Գիտնալ որ աչքդ բաց չգիտի հեռանաս այս աշխարհէն, վստահ ըլլալ որ գործդ արժանաւոր ձեռքերու յանձնեցիր:

Ո՞ւր է մեր երիտասարդութիւնը, որ անդիմադրելի ալիքի մը պէս փոթորկէր Հայոց կեանքը եւ պարտադրէր իր հզօր կամքն ու իղձերը:

Ո՞մանք չատ յոռետես են այս հարցին մասին եւ խիստ դժգոհութիւն կ'արտայայտեն, կրկնելով անվերջ սովորական զարճած դանդատ մը.— «Նորերը դուրկ են գաղափարական թռիչքէ. սինիման եւ պարահանդէսը իրենց հետաքրքրութեան կեդրոնը կը կազմեն. լուրջ գործեր չեն կարդար, լուրջ խնդիրներէ հաճոյք չեն առներ, եւն»:

Ուիշներ հաստատելով հանդերձ յիշեալ մեղքերը, աւելի ներողամիտ են եւ տիրող աննպաստ պայմաններու չքմեղանքով կը փորձեն արդարացնել երիտասարդութեան մեղկութիւնը:

Ամերկայական եւ սրտցաւ քննութիւն մը ցոյց ալիքներին եւ ազմկում առաջնուան պէս: Տարեցտարի մեծանում է Պանթէոնի ածուն: Իսկ այդ բոլորի մէջ, մի ա՛յլ տեղերման կայ, հողին հաւասած: Շղթայել են նրան, իր ժողովուրդի պէս, բանտել կրպակների ահաւոր կապանքներում:

Աղասի Յանջեանի անունն դերեզմանն է այդ:

— Գ. ՇԻՇԵՆԱԿ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԳԵՐԵԶՄԱՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Երեկոյ էր: Այդ ժամերին, բոլոր Երեւանցիները, թողած պատսպարան եւ ամէն գործ, դուրս են գալիս զբօսանքի, մեծ մասամբ Աբովեանի վրայ: Մայթերով չարժուել չի լինում, զբօսողխմբերը, քայլում են փողոցի ամբողջ լայնքով: Երթեւեկող բազմութիւնը այնքան խուռն է լինում եւ մարդաշատ, որ դժուար է առանց որոշեալ ժամադրավայրի՝ հանդիպիլ փնտռած մէկին: Այդ ժամերին կառքեր չէին անցնում Աբովեանից: Զբօսնում են միչեւ ուշ երեկոյ, պատմում իրար ամենօրեայ գործերի եւ հոգերի մասին:

Այդ եւ երեկոյ Երեւանի սո՞ւզ էր պատեր, թէ մի տագնապային իրարանցում, չէր հասկացուում: Մի սեւ հարցականի տխուր քանդակներն էին սառել ամէն մէկի դէմքին: Մի դոյժ, մի երկու նախազգութիւն, տակի ու վրայ էին արել բոլոր հոգիները, եւ հիմա, ամէն մէկն իր մտերիմի էր փնտռում, մի ստոյգ լուր իմանալու: Զնայած իւրաքանչիւրը գաղտնի էր եւ անողոք, բայց դաղտնիքի խաւար ծալքերն ամատչելի էին, բացարձակօրէն:

— «Ե՞րբ ...», «Ո՞ր տեղ ..», «Ի՞նչպէս...», «Ինչո՞ւ» հարցերնիկին զնդակի պէս արձակում ամէնքի շրթներից, եւ նրանդիպում էին փնտռած մէկին: Դիմացինը անակնկալի եկած՝ քարանում էր տեղում ... բայց չկար պատասխան,, շրթունքները սեղմած, եւ աչքերում արտասուքը խեղդելով, աշխատում էր խոյս տալ խօսակցի կասկածոտ հայեացքից...

Երեւանի երեկոյեան լրագրերում ոչինչ կար որ լուսաբանէր հարցի մութ ծալքերը: Գրագէտ թէ անդրադարձ, այն օրն ամէն մէկի ձեռքին լրագիր կար: Շատեր կարդում էին, ուրիշներ ունկնդրում: Նրանք նայում էին յաճախ սեւ չրջանակի մէջ, Յանջեանի նկարին: Սուգը յատկ էր նրանց կոկորդում: Ճմլում էին լրագիրը, ճմլում իրենց սիրտի մէջ, ճմլում այ՛պէս անողոք, ինչպէս իրենց սիրտն էր ճմլում այդ պահին:

★

Արտակարգ դիշերն էր Երեւանում: Լուսին չկար, զեփիւռ չկար: Աստղերն էին նայում վերից: Փողոցների լոյսերն աղօտ, երթեւեկող ամբոխը ահաբեկ: Ցոյսի ոչ մի նշոյլ: Ռատիօն իր ամենօրեայ մեղեդին էր մանում:

Այդ երեկոյ, ժամանակից առաջ, ոստիկանները եւ բեւեռային փողոցում: Երեւան քաղաքի դարպասները, արդէն հանդրիճուած էին զինուած խմբերով:

Երկրում, սահմանների վրայ, արտակարգ վիճակ էր յայտարարուած: Ամէն տեղ ժողով, հաւաքոյթ:

Կէնտկոմի չէնքի լոյսերը վառուեցին մինչեւ առաւօտ: Զինուած պահակները հսկում էին չէնքին, շրջում փողոցներում:

Հեռաւոր դիւղմայրաքաղաքներից եկել էին անուանի, մեծ մարդիկ, այլ եւ ա՛յլ մարդիկ: Եկել էին պատժելու հայ ժողովուրդին:

Նոյն գաղտնապահութեամբ, Յանջեանի դագաղը դետեղել էին զոյդ բանտարկեալների փորած դերեզմանափոսում եւ կրպակեան թա՛ձր չաղախով լցրել փոսը, ծածկել անհետ: Ոչ սուգ, ոչ ծաղկեպսակ եր, ոչ իսկ յուղարկաւորների թափօր... Գերեզմանոցի մուտքը արդիլուած էր ամէն կողմից:

Երեւանում, մի քանի օր, եւ ոչ մի թերթ լոյս չտեսաւ՝ չէր խօսում նաեւ ռատիօ Երեւանը:

Օրեւ, նոյեմբերը՝ Մոսկովայից փոխանցուղ կարճ ու տատրակալի լուրերն էին միայն, չատերի անհասկնալի:

Օտար եւ անծանօթ եկեւորներով լեցուել էր Երեւանը:

Հազար դլխանի մի հրէշ էր ծնկել Հայաստանի կրծքին, եւ լկում էր, լափում նրա սիւտր հայրենասէր: Եւ եկրի ամէն անկիւնում, դարանակալ աչքերը խուղարկու, դնում էին, հետեւում հետապնդում, որսում, բռնի կորդում ամէն նուիրական դաղտնիք: Կեանքը մահուան ճիրանների մէջ էր օրհասան էր ապրում:

Համալսարանները թափուր էին, ոչ ուսանող, ոչ դասախօս էր մնացել: Դպրոցները դարձել էին զմռսւկի եւ խաղերի վայր: Գործարան թէ դրասենեակ, խանութ թէ ճաշարան, բոլորը, բոլորը կան-չեւում էին հաւաստագննութեան, անօրէնից, մինչեւ վերջին ծառան: Եւ ով տեսել, ու ճանաչում էր Յանջեանին, բանտէր առաջնորդում:

Ամբողջ Հայաստանի մտաւորական ընտրանին, առանց դաւանանքի եւ կուսակցական խորութեան ձերբակալեցին ու քշեցին, աքսորեցին առանատանր հեռաւոր հիւսիսի:

Հայ ժողովուրդը դլխատուեց, զրկուելով իր մտքի եւ բազուկի լաւագոյն մարդիկներից: Մեր մտաւորներն ու գրքերը այրեցին: Խորտակեցին մեր վերելքի ճամբանիշը բոլոր:

Դեռ հոսում է Հրազդանը, զարնւում ժեռոտ

ՓԱՐԻԶԻ ԼԵՀՀԱՀ

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.

«ՈՍՏՈՐ ՀԱՋԱՆ, ՁԱՅՆ ԻՄԻՆԸՆ»

Հիմա պիտ սիրելու Ա[illegible]ն ու տանը նո-
սիկով ու խորտիկ, ծխելիքը նստած, օդին
ներքո ու Եղբոր ձեռ՝ ի տաքուկ ու ի ծխելիք
ու ձեռքը ի Եղբոր ուրախ, ի ծխելիք ու ի
Շատ ի ուրախ ու ի ծխելիք ու ի ծխելիք
ու ի ծխելիք

Նաժողովին մէջ։ Մասնակցած է եալթայի ժողովին (1945ին), Գերմանիոյ անձնատուրեան պայմանագրին ստորագրութեան (1945 Մայիս)։ Եղած է Ե. Միութեան ներկայացուցիչը Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովներուն։

Անաստաս Իվանովիչ Միկոյեան հայ բանուորի մը զաւակն է, 54 տարեկան, ծնած՝ Թիֆլիս։ Ինքն ալ դպրանոց մը յաճախած է ինչպէս Սթալինին, բայց յետոյ աստուածաբանական ուսումը մէկդի դնելով, նուիրուած է յեղափոխական գործունէութեան։ Մասնակցած է Ա. Մեծ պատերազմի կամաւորական դասակերտուն։ Բոլշեւիկեան յեղափոխութենէն վերջ կարգ մը քաղաքական պաշտօններ վարեց Կովկասի մէջ, յետոյ ընտրուեցաւ անդամ Կեդր. Կոմիտէին, իսկ 1943ին Քաղաքբիւրոյին։ Պարենաւորման գործակալ էր 1931էն 1938, երբ ուսումնասիրական պատյտ մը կատարեց դէպի Մ. Նահանգները։ Անդամ էր երկրին պաշտպանութեան կոմիտէին, գերմանական արշաւանքէն վերջ, միշտ պահելով արտաքին առեւտուրի նախարարի պաշտօնը։ Պատերազմի չրջանին կը վարէր ամբողջ երկրին պարենաւորումը։

Մեծ հիկով, որ Միկոյեանի կր յաջորդէ, անոր օգնական էր 1948 Յունուարէն ի վեր։ Նախապէս եղած է օգնական անտառային ճարտարագործութեան նախարարին, եւ նախագահ՝ Գահիրէի խորհրդային առեւտրական պատուիրակութեան։ 46 տարեկան է։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ Մարտ 4ին 1ի դէմ 9 ձայնով հաւանութիւն յայտնեց որ Իսրայէլի պետութիւնն անդամ ընդունուի Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան։ Տասնըմէկ անդամներէն դէմ քուէարկած էր Եգիպտոս, իսկ ձեռնպահ մնացած՝ Անգլիա։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ 221ի դէմ 296 ձայնով մերժեց անձեռնմխելի հանգամանքէն զրկել Պ. Մարսէլ Քաչէնը, իբրեւ տնօրէն «Իմանիթէ»ի, նկատելով որ անուանարկիչ գրութիւնը ստորագրուած է, բայց նոյն իրաւունքէն զրկեց ուրիշ համայնավար երեսփոխան մը, Կարոտի, որ «տոլարի կառավարթը» (մարզպետ) անուանած էր Պ. Ռ. Շումանը, 1947ին, երբ ան վարչապետ էր։

ԻՐԱՆի կառավարութիւնը յուշագիր մը ուղղեց Թէհրանի խորհրդային դեսպանին, բողոքելով այն ամբաստանութեան դէմ թէ ամերիկեան պատուիրակութիւնները զինուորական խարիսխ մը վերածած են երկիրը, ընդդէմ Ե. Միութեան, թէ նպաստ իշխանութիւնները կը դործեն իբրեւ օտար գործակալներ» եւն.։

ԻԲՐԵՒ ԼՐՏԵՍ ձերբակալուեցան Միացեալ Ազգերու խորհրդային պատուիրակութեան անդամներէն մէկը, Վալտ-Թէն Կուպեչեւ, 32 տարեկան, եւ Ամերիկուհի մը, Օր. Փիւտիթ Քափլըն, 27 տարեկան։ Այս վերջինը ժամադրութիւն տուած էր ռուս պաշտօնատարին, անոր յանձնելու համար կարդ մը գաղտնիքներ՝ Մ. Նահանգներու դատական նախարարութենէն։ Գաղտնի ոստիկաններ փողոցէ փողոց հետապնդելով երկուքն ալ ձերբակալեցին։ Ուռչինկթընի խորհրդային դեսպան- բողոքեց, բայց անօգուտ։ Հարիւր հազար տոլար երաշխաւորութիւն պահանջուած էր, առժամապէս ազատ արձակելու համար Պ. Կուպիչեւը, քսան հազար ալ՝ ամերիկացի օրիորդին։

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆի ԴԱՇԻՆԲԻՆ բանակցութիւնները կը շարունակուին Ուշինկթընի մէջ։ Նորվեկիա – յէն վերջ, Տանըմարքան ալ պատուիրակութիւն մը ղրկած է, մասնակցելու համար։ Նորվեկիա պատասխանելով Ե. Միութեան Փետր. 5ի ծանուցագրին, մերժեց ոչ – յարձակման դաշինք մը կնքելու առաջարկը։

ՀԱՅԱՐԱՒՈՐ ԿԻՆԵՐ կիրակի օր ցոյցեր կատարեցին Փարիզի եւ գաւառի մէջ, նախաձեռնութեամբ համայնավարներու, բողոքելու համար «հակախորհրդային պատերազմին դէմ»։ «Իւմանիթէ» կը գրէ թէ երկու հազար կիներ ալ ցոյց մը սարքած էին Ցոնթկնպլոյի մէջ, դաշնակցային սպայակոյտին չէնքին առջեւ, աղաղակելով. — «Ելէք գացէք, Պ. Մոնթկոմըրի» (Մեծն Բրիտանիոյ սպարապետը)։

ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՐՏ 10 թերհաչիւ մը վճարելու պարտաւոր են այն հարկատուները որոնց 1948ի տուրքը 20.000 ֆրանքէն աւելի է։ Հակառակ պարագային 10 % յաւելում պիտի կատարուի։

ԱՇՈՒԻՆի վաճառումը ազատ է Մարտ 7էն մինչեւ Յուլիս 1։

ՆՊԱՍՏԸՆԿԱԼ ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿՆԵՐՈՒ թիւը, որ 27.496 էր Յունուար 1ին, 30.254ի բարձրացած է Փետրուար 1ին։ Միայն Սէնի նահանգին մէջ 16.708էն բարձրացած է 18.471ի։

ՄԱՀՈՒԱՆ դատապարտուեցան երկու քահանաներ, Լեհաստանի մէջ, իբրեւ անդամ ահաբեկչական կազմակերպութեան մը որ կ'ամբաստանուի թէ 55 հոգի սպաննած է։ Վարիչն ալ մահուանդատապարտուեցաւ, իսկ ուրիշ քահանայ մը՝ ութ տարուան։ Պատերազմէն ի վեր միայն մէկ քահանայ մահուան դատապարտուած, բայց յետոյ նեղրում ստացած էր։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կազմակերպած է չարք մը դասախօսութիւններ իր խումբերուն համար։

Ա. չարքին համար կը հրաւիրէ իր խումբերը սովորական հաւաքատեղին, հետեւեալ օրերը. — Գչ. 8 Մարտ Սէն Ժէռոմ ժամը 9ին։
Ուրբաթ 11 Մարտ Ste. Margueritteի խումբ ժամը 9ին։

Դասախօս՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՒՈՑԵԱՆ։

Նիւթ՝ «ՀԱՑ ՑԵՂԱՓոխԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՆԱԽՔԱՆ Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ»։ Կը հրաւիրուին նոյնպէս ծնողները ու բարեկամները։

(Շարունակելի)

Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան սարքած դասախօսութեանց երկրորդ չարքը խումբերու մօտ, իրենց սովորական հաւաքատեղին.—

Գչ. 8 Մարտ Պ. Օտտօի խումբ ժամը 9ին։
Ուրբաթ 11 Մարտ, Սէնթ Ա՛նթուան, ժամը 9ին։

Դասախօս՝ ընկեր Ց. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

(Շարունակելի)

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղի Ահարոնեան խումբի կողմէ, կիրակի 20 Մարտ, ժամը 3.30ին Sociétés de Bienfaisanceի սրահին մէջ, 44 rue de Rennes, St. Germain des Prés։

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Եւրոպական պար մասնակցութեամբ կարօ Սարեանի նուագախումբին։ Գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ։

Ց. ՕՇԱԿԱՆի ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Salle de Géographieի (184 Bld. St. Germain: Métro St. Germain des Près) մէջ տեղի պիտի ունենայ յիշատակի երեկոյ ողբացեալ գրագէտ Ց. ՕՇԱԿԱՆի համար։

Պիտի նախագահէ Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ։

Պիտի խօսին Պ. Պ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Մ. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ եւ Հ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ։

Իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Փարիզի հայ եկեղեցիին երգչախումբը՝ դեկավարութեամբ Պ. Ն. ՍԵՐԳՈՅԵԱՆի, Օր. ՀԱՑԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ, Տիկ. Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ, Տիկ. Ա. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ, Պ. Ա. ԳՄԲԻԹԵԱՆ, Օր. Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ եւ Ա. ՈՒԼՈՒՊԼՑԵԱՆ։

Մուտքը ազատ է։ Ծախքերուն մասնակցելու համար չրջաբերութեան հանուած են 150 հրաւիրատոմսեր։ Դիմել «ՑԱՌԱՋ»ի խմբագրատունը, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆի գրատունը, Իսի լէ Մուլինօ ՋԱՏԻԿԵԱՆի սրահատունը, Ալֆորվիլ դերձակ Պ. ԱՇՈՏ ՆՇԱՆԵԱՆին։

ԱՆԱՅԻՍԻ ՑՈՐԵԼԵԱՆԸ

Այս կիրակի ցերեկ ժամը 2.30ին, Սորպոնի Ռիշելիէօ ամփիթատրոնին մէջ տեղի կ'ունենայ, վաթսունամեայ գրական եւ հանրային գործունէութեան յորելեանը ՏԻԿԻՆ ԵՒՓԻՄԻ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆի (ԱՆԱՅԻՍ)։ Նախագահութեամբ Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆի։ Այս առթիւ ուղերձներ պիտի արտասանեն զանազան միութեանց ներկայացուցիչները, ծանօթ արուեստագէտներ։ Մուտքը ազատ է։

Նուէրները ուղարկել յանձնախումբի նախագահ Պ. Նուպար Ցուվհաննէսեանի, 14 rue du Soleil, Paris (20), C. Ch. Postaux, Paris 7065–15։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ընկեր Պօղոս Գորգիկեան ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկեր Գ. Քիւրկճեանի իր հօր Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՔԻՐԿՃԵԱՆի մահուան առթիւ։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. — Պահրի ընտանիքը Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին հազար ֆրանք կը նուիրէ Պ. ԳՐ. ԵԱՉՃԵԱՆի մահուան առթիւ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԱՐԱՄ ԵՆԹԱԿՄԻՏԷին (Անիէռ–Պ. Քոլոմպ) ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Շաւիլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, մատուռ մանկապարտէզին մէջ։ Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի Պանեէօ–Քաշանի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Դասախօս՝ ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ։ Նիւթը՝ «Արեւմտահայ դրական ձգտումները»։ Կը հրաւիրուին համակիրները եւս։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Փեւժէյէն Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Կիրակոսեան իրենց սիրելի հօրաքրոջ զաւկին ԱԻԵՏԻՍ ԱԻԵՏԻՍԵԱՆի մահուան առթիւ (Ապատամ.) ցաւակցութիւն կը յայտնեն տիկնոջը, զաւակներուն եւ եղբայրներուն (Ամերիկա), (Պարսկաստան) եւ փոխան ծաղկեպսակի 2000 ֆրանք կը նուիրեն վէթ. Ֆոնտին, «Ցառաջ»ի միջոցով, եւ հազար ֆր. ալ «Ցառաջ»ի տպարծման Ֆոնտին։

ԱԶԱԶՈՒՐԿ կրետեանի համար հարիւր ֆրանք կը տրամադրէ Պ. Արամ Աբթին։ Ստանալ «Ցառաջ»էն։

ԲԱՑՕՒՄԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Հ. Ց. Դ. ՍԷՆ ԼՈՒԻ ՆՈՐՍԵՐՈՒՆԴի ՍԻԱՄԱՆԹՕ խումբի կողմէ, 12 Մարտ չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 66 Պուլըվար Սէն Լուս, լ'Իօվրի սրահին մէջ։ Մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի ՊԵՐՃ ՊՈՕՇԵԱՆի

ՍՕՍ ԵՒ ՎԱՐԴԻԹԵՐԸ (4 արար)

Պատրաստուեցէք այս գեղեցիկ հանդէսին։

INSTITUT ARMENIENի ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

NUIT DE LA VOILETTE

Շաբաթ 19 Մարտին, ժամը 21.30էն մինչեւ առաւօտ, Copacabanaի չքեղ սրահին մէջ, 168 rue Fbg. St. Honorée, Yoska–Nemeth/Tzigane նուագախումբը։

Գիշերային հագուստը պարտաւորիչ է։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Վիլ Ժիւիֆի մէջ աշխատելու համար կօշիկի լաւ գործաւոր մը որ դիտնայ թէ հին եւ թէ նոր դործեր չինել։

Դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆի ամէն օր կէսօրէ վերջ, 7 rue Godot de Mauroy, Paris (9)։ Հեռաձայն Opéra 01–08։

Chaussures «GIB—ERT»

18 Ave. de Paris Vincennes — Dau. 18.01։

10 % զեղչ անոնց որ կը ներկայացնեն «Ցառաջ»ի այս կտրօնը։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔ

Բացուած է Ալբանական Մզկիթին կից Արեւելեան ծանօթ բաղնիքը։

ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ Հինգշաբթի ամբողջ օրը։ Իսկ ուրբաթ եւ չաբաթ կէսօրէ առաջ։

Իսկ ԱՅՐԵՐՈՒ համար Ուրբաթ եւ Շաբաթ կէս օրէ վերջերը եւ կիրակի ամբողջ օրը։

Մաքուր ու տաքուկ։ Բոլորդ վազեցէք Rue Goffroy St. Hilaire, métro Monge կամ Jussieu։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՁՆ

LE BOSPHORE Մառխոով

Հրուշակը — ՀԷՒՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են։

Վաճառի Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՃԷՍՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HAKAICH Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վճ. տարեկան 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. : GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 9 Mars 1949 — Չորեքշաբթի 9 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5790 — Նոր շրջան թիւ 1201 — խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՅԱՋՈՂԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Ամերիկեան Եւրոպայի 21րդ Շրջանային Ժողովը, Մարտ 1ին յաջողութեամբ աւարտեց իր աշխատանքները :

Չորս օր տեւող այս ժողովը, նախանձախնդրութեամբ եւ մանրամասնօրէն քննելով լրացող տարեշրջանի մեր գործունէութիւնը, գոհունակութեամբ եւ արդար հպարտութեամբ հաստատեց նոր եւ կարեւոր նուաճումներ՝ նախորդ Շրջ. Ժողովի դծած ծրագրով :

Համեմատաբար երիտասարդ մեր կազմակերպութիւնը այս շրջանին մէջ, զարձեր է այլեւս ամրակուռ եւ ինքնավստահ ուժ մը : Մեր ընկերներու զոհաբերութեան բարձր ոգին, չերմեռանդ հաւատքն ու գործելու վճռական կամքը, Հ. Ց. Դաշնակցութեան նպատակներու իրականացման համար, իրական աղբիւրը կը հանդիսանան մեր ուժին :

Մեզմէ անդարձ հեռացողներու եւ մեր պայքարի սպառիչ բեռան տակ յոգնած տարէց ընկերներու տեղ, միշտ նորերն են, որ ամուր դիրքեր կը գրաւեն մեր շարքերուն մէջ :

Նոր Սերունդը՝ կազմակերպուած եւ դաստիարակուած Դաշնակցութեան չունչին տակ, այլեւս իր տեղն ունի մեր բոլոր շարժումներուն մէջ :

Հաւատարիմ մեր վերջին Ընդհ. Ժողովի դրծած հիմնական ուղեդծին, մեր ընկերներու եւ մարմիններու յարաճուն ճիգերով, մենք նոր դիրքեր ապահոված ենք հանրային կեանքին մէջ

Մեր գաղութի պարկեշտ եւ ողջմիտ լայն զանգուածները — համակիր եւ չէզոք — մեզի հետ են միշտ, հակառակ թշնամիներու կողմէ հիւսուած դեհիկ բանսարկութեանց :

Կուսակցական՝ թէ հանրային կեանքին մէջ մեր ճեռք բերած իրական արդիւնքներէն մեկնելով, մեր շրջանի Գերագոյն Ժողովը գծեց յառաջիկայ տարեշրջանի գործունէութեան ծրագիրը :

Ընդհանուր եւ համազգային հարցերու շուրջ, պիտի չարունակենք մեր ուղին՝ ճշդուած եւ ճեւակերպուած մեր Ընդհ. Ժողովին կողմէ :

Ծանօթ ներքին եւ արտաքին բոլոր անյապաղ պայմաններուն եւ դժուարութիւններուն, պիտի չարունակենք մեր ճիգը, միշտ քայլ մը աւելի յառաջանալու վճռական հաւատքով :

Ազգային ներքին կեանքին մէջ, ամրապնդելով իրական գործակցութիւնը հայկական չահերուն նուիրուած տարրերուն հետ, պիտի չարունակենք մեր պայքարը անոնց դէմ որ մեր արժէքները կը զոհեն օտար չահերու :

Միշտ պարկեշտ եւ հաւատարիմ՝ հիւրընկալ երկրին հանդէպ, աւելի քան երբեք զգուշանալով խառնուիլ անոր ներքին գործերուն, մեր պարտականութիւնը պիտի ըլլայ արթուն պահել հանրային կարծիքը, որպէսզի տեղի չտրուի որեւէ թիւրիմացութեան, մանաւանդ ներկայ տագնապալի օրերուն :

Մեր պարտաւորութիւնները յաջողութեամբ իրականացնելու համար, պիտի կրկնապատկենք մեր աշխատանքները, ալ աւելի զօրացնելու, զարգացնելու եւ թարմացնելու մեր ուժերը : Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը այս պարագային ալ պիտի դառնայ մեր դուրգուրանքի առարկան :

Այս ընդհանուր դիծերուն մէջ ներկայացնելով մեր տարեկան գործունէութեան հաշուետուութիւնը, եւ նոր տարեշրջանի ծրագիրը, մենք կոչ կ'ընենք մեր համակիր եւ չէզոքհայրենակիցներուն օժանդակել մեզի, աւելի գործնական եղանակով, իրականացնելու մեր առջեւ դրուած խնդիրները :

Վստահաբար անկուսակցական զանգուածին կ'ուղղենք մեր այս կոչը, որովհետեւ մենք այն համոզումն ունինք, որ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը իր հիմնական առաջադրութիւններով եւ նպատակներով կը ներկայացնէ հայ ազատատենչ ժողովուրդին կամքն ու ճիգը :

Դաշնակցութեան դրօշին տակ, Դաշնակցութեան կազմակերպուած եւ միշտ կենդանի ուժը արթուն պահակն է մեր ազգային պայքարին :

Միացեալ ճիգերով ամրապնդենք մեր պայքարը, ապահովելու համար ազգային յաղթանակը :—

Միացեալ, անկախ եւ ազատ Հայաստան :

Կեցցէ՛ հայ ժողովուրդը :

Կեցցէ՛ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը :

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱԿԻ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆՔ

Եղկելին Աբէլ յամառօրէն չարունակելով օրն ի բուն սուտեր թխելու, մաղձ թափելու եւ մուր քսելու պաշտօնը, երկկ քսութիւն մը եւս թողուցած էր իր բանջարանոցին մէջ :

Երրորդ էջի վերջին սիւնակին վրայ, դիմակաւոր չոչորթի մը ստորագրութեան տակ, ապած էր գրութիւն մը, որ՝ Շ. Միսաքեանի կը վերագրէր Կովկասեան Համադաշնակցութեան նուիրուած խմբագրական մը, 1930 Սեպտ. 30 թուականով : (Ձայն Փարիզի, 8 Մարտ 1949) :

Կը հրաւիրենք Պ. Աբէլ Նազարեանը անմիջապէս հրատարակել «Յառաջ»ի 1930 Սեպտ. 30ի խմբագրականին լուսանկարը — այն մասը ուր կ'երեւայ իր արտատպած գրութիւնը, մեր խմբագրին ստորագրութեամբ :

Ընթերցողները կը յիշեն թէ ուրիշ առթիւ այ հարցումներ ուղղած ենք այս պարոնին, զզուելի վերագրումներու առթիւ, բայց քաջ Նազարը խուսափած է :

Կը սպասենք լուսանկարին, լրացնելու համար մեր ըսելիքը :

Ալպանիական դաշինքը պատրաստ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Ալպանիական դաշինքը պատրաստ է արդէն եւ պիտի հրատարակուի այս չաբթու : Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը երկուշաբթի օր իր մօտ հրաւիրեց եւրոպական վեց պետութեանց եւ Թուրքիոյ դեսպանները, լրացնելու համար դաշինքին բնագիրը : Այս առթիւ զրոյց կը չրջէր թէ Իտալիան ալ պիտի հրաւիրուի մասնակցելու, մանաւանդ որ ամերիկեան Ֆերակոյտին արտաքին գործերու յանձնաժողովը այլեւս չընդդիմանար անոր անդամակցութեան :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, քանի մը վիճելի կէտեր ալ կարգադրուելէ ետք, դաշինքը վերջնական ձեւ ստանալով, պիտի հաղորդուի անդամ կից պետութեանց :

★ Տանըմարքայի արտաքին նախարարը, որ Ուաշինկթըն հրաւիրուած է, յայտարարեց թէ ստիպուած են դէպի արեւմուտք ուղղել իրենց աչքերը, իրենց իսկ պաշտպանութեան համար : Ուրեմն այս փոքր երկիրն ալ պիտի միանայ Ատլանտեան դաշինքին :

★ Մոսկուայի նախարարական փոփոխութեանց առթիւ, Փարիզի, Լոնտոնի եւ Ուաշինկթընի մէջ դիտել կուտան թէ Մ. Միութեան մղած պայքարը սաստկանայ թէ մեղմանայ, արեւմտեան պետութեանց առաջին պարտականութիւնն է պատրաստ դտնուիլ ամէն պատահականութեան հանդէպ :

★ Կ'ըսուի թէ Մ. Նահանգները թելադրած են Շուէտի որ նուազեցնէ իր արտածումները դէպ ի Մ. Միութիւն եւ արեւելեան եւրոպայի միւս երկիրները : Կ'ըսեն թէ նոյն առաջարկը պիտի ըլլայ 19 «Մարշըլեան» երկիրներու :

★ Արեւմտեան եւրոպայի Միութեան մասնակցելու համար, պաշտօնական հրաւէրները ուղղուեցան ուրիշ հինգ պետութեանց,— Իտալիոյ, Իրլանտայի, Տանըմարքայի, Շուէտի եւ Նորվեկիոյ : Ուրեմն տասը պետութեանց ներկայացուցիչները Մարտ 28ին ժողով պիտի գումարեն Լոնտոնի մէջ, հաստատելու համար եւրոպայի Միութեան Խորհուրդը : Լաւատեսներ կը կարծեն թէ այս ծրագիրն ալ պիտի յաջողի, ամուր ճակատ մը կազմելու համար Մ. Միութեան դէմ, քաղաքական թէ տնտեսական :

★ Ուաշինկթընի դիւանագիտական չրջանակներուն մէջ ծրագիրներ կը մշակուին, ռազմական պիտոյքներ ճարելու համար եւրոպական պետութեանց, — հրասայլ, թնդանօթ, օդանաւ եւն. : Առ առաւելն երկու միլիառ տոլար ծախս կը նախատեսուի, վերազինելու համար արեւմտեան եւրոպան :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Բչ) .—Սթերլին 1062 (1225), տոլար 318.60 (416), զուից. ֆրանք 79.90 (103) : Նափոլէոն 4925, սթերլին 5925, զուից. ոսկի 4725, տոլար (20) 23.500, ճոյլ ոսկի 682.500 ֆր. :

Գաղ պատերազմի պատճառակից

ՆՈՐ ԵՆԹԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՆԱԽԱՔԱՐԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԹԻՒ

Միջազգային մամուլը կը չարունակէ աւելի կամ նուազ վաւերական տեղեկութիւններ հրատարակել, Մ. Միութեան նախարարական փոփոխութեանց մասին, որոնց մանրամասնութիւնները հրատարակած էինք երէկ :

Ինչպէս բացատրած էինք, իրազեկ չրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ Մոլոթով եւ Վիչինսկի ոչ թէ պաշտօնանկ եղած, այլ արձակուած են իրենց պարտականութիւններէն, ուրիշ աւելի կարեւոր պաշտօններ ստանձնելու համար : (Երէկ «Ֆիկարօ»ն ալ կը բացատրէր թէ հեռագրին ուղարկուած բառը պաշտօնանկութիւն չէ, այլ «պարտականութենէ արձակում» : Տես երէկուան «Ցառաջ»ը) :

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ մամուլը նոյն ձեւով կը չարունակէ պայքարը Մ. Նահանգներուն եւ արեւմտեան պետութեանց դէմ, ապացուցանելու համար թէ անոնք նախապատրաստակ պատերազմ կը պատրաստեն Մ. Միութեան դէմ, իսկ այս վերջինը յաջողութեամբ կ'ընդդիմանայ, աջակցութեամբ չատ մը բարեկամներու : Մայրաքաղաքի օտար դիւանագիտական չրջանակներուն մէջ ալ այն տպաւորութիւնը կը տիրէ թէ Մոլոթով եւ Միկոյեան աւելի բարձր պաշտօններ պիտի վարեն, արձակուելով նախարարական պարտականութիւններէն : Մանաւանդ որ, երկուքն ալ կը պահեն իրենց միւս պաշտօնները,— անդամ Քաղաքբիւրոյի եւ փոխ – վարչապետ : Մանաւանդ Մոլոթով պիտի կրնայ աւելի սերտօրէն գործակցիլ Սթալինի հետ, տիրաբար վարելով երկրին գործերը :

Մոսկուայի մամուլը նախարարական փոփոխութիւնը հաղորդեց 12 տող զեկոյցով մը, որ կը բաղկանար 60 բառերէ :

« Կարմիր Աստղ», Մ. Միութեան բանակին պաշտօնաթերթը, չաբաթ օր խմբագրականով մը կը կրկնէր թէ Մեծն Բրիտանիոյ վարիչ չրջանակները «զանազան յարձակողական զինակցութիւններ կը դարբնեն տենդագին աճապարանքով » : Միեւնոյն ատեն կ'աղդարարէր թէ մօտերս տըղայ տեսական տագնապ մը պիտի ծագի դրամատիրական աշխարհին մէջ :

Թերթը այս առթիւ կը յիշէ եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ մղուած պայքարը՝ ի նպաստ Մ. Միութեան եւ ի պաչտպանութիւն խաղաղութեան : Իր տեղեկութեանց համաձայն, Մ. Միութեան Ամերիկացի բարեկամները չաբաթ մը բանախօսութիւններ եւ ժողովներ սարքած են եւ թռուցիկներ պիտի ցրուեն ամբապնդելու համար երկու երկիրներուն բարեկամութիւնը : Անգլիոյ մէջ ալ մօտ մէկ միլիոն բանուորներու ներկայացուցիչները կ'աչխատին նոյն ուղղութեամբ եւ կը յայտարարեն թէ թոյլ պիտի չտան որ պատերազմ յայտարարուի Մ. Միութեան դէմ : Միչտ նոյն աղբիւրին համաձայն, Ֆրանսայի մէջ «խաղաղութեան եւ ազատութեան ռազմիկները» որոչած են նամակ մը ուղղել նախադահ Թրումընի, յայտնելու համար իրենց ընդդիմութիւնը՝ Ատլանտեանի դաչինքին : Թերթը նոյն տրամադրութիւնները կը տեսնէ սկանտինաւեան երկիրներուն մէջ, ուր հազարաւոր Շուէտացիներ, Նորվեկիացիներ եւ Դանիացիներ «զանգուածներու զայրոյթից բողոքները կը յայտնեն միջազգային յետաչրջութեան զինուորական արկածախնդրութեանց դէմ» : Եւ վերջապէս կը յիչէ Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Իտալիոյ, Գերմանիոյ, Նորվեկիոյ, Մեքսիկայի եւ ուրիշ երկիրներու համանման կուսակցութեանց յայտարարութիւնները, որոնք արեւմտեան աչխատաւորներու անհուն յարգանքը եւ սէրը կը յայտնեն Մ. Միութեան հանդէպ եւ դործօն ընդդիմութիւն՝ միջազգային յետաչրջութեան ճակատին դէմ» :

ԶՐՈՑՑ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՄԱՍԻՆ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ Թուրք մամուլին կարծիքով, Պ. Վիչինսկիի անդամանումը բան մը պիտի չփոխէ Մ. Միութեան արտաքին քաղաքականութենէն : Անչուչտ Մոսկուա ուչադրութեամբ կը հետեւի այն խորհրդակցութեանց որ կը կատարուին Եւրոպայի մէջ, Միջերկրականի դաչինք մը եւս հաստատելու համար : Անդարայի խորհրդային դեսպան լուսարանութիւններ պահանջած է այս մասին : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, պատասխանած են թէ Թուրքիա պատրաստ է ի հարկին յարելու այդպիսի դաչինքի մը, որ միայն պաչտպանողական հանդամանք պիտի ունենայ :

Անդարայի դիւանագիտական չրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ այս պատասխանը պիտի չգոհացնէ Մ. Միութեան դիւրագգածութիւնը : Հաւանական կը համարուի որ Մոսկուա ծանուցագիր մը ուղղէ Թուրքիոյ, ինչպէս ուղղեց Նորվեկիոյ, Ատլանտեանի դաչինքին առթիւ :

★ *Զարմանազան զրոյցներէն հատ մըն ալ,— իբրեւ թէ Վիչինսկիի առաջին գործը պիտի ըլլայ,*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂԵԳԻԾ ՄԸ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԽՄԲ.— Եգիպտոսի թեմական ընտրութեանց առթիւ, որոնք յետաձգուեցան մէկ տարի, կառավարութեան որոշումով, ժողովրդային ցանկութիւնը դործունէութեան ուղեգիծ մը ներկայացուցած էր ընտրողներուն:

Կ'ամփոփենք հիմնական տեսակէտները, որոնք միայն տեղական հանդամանք չունին, եւ արժանի են ուրիշ գաղութներու լուրջ ուշադրութեան.—

★

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ.— Ամէն հայ գաղութ պարտաւոր է հետեւիլ իր գոնուած երկրի քաղաքականութեան: Առաւել եւս Եգիպտոսի հայ գաղութը իրապէս օրինապահ դիրք մը ունենալու է հանդէպ եգիպտական իշխանութիւններուն, եգիպտացի ժողովուրդին, որոնց բարեացակամ վերաբերումը պէտք է դիտնալ պահպանել: Ոչ թէ խօսքով, այլ գործով պէտք է հետապնդել այս քաղաքականութիւնը:

Այս նկատումներով ալ, թոյլ պիտի չտանք արտաքին որեւէ միջամտութիւն, որ միշտ վնաս պիտի պատճառէ մեր ժողովուրդին:

Եգիպտական կառավարութեան կողմէ մեր գաղութին տրամադրուած կանոնագրութիւնը պիտի յարգենք ամբողջական կերպով: Ակէ առաջ նորդուելով, թոյլ պիտի չտանք նաեւ մութ եւ անհարազատ տարրերու մուտքը մեր ազգային իշխանութիւններէն ներս:

ՄԵՐ ԿԱՊԸ ԼՈՒՄԻԱՇՆԻ ՀԵՏ.— Ջուտ կրօնական է: Կը յարգենք Հայ Լուսաւորչական Եկեղեցիի պետը, որ իր հնարաւորութիւններու սահմանին մէջ պիտի աշխատի օգտակար ըլլալ Հայ.եկեղեցւոյ բարգաւաճման: Բայց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը զրկուած է կարգ մը ազատութիւններէ, եւ իր դիրքը խիստ փափուկ է: Այս նկատումներով ալ եգիպտոսի Հայոց Առաջնորդը ջուտ կրօնական խնդիրներու շուրջ միայն կապ պիտի պահէ Կաթողիկոսին հետ եւ հրահանգներ առնայ անկէ: Այս սահմանէն դուրս՝ Լիմմիաճինը միջամուխ դարձնել քաղաքական վէճերու, պիտի նշանակէր մեծագոյն չարիքը գործել Հայ.Եկեղեցիին դէմ:

ԿՐԹԱԿԱՆ.— Եգիպտոսի հայ գաղութի թիւը աւելցած է, որակը՝ բարձրացած, տնտեսական պայմանները՝ զոհացուցիչ: Բայց մեր կրթական գործը ետ գացած է: Մեր վարժարանները, փոխանակ յառջդիմելու, ինչպէս արաբական ուրիշ երկիրներու, օրինակ՝ Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ, մեր գպրոցները Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ խղճալի վիճակ մը կը ներկայացնեն բազմաթիւ տեսակէտներէ:

Նախ մեր վարժարաններուն պիտի ապահովենք ճեռնհաս կրթական մշակներ, որոնք պատրաստութիւն եւ կոչում ունենան այդ ասպարէզին համար: Այս նպատակին հասնելու համար, նպաստաւոր դիրքի մէջ պիտի չդնենք մեր ուսուցիչները, անոնց տնտեսական վիճակը պիտի բարելաւենք եւ պիտի բարձրացնենք ուսուցչութեան վարկը:

Երկրորդ՝ ջուտ ազգային դաստիարակութիւն պէտք է ստանան մեր աշակերտները, որոնք պիտի տղովին, թէ մշակոյթով բարձր եւ քաջարի ազգի մը զաւակներն են եւ իրենց այսօրուան հայրենիքը՝ Հայաստանը կերտուած է Հայու արիւնով եւ քրտինքով, ոչ թէ բոլշեւիզմի մէկ չնորհն է:

Երրորդ՝ իրականութիւն պիտի դարձնենք հիմնարկումը երկրորդական վարժարանի մը, որուն չնորհիւ է, որ մենք պիտի ունենանք մուտքական նոր տարրեր:

Եգիպտոսի հայ գաղութէն կրթասէր ազգայիններ ծնունդ տուին Կիպրոսի Մելքոնեան կրթարանին, Պէյրութի Հայ Ճեմարանին: Մեր Ազգային Իշխանութիւնները եթէ լրջօրէն մտածեն զգացուած պահանջներուն, մեր գաղութը անպայման կ'ունենայ իր երկրորդական վարժարան, ուր միայն հնարաւոր է տալ հայեցի կրթութիւն եւ միաժամանակ պատրաստել մեր զաւակները բարձրագոյն ճախելու օտար համալսարաններ:

ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ.— Նիւթական համեստ միջոցներու տէր ընտանիքներ կրնուիրէն իրենց զաւակները կը հանեն վարժարաններէն եւ կը դրկեն արհեստի:

Մեր ազգային իշխանութեանց դէկավարութեան տակ եւ նիւթական աջակցութեամբ պէտք է հաստատուին կանոնաւոր դիշերային դասընթացքներ ապահովելու համար վարժարան չյաճախող հայ պատանիներու, երիտասարդներու հրմտացումը լեզուներու եւ դիտութիւններու մէջ:

Այս մարդին մէջ ակումբներու կողմէ տարուած աշխատանքը բաւարար չէ: Որովհետեւ պէտք է մտնուար պիւտճէ յատկացնել եւ դիչերային դասընթացքներու համար հրաւիրել հայ եւ օտար մասնագէտ կարող ուսուցիչներ:

ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.— Հին սերունդէն ազգասէր Հայեր Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ համայնքներուն նուիրած են արժէքաւոր կալուածներ, որոնց հասոյթներով է, որ կը մատակարարուին մեր դպրոցներն ու եկեղեցիները իրենց յարակից հաստատութիւններով:

Կալուածներու մատակարարութեան մէջ, անցեալին, տխրահռչակ «պէյ»ի օրով, մեծ չարաշահութիւններ կատարուեցան: Անցնող տարիներու ընթացքին որոշ բարեկարգութիւն մտցուեցաւ, բայց եղածը դեռ բաւարար չէ:

Մասնագէտներու կարծիքով՝ կարելի է չինարարական նոր ձեռնարկներու սկսիլ եւ բարձրացնել կալուածներէ ստացուած հասոյթները:

Այս ուղղութեամբ աշխատանք չտարուեցաւ, ընդհակառակն, գոնուեցան թախտախնդիր մարդիկ, որոնք Ազգային Իշխանութենէն պահանջեցին եւ մամուլի մէջ ալ դրեցին, թէ կալուածներու մէկ մասը ծախելու եւ յատկացնելու է ներգպրոցներուն: Այդ մարդոց ծրագիրն էր, եւ դարձեալ է, անանկ վաճառականի մը պէս հաշուեյարդարի ենթարկել մեր կալուածները, փոխանակ նորեր ձեռք բերելու անոնց վրայ:

Կ'ուզեն յուսաւորել «Աւետեաց ևահանգիստը»

ԽՄԲ.— Թուրք հրապարակագիր մը, ճեվաթ Նիզամի, կը գրէ Պոլսոյ «Ազդակ» թերթին մէջ.—

Արեւելեան Նահանգներու բարենորոգումը օրուան խնդիրն է: Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք թէ այս ուղղութեամբ ծրագիրներ կը մշակուին: Մտաւորական զօրաշարժ դէպի արեւելք, այս է օրուան կարգախօսը: Պէտք է մեր մտքի մարդիկը ղրկել Անատոլուի ներսերը, տրպէտզի լոյս սփռեն այնտեղ: Ի հարկին պէտք է նիւթապէս ալ քաջալերենք զիրենք: Մեր գեղեցիկ երկիրը օժտուած է ամէն տեսակ կարելիութիւններով, պետութեան աւագ պարտականութիւնը պէտք է ըլլայ մեր մշակութային մակարդակին բարձրացումը: Պետութիւն մը որ ամէնէն յետին խնդիրներուն վրայ ուշադրութիւն կը դեդրոնացնէ, մինչեւ իսկ լուցկիի, օղիի, պարկի չինութեան գործ կուտայ, հարկաւ պիտի չհանդուրժէ որ այլանդակ ժողովուրդ մը ունենանք հսկայ, գլուխով եւ գանգուր մարմինով:

Անատոլուն լուսաւորելու համար էական պայման է իմացապէս զարգացնել գաւառները, մեծ ու փոքր քաղաքներու մէջ հիմնել լուսամիտ մարդոց խմբակներ եւ բոյներ, գործ տալով հրատարակութեանց եւ քարոզութեան:

Ընկերաբաններ հաստատած են թէ փոքր գիւղաքաղաքի մը բարոյական դիմագիծը անմիջապէս կը փոխուի, երբ քանի մը առաքինի մարդիկ առաջնորդ հանդիսանան իրենց: Գիւղերու աղաները կենդանի ապացոյց մըն են այս երեւոյթին: Իրողութիւն է որ մեր գիւղաքաղաքներուն եւ նահանգներուն մէջ գօրաւոր եւ հեղինակաւոր մարդիկ համայք եւ աղեցութիւն ունեցած են տեղական կեանքին վրայ: Այսպիսի անհատական հոգածութիւններու մասնաւոր կարեւորութիւն պէտք է ընծայենք: Այսպիսի հեղինակութիւն մը չատ աւելի նախընտրելի է, քան դրամի ազդեցութեամբ հիմնուած կրծանառար հեղինակութիւն մը:

Այսօր ընկերային եւ բարոյական հեղինակութիւնը կը կրճատի լոկ մշակոյթի եւ առաքինութեան սկզբունքներուն: Այսպիսի ազդեցութիւն մը օգտակար է մեզի եւ կոչուած է աղնուացնել միջավայրը:

Միայն թէ վտանգաւոր պայմաններ կան: Մեր լուսամիտ տարրերը պէտք է արեւելք ղրկենք, չատ լաւ, բայց դեռեւ պէտք է պատրաստենք նաեւ իրենց, որպէսզի անվտանգ եւ անխափան գործունէութեան դաշտ մը ունենան հոն, պահեն իրենց կորովը, իրենց նիւթական եւ բարոյական դիրքը:

Այն երիտասարդ մտաւորականները որոնք պիտի հաստատուին Անատոլու, արդար իրաւունքով պէտք է պահանջեն դոնէ կեանքի նախնական հանդստաւէտութիւն մը: Մաքուր եւ հանդիստ բնակարաններ պէտք է ունենան:

Եթէ մեր բնակութեան քաղաքականութիւնը մեծաչնորհը դառնայ քանի մը մեծ քաղաքներու, մենք ալ կը մխրճուինք օսմանեան կայսրութեան չրջանի սխալներուն մէջ: Սխալ ճամբու մը հետեւեր ենք մինչեւ հիմա, որով մեծ քաղաքներու ապրին ներարկեր ենք եւ միւս կողմէ առեր ենք երկրորդական քաղաքներու կամ աւանդերու կենսունակութիւնը: Ահա թէ ինչու չատ չատեր նահապետած են ներկայիս մեծ քաղաքներու մէջ, մերժելով վերադառնալ Անատոլու: Մեր չատ մը մեծերն ալ չեն ուզեցած Իսթանպուլի հրապոյրին եւ սխալ ուղղութեան հետեւած են:

Ամէն դատ Անատոլու գացող երիտասարդութիւնը պէտք ունի բարոյական եւ մտաւորական քաջալերութիւններու: Առաջին առթիւ միամիտ պիտի մնան այդ միջավայրին մէջ, ինչ որ կրնան կացինահարել իրենց կորովը: Հակառակ բոլոր կանխակալ կարծիքներուն, մեր մէջ ամէնէն լուսամիտ դասակարգը պաշտօնէութիւնն է: Հանդասեան կոչուած պաշտօնեաները հիանալի օրինակներ են եւ կրնան երթալ Անատոլու, իրենց փորձառութեամբ եւ համոզիչ ազնաւոր օրտակարութիւն ունենալ:

Այսպիսի փորձառութեան տիրացած անհատ մը դիւրաւ կ'ընտելանայ միջավայրին, հաճոյքով կը ստանձնէ դաստիարակի դերը, ժողովուրդին վրայ ազդեցութիւն կ'ունենայ, առաջնորդ կը հանդիսանայ երիտասարդութեան, կը սրտապնդէ զանոնք, երբ տկարութեան նշաններ ցոյց տան:

Կառավարութիւնը պէտք է հետեւի նաեւ «ապակեդրոնացում»ի դրութեան եւ միայն քանի մը քաղաքներու մէջ չհամմանափակէ բարձրագոյն վարժարաններու թիւը:

Իզմիրի պէս ծաղկեալ քաղաք մը անդամ այսօր մշակոյթի տեսակէտով յետադիմութեան ճամբուն մէջ մտած է: Կարելի չէ՞ որ այդ քաղաքին մէջ բանանք համալսարան մը, քանի մը բարձրագոյն վարժարան, մշակոյթի, դիտութեան օճախներ, արժէքաւոր մարդիկ կեդրոնացնենք հոն:

Ինչո՞ւ, օրինակ, ստամպուլի կամ փիլիսոփայական համալսարան մը չունենանք Գոնիայի մէջ, տնտեսական կաճառ մը Իզմիրի եւ ձիավարժութեան վարժարան մը Ուրֆայի մէջ:

Եթէ մեր դիտական ուժերը ցրուենք այսպէս հոս ու հոն, բազմաթիւ կրթարաններու եւ համալսարաններու միջեւ մրցակցութիւն մը կը սկսի ինքնին, բարեբար նախանձ մը, եւ մեր բոլոր դիտուններն ու մասնագէտները զօրաշարժի կ'ենթարկուին այս նպատակով:

Եթէ մեր կառավարութիւնը բարձրէն նայի օրուան քաղաքական նկատումներուն եւ աւելի յայնախոհութեամբ մօտենայ երկրին տպաղային եւ բարգաւաճումին, ամբողջ ազգը ներգաչնակ օրէն կը բարձրանայ եւ Թուրքիոյ ամէն տեղը կը դառնայ մշակոյթի, բարօրութեան եւ ընտիր ձիրքերու կեդրոն մը:

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԵՐԵՒԱՆ, 3 Մարտ.— Հայաստանի (ռեսպուբլիկայի) կերպարուեստագէտները աշխատում են մի չարք նկարների վրայ, ինչպէս՝ ընկ. Ստալինը Սպանդարեանի հետ, Սիբիրի աքսորավայրում, «կարդում են Լենինի նամակը»: Ընկեր Ստալինը եւ Լենինը Սմոլնիում: Լենինի դրոյցը Ստալինի եւ Ս. Շահումեանի հետ, ընկերային գիւղի աշխատանքը Բայազիտում եւն.:

★ Հայաստանի գիտութիւնների ակադեմիան պատրաստում է թարգմանաբար հրատարակել ակադեմական Լիսենկոյի՝ «Բիոլոգիական գիտութեան մասին» (երկրաբանութիւն) աշխատութիւնը:

★ Համաշխարհային ախոյեան Սերգօ Համբարձումեանի դեկավարութեամբ, Կիրովականում մարզւում են 20 առաջաւոր մարզիկներ, յառաջիկայ մրցումներին մասնակցելու համար:

★ Մայրաքաղաքի Կիրով թաղամասին Շրջկոմը կազմակերպել է 30ից աւելի Համ.Կոմ. պարտիայի պատմութիւնն ուսումնասիրող խմբակներ:

★ Երեւան, Միկոյեանի պողոտայի վրայ այս տարի պիտի կառուցուին չորսյարկանի չորս բնակելի տներ: Այնցած տարի կառուցուած են եղել հինգ՝ նոյն տեսակի տներ:

★ Լենինականի պղտարուծական փորձակայանը զգալի յաջողութիւններ է ձեռք բերել, Շիրակում ցրտադիմացկուն տունկեր աճեցնելու գործում:

Կայանի դիտ.աշխատող՝ գիւղատնտես Աբովեանի ջանքերով, այժմ Շիրակի դաշտում աճում են՝ ծիրան, տանձի մի քանի տեսակներ եւ այլ

ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ.— Բարեկեցիկ հայ գաղութ մըն ենք, եւ մեզ համար ամօթ մըն է, որ մինչեւ այսօր չունինք մատենադարան մը: Տասը տարի է, որ թուղթի վրայ գոյութիւն ունի Թորգոմեան Մատենադարանը: Ազգային իշխանութիւնը դեռ չկարողացաւ Մատենադարանի սրահ մը յարել: Միայն պիւտճէի հարց չէ: Պէտք է հայ գրքի արժէքը ըմբռնել եւ մանաւանդ գիտնալ ծառայել հայ մշակոյթին: Մատենադարանը հաստատելէ ետք պէտք էզայն մեղուանոցի մը վերածել, անոր կապելով մանաւանդ նոր սերունդը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆԴԷՍ.— Զկայ ժողովուրդ մը, որ այնքան տառապած, այնքան արիւն թափած ըլլայ իր հայրենիքին համար, որքան հայութիւնը: Ազգասէր ու հայրենասէր է Հայը, մենք չենք ճանչնար «հայաստանեան», «հակահայաստանեան» ճակատներ: Հայրենիքը սիրելու, անոր ծառայելու համար պայման չի կրնար ըլլալ սովետական իրաւակարգին խնկարկումը: Ընդհակառակն, մենք խորթ կը նկատենք այդ իրաւակարգը հայութեան ազգային ըմբռնումներուն:

մրդեր: Արովեանը լայն հերպով կիրառում է Միչուրինեան մեթոդները:

★ Երիտասարդ ստախանովականները մեծ դեր են կատարում արտադրութեան մէջ:

Երեւանի կօշիկի գործարանի խմբավար Մարիա Թումանեանի խմբակը՝ հնգամեայ «պլանը» կատարել է 2ուկէս տարում: Այժմ աշխատում են 1951 թուի հաշուին:

★ Հոկտեմբերեան շրջանի Արմաւիր գիւղը տարուէ տարի մեծանում ու ծաղկում է: Գիւղը շրջապատուած է մրգաստանով:

Կոլխոզի խմբավար Նազանի Գէորգեանը իր «պլան»ները կատարում է ժամանակին:

★ Կուտայքի շրջանի կոլխոզներն այս տարի հաւաքել են եւ պետութեան յանձնել մեծ քանակութեամբ պէս – պէս անտառասերմեր:

★ Երեւանի Պետհրատը լոյս ընծայեց բանաստեղծուհի Աղաւնիի «Սակրաւոր Սաքօն» պօէմը, որի առաջին մասը նկարագրում է Սաքոյի դիմադրական քաջագործութիւնները, իսկ երկրորդը՝ Սաքօն որպէս առաջաւոր՝ երկրի շինարարութեան դործում:

★ Հայաստանի ՍՍՌի մեքենատրակտորային կայանները պատրաստւում են դարնանացանին: Այս տարի ստացել են 40 նոր «տրակտոր»ներ, 100 կալսիչներ, 120 դուբանններ եւ այլ մեքենաներ:

★

ՈՒՐԻՇ ԼՈՒՐԵՐ

(Քաղուած խորհրդային թերթերէն)

ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԻի «Իշխանուհի» տրաման որ ժամանակին խիստ քննադատութեան ենթարկուած բլլալով փճացուցած էր հեղինակը, վերջերս Սովետահայ բանասիրութիւնը մէջտեղ հանած է: Սովետահայ դրագէտներու ուշադրութեան արժանացած է որովհետեւ Շիրվանզադէն այդ տրամայով քննադատած է վաճառական դասակարգի արատները:

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ» մեծ համերգը, բաղկացած երկու խմբերգներէ, երկու մեներգէ եւ խմբանուագէ, երգահան Ալեքսանեան Ցարութիւնեանի կողմէ, տեղի ունեցած է Մոսկուայի հայկական մշակոյթի տան մէջ: Սովետ. Միութեան երգահաններու լիագումար նիստին մէջ դնահատանքով խօսուած է երաժշտական այս կտորի մասին:

ԿԻՄԻՒՇԳԻՒՄԻ ջրաելեկտրակայանի աշխատաւորները պիտի կառուցանեն 162 չէնք կայանի աշխատաւորներուն համար: Երեւանի Ստալինեան եւ Բաղրամեան պողոտաներու անկիւնը պիտի կառուցուի հինգ յարկանի չէնք մը բանուորներուն: Իսկ անոնց զաւակներուն համար պիտի շինուին 2 դպրոց, բուժարան եւ ակումբ:

ԳԻՒՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ փորձառական խարիսխի կառուցման սկսած են Երեւանէն 10 քմ. հեռաւորութեան վրայ, որ Սովետական Միութեան մէջ ամէնէն մեծն է: Միացեալ փորձառական կայանը պիտի տարածուի 500 հեկտարի վրայ: Փորձեր պիտի կատարուին Թեմիրեաղեւի, Միչուրինի եւ Լըսինքոյի տեսութեանց ուղղութեամբ: Կայանին

ՋԱՑՆԵՐ ԴԱՇԱՆԷՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՊՈՒՏՈՑԻ ՄԷՋ

ՊՈՒՏՈ, 2 Մարտ (յատկազած).— Սիրելի «Ճառաջ», Հ. Ճ. Դ. Նոր Սերունդի «Ն. Աղբալեան» խումբը կիրակի օր հանդէս խնդոյք մը սարքած էր Բարսեղ Շահպազ Նոր ակումբին մէջ:

Բացումը կատարուեցաւ «Մշակ բանուոր»ով զոր Նոր Սերունդի անդամները երգեցին ղեկավարութեամբ Օր. Շ. Քէնտիրեանի: Ս. Տօնիկեան իրրեւ նախագահ գլխաւոր ճառով մը ամփոփեց իրենց նպատակը: Կը խոստանան յաճախ կազմակերպել այսպիսի հաւաքոյթներ, որպէսզի կարենան բարձր պահել ազգային ոգին, սերտել մեր լեզուն եւ պատմութիւնը:

Արտասանեցին Ճ. Նաթրեան, Պ. Հալաճեան եւ Վ. Վարդանեան, մեներգեցին Օր. Վ. Քէնտիրեան եւ Պ. Քէնտիրեան, բոլորն ալ Նոր Սերունդէն, ինչպէս նաեւ Ճ. Միքայէլեան եւ Ս. Տօնիկեան, առանձին դաշնակ, երկրորդը զուտակ:

Հանդէսի պաշտօնական մասը վերջացած էր, ներկաները չարուած էին սեղաններու շուրջ. տեղը նեղ կուգար: Օրուան սեղանապետ ընտրուեցաւ Պ. Միքայէլեան, որ հրամայեց առաջին բաժակները պարպել այս երիտասարդ երիտասարդուհիներու կենացը: Ճետոյ յաջորդաբար արտասանուեցան սեղանակիցները արտասանութիւններով, մեներգներով, սրամտութիւններով կամ բաժակաճառերով:

Պ. Շ. Սուքիասեան թելադրեց երիտասարդութեան որ նախանձախնդիր բլլան ազգային մշակոյթին, իսկ Պ. Ս. Քէօչէրեան յանձնարարեց լաւ ուսումնասիրել մեր պատմութիւնը:

Պոստոյի ծանօթ Մարգարը իր դեղեցիկ «Փանթէդի»ներով զուարճացուց ներկաները: Ոգեւորութիւն ստեղծեց նաեւ Պօղոս Քէնտիրեան (Ն. Ս.): Մէջ ընդ մէջ կը թնդային ազգ. եւ յեղափոխական երգերը ստեղծելով հայրենասիրական տաք մթնորոյտ մը: Մերինաչուհիները եւ Նոր Սերունդի անդամուհիները հայկ. քանի մը պարեր պարեցին: Բաժակաճառեր արտասանուեցան մեր ազատագրութեան պայքարի հերոսներու յիշատակին: Պ. Կ. Վարդանեան.— « Դուք մեր բազմապիտի աշխատակցին Հայաստանի գիւտութիւններու Ակադեմիայի գիւղատնտեսական կաճառի 7 գիտահետազօտական հիմնարկները եւ գիւղատնտեսական կաճառի ուսանողները: Փորձառական կայանի մէջ պիտի մշակուին հացահատիկի, բանջարեղէնի երու, պտղատու ծառերու նոր տեսակներ, ինչպէս նաեւ լեմոնիներ, մանտարինի ծառեր եւ հարաւային այլ պտուղներ: Կայանի հողին վրայ կը կառուցուին բնակութեան չէնքեր, դպրոց, մանկամսուր, հիւանդանոց, ջերմութեան դրութիւն, հեռախօսի ցանց եւ այլ յարմարութիւններ: Կայանը պիտի ունենայ նաեւ գեղեցիկ պարտէզներ, ծառուղիներ եւ կպրատպատ փողոցներ: Այս տարի պիտի վերջանայ փորձառական կայանի գլխաւոր մասը: Կայանը կը գտնուի Զանգուի ափին, պիտի կցուի Երեւանին ինքնաշարժի ճամբով:

չարչար ցեղին տարագիր հայրերու նորաբողբոջ ծիլերը, դուք էք որ պաղը հայկ. հոգիդոնին վրայ պիտի փայլիք չատ մը ասպարէզներու մէջ: Պ. Զ. Քէնտիրեան.— « Սիրելի երիտասարդներ, փոր – ճառու հայր մըն է որ կը խօսի ձեզի: Եթէ այս քանի մը տարիները հայկ. մթնոլորտը չափազանց լղրճուած եւ անյնչելի դարձած է, պատասխանատուները կարդ մը այլասերած եւ մեր ազգային կեանքէն անտեղեակ, կամ վարձուած անհատներ են: Անոնք մամուլով թէ բեմով կը հայհոյեն կուսակցութեան մը որ հայ ժողովուրդը կը ներկայացնէ իր բարձր արժէքներով: Աշխատարհանքի միայն արժանի են այդ դաճաճները»: Դուք բարձրը բռնեցէք ազատագրութեան դրօշը»:

Ապրիք, տղաք քանի կ'ապրիք այսպէս դարձելով հայ ժողովուրդի կոնակը դեռին չի դար:

Հանդէսը փակուեցաւ «Ճառաջ նահատակ»ով:

Ներկայ մը

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՍԼՅՈՐՎԻԼ.— Հ.Մ.Ը.Մ.ի «դարձ»ի Գ. մրցումը տեղի ունեցաւ Choisy le Roiի մարզադաշտին վրայ U. S. Saintryի խումբերուն դէմ:

Սաստիկ հով կար եւ ցուրտ էր, բայց հակառակ այս անյնպատ պայմաններու մարզասէրներ եկած էին քաջալերելու:

Մրցումներու արդիւնքներ եղան.— Հ. Մ. Ը. Մ. (Ա. խումբ) կը չահի 3—0: Հ. Մ. Ը. Մ. (Բ. խումբ) 6—0: Հ. Մ. Ը. Մ. (Cadet խումբ) 4—0:

Կարելի չէ ճշդրիտ քննադատութիւն մը ընել օրուան մրցումներուն: Հովը արդելք եղաւ լաւագոյն խաղարկութեան մը: Ուշադրաւ խաղարկութիւն մը ունեցան Ա. խումբէն Մուրադեան եւ Ակրաթեան:

Ա. խումբէն կը պակսէին Սրապ (վիրաւոր – ուած) եւ Քիւրկեանն էր տիրապետողը: Ա. կէսը նշանակուեցաւ բնդհանուր յարձակողականի մը միջոցին, հակառակորդ վերջապահի մը կողմէ: Երկրորդ կիսախաղին, Մուրատկեան կը նշանակէ երկու կէտ վարպետօրէն: Մատնաւոր դիմեասէր արժանի են Մուրատկեան, Մկրտիչեան:

★ Կիրակի 27 Մարտ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը մրցի Souppesի ուժեղ խումբերուն դէմ: Անոնք որ կը փափաքին ճամբորդել մարզիկներուն հետ, թող հաճին արձանագրուիլ Գրիգորի, սափրիչի խանութը, 27 rue Et. Dolet, Alfortville:

Ք. Ուզունեան

ՎԱՏԻԿԱՆի պաշտօնաթերթը, «Օսերվաթորէ Ռոմանօ», խմբագրականով մը կը մեղադրէ Փարիզի արքեպիսկոպոսը, կարմնալ Սիւհառ, որ վերջերս հաւանութիւն յայտնած էր կաթոլիկ – համայնավար դործակցութեան, կարդ մը պարագաներու մէջ: Այս առթիւ կ'ըսէ.— «Եթէ նոյնիսկ կարդ մը քրիստոնէական կէտեր դտնուին համայնավարութեան մէջ, քրիստոնէութիւնը երբեք պէտք չունի համայնավարութեան: Սովորական եւ խոր դործակցութիւն համայնավարներու եւ կաթոլիկներու միջեւ ոչ միայն տեղի պիտի չունենայ, այլեւ հարկ է առաւելադոյն արթնութեամբ հսկել նոյնիսկ անհատական խնդիրներու վրայ, ուր դործակցութիւն կրնայ հաստատուիլ: Փորձառութիւնը ցոյց տուաւ թէ ճարպիկ համայնավարները ինչպէս իրենց կուսակցական չահերուն կը ծառայեցնեն ուրիշ կազմակերպութեանց մարդիկը, եթէ անոնք ամենաթեթեւ հաւանութիւն մը յայտնեն:

ՊՈԼՍՈՑ զինադադարի պայմանին հետեւանքով մեռած են 150 հոգի, համաճարակ պաշտօնական զեկոյցին: Մուզարկութիւնները կը չարունակուին, ուրիշ, զոհեր երեւան հանելու համար:

— Հոգ մի ըներ, դիւրին դործ մըն է այդ ինձի համար, ուր օր չեղած իմ նաւերս պատրաստ են արշաւանքի համար:

Եւ ահա մեր իշխանները բաժնուեցան: Թորոս կ'երթար Տարսոն իր երկիրը բարեկազդելու, իսկ Ռընալտ իր օրքերը պատրաստելու՝ որ չատ դիժուարին չէր այնպիսի մարդերու համար, որ ուրի, զրադում մը չունէին պատերազմէ զատ. եւ իրօք այս դործին մէջ ամենայն դդուչութեամբ եւ դաղտնապահութեամբ վարուեցաւ:

Մլեհ իր հազար հոգիի դնդովը եւ Ս. Մակարի հայր սուրբին հետ, Ալեքսանդրիայի նաւահանգիստ եւ հեռացան Փռանդները իրենց նիղակակից խմբովը:

Ինչ որ պատմութիւնը զրուցած է, աւելորդ է հոս յիչել, վասնզի ամէն ազգի հեղինակները, Հոռոմները, Փռանդները եւ Հայերը միասան են պատմելու թէ կիպրոս ոչ երբեք այնպիսի բարբարոսական հարուած մը ընդունած էր եւ ոչ իսկ Սարակինոսներէն:

ՏԵՐԵՆՑ

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԲ.

ԱՆՏԻՈՔԻ ԲՐԻՆԸԸ

« Զիրա՞ր չարդել, ինչ վաստակ կայ մեղի, թէ որ դու իմ լեռնային կոխես՝ աւերես՝ քանի մը բերդ յափշտակես՝ ինչ դարմանալի կարողութիւն պիտի քաղես. ես քու հողերուդ վրայ դամ, թէ որ յաջողիմ, ինչ աւար կը տա՛ իմ:

Անոր համար վճռեցէք տեղ մը ուր քիչ չահաւորութեամբ մեծ օդուտ կրնայ քաղուիլ»:

Հոս Թորոս դադրեցաւ խօսելէ, եւ Ռընալտի աչքերը սկսան փայլիլ բոլոր իր մթերուած չահասիրութենէն դրդռուած եւ անհամբեր՝

— Այդ տեղը, այդ տեղը անուանէ, կ'ըսէր:

— Այդ տեղը, ըսաւ Թորոս անհոդ ձեւով մը, այդ տեղը... դու ամէն միջոց ունիս այդ տեղն ելլելու եւ ես չունիմ.. բոլոր օդուտը քեզի պիտի ըլլայ:

— Ըլլ կերաբար ամէն բան կ'ընենք, կը կարդադրենք:

— Լաւ, թէ որ այդպէս յանձն կ'առնես, ահա տեղը, ըսաւ Թորոս, մատնանիչ ընելով Ծովուն պինդութիւնը:

— Ուր, Ծովուն վրայ, ինչ..:

— Կիպրոս. ահադին՝ հարուստ՝ անպատասպարի՝ անդուռ կղզի մը, բայց ամէն յարձակումներու: Թէ որ ես նաւ ունենայի, ժամանակ ունենայի ...:

— Ես նաւ կը դտնեմ, հոդ մի ըներ:

— Ես՝ չատ չատ՝ խումբ մը զօրք նիղակակից կրնամ տալ քեզ, թէ որ կը հաճիս:

— Ամենայն հաճութեամբ, մանաւանդ որ աւարը դտնողն իրաւունք ունի մասնակցելու:

— Երբ որ պատրաստ ըլլան նաւերդ՝ իմ դունդըսալ պատրաստէ իր զօրավարին հետ:

Երբ Թորոս տեսաւ իր մարդուն յափշտակութիւնը այդ դիւրին եւ հարուստ աւարին վրայ, եւ իմացաւ թէ հարուածը տեղը դտաւ, վասնզի մարդը չէր կրնար հանդարտ տեղը նստիլ, ալ ոտք ելաւ եւ պատչաճ հրաժարական ողջոյնը տալու ժամանակ, մէկ կողմ առնելով դայն.

— Բայց, ըսաւ, պէտք չէ մոռնալ որ զինուորը նաւ մանելու ժամանակ նաեւ պիտի չդիտնայ թէ ուր կ'երթայ, եւ դուն հիւր մը ունիս, թերեւս բարեկամ մը որ քու տունդ է եւամէնըրածներդ կրնայ իմանալ, պէտք է արթուն կենաս իրմէ, որովհետեւ չատ խորամանկ ու վտանդաւոր մարդ է:

— Կ'իմանամ, Անդրոնիկոսի համար կ'ըսես, թէ որ կ'ուղես՝ կապած քեզի ղրկեմ վաղը, իրր նշան դաչակցութեան:

— Ոչ, անոր պէտք չունիմ, բաւական է թէ հեռացնես զինքը. վտանդաւոր հիւր մըն է, ոչ միայն դրացիներուն, այլ եւ ասպնջականին համար:

Մ. Նահանգները երթալ, տեսակցութիւն մը ունենալու համար իր ամերիկացի պաշտօնակիցին, ինչպէս եւ նախագահ Թրումընի հետ:

Ուրիշ զրոյցի մը համաձայն, Ա. Միկոյեան արձակուրդով արտաքին առեւտուրի նախարարի պաշտօնէն, պիտի զբաղի «բուբլիի դրամական չրջանի մը» հաստատելու ծրագրով: Հայաստանի նախարարը մօտէն ծանօթ ըլլալով արեւմտեան պետութեանց դրամական սակերու փոխանակութեան հարցին, պիտի լրացնէ այս ծրագիրը, որ կըտրամադրէ ոսկի բուբլին հիմ բռնել Խ. Միութեան եւ արբանեակ երկիրներուն մէջ: Ուրիշ խօսքով սաստկացնել տնտեսական պայքարը:

Քրավչենքոյի դաւը

ՊԱՇՏՕՆԱՊՂԱԿԱՆՆԵՐՆ ՍԿՍԱՆ

Երկուշաբթի օր լսուեցան վերջին վկաները: Դլխաւորն էր Պ. Ժոլիո – Քիւրի, Ֆրանսայի հիւլէական մասնագէտը, որ պատմեց թէ երեք անգամ Ռուսաստան գացած է եւ ծանօթ է երկրին կացութեան: Առաջին անգամ այցելած է 1933ին եւ 1936ին, երբ համայնավար չէր: Իբրեւ դիտնական, Քրավչենքոյի դիրքը կարդացած է դիտնականի անկողմնակալութեամբ: Իր տպաւորութիւնը այն է թէ դիրքը գրուած է «զոհացնելու համար անձնական առելութիւն մը, մթնոլորտ ըստեղծելով ի նպաստ նոր պատերազմի մը զոր չենք ուզեր»: Վկան մեծապէս աղդուած է Խ. Միութեան նոր սերունդին կրթութեան համար կատարուած աշխատանքէն:

Յետոյ կարդացուեցան կարգ մը դրատոր վկայութիւններ: Անգլիացի երեսփոխան մը, Փրիթ, իր նամակով «դաւաճան» կ'անուանէր Քրավչենքօն: Ամերիկացի վաստաբան մը կը պնդպատէր թէ Մ. Նահանգները խախտած են միջազգային օրէնքը, կեղծանուն անցագիր մը ճարելով Քրավչենքոյի: Այս վերջինը դիտել տուաւ թէ «Խ. Միութեան դործակալները վտանգաւոր ցանց մը կազմած են Ֆրանսայի մէջ եւ այլուր. այնպիսիներ որ իր հակառակորդները գաղտնի թուղթեր կը ճարեն:

Նոյն օրը չարունակուեցաւ ձեռագիրներու քննութիւնը: Քրավչենքօ 400 էջ ձեռագիր եւս ստացած էր Ամերիկայէն, եւ ուժգնօրէն ճակատեցաւ հակառակորդ վկաներէն փողնէրի դէմ, ապացուցանելու համար թէ ինքն է գրած «Ազատութիւնն ընտրելի» դիրքը: Այս առթիւ ըսաւ թէ մաս մը ձեռագիրներ վերապահած է, երկրորդ դիրք մը հրատարակելու համար Ձեկայի մասին:

Վկայութիւնները վերջացած ըլլալով, սկսան պաշտպանողականները: Քրավչենքոյի վաստաբանները Հայդման կը խօսի երկու օրէ ի վեր, ապացուցանելու համար թէ Lettres Françaises-ի խմբագրութիւնը անդանարկած է իր փոխանորդեալը, 26 տեսակ դրպարտութիւններ կատարելով:

★ Քրավչենքօ նոր դատ մը բացաւ, այս անդամ Ce Soir-ի խմբագրապետին՝ դրագէտ Արագոնի դէմ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Իմրաձելի հետ կատարուած բանակցութեանց առթիւ, Իրաքի վարչապետը յայտարարեց թէ Անդրյորդանան իրաւունք չունի խօսելու Իրաքի անունով: Լիբանանի հետ կատարուած բանակցութիւնները յայտնի ճամբու մէջ են: Սուրիոյ դահլիճը ժողովի դումարեց, որոչելու համար իր դիրքը:

ՀՆԴԿԱՁԻՆի մասին համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ Աննամի նախորդ կայսեր՝ Պաո–Տայի հետ, որ Փարիզ կը դտնուի: Զախակողմեան հոսանքները դիտեն կուտան թէ վտանգաւոր է այս համաձայնութիւնը, քանի որ Հնդկաչինի ներկայ վարիչները (համայնավար) չեն ճանչնար կայսրը:

ԱԻՍՏՐԻՈՑ հաչտութեան դաչնագրին առթիւ, Եուկոսլաւիա եօթը նոր պահանջներ դրաւ, դժուարացնելով բանակցութիւնները: Պահանջներէն մէկն է՝ հաչտութեան դաչնագրին կնքումէն երեք ամիս վերջ հեռացնել Աւստրիա ապաստանած բոլոր տարագիրները:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ 13 Գերմանացիներ, իրրեւ պատասխանատու աւելի քան մէկ միլիոն անձերու սպանութեան (մեծ մասով Հրեաներ):

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ, Ցունուար 9—14

Շնորհակալութեամբ առացած ենք հետեւեալ բաժնեգիրները. —

Վիէն Սուք. 8 հարիւր, Մաղ. 6 հարիւր, Թորոս. հազար, Մուր. 650, Ման. 800, Լուս. հազար, երամ. 8 հարիւր, Խաչ. 1500, Քէք. 1500, ԿԱՐՏԱՆ Քի. 2 հազար, Ազէմ 8 հարիւր, Ալիէտ. 8 հարիւր, Աւետ. 8 հարիւր, Տո. 1450, Կար. Յ. 3 հազար, Կար. Ա. 1500, Կիւր. 1450, Համ. 1450, Ստ. Համ. 1450, Ցուլ. 1450, Քնա. 8 հարիւր, Մաս. 1450, Մարգ. 8 հարիւր, Մարտ. 3 հազար, Մեր. 1450, Նորա. 8 հարիւր, Թում. 1450, Թաշօ. 8 հարիւր ֆրանք:

(Շար.)

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղի Ահարոնեան խումբի կողմէ, կիրակի 20 Մարտ, ժամը 3.30ին Société de Bienfaisance-ի սրահին մէջ, 44 rue de Rennes, St. Germain des Prés:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Եւրոպական պար մասնակցութեամբ կարօ Սարեանի նուագախումբին: Գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ:

Ց. ՕՇԱԿԱՆԻ ՑԻՇՏԱԿԻՆ

Այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Salle de Géographie-ի (184 Bld. St. Germain: Métro St. Germain des Près) մէջ տեղի պիտի ունենայ յիչատակի երեկոյ մը՝ նուիրուած դրագէտ Ց. ՕՇԱԿԱՆի համար:

Պիտի նախագահէ Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ:

Պիտի խօսին Պ. Պ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Մ. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ եւ Հ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ:

Իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Փարիզի հայ եկեղեցիին երգչախումբը՝ դեկավարութեամբ Պ. Ն. ՍԵՐԳՈՑԵԱՆի, Օր. ՀԱՑԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ, Տիկ. Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ, Տիկ. Ա. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ, Պ. Ա. ԳՄԲԼԹԵԱՆ, Օր. Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ եւ Ա. ՈՒԼՈՒՊՂԵՑԵԱՆ:

Մուտքը ազատ է: Ծախքերուն մասնակցելու համար չրջարերութեան հանուած են 150 հրաւիրատոմսեր: Դիմել «ԳԱՌԱՋ»ի խմբագրատունը, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆի գրատունը, Իսի լէ Մուլինօ ՋԱՏԻԿԵԱՆի սրաճարանը, Ալֆորվիլ դերձակ Պ. ԱՇՈՏ ՆՇԱՆԵԱՆին:

ԱՆԱՑԻՍԻ ՑՈՐԵԼԵԱՆԸ

Այս կիրակի ցերեկ ժամը 2.30ին, Սորպոնի Ռիչելիէօ ամփիթեատրոնին մէջ տեղի կ'ունենայ վաթսունամեայ դրական եւ հանրային գործունէութեան յորելեանը ՏԻԿԻՆ ԵՒՓԻՄԻ ԱԻԵՏԻՍԵԱՆի (ԱՆԱՑԻՍ): Նախագահութեամբ Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆի: Այս առթիւ ուղերձներ պիտի արտասանեն զանազան միութեանց ներկայացուցիչներ, ծանօթ արուեստագէտներ: Մուտքը ազատ է:

Նուէրները ուղարկել յանձնախումբի նախագահ Պ. Նուպար Ցովհաննէսեանի, 14 rue du Soleil, Paris (20), C. Ch. Postaux, Paris 7065–15:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» խումբի վիճակախաղին չահած են հետեւեալ թիւերը. — 22, 195, 68: Դիմել ընկեր Ցովսէփ Օհանեանի տպարիչի խանութը:

Հայերը իրաւունքով հանբաւ ունին ատանդասպաշ ըղլալու, մանաւանդ իրենց անվնդելիին տեսակէտով: Հայերուն Թրանսա գալէն իվեր, անոնց կարգ մը մասնագիտական անվնդելիներ իւրացուեցան Թրանսացիներէ ալ եւ ընդհանուրացան: Այսպէս է «ՇԻՐԱԿ ՍՂԻ»ն, որ իր խնկաւէտ չատկութիւնները կը խաղ տալ արեւով հատուցած խաղողեն: Բայց Հայերու նախասիրութիւնները պէտք չէ որ անտեսել տան Թրանսացի փափկակերներու երկար տարիներէ իվեր ճաշակած պտուղ բաներր: Ատոնց կարգին է «ՌՈՄ»ը, այս երկնանուշ ընկերը, որ միջնադարեան արեւի երկիրէն կը ներածուի, եւ որ շահարեկած բորումեն ստացուելով, շատ հեշտահամ խմիչք մը ըղլալուն չափ ԱՋՂԵՑԻԿ ԱԽՏԱՐԳԵԼԻՉ մըն է՝ կոփփի եւ ցուրտէ յառաջ եկող հիւանդութիւններու դէմ, ինչպէս նաեւ կարկանդակներ եւ անուշեղէններ բուրումնաւետող ցմի մը: Ամիսուն կամ տաք ընկերիներու մէջ, խմեցէք «ՌՈՄ»ը: Բայց բոլոր «ռոմ»ները չունին այս ընկերին մասնաչատուկ եղող անհրաժեչտ ատկին առաւելութիւնները: Կը յանձնարարենք փնտռել 48° ՌՈՄ ՄԻԱՄԻՆ, որ իր ամենաբարձր աստիճանին կը միացնէ իր շատ ախորժելի հառիր եւ բոյրը:

GRANDE DISTILLERIE DU PARC
1, Bd. Onfroy - MARSEILLE **Tél. PRado 83.50**
Dépôt pour la Région Lyonnaise
Djebrail BAHADOURIAN
13, Rue Marignan - LYON **Tél. Moncey 32.10**

ԳՈՐՇԱՏԵՍՐ

Պէլվիլի Ռոստոմ խումբի ժողովը՝ այս կիրակի առաւուան ժամը 9.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինդչաբթի ժամը 9ին Société Savantes-ի G սրահին մէջ: Կը խօսի Ս. ՏԵՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ: Նիւթը՝ «Արմէն Գարօ»: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

Հ. Ց. Դ. ԱՐԱՄ ենթակոմիտէին (Անիէռ–Պ. Քոլոմպ) ժողովը այս չորեքչաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Շավիլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երեքչաբթի երեկոյ ժամը 9ին, մատուռ մանկապարտէզին մէջ: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանեէռ–Քաչանի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը՝ այս չորեքչաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Դասախօս՝ ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ: Նիւթը՝ «Արեւմտահայ գրական ձգտումները»: Կը հրաւիրուին համակիրները եւս:

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ցերեկոյթ, կազմակերպուած Մարսիլիոյ Հայ Աւետարանչական Ընկերութեան կողմէ, Ապրիլ 3ին, կիրակի օր կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Théâtre Verdi-ի մէջ (Ex Casa d'Italia) Rue d'Alger: Կը խնդրուի չխաչաճեւել:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Հ. Ց. Դ. ՍԷն ԼՈՒԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԻՄՄԱՆԹՕ խումբի կողմէ, 12 Մարտ չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, 66 Պուլըվար Սէն Լուի, լ'Իօվրի սրահին մէջ: Մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի ՊԵՐՃ ՊՌՕՇԵԱՆի

ՍՕՍ ԵՒ ՎԱՐԴԻԹԵՐԸ (4 արար)

Պատրաստուեցէք այս գեղեցիկ հանդէսին:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Պէլվիլի «Ռոստոմ» խումբի ընկերահամակրական խնջոյքը կիրակի 27 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը 3—11: Porte des Lilas, Caisse d'Epargne-ի սրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները յայտրդով:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք արդիւնաւորեցին իր կազմակերպած «Թիւրեան Շաբաթ»ը: Ընդհ. հասոյթ 27.780ֆր:

ՄԵԾ ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ.— Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Նոր Սերունդի կողմէ, 26 Մարտ, երեկոյթ պարահանդէսին:

100է աւելի առարկաներ, ինչպէս 1.—Բաֆֆիի ամբողջական գործը, 2.— Արժէքաւոր իւղաներկ նկար մը, 3.—— T. S. F. մը, 4.— Թէյի սպաս մը, 5.— Խնքնահոս ոսկի գրիչներ, 6.— Հայկական տիպեր... եւայլն: Տոմսերը կը գտնուին բոլոր Նոր Սերունդի անդամներու մօտ, ինչպէս նաեւ Բալուեան, Պարսամեան, Հ. Սամուէլ գրատուներ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Վիլ Ժուիֆի մէջ աշխատելու համար կօշիկի լաւ գործաւոր մը ոտ գիտնայ թէ հին եւ թէ նոր գործեր չինել:

Դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆի ամէն օր կէսօրէ վերջ, 7 rue Godot de Mauroy, Paris (9): Հեռաձայն Opéra 01–08:

ԾԱԽԱՀ ԼՆ

Կարի երկու Սինկըր մեքենաներ 31 K 15, լաւ վիճակի մէջ: Կարելի է նաեւ թիժի վերածել: Դիմել 6ter Rue Elie, Gentilly (Seine):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՏԱՎԱՁԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխոյով

Հրուշակը — ՀԷԼՎԱՆ — գուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքում որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՅԷՍՃԵԱՆ — Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 10 Mars 1949 Հինգշաբթի 10 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année № 5791—Նոր շրջան Թիւ 1202 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ

ՄԵՐ ԱՕՏՔԸ

ԵՒՔ ԱՑՍՔԱՆԸ ՍՈՐՎԷԻՆ...

Երէկ արտաոտպէր էինք յայտարարութիւն մը, որ կը պարզէր Գահիրէի ժողովրդական ճանձնախումբին ուղեգիծը, թեմական ընտրութեանց առթիւ:

Թէեւ ընտրութիւնները յետաձգուած են կառավարութեան որոշումով, բայց ուղեգիծը կը պահէ իր ուժը, որեւէ ժամանակի համար:

Այդ ուղեգծին մէջ կան երկը հիմնական տեսակէտներ, որոնք միայն տեղական հանգամանք չունին:

Ամփոփենք անգամ մը եւս, ի դիտութիւն անոնց որ կը հետեւին հանրային գործունէութեան, այս կամ այն դաղութին մէջ.—

1. Ամէն հայ դաղութ պարտաւոր է հետեւիլ իր դանուած երկրին քաղաքականութեան:

2. Էջմիածնի հետ մեր կապը զուտ կրօնական է: «Կը յարգենք Հայ Լուսաւորչական Եկեղեցիին (ՑԱՌԱՋ.— Գրել՝ ՀԱՑ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ) պետը, որ իր հնարաւորութեանց սահմանին մէջ պիտի աշխատի օգտակար ըլլալ Հայ. Եկեղեցւոյ բարգաւաճման: Բայց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը զբաղուած է կարգ մը ազատութիւններէ, եւ իր դիրքը խիստ փափուկ է»:

Ուրեմն, որեւէ թեմի առաջնորդը «զուտ կրօնական խնդիրներու մասին միայն կապ պիտի պահէ Կաթողիկոսին հետ»:

— « Այս սահմանին դուրս՝ Էջմիածինը մի՛ջամտէ դարձնել քաղաքական վէճերու, պիտի նշանակէր մեծագոյն չարիքը հասցնել Հայ. Եկեղեցւոյ»:

3. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆԴԷՊ.— «Մենք չենք ճանչնար «Հայաստանեան», «Հակահայաստան-եան» ճակատները: Հայրենիքը սիրելու, անոր ծառայելու համար պայման չի կրնար ըլլալ սովետական իրաւակարգին խնկարկումը, Ընդհակառակն, մենք խորթ կը նկատենք այդ իրաւակարգը հայութեան ըմբռնումներուն»:

Երեքն ալ տարբեր դիտելիքներ, որոնց շուրջ եթէ համաձայնութիւն դոյանար, չատոնց պայծառացած պիտի ըլլար մթնոլորտը:

Դժբախտաբար կանխակալ կարծիքները, կիրքը եւ տգիտութիւնը աւերներ կը դործեն այս ճակատին վրայ եւս, անչնչելի դարձնելով մթնոլորտը:

Ուրիշ բան չեն ապացուցաներ Եւրոպայէն մինչեւ Հարաւ. Ամերիկա պարզուած տեսարանները:

Ամէն տեղ ալ նոյն դրդռիչ աղղանշանը: Նոյն տմարդի մարդանքները՝ յանուն ... հայրենասիրութեան:

Նոր ժամանակներու սա կարմիր – դեղին խաչակիրները ինչո՞վ կը տարբերին այն տիրացուներէն, որոնք օրր իրիկուն կ'ընկնին զարմանազան ցնդաբանութիւններով, պատմական Բիւզանդիոնի մէջ:

Անոնք չե՞ն դիտեր, օրինակ, թէ չարաչար դործածելով մամուլի բացարձակ ազատութիւնը այս կամ այն երկրին մէջ, կրնան միայն պղտորել: (Ինչ պատկերազարդ նմոյշներ, մասնաւորապէս Ամերիկայէն):

Չե՞ն դիտեր թէ ինչ որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւն կը կոչենք, ստուեր մըն է, ոչ թէ իրականութիւն: Հաստատութիւն մը, որուն պատմական հմայքը կ'ուղեն չահադործել, որպէսդի ներու համար դաղութներուն մէջ:

Եթէ ազատ Աբտասահմանի մէջ հաստատուած առաջնորդները, տեղապահները կամ արտակարդ պատուիրակներն ալ չեն ըմբռներ այս տարբեր ճշմարտութիւնը, կամ դիտալով. հանդերձ կը կեղծեն, կո նշանակէ թէ հասարակ խամաճիկներ են, ոչ թէ արթուն եւ դիտակից հովիւներ:

Այլեւս չենք ուղեր հարցումներ ուղղել երրորդ կէտին.— «Հայաստանեան» եւ «Հակահայաստանեան» բացատրութեանց մասին, որոնք ամէն բանէ առաջ հոդեկան թշուառութիւն, անբարոյականութիւն կ'ենթադրեն:

Այդ բոլսեական բառերը դործածողները իրենք են ե՛ւ հայրենիքին ե՛ւ տարագիր ժողովուրդին դէմ բուն թշնամիները:

Անոնք է դուր կը ճգնին ծառայել հայրենիքին — ըլլայ իսկ սովետական — օրն ի բուն ստելով, կեղծելով, սնամէջ «ոէգլամ»ներ թխելով:

Մանաւանդ որ, նախ իրե՛նք չեն հաւատար իրենց դրածին եւ խօսածին: Շ.

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ՄԱՐՋԱՆԻՆ ԱԼ ...

Ամէն չաբթու նորութիւն մը՝ «էնդի դէմին»:

Այլեւս չմնաց ասպարէզ մը ուր սեւ ցանկը չանցնին ասուանը, «դիծէն չեղած» ըլլալու յանցանքով:

Գրականութիւն, դիտութիւն, նկարչութիւն, թատրոն, բանաստեղծութիւն, երաժշտութիւն, կենսաբանութիւն, ճարտարապետութիւն, պատմութիւն,— բոլորն ալ ունեցան իրենց զոհերը: Մեծ մասով՝ ականաւոր, աշխարհահռչակ դէմքեր:

Այժմ կարգը եկած է.. կրկէսներուն եւ մարզական խաղերուն:

«Կոմսոմոլսկայա Պրաւդա» Խ. Միութեան երիտասարդական կազմակերպութեանց պաշտօնաթերթը, դասնօրէն կը դանդատի թէ «աշխարհաքաղաքացի քաղքենի հայրենադուրկներու հրոսախումբ մը կը ճարակի մարզական լրագրութեան մէջ»:

Եւ կը բացատրէ թէ դաղափարական տեսակէտով անոնք նոյնքան վնասակար են որքան միւս աշխարհաքաղաքացիները որ կը դործեն դրականութեան եւ արուեստի մէջ:

— « Զարմանալի չէ որ հակահայրենասէր աշխարհաքաղաքացիներ իրենց աղտոտ ձեռքերը դրած են մարզական դրականութեան վրայ...

« Ասոնք թափառաշրջիկներ են առանց անցագրի. պզտոր անձեր որոնք որեւէ խնամութիւն չունին իրարու հետ եւ չարաչար կ'աշխատին, խորհրդային մարզիկներուն մէջ տարածելու համար արտասահմանի եղանակները եւ ճաշակները: Անոնց քարոզն է՝ անհատապաշտութիւն, փառամոլութիւն եւ բերանաբաց հիացում քաղքենի մարդանքի»:

Եդրակացութիւնը.— «Օր առաջ ալեւ ընկերվարական հայրենիքին բոլոր թշնամիները որոնք սողոսկած են մեր երկրի մարմնակրթական կազմակերպութեան մէջ»:

Դեռ ամէն բան չպատմեցի: ՎԱՀԷ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՀԱՑ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ՏՆԳԱՒՈՐՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏ.— Մարտ 1ին Զօր. Շէքէրճեան ղեկավարեց տուաւ դաղթակայանին մէջ, խօսելով այս անդամ հայերէն, առանց թարդմանի: Ցայտնեց թէ Պ. Պ. Ճ. Մարտիկեան եւ Ս. Սարոյեան Պոսթըն դացած են դրամ հաւաքելու համար ի նպաստ «Անչայ»ի:

Պ. Մարտիկեան յայտնած է թէ հարիւրաւոր «էֆիւէվիթներու» պատրաստութիւնը յառաջ կը տարուի: Յարդ «Անչա»յի հակառակ անձերէն շատեր միացած են արդէն անոր եւ կ'օդնեն: Ապա աւելցուցած է թէ մօտաւորէն պիտի երթայ Հարաւային Ամերիկա, ապահովելու համար բազմաթիւ տարադիրներու այնտեղ փոխադրութիւնը:

Արեւմտեան Գերմանիոյ պրազիլիական ներկայացուցիչը խոստացած է Զօր. Շէքէրճեանին յաջողցնել հարիւրաւոր Հայերու փոխադրութիւնը իր երկիրը: Զօրավարին կարծիքով հայ տարադիրներու մեծ մասին փոխադրութիւնը պիտի յաջողի այս տարի, բայց առնուազն 20 %ին փոխադրութիւնը պիտի դժուարանայ հիւանդութեանց եւ այլ պատճառներով:

Ասած են նաեւ IROի ներկայացուցիչները հրաւիրելով ներկաները արձանադրուիլ Ֆրանսայի համար, ուր այնքան նպաստաւոր պայմաններ կան աշխատելու ընդունակ տարագիրներուն համար: (Բանբեր):

ԱՆԳԼԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԸ բժշկական գործողութեան մըպիտի ենթարկուի, համաձայն վեց մասնագէտ բժիշկներու յանձնարարութեան: Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ ձախ սրունքինարեանը չրջանը վերահաստատուած է դլխաւոր երակներուն մէջ. բայց ալ սրունքինմայր երակը դեռ խցուած է, հետեւաբար անհրաժեշտ կը համարուի գործողութիւն մը կատարել: Ուրեմն պիտի հանուին կարդ մը չիղեր, արեան չրջանը դիւրացնելու համար: Ընդհանուր առողջական վիճակը գոհացուցիչ կը համարուի:

Աջակցեցեք դաշինքին պայմաններ

ՁԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԿՍԱՆ ՏԱՐՕՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Վերջին լուրերու համաձայն, Ատլանտեանի դաշինքը արդէն իսկ հաղորդուած է դաշնակից պետութեանց, եւ պիտի ստորագրուի երկու շաբաթէն: Հաւանական է որ բնագիրն ալ հրատարակուի միաժամանակ, կամ յառաջիկայ շաբթու: Մ. Նահանգներու ծերակոյտին արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովը իր հաւանութիւնը յայտնած է Մարտ 8ին:

Առաջին ստորագրողները պիտի ըլլան Մ.Նահանգները, Ֆրանսա, Անգլիա, Քանատա, Նորվեկիա, Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ: Հաւանական է որ Տանըմարքան ալ միանայ վերջին պահուն: Բանակցութիւնները կը չարունակուին միւս հաւանական թեկնածուներուն հետ,— Իտալիա, Փորթուկալ եւ Իսլանտա:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, դաշինքը իր ընդհանուր դիծերով կը նմանի Մ. Նահանգներուն եւ Հարաւ. Ամերիկայի հանրապետութեանց միջեւ կնքուած դաշնագրին: Պայմանաժամը քսան տարի է եւ կրնայ նորոդուիլ առաջին տասը տարիներէն վերջը:

Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Պելժիոյ, Հոլանտայի, Նորվեկիոյ եւ Լիւքսէնպուրկի արտաքին նախարարները Ուաշինկթըն պիտի երթան ապրիլի սկիզբը, ստորագրելու համար դաշինքը: Առաջարկողներ կան որ այս արարողութիւնը կատարուի Պերմուտայի մէջ, բայց մեծամասնութիւնը կը նախընտրէ Ուաշինկթընը:

Դաշինքին կուսակիցները այն հաւատքն ունին թէ այս դիտակցութեան չնորհիւ աւելի պիտի դոբանայ Միացեալ Ազդերու կազմակերպութիւնը:

Իրաղեկ աղբիւրէ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդուին դաշինքին հիմնական տրամադրութեանց մասին.—

Ա. յօդուածով կ'ընդունուի միջազդային վէճերը խաղաղութեամբ կարդադրելու սկզբունքը: Բ. յօդուածը կը հրաւիրէ ստորագրողները դործակցիլ՝ տնտեսական թէ քաղաքական եւ դիւնուրական դետնի վրայ: Գ. եւ Դ. յօդուածներով Դաշնակիցները յանձն կ'առնեն խորհրդակցիլ եւ իրարու օդնել: Ե. յօդուածը, որ ամէնէն կարեւորն է, կը տրամադրէ թէ դաշնակիցներէն մէկուն դէմ դործուած յարձակումով բոլորին դէմ ուղղուած պիտի համարուի, հետեւաբար պէտք է անմիջապէս դործի ձեռնարկել, անջատօրէն կամ հաւաքարար, դինեալ ուժ դործածելով, ապահովութիւնը պահպանելու կամ վերահաստատելու համար:

Վեցերորդ յօդուածը կը բացատրէ դինեալ յարձակման իմաստը, ճչդելով այն աշխարհադրական սահմանները ուր դործադրելի կը համարուին Ե. յօդուածին տրամադրութիւնները: Է. յօդուածը կը ճչդէ Ատլանտեանի դաշինքին եւ Միացեալ Ազդերու յարաբերութիւնները եւ կ'ընդունի Ապահովութեան Խորհուրդը իրրեւ դերադոյն հեղինակութիւն՝ խաղաղութիւնը պահպանելու համար: Ը. յօդուածը կը հաստատէ դաշնակից պետութեանց կնքած միջազդային յանձնառութիւնները: Թ. յօդուածը կը վերաբերի կազմակերպական խնդիրներու, իսկ Ժ. եւ ԺԱ. յօդուածները կը պարունակեն ոսվորական տրամադրութիւնները՝ ուրիշ թեկնածուներու ընդունելութեան, դաշինքին տեւողութեան եւ վաւերացման մասին:

Պատուհաններ դաստապարտեալի

ԲՈԼՈՐՆ ԱԼ ԳՈՀ ԵՆ ՏՐՈՒԱԾ ՊԱՏԻԺՆԵՐԷՆ ...

Մարտ 8ին Սոֆիայի դատական ատեանը արձակեց իր վճիռները՝ 15 աւետարանական պատուելիներու դէմ: Ընդհ. դատախազը մահապատիժ պահանջած էր, բայց դատարանը վճռեց ցկեանս բանտարկութիւն, մեծադումար տուգանք, բոլոր դոյքերու դրաւում եւ քաղաքային իրաւունքներէ մշտական դրկում՝ չորս դլխաւոր ամբաստանեալներուն համար: Ահա չորս դատապարտեալները են.— 1. Պատ. Վասիլի Զիսիքով, 48 տարեկան, ներկայացուցիչը Միացեալ Աւետարանական Եկեղեցիներու՝ Պուլկարիոյ մէջ.— 2. Պատ. Զանքօ Իվանով, 48 տարեկան վերատեսուչ Պուլկարիոյ Մեթոտական Եկեղեցւոյ.— 3. Պատ. Նիքոլա Նաումով, 48 տարեկան, նախագահ Մկրտչական Եկեղեցւոյ դերագոյն խորհուրդին.— 4. Պատ. Կէորկի Զերնով, 46 տարեկան, քարոզիչ Հոդեգալտեան աղանդին: Բոլոր պատիժներէն դատ, իրաքանչիւրը պիտի վճարէ մէկ միլիոն լեվա տուդանք:

Միւս 11 ամբաստանեալները դատապարտուեցան մէկ տարիէն 15 տարի բանտարկութեան եւ 5000 լեվայէն (16 տոլար) մինչեւ չորս միլիոն լեվա (14.036 տոլար) տուգանքի, դոյքերու դրաւման, քաղաքացիական իրաւազրկութեան: Երեք հոդի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻ ՏԱՐՈՒԻՔ ԵՐԱԶՆԵՐԷ...

ՄՄԲ.— Հալէպի «Արեւելք»ը չարք մը խմբագրականներով զգաստութեան կը հրաւիրէ ազնուք որ արտագաղթի ճամբան բռնած են: Ահասարսափ վերջինը (11 Փետրուար).—

Անոնք որ «ոսկեհանք» մը գտած ըլլալու փութկոտութեամբ կը մեկնին Եւրոպա թէ Ամերիկա, 99առհարիւր համեմատութեամբ կը ղրկան:

— « Ջուրին ձայնը հեռուէն անուշ կուգայ», կ'ըսէ ժողովրդական իմաստութիւնը: Ուրախ է պարագան բոլոր անոնց՝ որոնք խոշորացոյցով կը դիտեն փոքրիկ խայծեր, ու անձրեւէն խոյս տալու իրենց խուճապին մէջ՝ կարկուտի կը բռնուին:

Ընթերցողներու մտքին մէջ դեռ թարմ պէտք է ըլլան տպաւորութիւնները Մարսէյլէն ընկերոջ մը՝ Յակոբ Հացպտրծեանի, որ քայլ առ քայլ չափելէ վերջ «կոյս երկիր»ները,— Արժանթին, Ուրուկուէյ, եւայլն — ահազանգ կը հնչեցնէր լաւատեսներուն համար.

— «Ուր որէք՝ մնացէք: Մի երթաք»:

Եւ կուտար չօշափելի վկայութիւններ. թիւեր, տուրքեր, սովորութիւններ: Միջավայր եւ մթնոլորտ: Մեկնողը հիասթափ ըլլալու դատապարտուած է, երբ մանաւանդ Սուրիոյ — Լիբանանի նման չրջանակէ թեւ կ'առնէ:

Եթէ գործելու, աշխատելու, չհելու մտադրութեամբ կ'երթան, կրնան վստահ ըլլալ թէ այս երկիրներուն մէջ շատ աւելի լայն ասպարէզ կայ «ապրելու»: Օրէ օր պիտի ընդարձակուին աշխատանքի մարզերը: Երկու երկիրներն ալ նոր կ'արթննան. պէտք չէ յուսահատիլ անցաւոր տագնապներէ:

Մենք կ'ենթադրենք, թէ հոգեբանական սխալ մը մէջ են յոռետեսները: Աւատութեան եւ ազատութեան այս երկիրներուն մէջ, ուր մինչեւ համաչխարհային երկրորդ պատերազմ — եւ պատերազմի ալ ընթացքին, — ամէն մարդ գոհ էր իր կեանքէն, — առնուազն դժգոհ չէր ապրուստի պայմաններէն,— վերջին քանի մը տարիներու ընթացքին միայն այսքան յոռետես դարձաւ: Անոնց անդրադառնալու՝ որ փոթորիկը հոս եւս իր անդրադարձումը ունեցաւ, ինչպէս աշխարհի բոլոր կիսակիւններուն մէջ: Տնտեսական եւ ընկերային անհաւասարակշռութիւն, քաղաքական ցնցումներ եւ ապստութիւն, չէին կրնար չազդել նաեւ մեր կեանքին վրայ: Համեմատական անդորրութիւնն ու առատութիւնը կայունացումը՝ հետեւանք էր պատերազմին:

Միւս կողմէ, մասնաւորաբար հայ կեանքին ներս, ներգաղթի խեղկատակութիւնը պատճառ դարձաւ տնտեսութիւններու փճացումին: Շատերը մեկնողներէն՝ անորակելի չարագործներու դոհեր են. անոնցմէ որոնց «թիւը ելած էր», բայց բախտն ու ճակատագիրը անիծուած: Տուն ու տեղ ծախեցին, բան գործ թողուցին՝ «զանգուածայինի երազով, հացկատակներու անյատակ խաբեբայութեանց պատճառաւ: Ու այսօր՝ իրենց գլուխը չորս պատերուն կը զարնեն: Սպասելու եւ տոկալու ուժն ալ չունին, որովհետեւ երկու տարիէ ի վեր ի դուր կ'երազեն... Իսկ Երեւանէն բուսած խապրիկները՝ ծանօթ են: Անհանդուրժելի պայմաններ՝ չնչելու թէ ապրելու: — Այս կացութեան մէջ, բնականաբար խուճապի եւ իրարանցումի կը մատնուին՝ թարթափող թռչուններու պէս:

Ուրիշներ, բոլորովին անտարբեր դասակարգ մը, առեւտրական եռուզեռի մը հետեւ կարկն տարուած են: — « Հարստանալ. դիրք ու գործ չտկել»: Տարբեր խնդիր, որ իրենց տարիներու խնայողութիւնն ալ վրայ կուտան: Այսպիսիները պէտք է դիտնան, թէ այդ երկիրներուն մէջ չուկան յագեցած է արդէն, ու իրենք՝ իմիճակի չեն հեւ ի հեւ այդ կեանքին հասնելու: Տնտեսական մրցակցութիւն, առեւտրական սեղմումներ, տուրքերու ծանրութիւն, օտար միջավայր ու լեզու, բարքերու աննախատեսելի տարբերութիւններ եւ այլ դժուարութիւններ՝ ամէնէն մեծ խանդավառութիւնն իսկ կը հալեցնեն, կը սպառեն ուժն ու զրամադլուխը ենթականերուն: Օրինակներ ունինք մեր աչքին առջեւ: Իրենց իսկ վկայութիւններն ու խոստովանութիւնները՝ զորս պիտի հրատարակենք առանձին:

Դէպի Եւրոպա եւ գոյդ Ամերիկաներ հայ մարդոց եւ ընտանիքներու գաղթը՝ փճացում ու դատնատում է նաեւ ազգային տեսակէտով: Նիւթական ակնկալութիւններով դինով բարոյականութիւնները՝ չեն դիմանար այսօր այս վտանգին անպատեհութիւնները: Բայց չուտով պիտի սթափին՝ երբ հաստատեն թէ իրենց եւ իրենց զաւակներուն համար կրասեան նոր դուրեր կը բանան: — Բարոյական այլասերումը, ազգային առաքինութիւններու ամրողջական՝ անհետութեան հաւանականութիւններ կր ստեղծէ. վրայ կուտանք պատմութիւն, աւանդութիւն եւ ընտանեկան սրբութիւններ՝ որոնց չթացումով դատապարտուած ենթաշերտ: Դառնալու հետեւանքներ: Ծառայ եւ ստրուկ:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»ԻՆ

Ո՞ւր է դարմանը

Սիրելի ՅԱՌԱՋ, սիրով կը կարդամ զանազան առիթներով հա, վերազարթումի նուիրուած ձեր խմբագրականները, հոս՝ գաղթային կազմակերպութեան մասին, հոն՝ Հայը արտասահմանի մէջ պահելու չուրջ, ազգին երիտասարդութեան ուղղուած, անդին դպրոցական խնդրին, անոնց կից՝ լեզուի պահպանումի եւ մաքրացումի ճիգին մէջ մխրճուած, ինչպէս քաղաքական չրջահայեցութեան, սայթաքումներու դէմ պայքարումին նը – ուիրուած եւայլն:

Աւտնց հետ կը ներկայացուին նաեւ երկտող լուրեր տեղ մը Քաղապլանքայի մէջ ապաստանած ափ մը Հայերու մասին որոնց համար «տէրտէրն ալ մոմով» կը փնտռուի, կան Սպանիա, Վիէննա, կամ Աւստրալիա, կամ Շթութկարտ, Հնդկաստան կամ Շանկայ հաստատուած համրանքներու չուրջ:

Դեռ, ինչո՞ւ չըսել, ունինք «էմլաքի մէտրուքէ»ի խնդիրը, որ ոչ մէկ աստն լքուած չեն կրնար ըլլալ, ապահովագրական խնդիրներ, ազգային սեփականութիւններու, կտակներու հարց եւ դեռաւելին՝ անհատական ձախողանքներու եւ դժուարութիւներու պատուհասը, ինչպէս վերջերս ծրնեւէն հաներէին Հայ մը, (միայն նախատուները տուած էին զուիցերիական թերթերը եւ պատուելէ վերջ իր խնքնութեան թուղթերէն հասկցուած էր թէ Հայ մըն է):

Ի՞նչ է այս ամրողջին դարմանը: Ինչպէ՞ս կարելի է պայքարիլ այս բոլոր չարիքներուն դէմ կամ փրկել ի՛չ որ փրկելի է:

Զէ՞ք կարծեր թէ միակ միջոցը համահայկական ընդհանուր կազմակերպութիւնն է, որ ընդգրկէ բոլոր հայութեան հոգատարութիւնը եւ ստեղծէ երախտագիտութիւն բոլոր հայ անհատներուն մէջ, կապելու համար զանոնք զօրաւոր կերպով հայ ընտանիքին եւ հայրենիքին: Զէ՞ք կարծեր որ ժամանակը եկած է մտածելու, կապելու համար Հայը Հայուն՝ Հնդկաստանէն մինչեւ Ամերիկա, Աւստրալիայէն մինչեւ Ֆրանսա կամ Քանատայէն մինչեւ Հարաւային Ամերիկայի նոր գաղութները: Բաւական չէ ըսել թէ Հայերը պէտք չէ այդքան ցրուին. իրականութիւնը մեզ կը պարտադրէ հետեւիլ այդ ցրուումին: Աւելի ճիշդ չէ՞ զանոնք իրրեւ հայ վերապրեցնելու ձեռնարկին նուիրուիլ:

Իմ մտածումով, մեր ապահովութեան եւ պահպանութեան միակ միջոցը, մեր վերակենդանդը եւ փրկութիւնը կը կայանայ հայկական ընդհանուր համագործակցական կազմակերպութեան մը մէջ, ճիշդ Հրեաներու Alliance Israelite/ի նման եւ աւելի լայն, մեր պայմաններուն յարմարցուած:

Պիտի փափաքէի որ Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը իրրեւ հեղինակաւոր կազմակերպութիւն, եւ իսկական հայկական եւ հայանուէր հիմնարկութիւն, նախաձեռնութիւնն ստանձնէր այս գործին, հաւաքելով իր չուրջ ոչ միայն համակիրներ, ուշ չէ՛ղոքներ, այլ եւ կամովին կամ ակամայ սայթաքածները, ճիշդ այդ անվերապահ չէզոքներու եւ անկախներու միջոցով: Այս մասին կայ ծրագիր մը, յայնօրէն ուսումնասիրուած:

Կը մնայ զայն հրապարակ դնել եւ գործի ձեռնարկել:

Կարդ մը սխալ չարժումներ մեզ դէմ հանեցին նոր թշնամիներ ինչ որ անխուսափելի էր իրրեւ հետեւանք անհեռատեսութեան:

Այդ կարգի ժխտական երեւոյթներէն մէկն էր երեսփոխան Մուրէթի յարուցած խնդիրը Ազգ. ժողովի փետրուար 24ի նիստին մէջ:

Շատ գործ կայ կատարելիք: Ոչ մէկ մամուլ, ոչ այս կամ այն կուսակցութիւնը, ոչ մէկ կազմակերպութիւն առանձին կրնայ այդ գործը գլուխ հանել: Այդ աշխատանքը պէտք է կատարուի ազգովին, ընդհանուր դաշնային ընդհ. միութեան մը կազմակերպումով:

Թ. ԳԱՒՌԻԿ

Վրթանէս Մարտիկեան

ՄՄԲ.— Ընկեր Գ. Իփէկեան ներքողական մը նուիրած է մեր ողբացեալ ընկերոջ յիշատակին, «Ազդակ» չաբաթօրեակի մէջ (18 Փետր.): Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը: Ձեղում մը՝ այս առթիւ, — Վրթանէս Մարտիկեան արտօնատէրն էր ոչ թէ Պոլսոյ «Ազատամարտ»ին, այլ «Ճակատամարտ»ի, (պատասխանատու անօրէնն Շ. Միսաքեան) .—

*

. .. Արտասահման անցնելէ վերջ (1922), իր անհատական, տնտեսական, ընտանեկան հոգերը սակայն չեն չլատեր մեր արի ընկերոջ հանրային եւ կուսակցական չիլը: Գոյութեան կռուի այդ ծանր պայմաններուն մէջ իսկ, ան կը չարունակէ նուիրուիլ Պելճիքայի եւ Պրիւքսէլի հանրային գործերուն եւ այդ փոքրաթիւ բայց կարեւոր հայ գաղութի վարչական կազմակերպման, Դաշնակցական նախ ձախնդրութեամբ: Իր դաղափարական, անչահախնդիր կեցուածքով, մեր ողբացեալ ընկերը ոչ միայն կը պարտադրէ ինքզինքը եւ իր դաւանած սկզբունքները բոլորին, այլ կը դառնայ, բոլորէն անխտիր յարգուած ու գործօն դէմքը: Վարչութեան անդամ կամ ոչ, իր կարծիքը եւ խօսքր միշտ ծանր կը կշռեն:

Կը պայքի համաչխարհային պատերազմը. Պելճիքա կը դրաւուի գերման բանակներէն, ըստեղծելով ծանր ու տագնապալի կացութիւն մը մեր փոքր հայկական գաղութին համար եւս: Այդ ծանր վայրկեանին ամէնուն աչքերը կը դառնան մեր ընկերոջ: Հարուստն ու չքաւորը իրմէ կը սպասեն ելք մը: Մարտիկեան միաձայն կ'ընտրուի լիազօր նախագահ, եւ կը նչանակուի իրրեւ միակ յարմար անձը Գերմանացիներու հետ յարաբերութիւն ստեղծելու:

Այդ նոյն մտահոգութիւնը կը մղէ զրաւուած երկիրներու Հ. Ը. Դ. Մարմիններր ոչ կանգնելու հայապահպան գործին, եւ կազմակերպելու պահանջուած ծանր ու պատասխանատու աշխատանքր:

Մեր ողբացեալ ընկերը իսկոյն սերտ կապ կր հաստատէ կուսակցական ղեկավարութեան հետ, եւ կ'որդեգրէ անոնց հրահանգած ուղղութիւնը, իրրեւ փորձուած ու հաւատաւոր կուսակցական:

Այդ ճակատագրական օրերուն՝ Մարտիկեան կ'արժեւորէ իր բնածին ձիրքը կապեր ստեղծելու, եւ իր անչահախնդիրու պարկեշտ կեցուածքով կը յաջողի գերման զրաւող զինուորական իշխանութիւններու յարգանքր եւ վստահութիւնը չահել, առանց ոեւէ ձեւով դաւաճանելու հիւրընկալ Պելճիքան ե իր ժողովուրդի չահերուն:

Այս բոլորը մեր ընկերը կը դնէ ի սպաս հայ գաղութի տնտեսական եւ ֆիզիքական պահպանման եւ առաւելագոյն ապահովութեան, առանց խիր դներու հարուստի եւ աչխատաւորի, չէզոքի, կուսակցականի թէ համայնավարի միջեւ: Իր մասնաւոր հոգածութեան առարկայ կը դարձնէ նիւթական նեղութեանմատնուածները, եւ կը հայթայթէ ասոնց ամէն հնարաւորութիւն, օգտաւէտ պատերազմի ստեղծած կացութենէն, դիմադրաւել կարենալու համար կեանքի բացառիկ սղութիւնը եւ պաշարեղէններու սակաւութիւնը:

Շնորհիւ իր ստեղծած հեղինակութեան, ընկեր Վրթանէս կը յաջողի փրկել Գերմանիա ղրկուելէ հայ աչխատաւորներ եւ իրրեւ համայնավար կասկածելի դարձած տարրեր: Ցաճախ անձամբ կ'երթայ, սահմանաղլուխէն եւս դարձնելու ճամբայ հանուած Հայեր, ծանր պատասխանատուութեան ենթարկելով իր անձը:

Երբ դաչնակից բանակները կը սկսին մօտենալ Պելճիքայի, կը ստեղծուի ներքին անիչխանական կացութիւն, իչխէս Ֆրանսայի մէջ եւ Résistant անունին տակ ծպտուած տականքներ, կը սկսին ոճիրներ դործել՝ իրրեւ թէ Գերմաններուն հետ համագործակցողները պատժելու համար: Մարտիկեան կը յաջողի անցնիլ Գերմանիա, Պերլին, ուրկէ կ'ապաստանի դաչնակիցներէ զրաւուած չրջան մը եւ Պելճիքայի հաղաստագրումէն վերջ կը վերադառնայ, Պրիւքսէլ, իր ընտանիքին քով:

Իր իսկ միջոցով փրկուած հայ համայնավարներ կը մատնեն դինքը, իրրեւ գերմանական դործակատար եւ պելճիքական դինուորական դատարան կը ձերբակալէ դինքը եւ կը բանտարկէ այդ ծանր ամբաստանութեան հիման վրայ:

Ի պատիւ Պելճիքայի հայ գաղութին, յիչենք որ մեծ յուզում առաջ կր բերէր ձերբակալութիւնը: Կը չարժին ամէնքն ալ եւ կր լծուին ուղղակի եւ անուղղակի աչխատանքի: Մեր ընկերը իր խրոխտ, անվախ եւ համարձակ յայտարարութիւններով կը այլոդի անմիջական վտանգի առաջքր առնել եւ դինուորական իչխանութիւնը կը վճռէ կոնաւոր դատավարութիւն, համաձայն օրինականն ամէն երաչխաւորութեանց:

Չինուորական դատարանի առաջ ընկեր Վրթանէս իր պաշտպանողականով կը ջրէ իր դէմ հնդած ամէն ամբաստանութիւն կ'ապացուցանէ բազմաթիւ վաւերաթուղթերով, որ ինք իրեն վստահուած նախագահական լիազօրութեան սահմանին մէջ գործած է եւ պաչտպանած իր հայրենակիցներու չահերը, առանց տրեւէ նիւթական կամ փառքի ակնկալութեան եւ իր յարաբերութիւնները դրաւող իչխանութեանց հետ այդ սահմաններէն անդին չեն անցած: Գաղութի ամենածանօթ եւ ազդեցիկ դէմքեր կուգան վկայել ի նպաստ իրենն, մինչ ապերախտ սին լրտորներ, իրենց վկայութիւններով կ'աչխատին վտանգել մեր ընկերոջ կեանքը: Չինուորական դատաւորները եւ ատեանը կր համոզուին թէ ընկեր Մարտիկեանի անմեղութեան, կը գնահատեն անոր անձնուէր գործունէու-

թիւնը եւ կը վճռեն ազատ արձակումը :

Հրճուանքի մէջ է Պելճիքայի հայ գաղութը եւ Սփիւռքի Դաշնակցութիւնը, որուն մամուլը կ'արձագանգէ ամէն կողմայդ նոր բարոյական յաղթանակը գաղափարական ընկերոջ մը :

Բանտարկութեան առթած ծանր յուզումներէն կը տուժէ ծանրապէս Տիկին Անթուանէթի առողջութիւնը. Վահէ այդ օրերուն արտասահման բուժարանի մը մէջ է եւ բացակայ : Մարտիկեանատեսակս կը քայքայուի, բայց չի կորնցներ իր ազիւթիւնը, թէեւ իր առողջութիւնը խորապէս ազդուած է : կը դանդաղի, որ առաջուան պէս չի կրնար աշխատիլ ու չարժիլ եւ կը յոգնի չուտով :

Շատ խոր ազդուած է նաեւ բանտարկութեան չորքանիին իր տիկնոջ կրած հոգեկան տանջանքներէն եւ իր զաւկին անբուժելի հիւանդութենէն :

Հակառակ իր չնչող բնաւորութեան, չատ դժայուն սիրտ ունեցող մեր ընկերը կը կրէ ճակատագրի վերջին զգեստող հարուածը, կը կորնցնէ աղբերդական պայմաններու մէջ իր կեանքի ընկերը :

Անո՞ք որ մօտէն կը ճանչնային դինքը, դառնօրէն կը նախազգային որ պիտի չտոկայ մեր ընկերը այդ կորուստին :

Եւ ահա հասաւ դժբը, հազիւ մէկ-երկու կարճ ամիսներ անցած իր սիրելի Անթուանէթի մահէն :

Բոլոր անոնք որ վայելած են իր անկեղծ, սրտագին բարեկամութիւնը, դառնօրէն կ'ողբան իր կորուստը :

Ան եղաւ ընկեր մը արի եւ հաւատաւոր, որ առանց աղմկալից ու ցուցադրական գործունէութեան, դրաւ իր կարողութիւնները, ինչքն ու կեանքը ի սպաս իր հայրենակիցներուն եւ իր կուսակցութեան, առանց ուրէք փառք կամ փոխարինութիւն ակնկալելու :

Այդ համեստ, մեծահոգի նուիրեալներն են որ կը կազմեն Հ. Ց. Դաշնակցութեան բարոյական անփոխարինելի ոյժը : Ատոնք են համեստ, անանուն դիւցազունները հայ գոյամարտի մչտատեւ պայքարին :

Նազովբեցին մարդկութեան ազգ կ'որակէ այդպիսիները :

Այո, անոնք են նաեւ հայութեան ազգ :

Գ. ԻՓԷԿԵԱՆ

ԼՈՋԱՆԷն կու հաղորդեն թէ դեղագործական վարժարանին ուսուցչապետը, Պ. Լ. Ֆօրճէ քրնձիչներու առջեւ կարդացած է Պ. Նարապետ Էնկեհանի աշխատութիւնը կպչունութեան (viscosité) մասին, անոր տեսութիւնը, չափը, կիրարկութիւնը դեղագործութեան մէջ : Հայ երիտասարդը, որ դասկն է Միք. Էնկեհանի, մրցումի համար եղած այս աշխատութենէն 150 ղուինեերիական ֆրանք ստացած է, իբրեւ պարգեւ :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀՈՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐ, դիրք Ա. : Գրեց՝ Կոմս : Տպ. Հայ Ճեմարանի, Պէյրութ, 1949 : Գինը՝ մէկ տոլար : Հասցէ :— Vahan Papazian, rue Hussein Byehum 5, Beyrouth (Liban) :

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

Հայ Արիներու տարեկանցերեկոյթը այս տարի ալ պսակուեցաւ յաջողութեամբ : Արիներու եւ Արենոյչներու Ծնողները, բարեկամները, ինչպէս եւ Մուրատեան վարժարանի աշակերտները, օտար սկաուտներ, Պուա Քոլոմպի Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբը եւ բազմաթիւ հանդիսականներ խուռներամ եկած էին լեցնելու Սալ սը լա Շիմիի ընդարձակ սրահը :

Բոլոր անոնք որ քանի տարիէ ի վեր ներկայ կը գտնուին այս հանդէսներուն, հրճուանքով կը դիտեն այն նախկին գայլիկները, ապա սկաուտ, արի, որոնք այսօր հասակ նետած երիտասարդներ բռնած իրենց փոքրիկներուն (նոր թեւիկներ եւ գայլիկներ) ձեռքէ, կուգան ողջունել իրենց կազմակերպութեան կրտսեր եղբայրները :

Արիներու եւ Արենոյչներու յայտադիրը միշտ ճոխ է եւ այլազան : Մարզերգ, մեներգ, հայկական պար եւ արտասանութիւն իրարու կը յաջորդեն :

Նախ խօսեցաւ Արի երու պետը, Բժ. Գուրգէն Մեծատուրեան, կարդալով Միջազգային սկաուտական խումբերու ընդհ. պետ Պ. Ուիլսընի նամակը, ուր ցաւ կը յայտնէր թէ անձամբ չէ կրցած ներկայ ըլլալ, ինչպէս եւ Մարսէյլի Հայ Արենոյչներու նամակ որով կը շնորհաւորէին Արիներու 18րդ տեղեկագիրը : Ծնողներուն եւ բարեկամներուն իր շնորհակալութիւնը յայտնելէ վերջ, բանախօսը չեշտեց թէ Հայ Արիներու եղբայրական կազմակերպութեան նպատակն է, ընդհ. սկաուտական չարժումին հետեւելով հանդերձ. «Ան եւ արթուն պահել հայ արիներուն մէջ, ամէնէն առաջ ազգային եւ հայկական ոգին :

Պ. Մարք Սանիկ, Հայ Արիներու անձնուէր եւ անխոնջ հայրիկը, հիւանդութեան պատճառով կը բացակայէր այս տարի : Անոր տեղ խօսեցաւ իր տղան՝ Պ. Ժան Սանիկ, նախկին սկաուտ, որ մեծ համակրանք ունի Հայ Արիներու հանդէպ : Ըսաւ թէ «երբ մեր խեղճ երկիրը ալ տառապեցաւ օտար տիրապետութեան տակ, այն ատեն խորապէս ըմբռնեցինք հայկական մեծ տառապանքը» :

Ապա մոզական լապտերով ցոյց տրուեցան պատկերներ հայ սկաուտական կեանքէ, 1947ի ճամբարէն եւ 1948ի սկաուտական գործունէութենէն : Արենոյչներու կեանքը կապի դէպ դատեսիլ բնութեան ծոցին մէջ : Ինչպէս եւ պատկերներ երէց սկաուտներու որոնք այց մը կատարած էին դէպի Ս. Ղազարու վանքը :

Յաջորդաբար ներկայացուեցաւ Մոլիէռի «Լէ Ֆուռպըռի տը Սքափինը» տարով երբեմն պատրանքը թէ վարժ դերասաններու առջեւ կը դրանուէին : Մոլիէռի այս դուեչոր դեղեցիկ եւ մաքուր հայերէնի էր վերածած Հայ Արիներու բարեկամ՝ Պ. Սուրէն Նաւասարեան :

Կարդը եկած էր «Հայկական հարսանիքին» որ սկսաւ «Թէ հայրենեայց պսակադիր» երգով, համաձայն հայկական հնամենի հարսանիքներու սովորութեան : Մեներգ, մենապար, խմբապար իրարու կը յաջորդեն : Իսկ հարսնեւորները կ'ուտեննկը խմեն ու կը պարեն բոլորը, բոլորը մեծ, պզտիկ, տղայ, աղջիկ :

Ահաւասիկ հարսնուկը որ կը պարէ նազելա - ձեմ՝ առանձայով բուռ բուռ դրամներ դլխուն : Հապա սահիրդիկ սեւազգեստ «կինոտոն», իջնէ վարպետ է : Տես միւսը կարմիր մոյկերով դայլիկը, քիչ կը մնայ խորտակէ բեմը... Ահա եւ բարեձեւ ճերմակ զգեստուրը լայնաբաց թեւերով որ կը հալածէ կարմիր զգեստ քողաւոր օրիորդը իր պարով : Իսկ թամաւոն, չատ համարձակ, կը վարէ հարսանեկան այս խնդոյքը : Արմենակ Պաղտասարեանի մասին չեմ խօսիր, ան ճկուն է մեծապարի մէջ :

Երկու տարիէ ի վեր Փարիզեան չրջանի Հայ Արենոյչներու խումբը նոր կենսունակութիւն ստացած է չնորհիւ Օր. Անահիտ Գչիկեանի ջանքերուն : Ան միեւնոյն ատեն մանկավարժ է եւ դասախօս Ֆրանսական լիսէներուն մէջ :

Հանդէսի վերջաւորութեան սկաուտական պատուանշան ստացաւ Հայ Արի՝ Արմենակ Պաղտասարեան. տանրհիդ տարուանիր անխոնջ գործունէութեան համար :

Հանդիսատես

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (114)

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԲ.

ԱՆՏԻՈՔԻ ԲՐԻՆԸ

Այս մոլեգին դունդը, որ հազիւ թէ տակաւ դէմադրութիւն մը դտաւ խեղճ բնակիչներուն կողմէ, հուր՝ սուր ի ձեռին կը վազէր կոխելին ամէն կողմը, ոչ տարիք՝ ոչ սեռ՝ ոչ կրօնք՝ ոչ պատիւ չէր խնայեր. ամէն տուն՝ ամէն պալատ, ամէն եկեղեցի աւար եւ կողոպուտ դնելէն վերջը, մեծ ու պզտիկ՝ աչխարհական ու եկեղեցական կը հաւմէր, կը դիզէր ծովերը, եւ այն ահագին բազմութիւնն որովհետեւ կարելի չէր տանիլ մէկտեղ, պատուաւոր եկեղեցականները եւ իշխանազունները միայն կ'առնէր կը տանէր Անտիոք որպէսզի ահադին փրկանքներու դէմ ամբողջ վճարուի :

*Հոն Մլեհ իմացաւ թէ աւազակութեան եւ անզգամութեան արհեստին մէջ իրմէ չատաջադէմն ալ կար, Ռընալտ անտիոքցին. հոն տեսաւ թէ այն փառնդ զօրքերուն մէջ, եկեղեցական, տաճարական ասպետներ (զորս հայ պատմագիրները Փռենկ կ'անուանեն) չատ չատմար ընծաներ Դամբլունայ կ'ուղարկ

անպարտ համարուեցան լրտեսական գործերու մէջ, բայց տուգանքի դատապարտուեցան, իբրեւ սեւ շուկայի եւ վրդովիչ լուրեր տարածող: Երկու հոգի որոնք մէկ մէկ տարուան դատապարտուած էին, ազատ արձակուեցան:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ «բոլոր դատապարտեալները ալ դոհ էին տրուած վճիռներէն եւ մերժեցին վերաքննութեան դիմել: Ընդհ. դատախազն ալ ըսաւ թէ դոհ է, հետեւաբար վճիռները դործադրուեցան անմիջապէս: Վճիռներուն ընթերցումը տեւեց 55 վայրկեան:

Նոյնադիւրին համաձայն, ամէնէն աւելի յուզուած էր պատուելի Զհաւիքով, որ յայտարարեց, արտասուալից աչքերով.

— «Ձեմ ուզեր վերաքննութեան դիմել: Դոհ եմ: Կը խոստանամ նոր մարդ մը դառնալ եւ օգնել մեր ընկերվարական հարենիքին վերաշինութեան:

Ուրիշ դատապարտեալ մը, Պատ. Լաւին Փոփով, «արտանց չնորհակալութիւն յայտնեց դատարանին գթասրտութեան»: Իր պատիժն է հինգ տարի բանտարկութիւն եւ չորս միլիոն լեվա տուգանք:

Քրավչենքոյի դատը

ՏԱՍԸ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ

Քրավչենքոյի երկրորդ փաստաբանը, Հայլման, երեքշաբթի օր վերջացուց իր պաշտպանողականը, տասը միլիոն ֆրանք վնասուց հատուցում պահանջելով Lettres Françaises-ի տնօրէնէն եւ խմբագրէն: Բացատրեց թէ նախապէս որոշած էին մէկ միլիոն, բայց «անսպասելի ծախքեր» կը հարկադրեն աւելին պահանջել: Ահաւասիկ իր հաշիւը.— Երեք միլիոն ֆրանք հատուցում՝ ձախակողմեան չաբաթաթերթին մէջ հրատարակուած դրութեան մը համար որ ստորագրուած էր Սիմ Թոմաս. չորս միլիոն ֆրանք՝ Պ. Անտռէ Վուրմսէրի մէկ յօդուածին համար, երեք միլիոն ֆր. ալ՝ Պ. Քլոտ Մորկան (չաբաթաթերթին տնօրէնը):

Ինչպէս յայտնի է, թերթին խմբագրութիւնը եւ աշխատակիցները Քրավչենքոյն կ'ամբաստանեն թէ ինքզինք հեղինակը «Ազատութիւնն ընտրեցի» գրքին, թէ սուտ կը խօսի, դաւաճանած է իր հայրենիքին եան.: Փաստաբանը դիտել տուաւ, արդարացնելով մեծադումար հատուցումխպահանջը.

— «Կ'ըսեն թէ ծանր տուգանքները կը սպանեն ազատ մամուլը: Բայց կը մոռնան որ ազատ մամուլ մը կրնայ սպանուիլ նաեւզրպարտութեամբ, եթէ զրպարտութիւնը դառնայ արտայայտութեան սովորական ձեւ մը»:

Ցետոյ բացատրեց թէ ամբաստանեալները կըրնան ճարել պահանջուած դումարը, որովհետեւ «համբաւ չահեցան չնորհիւ այս դատին, աւելցաւ իրենց չաբաթաթերթին սպառումը, հանդանակութիւններ կը կատարուին ժողովներու մէջ, լայնօրէն կր սպառին Վուրմսէրի դիրքերը որոնց վրայ նշանակուած է.— « Քրավչենքոյի հակառակորդէն»»: Եթէ մէկ ֆրանք հատուցում պահանջէինք իրրեւ խորհրդանշան, Վուրմսէր պիտի ըսէր.— «Կ'արժէ վերսկսիլ դատավարութիւնը»:

Երկ խօսեցաւ Քրավչենքոյի դլխաւոր փաստաբանը, Պ. Իզառ, հաստատելով անուանարկութեան պարագանները: Այժմ կարդը եկած է Lettres Françaises-ի փաստաբաններուն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՆԴԿԱՋԻՆԻ մասին կնքուած համաձայնութեամբ, Անգամ, Թունքին եւ Հնդկաչին միանալով պիտի կազմեն անկախ պետութիւն մը, Վիէթ – Նամ, Ֆրանսական Միութեան մէջ: Նոր պետութիւնը պիտի ունենայ իր առանձին բանակը եւ ուրիշ կազմակերպութիւններ: Ֆրանսական զօրքը պիտի կրնայ ադատօրէն չրջիլ Վիէթ Նամի մէջ:

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ նոր վարձքերուն վրայ դեղչեր պիտի կատարուին, 1949ի առաջին վեցամսեայինն համար, համաձայն Ազգ. ժողովի որոշման: Այսպէս, 10 % դեղչ՝ 2B եւ 2C դասակարդի բնակարաններուն համար, 15 % 3A եւ 3B դասակարդին համար, 20 առ հարիւր 4րդ դասակարդի բնակարաններուն համար: Զեղչերը կէս առ կէս պիտի կրճատուին Բ. վեցամսեային համար:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ տագնապր սաստկացած ըլլալով Պելժիոյ մէջ, վարչապետը՝ Պ. Սպաք Պրիւսէլ վերադարձաւ Փարիզէն:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գ.).— Սթերլին 1062 (1175), տոլար 318.60 (412), դուից. ֆրանք 79.90 (101), նափոլէոն 4800, դուից. ոսկի 4550, սթերլին 5750, տոլար (20) 22.800, ճոյլ ոսկի 665 հազար ժրանք:

ՀՐԴԵՀ ծագեցաւ Թենիսիայի ամբարտակներուն մէջ, մեծ աւերներ գործելով:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղի Ահարոնեան խումբի կողմէ, Կիրակի 20 Մարտ, ժամը 3.30ին Société de Bienfaisance-ի սրահին մէջ, 44 rue de Rennes, St. Germain des Prés:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Եւրոպական պարմանակցութեամբ կարօ Սարեանի Նուագախումբին: Գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ:

Ց. ՕՇԱԿԱՆԻ ՑԻՇՏԱԿԻՆ

Այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Salle de Géographie-ի (184 Bld. St. Germain: Métro St. Germain des Près) մէջ տեղի պիտի ունենայ յիշատակի երեկոյ ողբացեալ դրագէտ Ց. ՕՇԱԿԱՆԻ համար:

Պիտի նախագահէ Պ. Ա. ՋՕՊԱՆԵԱՆ:

Պիտի խօսին Պ. Պ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Մ. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ եւ Հ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ:

Իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Փարիզի հայ եկեղեցիին երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Ն. ՍԵՐԳՈՑԵԱՆԻ, Օր. ՀԱՑԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ, Տիկ. Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ, Տիկ. Ա. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ, Պ. Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, Օր. Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ եւ Ա. ՈՒԼՈՒՊՑԵԱՆ:

Մուտքը ազատ է: Ծախքերուն մասնակցելու համար չրջարերութեան հանուած են 150 հրաւիրատոմսեր: Դիմել «ՑԱՌԱՋ»ի խմբագրատունը, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆի գրատունը, Իսի լէ Մուլինօ ՋԱՏԻԿԵԱՆի սրաճարանը, Ալֆորվիլ դերձակ Պ. ԱՇՈՏ ՆՇԱՆԵԱՆին:

ՏԷՍԻՆ.— Ս. Սարգիսի տօնին առթիւ, ի պատիւ ընկերներ Ս.Ադաթէլեանի, Ս.Կարապետեանի եւ Պ. Ս. Քէօլէեանի ի նպաստ դպրոցին հաւաքուեցաւ 3000 ֆրանք :— Վեհուհի:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

ԿՐՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

« ԱՆՄԱՀ ԲՈՑՔ » Սուրբ Պարթեւեանէ (3 արար), ղեկավարութեամբ ընկեր Ց. Սրապեանի եւ Պ. Ե. Տէրկոմսեանի, մասնակցութեամբ տեղական կարող ուժերու:

Այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին, St. Joseph-ի (Bld. des Adieux) սրահին մէջ:

Հ. Ց. Դ. ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը, եւ նոր սերունդականները, իր կազմակերպած պարանցիկ հանդէսին, Նոր Սերունդի օրուայ տօնակատարութեան առթիւ, այս կիրակի, 76 Bld. Maréchal Joffre à Bourg la Reine, ժամը 4էն 11 :

Ճոխ յայտագիր— Խմբերգ ղեկավարութեամբ Պ. Ա. Պարթեւեանի, մեներգ , արեւելեան պար, (Քոչարեան), մենապար, արտասանութիւն :

Եւրոպական պար , նուագախումբ: Ճոխ պիւֆէ :: Հաղորդակցութեան միջոց.— Métro Bourg la Reine, ligne de Sceaux, Autobus métro Porte d'Orléans, autobus 188 descendre Place Condorcet:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՍԵԼԻՔՆԵՐԸ

Օփերէթ 4 արար

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղին կողմէ , սիրայօժար մասնակցութեամբ սիրուած դերասան Ց. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆի (Փարիզէն հրաւիրուած) եւ տեղական կարող ուժերու:

Մարտ 13ին, կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ԳՐԱԻՈՒԱԾ ՕՐ.— Լիոն,— 12 Մարտ 949, չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ՝ Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ ղեկավարութեամբ, դերասան Ուզունեանի (Փարիզէն) եւ Վիէնի կարող ուժերու :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Պէլվիլի Ռոստոմ խումբի ժողովը՝ այս կիրակի առտուան ժամը 9.30ին, ծանօթ հաւաքատեղիին:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգչաբթի ժամը 9ին Société Savantes-ի G սրահին մէջ: Կը խօսի Ս.ՏԻՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ: Նիւթը՝ «Արմէն Գարօ»: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Շավիլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, մատուռ մանկապարտէզին մէջ : Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՄԱՐՍԷՑԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ միութեան հաւաքատեղի Bar du Globe-ի մէջ, Մարտ 19, չաբաթ երեկոյ ժամը 8ին: Ընտրելու եւ ընտրուելու իրաւունք ունին ամէն անոնք որ վճարած են իրենց 1948—1949 տարեշրջանի ամսականները: Ներկաներուն թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի :

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ցերեկոյթ , կազմակերպուած Մարսիլիոյ Հայ Աւետարանչական Ընկերութեան կողմէ, Ապրիլ 3ին, կիրակի օր կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Théâtre Verdi-ի մէջ (Ex Casa d'Italia) Rue d'Alger: Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ԲԱՑՍՈՒԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Հ. Ց. Դ. ՍԿՆ ԼՈՒԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՍԻՄՄԱՆԹՕ խումբի կողմէ, 12 Մարտ չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 66 Պուլըվար Սէն Լուի, Լ'Իօվրի սրահին մէջ: Մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի ՊԵՐՃ ՊՈՕՇԵԱՆի

ՍՕՍ ԵՒ ՎԱՐԴԻԹԵՐԸ (4 արար)

Պատրաստուեցէք այս դեղեցիկ հանդէսին:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Պէլվիլի «Ռոստոմ» խումբի ընկերահամակրական խնջոյքը կիրակի 27 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը 3—11: Porte des Lilas, Caisse d'Epargne-ի սրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները յայնդրդով:

1923 — ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԹԱՏՐՈՆ — 1949

Ժողովրդական մեծ ցերեկոյթ, 8 Մայիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.45ին, Իէնայի թատրոնին մէջ, 10 Ave. d'Iena: Տրդատ Նչանեան կր ներկայացնէ երկար ժամանակէ ի վեր սպասուած եւ յայտնի ակադեմական՝ Ժան Լէքառի

ՀԱՑՐ ԼԸՊՕՆԱՌ

(Le père Lebonard), (Comédie Française-ի խաղացանկէն) , *Թարգմ. եւ բեմադրութիւն Տ.Նչանեանի: Գինները սովորական:*

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը եւ չի խաչաձեւել :

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէրեւ Տիկին ընկեր Գրիգոր Պոյաճեանի իրենց հօրեղբօր մահուան առթիւ (Ամերիկա):

★ Հ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնս իր ցաւակցութիւնները կր յայտնէ Տէր եւ Տիկին Միւղիքեաններու իրենց մօր մահուան առթիւ (Պէյրութ): Շնորհակալութեամբ ստացած ենք այս առթիւ վոխան ծաղկեպսակի 1000 ֆր.:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Վիլ Փիւիֆի մէջ աշխատելու համար կօշիկի լաւ գործատուր մը որ պիտնայ թէ հին եւ թէ նոր գործեր չինել:

Դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆի ամէն օր կէսօրէ վերջ, 7 rue Godot de Mauroy, Paris (9): Հեռաձայն Opéra 01–08:

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE *Մառխոով*

Հրուշակը — ՀԷԼՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, *բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:*

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԲԻՆ ՏԻՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. : GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 11 Mars 1949 Ուրբաթ 11 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5792–Նոր շրջան թիւ 1203 Եմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԼՕՍԴԶ

ՁՐՈՑՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Ի՞նչ կ'արժէն արթնութեան եւ լրջութեան կոչերը, երբ նոյն սաստկութեամբ կը շարունակուի պայքարը՝ Ն. Մխութեան, հեռաւոր եւ ըբեւնի դէմ :

= Գաղափարներու պայքարը երբեք ալ չի կրնար դադրիլ, որեւէ ժողովուրդի մէջ, կը բաւէ որ հիմնուած ըլլայ պայծառ վերլուծումներու եւ փաստերի ճշմարտութեանց վրայ :

— Մեր կացութիւնը որոշ զգուշութիւն եւ համբերութիւն կը պահանջէ :

= Զգուշութեան եւ համբերութեան դիտակցութիւնը երբեք չէ պակասած Դաշնակցութեան այս կամ այն պայքարին մէջ : Բայց ամէն բան սահման մը ունի : Մանաւանդ քաղաքական կուսակցութեան մը համար որ ունի հիմնական դաւանանք եւ ուղեգիծ, գիտէ թէ ի՛նչ կ'ըսէ եւ ի՛նչ կ'ուզէ :

— Իրաւունք չունինք պահանջելու որ մէկ անգամէն իրագործուին ձեր բոլոր պահանջները : Իրբեւ երկարամեայ եւ հասուն կազմակերպութիւն, դուք ալ գիտէք որ ժողովուրդներու ճակատագիրը չի կրնար լուծուիլ հրաչքներով կամ պատգամներով :

= Մենք երբեք այդպիսի պահանջներ դրած չենք : Ինչ որ կ'ըսենք եւ կը հետապնդենք, հիմնուած են փաստերի պատճառաբանութեանց եւ երկարատեւ փորձառութեան վրայ : Բայց, պահանջներ կան որոնք եթէ անտեսուին, խեղաթիւրուին կամ պարտկուին, հետեւանքները անդարմանելի կը դառնան :

— Եթէ ձեր ակնարկը հողային պահանջներու մասին է, գիտէք թէ Երեւանի ուժէն վեր է լեռներ շարժել : Նոյնիսկ Մոսկուան կը նախընտրէ լուծիւն պահել, դուէ առ այժմ :

= Բոլոր դժուարութիւնները նկատի առնելով հանդերձ, մենք պարտաւոր ենք միշտ յիշեցնել մեր արդար իրաւունքը,— Հայկական Դատը : Մնաց որ, եթէ ի վիճակի չեն գոնէ Կարս – Արտահանը ետ առնելու, ինչո՞ւ Հայաստանի չեն վերադարձներ Նախիջեւանը, Ղարաբաղը, Ախալքալաքը եւ մնացեալը : «Ժողովուրդներու հանճարեղ հայրը» այդ հայկական ժառանգութիւնները պարգեւած է Հայաստանի դրացիներուն, նոյնիսկ հակառակ իր կուսակցութեան որոշումներուն : Ուրեմն իր ձեռքն է վերահաստատել արդարութիւնը :

— Հայկական Հարցը կը լուծուի՞ այդ կարգադրութիւններով :

= Բոլո՛ր Հայկական Դատին հետ կապ չունին այս խնդիրները : Բայց երբ օրինաւոր տիրոջը վերադարձուին այդ հողերը, մեր հայեացքը որոշ չափով կ'ընդարձակուի, տնտեսապէս կը զօրանայ, ռազմական տեսակէտով ալ՝ կ'ամրապնդուի : (Զափազանց արհեստական են եւ խախուտ՝ Հայաստանի ներկայ սահմանները) : Դեռ աւելին, — կրնան չարունակել ներգաղթը, որ դարձած է վրդովիչ հարցական մը :

— Ազատութեան մասին ալ շատ կը խօսիք, մինչդեռ ձեր հակառակորդները կը հաւաստեն թէ Հայաստանը երբեք այսքան ազատ եւ անկախ չէ եղած :

= Մեր ձեռքը չէ դարձի բերել անոնք որ կը նախընտրեն ապուշի կամ կեղծարարի դեր կատարել, ժխտելով իրենց իսկ տեսածը, լսածը եւ կարդացածը : Եւ այս՝ նոյնիսկ այն պահուն երբ արեւելեան Եւրոպայի կէսէն աւելին եւս կը հեւայ նոյն բռնութեանց մղձաւանջին տակ :

— Անշուշտ չէք ժխտեր թէ նոր աշխարհ մըն է որ կը կազմակերպուի, փոխան քաղքենի –դրամատիրական կարգերու :

= Ի՞նչ կ'արժէ իրաւակարգ մը որ ծաղրա – նկարի վերածեր է ազատութեան դաղափարը, որ միլիոններ կը տրորէ հարթիչ գլանին տակ, որ գեղարուեստ մը դարձուցեր է լրտեսութիւնը եւ բռնութիւնը, որ մարդուն մէջ կը սպաննէ մարդը ...եթէ Քարլ Մարքսն ու միւսները ողջ ըլլային, ապահովաբար անձնասպան պիտի ըլլային, տեսնելով իրենց քարոզած վարդապետութեան ահաւոր խեղաթիւրումը :

— Մեզի համար էականը փիլիսոփական ապահովութիւնն է : Զէ՞ որ դուք ալ համրանքի պահպանում կը քարոզէք, տարիներէ ի վեր :

= Այդ մասին ալ կը խօսինք :

Գ.

ՏԱՐՕՒՆԻ — ՕՎՀ. ԳԱՊԱՏԱՅԵԱՆ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՄԱՐՏ 7.— Մարտ 8ի Միջազգային Կանանց օրուան առթիւ Հայաստանի քաղաքներում ու գիւղերում, աշխատանոցներում ու կոլխոզներում ժողովներ գումարուեցին, որտեղ փառաբանութեան խօսքեր ուղղուեցին «աշխարհի ամէնէն ազատ երկիր» Խորհրդային Իշխանութեան եւ նրա մեծ առաջնորդին : Ջմռուացան ձաղկել դրամատիրական երկիրների «կեանքի կարգուսարքը ուր կինը զրկուած է ազատութիւնից, աշխատելու հնարաւորութիւնից, եւ զրկանքների մէջ թաղուած, կիսաքաղց է անցկացնում իր սեւ օրերը» :

Աչխատաւոր կիներ եւ կանանց խմբակները մի անգամ եւս խոստացան բարձրացնել աշխատանքի արտադրական կարդուրթիւնը : Ուխտեցին՝ մինչեւ մարտի 15ը կատարել եւ գերակատարել մարտ ամսուան «պլան»ները, Մարտ 8ի օրը կրկնակի արտադրանք տալ երկրին : Որոշ խմբակներ ուխտեցին՝ մինչեւ Մարտի 8 կատարել ամսուան «պլան»ները :

Գ. ՍԻՄԵՈՒՆԱԿ

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ԿԱՑԱՆԻՆ, ժենիսեայի մէջ ծագած հրդեհը կարելի եղաւ մարել չորս ժամ վերջը, դերադոյն ճիգերով : Նաւթական կորուստը կը հաչուուի քսան միլիոն տոլար : Ֆրանսայի ելեկտրական ուժին 10 % կը հայթայթէ այս կայանը, որ վերջացաւ անցեալ տարի : Նորոգութիւնները պիտի տեւեն երկու – երեք չաբաթ : Օրական կորուստը կը հաչուուի 2 միլիոն քիլովաթ ժամ : Հրդեհը արկածէ կը վերագրուի :

Ասլանեանի դաշինքին շնորհիւ

ՄՈԼՈԹՈՎ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՉԻՆԱԿՈՐԾԻՆ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄԷ

Ասլանեանի դաշինքի մասին նոր լուսաբանութիւններ հաղորդեց Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Գ. Էչիսըն, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ : Ըստ թէ ան հիմնուած է կարդ մը երկիրներու հասարակաց գաղափարներուն եւ օրէնքներուն վրայ օրինքբոլորը միասին կը կազմեն ազատութեան գաղափարը : Բանագնացները բան մը չեն ստեղծեր կամ հնարեր, այլ կը հաստատեն իրականութիւն մը : Մ. Նահանգներուն ընկերակցութիւնը եւրոպայի հետ արհեստական բան մը չէ, այլ գոյութիւն ունէր 300 տարիէ ի վեր : Դաշինքին բանագնացները իրական կեանքին կուտան օրէնսդրական կեանք : Ինչ որ ըրած են անոնք եւ կամ պիտի ընեն, համաձայն է Միացեալ Ազգերու Դաշինքին : Ծրագրուած դաշնադրին մէջ չկայ, բառ մը կամ տրամադրութիւն մը որ չհամապատասխանէ ՄԱԿի ուխտին : Բանակցող պետութիւնները դաշնադրին մէջ բացորոշապէս կը յայտնեն իրենց վճռակամութիւնը՝ հաւաքարար պաշտպանուելու նախայարձակման դէմ : Անոնք կ'ուզեն փարատել անապահովութեան զգացումը որ կը խափանէ Եւրոպայի վերականգնումը :

Նախարարը հաստատեց թէ դաշնադիրը պիտի ստորագրուի Ուշինկթընի մէջ, ապրիլի առաջին չաբթուն : Գաղտնիք չեն մասնակցողները,— Մ. Նահանգներ, Անգլիա, Ֆրանսա, Քանատա, Նորվեկիա, Պելժիա, Հոլլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ : Բայց նախարարը չուզեց խօսիլ հրաւիրուած երկիրներու մասին, մինչեւ որ իւրաքանչիւրը որոշէ իր դիրքը :

★ *Իտալիոյ վարչապետը յայտարարեց թէ պիտի մասնակցին Ասլանեանի դաշինքին, հաւասար իրաւունքներով : «Գալով ափրիկեան գաղթավայրերու հարցին, Անգլիա տրամադիր կ'երեւայ նախապէս բանակցելու անոնց մասին, որպէսզի վէճեր չծագին դաշնակից պետութեանցմիջեւ» :*

★ *Պ. Շուման, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, զեկուցում տալով Ազգ. ժողովի արտաքին գործերու յանձնաժողովին առջեւ, բացատրեց թէ Ասլանեանի դաշինքը պաշտպանդղական հանդամանք ունի եւ կը համապատասխանէ ՄԱԿի ուխտին, ինչպէս եւ Ֆրանքօ-խորհրդային դաշնադրին տրամադրութեանց : Ցետոյ խօսելով Ռուրի վերաբերեալ խնդիրներու մասին, ըսաւ թէ Ֆրանսա 4.650.000 թոն հանքածուխ ստացած է 1948ին, իսկ 1949ին պիտի ստանայ 7—8 միլիոն թոն : Նոյն շրջանին պողպատի արտադրութիւնը որ այժմ ամսական 650.000 թոն է, հաւանաբար 750 հազար թոնի պիտի բարձրանայ 1950ին : Ֆրանսա մինչեւ 1948 Դեկտ. 31 ստացած է 31700000 տոլարի ապրանք, իրրեւ հատուցում :*

ԹՈՒՐՔԻԱ ԶԻ ՄԱՄՆԱԿՑԻՐ

Պ. Նէճմէտտին Սատակ, Թուրքիոյ արտաքին նախարարը, Պոլիս մեկնելէ առաջ քանի մը ժամ կանգ առնելով Պրիւսէլի մէջ, յայտարարեց թէ Ն. Միութիւնը որեւէ պատճառ չունի մտահոգուելու Թուրքիան մասնակցի Ասլանեանի դաշինքին : Եւ աւելցուց.— «Իր անունովն իսկ, Ասլանեանի դաշինքը կը սահմանափակուի աչխարհագրական շատ ճշգրիտ սահմանի մը մէջ : Թուրքիան չի պատկանիր այդ շրջանին : Միւս կողմէ, կանխահաս է խօսիլ Միջերկրականեան դաշինքի մը մասին որուն պիտի մասնակցի Թուրքիա : Մենք որեւէ գործ չունինք Ասլանեանի դաշինքին մէջ» :

★ *Պ. Պեւին, Անգլիոյ արտաքին նախարարը, դրաւորապէս պատասխանելով երեսփոխանի մը հարցումին, յայտարարեց թէ «որեւէ ձեռնարկ չի կատարուիր այս միջոցին, արեւելեան Միջերկրականի զինակցութիւն մը կիւթելու համար, զուգընթաց՝ Ասլանեանի դաշինքին հետ» :*

★ *Հեռագրի մը համաձայն, Պ. Մոլոթովի նոր պաշտօնը պիտի ըլլայ արեւելեան զինակցութիւն մը կազմակերպել արբանեակ պետութիւններէն, իրրեւ պատասխան Ասլանեանի դաշինքին :*

Քրավչենկոյի դատը

ԳԼԽԱՒՈՐ ՓԱՍՏԱԲԱՆԸ ԿԸ ՋՐԷ ԲՈԼՈՐ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐԸ

Զորեքչաբթի օրուան նիստին մէջ պատմական ճառ մը խօսեցաւ Քրավչենքոյի դլխաւոր փաստաբանը, Իգոր, հերքելով իր փոխանորդեալին դէմ եղած մեղադրանքները եւ պնդեց թէ ան է բուն հեղինակը «Ազատութիւնն ընտրելու» գրքին : Յայտարարեց թէ կեղծիք մըն է Սիմ Թոմբս անունով հրատարակուած գրութիւնը, որ կ'անուանարկէր Քրավչենքօն, թէ Սիմ Թոմբս երբեք գոյութիւն չէ ունեցած : «Այդ յօդուածը գրուեր է անձեռնհաս անձերու կողմէ որոնք չէին դիտեր թէ ինչ բանի մասին կը խօսին» :

Փաստաբանը յետոյ բացատրեց թէ կ'ուզէին

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ի՞ՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՑ ԻՐԱՆԻ ՍԷՋ

*Ուղիղ կէսը*ի թերթի թղթակից մը, որ վերջերս Իրան եղած է եւ պտոյտներ կատարած այդ երկրի զանազան մասերուն մէջ, անցեալները չահեկան տեղեկութիւններ հաղորդած էր իր թերթին:

Արտաքնապէս խաղաղ է Իրանը, կը գրէր թղթակիցը, բայց այդ երեւութական է. Իրանը կ'ապրի լուրջ տագնապ, այնտեղ ռուս-ամերիկեան յարաբերութիւնները կը մնան նոյն լարուած վիճակին մէջ: Երկու մեծ պետութիւններն ալ՝ Ամերիկա եւ Ռուսաստան, Իրանի մէջ ուշի – ուշով կը հետեւին իրարու քայլերուն:

Բայց նախ քան Իրանի մէջ ռուս – ամերիկեան յարաբերութեանց մասին թղթակցի քանի մը գըլխաւոր մտքերը ներկայացնելը, ըսենք որ այդ նոյն թղթակիցը չատ տխուր տպաւորութիւն ստացած է Իրանէն եւ անոր ժողովուրդէն:

Ան կը գրէ որ, այդ երկրին մէջ ամէնէն աւելի նորեկի մը ուշադրութիւնը կը դրաւեն ծայրայեղ աղքատութիւնը, հիւանդութիւնները եւ անգրագիտութիւնը:

Իրանի մէջ, կը շարունակէ թղթակիցը, կան աղքատ, թշուառ զանգուածներ, կան նաեւ հարուստներ ու մեծ կալուածատէրեր, որոնք անգթօրէն կը շահագործեն թշուառները եւ անոնց ծանր աշխատանքը:

Երկրագործութիւնը չափազանց ետ է հոն. ամէն ինչ կը կատարուի նախնական գործիքներով. դիւղացին չարաչար կը տքնի՝ հողէն բերք ստանալու համար եւ ինչ որ կը ստանայ ան, պարտաւոր է իր ստացած խղճուկ արդիւնքի 60—80 տոկոսը տալ կալուածատիրոջ:

Գործաւորներու դաս մըն ալ կայ այնտեղ, կը գրէ թղթակիցը, որ նոյնպէս չարաչար կ'աշխատի, բայց չստանար համապատասխան վարձատրութիւն. ան չի վայելեր օրէնքի պաշտպանութիւն: Անոնք որ առեւ – առեւ փորձ ըրած են գործաւորութիւնը պաշտպանելու կամ ընկերային բարենորոգումներ մտցնելու, չարաչար ճնշուած են՝ ինքզինքնին դտնելով լուրջ դժուարութեանց առջեւ:

Երկրին մէջ տարածուած են նաեւ զանազան հիւանդութիւններ, միլիոնաւորներ կը տառապին վեներական հիւանդութիւններէ եւ աչքի ցաւերէ. մանաւանդ տպաւորած է թրաքոմա կոչուած հիւանդութիւնը, իսկ մալարիան կամ ջերմը աւերներ կը գործէ հոն. ժողովուրդի 80 տոկոսը կը տառապի այդ հիւանդութեամբ: Թղթակիցը տեսած է ջերմէ բռնուած հազարաւոր մարդիկ, որոնք արեւին տակ, փողոցներու մէջ պառկած են:

Զենք կարծեր որ կը չափազանցէ թղթակիցը: Ուրիշներ ալ, որոնք տեսած են Իրանը, ժամանակ մը ապրած են այնտեղ, շփուած են ժողովուրդին հետ, ստացած են նոյն տխուր տպաւորութիւնները:

Իրանի մէջ գոյութիւն չունին առողջապահական պարտադիր կանոններ. ժողովուրդի ճնշող մեծամասնութիւնը տգէտ է հոն. փոխադրական միջոցներու տեսակէտէն եւս աղքատ է ան. այս պայմաններուն մէջ բնական է այն վիճակը, զոր ներկայացուցած է թղթակիցը իր թերթին մէջ: Ուժեղ ձեռք մը պէտք է Իրանը ոտքի կանգնեցնելու համար: Թերեւս, վերջ վերջը այդ ձեռքը ըլլայ Ամերիկան. վերջինս իր շահերու պաշտպանութեամբ կրնայ նաեւ մեծապէս օգտակար ըլլալ այդ երկրին:

Ա՛դրադառնալով Իրանի մէջ ռուսեւամերիկեան յարաբերութեանց, թղթակիցը իր ընթերցողներու ուշադրութեան կը յանձնէ քանի մը կէտեր:

— Ամերիկա եղաւ դլխաւոր պատճառը, կը գրէ թղթակիցը, որ Իրանի կառավարութիւնը 1946 թուին դիմադրեց Սովիէթներու ճնշման՝ ստիպելով այս վերջիններս, որ քաշեն իրենց ուժերը հիւսիսային Իրանէն: Եթէ Ատրպատականի մէջ ստեղծուած Սովիէթներուն խամաճիկ պետութիւնը եւս խորտակուեցաւ, այդ ալ, դարձեալ, Իրան կը պարտի Ամերիկայի իրեն ընծայած դիւանագիտական աջակցութեան:

Ամերիկա եղաւ պատճառ, որ Իրանի կառավարութիւնը չտայ Սովիէթներուն իր երկրի հիւսիսային մասին մէջ գտնուած քարիւղիչահագործման իրաւունքը, մինչ անդին Հարաւ – արեւմուտքի մէջ Անգլիացիք հանդիսա կը վայելեն քարիւղի չահագործման իրաւունքներ:

Պատերազմէն անմիջապէս յետոյ, կը շարունակէ թղթակիցը, Ամերիկա սկսաւ Իրանին դարձնել մեծ ուշադրութիւն. ան բրաւ անոր հարիւր միլիոն տոլարի ռազմական օգնութիւն՝ տրամադրելով թէնքեր, թնդանօթներ, սաւառնակներ եւայլն: Իրապէս այդ օգնութիւնը ոչ թէ հարիւր միլիոնի էր, այլ մէկ միլիառ տոլարի, քանի որ ամէն մէկ տոլար տրուած էր 10 սէնթի հաչուով:

Ամերիկա ուրիշ օգնութիւններ ալ բրած է. ան վերակազմած է Իրանի ոստիկանութիւնը. խորհրդականներու միջոցաւ ան այսօր կ'աշխատի օգտակար ըլլալ նաեւ անոր բանակին, որ չատ թոյլ է եւ անկազմակերպ եւ որ վաղը, եթէ պատերազմ պայթի, ռուսական ուժի առաջ կրնայ դիւրութեամբ խորտակուիլ:

Ամերիկեան մասնագէտներու կարծիքով, կը շարունակէ թղթակիցը, Ուրիշինկթընի կառավարութիւնը պէտք է Իրանի հետ հասկացողութեան գայ՝ ի գործ դնելու այդ երկրին մէջ չինարարական ընդարձակ ծրագիր մը՝ պատասխանելու համար մանաւանդ չինելու ճամբաներ, արդիականացնելու երկրագործութիւնը, մղում տալու ճարտարարուեստին եւայլն:

Ի տես Ամերիկայի Իրանի հանդէպ վարած քաղաքականութեան, Խորհրդ. Միութիւնը այսօր չափազանց անհանդիստ է. ան չուզեր որ իրեն դրացի եւ բազուկ ջին առջեւ դտնուած երկիր մը դինուորապէս ամրանայ. ճիշդ է պատերազմի մը պարագային Իրանի բանակները կրնան դիւրութեամբ ճմռսիլ, բայց պարտուած Իրանն իսկ, չնորհիւ Ամերիկայի առաջնորդութեան, կրնայ մեծ դժուարութիւններ տալ խորհրդային ուժերուն, կրնայ երկաթուղագծեր փճացնել, զինական ուժեղ հոս – հոն փոխադրութիւնը խանգարել, կրնայ քարիւղի աղբիւրներու օգտագործումը դժուարացնել:

Այսպէս, թէեւ երեւութապէս հանդիստ է Իրանը, բայց ներքնապէս կ'ապրի խռովայոյզ վիճակ մը եւ կրնայ չուտով դառնալ «պաղ պատերազմի» ամէնէն պայթուցիկ ճակատներէն մէկը:

Ահա մօտաւորապէս այն, ինչ որ ամերիկացի թղթակիցը գրած է իր թերթին:

Այսպէս, յայտնի Ամերիկայի, Ռուսիա Իրանի մէջ կը տեսնէ վտանգուած իր ամէնէն կենսական շահերը, այդ պատճառով ալ ան իր գործակալներու միջոցաւ բոլոր պայքար կը մղէ այնտեղ Ամերիկայի դէմ. ժողովրդական դանգուածները իրեն գրաւելու համար ան ամէնէն աւելի կը չահագործէ այդ զանգուածներու թշուառութիւնը:

Իրանի անցքերը չեն կրնար չչահագրգռել մեզ: Այնտեղ կ'ապրի հայկական խոշոր զանգուած մը, որ տարիներէ ի վեր կապուած է Իրանին իրրեւ իր հայրենիքին: Իրանի լաւ կամ վատ վիճակը, անշուշտ պիտի անդրադառնայ նաեւ այնտեղի հայութեան վիճակին վրայ:

(Ամբագրական «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Վիշինսկի իր գործերով

Ամերիկեան թերթ մը կը գրէ թէ երեք մարդեր կան Պ. Անտրէյ Վիշինսկիի մէջ.— Համալսարանի դասախօսը, դատախազը եւ դիւանագէտը:

Վիշինսկին հինգերորդ արտաքին նախարարն է սովետական պատմութեան մէջ: Ան բաւական նորութիւններ բերած է դիւանագիտական մարզին մէջ, մանաւանդ դիւանագէտներու կաչին կարծրացնելու տեսակէտէն: Թէեւ «մաղձոտ խաղաղութեան» մը համար իր ըրածները, իր կեանքը չատ անդամ վտանգի ենթարկած են: 1947ին Նիւ Եորքի մէջ մէկ միլիոն տոլարի ամուսնարկութեան դատի համար սպառնալիք ստացաւ, երբ «Ռուսական աշխատաւորական ճամբարներու» մասին հրատարակուած գրքի մը համար ըսաւ թէ հեղինակները «կամ ապուշ են, եւ կամ գրչի յայտնի դրամաշորթներ»: Իսկ Փարիզի մէջ 1946ին մենամարտի հրաւիրուեցաւ երկու Իտալացիներու կողմէ իր մէկ յայտարարութեանհամար թէ «որոշ Իտալացի զօրավարներ աւելի վարժուած էին փախչելու քան թէ կռուելու»:

Անոր յարձակումները կ'ըլլան ուսումնասիրած հեգնութեամբ մը, այնպէս որ անդամ մը իր հակառակորդը ըսած է իր մասին թէ «Աստուած ստեղծած է Վիշինսկին իրրեւ վայելուչ մարդկային էակ մը»:

Լուրջ մարդ է, եւ նուիրուած մարքսական մը: Վերջերս ըսուեցաւ թէ կը տառապէր յղային խանդարումէ եւ Քարլսպատ զացած է դարմանուելու:

Վիշինսկի ծնած է Օտեսա 1883ին, ըլլալով դաւակը քաղքենի ընտանիքի մը: Այդ միջոցին ադատասէր Ալեքսանդր Բ. նոր սպանուած էր եւ Ռուսիան կը դիմէր դէպի ճարտարարուեստ, իսկ թշուառ աշխատաւորութեան մը եւսմահար դիւղացիներու դոյութիւնը կարծես թէ աւելի խելացնոր կըղարճնէին Ալեքսանդր Գ.ը որ դէպի ետ Միջին դար կը վերադառնայ: Դեռ չատ առաջ մարքսականութիւնը չափաւոր ձեւի տակ մտած էր արդէն Ռուսիա: Այդ միջոցին Անտրեայ Վիշինսկի փայլուն ուսանող էր Քիէվի իրաւաբանական համալսարանին մէջ: 1902ին անդամագրուեցաւ սոցիալ-դեմոկրատ կուսակցութեան:

1905ին Կովկասի մէջ կուսակցական աշխատաւոր էր, երբ 23 տարեկան էր քարտուղար եղաւ Բագուի կարճատեւ Սովետին: Բացմաթիւ անդամներ ձերբակալուեցաւ ցարական ոստիկանութեան կողմէ եւ մէկ տարիբանտ մնաց: 1917ի Հոկտեմբերի յեղափոխութեան յարեցաւ կարճ ժամանակով Մենշեւիկ ընդդիմադիրներուն ընդդէմ Լենինի, իսկ 1920ին անդամագրուեցաւ բոլշեւիկ կուսակցութեան:

Վիշինսկի Յ. Միութեան ամէնէն չատ յարգուած դիտուններէն եւ ուսուցիչներէն մէկն է: Ռուսիոյ նշանաւոր դատախազ իրաւաբանը եւ ամէնէն կորովի դիւանագէտը: 1925ին Մոսկուայի համալսարանին օրէնագիտութեան ուսուցչապետն էր, երբ սկսաւ դրել իր մեծածաւալ Սովետական Օրինագիրքը, երիտասարդ ռուս իրաւաբաններու համար:

1917ին տրուեցաւ իրեն դատախարակներու ուսումնարանին դեկավարութիւնը, որ մարքսեան տեսութեան վրայ հիմնուած՝ վերաքննութիւն մը պիտի կատարէր սովետ կրթական դրութեան: 1936ին քննիչն էր խմբագրական յանձնախումբի մը որկր վերաքննէր եւ կ'ամրողջացնէր Սովետական Սահմանադրութիւնը:

Սովետական Գիտութեան Ակադեմիային օրէնսդրութեան բաժնին վարիչն էր հեղինակը 100ի չափ դիրքերու ոճրային, քաղաքային եւ «քաղաքական» օրէնքի մասին: Այդ դիրքերէն մէկն է «Սովետ Պետական Օրէնքը» որ լոյս տեսաւ 1938ին: Վերջերս պաշտօն ունի սովետական դիւանագիտական համալսարանին մէջ, որ հրատարակուելու վրայ է, եւ որ կը ջանայ մարքսական իրաւական տեսութիւնները փոխադրել միջազգային բանակցութեանց մէջ:

Վիշինսկեան դիւանագիտական դպրոց մը կը կազմուի ներկայիս: Իր ճառերուն մէջ երբեմն մարդկային ոգի մը յայտ կը բերէ, կ'ըսէ Բոյ Մէջ Մի՛լլըն, եւ մեծ կարեւորութիւն կուտայ դաստիարակչական եւ զսպողական դերին, զոր դատարաններուն բանտերը պէտք է կատարեն յառաջդիմական ընկերութեան մը մէջ: 1936—38 Մոսկուայի մաքրագործումներուն հետեւեցաւ անողորմ վճռականութեամբ:

Իր սիրական բառերն են «ժողովրդավար բռնապետութիւն» եւ «աշխատանքի սկզբունք»: Տեսակ մը մաքիավելական է եւ կը հաւատայ թէ բռնապետութիւն մը կրնայ ժողովրդավար ըլլալ, «երբ ժողովուրդին չահուն համար կը գործէ»:

Վիշինսկին ընդհանուր դատախազ էր 1923—25 Ռուսական Հանրապետութեան մէջ, որ դաշնակցային սովետ հանրապետութեանց ամէնէն մեծն է, բայց իր իրական գործօն դերը սովետ իրաւական տեսութեան մէջ սկսաւ 1928ին, երբ կը նախագահէր իրրեւ դատաւոր Շախթի դատ տեսնելու, ուր 50 Ռուսեր եւ երեք Գերմաններ կը դատուէին իրրեւ հակայեղափոխական:

1933ին դատախազ էր Մեթրո – Վիքըրս դատին ուր կը խառնուէին բրիտանացի քաղաքացիներ ալ Ռուսերուն հետ եւ առաջին անդամ ներմուծեց դանգուածային խոստովանութիւնները, որոնք այնքան խորհրդաւոր դոյն առած են համայնավար դատավարութեանց տեսնելու:

Այս չրջանին Վիշինսկի աստիճանի բարձրացում ունեցաւ եւ 1935ին դատական գործավար եղաւ: Սակայն 1936—1938ի մաքրագործումի չրջանին էր որ միջազգային ուշադրութեան արժանացաւ, մահուան դատապարտուեցան ականաւոր դէմքեր,— Պուխարին, Քամենեւ, Ռիքով, Եակոտա, Զինովիեւ եւն.:

1920էն 1923 Վիշինսկի պարենաւորման չանճնախումբի անդամ էր, ինչ որ իրեն տուաւ դիւանագիտական ասպարէզին համար որոշ դաստիարակութիւն: Քաղաք. Բիւրոյին մէջ ցոյց տուած էր իր ըմբռնումը արտաքին յարաբերութեանց մասին: 1940ին փոխանորդն էր արտաքին նախարար Մոլոթովի:

Պայքաններու մէջ յետ-պատերազմեան կառավարութիւնները Յ. Միութեան հետ կապելու յաջողութիւնը իրեն տուաւ V—3 մակդիրը:

Վերջին երկու տարիները ան իր ժամանակը տրամադրեց հետապնդելու պաղ պատերազմը Միացեալ Ազգերու մէջ: Ք.

ՔԻՐՔՈՒՔ (Իրաք).— Առաջին համաչխար – հային պատերազմի նախօրեակին՝ հազիւ քանի մը տուն Հայեր կային Քիրքուքի մէջ, որոնք մեծ մասով կաթոլիկ եկեղեցիին կը հետեւէին: Իսկ 1917էն ի վեր Հայերու թիւը չատցաւ: Այսօր Քիրքուք ունի մօտ 1600 անձերով հայ գաղութ մը: Հայ համայնքին մեծագոյն մասը կ'աշխատի նաւթային ընկերութեան մէջ: Ունին եկեղեցի մը եւ վարժարան մը 260 երկսեռ աշակերտներով: Սակայն չունին մնայուն քահանայ մը:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՑԵՂԻՆ ԶԱՑՆԸ, պատկերներ եւ պատմուածքներ: Գրեց՝ Ա. Հայկազ: Նիւ Եորք, 1949: Գինը 2 տոլար: Հասցէ.— A. Haigaz, 6307 Everton Street, Rego Park, New York (U. S. A.):

ԳԱՂՈՒԹՔ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՓ ՄԸ ՀԱՅԵՐ ՏԷՐ ԶՈՐԻ ՄԷՋ

Ներկայիս 40 ընտանիքներ կան Տէր Զորի մէջ (նախապէս 190)։ Անցնող տարուան ընթացքին ունեցած է ազգային բեղուն կեանք։ Ժողովուրդը անխոհեր բոլորուած է իր դպրոց եկեղեցիին չուրջ։ 1945էն ի վեր մնայուն քահանայ չունի, կ'ընդունի հերթական այցելութիւնները Հասիչէի Գէորգ քահանային, որ յաճախ 8—10 օր կը մնայ։ Ազգային վարժարանը այս տարի ունի 60—65 աշակերտներ, մանկապարտէզ եւ նախակրթարանի հինգ դասարանները, 4 հոգինոց ուսուցչական կազմով։ Անոնք ամէն ջանք կը թափեն հաւասարեցնելու համար ուսման մակարդակը Հալէպի նախակրթարաններու մակարդակին։ Դպրոցը կու տայ տարեկան երկու հանդէս, ամանորի եւ ամավերջի։

Տէր Զորի մէջ հայկական լաւ կեանք մը ստեղծուած է։

Հ. Մ. Ը. Մ.ը եւ Ս. Օ. Խաչը իրենց հանդէսներով, հաւաքոյթներով եւ մարզական խաղերով դաղութին զուարճանքին առարկան են։ Հ. Մ. Ը. Մ.ը գոյութիւն ունի 1930էն ի վեր։ Տարիներէ ի վեր իր մանկակազմութիւնը կը բերէ Հալէպի տարեկան մարզահանդէսին (Զամալին), փութպոլի երկրորդ խումբով։ Շահած է Բ. դասի ախոյեանական բաժակը հաւասար մնալով Պուրճ-Համուտի հետ։ Այս տարի Եփրատի չրջանի փութպոլի ախոյեանական մրցումներուն մէջ խաղացած է չորս անգամ։

Ս. Օգն. Խաչը գոյութիւն ունի 1934էն ի վեր։ Գլխաւոր մտահոգութիւնն է դպրոցը, որուն կը տրամադրէ իր եկեմտաբոյցին 80 առ հարիւրը։ Կը հաշուէ ներկայիս 60 անդամ անդամուհիներ։ Տարուան ընթացքին դուրս հանած է երկու վիճակախաղեր, որոնք կոկիկ հասոյթ մը տուած են։ Տեղի ունեցած են երկու անդամական հաւաքոյթ-թէյասեղան, որու ընթացքին եղած են բանախօսութիւն, արտասանութիւններ, երգեր եւ հայկական պարեր ու զուարճալի անակնկալներ։ Այս տարի դպրոցին կը նպաստէ 300 ս. ոսկիով։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Անցեալ չաթթ իրիկուն Իմայի սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ Սէվրի Մուրատեան վարժարանի աշակերտներուն կողմէ պատրաստուած թատերական ներկայացում մը։

Սրահը լեցուն էր ամբողջութեամբ։ Դպրոցին տեսուչ Հ. Սահակ վրդ., երեկոյթը բանալով, վերլուծումն ըրաւ Վարդանանց պատերազմին, անոր դրդապատճառներուն եւ հետեւանքներուն։ Ծորդորեց Հայերուն միանալ, ճակատագրական վայրկեանին միացեալ ուժերով դիմագրաւելու համար վտանգը, որ կողմէն ալ դայ։

Ցայտադիրը կը պարունակէր հայերէն եւ ֆրանսերէն թատերախաղեր եւ հատուածներ՝ Մոլիէռէն, Լաֆոնթէնէն, Հիւկոյէն եւն.։

Մէջ ընդ մէջ եղան խմբերգներ, դաշնակ եւ ջութակ, դեկավարութեամբ դպրոցի ուսուցիչներէն Պ. Պ. Օ. Տուրեանի, Րաֆֆիի եւ Օր. Մարգարեանի։

Հաճելի էր տեսնել պատանի աշակերտները իրենց այլազան դերերու համապատասխան հագուստներով, պեխ ու մօրուքով եւ զրահով զինուած։ Աչուընդ Ֆրանսա ծնած մեր պատանիներէն չենք սպասեր անթերի խաղարկութիւն բեմին վրայ, ուր անոնք իրենց առաջին փորձը կը կատարէին։ Բայց լաւ սորված ու հասկցած էին իրենց դերերը եւ հայերէն առոգանութիւնները յստակ էին։

Մասնաւորաբար լաւ խաղարկութիւն մը ունեցան, արտասանողներէն զատ, Գրիգորեան, Թաշճեան, Սարգիսեան, Կաւարեցց Տ., Բարսեղեան, Անդրէասեան, Դաւիթեան, Աչրաֆեան, Սէմէրճեան, Մելքոնեան, Մուրատեան, Ալէքսանեան։

Ներկայ մը

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԾԱՂԻԿԸ ՈՉ ԵԻՍ Է

ՄԱՐՍԷՅԼ, (յապաղած)։ — Փետրուար 28ին Գոնսէփսիօն Հիւանդանոցին մէջ իր աչքերը փակեց, մեր սիրելի ընկերուհին՝ Ծաղիկ Ղարիպեան, իր եաին թողելով դժբախտ եւ հիւանդ ամուսինը եւ միակ անչափահաս աղջիկը։

Ընկերուհի Ծաղիկը տասնըհինգ տարիէ իվեր անդամ էր Կապոյտ Խաչին, եւ անձնուիրութեամբ կը կատարէր ինչ պարտականութիւն որ տրուէր։

Այս տարի վարչութեան անդամ ընտրուած ըլլալով, յանձն առաւ ամէն ամիս հիւանդանոց այցելել։ Ամառան առաջին օրը կուզար դանձապահին ծրարները կ'առնէր եւ կ'երթար հիւանդանոց։ Բայց երկար չտեւեց։ Անբուժելի հիւանդութենէ մը, չորս ամիս տառապելէ վերջ, փակեց իր աչքերը։ Հակառակ իր ընտանեկան անճկութեան երբեք չորանջաց, որովհետեւ լաւ կը հասկնար հիւանդներու եւ չքաւորներու վիճակը։

Հանդիստ ոսկրներուդ, սիրելի ընկերուհի։

Արթխն Սուքիասեան

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պուլվար Օտտոյի, Ֆր. Կապոյտ Խաչի հանդէսը տեղի ունեցաւ Փետրուար 26ին։ Այս տարի ալ յաջողութեամբ անցաւ պարահանդէսը։ Օրուան նախագահուհին, ընկերուհի Սուքիասեան քանի մը խօսքով բացաւ հանդէսը։ Գեղարուեստական բաժինը շատ կոկիկ պատրաստուած էր ղեկավարութեամբ ընկերուհի Աբգուշեանի։ Տեղի ունեցան արտասանութիւններ եւ մեներգներ Կապոյտ Խաչի սանուհիներու կողմէ։ Կ'արժէ յիշել այն փոքրիկները որ շատ եռանդուն եւ հայկական չունչով երգեցին եւարտասանեցին, Մարինոս Ադամեան, Ալիս Գէորգեան, Իսկուհի Տէր Նազարէթեան, իսկ մեներգ՝ Զուարթ Սաղոեան, Արաքսի Արզումանեան եւ Հ. Տօֆիկեան։

Յետոյ ներկայացուեցաւ ծիծաղաշարժ դաւեչտ մը, երկու «Մայրյեղները», դեկավարութեամբ Աչոտ Յակոբեանի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի անդամներու (Անդրանիկ Խաչատուրեան, Գալուստ Հայրապետեան եւ Պետրոս Աւագեան)։

Գեղարուեստական բաժինէն վերջ սկսան եւրոպական եւ հայկական պարերը։ Պուլվար Օտտոյի Նոր Սերունդի «Խաւխաւ» նուագախումբը կրկնապատկեց ոգեւորութիւնը։

Ահա այսպէս Հայ Կապոյտ Խաչի այս դեղեցիկ ձեռնարկներն են որ երիտասարդութիւնը կը մղեն հայկական մթնոլորտին մէջ, վառ պահելով մայրենի լեզուին սէրը եւ ազգային ոգին։

Շատ ապրին Խաչուհիները որ ամէնէն նեղ պայմաններու մէջ իսկ յարատեւօրէն կը պայքարին այլասերման դէմ, իրենց ծաղկոցներով եւ հանդէսներով։

Ունկնդիր

ՄԱՐՁԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ, 6 Մարտ.— Փետրուար 27ին Վալանսի Հայ Մարզականին՝ (U. S. A.) պատանիներու խումբը չահեցաւ Rodia clubեի ղօրաւոր խումբին դէմ demi finaleի մրցումը։ Իսկ մերկրասերներու խումբը՝ նոյնքան ղօրաւոր Chereuseի Cadetին դէմ նոյնպէս demi finale մը դաշտին վրայ, յաղթեցին 3—0ով։ Հիւսիսային պազ հովը երկու կողմին ալ խաղարկութիւնը կը կաչկանդէր։ Բայց եւ այնպէս թէ հակառակորդը եւ թէ մերիները մաքառեցան։ Բոլոր անոնք որ դինուած են մրցումներուն դիտեն թէ ինչքան տաժանելի են այս մաքառումները եւ թէ քիչերուն տրուած է բախտը ախոյեանական «երթուղարձ» խաղերէն վերջ, արժանանալու finaliste ի չարքին։

Մեր մարզական յաջողութեանց դլխաւոր հիմքն իր վայելած աջակցութիւնը ամբողջ գաղութին կողմէ, մինչ հակառակորդ խումբերը կը վայելեն պատուէրէան կամ հարուստներու հովանաւորութիւնը։

★ 6 Մարտի կիրակին մեր առաջին խումբը ճակատեցաւ Վիչիի խումբին դէմ, հակառակորդին դաշտին վրայ։ Promotion d'Honneurի «դարձ»ին մրցումին վերջինն էր այս։ Մեր հակառակորդը «փուլ»ին առաջինը կը համարանայ հակառակ այս առաւելութեան եւ մեր տղոց երկար ճամբորդութենէն ղգացած յոդնութեան արդիւնքը հաւասար եղաւ 2—2։

Մեկի համար ճակատագրական էր այս մրցումը։ Պէտք էր կամ չահէինք դայն եւ կամ դոնէ հաւասար մնայինք հասնելու համար «ֆինալիստ»ի չարքին։ Մեր կեդրոնի յառաջապահին՝ Յակոբ Գազանճեանի բացակայութիւնը, որուն քօտրէլէն ի վեր, դժուար թէ փոխարինուի, այլապէս division d'Honneurը մեկի համար չատ ալ հեռու չէր ըլլար։

Մեր վերջին ախոյենական մրցումը 27 մարտին է F. C. V.ի դէմ, մեր դաշտին վրայ։ Վստահ ենք որ մեր տղաքը իրենց անկարելին պիտի ընեն հասնելու inter – poolին։

Թղթակից

ՀԱՅ-ԲՈՅԺԻ Բ'ԺԱՆՈՐԴ՝ ԵՐՈՒԻՆ

Լոյս տեսաւ ՀԱՅ – ԲՈՅԺԻ 97րդ թիւը (Յունուար)։ Իսկ Փետրուարի թիւը լոյս կը տեսնէ դալ չաբթու։ Պիտի դրկուի 1949 տարուան բաժանորդներուն։ Անոնք որ բաբեկամ նեղինը վճարողներունէիայն։ Անոնք որ բաբեկամ են ՀԱՅ – ԲՈՅԺԻ, թող փութացնեն իրենց բաժանորդները, հաստատելու համար իրենց բաբեկամութիւնը։ Այս խիստ կարդադրութիւնը անոր համար, որովհետեւ չենք կրնար աւելորդ ծախքեր ընել։ Ամէն մարդ ալ դաղափար մը ունի հարկաւ տեսակցական տադնապին մասին։

Մեր ներկայացուցիչներէն եւս կը խնդրենք, որ մեղի անյապաղ տեղեկացնեն թէ քանի՞ բաժանորդ վճարած են, ըստ այնմ ծրարով դրկելու համար իրենց։

ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԲ.

ԱՆՏԻՈՔԻ ԲՐԻՆԸ

Իսկ Թորոս քաղաքավար եւ անուշ լեզուով չահեցաւ դեսպաններուն սիրտը, տարտամ պատասխաններ տուաւ.

— Մեծաղօր թագաւորներու հնազանդիլ մեղ նախատինք չէ, կ'ըսէր, բայց Յոյներուն քաղաքը դարձնել անհնար է։

Սուլթանը մեծ օգուտ չտեսնելով այս արշաւանքէն, եւս դարձաւ Թորոսին աւելի իրաւունք տալով՝ քանկայսեր։

Բայց տարի մը չեղած դարձեալ Յոյներուն դրդռութեամբ աւելի մեծ պատրաստութեան ձեռք զարկաւ Կիլիկիա մտնելու համար։

Բայց ինք բանակը չը չարժած երբ Կիլիկիոյ դուռները ձեռք կառնէր, Թորոս իր լրտեսներէն իմացած, բոլոր իր բնակիչները ապահոված, լեռներու, ամրութիւններու, բերդերու եւ քերդաքաղաքներու մէջ, եւ անոնց հսկողութիւնը Սահակի յանձնած՝ բանակին մէկ մասը անոր հաւատալով, ինքը բանակինմեծ մասովը իջաւ լեռնէրուն դիմաւորին անցքերէն եւ ափերէն, Իկոնիոյ երկիրը սկսաւ աւարել, քանդել եւ կործանել։

Սուլթանը իր երկրին պաշտպանութեան դիմեց եւ Թորոս իր աւարովը ու գերիներովը քաշուեցաւ իր լեռները։

Մաղսուտ այս վնասակար պատերազմին վերջ տալ կը մտածէր խաղաղութեամբ, երբ Յոյներուն կայսեր դեսպանները հասան յորդորներով եւ մեծագոյն ընծաներով։

Կայսեր այս վերջին փաստը անհերքելի էր, ուստի Մաղսուտ իր բանակը աւելի առուտրացնելով մտաւ Կիլիկիա ամենայն զօրութեամբ, բայց պարսպապատ քաղաքներ կը գտնէր եւ աւերան դիւղեր, դաշտերը ապականուած էին բոլորովին, ոչ հունձք կար եւ ոչ արմտիք եւ ոչ իսկ խոտ, ամառուան արեւը կը տոչորէր, մարդ եւ կենդանի կարեւորը չէին գտներ, ուր մնաց աւարն ու կողոպուտը։

Իսկ Իկոնիոյ եւ Սեբաստիոյ կողմերէն չարունակ սուրհանդակ սուրհանդակի վրայ կուգար իմացնելու վնասն ու կոտորածը՝ որ կը հասցնէր Թորոս իր երկրին։ դիւղեր, աւերակ կը գտնային, երկիրը գուրկ դինուորներէն կը հեծէր այս նոր տեսակ պատերազմին առջեւ։ Իսկ Սուլթանը առանց ա՛յս բաներուն միտ դնելու կը յառաջանար աւերակ երկրին մէջ, կը հասնէր, կ'ողողէր, կ'անցնէր բոլոր դաշտը, կը պաշարէրՄամեստիան ու Անարզարան։

Մամեստիան՝ յանձ՛ած էր Թորոս երիտասարդի մը, որուն անունը Թոռնիկ էր, եւ որ լսելով Իշխանին դալուստն ու համբաւը՝ թողած էր իր Սասուն դաւառը, եկեր էր անոր դինուորութեան մտնելու։ Թորոս չուտ մը տեսաւ եւ որոշեց անոր քաջութիւնն ու սրամտութիւնը, հարցուց ով ըլլալը եւ իմացաւ թէ համբաւաւոր Սասունցի Թոռնիկի Թոռնիկ էր։

Ուստի այս քաղաքին պաշտպանութիւնը երթալէն առաջ իրեն յանձնելով ըսաւ.

— Նայէ, քաջ տղայ, ես ոչ միայն քեղի, այլ նաեւ պապուդ համբաւին կը յանձնեմ այս քաղաքս։ բայց քաջ ըլլալը բաւական չէ, քաջութեան հետ խոհեմութիւն ալ ունենալու է։ մեռնիլ չի – մարարար ուղղուտ տեղ քաջութիւն չէ։ ես քեղի քաղաք մը կը յանձնեմ, ալ միտքդ դիր թէ քու դիակդ չէ որ կը փոխանակիմ տեսնել, այլ իմ քաղաքս տղջ առողջ ինծի յանձնելդ կ'ուզեմ։

Թոռնիկ, որ քիչ կը խօսէր պատասխանեց.

— Աստուծով, Իշխան, քաղաքդ քեզ կը դարձընեմ։

Թորոս Այրդարան կնկան մը յանձնեց, եւ կինը կը ճանչնանք. Մարգրիտ՝ պարզ խոհեմ եւ միշտ դեղեցիկ, երբ իմացաւ թէ Թորոս կուգայ, Միջնարերդէն քաղաքը իջաւ դինքը դիմաւորելու, իսկ Թորոս որ քիչ ժամանակ ունէր, ոտքի վրայ, հարսին հարցումները կ'ընդունէր. թէ բաւական բերդապահ ունի՞ք, թէ բաւական երկար ժամանակի պաշար ունի՞ք, եւ թէ քաղաքացիներուն վրայ, վստահ էր, երբ ամէնուն համար ճիշդ ու դոհացուցիչ պատասխան առաւ, երբ իմացաւ ինչպէս կ'երեւակայէր թէ այդ իմաստուն կինը կարծածէն ալ աւելի պատրաստ էր եւ մանաւանդ թէ թիւը մտածկրտածէր կրցուցնէր ցորեկի չեմարաններըը, գէնքերու մթերանոցները, դինուորներու եւ քաղաքացիներու խումբերը իրեն ակնարկութեան միայն կը սպասէին։ Թորոս հրաժեշտի համբոյրը տալով իրեն, ըսաւ.

ՇԵՐԵՆՑ

վարկաբեկել Քրավչենքօն, որպէսզի սուտ հանեն անոր յայտնութիւնները՝ Ա. Մխութեան ներքին կացութեան մասին: Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ հակառակորդ կողմին վկաները երբեք չպատասխանեցին եղած հարցումներուն: «Քրավչենքօ կը նկարագրէ Ռուսիոյ ներքին կեանքը: Դուք վկաներ կը բերէք Ռուսաստանէն, ապացուցանելու համար թէ սուտ խօսած է: Իսկ այդ վկաները կը մեռչեն խօսիլ: Ա՛ստ ալ՝ ա՛ն եւ լուռ ումանք Ռուսաստան: Իսկ Փրանսացի վկաները կը խօսին այնպիսի բաներու մասին զոր չեն դիտեր»:

Ճետոյ մանրամասն փաստեր յիշեց, ապացուցանելու համար Քրավչենքոյի նկարագրութեանց ճշդութիւնը: Նոյնիսկ իբրեւ վկայ յիշեց Սթալինը, որ 1930 ապրիլին խօսած ճառով մը կը դատապարտէր հաւաքական հողագործութեան (կոլխոզ) հաստատման առթիւ կատարուած բռնութիւնները.— «կարդ մը ընկերներ դիւրվշած՝ յաջողութենէն, ծայրայեղ աճապարանք մը ցոյց տուին եւ կոլխոզներ հաստատեցին բռնութիւն բանեցնելով»:

Փաստաբանը նկարագրեց նաեւ 1933էն 1938 կատարուած զանգուածային մաքրագործումները, որոնց ներկայ եղած է Քրավչենքօ.

— «N. K. V. D.ի (Ձեկա) գործելու եղանակը ճիշդ այն է ինչ որ կեսթափոյի մեթոդը: Մենք ղայն տեսանք մեր երկրին գրաւման առեն: Կեսթափօն երբեմն դատարան կը ղրկէր դիմադրող ըմբոստները, երբեմն հաչուեյարդարի կ'ենթարկէր վարչական եղանակով եւ առանց դատի: Միեւնոյն դրութիւնն է: Բոլշեւիկեան կուսակցութեան կեդր. կոմիտէն 71 անդամներ ունէր 1934ին, իսկ 1939ին մնացեր էին միայն 15 հոգի,— հինգ տարուան մէջ, 17րդ եւ 18րդ համագումարներուն մէջեւ»:

Նկարագրելով խորհրդային աքսորավայրերու վիճակը եւ բռնի աշխատանքի սարսափները, փաստաբանը ներկայացուց մամուռ թղթադրամ մը որ յատուկ էր արդելարաններուն: Երբ մամուռ դրամ կը հանեն արդելարաններու համար, կը նշանակէ թէ ինչ ընդարձակ համեմատութիւններ ստացած է բռնի աշխատանքը»:

Պ. Իզառ հեգնեց նաեւ բոլշեւիկեան մեթոդները: «Ով որ համաձնաւոր չէ, դաւճան է: Պլում դաւճան է, Պլումի բարեկամները եւ ոչ — համաձնաւոր հակառակորդները դաւճան են: Դաւճան, դաւճան, դաւճան»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Պաղեստինէն հասած լուրերու համաձայն, հրէական զօրամաս մը յարձակում գործելով, յաջող կը խաղայ դէպի Աքապա (կարմիր ծով), որուն պահակազօրքը անգլիական է: Ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ արաբական լեգէոնը կեցուցած է հրէական զօրամասը, Աքապայէն 35 մղոն անդին:

Իրանի կառավարութիւնը ազդարարեց Մոսկուայի հեռագրական գործակալութեան թղթակցին որ «նպաստակաւոր լուրեր չհաղորդէ երկրին ապահովութեան մասին, այլապէս պիտի արտաքսուի»:

Անկախ մակեդոնիա մը հաստատելու ծրագիր ունին Ցուգոսլաւիոյ համաձնաւարները համաձայն Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարարութեան քաղած տեղեկութեանց: Իրենց նպատակն է եղեր բուն Մակեդոնիան անջատել Ցուգոսլաւիոյէն, Եուրոպայեւրայէն եւ Պուլկարիայէն:

Ա. Միխոթեան փոխ-վարչապետ նշանակուեցաւ Ալեքսանդր Եֆրեմով, մեքենաներու եւ գործիքներու նախարարը: Տասը — տասներկու փոխվարչապետներ կան այժմ մօտ 50 նախարարներու մէջ, բայց իրական արժէք ունին անոնք որ միեւնոյն ատեն անդամ են Քաղաք. Բիւրոյին:— Գերագոյն խորհուրդին բացումը կատարուեցաւ երէկ, հինգշաբթի, մասնակցութեամբ 49 ազգութեանց: Գերագոյն խորհուրդը կը բաղկանայ 682 անդամներէ, որոնց ցմէջ կան 287 բանուորներ, 157 հողագործներ, 18 ակադեմականներ, 116 կիներ եւ 48 «Ա. Միութեան հերոսներ»: Ասոնց 576ը համայնավար են: Ազգութեանց խորհուրդը կը բաղկանայ 496 այրերէ, 161 կիներէ, 224 բանուորներէ, 198 գիւղացիներէ եւն.:

Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան նախկին մնայուն խորհրդականը, Լորտ Վէնսիթարթ, յայտարարեց Լորտերու ժողովին մէջ թէ Ա. Միութիւնը լրտեսական ընդարձակ ցանց մը կը հաստատէ արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, օգտագործելով արբանեակ պետութեանց դիւանագիտական միջոցները:

Սակարան (Դշ).— Սթերլին 1062 (1150), տոլար 318.80 (400), զուից. ֆրանք 79.90 (100): Նափոլէոն 4775, զուից. ոսկի 4525, սթերլին 5700, տոլար (20) 22.500, ձոյլ ոսկի 655.000 ֆր.:

Պերլին հասած լուրերու համաձայն, 300 հրասայլեր եւ զրահապատ կառքեր, ինչպէս եւ 4000 խորհրդային զինուորներ հասած են քաղաքին հիւսիսային չրջանը:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՆՈՐ ՍԵՌՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղի Ահրոնեան խումբի կողմէ, կիրակի 20 Մարտ, ժամը 3.30ին Sociétés de Bienfaisanceի սրահին մէջ, 44 rue de Rennes, métro St. Germain des Prés:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Եւրոպական պար մասնակցութեամբ կարճ Սաեանի նուագախումբին: Դեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ
ԿՐՔՆՈՂԼԻ ՄԻՋ

«ԱՆՄԱՀ ԲՈՑԸ» Սուրէն Պարթեւեանէ (3 արար), ղեկավարութեամբ ընկեր Ց. Սրապեանի եւ Պ. Ե. Տէրկոմսեանի, մասնակցութեամբ տեղական կարող ուժերու:

Այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին, St. Josephի (Bld. des Adieux) սրահին մէջ:

Հ. Ց. Դ. ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՆՈՐ ՍԵՌՈՒՆԴԸ կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը եւ նոր սերունդականները իր կազմակերպած պարանցիկ հանդէսին, Նոր Սերունդի օրուայ տօնակատարութեան առթիւ, այս կիրակի, 76 Bld. Maréchal Joffre Bourg la Reine, ժամը 4էն 11:

Ճոխ յայտագիր— Խմբերգ ղեկավարութեամբ Պ. Ա. Պարթեւեանի, մեներգ, արեւելեան պար, (Քոչարեան), մենապար, արտասանութիւն:

Եւրոպական պար, նուագախումբ: Ճոխ պիւֆէ: Հաղորդակցութեան միջոց.— Métro Bourg la Reine, ligne de Sceaux, Autobus Porte d'Orléansէն թիւ 188 իջնել Place Condorcet:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ
ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՍԵԼԻՔՆԵՐԸ

Օփերէթ 4 արար

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղին կողմէ, սիրայօժար մասնակցութեամբ սիրուած դերասան Ց. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆի (Փարիզէն հրաւիրուած) եւ տեղական կարող ուժերու:

Մարտ 13ին, կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին կողմէ, կը ներկայացուի՝

ՂԱՀ ԱՊԱՂԻ ՍԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Օփէրէթ), ղեկավարութեամբ ծանօթ դերասան Պ. Ց. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆի (Փարիզէն):

Այս չաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, Սալ Սէնթ Սէսիլի մէջ, 257bis, rue Boilleau, Լիոն:

Տոմսերու գինն է 100 ֆրանք:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Պէլվիլի «Ռոստոմ» խումբի ընկերահամակերական խնջոյքը կիրակի 27 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը 3—11: Porte des Lilas, Caisse d'Epargneի սրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները յայտրդուվ:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔ

Բացուած է Արաբական Մզկիթին կից Արեւելեան ծանօթ բաղնիքը:

Կիներուն համար հինգշաբթի ամբողջ օրը: Իսկ ուրբաթ եւ չաբաթ կէսօրէ առաջ:

Իսկ Ա.ՑՐԵՐՈՒ համար Ուրբաթ եւ Շաբաթ կէս օրէ վերջերը եւ կիրակի ամբողջ օրը:

Մաքուր ու տաքուկ: Բոլորդ վազեցէք Rue Goffroy St. Hilaire, métro Monge կամ Jussieu:

ՕՐԻՇԱՏԵՏՐ

Պէլվիլի Ռոստոմ խումբի ժողովը՝ այս կիրակի առտուան ժամը 9.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Շավիլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, մատուռ մանկապարտէզին մէջ: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՒԼԻի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ մխութեան հաւաքատեղին Bar du Globeի մէջ, Մարտ 19, չաբաթ երեկոյ ժամը 8ին: Ընտրելու եւ ընտրուելու իրաւունք ունին ամէն անոնք որ վճարած են իրենց 1948—1949 տարեշրջանի ամսականները: Ներկաներուն թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:

ԿՈՓԱՄԱՐՏԻ ՄՐՑՈՒՄ.— Այսօր, ուրբաթ, ժամը 20.45ին, Ring Delbor, 45 Bld. de Charonne, մասնակցութեամբ Հայրապետեանի:

ԹԱՑՕՒԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Հ. Ց. Դ. ՍԵՆ ԼՈՒԻ ՆՈՐ ՍԵՌՈՒՆԴԻ ՍԻՄՄԱՆՕ խումբի կողմէ, 12 Մարտ չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 66 Պուլվար Սէն Լուի, ք'Իվրի սրբրահին մէջ: Մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի ՊԵՐՃ ՊՈՕՇԵԱՆի

ՍՕՍ ԵՒ ՎԱՐԴԻԹԵՐԸ (4 արար)

Պատրաստուեցէք այս գեղեցիկ հանդէսին:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Պ. Օտտոյի Ֆր. Կ. Խաչէ մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Պ. Համբարձում Ղարիպեանի եւ իր աղջկան ու իրենց պարագաներուն, իրենց կնոջ, մօր եւ ազգականներուն Տիկին ԾԱՂԻԿ ՂԱՐԻՊԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՀԱՑԱԶԳԻ MEDIUM

Mme S. PAREZ

Կը գրաղի աստղագիտութեամբ, ձեռքի գիծերով, Tarots Egyptien եւ Horoscope:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—6

ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՏՕՆ ՕՐԵՐԻ

կարելի է գրաւոր հարցումներու ալ պատասխանել հայերէն կամ ֆրանսերէն:

12 Passage Léon, Paris (18) métro Chateau – Rouge

Կատարեալ գաղտնապահութիւն:

Մ. ՆՈՒՊԱՐ

ԻՐԱՒԱԳԷՏ ՅՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

Վկայեալ փարիզի իրաւագիտական համալսարանէն

Վարձակալութիւն, ընկերակցութեանց կազմութիւն, առեւտրական չէնքերու պայմանագրութիւն, ժառանգական խնդիրներ, արկած եւ ամէն տեսակ տուրքի հարցեր:

Պաշտօնաթուղթերու խմբագրութիւն, անշարժ կալուածներու փոխանցման գործողութիւններ, fonds de commerce Փարիզի թէ գաւառի մէջ, եւ մատակարարութիւն (gérance), առեւտրական արտօնագրի (régistre de commerce) ձեւակերպութիւն, փոխատուութիւն դրաւի փոխարէն, վարչական ամէն կարգի գործերու հետապնդում, եւն.

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 10—12

ԵՒ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

27, rue des Petites – Ecuries — PARIS (10)

Հեռաձայն՝ PROvence 24–87: Métro: Gare de l'Est — Château d'Eau եւ Cadet:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Վիլ ժիւիֆի մէջ աշխատելու համար կօշիկի լաւ գործաւոր մը որ գիտնայ թէ հին եւ թէ նոր գործեր չինել:

Դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆի ամէն օր կէսօրէ վերջ, 7 rue Godot de Mauroy, Paris (9): Հեռաձայն Opéra 01–08:

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՁԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԻՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխոով

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — դուռ չաքարով անաղարտ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վաճառատուն Ֆնօրէն Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՅԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.284

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աֆղ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 12 Mars 1949 Շաբաթ 12 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5793—Նոր շրջան Թիւ 1204 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԼՕՍՔԸ

ՋՐՈՑՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Կէս մնաց մեր գրոյցը: Կը խօսէինք ֆիդիքականն ապահովութեան մասին: Գոհ չէ՞ք որ Հայաստան խաղաղութիւն կը վայելէ չնորհիւ զրացիներու հետ հաստատուած բարեկամութեան եւ գործակցութեան:

= Մենք չենք որ պիտի ժխտենք խաղաղութեան եւ բարի դրացնութեան բարիքները: Բայց այն բոնութիւնը որ այդ խաղաղութիւնը եւ բարեկամութիւնը կ'ապահովէ, դիտէ՞ք թէ ի՛նչ դին պարտադրած է Երեւանի, «աղքատ ազգականին»:

— Մենք տակաւ ենք, դրացիները՝ զօրաւոր: Մոսկուան հարկադրուած է նկատի առնել այս պարագան եւ անոր համաձայն դասաւորել իր քաղաքականութիւնը: Կ'ուզէիք որ իրեն դէմ հանէր Վրաստանն ու Ադրբէջանը:

= Ուրեմն Ս. Մխիթեան համար ալ կեղծիք են արդարութիւնը, հաւասարութիւնը, ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքը եւ ուրիշ նշանախօսքեր: Եւ յետոյ, կը կարծէք թէ Թբիլիսին (Թիֆլիս) եւ Բաղուն պիտի ապստամբէ՞ն, եթէ Հայաստան վերստանար իր պատմական հողերը:

— Ամէնէն զօրաւոր պետութիւնն ալ փորձանքներէ խուսափելու պատճառներ ունի, որոյ պարագաներու մէջ:

= Զղուշութեան խնդիր չէ, այլ յատկապէս մշակուած քաղաքականութիւն: Այն իշխանութիւնը որ մէկ հրամանի վրայ փոշիացուց Ուրմիի Թաթարներուն եւ Հիւս. Կովկասի երեք – չորս ռազմիկ ժողովուրդներու ինքնավարութիւնը, նոյնիսկ զանգուածային տեղահանութիւններ կատարելով դէպի Սիպերիա...

— Ուրեմն ոչ-բարեացակամ քաղաքականութի՞ւն մը կը վարեն Հայաստանի հանդէպ:

= Հարցումն իսկ տարօրինակ պարզամտութիւն մը կ'ենթադրէ, 25—30 տարուան ջախջախիչ փաստերէն վերջ: Թողունք անցեալը եւ ամփոփունք վերջին պատերազմէն ի վեր պարզուած կացութեան վրայ:

— Գլուխ քերելու ժամանակ չունեցան որ մեզմով զբաղէին:

= Առիթներ երբեք ալ չպակսեցան, կարգ մը գոհացումներ տալու համար հայ ժողովուրդին: Եթէ համարձակէի՛ն բաղդատել Հայաստանի ժողովուրդին անհնարին զոհողութիւնները դրացի – ներու ճիգին հետ: Միայն Ուրմի (Կեղչ) ճակատին վրայ 42—44.000 հայ զինուորներ կրակը նետեր էին ածուխի պէս, եւ հազիւ 7000 հոգի փըրկուեցան: Ամբողջ հայկական զօրամասեր ոչընչացան հիւսիսի սառուցեալ գօտիներուն մէջ...

— Այդ բոլորը վարկ մը չհեղուցին մեզի, Կովկասի պատմութեան մէջ:

= Այո, անհամա՛ր չքանչիններ բաչխեցին հայ զինուորներուն. աւելի շատ քան Վրացիներ – րուն եւ միւսներուն որոնք շատ լաւ սերտած էին կրակէն հեռու մնալու դաղտնիքը: Պիտի չնախ – ընտրէի՞ք որ քառասուն արտաւար հող աւելի ուննայինք, փոխանակ 30—40.000 չքանչիններու, իբրեւ փոխարինութիւն 80—100 հազար երիտասարդ արեւներու խաւարման:

— Ես օգուտ մը չեմ տեսներ այս դանգատներուն եւ բողոքներուն մէջ, որքան ալ արդար ըլլան:

= Ո՞ւր է օգուտը այն միւս քաղաքականութեան, որ տարիներէ ի վեր սադմոս կ'երգէ բազկատարած եւ ճիտը ծռուտ, աչքերը փակելով հրէշային դաւերու, բռնութեանց, անիրաւութեանց եւ բարբարոսութեանց դէմ:

— Ի՞նչ կրնանք ընել, երբ ուժ չունինք, ոչ ալ որեւէ ապաւէն:

= Բայց ինչո՞ւ այն տպաւորութիւնը ձգել թէ Հայկական Արտասահմանի տարագիր բազմութիւնները ալ ոչ տեսակէտ ունին, ոչ կամք: Ոեւէ իշխանութիւն նկատի կ'առնէ՞ զանգուած մը որ կորնցուցեր է մտածելու ազատութիւնը, դատելու, սեւն ու ճերմակը զանազանելու կարողութիւնը: Բանաւոր հօ՞տ ենք թէ պատուախնդիր եւ դիտակից ժողովուրդ:

— Գոնէ այս դեռնին վրայ ինչո՞ւ չէք համաձայներ ձեր կուսակցութեան հակառակորդներուն հետ:

= Անոնք ժամանակ չունին այսպիսի մանրամասնութիւններով զբաղելու ...

Ջ.

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ՈՒՐԻՇ ԲԱՆ ՄՆԱՑ ...

— Երբեմն կը չափազանցէք, պարոն Դաշնակցական, չըսելու համար աւելի ծանր բառ մը ...

— Նորէ՞ն զանգատ ...

— Ձեր մամուլին մէջ անդուլ, անդադար կը բամբասէք Երեւանի հայերէնը... իբրեւ թէ օտար բառեր կը գործածեն եւ լեզուն կ'աղճատեն եղեր...

— Չէ՞ք հաւատար ...

— Ինչպէս հաւատամ... ահաւասիկ ձեղի երեւանեան քերթուածներու փունջ մը... Նայեցէք, փնտռեցէք, մէկ հատիկ օտար բառ կա՞յ ...

— Երեւի մեր գրածներուն մէկայն կէսը կը կարդաք, իսկ միւս կէսին վրայ աչք չէք նետեր...

— Բացատրեցէք, խնդրեմ ...

— Մենք երբեք չենք ըսած որ քերթուածնե – րուն մէջ օտար բառեր մտցուած են... երբեմն, նոյնիսկ չտեսնելու կը զարնենք «եար»ն ու«ջան»ը, «ազիզ»ն ու «եարաբ»ը եւ ուրիշ շարք մը թաթա – րաբանութիւններ ...

— Անդին ի՞նչ մնաց ...

— Արձակին եւ լրագրական լեզուին մէջն է որ աւերը կը գործուի ...

— Փառք տիրոջը, Երեւանի թերթերուն երես – ը տեսած չեմ... այնպէս որ պատրաստ եմ լսելու ձեր փաստերը ...

— Ահաւասիկ... Փարիզի «Ցառաջ»ը վերջերս «Հայերէն»ի դասընթացք մը բացաւ՝ հաւաքելով հետեւեալ բարբարոսութիւնները, որոնք մեր մեծածաքնչը լղրճեցին... Համրեցէք եթէ համբ – րութիւն ունիք — նացիոնալիստական, ինպերիալիստական, ռէակցիա, կոնտրէվոլուցիոն, տենդենց, Փիլոլոգիա, բուրժուա, տրադիցիա, պատլոգիա, էսթետիկա, դեմագոգիա, նորմ, իդէոլոգիա, պրոկրէսիվ, կոմենտար, ֆորմալիստական պեսիմիստական, խաբականեր, լիկվիդացնել, ֆանատիզմ, ռեսպուբլիկա, ռէալիզմ, սոցիալիստ, կոնցեպցիա, ժանր, ֆարուլա, ինտելիգենցիա, ֆրագէոլոգիա, արխայիկ, էպոխա, պոէտիկ, էրուդիցիա ..

— Կը բաւէ ...

— Չի բաւեր, մտիկ ըրէք — ակտիվօրէն, օբեկտիվօրէն, սոցիալապէս, էթիկական, կուլտ, էկզըսպերիմենտ, ինտիմ, տեկստ, իլլուստրացիա, էկսպերիմենտասիրութիւն, ֆրագմենտային, նատուրալիստ, կոնֆլիկտ, դոսպիտալ, լիապատս, սկզբունքայնութիւն, վուլգար, էգօիստ, պատրիոտ, սիւժետային, սուբեկտիվ, օբեկտիվ, դեկադենտական, էվաքուացնել, տերիտորիա, ասսիմիլացիա, պրէսիդենտ ..

— Գլուխս ցաւ առաւ, կը բաւէ ... բայց, ժամանակին, ձեր վարանդեանն ալ միեւնոյն սխալը չգործե՞ց ...

— Գործեց, բայց իրեն պատուանշան չտուինք:

— Ուրեմն այս բոլոր բառերը առտու – իրիկուն կը գործածուի՞ն մեր լեզուին մէջ ...

— Այո, առտու – իրիկուն... դուք միայն մէկ մասը լսեցիք... կրնայի քանի մը հարիւր հատ եւս յիշել... նոյնիսկ ներդաղթողները —Սամաթիայի Թէ Նարլը Գարուցի — այս «հայերէն»ով կը բարբառին հիմա...

Ժ.

Ս. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Գերագոյն խորհուրդին եւ Ազգութեանց Խորհուրդին գումարման առթիւ, թերթ մը նկարագրելով պատգամաւորներուն ճամբորդութեան միջոցները, կը գրէ.— Սառուցեալ շրջաններէն եկած պատգամաւորները ճամբորդած են շաբաթներով, նախ եղջերուի, յետոյ ձիու վրայ, վերջապէս կառախումբով կամ օդանաւերով: Կեդր. Ասիոյ պատգամաւորները եկած էին ուղտերու վրայ նստած: Մոսկուայի պան – դոկները լեցուած են 49 ազգութեանց ներկայացուցիչներով, չատերը իրեն ազգային տարազները հագած: Երկու Խորհուրդները կը ներկայացնեն 193 միլիոն բնակիչներ:

ՀԱՄԱԶԱՑՆՈՒԹԻԻՆ դոյացաւ Անգլիոյ հետ, ֆրանսական ապրանքներու արտածման մասին:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ անգլեամերիկեան շրջանին մէջ կան 1.019.000 գործադուրկներ, համաձայն զօր. Քլէյի տեղեկագրին: Ամենաբարձր թիւն է այս, Գերմանիոյ դրաւումէն ի վեր: Գործազուրկներուն կէսը ապահովագրութեան նպաստներ կը ստանան, 250.000 հոգի ալ անգործութեան նպաստներ:

Ծովդալից յայտնութիւններ լրտեսական ցանցի մասին

«ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐԸ ԴՈՒՐՍ ԶԵՆ ԵԼԼԵՐ ՄՈՒԹԸ ԿՈՒՆԵԼԷ ՎԵՐՋ»

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Լորա Վէնսի – թարթ, Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան եր – բեմնի ամենազօր խորհրդականը, ծանրակշիռ յայտնութիւններ ըրաւ խորհրդային լրտեսութեան լրտեսական ցանցի մասին, լորտերու ժողովին Մարտ 9ի նիստին մէջ:

Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը—

«Մեծն Բրիտանիա բարեմոյն եւ պատուաւոր ներկայացուցիչներ կը ղրկէ երկաթեայ վարագոյրի երկիրներուն մէջ, իսկ համատիրական պետութիւնները մեզի կը ղրկեն կոպիտ եւ թշնամի գործակալներ: Վերջերս տարօրինակ եւ նշանակալից մը պատահեցաւ Լոնտոնի չեխական դեսպանատան մէջ: Դիւանագիտական պայուսակի մը կեղծ յատակին տակ երեւան հանուեցան մեծ քանակութեամբ արուեստական զոհարեղէններ, որոնց արդիւնքը յատկացուեցաւ Անգլիոյ համայնավար կուսակցութեան անտուկին, այլ մանաւանդ լրտեսական ցանց մը կազմակերպելու համար մեր գործարաններուն մէջ: Ցանցին Փրակայի ճակատին վրայ կը գործէր համայնավար ոստիկանապետը, որ Լոնտոն էր պատերազմին առեն: Լոնտոնի ճակատին վրայ՝ Տոքթ. Զեման, որուն իրական անունն Աքէրման: Երկուքն ալ գործակալներն են N. K. V. D.ի (ռուսական գաղտնի ապահարկութիւն): Մեր երկիրն ապաստանած նշանաւոր տարագիրներէն ոմանք երբեք դուրս չեն ելլեր մութը կոխելէ վերջ: Կը վախնան այդ գործակալներէն: Զեմանի գլխաւոր զբաղումներէն մէկն էր լրտեսել փախստականները: Անգլիան ապատ երկիր մըն էր ուր մարդիկ կրնային պատիլանավախ: Կը յուսամ թէ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, խափանելու համար այս անէծքը»:

Այստեղ լորտը հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդեց միւս դեսպանատուններու մասին.—

Պուլկարական.— Կոմինֆորմի գլխաւոր գործակալ՝ դեսպանատան մէջ, Փեթաչեան էր. բայց երբ հոս էր, կը կոչուէր Պօեւ: Խորհրդային քաղաքացի եղած է 1928ին, Կոմինֆորմի (բոլշեւիկեան տեղեկատու դիւան) գործած է Պոլսոյ, Վիէննայի եւ Շանկայի մէջ, երեւութապէս իբրեւ առեւտրական գործակալ: Ցետոյ Մոսկուայի մէջ միանալով N. K. V. D.ին, 1945ին մասնաւոր պաշտօնով ղրկուեցաւ Պուլկարիա եւ նշանակուեցաւ տասնհինգական քննիչ, միեւնոյն առեն զանազանելով աղտեմ ռուսական եւ պուլկարական գաղտնի ոստիկանութեան:

Ռումանացի Քորնէա, որ կրթուած է Ռուսերու ձեռքով, յայտնի անձ մըն էր Լոնտոնի մէջ եւ սերտ կապեր ունէր Կոմինֆորմի հետ: Մակովեսկու, Լոնտոնի ռումանական դեսպանատան խորհրդականը, դերմանասէր դրութիւններ հրատարակեց ռումանական «Թիմփուլ» թերթին մէջ, պատերազմի շրջանին: Երրորդն էր Պիրման: Այս երեքին առաջնորդութեամբ 75 Ռումանացիները արտաքին նախարար Աննա Փաուքէրիանցգրիներուվ համախմբուեցան անգլեւռումանական ընկերութեան կողմը: Միութեան գլխաւոր Ռումանացի անդամներէն մէկն էր Նեկրէա, նախկին նաւապետ, որ կարեւոր դերք մը կը գրաւէ Լոնտոնի եւ լեկտրական բանուորներու միութեան մէջ: Իր օգնականը, Զայտման, կը պատկանի թէ ռումանական եւ թէ բրիտանական համայնավար կուսակցութեան:

Հունգարական դեսպանատան գործակատարը կը կոչուէր Էրոս, բայց իրական անունն էՍԹարք: Իր քարտուղարներէն մէկն է Փուլէյ, նախկին նացի եւ հետեւաբար թշնամի Անգլիոյ:

Այս տեղեկութիւնները տալով, լորտը պահանջեց լուծել անգլեւռումանական, հունգարական եւն. ընկերակցութիւնները: Եւ եզրակացուց հանդիսաւորապէս.

— Կը պահանջեմ աւելի մաքրել Աւգէաւի ախոռները: Բոլոր արբանեակ պետութեանց դես – պանատունները վերածուած են Ռուսիոյ գաղտնի սպասարկութեանց մասնաճիւղերու: Խորհրդային կառավարութիւնը դիւանագիտական, զինուորական մարմին մը կազմած է, իրեւ մէկ ճիւղը կարմիր բանակի սպայակոյտին: Եւ Մեծն Բրիտանիա ուրիշ բան չընէր եթէ ոչ տուղեցոյցներ հրատարակել երիտասարդ դիւանագէտներու համար, բացատրելու համար թէ ինչպէս պէտք է վարուին յուղարկաւորութեան առեն, բացի իրենց յուղարկաւորութենէն: Ժողովուրդը պէտք է հասկնայ, վերջապէս, թէ այս մարդիկը ինչպէս սողոսկած են մեր մէջ դիւանագիտական ճամբով, իրեւ արուեստագէտներ, երկդիմի գործակալներ, լրտեսներ, նոյնիսկ ահաբեկիչներ:

Այս յայտարարութիւններէն վերջ, խօսեցաւ արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչը, յայտնելով թէ Զեխեր, Ռումանացիներ եւ խորհրդային պաշտօնեաներ արտաքսուած են արդէն 1946էն ի վեր: Եւ աւելցուց.— «Մի կարծէք թէ լուր չունինք անցած դարձածէն կամ չենք հետեւիր»:

(Վերջը շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԻ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ...

Այսօր, 12 Մարտ կը լրանայ երկու տարին այն օրէն, երբ նախագահ Թրումըն խորհրդարանէն պահանջեց 400 միլիոն տոլարի վարկ մը, յատկացնելու համար Յունաստանի եւ Թուրքիոյ տնտեսական եւ զինական զօրացման:

Այս յայտարարութիւնը եկաւ պաղ ջուր լեցնելու Մոսկուայի խորհրդաժողովին վրայ, որ կը գումարուէր ճիշդ այդ օրերուն եւ ուր Մարշըլ, Պեւին, Պիտօ եւ Մոլոթով կը վիճէին Գերմանիոյ, Աւստրիոյ եւ եւրոպական խնդիրներու շուրջ: Թուրքիա Թուրքիոյ հարցն ալ պաշտօնապէս դրուեր Ս. Միութեան կողմէ, եթէ Թրումընի յայտարարութիւնը նոր վիճակ ստեղծած չըլլար: Անշուշտ չէ մոռցուած այն յուշագիրը զոր վրացի պատմագէտներ, պահանջելով Վրաստանի կցել Տրապիզոնը, կարսն ու Արտահանը եւ ուրիշ նահանգներ:

1947 Մարտ 12ը նշանակելի թուական մը պիտի կազմէ աշխարհի պատմութեան մէջ եւ զարձակէտ մը Մերձաւոր Արեւելքի պատմութեան համար:

Համաշխարհային տեսակէտով նշանակելի է այդ թուականը անոր համար որ, Թրումընի որոշումով, Մ. Նահանգները վերջնապէս կը լքէին չէզոքացման քաղաքականութիւնը եւ զինքով կը նետուէին Եւրոպայի եւ Ասիոյ քաղաքական վերին վայրումներուն մէջ: Անոնք «կը ստանձնէին պատասխանատուութիւնը, որ իրենց կ'իյնար» ինչպէս յայտարարեց Մարշըլ երբ կ'առնչէր Պելին նէն: Եթէ այդ օգնութիւնը միայն տնտեսական եղած ըլլար, պիտի չունենար հիմնական նշանակութիւն: Բայց առջի մէկ օրէն յայտարարեցին թէ Ամերիկան, թէ Յունաստանը եւ թէ Թուրքիան որ այս օգնութիւնը զինուորական օգնութիւն մըն է, զօրացնելու համար այս երկիրները ընդդէմ Ս. Միութեան նուաճողական ձգտումներուն:

Նշանակալի է այս թուականը նաեւ անոր համար որ, եւրոպայի ձեռքէն կ'ելլէր քաղաքականութիւնը վարելու նախաձեռնութիւնը եւ կ'առնչէր Մ. Նահանգներուն: Անգլիան կը կորսնցնէր իր դերը Մէջին Արեւելքի մէջ: Դեռ երկրորդ համաշխարհային պատերազմին ընթացքին՝ Զըրչիլ իմէջ Ինէօնիի խոստացած էր՝ Աւստրալիոյ իր տեսակցութեան առեն, ապահովել Թուրքիոյ ամբողջական նութիւնը: Իրականին մէջ, սակայն, Անգլիոյ ուժերը առանձինն չէին բաւեր Թուրքիան այնքան զօրացնելու, որ ան ի վիճակի ըլլար դէմ դնելու Ս. Միութեան: Անգլիան մէկիկ մէկիկ կը թողուր արդէն իր դիրքերը Ասիոյ եւ Մէջին Արեւելքի մէջ: Սուէզի ջրանցքին շուրջ: Սէուտի Արաբիան հակած էր Ամերիկայի, Հնդկաստանը անկախութեան կը ձգտէր: Ֆրանսան արդէն չատուց քաշած էր իր ձեռքը Մէջին Արեւելքէն, Հնորհիւ Ֆրանքլէն Պուլեօններու կարճատես քաղաքականութեան, կորսնցնելով դիրք դիրքի հետէ:

1947 Մարտ 12ը դարձակէտ մը եղաւ եւ Մ. Նահանգները գործնապէս ստանձնեցին Անգլիոյ դերը, պաշտպանելով Ս. Միութիւնը եղերող պետութիւնները, առաջին առթիւ Յունաստանը եւ Թուրքիան:

Հայկական տեսակէտով ալ այս թուականը եղաւ չարաբաստիկ, որովհետեւ նախագահ Ուիլսընէն ի վեր Հայերս Ամերիկայի մօտ կը յուսայինք գտնել հասկացողութիւն մեր քաղաքական ձգտումներուն: Ամերիկան չէր հաստատած Լոզանի դաշնագիրը եւ համամարդկային սկզբունքներէ կ'առաջնորդուէր աւելի քան եւրոպական ուրիշ մեծ պետութիւններ: Ամերիկա օգնած էր 1918 —1922ին հայ գաղթականներուն եւ Հայաստանի հանրապետութեան: Այս անցքերը Հայերուս մէջ տեսակ մը վիպական համակրանք ստեղծած էին Ամերիկայի հանդէպ: Թրումընի յայտարարութեամբ միանգամայն կը ջնջուէին բոլոր պատրանքները եւ յոյսերը, որոնք տրուած էին Սան Ֆրանչիսքոյի մէջ եղած հայկական ձեռնարկներուն: Իսկ վրացի պրօֆէսէօրներու միջոցաւ եղած խորհրդային նախաիորձը, Թրքական հարցը արծարծելու, կը կորսնցնէր իր ուժը եւ կը դառնար միայն մամուլի նիւթ:

Եթէ Ամերիկա իր պատեհին մէջ քաշուելու, չէզոքանալու տեսակէտը մէկդի դրած ըլլար երեսուն տարի առաջ, այսօր աշխարհի քարտէսը տարբեր կ'ըլլար եւ ամենայն հաւանականութեամբ Հայաստանն ալ Մէջին Արեւելքի ազատ երկիրներէն մէկը: Պայմաններու նոր դասաւորումը ահա դարձուց Ամերիկան այսօրուան մեծ բանակամը Թուրքիոյ:

Ցմոռնանք որ Թուրքիան մեծ բարեկամներ յաճախ ունեցած է, որոնք զինքով, զինուորով եւ քաղաքական խոհեմով պաշտպանած են զայն: Ծիչինք քանի մը օրինակներ.— 1855ի Ղրիմի պատերազմին Անգլիա եւ Ֆրանսա մեծ բարեկամներ էին: 1877 – 78ին Անգլիան՝ դիւանագիտութեամբ տ'Իզրաէլիին (Լորտ Պիքընսֆիլտ). 1890 — 1918 կայսերական Գերմանիան. 1918—1939 Խորհրդային Ռուսիան. 1939 — 1944 հիթլէրական Գերմանիա եւ Անգլիա. 1944 — 1947 Անգլիան, իսկ 1947ին ի վեր Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները: Այս բոլոր բարեկամները, դաշնակիցները եւ զինքի եղբայրները նորանոր զինքերով եւ ռազմամթերքով զօրացուցին Թուրքիան, որ, իրրեւ ժառանգորդը 600 տարուան օսմանեան ռազմաշունչ պետութեան, կրցաւ տակաւ առ տակաւ իւրացնել այդ նորութիւնները եւ ռազմագիտական ձեւերը: Ամէնէն ազդեցիկ օգնութիւնը սակայն պիտի ըլլայ հաւանաբար ամերիկեանը: Ասոր միջոցաւ մէկդի պիտի դրուին Թուրքիոյ բռնատեսակ զինքերը եւ պիտի փոխարինուին նորագոյն ամերիկեան տեսակներով՝ հրացան, հրետանի, հրասայլ, դնդացիր, սաւառնակ, հեռախօս, սաղաւարտ, կօշիկ ու ամէն բան:

***

Ամերիկան չատ դոհ կը թուիըլայ Թուրքիայէն: David Douglas Duncan, *ամերիկեան* Life *ամսագրի 14 փետրուարի թիւին մէջ 15 հետաքրքրական լուսանկարներով ցոյց կուտայ Թուրքիոյ տրուած զինական օգնութեան արդիւնքները եւ յառաջդիմութիւնները:*

Օգնութեան առաջին 18 ամիսներուն 61000 թոն զինուորական կազմածներ եւ ծանր հրետանի, ինչպէս նաեւ ճամբաներ չինելու գործիքներ, սաւառնակներ, 11 փոքր նաւեր եւ 4 ընդհանուեաներ ղրկուած են Թուրքիա: Ասկէ զատ 500 Թուրք սպաներ ղրկուած են Մ. Նահանգներ մարզուելու համար եւ սորվելու համար նոր զինարուեստը, իսկ Թուրքիոյ մէջ բացուած են բազմաթիւ զինուորական դասընթացքներ:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Զինաստանի եւ Յունաստանի մէջ Ամերիկայի զինուորական օգնութիւնը սպասուած արդիւնքը չէ տուած, իսկ Թուրքիան լրիւ դոհացուցած է ամերիկեան ձգտումները եւ միայն 363 սպաներէ կազմուած ամերիկեան զինուորական առաքելութիւնը բաւականեղած է ի գլուխ հանելու գործը:

Ամերիկացիները անհրաժեշտ կը համարեն զօրաւոր Թուրքիա մը: Անիկա կղպանք մըն է որ կը գոցէ Ռուսիոյ առջեւ ճամբան դէպի Մէջերկրական եւ Արաբիոյ քարիւղի դաշտերը՝ իրարքէն մինչեւ Իսն Սէուտի լայնատարած երկիրը: Այժմ պաղ պատերազմի ժամանակն է, բայց երբ տաք պատերազմի վերածուի, Թուրքիա պատրաստ պէտք է ըլլայ կասեցնելու Ռուսիոյ յառաջխաղացումը:

Թուրքիոյ տրուած 117 միլիոն տոլարը ի հարկէ չի բաւեր եւ Ամերիկա ստիպուած պիտի ըլլայ աւելին տալու (թերեւս Մէջազգային Դրամատունէն միջոցաւ: Այս դրամներուն փոխարէն ի՞նչ կը ստանայ Ամերիկան: Ուշադրութեան պաշտօնատար մը յայտարարած է.

— « Թուրքե՞րը. անոնք կրակ ու բոց են. անոնց բարոյականը բարձր է. լաւ զինուորներ են: Անոնք գիտեն թէ ինչպէս պէտք է գործածեն զինուրական կազմածները երբ ստանան: Մենք պէտք է զինանիւթերով լեցնենք Թուրքիան»:

1947 Մարտ 12 Թուականը եւ ցարդ, իր ստացած նշանակութիւնը մոռյլ խորհրդածութեանց կը մղէ զիս, մեր ազգի ապագային տեսակէտով:

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմին՝ Հայաստան ռազմադաշտ չեղաւ: Այդ մեր ազգին վրկութիւնն էր: Գալիքին ի՞նչ պիտի ըլլայ անոր վիճակը:

Երկու աշխարհատէր տոհմներ՝ Միացեալ Նահանգներ եւ Ս. Միութիւն, կեցած են այժմ դէմ դիմաց ու իրենց սահմանագիծը կ'անցնի մեր երկրէն: Իսկ Թուրքիան, որ խոչընդոտ կը համարէ Հայաստանը իր համաթրքական քաղաքականութեան, կը զինուի արդիական զէնքերով ...

1947 Մարտ 12ը՝ ծանրակշիռ Թուականմըն է Հայոց պատմութեան մէջ:

ՏԻՐԱՑՐ ՓՈՒՌԵԱՆ

ԻՐՕՔ ԵԿԱՒ

(ՑԵՏ ՄԱՀՈՒ ԶՐՈՑՑ ՕՇԱԿԱՆԻՆ ՀԵՏ)

— Գիտե՞ս, վարպետ, երկվեցեակ մը տարի առաջ, ըսիր մահուան.

— Եկաք :

Զեկաւ, սակայն, այն օրերուն, երբ դուն այդպէս համակերպեալ՝ իր գալուստին կը սպասէիր:

Հաստատումդ հիմնաւոր էր վստահաբար : Որովհետեւ, ան ճամբեր էր իր ծածկամիտ կարապետը, որպէսզի քեզ պատրաստէր անվերադարձ մեծ մեկնումիդ:

Եւ իրաւամբ, անցեալ տարի, ան ժամանեց, երբ դուն դարձեալ Գիրին լծուած՝ մոռցեր էիր արդէն զինքը եւ իր այցին չէիր խորհեր: Անակնկալ ժամադրութեան՝ ոչ ոք ուզեց հաւատալ:

Եկաւ իրօք ու կատարեց իր քանդումի առաքելութիւնը: Եւ մարմնեղէն չէնդ փլաւ: Իմացուիլնդ ընդ միշտ չիջաւ: Եւ գրիչդ, յորդահոսան յիսուն տարի, հոն կը սպասէ մելանին մէջ, ասպնջական բարեկամիդ երդիքին տակ, վաստակաւոր, այլեւ անխոնջ իր տիրոջ :

Հայաստանեայց մեծախորհուրդ խորանն ի վեր, հոգւոյդ համար, բուրվառը ծխեց աղնիւ կնդրուկ, խելօք մոմեր պլպլացին, դպիրը երդեց քաղցրահնչիւն մեղեդիներ եւ քահանան, քեզ պէս պարզուկ, քեզ պէս խոնարհ, ոսկեդարեան հայ աղօթքը մրմնջեց :

Ապա, իջար գերեզման:

— Ըսէ՛, վարպետ, ասկէ անդին, հոգ փոսիդ մէջ, հիմա հանդարտ, ի՞նչ ունիս դուն ունայնամիտ մեր աշխարհէն: Հաւատա՞մ որ, բացի խոռունկ լռութենէն, գերեզմանիդ թարմութենէն եւ քարերուն հին բուրմունքէն՝ ուրիշ ոչինչ քեզ կը սփոփէ :

Տառապեցար մեր աշխարհին համատարած չարիքովը, կեղծիքովը, վատութեամբը եւ թունալից մախանքովը: Գտա՞ր դուն այդ անծանօթ անհունին մէջ, ճշմարտութիւն, արդարութիւն եւ բարութիւն:

Տրեխներով իջար քաղաք եւ իչխեցիր հայ գրական դահուն վրայ: Քաղաքացիք քեզ հեղնեցին: Շինականի հպարտութեամբ եւ անտարբեր՝ դուն արուեստին բարձունքն ի վեր մագլցեցար, հեծած տոկուն կամքիդ վրայ:

— Ըսէ՛, վարպետ, հո՞գ ալ մինչ վսեմ կիրքը տեղի կուտայ, ստոր կիրքին: Կը կարծե՞ս որ, մեր աշխարհէն, տգեղութեան, յաւակնութեան եւ քսութեան մնացորդներ սահմանիդ ներս անցած ըլլան: Իմաստակի հանդիպեցա՞ր:

Ծոցտ կիրքեր խծբծեցին թոթով լեզուդ, մեծ ուսուցչին կուռ համբերին վնասելու ունայն փորձով :

Լրջախոհը խնդաց, անցաւ եւ իր ճամբան շարունակեց :

Ու համբոյր, յիսուն տարի, միշտ աճեցաւ եւ ուռճացաւ :

Քոստո կիրքեր քու գիրքերդ չկարդացին եւ գրիչդ անգոնեցին: Անոնք նոյնիսկ ըսին քեզի.

— « Գրագէտ չես, գրագէտ չես:

Լրջախոհը խնդաց, անցաւ եւ իր ճամբան շարունակեց :

Եւ դուն եղար Հայ Սփիւռքին վաւերական ու տիրական գրագէտը:

Ուրիշ կիրքեր գրագէտը եւ դասատուն աւին քեզմէ, բայց ուրացան եւ նետեցին քննադատը:

Լրջախոհը խնդաց, անցաւ եւ իր ճամբան շարունակեց :

Եւ դուն եղար Հայ Սփիւռքին ամենահասը եւ ինքնատիպ քննադատը:

Ստոր կիրքը « ռումբ » արձակեց եւ քեզ կոչեց հայրենադաւ ու թշնամի Հայոց երկրին: Ստոր կիրքը քեզ հալածեց եւ ուզեց որ նոյնիսկ հացին կարօտ մնաս: Ինչո՞ւ համար: Որովհետեւ, յանդգնեցար քննադատել հայրենիքիդ գրողները :

Կեանքիդ վերջը, քեզի համար, աստիկ ծանր էր այդ հարուածը, քեզի՛ համար, որովհետեւ, ամբողջ կեանք, թէ՛ բարբառով եւ թէ՛ գիրով, տաժանագին աշխատանքի գոհարերում հանդիսացաւ այդ միեւնոյն հայրենիքին:

Կեանքիդ վերջը, քեզի համար, աստիկ ծանր էր այդ հարուածը:

— Ըսէ՛, վարպետ, ասկէ անդին, հոգ փոսիդ մէջ, հիմա հանդարտ, ի՞նչ ունիս դուն ունայնամիտ մեր աշխարհէն: Հաւատա՞մ որ, բացի խոռունկ լռութենէն, գերեզմանիդ թարմութենէն եւ քարերուն հին բուրմունքէն՝ ուրիշ ոչինչ քեզ կը սփոփէ :

— Ըսէ՛, վարպետ...

ԱՐՇԱԽԻՐ ԽԱՆԻՏԱՆԵԱՆ

Ընկերական սեղան

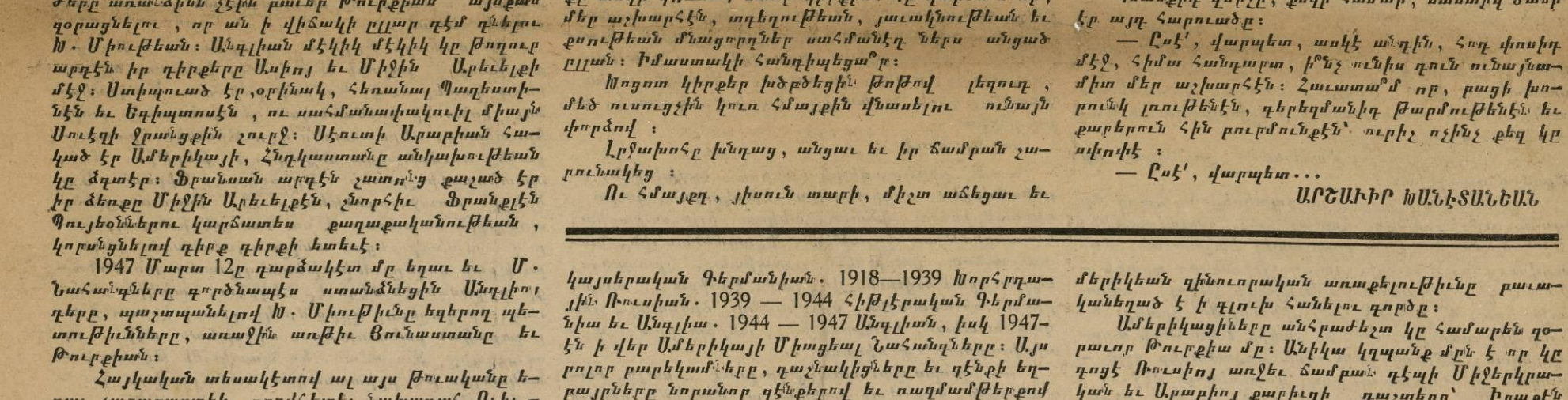
Հ. Բ. Դ. ՇՐՋ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՓԱԿՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

(ԽՄԲ.— Ցապաղած՝ կամքէ անկախ պատճառներով).

Հ. Բ. Դաշնակցութեան Արեւմտեան Եւրոպայի 21րդ Շրջանային Ժողովին փակման առթիւ, ի պատիւ դաւառէն եկող պատգամաւորներու սեղան մը սարքուած էր Սասունի Ճաշարանին մէջ, փետրուար 28ին:

Դեռ վերջերս ընդարձակուած եւ արդիական ճաշակով կահաւորուած ճաշասարհը, որ նախապէս ապսպրուած էր 60 ընկերներու համար, չատ նեղ եկաւ: Հեռուհեռ հասնող ընկերներու եւ բարեկամներու բազմութեան առջեւ, ճաշարանապետը ստիպուեցաւ նոր նոր սեղաններ աւելցնել եւ յարակից մասերն ալ միացնելով սրահին՝ փոխան 60ի տեղաւորուեցան 125 հոգի:

Մթնոլորտը մտերմական էր եւ խանդավառ, ընկեր, համակիր եւ բարեկամ քով քովի, հին հին պատքերու աւետարանը բացած՝ դրուագները կը պատմէին իրարու: 1880էն սկսեալ, բոլոր յայտնի եւ անյայտ գործիչներու, դրչի եւ զէնքի վար –

ղութեան Գերմանիան. 1918—1939 Խորհրդային Ռուսիան. 1939 — 1944 հիթլէրական Գերմանիա եւ Անգլիա. 1944 — 1947 Անգլիան, իսկ 1947ին ի վեր Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները: Այս բոլոր բարեկամները, դաշնակիցները եւ զինքի եղբայրները նորանոր զինքերով եւ ռազմամթերքով զօրացուցին Թուրքիան, որ, իրրեւ ժառանգորդը 600 տարուան օսմանեան ռազմաշունչ պետութեան, կրցաւ տակաւ առ տակաւ իւրացնել այդ նորութիւնները եւ ռազմագիտական ձեւերը : Ամէնէն ազդեցիկ օգնութիւնը սակայն պիտի ըլլայ հաւանաբար ամերիկեանը: Ասոր միջոցաւ մէկդի պիտի դրուին Թուրքիոյ բռնատեսակ զինքերը եւ պիտի փոխարինուին նորագոյն ամերիկեան տեսակներով՝ հրացան, հրետանի, հրասայլ, դնդացիր, սաւառնակ, հեռախօս, սաղաւարտ, կօշիկ ու ամէն բան:

***

Ամերիկան չատ դոհ կը թուիըլայ Թուրքիայէն: David Douglas Duncan, ամերիկեան Life ամսագրի 14 փետրուարի թիւին մէջ 15 հետաքրքրական լուսանկարներով ցոյց կուտայ Թուրքիոյ տրուած զինական օգնութեան արդիւնքները եւ յառաջդիմութիւնները:

Օգնութեան առաջին 18 ամիսներուն 61000 թոն զինուորական կազմածներ եւ ծանր հրետանի, ինչպէս նաեւ ճամբաներ չինելու գործիքներ, սաւառնակներ, 11 փոքր նաւեր եւ 4 ընդհանուեաներ ղրկուած են Թուրքիա: Ասկէ զատ 500 Թուրք սպաներ ղրկուած են Մ. Նահանգներ մարզուելու համար եւ սորվելու համար նոր զինարուեստը, իսկ Թուրքիոյ մէջ բացուած են բազմաթիւ զինուորական դասընթացքներ:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Զինաստանի եւ Յունաստանի մէջ Ամերիկայի զինուորական օգնութիւնը սպասուած արդիւնքը չէ տուած, իսկ Թուրքիան լրիւ դոհացուցած է ամերիկեան ձգտումները եւ միայն 363 սպաներէ կազմուած ամերիկեան զինուորական առաքելութիւնը բաւականեղած է ի գլուխ հանելու գործը:

Ամերիկացիները անհրաժեշտ կը համարեն զօրաւոր Թուրքիա մը: Անիկա կղպանք մըն է որ կը գոցէ Ռուսիոյ առջեւ ճամբան դէպի Մէջերկրական եւ Արաբիոյ քարիւղի դաշտերը՝ իրարքէն մինչեւ Իսն Սէուտի լայնատարած երկիրը: Այժմ պաղ պատերազմի ժամանակն է, բայց երբ տաք պատերազմի վերածուի, Թուրքիա պատրաստ պէտք է ըլլայ կասեցնելու Ռուսիոյ յառաջխաղացումը:

Թուրքիոյ տրուած 117 միլիոն տոլարը ի հարկէ չի բաւեր եւ Ամերիկա ստիպուած պիտի ըլլայ աւելին տալու (թերեւս Մէջազգային Դրամատունէն միջոցաւ: Այս դրամներուն փոխարէն ի՞նչ կը ստանայ Ամերիկան: Ուշադրութեան պաշտօնատար մը յայտարարած է.

— « Թուրքե՞րը. անոնք կրակ ու բոց են. անոնց բարոյականը բարձր է. լաւ զինուորներ են: Անոնք գիտեն թէ ինչպէս պէտք է գործածեն զինուրական կազմածները երբ ստանան: Մենք պէտք է զինանիւթերով լեցնենք Թուրքիան»:

1947 Մարտ 12 Թուականը եւ ցարդ, իր ստացած նշանակութիւնը մոռյլ խորհրդածութեանց կը մղէ զիս, մեր ազգի ապագային տեսակէտով:

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմին՝ Հայաստան ռազմադաշտ չեղաւ: Այդ մեր ազգին վրկութիւնն էր: Գալիքին ի՞նչ պիտի ըլլայ անոր վիճակը:

Երկու աշխարհատէր տոհմներ՝ Միացեալ Նահանգներ եւ Ս. Միութիւն, կեցած են այժմ դէմ դիմաց ու իրենց սահմանագիծը կ'անցնի մեր երկրէն: Իսկ Թուրքիան, որ խոչընդոտ կը համարէ Հայաստանը իր համաթրքական քաղաքականութեան, կը զինուի արդիական զէնքերով ...

1947 Մարտ 12ը՝ ծանրակշիռ Թուականմըն է Հայոց պատմութեան մէջ:

ՏԻՐԱՑՐ ՓՈՒՌԵԱՆ

պետներու անմոռանալի յիշատակները շրջան ի՛նէին այդ պահուն: Ո՞վ չէ լսեր անունները Հ. Ց. Դ. երիտասարդութեան (Քրիստափոր, Ռոստոմ, Զաւարեան) որոնք իրենց կեանքը զոհաբերեցին ազատութեան ճամբուն վրայ: Եւ սառուցները ուրիշ մեծանուն կուռքերու, աննման Զօհրապն ու Վարդգէսը: Ակնունին ու Խաժակը: Գեղամն ու Հրանդը: Ռ. Զարդարեանն ու Բ. Շահպազը: Մուրատեան ու Բիւրատը: Երուխանն ու Մալկարացին (Ա. Ցարութիւնեան), որոնց բոցավառ աչքերէն սէր ու զուարդուրանք կը հոսէր:

Անմահներու հուրովը վառուած, խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ, մեր ընկերները, բարեկամներն ու համակիրները հեռաւոր քաղաքներէն եկող երիտասարդ ներկայացուցիչներու հետ վայելեցին աւանդական սեղանը:

Մինչ ազգային եւ յեղափոխական երգերն իրարու կը յաջորդէին, նախագահը՝ ընկեր Գ. Բալեանեան ողջունելով պատգամաւորները, թելադրեց որ այս տարուան ընթացքին ալ աւելի եռանդով չարունակեն ընկերային աշխատանքները:

— Եթէ կուզենք որ իրականանան մեր երազները, չմոռնանք արժանաւոր յաջորդները ըլլալ մեր նախնիքներուն...

Ընկեր Ց. Պապիկեան պարզելով (Մարսէյլ) Հարաւային Ֆրանսայի Նոր Սերունդին աշխատանքները, յայտարարեց.

— Այսօր ուրախ եմ ձեզի յայտարարելու որ, մեր շրջանի Նոր Սերունդը ունեցաւ իր սեփական ակումբը: Թէեւ երեւութապէս փոքր, բայց խորքով չատ մեծ է այն: Հոն ամէն հայ երիտասարդ պիտի գտնէ թէ հոգեկան անունդ թէ ընկերային ջերմ մթնոլորտ...

Ընկեր Սիսլեան (Կրընոպլը) նմանապէս ծանրանալով Նոր Սերունդի փրկութեան գործին վրայ, ըսաւ.

— Ցանձնեցէք ձեր դաւակները Նոր Սերունդի միութեան խնամքին: Վստահ եղէք որ անոնք պիտի օգտուին այն բոլոր բարիքներէն զոր ազգը կը ապասէ իրենցմէ ...

Ընկեր Ազգին, (Վալանս) ինչպէս յաճախ կը տեսնենք այս սիւնակներուն մէջ, զրուցաղներ պատմելով մեր անցեալի դէպքերէն ու դէմքերէն, թելադրեց որ անոնց ամէն մէկ գործունէութիւնը նոր սերունդին համար ներշնչման աղբիւր մը դառնայ ...

Ընկեր Թ. Հերոյեան (Տէսին).— Անոնք որ կը քննադատեն Դաշնակցութիւնը, սխալ հասկցած են անոր առաջադրութիւնները: Անոր նպատակը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ Ազգ եւ Հայրենիք: Ան կ'աշխատի միայն ու միայն այս ժողովուրդի ազատութեան եւ բարօրութեանը համար:

Օր. Ֆլորա Շէօհյէեան (Ֆր. Կ. Խաչ) տալով ճշդիւ պատկերը այս կուսակցութեան անցեալին, մաղթեց որ երկար, դեռ չատ երկար ապրի ան, մինչեւ որ իրականանան իր երազները:

Ընկեր Մ. Մկրտիչեան գծելով հայ ժողովուրդին կրած տառապանքները, ըսաւ թէ կենսական անհրաժեշտութիւն մըն էր Հ. Ց. Դաշնակցութեան ծնունդը: Այլապէս Թուրքը մեզ պիտի խեղդէր իր ճիրանիներուն մէջ: Եւ ով գիտէ, թերեւս ալ չունենայինք այսօրուան փոքրիկ Հայաստանը, որ հետզհետէ կը ծաղկի:

Եւ ապա խօսքը տրուեցաւ ընկեր Շ. Միսաքեանի.

— Մեր ազատագրական կռիւներուն մէջ կը յիշուի անմոռանալի դէպք մը: Լեռան մը կատարին վրայ կռուած ատեն, կը վիրաւորուի խմբապետը, Գէորգ: Իր ընկերները վարպետօրէն կը փախցնեն անոր վիրաւոր մարմինը, ձգելով միայն «փափախ»ը, ժայռին վերեւ: Թշնամին կը չարունակէ կրակել նայն կատաղութեամբ: Այս պատկերը չի՛ յիշեցներ Դաշնակցութեան հակառակորդներն ալ: Անոնք միայն «փափախ»ը կը տեսնեն եւ կրակը փափախին կ'ուղղեն, առանց տեսնելու գլուխն ու մարմինը, որ ան մր հող ապահովեց արիւնով եւ արցունքով, որ կը չարունակէ գործել հայրենիքէն դուրս ալ, նոյն յարատեւութեամբ»:

Ցետոյ խանդավառ կոչ մը ուղղեց Նոր Սերունդին, օրակոչի պատրաստուի զրաւելու թափուր դիրքերը:

Ընկեր Ս. Տէր Թովմասեան չեշտելով Հ. Ց. Դաշնակցութեան ամհրաժեշտութիւնը Սիփւրքի մէջ: կոչ ըրաւ բոլորին, որ խտացնեն շարքերը: Աչխատին ձեռք ձեռքի, մինչեւ որ իրականանայ հայ ժողովուրդի երազը, Միացեալ եւ անկախ Հայաստան:

Խօսելով ազատութեան բարիքներուն մասին, Գ. Ս. Քրմոյեան ըսաւ.

— Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը պիտի քաշուի հրապարակէն միայն այն ատեն, երբ հայ ժողովուրդը վերջնապէս տէր դառնայ իր երազած պատուհանը:

Տիկին Տ. Շ. Միսաքեան կենդանի պատկեր մը տալով Դաշնակցութեան առաքինութիւններուն մասին, ըսաւ թէ, այն երիտասարդներն ու երիտասարդուհիները որ կը մտնեն այս շարքերուն մէջ, կը առանան այն քաղաքացիական դաստիարակութիւնը որուն այնքան պէտք ունին հայ ժողովուրդը եւ մեր Հայրենիքը...

Ընկեր Ս. Գալուստեան (Վիէն) ջերմապէս փառաբանելով Դաշնակցութեան գործունէութիւնը, մաղթեց որ «Աստուած պապան անպակաս ըլլէ անոր ներկայութիւնը»: Քանզի, ըսաւ ընկերը, առանց այդ Ուժին մենք պիտի նմանէինք անապատին մէջ գրուած հօտի մը որ հովիւ չունի:

Ընկեր Հ. Սէրէնկիւլեան, նոյնքան խանդավառ խօսքերով պատկերացուց այն չորս օրուան աչխատանքը զոր տարած էր Շրջ. Ժողովը նոր հաւատք եւ նոր եռանդ ներշնչելով իր շարքերուն զանոնք մղելու համար չանդրիր եւ արդիւնաւոր ճիգերու:

Վերջին խօսքը ընկեր Հր. Սամուէլինն է: Կը խօսի հատիկ հատիկ: «Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը կ'ապրի միայն ու միայն հայ ժողովուրդին համար: Ան էր, որ այն սեւ օրերուն, կարմիր Սուլթանին ոլջին մէջ, կազմակերպեց բազմաթիւ հերոսամարտեր, որպէսզի ունենայինք ան մր հող: Եւ ահա, որոնցմէ Սարտարապատն ու Ղարաքիլիսէն, որ հայ ժողովուրդին տուին այսօրուան Հայաստանը: Կեցցէ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը»:

Մի քանի կէտ ունեցան երգեր եւ արտասանութիւններ: Իրենց մասնակցութիւնը բերին ընկերներ եւ ընկերուհիներ:

Ընկ. Դ. Դաւիթեանեան գեղարուեստ. բաժնին վերակազմարը զուարթ մթնոլորտ մը ստեղծեց անմիջապէս, խմբական երգերով: Ցաջորդաբար երգեցին եւ արտասանեցին Տիկին Աչխէն Զրուանդեան — Սողոմոնեան, ընկեր Դաւիթեանեան (արտասանութիւն), Լիւսի Ամիրյեան, Արմենուհի Ցակոբեան, Սարգիս Պօղոսեան, Բենօ (նուագ) եւ Սերժ Սարգիսեան: Այսպէս, ուրախ մթնոլորտի մը մէջ, ընկերահամակրական այս հաւաքոյթը տեւեց մինչեւ կէս գիշեր, ինչ որ չատ կարճ թուեցաւ իրաւամբ:

ԳԱՐՄԱՆԻ

ՑԱՌԱՋ կը ևառիւեև

Պ. Ցովհաննէս Բաբաջանեան իր ողբացեալ հօրը Պ. ԲԱԲԱՋԱՆ ԲԱԲԱՋԱՆԵԱՆի յիշատակին մէկ տարեկան ՑԱՌԱՋ կը նուիրէ Տիկին Թամարա Բաբաջանեանի, Թիֆլիս:

ԱՆԱՑԻՍ (ՏԻԿԻՆ Ե. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ)
(Իր յորելեանին առթիւ)

Քանի մը տեղեկութիւններ Տիկին Եւփիմէ Աւետիսեանի մասին (Անահիս), որուն գրական գործունէութեան յորելեանը կը տօնուի վաղը, Կիրակի, Փարիզի մէջ:

Քիչ հայ գրադիտուհիներ արժանացած են իրենց գրական գործունէութեան յորելեանին: Ցարգանքի այս տուրքը կամ մոռցուած է, եւ կամ յորելեանի շրջանը չբոլորած՝ անոնք բաժնուած են կեանքէն, արժանանալով չատ մահու ազահամիտի մը միայն:

Երբ տակաւին մանուկ էի, ու «ինչո՞ւ»ներու մչուշապատ աշխարհի մը մէջ կը խարխափէի, միչտ ալ կը զարմանայի թէ ինչո՞ւ մարդիկ իրենց գնահատանքը վերապահած են եւ մահէն վերջ կը յայտնեն, եոս ենթական ոչինչ կը զգայ այլեւս: Ըսին ինծի թէ՝ պէտք է առնուազն սերունդ մը անցնի գեղարուեստական գործի մը վրայէն, մէկ կողմէ, մինչ այդ, նախանձը եւ կիրքերը կը խաղային, միւս կողմէ գեղարուեստագէտը մինչեւ վերջն ալ կրնայ ի չայտ բերել թաքուն ծալքերը իր շնորհալի տաղանդին:

Այսօր ուրախութեամբ կ'ողջունենք հայ բանաստեղծուհին՝ Անահիտը, որ կ'արժանանայ իր յորելեանին:

«Քերթողուհի Անահիտ» կը կոչեն այս ներքաղաղ գեղարուեստագէտը, սակայն ան միանգամայն գրագիտուհի մըն է, չափածոյ տաղերուն զուգի ի վեր մչակելով արձակ գրականութիւն մըն ալ, վիպակներ եւ պատմուածքներ:

Վերջերս գրական թերթերու եւ պարբերաթերթերու մէջ, իր յիշատակներու եւ յիշողութեանց ընդմէջէն ինչ դմայլելի դիմագիծեր ոգեկոչուեցան մեր անցեալ շրջանի գրական եւ գեղարուեստական դէմքերէն, Զուհաճեան, Թ. Թէրզեան, Եղիա Տէմիրճիպաչեան եւ ուրիչներ:

Անահիտ գրական կեդծանունն է Եւփիմէ Զօպանեանի (Հովուեանի): Ցետոյ Տիկ. Աւետիսեան:

Իր ծնողքը Ակնայ ծանօթ եւ բարեկեցիկ հովուեան ընտանիքն է, որ ժամանակին եկած հաստատուած է Պոլիս, Պէշիկթաչ:

Ցաճախած է Պէշիկթաչի թաղային վարժարանը, ունենալով ժամանակին ծանօթ դէմքերը իրեւ ուսուցիչ:

Սկսած է գրել չատ կանուխէն, դեռ 13 տարեկանին, ի չիտ բերելով բանաստեղծի տաղանդ եւ իր վրայ հրաւիրելով ուչադրութիւնը ժամանակակից մտաւորականներուն:

Աչխատակցած է օրաթերթերու եւ պարբերաթերթերու ինչպէս «Բիւզանդիոն», «Մասիս», «Ոստան», «Շանթ», «Արեւելեան Մամուլ», «Հայ կին», «Անահիտ» եւայլն:

Բացի գրական գործունէութենէն, ան ունեցած է հանրային բեղուն կեանք, բերելով իր մասնակցութիւնը հայկական բարեսիրական կազմակերպութիւններու:

Ցորելինական յանձնախումբին դովելի նպատակն է անոր անտիպ գործերը հատորի մը մէջ լոյս ընծայել: Այսպէսով կը ճոխանան հայ բանաստեղծութեան հատորները, եւ նորահաս սերունդը աչքի առջեւ կ'ունենայ ամբողջական պատկերը քնքոյչ բանաստեղծուհիի մը հոգւոյն թրթռացումներուն:

ՄԻՆ-ՄԻՆ

«ՑԱՌԱՋԻ ԹԵՐԹՕՆԸ (116)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԲ.

ԱՆՏԻՈՔԻ ԲՐԻՆՍԸ

— Գիտե՞ս, Իչխանուհի ,որ Ստեփանէ ի՞նչպէս զրաւած է, բոլոր Սեւ լերան բնակիչները ու ամրութիւնները իրեն չանձնուած են, գիտե՞ս դարձեալ որ ես բանակին հետ կ'երթամ , բայց թչնամին կուգայ, եւ պէտք է դայ վառնդի ճամբանները ազատ ճգուած են, դումն՝ պէտք է որ տարի մը պաշտպանես քաղաքդ ես քու վրադ ապահով եմ, Աստուած հետդ ըլլայ, ան քեզի օգնէ:

— Աստուած որ զքեզ կը պահէ , զմեզ ալ քեզի կը պահէ, խօսքերը եղան Մարգրիտի պատասխանը:

Այս երկու քաղաքներն՝ միանդամայն պաչարեց Սուլթանն, ոչ իր բարեներն, ոչ սանդուխներն եւ ոչ նետաձգութիւնները չազդեցին այս քաղաքներուն վրայ: Երբ իրեն իմացուցին թէ Անարզարայի բերդակալը կին մըն էր .

— Թէ որ ասոնց կիները, կ'ըսէր այսպէս կը պատերազմին, չըսէ՞ք որ մարդիկն՝ որ մեր երկիրը արչաւած են՝ ոչ թէ աւերակ այլ ուրեմն անապատ դաճուցին:

Եւ կը բաւէ, մարդը որ Ցունաց կայսեր թելադրութեամբ այս անխոհեմ պատերազմին ձեռք զարկեր էր, բայց ի՞նչ ընէր ,դոնէ պատուով պէտք էր ելնէր այդ բաւիղին մէջէն:

Ադրէն ձիերու հիւանդութիւն ինկած էր բանակին մէջ, որոնք չարունակ կը սատկէին, դինուորը՝ որ բաւական պաչար չունէր, չէր կրնար բանակին մարմինէն դատուիլ եւ հեռանալ, վասընդի աներեւոյթ թչնամիներ ամէն ժայռի, ամէն ծառի եռեւէն դինք կը վիրաւորէին ու կը սպանէին:

Ուստի Մաղտուս յուսահատած այս երկու քաղաքները առնելէն, պաչարեց Համոնոյ Թիլը որ աւելի անառիկ էր քան նախայիչուածները, եւ իր մէկ փեսան Եաղուպ Մելիք անունով երեք հազար դինուորներու դունդով մը դրկեց Անտիոքի սահմանները արչաւել եւ աւերել. այս ժամս մարդը յանդգնութեամբ երբ Անարզարայէն անդին՝ լեռներու մէջ մխեցաւ անկասկած՝ յանկարծ դինքը չրջապատուած գտաւ Ստեփանէի եւ Տաճարականի Ասպետներու խումբերէն , ինք եւ բոլոր իր դունդը ծուղակի բռնուած՝ մինչեւ վերջինը չարդուեցան:

Նոյն միջոցին անսովոր փոթորիկներ, փայլակներ, կայծակ, կարկուտ եւ անձրեւի հեղեղներ օրերով բանակը կը նեղէին Թիլն Համոնոյ առջեւ. եւ երբ այս կուտորածին լուրն եկաւ, ալ սոսկումը պատեց բանակը, դինուորին դանգատ ապստամբութիւն կը սպառնար. Սուլթանը թողուց դնաց, եւ այն մեծ բանակը ոչ թէ կանոնաւոր՝ այլ խառնաչփոթ փախուստով ցան ու ցիր եղաւ, թողլով իր կահկարասին ու բոլոր իր ունեցածը:

Իսկ Թորոս, որ մինչեւ Աերաստիոյ մօտերը քչած էր իր բանակը դիմադիր մէկը չգտնելով համարձակ ոտնակոխ ըրած էր բոլոր երկիրը, կը դառնար աւարով եւ կը տեսնէր թէ իր բոլոր պատաստած յատակագնիծը լիովին եւ իր կասկածէն աւելի ի գլուխ ելաւ. փառք կուտար Աստուծոյ. վասնզի թչնամին աւարը ոչ միայն բաւական եղաւ իր ժողովրդեան մնատր հանելու, այլ նաեւ առատապէս վարձատրելու համար իր դինուորը: Իսկ որ դիտելու արժանի է պատմութեան մէջ, այն է ,թէ Իրարու վրայ երկու մեծ թչնամիներու բանակները կը հալէին, կ'անհետանային առջեւէն, առանց մեծ արիւնհեղութեան իր զօրքերուն եւ առանց անդարմանելի ժողովրդեան կորուստներուն:

ԾՐԲՆՁ

Ցուն֊աստանի կռիւները

Ցուն֊աստանի ընդհ. սպայակոյտին հրատարա֊կած տեղեկութեանց համաձայն, ապստամբներուն դիմադրութիւնը գրեթէ դադրած է պիկլոպեանէսիէ, ուր գործողութիւնները կը շարունակուին եր֊կուքսուկէս ամիսներէ ի վեր: Ցունաստանի կեդ֊րոնին մէջ, ուր սաստիկ ձիւնամրրիկ մը կը տիրէ, ընդհարումները կը պատահին երբեմն: Կռիւները նոյն սաստկութեամբ կը շարունակուին հիւսիսա֊յին շրջանին մէջ, Մակեդոնիա:

Աքէնք հասած է մաւէչալ Ուիլհըմ Սլիմ, Անգ֊լիոյ ապարապետը, որ ներկայ եղած էր Թրիէսթէի անգլեւամերիկեան ռազմափորձերուն: կը կար֊ծուի թէ վճռական գործողութիւններ պիտի կա֊տարուին գարնան առաջին օրերուն: Կառավարու֊թիւնը վճռած է զսպել ապստամբական շարժումը:

Քանի մը օր առաջ ձերբակալուեցան զօրավար մը եւ վեց բարձրաստիճան սպաներ, որոնք պա֊տասխանատու կը համարուին Քարլիէնխսիի պար֊տութեան: Ապստամբները յունուար 20ին գրաւե֊լով այսքաղաքը, պահեր էին 18 օր: Կառավարու֊թիւնը տակաւին չէ յայտնած բանակին կորուստ֊ները՝ այս ճակատամարտին մէջ:

Զօր. Մարկոսի անհետացումէն ի վեր, Աքէն֊քի կառավարութիւնը աւելի լաւատես կ'երեւայ, այն վստահութեամբ թէ Եուկոսլաւիա այլեւս չօգներ ապստամբներուն: Բայց հիմա որ օդանա֊ւային երթեւեկ մը հաստատուած է Քէչքայի եւ Թիրանայի միջեւ, Ալպանիոյ պարենաւորման համար, իրաւնկներ կը կարծեն թէ յոյն ապըս֊տամբները պիտի կրնան զէնք եւ ռազմանիւթ ստանալ:

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԻՍՏՐԻՈՑ հաշտութեան բանակցութիւննե֊րը անելի մը յանգած են եւ կը վախցուի որ խզը֊ուին: Զորս արտաքին նախարարներու փոխա֊նորդները չեն յաջողած համոզել Եուկոսլաւիան որ չափաւորէ իր պահանջները: Անցեալ գարնան ալ յետաձգուած էին բանակցութիւնները, եւ կը քաշքշուին մէկ ամիսէ ի վեր: Եուկոսլաւիա 800 քառ. մղոն տարածութեամբ հող կը պահանջէ Ա֊ւստրիայէն, 150 միլիոն տոլար հատուցում եւն., ուժ առնելով Ա. Միութենէն:

Միլանի մէջ ձերբակալուեցաւ ճիպիփիթթիո փէչկրինի, Մուսոլինիի վերջին ելմտական նա֊խարարը, որ ամբաստանուած է թէ պետական դանձէն քաշած է 21.179 ոսկի նափոլէոն, 600 ոսկի սթերլին, 525.928 դուլար֊ֆրանք, 20 հազար սթերլին եւ 3.998.000 ֆրանսական ֆրանք, բոլորը միասին յանձնելով Մուսոլինիի: Ամբաստանեալը ձերբակալուած էր պատերազմէն անմիջապէս վերջը, բայց փախած: — Լոնտոնի «Թայմզ»ը մտահոգութիւն կը յայտնէ նոր ֆաշականութեան ծաւալման մասին: Թերթը հաւանական չի դոներ ֆաշականութեան վերհաստատումը Իտալիոյ մէջ, բայց դիտել կուտայ թէ «ֆաշական ոգին վեր֊ծնութիւնը ապառնալիք մը չէ այսօր, այլ իրա֊կանութիւն մը զոր պէտք է հաշուի առնել»:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ (գաղթավայ֊րեր) ընդհ. ժողովին եչ. օրուան նիստին մէջ, բուռն տեսարանի մը տեղի տուաւ համայնավար երեսփոխան մը, Պառպէ, երբ կը վիճաբանէին Հնդկաչինի մասին: Երեսփոխանը երեք ժամէ ի վեր գրաւած էր բեմը եւ չէր ուզեր վար իջնել, հակառակ նախագահին ազդարարութեան եւ վար֊չական պաշտօնեաներու միջամտութեան: Ի վերջոյ, հարկ եղաւ պահակազօրքի հրամանատարը եւ եր֊կու դիւնուորներ կանչելով, բռնի դուրս հանել հա֊մայնավար երեսփոխանը, որ զինուորական բա֊րեւի կեցած՝ կ'աղաղակէր — «Անկի՛ պատե֊րազմը»: Երեսփոխանը կէս ամսաթոշակ պիտի ստանայ արտաքսումի շրջանին:

ԱՆԶԵՌՄԽԵԼի ՀԱՆԳԱՄԱՆՔԻՆ զրկուեցաւ երկրորդ համայնավար երեսփոխան մը, Պ. Ռու֊քոթ, ամբաստանուած ըլլալով թէ ան֊ուանարկիւղ դրութիւններ հրատարակած է «Ֆրանս տ'Ապոռ» շարաթաթերթին դէմ, զօր. Պէթուառի, կնոջը եւ զաւակին դէմ:

ՊՈԼՍՈՑ դիւանագիտական պայթումին մէջ անհե֊տացած է նաեւ հաստատութեանատէրը, Նուրի փա֊շա (էնվէրի եղբայրը):— Ցնցումէն մնաստած է Խասգիւղի Գալֆայեան որբանոցը: Բոլոր ապա֊կիները ջարդուփշուր եղած են, ահուդողի մատ֊նելով որբուհիները: Խասգիւղի բնակիչներէն չա֊տեր Ս. Ստեփաննոս եկեղեցին ապաստանած են:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին կողմէ, կը ներկայացուի՝

ՂԱԶԱՊԻ ՄԻԼԻՔՆԵՐԸ

(Օփերէթ), ղեկավարութեամբ ծանօթ դերասան Պ. Ց. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆի (Փարիզէն):

Այս շարաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, Սալ Սէնթ Սէսիլի մէջ, 257bis, rue Boilleau, Լիոն:

Տոմսերու գինն է 100 ֆրանք:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՄԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կազմակերպած է շարք մը դասախօսութիւններ իր խումբերուն համար:

Ա. շարքին համար կը հրաւիրէ իր խումբերը սովորական հաւաքատեղին, հետեւեալ օրերը. —

Կիր. 13 Մարտ Gardanneի խումբ ժամը 3ին:
Բշ. 14 Մարտ St. Loupի խումբը ժամը 9ին:
Եշ. 17 Մարտ Les Olivesի խումբ ժամը 9ին:
Կիր. 20 Մարտ Aixի խումբ ժամը 3ին:
Գշ. 22 Մարտ St. Jeromeի խումբ ժամը 9ին:
Ուր. 25 Մարտ St. Antoineի խումբ ժամը 9ին:
Բշ. 28 Մարտ St. Anneի խումբ ժամը 9ին:

Դասախօս՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՒՈՑԵԱՆ:

Նիւթ՝ «ՀԱՑ ԾԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՆԱԽՕՐԱՆ Հ. Ց. Դ.ԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ»: Կը հրա֊ւիրուին նոյնպէս ծնողները ու բարեկամները:

★

Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան սարքած դասախօսութեանց երկ֊րորդ շարքը խումբերու մօտ, իրենց սովորական հաւաքատեղին.—

Բշ. 14 Մարտ, Սէնթ Ան, ժամը 9ին:
Եշ. 17 Մարտ Գոմոն, ժամը 9ին:
Կիրակի 20 Մարտ Լա Սիոթա, ժամը 3ին:
Գշ. 22 Մարտ, Գուլ. Օտտօ ժամը 9ին:
Ուրբ. 25 Մարտ, Սէնթ Մարկրիտ ժամը 9ին:
Կիրակի 27 Մարտ Կարտան ժամը 3ին:
Բշ. 28 Մարտ, Մարսէյլ քաղաք ժամը 9ին:
Նիւթ՝ «Ս. Դրիդոր Լուսաւորիչ եւ Մեծն Տրդատ:

Դասախօս՝ ընկեր Ց. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Այս դասախօսութիւններուն կը հրաւիրուին նոյն֊պէս սիրով, երէց ընկերները, ծնողները եւ բարե֊կամները:

Ց. ՕՇԱԿԱՆի ՑԻԹՈՒԱԿԻՆ

Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Salle de Géo֊graphieի (184 Bld. St. Germain: Métro St. Germain des Près) մէջ տեղի պիտի ունենայ յիշատակի երե֊կոյ ողբացեալ գրագէտ Ց. ՕՇԱԿԱՆի համար:

Պիտի նախագահէ Պ. Ա. ՋՕՊԱՆԵԱՆ:

Պիտի խօսին Պ. Պ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Մ. ԴՈՒ֊ՑՈՒՄՃԵԱՆ եւ Հ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ:

Իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Փարիզի հայ եկեղեցիին երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Ն. ՍԵՐԳՈՑԵԱՆի, Օր. ՀԱՑԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍ֊ԵԱՆ, Տիկ. Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ, Տիկ. Ա. ՍԱՐԳԻՍ֊ԵԱՆ, Պ. Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, Օր. Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ եւ Ա. ՈՒԼՈՒՊԷՑԵԱՆ:

Մուտքը ազատ է: Ծախքերուն մասնակցելու համար շրջաբերութեան հանուած են 150 հրաւի֊րատոմսեր: Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի խմբագրատունը, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆի գրատունը, Իսի լէ Մուլինօ ԶԱՏԻԿԵԱՆի սրաճարանը, Ալֆորվիլ դերձակ Պ. ԱՇՈՏ ՆՇԱՆԵԱՆին:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Օփերէթ 4 արար

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Վիէնի մասնա֊ճիւղին կողմէ, սիրայօժար մասնակցութեամբ սիրուած դերասան Ց. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆի (Փարիզէն հրաւիրուած) եւ տեղական կարող ուժերու:

Մարտ 13ին, կը խնդրուի նկատի ունենալ:

Հ. Ց. Դ. ՊԱՆԷԼՕ ՔԱՇԱՆի ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը եւ նոր սե֊րնդականները իր կազմակերպած պարահանդէսին, Նոր Սերունդի օրուայ տօնակատարու֊թեան առթիւ, այս կիրակի, 76 Bld. Maréchal Joffre Bourg la Reine, ժամը 4էն 11:

Ճոխ յայտադիր— Խմբերդ ղեկավարութեամբ Պ. Ա. ՊարթԷեւեանի, մեներդ, արեւելեան պար, (Ռոչարեան), մենապար, արտասանութիւն:

Եւրոպական պար, նուագախումբ: Ճոխ պիւ֊ֆէ: Հաղորդակցութեան միջոց.— Métro Bourg la Reine, ligne de Sceaux, Autobus Porte d'Orléansէն թիւ 188 իջնել Place Condorcet:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Պէլվիլի Ռոստոմ խումբի ժողովը՝ այս կի֊րակի առտուան ժամը 9.30ին, ծանօթ հաւաքա֊տեղին:

Ֆ. Կ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, մա֊տուռ մանկապարտէզին մէջ: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ միութեան հաւաքատե֊ղին Bar du Globeի մէջ, Մարտ 19, չաբաթ երեկոյ ժամը 8ին: Ընտրելու եւ ընտրուելու իրաւունք ու֊նին ամէն անոնք որ վճարած են իրենց 1948—1949 տարեշրջանի ամսականները: Ներկաներուն թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:

Այրի Տիկին Աղնիւ Հէլվաճեան, եւ զաւակը տէր տիկին Կիրակոս Հէլվաճեան, Տէր եւ Տիկին Օհաննէս Կէօչէմճեան, Այրի Տիկին Կատար Պա֊րադեան, Այրի Տիկ. Սէմա Հէլվաճեան եւ զաւակ֊ները (Հալէպ), Տէր եւ Տիկին Սեպուհ Մարտի֊րոսեան եւ զաւակները (Հալէպ), Այրի Տիկին Մարտիրոսեան եւ զաւակները (Հալէպ), ցաւ ի սիրտ կուզան ծանուցանել, որ յառաջիկայ երկու֊շաբթի 14 Մարտ կէսօրէն վերջ ժամը 2ին, Մար֊սէյլ Փրատոյի մայր եկեղեցիին մէջ, տեղի պիտի ունենայ վերթաղման արարողութիւնը իրենց զաւկին, եղբօր, հօրեղբօրորդւոյն եւ աղգականին տարաբախտ ՎԱՉԳԻՆ ՀԷԼՎԱՃԵԱՆի (27 տարեկ.)

60րդ զօրամասին մէջ զինուոր որ պատուով ինկաւ ճակատամարտի դաշտին վրայ, Սոմի կռիւ֊ներուն, 1940 Յունիսին:

★ Ֆրանս. Բանակի նախկին Հայ Ռազմիկնե֊րու վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերնե֊րը, ներկայ գտնուիլ իրենց ընկերոջ վերջին յար֊գանքը մատուցանելու:

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԻ, ՆՈՒԱԳԻ ՈՒ ՊԱՐԻ հանդէս մը ապրիլ 10ին կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ օրուան տօնա֊կատարութիւնը Ապրիլ 2ին, St. Bernardի սրահին մէջ:

ՑԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, 13 Մարտ ժամը 14.30էն 24, Hôtel de Franceի սրա֊հին մէջ, 23 Place de la Libération à Livry-Gargan, (S. et O.): Կը ներկայացուի Սիպիլի «ՄԱԳՆԻՍ»Ը եւ «ՊԱՏՈՒՈՑ ԳՈՂԸ»:

Հայկական պարեր, կը մասնակցին «Գուսան» երգչախումբը եւ Սէվրանի նորակազմ «Նոր Սե֊րունդ» նուագախումբը, ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

Հաղ. միջոց.— Eglise Pantinէն 147 թիւ օթօ֊պիւս իջնել Place de Libération:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ
ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

«ԱՆՄԱՀ ԲՈՑԸ» Սուրէն Պարթեւեանէ (3 ա֊րար), ղեկավարութեամբ ընկեր Ց. Սրապեանի եւ Պ. Ե. Տէրկոմսեանի, մասնակցութեամբ տեղա֊կան կարող ուժերու:

Այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին, St. Josephի (Bld. des Adieux) սրահին մէջ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Վիլ Ժիւիֆի մէջ աշխատելու համար կօշիկի լաւ գործաւոր մը որ դիտայ թէ հին եւ թէ նոր գործեր շինել:

Դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆի ամէն օր կէսօրէ վերջ, 7 rue Godot de Mauroy, Paris (9): Հեռաձայն Opé֊ra 01-08:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՍԱՎԱՇՈՒՆԸ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑ

LE BOSPHORE Մատիայով

Հրուշակը — ՀԷԼՎԱՆ — գոտ չաքարով անաբատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOS֊PHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՅԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աֆղ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 13 Mars 1949 Կիրակի 13 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année — №5794—Նոր շրջան Թիւ 1205 Եմթագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՓԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՒ ԼՕՍԻՔ

ԱՆՓՈՆԵԼԻՆ ՕՇԱԿԱՆ

... կը յուսար տասը տարի եւս դիմանալ, սպասելու համար ինչ որ կը խոստվէր իր միտքն ու սիրտը :

Ականջ դնելով հանդերձ մասնագէտ բժիշկներու թելադրութեանց, ինքն իր դլխուն զարձած էր բժիշկ : Փնտռած – զտած, դնած, սերտած էր դէղ մը դիրքեր՝ սրտի հիւանդութեանց մասին :

Այն աստիճան որ, այս մասին ալ մասնագիտական կարծիքներ կը յայտնէր, հեղինակաւոր չեշտ մը տալով իր խօսքին.

— Դուն վախնալու բան չունիս :

Կը թուի թէ ինքզինքն էր որ սփոփել կ'ուզէր, ապահովութիւն, հաւատք ներշնչելով խօսակցին :

Ո՞ր դէպ դրած էր Երուսադէմէն Պէյրութ իջնել, 1947 Յունուարի վերջերը, յետոյ ցատկել Հալէպ, ուր անցուցած էր երանութեան օրեր, իր յորելեանին առիթ :

Դէմքը, խօսուածքն ու քալուածքը չատ բան կը մատնէին, երկու քաղաքներուն մէջ ալ : Մարմնացեալ տառապանք, երեւութական հանդարտութեան մը տակ :

Եւ սակայն, կ'երթար – կուգար ինչպէս 20—30 տարի առաջ : Կը հարցնէր, հանդիպումներ կը սարքէր, ծրագիրներ կ'որոճար, առանց տատամսելու :

Ուրիշներ կանգ պիտի առնէին «Արեւելք»ի (Հալէպ) խմբագրատան ցից սանդուղներուն առջեւ : Ինք հաճութեամբ կը բարձրանար օրը քանի մը անգամ :

Ուրիշներ պիտի խուսափէին հանդիպումէ, զրոյցէ, ճառէ :

Ինք ոչ մէկուն կը խռովուէր միջավայրին, բազմութեան, ուրախութեան, այլեւ հանդիպումներ, ժողովներ կ'առաջարկէր :

Գրական – գեղարուեստական մտահոգութեանց հետ, հանրային ջիղ մըն ալ արթնցած էր վերջին պահուն : կ'ուզէր դեր մը կատարել, թէ մտական – մարշական թիւրիմացութեանց մէջ :

Եւ երբ իրիկուն մը դարանակալ ցաւը կը ճանկռտէր իր սիրտը, ապահովաբար ամէնէն աւելի ինք զարմացաւ :

*

Տարիները տարիներուն պիտի յաջորդեն, եւ Օշականը պիտի մնայ անքննելի, անվերծանելի դէմք մը հայ դրականութեան պատմութեան մէջ :

Պիտի մաղուին ածականները, դրական թէ բացասական, եւ պիտի մնայ անփոխարինելի վաստակ մը, որուն առջեւ պիտի քրտնէր քննադատը : Ինչպէս հեղինակը ինք, երկունքի, իր բառով՝ հեզդմի պահուն :

Միայն «Մնացորդաց»ի երեք լայնանիստ հատորները պիտի բաւէին, իր փառքը ապահովելու :

Ափսոս որ այդ ալ —եւ մանաւանդ ա՛յդ — կէս մնաց : Թերեւս աւելի թանկագին ժառանգութիւն մը պիտի կազմէին մնացեալ հատորները :

Օշական մեր դրականութեան մէջ մտցուց պրպտելու, պեղելու, վերլուծելու դիտութիւնը : Ջննութիւն մը ուր հայ մարդու խանդաղատանքը եւ անողոք վերահասի մը ճարտարութիւնը կը լրացնեն իրար :

Ինչպէս որ դրականութեան մէջ արուեստը, դիծը, տեւականը կը փնտռէր, դիւղի թէ քաղաքի կեանքին մէջ ալ հիմնականը, խորքն էր որ երկունքի կը մղէր իր միտքն ու գրիչը :

Այս ճամբուն վրայ, դժուար է դտնել դեմին մը ուր վրիպէր իր աչքը :

Կ'ըսես՝ խրած՝ խիտ անտառի մը խորերը, ելք, լոյս, իմաստ կը փնտռէ իւրաքանչիւր երեւոյթի, դէպքի, աւանդութեան մը կամ փոթորիկի մէջ :

Աւտոր համար ալ՝ այնքան մանուածապատ, երկարապատում եւ խրթին հիւսուածք մը կը ներկայացնեն իր արտադրութիւնները :

Մանաւանդ մերջին երեսուն տարիներու ստեղծագործութեանց, վերլուծումներուն եւ քննադատութեանց մէջ, ուր արտակարգ ցոլքեր կը լրացնէին բազմակողմանի տաղանդը :

Աւտով պէտք է բացատրել, նաեւ, իր զարտուղի բարբառը :

Հանդոյց մըն ալ այդ, ինչպէս իր քննադատութեանց չարքը, այնքան խոր եւ արդիական, յաճախ հակասական :

Շ.

ՕՐ Ը ՕՐՔ Ն

Ա Ն Ա Ե Ի Ս

Մեծ թիւ մը չեն կազմեր այն Հայուհիները որ կանուխէն նուիրուած ըլլան հանրային ասպարէզին կամ դրականութեան :

Աւելի քիչ են անոնք որ արժանացան հրապարակային յարգանքի :

Մեր լաւագոյն դրագիտուհին, Զապէլ Եսայեան, նոյնիսկ չկրցաւ խաղաղութեամբ վերջացնել իր կեանքը : Մեծ ուսուցչուհին, Սիպիլ, հաղիւ թէ լսեց իր հազարաւոր աշակերտուհիներուն եւ բախտակիցներուն զգացումներուն արձագանգը, աշխարհէ չորս ծագերէն :

Ահա եւ Անայիսը, որուն երէկ բանաստեղծականն չնորհը վայելուչ հագուստի մը նման կը զարդարէ գինքը այսօր, իր հանրային գործունէութիւնն ալ ուշագրաւ տեղ մը կուտայ իրեն, մեր նուիրուած իգական սեռին մէջ :

Ցորելեանական հանդէսը այսօր, կիրակի, Ռըշըլիէօյի սրահին մէջ պիտի դծէ իր դիմագիծը եւ յարգանքի ողջոյնները պիտի պարտադրէ գինքը դնահատող սերունդին : Արժանաւոր տուրք մը բարեկեցիկ տիկնոջ մը որ դիտցաւ հեռանալ իր հանդիստ չրջապատէն, երթալ մտնելու համար այն ապերախտ ասպարէզին մէջ, ուր այնքան չատ են փուչերը :

Մեր օրերուն, Ազգանուէր եւ Դպրոցասէրհայ կնոջ ձեռակերտ երկու մեծ կազմակերպութիւններն էին : Մէկը նուիրուած ամբողջապէս աղջիկներու վարժարանները ծաղկեցնելու բնագաւառի խոպան դաշտերուն մէջ, միւսը՝ պատրաստելու նուիրեալներ, այդ «ցանք»ը արդիւնաւորելու :

Եթէ Ազգանուէրին հոգին էր Սիպիլ, Դպրոցասէրն ալ չատ բան կը պարտի Տիկին Անայիսին :

ՍՕՍԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Դ-ԺՈՒԱՑԻՆ ՄԵՔԵՆԱՑ ՄԸ գանուեցաւ հանգիստավար կուսակցութեան գրատան մէջ, ուր – բաթ առտու :

ԱՋԳ. ԺՈՂՈՎԸ քուէարկեց զինուորական վարկերը : Այս առթիւ ալ միջադէպեր պատահեցան : Համաձայնաւոր երեսփոխան Թիւեօն, նախկին նախարար, բողոքելով Ատլանտեանի դաշինքին դէմ, յայտարարեց.— «Մենք անոնց հետ պիտի չըլլանք, որոնք պատերազմ կ'ուզեն Ռ. Միութեան դէմ : Մենք Ռ. Միութեան հետ պիտի ըլլանք» :

ԹՂԹԱԴՐԱՄԻ ՇՐՋԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ 34 միլիառ ֆրանք աւելցած է, համաձայն վերջին չափումներուն : Ընդհ. գումարը հասած է 1025 միլիառ ֆրանքի :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ամերիկեան իշխանութեանց որոշումով, օտարականներուն ալ պիտի կրնան մարք գործածել, ինչպէս Գերմանները, փոխանակ տոլարի :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ գերագոյն ատեանը որոշեց իրրեւ լրտես դատել ՄԱԿի խորհրդային պատուիրակութեան անդամներէն ճարտարագէտ մը, կուպիչեւ եւ Ամերիկուհի մը : Բոլոր բողոքները մերժուեցան :

ՄԱՐՍԱՑԻՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՆԵՐԸ գործադուլ յայտարարեցին, նոր դրութեամբ : Ոչ թէ պիտի չաշխատին, այլ ժամերով պիտի քաչքչեն գործողութիւնները, այնպէս որ Ֆրանսա մտնող ամէն ճամբորդ պիտի հարկադրուի 2ուկէս սպասել : Կը յուսան այս կերպով ազդել կառավարութեան վրայ, որպէս զի դոհացնէ իրենց պահանջները :

5 % ՓՈԽԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻԻ, որ բացուած էր Յունուար 24ին եւ փակուեցաւ Մարտ 5ին, ելմտական նախարարը յայտարարեց Ազգ. ժողովին մէջ թէ գոյացած է 297 միլիառ ֆրանք : Այս գումարին 108 միլիառը «թարմ» դրամ է, այսինքն կանխիկ վճարուած, 44 միլիառը դանձատոմսեր – րով, 145 միլիառը պետական պարտաթուղթերով փոխանակուած : Նախարարը չեշտեց թէ այս յաջողութիւնը «կ'ապացուցանէ վստահութեան վերահաստատումը : Բայց յաջողութիւնը պէտք չէ մղէ մեզ թուլնարու. պէտք է չարունակենք մեր ճիդերը : Պէտք է շահինք օտար չուկաները» :

ՍԱԿԱՐԱՆ (եչ).— Սթերլին 1062 (1200), տոլար 318.60 (403), գուից. ֆրանք 79.95 (101.50), նաիւլէոն 4725, գուից. ոսկի 4525, սթերլին 5725, տոլար (20) 22.800, ձոյլ ոսկի 655.000 ֆրանք :

«Իրաւունք չունիք մնալու, երբ ուրիշներ կը համամիտին : Իրաւունք չունինք դինաթափ մնալու, երբ ուրիշներ կը դինուին : Այսքան խռովեալ աշխարհի մը մէջ, աննըկուն ոճիր մը պիտի ըլլար դինաթափ առանձնութեան մը մէջ ձգել մեր հայրենիքը, ենթակայ դարձնելով օրէկ նախայարձակի :

« Ֆրանսան հաւատարիմ կը մնայ իր կնքած դինակցութեանց : Ան ստորագրած է եւ պիտի ստորագրէ միայն պաշտպանողական դաշինքներ, եւ,— կը պնդեմ այս կէտին վրայ — դաշինքներ՝ հիմնուած Միացեալ Ազգերու սկզբունքներուն վրայ, անոր նախատեսած չրջանակին մէջ : Եւ արթուն պիտի հսկէ որպէսզի այդ դաշինքները չկորնչեն իրենց հանդամանքը :

Բայց Ֆրանսան մտահոգ է Եւրոպայի մէջ ծագած պատակտումներէն եւ միշտ հաշտարար եւ իմաստուն լուծումներ պիտի առաջարկէ, մօտեցնելու համար ժողովուրդները : Մենք ուրախութեամբ պիտի ողջունենք որեէ հանդիպում, որեէ արտաքոյ խօսակցութիւն այն վարիչներուն միջեւ որոնց երկիրները հակամարտ չահեր ունին, եւ մանաւանդ որեէ դործնական եւ լուրջ առաջարկ, որեէ արարք որ կրնայ փարատել փոխադարձ անվստահութիւնը :

« Ոչ, մենք երբեք չենք սպառնար ոեւէ ազգի անկախութեան : Անշուշտ մենք չենք վախնար պատերազմի ճակատագրականութենէն : Մենք ամէն բան պիտի ընենք ժողովուրդները մօտեցնելու համար : Բայց, աշխարհի ներկայ վիճակին մէջ, մեր ժողովուրդը պիտի չներէ ոչ մեր կուրացումը, ոչ մեր կղզիացումը, ոչ ալ կրաւորական դիրքը : Ոչ, մենք չենք սպառնար ոեւէ ժողովուրդի : Բայց երբեք ալ պիտի չհանդուրժենք որ մեզ տկարացնելու համար, խանգարեն մեր տնտեսութիւնը, պատակտեն ազգը, արդելք հանդիսանան մեր երկրի վերելքին : Եւ այսօր, յանուն հայրենիքին, բոլոր քաղաքական պայքարներէն վեր, ամբողջ սրտով կոչ կ'ընեմ բոլոր Ֆրանսացիներու իմաստութեան եւ հայրենասիրութեան, որպէսզի սանձեն իրենց կիրքերը, անճնաւատուր չըլլան ջատիչ մտահոգութեան մը կամ յանցապարտ անհեռատեսութեան մը, հանդարտօրէն եւ միամտաբար չարունակեն իրենց չինարար ճիդը, չմոռնալով ուրիշ ազատակ բայց եթէ պահպանումը մեր ազատութեանց եւ անկախութեան » :

Անգլիա վաւերացուց Ատլանտեանի դաշինքը

Ռ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԾԱԽՔԵՐԸ՝ 2000 ՄԻԼԻԱՌ ՖՐԱՆՔ

Անգլիոյ նախարարական խորհուրդը եչ. օր վաւերացուց Ատլանտեանի դաշինքին վերջնական նախագիծը, որու մասին խորհրդակցութիւններ կը կատարուէին ամիսներէ ի վեր : Իրազեկներու կարծիքով, միւս պետութիւնները ալ պիտի վաւերացնեն զայն այսօր – վաղը, եւ ամբողջ բնագիրը պիտի հրատարակուի յառաջիկայ չաբթի : Վերջնական ստորագրութեան համար ամէնէն հաւանական թուականը կը համարուի ապրիլ 5ը, Ուաչինկթընի մէջ : Անգլիոյ արտաքին նախարարը Ա – մերիկա պիտի երթայ Մարտ 26ին :

Երկուչաբթի օր Պրիւսէլի դաշինքն ստորագրող պետութիւններու արտաքինախարարները ժողովի պիտի դումարուին Լոնտոնի մէջ, վերջին անդամ աչքէ անցընելու համար Ատլանտեանի դաշինքին բնագիրը :

Վերջին ըսուերու համաձայն, Իտալիան ալ պաշտօնապէս հրաւիրուած է մասնակցելու զինակցութեան :

★ Մինչ արեւմտեան պետութիւնները կ'աճապարեն ստորագրել Ատլանտեանի դաշինքը, Ռ. Միութիւնն ալ անգործ չի մնար : Վարչապետին հասած ըսուերու համաձայն, երեքչաբթի օր արտակարգ ժողով մը պիտի գումարեն Ռ. Միութեան եւ արբանեակ պետութեանց ազդ. պաշտպանութեան վարիչները, Հունգարիոյ մէջ : Ժողովին պիտի մասնակցին իւրաքանչիւր երկրի ցամաքային ուժերու հրամանատարները եւ քաղաքական ներկայացուցիչները : Ժողովին դլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ միջոցներ խորհիլ, Ատլանտեանի դաշինքին հակազդելու համար :

Ռ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի առաջին նիստին մէջ, որ բացուեցաւ եչ. օր, ելմտական նախարարը, Պ. Զվերեւ, մանրամասն դեկուցում տալով, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը որոշած է 79 միլիառ րուբլի (իբր 2000 միլիառ ֆր., 3.761.904.760 սթերլին կամ 15 միլիառ տոլար)

(Լուրերու շարունակութիւնը էջ Դ. էջ)

Յ. ՕՇԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻՆ ՄԷՋ

«Խորհուրդներու Մեհեան»ի հեղինակին մահուան տարեդարձին առթիւ, այսօր առիթ կ'ունենամ իմ կարգին քանի մը խօսք ընելու իր մասին:

Դեռ թարմ էր Բարձր Հայքէն մինչեւ Փոքր Ասիա մեր ազգակիցներու դլխին սարքուած ահաւոր Եղեռնը, վէրքը կը կոտոր ամրողջ սաստկութեամբ, եւ ահա վրայ կը հասնէր Կարսի պարտութիւնը եւ Հաճընի անկումը: Ազգ· կեդրոնական վարժարանի մէկ մասը, այն որ կը տանէր դէպի երեսփ· ժողովի սրահը, արդէն լեցուած էր կիլիկիայէն գաղթած մեր դժբախտ հայրենակիցներով: Այդ տխուր օրերուն, օր մը կ'իմանանք թէ Ց· Օշական դրականութեան ուսուցիչ կարդուած է մեզի, ի փոխարէն Մշեցի Ա· Տէր Ցովհաննէսեանի, դոր վաղուց կր ճանչնայի Սամաթիոյ Սահակեան վարժարանէն:

Մեր դասարիրքերէն մէկուն մէջ, երէկ չեմ սխալիր «Մեղրագետ»ի, արդէն հանդիպած էի իր պատառական մէկ փոքրիկ պատմուածքին, իսկ «Ճակատամարտ»ի մէջ ամէն կիրակի տեսակ մը քրիմնչիւնով կը կարդայի իր չոր եւ մանուածապատ դրուածքները:

Հինդշաբթի օր մը նոր դուրս ելած էի ժամէն, —ուր, ինչո՞ւ ծածկեմ, կ'ապաւինէի մաթեմաթիքի դասերէն խոյս տալու նպատակով,— ահա դասարանին մէջ դէմ յանդիման կուգամ մեր նոր ուսուցիչին: Միջահասակ, կարմրաթուշ, սեւ, խոշոր եւ արտայայտիչ աչքերով եւ յորդառատ մազերով, բաւական համակրելի տիպար մը:

Առաջին պատուէրը որ կուտար մեղի,— իր դրական «Հաւատով հանդանակ»ը,— այն էր, — ըլլալ չոր, ժուժկալ, կարուկ, «սիւսլի» բառեր չգործածել, անցեալ անորոշէն խուսափիլ, միայն մեր տեսադի մասին դրէ, դուշանա մեր ականատես չեղած դէպքերը նկարագրելէ, վերջապէս նիւթի մըմասին խօսելէ առաջ ծրագիր պատրաստե: Եւ իրր առաջին չարադրութեան նիւթ մեղի տուաւ «Անձրեւը» :

Դժդոհ, նեղսրտած, մեղի սահմանուած այս երկաթէ կաղապարէն, որ մեր Մուսային թեւերը կը խորտակէր, տեսակ մը թերահաւատութեամբ ընդունեցինք դրականութեան նոր ուսուցիչը: Այնուայնպիսի, Օշական ունէր իր հաճելի կողմերը, խելքին փչած ածականը կուտար մեղի, «Զեւկպի», «սերսերի», «չորպաճի» եան·: Եթէ մէկուն մը ըմբերցման չհասնէր, երեսին կը պոռար·— նստէ, միսիթին, զգացում չունի՞ս դուն, քեզի բեռանդ դարձուցիր»: Ուշադրութիւնը լարած, մեծ հետաքրքրութեամբ կը հետեւէր ընթերցման, աշակերտներու չարադրութիւններուն, մաս առ մաս կը քննէր նիւթը, կը գնէր, տակնուվրայ կ'ընէր, խորացնելու համար տղոց մտածումները կամ բռնել տալու համար նիւթին հոդերանութիւնը: Միշտ կը փափաքէր որ նորութիւն մը, փոփոխութիւն մը ըլլայ, դոր օրինակ, բամմութիւնը «կը նեղնար»ի պէս, որպէսզի կարենար ըսել·— Ափէրին, լակոտ, նոր բան մը ըսիր վերջապէս»: Շատ դօրաւոր էր իր մէջ տրամաբանութեան նժարը,— միակ բանը որմէ ամէնէն աւելի օգտուեցայ անճնապէս,— բայց չարաչար կը դործածէր: Օր մը, կը քննադատէր Ռ· Զարդարեանի մէկ քերթուածը·—

Քանըչորս անդրիներ, ամէնքն ալ դիք ու ասուած,
Փեղլու լերան սուր կատարին՝ հին դարերուն հաստատուած,
Կ'իշխեն ,կ'ապրին, կը նային, երկինքն ի վեր ամէն օր:

Օշական կը պոռչտար·— Քանի որ կ'իշխէ, ուրեմն կ'ապրի, իսկ ապրող մարդն ալ կը նայի, ուստի աւելորդ են այս երկու վերջին բայերը»: Նոյն պահուն մէջ կը մտէ Ս· Քաթենեան, Եսայեանի որբերու փաղանդէն, կրակոտ յանդուդն պատանի մը (այժմ Մոսկուա), որ խիզախօրէն կը վոխադարձէ·

— Պարոն Օշական, Վ· Թէքէեանն ալ նոյնիսկ մասն «կաֆ» մը ըրած է «Կոտի երթ»ին մէջ, «Այս դիշեր նորէն կը մեծնայ, կ'աճի, կը լայննայ հոգիս», ինչո՞ւ համար միեւնոյն դիտողութիւնը չէք ըներ»:

Եւ որովհետեւ Օշական յամառօրէն կը պնդէր, իսկ Սուրէն Քաթենեան աշակերտի դերին մէջն էր, այս անդամ դիտել կուտայ թէ՝ Ռ· Զարդարեանի «Ով որ Սուլթան մը ունի իր հոդիին մէջ»ը դրական զմայլելի կտոր մըն է: Ց· Օշական յոխորտ չեշտով մը կը պատասխանէ·— Անոր ալ հաշիւը կը տեսնենք··

Մ· Զարիֆեան «Ճակատամարտ»ի մէջ յաճախ կ'երեւէր այդ շրջանին: Օշական կ'ըսէր անոր համար «Զիդ ունի»: Մարդու չհաւնելու սովորութիւն մը դարձած էր իր մէջ: Կարծես դըրդուած չար ոդիէ մը, ամէն ինչ տրտնելու, հարթելու, չչնչացնելու մոլուցքէ մը բռնուած էր: Ինչպէս այս մէկը, հէք Մեճարենցը, դոր կը քննադատէր: Միշտ անոր վրայ հիանալով հանդերձ:

ԱՍՏՂԵՐՈՒ ՏԱԿ

Երկինքը դիւղին վրայ՝ հարսանեկան տունի մը առիքին խորհրդաւորութիւնը ունէր, անոր պէս ձիւնաթոյր աստղերով զարդարուած:

Ժամուն զանգակատունը՝ ծիրան ծառէն պըտուղ քաղելու համար երկարած աղջկայ մը հրապուրիչ ձեռքին կը նմանէր ··· :

Մեղմիկ զեփիւռը կ'անցնէր արտերու հասակ նետած ցորենձիլերու վրայէն՝ մօր մը դուրդուրանքին բարկովը: Արտերու սըւսըւոցը, Սուլթանենց թթենիի տերեւներու մրմունջին խառնուած՝ կ'իյնար տանիքներու վրայ :

Փողոցներու մէջ՝ մանիշակի ու կակաչներու բուրմունք: Դիւղի զառիթափին սորտրած աստղաբոյսը կը նմանէր ժամու մեծ կանթեղիպռուիկն ծորող իւղին, փայլուն եւ օրհնուած:

Ամէն ինչ լուռ էր ու քնացած՝ դիւղին մէջ: Միայն երկու չնչուորներ արթուն էին, մէկը Աւետենց նաւչիատ էշն էր, որ մտեր էր Օհաննէսենց գարիի արտը, դիւղին ամէնէն մօտիկը, էշու ծամծմոցի ձայնը, խըրտ, խըրտ յստակօրէն կը լսուէր, իսկ միւսը՝ Պայծառը: Կանաչենց պարտէզին վերադարձաւ ուրախ, բայց չուտով իր ուրախութեանը հետ խառնուեցան ծանր մտածումներ: Պարեր էր Տիգրանին հետ, բռներ էր անոր տաք ձեռքը, խօսքեր փոխանակած էր մտերմութեան մը քաղցրով, նոյնիսկ համարձակեր էր ձեռքը կամթել, զգացնելով անոր՝ թէ կը սիրէ զինքը, բայց ինչո՞ւ ընկերուհիները խոյս տուեր էին իրմէ, չէին ուզած ընկերանալ իրեն՝ տունն վերադարձի պահուն··· Ախ այդ Մարգրիտը, չիւ աչքով Զարդարենց աղջիկը, Թուխենց Մարիամը եւ բոլոր միւսները :

Պայծառը աղջիկներու հետ պտտած էր աղբիւրէ աղբիւր, եօթ աղբիւր, եօթական ումպ ջուր առած էր Վիճակի սափորին համար, լրիվ ու անշշուկ, բերնի չունչն անգամ կտրած, անոնց հետ՝ եօթ լեռներէն եօթ դոյն ծաղիկներ ժողուած, խաչ փունջեր, ձիաւոր փունջեր, սիրոյ փունջեր, վիճակ փունջեր չինած էր, վիճակին սափորը միասին տարեր էին ակրտիչին, օրհնել տուեր եւ յետոյ՝ Սարգսենց այգիին ճոթը աստղունքի դրեր, վերապէս՝ երգ ու խաղով, «Ճան դիւլիմ» երգելով, պտտեր էր տունէ տուն, փղոցէ փղոց նըրէր հաւաքելու համար ,ապա՝ սիրով ու քաղցրութեամբ, հաչտութեամբ եւ քրոջական դուրդուրանքով , իջեր էին կանաչենց պարտէզը Համբարձում ծօնելու, մինչեւ այդ վայրկեանը բոլոր աղջիկները իր չուքը կը փնտռէին, ինչո՞ւ յետոյ փոխուեցան, ինչո՞ւ դինքը մինակ ձդեցին ···:

Պայծառը իր անկողինը փռած էր իրենց տանիքը, բուխերիկին աչ կողմը, պառկած էր, բայց չէր կրնար քնանալ·· որովհետեւ իր ուղեղին մէջ մէկը միւսէն տխուր միտքեր անցան, ու դանկին պատերը ճանկրտեցին: Աչ ու ձախէն՝ նոր նոր պատկերներ, բարդ կամ պարզ, նօսր կամ խտուկնկ բայց միշտ ցաւցնող: Եզրակացութիւնը՝ հաճելի չէր: Մարիամն ու Մարգրիտը, Գէլոնց Շուշանը եւ միւսները Աղբիւրի ճամբուն վրայ բամբասեր էին զինքը··· Օխիկենց Ալիսը բարե – բախտաբար չէր մասնակցած բամբասողներուն , ապրի Ալիսը···, իսկ թէ օր մըն ալ···: Այն աստեն :

Խռովք ու տագնապ: Պաղ քրտինք մը տղողեց ճակատը: Պառկած տեղին դիրքը փոխեց ու աչքերը դոցեց: Տաք ու բոցավառ երեւակայութեան մը հունկին՝ երեւցաւ կանաչենց Տիգրանի դրաւիչ ուրուանկարը, կը մօտենար իրեն··, կարծես՝ անոր չունչը իր չունչին կը խառնուէր··,անոր ձեռքերը իր գլխուն մազերը շոյեցին··, ինչ ամուշ է սիրականին յանկարծական այցելութեան հաճոյքը ··:

— Տիգրան, ինձի՞ եկար, օրհնեալ ըլլաս, սիրական, մօտեցիր, մօտեցիր, թող մարմինդ դիպնովցնէ դիս ···:

Ու լռեց: Պայծառին այնպէս թուեցաւ որՏիգրանը հալեցաւ իր մէջ, խառնուեցաւ իր արիւնին հետ···: Ու հիմա՝ իր արիւնին մէջէն Տիգրանի ձայն կը լսէ :

— Պայծառ, ես քուկդ եմ ··· :

★

Պայծառը չկրցաւ քնանալ:

Ձորնի ողջ մեղուապարս մը կար ականջնեըուն մէջ: Մտածումները՝ ժխորալից ու բիրտ: Հասարակաց լվնեան մըն էր իր գանկը, հոն հաւաքուեր էին բազմատրոյն ու բազմատեսակ մտածումներու ամբոխ մը՝ հետ ու անառակ: Նստաւ անկողնի մէջ: Դիտեց չորս կողմը :ժամուն գմբէթը թաղուած էր դիշերուան մութին մէջ: Գէլոնց Շուշանենց տունը՝ լուսնկան կապող ջատուկին պէս չար: Ձարդարենց Մարգրիտի տանիքը՝ ծովուն մէջըկղմած դուռ մըն էր կարծես: Թուխենց Մարիամի հօրեղբայրանոցը՝ լուսնոտի մը պէս ծռմռած դէմք ունէր ··:

Գերեզմանատան վրայ՝ մոխրի գոյնով դիշերը կը կաթէր: Ծաչքարերը՝ դիշերուան մութին մէջ ստիճներու պէս կ'երեւնային···: Կարծես մեռելի հոտ առաւ: Ու լացի ձայներ լսեց··: Պայծառը վախէն՝ երեսը դարձուց կանաչենց պարտէզին կողմը: Անկէ հովիկ մը եկաւ, ծաղիկներու թարմ հոտով մը բեռնաւոր, զարնուեցաւ Պայծառի ճակտին, քսուեցաւ այտերուն, այնպէս թուեցաւ թէ այդ հովին մէջէն կըլսուէին պարի ու երգի ձայն: Տիգրանի չունչին սըւսըւոցը···, Ո՞վ կար հիմա կանաչենց պարտէզին մէջ, Տիգրանը հոն բան մը մոռցա՞ծ էր արդեօք: Ձախ կողմը՝ Աբրահամենց թաղն էր, կրցաւ որոշել Վահիկենց դոմը, Խաչանենց տունը, Աբտաչենց փլած պատը՝ իր արագիլի բոյնով, բլուրի ստորոտէն քիչ մը վար՝ Տիգրանենց երկյարկանի տան հասակը կը ցցուէր: Թուխուն մը յանկարծ կանչեց ու ինկաւ Սուլթանենց թթենիին մրայ: Լաչիկենց տունէն՝ ճրագին լոյսը կը պլպլար, արդեօք առաւտան մօտե՞րն է,

Դասարանին մէջ, յաճախ լսած եմ իր բերնէն «վայրի ծաղիկ անունդ ի՞նչ է»ն կամ«Ապրիմ մեռնիմ»ը, ինքնաբուխ ժպիթքումով մը: Նոյն վերաբերումը Դուրեան արք·ի դրականութեան հանդէպ :

Պոլսոյ հրապարակին վրայ երկու դրական յաւակնոտ ոստիկաններ կային այդ միջոցին :Մին՝ Հորոյն, պետական պաշտօնեայ, կը հրատարակէր Եղիչէի մասին ուսումնասիրութիւն մը եւ չէր վարաներ «լինի ծուռ նայող կա՞յ արդեօք»ի հրահրոցը արձակել: Նախ ադուռը «տուչ» մը կը ստանար Հայր Ե· Փեչիկեանէն, յետոյ կարդը կուգար այն միւս հսկային՝ հայր Արսէն Ղազիկեանի, որ «սանձակոտոր», «չուտ-ախոյս չըշորթ»,«իր դորձին հետ կապ ունեցող ամենատարրական դիտելիքներու անդիտակ» կը հռչակէր զայն:

Աստպարէզը բաց կը մնար Օշականի առջեւ, որ կը հարթէր եւ հինը, եւ նորը, եւ Հայաստանի դրողը: Պոլսոյ մտաւորականութիւնը չէր կրնար անչուշտ բարեւի կենալ այս անվրիպելի, անհամանելի տիպարին առջեւ, որուն արհամարհանքի փրփուրը կ'ողողէր ամբողջ դրական հրապարակը: Ուստի, իր «Նոր Պատկ» թատերախաղի բեմադրութեան առթիւ, անխնայ կը փեթրտէր զինքը: Աւելի վերջը, ներկայ ժամանակներուն մէջ, այն որ չէր հաւնած հայ մեծադոյն քերթողներուն, դրի կ'առնէր բանաստեղծութիւն մը, որ աւաղ դպրոցական չարադրութեան մը կը նմանէր քան յանդաւոր օրհներդի:

Մեր յարաբերութիւնները Ց· Օշականի հետ, պէտք է խոստովանիմ, շատ լաւ էին: Առաջին անդամ, երբ դիս դասի կը հանէր, կ'ըսէր մտերմօրէն·— Եյ տեսնեմ, Սամաթիայէն բանաստեղծ կ'ելլէ՞»: Դէմը կանդնած, կը կարդայի չարադրութիւնս, իր իսկ կեանքը, քննադատութիւնները, դրական պայքարները: Շատ հաճելի կը դտնէր եւ խանդավառօրէն կը բացագանչէր·

— Ափէրին, Սամաթիայէն մինակ պալըխճի կ'ելլէ կ'ըսէին, բայց կ'երեւի դրող–բրող ալ դուրս կուգայ եղեր···»:

Ժամանակս չէր ներեր· ես կը գրէի անխնամ, թափթփած, ինչ որ խելքիս կը փչէր, Օշական դէշ չէր դտներ :

Պատահած է, սակայն, որ անողոքաբար դատափետէ իմ մէկ գաւեշտական գրութիւնս, որ յետագային իմ ամէնէն ժողովրդական կատակերգութեանս վերջին վարագոյրը պիտի դառնար ·— Պօշ խօսքեր կ'ընես կոր, գնա ձեր թաղին անկիւնի սրճարանը, թուղթ խաղացողներուն յիշողներուն աղէկ մը ականջ տուր, ինչ որ լսես գրի առ···»: Իր մտերմութիւնը ճշմարիտ քաջալերանք մը կ'ըլլար դրական ասպարէզիս համար :

Դժբախտ տարիներու հոլովոյթին վերջ, Վիքթոր Հիւկոյի սրահը կը հանդիպէի ուսուցիչիս, ի պատիւ իրեն սարքուած թէյասեղանին: Օշական ծերացած էր, սիրտը կը ցաւէր, մահուան յաճախանքը գինք կ'ընկճէր խորապէս: Ձիս չէր յիշեր, այնքան շատ աշակերտներ ունեցած էր, բայց հնդնութեամբ ժպիթքումի մը կ'ունենար ·— Ծուռ նայէ, տես՝ եմ, քեզի պիտի ճանչնա՞մ ···

Բաւական հաճելի ժամանց մը անցուցինք: Դեղարուեստական բաժին, տուղերձներ: Վ· Թաթուլ կը կարդար իր վերջին թատերախաղէն հատուածներ: Եւ մեստասաններորդ պահուն, սրամիտ պողոքում մը ներկայ մտաւորականներէն մէկուն կողմէ·

— Ցարգելի Օշական ,մեղի տուած հացդ շատ կարծր է, արդեօք կարելի չէ՞ որ քիչ մը ճերմակ եւ դիւրամարսելի հաց մատակարարես···»:

Ց· Օշականի ուսուցչական բեղնաւոր գործունէութիւնը ամէն տարակոյսէ վեր կը մնայ: Համբանք չունի իր աշակերտներուն թիւը: Իր գործը յարգանքի արժանի է: Բարդ է, անմարսելի, խըճճուած միջանկեալ նախադասութիւններով, այո սակայն կը կրէ վաւերական արժէքի մը դրոշմը: Ապագան աւելի հանդամանաւոր պիտի դատէ իր մտքի վաստակը, այս ինքնատիպ եւ իրապաշտ դրողին տալով իր պատշաճ տեղը:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՓԱՓԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ

ԳԼՈՒԽ ԺԹ.

ՊԱՀ ՄՈՎԳ

Ինչպէս տեսաք, որքան սա պատմութիւնը մշուշոտ է, ինչ անհաւատալի թուի, մեզ համար ան ունի մեծ նշանակութիւն մը, որովհետեւ ան կը ներկայացնէ Մովսէս Խորենացիին ժամանակաշրջանի հայ ժողովուրդին կեանքը, անոր սովորութիւնները, անոր հաւատալիքները, անոր ընկերային կեանքին ձեւերը, անոր ամուսնական սովորութիւնները, անոր ընտանեկան կեանքին ձեւերը, անոր հանդէսները, անոր տօները, անոր խաղերը, անոր զբօսանքները, անոր երգերը, անոր պարերը, անոր ծէսերը, անոր կրօնական հաւատալիքները, անոր նախապաշարումները, անոր սնոտիապաշտութիւնները, անոր հմայքերը, անոր կախարդանքները, անոր դիւցազներգութիւնները, անոր առասպելները, անոր աստուածները, անոր դիցուհիները, անոր հերոսները, անոր հերոսուհիները, անոր կիսաստուածները, անոր կիսաստուածուհիները, անոր հրէշները, անոր հրէշուհիները, անոր վիշապները, անոր վիշապուհիները, անոր հսկաները, անոր հսկայուհիները, անոր ոգիները, անոր ոգիուհիները, անոր ոգեղէնները, անոր ոգեղէնուհիները, անոր ոգեղէն էակները, անոր ոգեղէն էակ

յատկացնել ազգ. պաշտպանութեան, 1949ին: Նախընթաց տարուան ծախքն եղած է 66 միլիառ րուբլի (12.5 միլիառ տոլար): Նախաբարը այս տարուան յաւելումը մասամբ կը վերագրէ մեծածանակի դիներու բարձրացման, քանի որ ընդունած են պետական նպաստները:

Զեկուցումը մուտք կը նախատեսէ 445 միլիառ րուբլի (իբր 21.200.000.000 ոսկեդրամի), իսկ ելք՝ 415 միլիառ րուբլի (19.700.000.000 ոսկեդրամի):

Ուրեմն զինուորական ծախքերը կը կազմեն եկամուտներուն 1/6ը: Ամենամեծ գումարն է այս՝ Ս. Մխոյեան պատմութեան մէջ:

Նախարարը բացատրեց թէ այս նախահաշիւը երաշխիք մըն է, «ապահովելու համար մեր երկրին ազատութիւնը եւ անկախութիւնը»: Այս առթիւ բուռն լեզու մը գործածեց Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն դէմ, ամբաստանելով թէ «յարձակողական քաղաքականութիւն մը կը վարեն, յանուն համաշխարհային տիրապետութեան»: Իրբեւ փաստ յիշեց 2 երկիրներուն զինուորական ծախքերը: Ըսաւ թէ մինչ Խորհրդային Միութիւնը 1949ին պիտի ծախսէ իր ամբողջ ելքին 19 %ը, իր զինեալ ուժերուն համար, Մ. Նահանգները կը ծախսեն 38 %:

Ժողովին ներկայ էին Սթալին, Մոլոթով, Վիշինսկի, Միկոյեան եւ ուրիշ երեւելիներ: Իրմէ տանկական դեսպանը ներկայ չէր:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ԴԱՇԻՆՔԸ

Քանի մը օրէ ի վեր չդադրիլ զրոյցները կ'ընեն: Այսպէս, Լոնտոնի «Տէյլի Թէլէկրաֆ»ը կը գրէ թէ մառէշալ Թիթօ տասը զօրաբաժիններ համախմբած է Մակեդոնիոյ սահմանին վրայ: Իսկ Աթէնքի կառավարական շրջանակներուն մէջ կը հաւաստեն թէ Պոլսէն հասած լուրերու համաձայն, խորհրդային զինուորներ կը համախմբուին Պուլկարիոյ մէջ: Կ'ըսուի թէ այս շարժումները կապ ունին Մակեդոնիոյ ինքնավարութեան հետ որուն կը ձգտին Պուլկարիա եւ Եուկոսլաւիա:

Ամէն պարագայի մէջ, վերապահութեամբ կ'արձանագրենք այս լուրերը:

★ Նէճմէտտին Սատակ, Թուրքիոյ արտաքին նախարարը, որ Եւրոպա կը գտնուէր, Պոլիս վերադառնալով յայտարարեց թէ տեսակցած է Ցուգոսլաւիոյ արտաքին նախարարին հետ, Միջերկրականեան դաշինքի մասին: «Թուրքիա կ'ուզէ համաձայնութիւն մը որ ամրապնդէ խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը այդ կարեւոր շրջանին մէջ. բայց առ այժմ որեւէ դրական բան չկայ»:

Թրքական ծրագրով, Միջերկրականի դաշինքին մասնակցին Ցուգոսլաւիա, Իտալիա, Յունաստան, Մեծն Բրիտանիա, եւ Թերեւս, աւելի վերջը, Սպանիա: Պ. Ցալտարիս անցեալ տարի առաջարկեց նաեւ միութիւն մը կնքել Միջին Արեւելքի, մասնաւորապէս Եգիպտոսի հետ: Թուրքիա եւ Յունաստան կ'ուզեն որ Ատլանտեանի դաշինքը եւ Միջերկրականի դաշինքը իրար լրացնեն վերջնական զինակցութիւն մը կնքելու համար Ամերիկայի հետ:

ՍՈՒՐԻՈՑ ՓԱՐԻԶԻ մենաշնորհը 70 տարուան համար տրուեցաւ ամերիկացի ձէյմս Մէննհոլի: Պայմանագիրը կանխիկ վճարում չի տրամադրեր: Սուրիոյ ներկայ նաւթուղիներուն սեփականատէրերը պարտաւոր են Ամերիկացիին տրամադրել իրենց տարածութեան մինչեւ 30 %ը, եթէ ան քարիւղ գտնէ չրջակաները: Սուրիոյ կառավարութիւնը պիտի ստանայ արտադրութեան մէկ ութերորդը, հրապարակի գնով:

ԱՆԴՐՑՈՐԴԱՆԱՆի ԵՒ ԻՍՐԱՑԼԻ միջեւ ծագած նոր միջադէպին առթիւ, Անգլիոյ գաղթային նախարարը յայտարարեց երեսփոխանական ժողովին մէջ թէ պիտի կասեցնեն իրենց յանձնառութիւնները Անդրյորդանանի հանդէպ, եթէ յարձակում կրէ: Տակաւին պաշտօնապէս հաստատուած չէ թէ Իսրայէլի զօրքը Աքապայի վրայ կը քալէ: Բայց եւ այնպէս, Անգլիա վճռական դիրք մը բռնած է: ՄԱԿի միջնորդը աղաղակութիւն մը ուղղեց Անդրյորդանանի եւ Իսրայէլի, որպէսզի զինուորական գործողութիւնները չկատարեն Աքապայի մէջ (հարաւ. Պաղեստին):

Ս. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ անցագիր խնդրեց եօթը հոգինոց պատուիրակութեան մը համար, որոնք Նիւ Եորք հրաւիրուած են, խաղաղութեան ժողովի մը առթիւ: Պատուիրակութեան նախագահն է ծանօթ գրագէտ Ֆադեյեւ, անդամները՝ գիտնականներ եւ արուեստագէտներ:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ.— Պ. Ցովհ. Բաբաջանեանի յիշատակին 2000 ֆրանք Ցր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին եւ 2000 ֆրանք Հայ Արիներու Միութեան: Ստանալ «Ցառաջ»էն:

ՇԱՔՈՒԻՆ Տիկին Ա. Բարսեղեան 500 ֆրանք կը նուիրէ Ցր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին: Ստանալ «Ցառաջ»էն:

ՄԱՐՍԷՅԼԻՑԻՆԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ ՄՕՏ ՕՐԷՆ Վայելելու Հ. Բ. Ը. Մ. երիտասարդներու պարահանդէսը Hotel Splendidի մէջ: Ապրիլ 23ին:

ԱՆԱՑԻՍԻ ՅՈՐԵԼԵԱՆԸ

Այսօր կիրակի ցերեկ ժամը 2.30ին, Սորպոնի Ռիչելիէօ ամփիթատրոնին մէջ տեղի կ'ունենայ, վաթսունամեայ գրական եւ հանրային գործունէութեան յոբելեանը ՏԻԿԻՆ ԵՒՓԻՄԻ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆի (ԱՆԱՑԻՍ): Նախագահութեամբ Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆի: Այս առթիւ ուղերձներ պիտի արտասանեն զանազան միութեանց ներկայացուցիչները, ծանօթ արուեստագէտներ: Մուտքը ազատ է:

Նուէրները ուղարկել յանձնախումբի նախագահ Պ. Նուպար Ցովհաննէսեանի, 14 rue du Soleil, Paris (20), C. Ch. Postaux, Paris 7065–15:

INSTITUT ARMENIENի
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՑԹ
NUIT DE LA VOILETTE

Շաբաթ 19 Մարտին, ժամը 21.30էն մինչեւ առաւօտ, Copacabanaի չքեղ սրահին մէջ, 168 rue Fbg. St. Honorée, Yoska–NemethիTzigane նուագախումբը:

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, ձեր սեղանները ապահովեցէք առաջուց Պ. Նուպարէն, հեռաձայն Ely. 23 – 66:

Գիշերային հագուստը պարտաւորիչ է:

ՏԻԿԻՆ ԼԷՕԼԼ ՊԷՏՐԽԱՆԻ
ՊԱՐԻ ԵՐԵԿՈՑԹՆԵՐԸ

Մարտ 15ին, 22ին եւ 29ին երեքշաբթի գիշերները EDOUARD VII թատրոնին մէջ:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի գրաւուած օրերը, ա) 2 Ապրիլ, Նոր Սէրմանդի Օր: բ) 17 Ապրիլ Tournoi de football: գ) 5 Մայիս Ողիմպիական: Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

★ Գոյամարտի մրցումին 5000 ֆրանք նուէր առաջնութիւնը չահողին: (Մրցումի պայմանները չուտով այս սիւնակներուն մէջ):

ԾԱԽՈՒ Է

Մեկնումի պատճառով ծախու է Փարիզի արուարձաններէն՝ հայաշատ կեդրոնի մը մէջ 4 սենեակով եւ խոհանոցով տուն մը: Ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն, 400 քառ. մեթր հող պտղատու ծառերով եւ հաւնոց մը: Դիմել «Ցառաջ», Ա. եւ Բ. սկզբնատառերով:

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Տ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ձոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար չրջուն վառօդներու համար:

ԲԱՑՈՒՄԸ Է
IMPRIMERIE PAUL
36, rue Monsieur – le – Prince, Paris (6)
DANton 90 – 60
(ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ)

Մատչելի գիներով կը տպէ փրանսերէնն ամէն տեսակ առեւտրական թուղթեր (travaux de ville), գոհացնելով բոլոր ճաշակները:

«ՑԱՌԱՋ»ի ընթերցողներուն համար մասնաւոր դէն:

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԵՑԱԻ
ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՆԻՒԹԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՄԸ, ԹԷ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ԹԷ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ, ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ:
63 RUE DE MAUBEUGE, PARIS
Métro Poissonniere, Autobus 49, Հեռ. TRU. 12—05

ՃԱՇԱՐԱՆ
AU CHAPON FIN ՍԱՐԵԱՆ

Արեւելեան եւ ֆրանսական ընտիր կերակուրներ, Ամերիկեան պառ, Մարսէյլի նշանաւոր Քանըպլիէրէն 50 մեթր հեռու միայն:

Հեռ. C. 02-43 18 Marché des Capucins

ԳՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԼՎՎիլի Ռոստոմ խումբի ժողովը՝ այս կիրակի առաւուան ժամը 9.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

Ֆ. Կ. ԽԱՉի Շավիլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, մասուռ մանկապարտէզին մէջ: Լենկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Մարիամ Բաբաջանեան, Պ. Ցովհաննէս Բաբաջանեան, Տէր եւ Տիկին Բաւէլ Լապաեւ, Տէր եւ Տիկին Գուրգէն Մեծատուրեան եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով կամ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին Պ. ԲԱԲՈՋԱՆ ԲԱԲՈՋԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԻ, ՆՈՒԱԴԻ ՈՒ ՊԱՐԻ համդէս մը ապրիլ 10ին կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ Ֆ. Կ. ԽԱՉի օրուան ուռնա-կատարութիւնը Ապրիլ 2ին, St. Bernardի սրահին մէջ:

ՑԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, 13 Մարտ ժամը 14.30էն 24, Hôtel de Franceի սրահին մէջ, 23 Place de la Libération à Livry–Gargan, (S. et O.): Կր ներկայացուի Սիպիլի «ՄԱԳՆԻՍ»Ը եւ «ՊԱՏՈՒՈՑ ԳՈՂԸ»:

Հայկական պարեր, կը մասնակցին «Գուսան» երգչախումբը եւ Սէվրանի նորակազմ «Նոր Սերունդ» նուագախումբը, ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

Հազ. միջոց.— Eglise Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս իջնել Place de Libération:

ՀԱՑԱԶԳԻ MEDIUM

Mme S. PAREZ

կը զբաղի աստղագիտութեամբ, ձեռքի գիծերով, Tarots Egyptien եւ Horoscope:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—6
ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՏՕՆ ՕՐԵՐՒ

կարելի է գրաւոր հարցումներու ալ պատասխանել, հայերէն կամ ֆրանսերէն:

12 Passage Léon, Paris (18) métro Chateau – Rouge
կատարեալ գաղտնապահութիւն:

ՈՒԹԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Մարսէյլի ծանօթ ճաշարանապետ
Պ. ԹԱԴԷՈՍ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ
կը փութայ յայտարարել իր յարգելի յաճախորդներուն որ Rue Nationaleի
LONDRES ՃԱՇԱՐԱՆԸ
փոխադրուած է 6 rue Etoile, rue d'Aixի St. Theodore եկեղեցիին քով:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔ
Բացուած է Աբրահամ Մղկէրիչն կից Արեւելեան ծանօթ բաղնիքը:

ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ Հինգշաբթի ամբողջ օրը: Իսկ ուրբաթ եւ շաբաթ կէսօրէ առաջ:

Իսկ ԱՅՐԵՐՈՒ համար Ուրբաթ եւ Շաբաթ կէս օրէ վերջերը եւ կիրակի ամբողջ օրը:

Մաքուր ու տաքուկ: Բոլորդ վազեցէք Rue Goffroy St. Hilaire, métro Monge կամ Jussieu:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՁԱՒԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԻՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մատիաղով

Հրուշակը — ՀԷԼՎԱՆ — գոտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վաճառի Ցնօրէն Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՃԷՒՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 15 Mars 1949 Երեքշաբթի 15 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5795–Նոր շրջան Թիւ 1206 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԻՒԼԷ, ՄԱՆՐԷ, ԵՒԱՁԼՆ

Նոր գիտութիւն մը կը մշակեն օրուան Միջերը, — ո՞վ պիտի կրնայ դերազանցել դիմացինը, ամէնէն մահացու զէնքերը հնարելու, արիւն եւ աւեր ցանելու համար:

Ամէն օր չունդալից նորութիւն մը՝ հիւլէական, «մահուան ճառագայթներ»ու եւ ուրիշ սպառնալիքներու մասին:

Ցետոյ չարախինդ հարցումներ,— «Մենք ունինք, դուք ալ ունի՞ք: Փոխադարձաբար :

Եւ յոխորտանքներ,— Ունենաք իսկ, պիտի չկրնաք արտադրել նոյն դիւրութեամբ եւ քանակութեամբ...

Միջերկրէն վարակուելով, փոքրերն ալ իրենց գիտական եւ նիւթական ուժերէն վեր փորձեր կը կատարեն, կարաւանէն ետ չմնալու կամ հարեւանին վախ ներշնչելու համար:

Եւ այսպէս մրցարշաւը կը շարունակուի, դէպ ի խելագարութիւն առաջնորդելով մարդկութիւնը:

Արձանագրենք վերջին նորութիւնները, որոնց մասին զարմանազան տեսութիւններ կը հրատարակէ միջազգային մամուլը:

Ամերիկայի զինուորական շրջանակներէն կը հաղորդեն թէ «Մ. Նահանգները առաջին տեղը կը բռնեն, մանրէական պատերազմի հետազօտութեանց մէջ»:

Այս ոչինչ: Նոյն աղբիւրին համաձայն.

— « Ուսումնասիրելով հիւանդութեանց սերմերը եւ զանազան թոյներ, իրենց դպիրատ նպատակին է պաշտպանողական միջոցներ ապահովել : Բայց Մ. Նահանգները վճռած են հարուածին հարուածով պատասխանել, կենսաբանական զէնքերով զարնել, եթէ ոեւէ ազգ այդ զէնքերով յարձակում գործէ իրենց վրայ»:

Դեռ աւելի քաղմանելին.

— «Թէեւ մանրէական զէնքերը այնքան սոսկալիական նախնիներ չեն գործեր որքան կը կարծուի, բայց աժան են եւ ամէնէն կարեւոր միջոցը պատերազմի »:

Պատահական մարդիկ չեն այս յայտնութեանց հեղինակները, ինչպէս կը բացատրէ Մարտ 13 թուակիր հեռագիր մը, Ուաշինկթընէն:

Ահա նոյն ինքն ճէյմս Ֆորէսթըլ, Մ. Նահանգներու ազգ. պաշտպանութեան նախարարը , որ կը յայտարարէ հրապարակաւ.

— « Թէեւ կենսաբանական (մանրէական) պատերազմը երբեք լայն ասպարէզի մը վրայ մղուած չէ ոեւէ ազգի կողմէ : Բայց Մ. Նահանգները կատարած հետազօտութիւնները կ'ապացուցանեն թէ մանրէներ կամ անոնց արտադրութիւնները կրնան արդիւնաւորապէս գործածուիլ իբրեւ պատերազմի զէնքեր »:

Դարձեալ Ամերիկացի մը, զօր. Ալտըն Ուօթ, վերատեսուչը Քիմիական Պատերազմի վարչութեան, սովորական բանի մը պէս հաղորդած է մամուլի ներկայացուցիչներուն թէ «մանրէներով հիւանդութիւն տարածելու կարողութիւնը գործնական միջոց մըն է պատերազմի»:

Այսպէս, երկու պաշտօնական բերաններ են որ հրապարակաւ կ'ազդարարեն թէ ի հարկին ախտածին մանրէներ ալ պիտի գործածեն, ինչպէս գործածեցին հիւլէական ռումբը, 1945ին:

Վերջին պատերազմէն առաջ, եւ մինչեւ Գերմանիոյ անձնատուրութիւնը, որքա՜ն խռովիչ պատմութիւններ կը հրատարակուէին Գերմանիոյ գաղտնի զէնքերու, մասնաւորապէս քիմիական պատերազմի մասին:

Հարիւրաւոր գերման մասնագէտներ այժմ իրենց դիտութիւնը, դիւնարուեստը ի սպաս դրած են յաղթական պետութեանց: Եւ դիչերը ցերեկին խառնած՝ կ'որոճան անգլիացի, ամերիկացի եւ ռուս դիտնականներու հետ, նոր զէնքեր հնարելու համար: Հրէշային գիւտեր, մէկը միւսէն մահացու եւ աւերիչ:

Երկու աշխարհասասան պատերազմներէ վերջ , մարդկութիւնը արդէն հասած է «բարձրութեան» մը ,ուրկէ անդին անդունդն է որ կ'երեւայ ,լայնաբերան եւ անյատակ:

Ո՞վ պիտի համարձակէր նախատեսել այս հատատուած, վարակիչ խելագարութեան հետեւանքները ,եթէ փոխադարձ սպառնալիքներուն յաջորդեն գործքերը, յանուն ազատութեան, ինքնապաշտպանութեան կամ ժողովրդապետութեան ...

Ե.

Ց. Օշականի դիշատակին

Շաբաթ դիշեր տեղի ունեցաւ սգահանդէս մը, ողբացեալ Ց. Օշականի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ, Salle de Géographieի մէջ, նախագահութեամբ Պ. Ա. Զօպանեանի : Սրահը լեցուած էր ամէն դասակարգէ հայրենակիցներով: Ցայտադիրը կը բաղկանար երեք բանախօսութիւններէ եւ դեղարուեստական խնամեալ բաժինէ մը, որմունք խոր ապաւորութիւն ձգեցին ներկաներուն վրայ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԱՆԱՁԻՒԻ (Տիկին Եւփիմէ Ալեքսեան) գրական եւ հանրային գործունէութեան 60ամեայ յոբելեանը տօնուեցաւ կիրակի օր, Սորպոնի «Ռիշելիէօ» ամփիթատրոնին մէջ, խումն բազմութեամբ :

ԹԷՀՐԱՆԻ ՄԱՀՓՈՐՁԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Թէհրանի եւ Ղազուինի հայկական եկեղեցիներուն մէջ գոհաբանական մաղթանք կատարուած է Շահին մահափորձէն ողջամբ ազատելուն առթիւ:

Թէհրանի հայ առեւտրականներէն 17 հոգի կայսերական պալատի նախարար Զամի տրամադրութեան տակ դրած են 67.000 րիալ, Շահին ապաքինման առթիւ:— Զախակղմեան Թումեհ կուսակցութեան անդամ Անդրանիկ Գրիգորեան, որ ձերբակալուած էր դրգռիչ թռուցիկներ ցրուած ըլլալուն, երեք տարի բանտարկութեան դատապարտուած է:

ՁՕՐ. ԺԻՒՕ, որ երկու մեծ պատերազմներ ընդունած եւ փախած էր Գերմանիայէն, մեռաւ Տիժոնի մէջ: 70 տարեկան էր եւ մեծ համբաւ չհասած՝ իր քաջութեամբ եւ յանդգնութեամբ: Վերջին պատերազմին առնն գերի բռնուեցաւ 1940 Մայիս 16ին եւ արգելափակուեցաւ գերմանական բերդի մը մէջ, բայց 1942 Նոյեմբերին փախչելով անցաւ հիւս. Ափրիկէ, ուր զանազան մը միջոցաւ: Այնտեղ նշանակուեցաւ հերոմանատար Ֆրանսական ուժերու: Իր դվհաւոր գործերէն մէկն եղաւ Քորսիքայի ազատագրումը: Ցրանսայի վերկութենէն վերջ , հանդիսաւորապէս Մէց մտաւ 1944 Նոյեմբեր 25ին, ինչպէս խոստացած էր: Պիտի թաղուի Էնվալիտի մէջ : Ազգ. ժողովը երեք միլիոն ֆրանքի վարկ մը քուէարկեց, ազգ. յուղարկաւորութիւն կատարելու համար :

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ նոր կրճատումներ պիտի չընդունի այսուհետեւ, չնորհիւ տեղացած անձրեւներու: Օրական արտադրութիւնը 15էն 30 միլիոն քիլովաթ ժամի բարձրացած է քանի մը օրուան մէջ:

30 — 40 ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏՆԵՐ եւ արուեստագէտներ դատ բացին Samedi Soir թերթին դէմ , դանդատելով թէ վարկաբեկիչ տեղեկութիւններ հրատարակած է իրենց մտերմական կեանքի մասին: Հարիւր միլիոն ֆրանք հատուցում կը պահանջեն :

ԻՐԱՆի զէնք հայթայթելու համար խորհրդակցութիւններ կը կատարուին Մ.Նահանգներու արտաքին գործերու եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարութեանց մէջ: Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ'սէ թէ զէնք ճարելով Իրանի, լրացուցած կ'ըլլան ապահովութեան զօրին, որուն կը ձգտի ամերիկեան քաղաքականութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ:

ԱԹԷՆԻ ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ յաջողած են երեւան հանել համայնավարական դաւադրութիւն մը որուն նպատակն էր սպաննել ամերիկացի հրամանատարը՝ զօր. ճէյմս Ցլէթ եւ Յունաստանի սպարապետը, զօր. Փափագոս: Բոլոր դաւադիրները ձերբակալուած են իրենց զէնքերով: — Մահուան դատապարտուեցաւ համայնավար խմբագիր մը, Կոստանդին Կլեզոս, որ 1941ին գերմանական դրօշը վար առած էր Ակրոպոլիսի կատարէն: Ամբաստանուած էր թէ կ'ուզէր փախչիլ եւ ապստամբներուն միանալ: Ուրիշ երեք մեղադիրներ ալ մահուան դատապարտուեցան, իսկ վեց հոգի՝ բանտարկութեան:

Ասլանեանի դաշինքը եւ զինուրական օգնութիւն

Երէկ, երկուշաբթի, կարեւոր ժողով մը գումարեցին Անգլիոյ, Ցրանսայի, Պելժիոյ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէնպուրկի արտաքին, ելմտական եւ պատերազմական նախարարները, քննելու համար կարգ մը ստիպողական խնդիրներ :

Օրակարգի գլխաւոր հարցն է Ասլանեանի դաշինքին եւ Եւրոպական Միութեան ձուլումը, քանի որ երկուքն ալ միեւնոյն նպատակին կը ձգտին: Եւրոպացիները մանաւորապէս կ'ուզեն ստուգել թէ Մ. Նահանգները ինչպէս պիտի տրամադրին իրենց զինուորական օգնութիւնը, եւ ինչ պայմաններով ռազմական պիտոյք պիտի ճաբեն:

Արեւմտեան Եւրոպայի զինուորական կազմակերպութիւնը պաշտօնապէս ընդունուած ըլլարով, կը մնայ ճշդել իւրաքանչիւր զինակից պարտաւորութիւնները, մանաւանդ զինուորական եւ ելմտական յանձնառութիւնները: Հինգ պետութեանց ներկայացուցիչները կ'ուզեն որ Մարշըլի ծրագրով տրամադրուած վարկերուն մէկ մասը յատկացուի զինակից պետութեանց վերազինման, եւ ճշդուի Ամերիկայի ճարելիք զէնքերուն եւ ռազմամթերքին քանակութիւնը: Քանի մը օրէն կը պարզուի կացութիւնը:

★ Իտալական կառավարութիւնը միաձայնութեամբ որոշեց մասնակցիլ Ասլանեանի դաշինքին: Վարչապետը պարզելով դաշինքին տալիք մեկնութիւնները, «որոնք Իտալիոյ պաշտպանողական կարողութենէն վեր բան մը չեն պահանջեր», յայտարարեց վճռապէս.— « Մենք հարկադրուած ենք մասնակցիլ դաշինքի մը որ պիտի նպաստէ ապահովելու մեր երկրին պաշտպանութիւնը »:

Կիրակի օր բուռն ցոյցեր եւ գործադուլներ տեղի ունեցան Իտալիոյ մէջ, Ասլանեանի դաշինքին դէմ, նախաձեռնութեամբ Աշխատանքի Դաշնակցութեան (համայնավար) : Ոստիկանութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք առած էր Հռոմի եւ հիւսիսային շրջաններուն մէջ: Երիտասարդ ցուցարարները «Ցաշական» եւ ուրիշ նախատականներ կ'արձակէին ոստիկաններուն դէմ: Բուռն ընդհարումներ տեղի ունեցան գլխաւոր կեդրոններուն մէջ: Թոյլիաթթի, համայնավար կուսակցութեան առաջնորդը, յայտարարեց թէ ուժգնօրէն պիտի պայքարին խորհրդարանին եւ երկրին մէջ, թոյլ չտալու համար որ Իտալիան մասնակցի Ասլանեանի դաշինքին: Ի հարկին քնդհանուր գործադուլ պիտի յայտարարեն ամբողջ երկրին մէջ:

★ Ասլանեանի դաշինքը պիտի ստորագրուի ապրիլ 4ին, Ուաշինկթընի մէջ: Բնագիրը պիտի հրատարակուէր երեքշաբթի օր, բայց յետաձգուեցաւ տասներեք օրուան, Ցրանսական կառավարութեան խնդրանքով, որպէսզի կարենան քննել:

★ Տանրմարքա եւս հաւանութիւն յայտնած է մասնակցելու Ասլանեանի դաշինքին: Բանակցութիւններ կը կատարուին, ի հարկին Ամերիկայի տրամադրելու համար Կրօէնլանտա կղզին, իրրեւ զինուորական խարիսխ :

★ Մ. Մ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդին մէջ բուռն ճառեր խօսուեցան Անգլիոյ , Մ. Նահանգներուն ու միւս զրամատիրական պետութեանց դէմ, հորոնք պատերազմ կը սարքեն, հսկայական զրամարներ տրամադրելով սպառազինութեանց »: Այս առթիւ ազդարարուեցաւ թէ Մ. Միութիւնը զօրաւոր է եւ կրնայ կռուիլ ո չպղթել :

«Պիտի չաւնան իւուսափիլ պատերազմէն»

Պ. Քէնները Բոյըլ, Մ. Նահանգներու բանակի նախարարը, որ վերջերս պատրաստ մը կատարած էր Եւրոպայի մէջ, իր տեղեկագիրը ներկայացուց Նախագահ Թրումընի: Նախարարը ուղղակի կ'ամբաստանէ Մ. Միութիւնը թէ կը ջանայ «ամէն կարելի չափութիւն եւ վէճեր կուտակել, առանց սակայն մինչեւ պատերազմ երթալու: Բացատրէ թէ խորհրդային իշխանութիւնները երբեք միտք չունին յարգելու նախկին համաձայնութիւնները , ոչ ալ փափաք լուծելու տարակարծութիւնները որոնք անդադար կ'աճին »:

Քննելով միջազգային լարուած կացութեան պատճառները, նախարարը մասնաւորապէս կը պարզէ Պերլինի վիճակը, «ամէնէն եղերականը եւ ծանրակչիռը» կոչելով ,եւ կ'ըսէ թէ «յաճախ դաշնակից իշխանութիւնները ստիպուեր են կարգ մը փափուկ որոշումներ տալ, բայց բարեբախտաբար մինչեւ այսօր կարելի եղած է խուսափիլ պատերազմէն եւ պահել Մ. Նահանգներուն դիրքը»:

— «Դժուար է նախատեսել ապագան, Պերլինի մասին ըլլայ թէ ուրիշ հարցի. բայց Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը ՊԻՏԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿԻ ԻՐ ԿԱՐԵԼԻՆ ՓՈՐՁԵԼ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ ԽՈՒՍԱՓԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ: Բայց եւ այնպէս, չեն կրնար տեղի տալ եւ պիտի չտանն իրաւունքի կամ սկզբունքի վերաբերեալ խնդիրներու մէջ, ինչքան ալ դժուար ըլլայ բանակցիլ երկրի մը հետ որ չի վարանիր

(Հարերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՎՃԻՌԸ

«Ճառաջ»ի 15 Փետրուար թիւին մէջ մեծ զարմանքով կարդացի Իսթանպուլի երեսփոխան եւ «Թիւրք Օճաղի»ներու հիմնադիր Համտուլլահ Սուպհիի ճառին ամփոփումը:

Առաջին անգամ է որ այսքան բացորոշ խոստովանանք մը կը լսեմ Թուրքի բերնով:

«Թիւրք օճաղի»ներու հիմնադիրը մըն է որ կ'ըսէ.— «Ազգայնականութեան դատը մարդկային հոգիի ուժի աղբիւրներէն մէկն է»: Հարց կու տանք Իսթանպուլի երեսփոխանին, արդեօք մի՞ այն թուրք ոճրագործ ուժի՞ն աղբիւրն է: Թուրք դաժան հոգին որքա՞ն առենէ ի վեր կը հաւատայ այդ սրբազան վարդապետութեան: Այդ հաւատքով զինուած էր որ ամբողջ ժողովուրդներ ոչընչացո՞ւց, իր արիւնկզակ, վայրենի բնազդին յագուրդ տալու եւ Օսմանեան միաձոյլ, միատարր թուրք պետութիւն հիմնելու համար:

Այո, Պ. Համտուլլահ Սուպհի, բոլոր բռնակալութիւններն ու դիկտատորութիւնները ժամանակի ընթացքին, ուշ կանուխ պիտի տապալին: Ազատարհի եւ պատմութեան արդար վճիռն է այս, ինչպէս կը յայտարարես դուն:

«Եւրոպա ծնաւ հոգեմտական մեծ կայսրութեան բեկորներուն վրայ, Թուրքիոյ բեկորներուն վրայ ալ ծնան ազգեր ու պետութիւններ որոնք կը պատկանէին այլազան դաւանանքներու, լեզուներու, ցեղերու»:

Թուրքիան համեմատել Հռոմի հետ, օհ, ինչ մեծամտութիւն: Հռոմ տիրապետեց ժողովուրդներու եւ ցեղերու՝ ռահվիրայ դարձաւ անոնց, իր բարձր քաղաքակրթութեամբ, վայրենի, մարդոցմները մարդկային ընտանիքին անդամ դարձուց, իսկ դուք ը՞հ կատարակի՝ ձեր բարբարոսական արշաւներով Արեւելքի դարաւոր քաղաքակրթութեան կործանիչը դարձաք, աւերակներ եւ մոխիր ցանեցիք ձեր ճամբուն վրայ եւ դեռ կը յամառիք փոշիացնել ստեղծագործող միտքը հայութեան:

Քանի, քանի անգամներ Հայերը տնտեսական, քաղաքական փլուզումէ փրկեցին Թուրք հայրենիքը, ու Օսմանեան պետութիւնը կազմակերպեցին՝ ու իբր երախտագիտութիւն դազանօրէն կոզոպտեցիք, կոտորեցիք ու ջարդեցիք առանց խըղնայելու ոչ ծերունիին, ոչ ալ երեխային: Դեռ երէկ չէ՞ր, որ Հայուն ամեղ արիւնով ներկեցիք հողը եւ դեռերը ողողեցիք: Այս երկրին, Թուրքիոյ իրական տէրը ո՞վ է, դուք չէի՞ք որ հիւսիսային տափաստաններէն խուժեցիք, աւեր եւ ապրիւն սփռելով ամէն կողմ: Ինդրեմ ըսէք 1454էն ի վեր թրքական քաղաքակրթութիւնը ի՞նչ տուաւ աշխարհի: Ոչ թէ չի՛ եցիք այլ քանդեցիք դարերու արիւն քրտինքով, ահաւոր երկունքով ստեղծուած հոյակապ յիշատակարանները՝ հայկական բարձրաւանդակէն մինչեւ Բիւզանդիոն: Ո՞ւր են հայ ճարտարապետութեան փառահեղ վանքերը, եկեղեցիները, Արմէններու հանճարին մեծութիւնը հրապարակող չէնքերը, որոնք իրենց ճարտարապետական արուեստով պարծանքն են ոչ միայն հայութեան, այլեւ համաչխարհային քաղաքակրթութեան: Ոչ մէկ բռնակալութիւն կրցած է խուսափիլ պատմութեան արդար վճիռէն: Ինչպէս դուք ալ կը վկայէք, «Սերպիա, Պուլկարիա, Հունգարիա— միասին ուզեցինք Իրաք, Արաբիա, Պաղեստին, Սուրիա, Լիբանան, Եգիպտոս եւ Քիւրտերն ալ օր մը.— որոնք բիւզանդական ցանկութիւններ ունէին, եղան Օսմանեան կայսրութեան ենթակայ...»:

«Այս ազգերուն իւրաքանչիւրը ազատ դաւի մը պաշտպանն էր: Պուլկարները կ'ուզէին ընդարձակ Պուլկարիա մը, Սերպերը չէին մոռցած իրենց մեծահռչակ վեհապետին՝ Տուշյի շրջանին ցը – նորքները, Ցոյները Բիւզանդիոյ շրջանը, եւ երբ Պերլինի վեհաժողովը դատարուեցաւ, հայկական պատուիրակութիւն մը պաշտօնապէս դիմեց այդ ժողովին»:

Բոլոր ազգերու ազատագրումը տեսնելով մէկտեղ Թուրքը տակաւին ցնորք կը նկատէ ազատութիւնը ու անոր նուիրական ձգտումը:

Անոնք որ հոգեկան մեծութիւն չունին անպայման պիտի տապալին, բերտ ու դաժան բռնակալութիւնները վերջնապէս դատապարտուած են: Եւ թրքականին հետ բոլոր բռնակալութիւնները, ըլլան կարմիր թէ դեղին: Բոլշեւիզմին վերջն ալ անխուսափելի տապալում է: Ատրեստան, Փառաւոնները, Հռոմ ստեղծեցին մեծ քաղաքակրթութիւն, աշխարհակալ դարձան, սակայն երբ չփացան եւ ուզեցին տրորել ազգեր իրենց կրունկներուն տակ՝ կործանեցան: Այսօր նոյն ճամբան է բռնած կարմիր բռնակալութիւնը, անոր կրունկներուն տակ կը տքան ազգեր, ժողովուրդներ ու անոնց կարդին արեւելեան Հայաստանը:

Այո Պ. Համտուլլահ Սուպհի եւ կարմիր բռնաւորներ, «Ազգայնականութեան դատը մարդկային հոգիին ուժին աղբիւրներէն մէկն է», անոնք որ ազգային բարձր իտէալներ չունին կը փոշիանան: Հայը, Արմենական անջնջելի հոգին դարերու

Ցարգա՞նք թէ ցուցամոլութիւն

Հիացումի, շնորհակալութեան, երախտագիտութեան կամ այլ զգացումները յայտնելու իրենց միջոց՝ մարդիկ խորհուրդ են նուիրել ծաղիկներ,— բնութեան գեղեցիկ մէկ արտադրութիւնը:

Ոչ մէկ խօսք այս ինքնաբուխ արարքին հանդէպ, երբ կը կատարուի չափաւոր սահմաններու մէջ:

Զգիտեմ սակայն թէ որքա՞ն անյիշելի ժամանակներէ ի վեր սովորութիւն է դարձեր նաեւ ծաղկեպսակներ զետեղել նշանաւոր մը վրայ, ենթակային կամ աւելի ճիշդ անոր պարագաներուն տալու համար սիրոյ ապացոյցը:

Քանի մը խորհրդածութիւններ, այս առթիւ:

Արդեօք այս բարի զգացումը արտայայտելու համար հա՞րկ է եկեղեցին ծաղկավաճառի խանութի մը վերածել, ծախսելով այնպիսի դրամներ որոնք խելքի պատյտ եւ դայթակղութիւն կը պատճառեն:

Ներկայ եղած ենք յուղարկաւորութեանց ուր եկեղեցին ներս ծաղիկներու ցուցահանդէսը կարելի է հաւուել հարիւր կամ մինչեւ 150 հազար ֆրանքով: Դեռ վերջին անգամ կատարուած արարողութեան մը ծաղկեպսակներու արժէքը կը հասնէր 60 կամ 70 հազար ֆրանքի:

Չեմ գիտեր թէ ննջեցեալին հոգին ուղղակի արքայութիւն գնա՞ց այս զոհողութենէն վերջ, եւ կամ իր պարագաները մխիթարութիւն մը դտա՞ն իրենց սիրելիին համար կատարուած այս դրամարկղ, որմէ օգտուողը եղաւ միայն ծաղկավաճառը: Մէկ ժամ վերջը բան չէր մնացած, ոչ դեղեցիկ ծաղիկներէն եւ ոչ ալ 60 — 70 հազար ֆրանքէն:

Եւ եթէ մարդիկ փորձէին յաջորդ առտու այցելութիւն մը տալ հողակոյտին, յուսախաբութեամբ պիտի տեսնէին որ պսակները մեծ մասով անհետացած են (մեռելաթաղներու կողմէ վերստին վաճառուած դիմացի խանութը) եւ միւսներն ալ թառամած անձրեւին տակ:

Ուրիշ հարց մը: Եթէ յարդանքի արտայայտութիւն մըն է ասիկա՝ մարդիկ եթէ քրիստոնեայ են, պէտք է դիտնան թէ ննջեցեալի մը հոտկ պիտանի բանը քահանային ազօթքը, երգը եւ վայելուչ յուղարկաւորութիւնն են: Անոնք որ ծաղիկներու համար դումարներ կը մսխեն առանց սակարկութեան, բաղդատաբար ժլատ են կրօնական պատարկութեան մասին: Երբեք չեն խորհիր ապահովել պատուաբեր երդչախումբի մը մասնակցութիւնը: Վարդերու, մեխակներու պէսպիսի հազուագիւտ ծաղիկներու կարդին կը զոհանան քանի մը բաղաձայն դպիրներով, փոխան ամենչան վճարումի մը:

Ըմբռնումի մեծ սխալ մըն ալ այս է, եւ անիրաւութիւն սպատարկող պաշտօնէութեան հանդէպ, որմէ միշտ ու միշտ զոհողութիւն կը պահանջուի:

Ցարդանքի արտայայտութեան իրրեւ միջոց ինչո՞ւ միայն ծաղիկ, եւ ոչ ուրիչ օգտակար, չոշափելի եւ մարդասիրական դործ, փոխան դէղ դէղ ծաղկեպսակներու:

Նորութիւն չէ այս հարցը, քանիցս մամուլին մէջ ծեծուած, եւ ոչ մէկ լուծում գտած:

Չէ՞ք խորհիր թէ ննջեցեալի մը յիշատակին համար մարդասիրական ոեւէ ձեռնարկ աւելի քրիստոնէական արարք է: Ծաղիկներու համար անհաշիւ ծախսուած դումարներով մէկ մեռնողի տեղ տասը հիւանդ կ'առողջանայ:

Աղքատներ եւ հիւանդներ կան որոնք հազար օրհնէնք եւ աղօթք պիտի տային ի խնդիր պսակ մը տաք կերակուրի: Ուեղմ ընտանիքներ կան որոնց սեղանակը կրակ չկայ ձիւն ձմեռով:

Այս անմիտ մսխումները ընող մարդիկ եթէ երկուշաբթի առաւօտ մը բարեհաճին եկեղեցի գալ, պիտի տեսնեն որ հարիւրաւոր անկարներ իրենց ցաւին դարման կը ստանան կ. Պոլսի բուժարաններէն, կամ՝ պառաւ մայրեր, վոխ մա-

---

ընթացքին տեսած է Հռոմը, Պարսիկը, Արաբը, աւելի առաջ Բաբելոնը, Ատրեստանը: Ոչ մէկը կրցած է ընկճել իր խիղախ հոգին, կամքն ու կորովը:

Մենք հաւատացած ենք, որ թրքական եւ բոլշեւիկեան բռնակալութիւնը ուշ թէ կանուխ պիտի տապալին ու մրրկաբաժնուած հայորդիները, արեւելահայ եւ արեւմտահայ պիտի կերտեն Հայոց նոր աշխարհը, իրականացնելով Անդրանիկ – ներու, Մուրատներու, Աղբիւր Սերոբներու, Համազասպներու եւ հազարաւոր դաղափարական հեոսներու խոհրները: Միացեալ, ազատ եւ անկախ Հայաստանը անպայման պիտի վերածնի:

Թուրքը հակառակ իր դարերու հակահայ քաղաքականութեան այսօր կը խոստովանի: Վաղը բոլշեւիկն ալ պիտի խոնարհի ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքին առջեւ:

Ե. ՀԻՍԱՑԵԱՆ

Հայերը Սելանիկի մէջ

ԽՄԲ.— «Ազատ Օր»ի խմբագիրը վերջերս պատրաստ մը կատարած ըլլարով Սելանիկի մէջ, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ երբեմնի բազմահայ եւ չէն գաղութի մասին.—

★

Կեդրոնի հայ բնակչութիւնը կը հասնի հազարի, որուն մէջ իրենց պատուոյ տեղը ունին հայ բժիշկները, գրեթէ բոլորն ալ սիրուած եւ յարգուած հաւատարիմներ, թէ իրենց ազգակիցներէն եւ թէ յոյն բնակչութենէն: Բժիշկներէն վերջ կուդան առեւտրականները, առաղձի, երկաթեղէնի, կերպասեղէնի եւ հիւսուածեղէնի հրապարակին վրայ, բոլորն ալ վարկի եւ վստահութեան տէր:

Կայ նաեւ արհեստաւորներու դասը, պարզ նաեւ արհեստաւորներու խումբ մը. որ կը ջանայ կեցտ աշխատաւորներու հանդիսանալ: Ուճակատ քրտինքով ապահովել իր օրապահիկը: Ուրիշ մը, որ անկէ նաեւ գործատերերու փոքր թիւ մը, որ անդործ չի մնար, որովհետեւ գնահատուած է իբրեւ պարկեշտ արտադրող:

Իրական թշուառութիւն կարելի է ըսել թէ չկայ սելանիկահայ գաղութին մէջ, եթէ նկատի չունենանք հիւանդութեան, անակնկալ դժբախտութեանց բերումով պատահական թշուառութիւն կրողները, որոնց ամոքումը ստանձնած են Թաղական Խորհուրդի կողմէ ստեղծուած խնամատարական մարմինը, եւ Մակեդոնիոյ — Թրակիոյ, Հ. Գ. Ասչի Շրջ. վարչութիւնը: Այս թշուառներէն կարելի է դտնել աւելի քաղաքի արուարձաններուն մէջ:

Սելանիկի հայութեան, ինչպէս նաեւ ուրիշ շրջաններու կոտորացող վէրքերէն է խառն ամուսնութիւնը, որուն հետեւանքով, աւելի քան 200 Հայեր,— ինչպէս կը հաստատէր ինձ Առաջնորդարանի քարտուղարը,— իրենց կապը խզած են համայնքին հետ:

Երբ Սելանիկ վարչական, հոգեւոր եւ մշակութային կեդրոն էր առանձին թաղական խորհուրդով օժտուած հայկական արուարձաններու, Մակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ դանազան քաղաքներու մէջ բոյն դրած հայագաղութիներու, ունէր իրրեւ թաղական ժողովը, առաջնորդը եւ այլ վարչական օրկանները:

Քաղաքական ժողովը կ'ընտրուէր ժողովրդական ազատ քուէով եւ իրաւունք ունէր կառավարելու, Սահմանադրութեամբ իրեն տրուած իրաւասութիւններով, Մակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ մարզի չրջանը, որ անկախ Առաջնորդական, Թեմական միմակ էր, Թրքական տիրապետութեան օրերէն մինչեւ 1946:

Թաղական Խորհուրդ մըն է այսօր Սելանիկի հայութեան վարչական մեքենային դլուխը, որովհետեւ դրաւման շրջանը, ներդաղթն ու արտադաղթի շրջանը մօսրացուցած են իր հայ բնակչութիւնը, որ ժամանակ մը 10.000ը կ'անցնէր, մինչդեռ այսօր հազիւ 2000էն քիչ մը աւելի է:

Թեմի նուազումը, ստեղծուած ներքին քաղաքական անյարմար պայմանները եւ իրր թեմ Աթէնքի առաջնորդութեան ենթարկուիլը արդելք չեն եղած որ Սելանիկի հայութիւնը չեղի աւանդական սահմանադրական կարգերէն և ժողովրդական ազատ ընտրութեամբ ստեղծէ ուժեղ եւ դիտակից մարմին մը: Առեւտրական եւ բժշկական դասէն, նախանձախնդիր ազդ. աւանդութեանց եւ ազդապահպանման նուիրական գործին հանդէպ, տարիներ առաջ ընտրուած այս մարմնի անդամները չեն ընկրկիր նիւթական եւ բարոյական զոհողութեան առջեւ. բաւական է որ ազդային կեանքէն ներս չխանգարուի ներդաշնակութիւնը եւ հայ գաղու-

---

նուկներ, զրկանքէ հիւծած անձեր, թոքախտաւոր երիտասարդներ փոքր օժանդակութեան մը համար ափ կ'առնեն Աղքատախնամի դրասենեակը, մինչդեռ յոյնմպէտս ծախսուած 70 հազար ֆրանքով կարելի էր 70 ընտանիքի երջանկութիւն պարդեւել:

Եթէ մարդիկ փառք եւ պատիւ կը փնտռեն իրենց ցուցադրած ծաղիկներով, պիտի փափաքէինք որ այդ անապարծութեան դոհացում ստանային բարեդործութեանց հրատարակութեամբ, իրենց անունները դլխադիր տառերով:

Հայ գաղութը դանազան տիպերով տարեկան ԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ ԿԸ ՄՄԽԷ, աչքի վաղանցուկ հաճոյքի մը համար:

Մեղք է եւ ամօթ:

Ամբողջ հիւանդանոց մը կարելի է մատակարարել այս դումարով:

Աղքատախնամ, դոյդ Կ. Պաչեր եւ այլ բարեսիրական միութիւններ պայքար պէտք է բանան ծաղկեպսակի այս չափազանցութեան դէմ, եւ իր հարկին եկեղեցւոյ հոդաբարձութիւնն ալ դաստութեան պէտք է հրաւիրէ յուղարկաւորները, որոնք մխիթարութիւն մը կը կարծեն դտնել, հետեւելով ընդունուած սովորութեան մը:

Պէտք է փոխել յարդանքի արտայայտութեան ձեւը եւ նպատակը:

Ա. Պ.

ՓՈՓՈՒՆ ԼԱԽՈՒՆ

ՊԱՏՄ. ԲԱՆ.

ՊԱՏ ԲԱ ՈՐԴ

Փոքրուկ Նիկոլիկն էին այս ուրախ տղաները, որոնք ամառ մը, երբ Հայաստան չէին գնացած, հանգստանալու համար գացած էին Ծաղկեձոր։ Հոն ալ Նիկոլիկ չէին մոռցած իրենց հետ տանիլ իրենց ծանօթ ընկերները, որոնց հետ կը խաղային ամէն օր։ Ծաղկեձորի մէջ ալ ունէին իրենց սիրելի տեղերը, ուր կը հաւաքուէին ամէն առաւօտ, ինչպէս նաև ամէն երեկոյ։ Այդ տեղերէն մէկն էր ձորակին մէջ գտնուող ջրվէժը։

Իսկ Նիկոլիկ այդ տեղերուն մէջ ամէնէն աւելի կը սիրէր ջրվէժին մօտ գտնուող մեծ ժայռը, որուն վրայէն կը թռչկոտէին ջուրերը։ Ժայռին վրայ կային նաև մեծ ու փոքր քարեր, որոնց վրայէն կը թռչկոտէին ջուրերը։ Նիկոլիկ ալ ուզած էր անոնց վրայէն թռչկոտիլ, բայց ամէն անգամ որ ուզած էր, ոտքը սահած էր ու ինկած էր ջուրերուն մէջ։ Ասոր համար ալ ամէն անգամ որ ինկած էր, ամբողջ մարմինը թրջուած էր։

դիմել սպառնալիքի, բռնի ուժի եւ բռնադատման, իր նպատակին հասնելու համար»:

Անցնելով ամերիկեան ցամաքային բանակին կազմակերպութեան, նախարարը կը բացատրէ թէ պատերազմի պարագային Մ. Նահանգները կրնան 900.000 զինուորներով պաշտպանել անդրծովեան կենսական խարիսխները, պահել իրենց դիրքերը նոյնիսկ հակառակ օդանաւային յանկարծական յարձակումներու, որոշ չափով ըաշցնել սկզբնական յաւելումները եւ ճամբան հարթել ամերիկեան ուժերու արագ վերակազմութեան համար: Եւ սակայն, դիտել կուտայ թէ քուէարկուած վարկերը հազիւ կը բաւեն 790.000 հոգինոց բանակ մը կազմելու:

Ամերիկեան զրաւման մասին ալ խօսելով, Պ. Բեյըլ կը յայտարարէ թէ Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը այժմ կը չմնայ սմոռեապէս վերակազմել Գերմանիան եւ Ճափոնը, որպէսզի կարենան հոգալ իրենց պէտքերը: «Երկու երկիրներուն տնտեսական վերելքը յառաջ կ'երթայ դոհացուցիչ եղանակով: Գերմանիոյ ճարտարադործական մակարդակը 1947 Յունուար 1ին հասած էր 73 %ի, բաղդատելով 1936ի հետ»:

★ Մակեդոնիոյ ինքնավարութեան մասին չբաժ զրոյցներու առթիւ, Պիլիդոն հասան 13 ամերիկեան մարտանաւեր: Ատոնք պիտի մնան մինչեւ Մարտ 21, բայց ուրիշ 8 մարտանաւեր ալ կը սպասուին այս շաբթու:

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, Ռուսերը օդանաւային կայան մը հաստատած են Ալպանիոյ մէջ: Մակեդոնիոյ մայրաքաղաքը պիտի ըլլայ Սերանիկ, ծրագիր մը որուն բոլորովին հակառակ են Անգլեւսաքսոնները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՖԻԱՑի մէջ սարքուած դատին առթիւ, տարզանգատ պատիժներու դատապարտուեցան 15 աւետարանական երէցներ, անգլիական կառավարութիւնը բողոքագիր մը ուղղեց պուլկարական կառավարութեան, «խեղկատակութիւն» կոչելով դատավարութիւնը: Ծանուցագիրը կը հերքէ դատապարտեալներուն լրտեսական գործակցութիւնը Սոֆիայի անգլիական ներկայացուցիչներուն հետ, եւ դիտել կուտայ թէ Պուլկարիա միտք չունի յարգելու հաշտութեան դաշնագրին տրամադրութիւնները:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի ապստամբներուն օգնելու համար զեման կամաւորներ պիտի ղրկուին Գերմանիոյ ռուսական չրջանէն, համաձայն նոյն երկրամասին ներքին նախարարին յայտարարութեան: Քորս դումարտակ ղրկուած է արդէն, եւ կամաւորներու թիւը 5000ի պիտի հասնի քանի մը չաբթէն, կ'ըսեն իրազեկներ:

ԵԼԵԿՏՐԱԿՈՑԱՆ մը եւս հրկիզուեցաւ, այս անգամ Պոթորի մէջ (Լենի նահանգ): Ջննութիւն բացուած է, պատճառները ստուգելու համար:

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ՀԱՑՈՒՀԻ ՄԸ, Եայլացի Մոնարհիկ եղիկեան, գործարանատէր «Նուկա »յի, կազով թունաւորած է ինքզինքը եւ մեռած՝ Մոնթելիմարի մէջ, Մարտ 11ին, ինչպէս կը գրէ հայրենակից մը, առանց յայտնելու իր անունը: Անձնասպանը կը թողու երեք զաւակներ:

ՉՈՐՍ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐ եւս պաշտօնանկ եղան ածխահանքերու վարչութեան մէջ:

ՋԻՆԱԴԱԴԱՐ կնքուեցաւ Անդրյորդանանի եւ Իսրայէլի միջեւ: Անգլիացիները զգուշական միջոցներ ձեռք առին Աքապայի մէջ, որուն մօտեցած է Իսրայէլի զօրքը:

ԱՆԳԼԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԸ գործողութեան են թարկուեցաւ չաբաթ առաւոտ: Բժիչկները կարեցին աչ ոտքին այն չիղերը որոնք կը խանգարէին արեան չրջանը: Վիճակը գոհացուցիչ կը համարուի առ այժմ:

ԼԻՈՆԻ Ա.ԶԳ. ՄԻՈՒԹԵՆԷՆ

Լիոնի Հայ Ազգ. Միութիւնը կը յայտարարէ՝

1.— 1915 Ապրիլ 11–24ի եղեռնի տարեդարձին առթիւ, կը հրաւիրուին Լիոնի քոլոր կազմակերպութիւնները նչանակել իրենց ներկայացուցիչներ եւ տեղեկացնել գրասւոր կերպով վարչութեան:

2.— Կթական ձեռնարկը ընդլայնուած է, կրող ուսուցչուհի մը մնայուն պաշտօնի կոչուած ըլլալով, կը հրաւիրուին ծնողներ, իրենց պզտիկները ղրկել եչ. ցերեկները, ինչպէս նաեւ գիչերային դասերուն համար՝ եչ եւ Բչ. իրիկուններ եկեղեցւոյ չէնքին մէջ դասարանի յատկացուած սրահը: Այն հայ ուսանողները՝ որոնք կը փափաքին ուժ տալ օտար լեզուներու, ինչպէս անգլերէնի, ֆրանսերէնի, եւ կամ գիտական ճիւղերու, կրնան մանաւոր դասընթացքներու համար դիմել խորհրդարան, ուսուցչուհիին:

3.— Մեծ պահքի, Արեւագալի արարողութիւնները կը կատարուին յետ պատարագի:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ԱՊՐԻԼ ՑԻՆ

Կը վերջանայ ՑԱՒԱՋի վերհրատարակման չորրորդ տարին: Հինգերորդ չրջանը վերսկսելէ առաջ, կը խնդրուի ԱՆՑԱՊԱՂ ՓԱԿԵԼ ԲՈԼՈՐ ՀԻՆ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ:

Մեզի համար եւս հաճելի չէ դադրեցնել պարբերաթերթի մը հրատարակութիւնը, բայց տնտեսական ծանր պայմաններ թոյլ չեն տար անվերջ չարունակել այդ կարդիրաժանորդագրութիւնները:

Այս առթիւ կը յիչեցնենք թէ 1947—1498 տարիւն բաժնեգինը Ֆրանսայի համար 1200 էր, իսկ արտասահմանինը 2000 Ֆրանք:

1948 Հոկտեմբերէն բաժանորդագրութիւնը բարձրացած է Ֆրանսայի համար տարեկան 1500 Ֆրանքի, վեցամսեայ 800 Ֆրանքի: Արտասահմանի 2500 Ֆրանք, վեցամսեայ 1250 Ֆրանք, կամ տասը տոլար (3 անգլիական):

Վճարել հին պարտքը եւ փութացնել նոր բաժնեգինները:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ, Յունուար 9—14

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգինները. —

ՓԱՐԻԶ (8) Ազա. 8 հարիւր, ՄԼԶՈՆ ԼԱՖԻԹ Քէչիչ. 8 հարիւր, ԱՎԼԻՑՐՈՆ Մարգ. 1500, ԱՆԻ – ԷՒ Պօյաճ. 1500, Հիս. 5 հարիւր, ԷՕՊԱՆ Քէպ. 4 հարիւր, ՔՈԼՈՄՊ Տիւ. 2300, ՓԱՐԻԶ (8) Քիր. 1600, ԼԻՈՆ Մալ. 3000, ՇԱՄ Ապր. 8 հարիւր, ՄՈՆՖԷՐԱՆ Քէչ. 600, ԿՐԸՆՈՊԼԸ Մարտ. 8 հարիւր, Ս. ԺԵՐՈՄ Խրիմ. 8 հարիւր, Ուլ. 1500, Առաք. Հազար, ՄԱՐՍԷՑԼ Տամ. 8 հարիւր, ՍԷՎՐԱՆ Թովմ. 8 հարիւր, ԱՆԹԻՊ Քարխ. 8 հարիւր, Լ.Ս. ՍԻՈՒԹ Տիւօ 8 հարիւր, ՄԱՐՍԷՑԼ Թէրզոլ. 1500, ԹՈՒՒ Մաթ. 1600, ԼԻՈՆ Վարդ. հազար:

ՀԱՅ-ԲՈՅԺԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Լոյս տեսաւ ՀԱՑ – ԲՈՑԺԻ 97րդ թիւը (Յունուար): Իսկ Փետրուարի թիւը լոյս կը տեսնէ զալ չաբթու: Պիտի ղրկուի 1949 տարուան բաժնեգինը վճարողներուն միայն: Ասոնք որ բարեկամ են ՀԱՑ – ԲՈՑԺԻ, թող փութացնեն իրենց բաժնեգինը, հաստատելու համար իրենց բարեկամութիւնը: Այս խիստ կարգադրութիւնը անոր համար, որովհետեւ չենք կրնար աւելորդ ծախքեր ընել: Ամէն մարդ ալ գաղափար մը ունի հարկաւ տնտեսական տագնապին մասին:

Մեր ներկայացուցիչներէն եւս կը խնդրենք, որ մեզի անյապաղ տեղեկացնեն թէ քանի՞ բաժանորդ վճարած են, ըստ այնմ ծրարով ղրկելու համար իրենց:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

INSTITUT ARMENIEN
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ
NUIT DE LA VOILETTE

Շաբաթ 19 Մարտին, ժամը 21.30էն մինչեւ առաւօտ, Copacabanaի չքեղ սրահին մէջ, 168 rue Fbg. St. Honorée, Yoska–NemethիTzigane նուագախումբը:

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, ձեր տեղանները ապահովեցէք առաջուց Պ. Նուպարէն, հեռաձայն Ely. 23 – 66:

Գիչերային հագուստը պարտաւորիչ է:

ՏԻԿԻՆ ԼԵՑԼԱ ՊԷՏՐԽԱՆԻ
ՊԱՐԻ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐԸ

Մարտ 15ին, 22ին եւ 29ին երեքչաբթի դիչերները EDOUARD VII թատրոնին մէջ:

ՆՈՒԻՐՆԵՐ.— Տիկին Մ. Շաթէը եւ իր ընտանիքը հազար ֆրանք կը նուիրեն Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին, ողբացեալ Զարեհ Շահինեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ

Հայ հասարակութեան ուչադրութեան կը յանձնենք որ Պ. ԺՕԶԷՖ ՏՈՍՏՈՂՐՈՒԵԱՆի,

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ

Լաւագոյնն է հարմնիքներուն եւ պարահանդէս – ներուն համար: Դիմել անձամբ կամ դրասւոր.— Հասցէն՝ 163 rue Paul Bert, Lyon:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑի կոմիտէին ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Sociétés Savantesի մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մ.ասեան են – թակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չորեքչաբթի իրիկուն ժամը 2ին, սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՏՔՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱՐՄԷՆ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ ուրախութեամբ կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց անդրանիկ մանչուն ՍԱՐԳԻՍ – ՄԻՇԵԼԻ: Պ. Բարսեղեան, այժմ փոստատան Cour d'Appleի, որդին է մեր ողբացեալ ընկերոջ Սարգիս Շամլիի եւ գրադիտուհի ընկ. Պերճուհի Բարսեղեանի:

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ ՀԱՑ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ՊԱՐԱՀԱՆ – ԴԷՍԸ, Մարտ 19ին, չաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Au Palais d'Orի գեղեցիկ սրահներուն մէջ, 80 La Canebière: Պարահանդէսին հասոյթը հասոյթը հիւանդ եւ չքաւոր հայ գերիներուն:

Տոմսերը ապահովել հետեւեալներէն.— Պ. Տալաքիւթէլեան, 48 rue Puvis de Chavannes, Պ. Սամուէլեան, 126 Ave. des Chartreux, Պ. Պապայեան 8 Chemin de Lamartine (Ս. Անթուան), Պ. Սէնանեան, Chaussures, 22 rue de Rome, Պ. Սիրէճեան Chaussures Marlène 94 rue d'Aubagne, Պ. Զէօրէք – ճեան, 17 Cours de Villier:

ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԻ, ՆՈՒԱԳԻ ՈՒ ՊԱՐԻ հանդէս մը ապրիլ 10ին կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

1950 «ԳՈՑԱՄԱՐՏ» ՕՐԱՑՈՑՑԸ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը, Մայր կուսակցութեան 60ամեակին առթիւ պիտի հրատարակէ բոլորովին նոր ծաւալով: Արտասահմանի գրատունները եւ կազմակերպութիւնները կրնան մինչեւ 15 Մայիս 1949, մեծաքանակ ապսպրել, դիմելով հետեւեալ հասցէին.— NOR SEROUND Service Calendrier, 26 rue des Convalescents, Մարսէյլ, Ֆրանս:

Ց. Գ.— Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

ՄԱՒԱՋԿԵՐՏԻ Նորատին գիւղէն Մկրտիչ Ասատուրեան, 1915 թիւէն յետոյ ապրած Մարտունու չրջանի Մոլա Ալի գիւղը, կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Ցունան Ասատուրեանը եւ Մոլա Ալի գիւղացի ընկերը՝ Մխրան Ֆարմանեանը: Տեղեկացնել «Բանբեր»ին, Շթութկարտ:

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՈՑի Ֆր. Հայ կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացաւ 500 Ֆրանք Պարոն Հայկազ Աւագեանէ, փոխան ծաղկեպսակի, Պ. Ներսէս Ալուճեանի մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի քաղաքի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները Պ. Խաչիկ Թէլեանէ փոխան ծաղկեպսակի Տիկին ԻՒՂԱՔԵՐ Պիձիրճեանի մահուան առթիւ հազար Ֆրանք: Տօրումեան քոյրեր կը նուիրեն Ֆ. Կապոյտ Խաչին 2000 Ֆրանք:

ՄԱՐՍԷՑԼԵՑԻՆԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ՄՕՏ ՕՐԷՆ վայելելու Հ. Բ. Ը. Մ. երիտասարդներու պարահանդէսը Hotel Splendidի մէջ: Ապրիլ 23ին:

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋՎԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխաղով

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՅԷՍՄԵՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 16 Mars 1949 Չորեքշաբթի 16 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année № 5796–Նոր շրջան Թիւ 1207

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՒ ԵՕՍԿԷ

ԱՄԷՆ ԲԱՆԷ ԱՌԱՋ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Մեր չարքերը, նոյնիսկ ամէնէն կրակոտները շատոնց վարժուած են արհամարհել աչքէն թէ ձախէն արձակուած լրբութիւնները, որոնք ամենօրեայ կերը կը կազմեն խուժանավար մամուլին :

Այս արհամարհանքը անշուշտ կը բխի հասուն դիտակցութենէ մը, ինչպէս եւ պատասխանատուութեան զգացումէն :

Ամէնէն համբակ Դաշնակցականն ալ փորձառաբար գիտէ մղուած պայքարին ոչ միայն միտքը, այլեւ յետին ծալքերը :

Միեւնոյն առեն, շատ լաւ կը ճանչնայ դէպրակատարները, որոնք ի գործ կը փորձեն պղտորել ջուրերը :

Եւ վերջապէս , ան գիտէ որ եթէ սարքուած խաչակրութիւնը սանձակոտոր մոլեգնութեան կը հասնի պարբերաբար, այդ իրողութիւնն ալ պարզապէս հետեւանք է անզօր կատաղութեան : Կը նշանակէ թէ իրենց դիմացն ունին կուռ եւ ծաւալուն կազմակերպութիւն մը, որ չազդուիր օրուան հովերէն :

Արդարեւ, ինչո՞ւ այսքան պիտի փրփրէր խառնիճաղանճը, եթէ Դաշնակցութիւնը զանցառելի քանակութիւն մը դարձած ըլլար, ինչպէս կ'աւետեն տարին տասներկու ամիս, իրար մխի – թարելով :

Մարդիկ ապուշի տեղ դնելով իրենց իսկ ընթերցողները, կ'ուզեն հաւատացնել թէ «Եւրոպայի մէջ ցիրուցան ինկած քանի մը կուսակցականներ » են որ Շրջ. ժողով գումարեր են Փարիզի մէջ, թէ ամբողջ ժողովուրդը իրենց հետ է, իրենց պէս կը մտածէ, իրենց ճամբով կը քալէ :

Երբեք այսքան արդահատելի դարձած չէին արջին եօթը եղանակները, որոնց նախ իրենք չեն հաւատար :

Ոչինչ : Կրնան երեսուն տարի եւս անձնատուր ըլլալ նոյն խեղկատակութեան, առանց մազ մը շարժելու Դաշնակցութեան դլխէն : Եւ առանց չիւղ մը աւելցնելու երեանի փառքին վրայ :

Երեանը ինք եթէ խօսելու կարողութիւն ունենար, ամէնէն առաջ իրենց դիմակը պիտի պատռէր : Պիտի նախընտրէր խելացի թշնամին, փոխանակ անխելք բարեկամներու, որոնք սեւ չուկայի վերածեր են հայրենասիրութիւնը :

Թող անոնք խրին իրենց քնարեր առասպել – ներուն մէջ, իսկ մենք չարունակենք մեր աշխատանքը : Նոյն խանդավառութեամբ և յարատեւութեամբ :

Աշխատանք՝ աւելի եւս խտացնելու համար չարքերը, հասուն եւ պիտանի տարրերով :

Աշխատանք՝ ի գերեւ հանելու հայրենիքի անունով կատարուած չահատակութիւնները :

Աշխատանք՝ յարաճուն, անդիմադրելի ուժի մը վերածելու Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը : Ոչ միայն իրրեւ համրանք, այլեւ իրրեւ մտաւոր եւ բարոյական ուժ :

Աշխատանք՝ համախմբելու բոլոր առողջ եւ իսկապէս հայրենասէր տարրերը, ամէնէն համեստ դաղութին մէջ :

Աշխատանք՝ միշտ արթուն պահելու համար հանրային միտքը՝ քաղաքական ասպարէզին մէջ, ուր այնքան լպրծուն են ճամբաները :

Եւ վերջապէս աշխատանք՝ մշակոյթի ճակատին վրայ, ուր այնքան բռնմակողմանի եւ տեւական վաստակ մը կը ներկայացնէ Դաշնակցութիւնը, իր մտաւոր ուժերով : Իր երկունքով, ճիգերով եւ ստեղծագործութեամբ :

Անշուշտ չենք մոռնար նաեւ կանացի ճակատը, որուն գլուխը կանգնած է Հայ Կապոյտ Խաչը (ինչպէս ամէն տեղ, տարբեր անուններով) : Կազմակերպութիւն մը ծաւալուն եւ առոյգ, որուն անդամները 90 % կը բաղկանան խոնարհ, աշխատաւոր տարրերէ :

Այս աշխատանքները եւ ուրիշ հոդեր արդէն կը կազմեն գործունէութեան ուղեդիծ մը, մասնաւորապէս մեր երիտասարդ ընկերներուն համար :

Անոնց իւրաքանչիւրը գիտէ իր պարտականութիւնը, եւ իր ճամբան կը քալէ ճակատաբաց : Աչխոյժ եւ գործօն :

Տգիտութեան, կեղծիքի , խուժանավարութեան ճակատին դէմ, աշխատանքի ճակատն ունինք մենք, ինչպէս Դաշնակցութեան ստեղծումէն իվեր :

Ե.

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

« ԴԻՐՔԱՀՈՐՈՒՄ » ?

Այս բարբարոս բառն ալ Երեւանէն փոխադրուեցաւ, միեւնոյն համբակներուն բերնով ու դրչով :

Բայց միայն բառը չէր որ փոխադրեցին, այլեւ վարք ու բարքը,— դիրք բռնել տեղի – անտեղի : Վերաբերում ճշդել (prise de position), համաձայն Երեւանէն փչած հովերուն :

Աչխարհական դրոց – բրոջներուն հետ, փիլոնատորներն ու վեղարաւորներն ալ վարակուեցան : Մանաւանդ անոնք որ կը կոչուին բարձրաստիճան :

Ո՞ր մէկուն անունը տալ :

Ահաւասիկ մեր թեմին կաթող. պատուիրակը, Արտաւազդ արք. Սիւրմէեան : Նախկին խմբադիր, դիւանագէտ եւ հեղինակ :

Ամէն տեղ ներկայ է : Սիրայօժար իր հովանաւորութիւնը կամ նախագահութիւնը կը տրամադրէ որեւէ հանդէսի : Նոյնիսկ պարահանդէսի :

Ոչ միայն իր ներկայութեամբ կը պատուէ Նոյեմբեր 29ը, այլ եւ քրիստոնէական կը լուէ, եթէ ոեւէ չոշորթ եղբայրասպանութեան հրաւէր կարդայ բեմէն :

Մէկ խօսքով՝ մշտնջենական չարժում : «Հովիւ քաջ», որ կը հասնի ամէն տեղ :

— Բայց ո՞ւր էր չարաթ դիշեր, երբ Ց. Օշականի մահուան առաջին տարելիցը կը տօնէին, խուռն բազմութեամբ ..

= Ես ալ հարցուցի – փնտռեցի, չդտայ : Թերեւս մոռցած են հրաւիրել :

— Հրաւէր եղած ըլլար թէ ոչ, իրաւունք չունէր խուսափելու այս տարրական պարտականութենէն :

= Ուրեմն նորէ՞ն «դիրքաւորում» : Կաթող. պատուիրակը հոգեւո՞ր հովիւ է թէ քաղաքական :

ՎԱՀԷ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, Անգլիացիները կը չարունակեն զօրացնել Աքապայի պահակազօրքը : Հրեաներն ալ օդնական զօրք կը ղրկեն : Առ այժմ վախ չկայ որ ընդհարումներ պատահին . բայց կացութիւնը պղտոր է ուրիշ ճակատի մը վրայ : Իրաքցի զինուորներ բանած են Թուլքարէմ–Նապլուս–Ճենին եռանկիւնը , ին ջոր տհաճութիւն կը պատճառէ Իսրայէլի : Միջոցներ ձեռք առնուած են, որպէսզի նոր դէպքեր չծագին :

Ա. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ նոր ծանուցագիր մը ուղղեց Շուէյտի, պահանջելով «դադրեցնել խորհրդային քաղաքացիներու դէմ կատարուած հետապնդումները» : Ինդիրը կը վերաբերի Պալթեան տարածքներու, որոնք իրրեւ թէ իրենց հայրենիքը վերադառնալ կ'ուզեն, բայց արդելքի կը հանդիպին :

ԻՏԱԼԻՈՑ համայնավարները կը չարունակեն խլրտումները չարուցանել, իրրեւ բողոք Ատլանտեանի դաշինքին դէմ : Ոստիկանութիւնը արտակարդ միջոցներ ձեռք առած է Միլանոյի մէջ, պաշտպանելու համար բրիտանական եւ ամերիկեան հիւպատոսարանները : Զրահապատ կառքեր կը շրջին Միլանոյի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ կառավարական կուսակցութիւնը, Հալք, վաւերացուց Սահմանադրութեան բարեփոխել ծրագիրը, որուն համաձայն հանրապետութեան նախագահը պիտի ընտրուի ժողովուրդին կողմէ եւ պիտի վերահաստատուի ծերակոյտը :

471.000 ՀԱՆՔԱԳՈՐԾՆԵՐ գործադուլ յայտարարեցին Հիւս. Ամերիկայի տասը նահանգներուն մէջ, երկու շաբթուան համար : Այս գործադուլին հետեւանքով ածուխի արտադրութիւնը գրեթէ պիտի դադրի մինչեւ Մարտ 28, 20 միլիոն թոն ածուխ պիտի կորսուի (100 միլիոն տոլար), իսկ բանուորները իրենք պիտի կորսնցնեն 68 միլիոն տոլար :

ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԸՆԸ կտրօնով ծախելու դրութիւնը, որ կը տեւէր ութ տարիէ ի վեր, դադրեցաւ Մարտ 15էն սկսեալ :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ գետին կը կորսնցնեն Ֆրանսայի մէջ, ընաւ եւս Քիւռի, ռատիոմի հնարիչներուն աղջիկը, Սան Ֆրանչիսքոյի մէջ : Բացատրեց թէ «բանուորները հետզհետէ աւելի կը զգուշն համայնավար առաջնորդներու գործիք ըլլալէ եւ կը միանան անկախ միութեանց» :

Գաղտար Ա. Միկոյեանի դէմ

Նախարարական – վարչական փոփոխութիւնները կը չարունակուին Ա. Միութեան մէջ :

Ահա վերջին փոփոխութիւնները.— պաշտօն – նապէս արձակուած են,— 1. Ռուտինով, վարչապետ բուն Ռուսաստանի հանրապետութեան :— 2. Կոլիաքով, նախագահ դատական գերագոյնատեանին, որուն կ'ինկայ վաւերացնել N. K. V. D.ի (գաղտնի ոստիկանութիւն) վճիռները :— 3. Վոզնեսենսկի, փոխ–վարչապետ եւ նախագահ պետական ծրագրի (պլան) յանձնաժողովին, պաշտօն մը զոր կը վարէր 1938էն ի վեր : Իրեն յաջորդեց Մաքսիմ Սաբուրով, որ փոխ–վարչապետ է 1947–էն ի վեր :— 4. Գիտոր Գոպով, անդամ Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութեան, նախագահ Լենինկրատի Քաղաքային Խորհուրդին : Իրեն յաջորդեց Միխայլովիչ Սնգրիանով :

Դատական գերագոյն ատեանին նախագահ նշանակուեցաւ Անատոլի Վոլին :

Տեղական թերթի մը թղթակիցը այս փոփոխութեանց առթիւ դիտել կուտայ թէ Ռուտինով, Կոլիաքով, Վոզնեսենսկի եւ Գոպով անձնական բարեկամներն են հայազգի նախարարին, Պ. Ա. Միկոյեանի, եւ այակիցը անոր քաղաքականութեան, որ կը ձգտէր երբեք չխղել կապերը արեւմտեան պետութեանց հետ, գոնէ ամառեսական դետնի վրայ : Այս տեսակէտէն, Միկոյեան, որ տարիներէ ի վեր կը վարէր Ա. Միութեան արտաքին առեւտուրի նախարարութիւնը, վճռական հակառակորդ մը կը համարուէր Մոլոթովի եւ Վիշինսկիի ժխտական քաղաքականութեան :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Միկոյեանի անձնական դիրքն ալ խախտած է, իր պաշտօնանկութենէն ի վեր, քանի որ կը հարուածեն իր ամիջական շրջապատը : Բայց, ըլլալով մտերիմ բարեկամը Սթալինի, չեն կարծեր որ Պուխարինի, Զինովիեւի եւն. օրին հասնի :

Կ'ենթադրուի թէ Մոլոթով իր ճամբան կը հարթէ, յաջորդելու համար Սթալինի : (Վերապահութեամբ) :

★ *Գերագոյն Խորհուրդը փակեց իր նստաշրջանը (Սեսիա!), քուէարկելով 1949ի ելմտացոյցը, որ կը ներկայացնէ 415.355.000.000 րուբլիի դումար մը :*

Ատլանտեանի դաշինքը եւ Լոնտոնի ժողովը

Միջազգային մամուլը մեծ կարեւորութիւն կը նայի Լոնտոնի մէջ կատարուած խորհրդակցութեանց , որոնց կը մասնակցին Ֆրանսայի , Անգլիոյ, Պելժիոյ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէնպուրկի արտաքին, պատերազմական եւ ելմտական նախարարները :

Օրակարգի գլխաւոր խնդիրն է լրացնել հինգ պետութեանց պաշտպանողական ծրագիրները, Մ. Նահանգներուն եւ Քանատայի հետ : Զինուորական խնդիրներէն զատ, խորհրդաժողովը պիտի քննէ Ատլանտեանի դաշինքը, որ պիտի հրատարակուի այս ուրբաթ օր : Ինչո դաղտնապահութիւն կը տիրէ ժողովին աշխատանքներու մասին :

★ *Տեղական թերթերը կը դրեն թէ կառավարութիւնը մանրամասնօրէն քննելով Ատլանտեանի դաշինքը, որոշած է վաւերացնել մինչեւ հինգշաբթի : Արտաքին նախարարը, Պ. Շուման երէկ վերադարձած պիտի ըլլար Լոնտոնէն :*

★ *Երկուշաբթի օր Լոնտոն հասաւ ամերիկացի զօրավար մը, Մարշըլ Քարթըր, որ պիտի օգնէ դեսպանին, զինուորական աշխատանքներու մէջ : Այս առթիւ դիտողութիւններ եղան Անգլիոյ Երեսփ. ժողովին մէջ : Ձախակողմեան երեսփոխան մը, որ արտաքսուած էր ընկերվարական կուսակցութենէն, յայտարարեց արտաքին նախարարի փոխանորդին, երբ լուսաբանութիւններ կը հաղորդէր .*

— « Բրիտանացի ժողովուրդը երբեք պիտի չմանակցի հակախորհրդային պատերազմի մը : Ըսէք Պեւինի որ այս պարագան հաղորդէ Ուոշինկթընի իր տէրերուն» :

★ *Ուոշինկթընէն կը հետագրեն թէ արտաքին նախարարութեան կեդր. Եւրոպայի գրասենեակը ուշադրութեամբ կը հետեւի Պուքրէշէն հասած լուրերու, որոնց համաձայն Ա. Միութիւնը զինուորական չարժումներ կը կատարէ Հունդարիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ սահմանագլուխին վրայ : Ցոռետեաներ կը կարծեն թէ այս չարժումները ուղղուած են ոչ միայն մասէչալ Թիթոյի, այլ եւ Ատլանտեանի դաշինքին դէմ : Իրազեկներ դիտեն կուտան թէ Ա. Միութիւնը նոր ծրագիրներ կ'որոճայ, տեսնելով որ Նորվեկիան ալ միացած է Ատլանտեանի դաշինքին :*

★ *Նիւ Եորքէն կը հետագրեն թէ «Միութիւն մը կազմուած է ռուս ժողովուրդին փրկութեան համար», նախագահութեամբ Ալեքսանդր Կերենսկիի, որ Ռուսաստանի առաջին վարչապետն էր 1917 Հոկտեմբերեան (բոլշեւիկեան) յեղափոխու–*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ.. էջ)

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆԵՑԻՆ ՂԱՍԻ ԽԱՆՋԵԱՆԸ

ԽՄԲ.— Ահա առաջին մըն է որ կը պատմէ Շեմուէկարամի «Ալիք» պարբերաթերթին մէջ (Բ. տարի թիւ 12—13, Փետրուար–Մարտ 1949).—

I.

Ղազար Խանջեանը ծնած է 1901 թուին Վան քաղաքում, ժողովրդական ուսուցիչի համեստ ընտանիքում: Նախնական կրթութիւնն ստացել է ծննդավայրում, այնուհետեւ վերջացրել է երեւանի թեմական (միջնակարգին հաւասար կրթական) դպրոցը, իսկ Սովրդային Իշխանութեան օրերին, սովորել ու աւարտել է Լենինգրատի կարմիր պրօֆէսօրների բարձրագոյն դպրոցը:

Ղազար Խանջեանի, նախախորհրդային եւ յետխորհրդային շրջանի ուսուցիչները մեծ հիացմունքով են խօսել նրա բացառիկ ընդունակութիւնների մասին, մանաւանդ հասարակական գիտութիւնների բնագաւառում: Նա իր աշխատասիրութեամբ, ընկերասիրութեամբ, ճարպիկութեամբ եւ աշխուժութեամբ բոլորի ուշադրութիւնն է գրաւել:

Մինչեւ Հայաստանի Հանրապետութեան ծը – նունդը (Մայիսի 28, 1918 թ.) եւ Սովհրդային Իշխանութեան հաստատուելը (1920 թ. Նոյեմբերի 29ը), եղել է Հայաստանի Սպարտակեան ընդհատակեայ կազմակերպութեան աշքառու ղեկավարներից մէկը:

Հայաստանի Հանրապետութեան վաղ շրջանում աշխատել է՝ երեւանում կազմակերպուած Ամերիկահայ Օգնութեան Կոմիտէում, քարտուղարի պաշտօնով, իսկ Հայաստանի Հանրապետութեան վերջին շրջանում եղել է Երեւանի համայնավարական երիտասարդական կազմակերպութեան առաջնորդի դերում:

Հայաստանի Հանրապետութեան մայրամուտին, նա բանտարկուել է կոմունիստական բացայայտ ելոյթների եւ թռուցիկներ տարածելու համար:

Կասեանի Հայաստանեան կառավարութեան (Ցեղկոմի) ժամանակաշրջանում, այսինքն Հայաստանի խորհրդայնացման (1920 թուի Նոյեմբերի 29ը) սկզբից մինչեւ 1921 թուի փետրուարեան ապստամբութիւնը, Ա. Խանջեանը աշխատել է Երեւանում, որպէս մոլեռանդ կարմիր կոմիսար:

1921 թուի Ժետրուարեան ապստամբութեան մղումով, կասեանի կառավարութեան հետ փախչելով Հայաստանից, նա մինչեւ 1928 թիւը Հայաստան չմտաւ:

II.

Անհամաձայն կը լինի, եթէ Ղազար Խանջեանի մասին խօսելիս, համառօտ ձեւով չխօսենք Խորհրդային Հայաստանում, խորհրդայնացման առաջին օրերից մինչեւ նրա սպանութիւնը, բոլշեւիկների կողմից հայութեան համար լարած թակարդների ու քամնելի խաբեբայութիւնների մասին:

Սկսենք այն շրջանից, երբ մոսկովեան բոլշեւիկները, դաշնակցած հայ բոլշեւիկների հետ, զէնքի չառաչով ներխուժեցին Հայաստան:

Հայ բոլշեւիկները, կրքոտ ճառերով հաւատացնում էին ժողովուրդին թէ եկել է ժամը, երբ իրականութիւն է դառնալու Հայի դարաւոր երազ — անկախ եւ միացեալ ազատ Հայաստանի կառուցումը: Ձգտում էին հաւատացնել, որ մոսկովեան բոլշեւիկների համագործակցութեամբ ընդմիշտ լուծուելու է հայկական հարցը եւ սկիզբ է առնելու հայութեան ցանկալի վերածնունդը:

Մառնացոյց էին անում, թէ Խորհրդային Ազրբէջանը իր 1920 թուի, դեկտեմբերի 1ի որոշումով, ինքնակամ կերպով հրաժարուում է՝ Զանգեզուրից, Նախիջեւանից եւ Լեռնային Ղարաբաղից: Դրան զուգընթաց 1921 թուի յունիս ամսին, Հայաստանի Լենին՝ Ալ. Մեսնիկեանի (Ալ. Մարտունի) ստորագրութեամբ լոյս է տեսնում, Ազրբէջանի Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետութեան եւ Հայաստանի Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետութեան միջեւ եղած համաձայնութիւնը, որով յայտնում է, թէ Լեռնային Ղարաբաղը այսօրուանից, Հայաստանի Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետութեան անբաժան մասն է կազմում:

Այս որոշումը, որպէս կրկնակի հաստատում, մի քանի օրից յետոյ, վերստին հրատարակւում է ստորագրուած՝ Ալ. Մեսնիկեանի, Պ. Մակինցեանի, Ա. Բեզոյանի, Ս. Սրապիոնեանի (Լուկաշինի), Ա. Կարինեանի եւ Մ. Ղարաբէգեանի կողմից:

Նոյն ժամանակամիջոցում (1921 թուին) Խորհրդային Հայաստանի Ռազմական Ժողովրդական կոմիսար՝ Աւիս Նուրիջանեանը, կարմիր բանակի հիմնադրման օրուայ առթիւ, իր արտասանած ճառում ասում է.—

«Հայ ժողովուրդի արիւնաներկ հերոսական անցեալի առաջ՝ Հայաստանի բանուորա-գիւղացիական մարտական Կարմիր բանակը պատրաստ է ոչ միայն իր գլուխը խոնարհել, այլ եւ իսօսք է տալիս չարունակել պայքարը, մինչեւ որ վերջնական անկախութեան ձեռք բերումը»:

«... Եւ թող սարսափեն արիւնարբու հայ խմբապետները, որ այսօր հայ աշխատաւորութիւնը ու նրա ծոցից ելած Կարմիր բանակը կոչում է.— կեցցէ՛ անկախ Սոցիալիստական Խորհրդային Հայաստանը»:

Մէկ տարի յետոյ — 1922 թուին, Անաստաս Միկոեանը իր րդրած յօդուածում, յիշեցնելով Անդրկովկասի Լենին՝ Ս. Շահումեանի կեանքն ու գործունէութիւնը, ասում է.—

«Անկախ Հայաստանի երիտասարդ բանուոր դասակարգը, դանուում է իր ժողովուրդի իղձերի իրականացման ճանապարհին»:

Հայաստանի անկախութեան գաղափարով ներշնչուած եւ բոլշեւիկների կոկորդիլոսային կանչերին հաւատ ընծայելով, պօէտ Զարենցը, իր խօսքն ուղղելով Դաշնակցականներին, գրում է.—

«Դուք ոչէր էք ուզում ձեզ յայտարարել
Ա՛յն հերոսական, հսկայ պայքարի,
Որ ժողովուրդն է իմ երկիր վարել
Ընդդէմ բռնակալ սուլթանի, ցարի:
Իզո՞ւր էք ոռնում այդպէս վայրահաչ
Դուք անկախութեան պայքարի մասին.—
Դա մե՛րն է հիմայ, դա մե՛րն էր առաջ»:

Ա.քանաղ Մռավեանը, Խորհրդային Հայաստանի կառավարութեան յանձնարարութեամբ, որպէս թէ անկախ դիւանագիտութիւն է վարում՝ Թուրքիայի, Ֆրանսիայի, Անգլիայի եւ Ամերիկայի լիազօրների հետ, բայց իրականում, նա դանուում էր, խրտուիլակի դերում, կատարելով Մոսկուայի կամքը միայն:

Վերոյիշեալ արժարժած փաստերը ապացոյց են, որ քանի դեռ թոյլ էր բոլշեւիզմը, Մոսկուան Խորհրդային Հայաստանին «չնորհած» է եղել իր խոստացած «ազատութիւնը» անկամ «ինքնուրոյն արտաքին քաղաքականութիւն վարելու իրաւունք»:

Հայ ազգափարական բոլշեւիկների մեծամասը, իրենց համոզմունքներով, հայ ժողովուրդի հանդէպ անկեղծ են եղել եւ միամիտ: Եւ առաջին իսկ օրերից խաբուել ու կոյր գործիք է դառել Մոսկուայում բազմած, կարմիր աշխատակաւորների ձեռքում:

Ինչո՞ւմն է կայացել հայ հաւատացեալ ղեկավար կոմունիստների միամտութիւնն ու սխալը: Որ նրանք հաւատացել են լենինեան բարբաջանքներին, չեն ենթադրել, որ կոմունիզմի համաշխարհային յաղթանակի — մեծագոյն գաղափարի իրականացման համար՝ կարելի էր զոհել փոքր ազգութիւնների սահմանային եւ ազգային փոքրիկ շահերը:

Այժմ մեզ համար չափազանց դժուար է ճիշդ եզրակացութիւնների հանդել, Շահումեանի, Մեսնիկեանի, Կասեանի նման հաւատացեալ ու պատրաստուած կոմունիստները, նուիրուելով այդ գաղափարի իրականացման, չէի՞ն գիտակցում, որ վերջ ի վերջոյ պրոլետարիատը ապուր է ուտելու մի ամանից, մի գդալով: Այսինքն, որ վերջի վերջոյ լուծուելու է սահմանի, ազգի, լեզուի ու տարբեր սովորութիւնների հասկացողութիւնները:

Մեզ միայն հայ ղեկավար կոմունիստների հետագայ ընթացքն ու գործունէութիւնը եւ նրանց ազեատալի վախճանը ցոյց է տալիս նրանց հիասթափումը եւ տուչացած ապաչխարանքը որպէս փաստ:

Իսկ եթէ նրանք (թաղնուած, դլխաւոր) այլ նպատակներ են ունեցել, բայց չեն կարողացել ժամանակին ուժերի հաւաք կատարել եւ իրականացնել այդ, այս դէպքում էլ նրանք նոյնպէս միամտութեան զոհ են դնացել, ինկուղ միայն նրա համար, որ իրենց ցանկութիւնների գաղտնի կապոցները դրել են մոսկովեան ներքինիների ձեռքով: Հայ ազգափարական բոլշեւիկների մեծամասը, իրենց համոզմունքներով, հայ ժողովուրդի հանդէպ անկեղծ են եղել եւ միամիտ: Եւ առաջին իսկ օրերից խաբուել ու կոյր գործիք է դառել Մոսկուայում բազմած, կարմիր աշխատակաւորների ձեռքում:

Ինչո՞ւմն է կայացել հայ հաւատացեալ ղեկավար կոմունիստների միամտութիւնն ու սխալը: Որ նրանք հաւատացել են լենինեան բարբաջանքներին, չեն ենթադրել, որ կոմունիզմի համաշխարհային յաղթանակի — մեծագոյն գաղափարի իրականացման համար՝ կարելի էր զոհել փոքր ազգութիւնների սահմանային եւ ազգային փոքրիկ շահերը:

Այժմ մեզ համար չափազանց դժուար է ճիշդ եզրակացութիւնների հանդել, Շահումեանի, Մեսնիկեանի, Կասեանի նման հաւատացեալ ու պատրաստուած կոմունիստները, նուիրուելով այդ գաղափարի իրականացման, չէի՞ն գիտակցում, որ վերջ ի վերջոյ պրոլետարիատը ապուր է ուտելու մի ամանից, մի գդալով: Այսինքն, որ վերջի վերջոյ լուծուելու է սահմանի, ազգի, լեզուի ու տարբեր սովորութիւնների հասկացողութիւնները:

Մեզ միայն հայ ղեկավար կոմունիստների հետագայ ընթացքն ու գործունէութիւնը եւ նրանց ազեատալի վախճանը ցոյց է տալիս նրանց հիասթափումը եւ տուչացած ապաչխարանքը որպէս փաստ:

Իսկ եթէ նրանք (թաղնուած, դլխաւոր) այլ նպատակներ են ունեցել, բայց չեն կարողացել ժամանակին ուժերի հաւաք կատարել եւ իրականացնել այդ, այս դէպքում էլ նրանք նոյնպէս միամտութեան զոհ են դնացել, ինկուղ միայն նրա համար, որ իրենց ցանկութիւնների գաղտնի կապոցները դրել են մոսկովեան ներքինիների ձեռքով:

Գիտական ատուլիս

Ողբացեալ Հ. Տէրոսկի յաճախ մեզ կը հրամցնէր զանազան հետաքրքրական նիւթերու շուրջ գիտական ատուլիսներ: Իր մահէն վերջ իր սգաւոր տիկնոջ կողմէ «Ցառաջ»ի ղրկած անոր վերջին դրութեան մէջ, «Կենդանիները կը խօսի՞ն» վերնագրին տակ կը գրէր.—

«Տիեզերքի կենդանաբանական պարտէզին ընդհ. տնօրէնը Ափրըը Կռինհօլ պարտէզին մէջ դտնուող հազարաւոր կենդանիներու ձայներըարձանագրած է մասնաւոր դործիքով, և այն եզրակացութեան եկած է թէ կապիկները մասնաւոր կանչերով իրարու հետ կը խօսին եւ 32 բառեր ունին, մինչ ուրիշ կենդանիներու վրայ կատարած փորձերը որոշ արդիւնք չեն տուած տակաւին:

Թողունք որ Կռինհօլ իր փորձերը շարունակէ: Ինձ կը պակսին անոր միջոցները: Միայն դործնական կեանքէ առնուած օրինակներով պիտի չանամ ապացուցանել թէ ոչ միայն չորքոտանի կենդանիները, այլեւ թռչուններն ու միջատները կը խօսին:

Թուրքիոյ խորերը, գիւղի մը գիւղապետին տչխարներու հօտը ամէն օր արտակարդ մեծութեամբ գայլի մը յարձակումին կ'ենթարկուէր: Քանի մը ոչխարներ խեղդելէ վերջ, գայլը մէկ հատ ալ իր ուսին վրայ առած կը մեկնէր: Հօտին երկու պահապան գամբռները և տես անասնոյր գայլին սպրասփած անկիւն մը կը կծկուէին: Գիւղապետը ճարահատ դնաց տասը ժամ հեռաւորութեամբ գիւղի մը համրաւաւոր գամբռը բերաւ: Երբ գայլը եկաւ իր սովորական այցելութեան, երկուքը դէմ առ դէմ իրար դիտեցին բաւական հեռաւորութեան վրայ: Գայլը առանց հօտին մօտենալու վերադարձաւ, նորեկ գամբռն ալ թողուց հեռացաւ: Յաջորդ օր ան վերադարձաւ իր գիւղին ուրիչ մէկ ընկերոջ հետ: Երբ գայլը կրկին եկաւ երկուքը միասին խոյացան, խեղդեցին զայն, ու ալ իրենց պարտքը կատարած՝ կատարեալ գոհունակութեամբ եկան ջացին:

Այս դէպքը գործնական ապացոյց մըն է թէ, եթէ անոնք իրենց մէջ խօսելու՝ հասկցնելու միջոցը չունէին, գամբռը ի՞նչպէս թելադրեց բերաւ իր ընկերը:

Այս կարդի չատ մը դէպքեր կարելի է յիշել, բայց ես իւրաքանչիւրէն մէկ մէկ օրինակով պիտի բաւականանամ:

Տասնեակ մը տարիներ առաջ Պոլսոյ «Ազդարար» կը դրէր, «արագիլները կը վերադառնան» վերնագրին տակ.— « Պուրսայի» մօտակայ դաշտին մէջ հազարաւոր արագիլներ ու արծիւներ մի քանի օր արիւնալի կռիւ մղեցին դէմ առ դէմ, իրր պատճառ կ'իսուէր թէ արծիւ մը արագիլի մը բոյնէն անոր ձագը յափշտակած էր» :

Ինչ որ ալ ըլլայ պատճառը, եթէ անոնք իրար հասկցնելու խօսելու միջոցէն զուրկ են, ինչպէ՞ս յանուն ցեղային վրէժխնդրութեան այդ հազար հպազրնեը հեռաւոր վայրերէ հոն համախմբուեցան, օրեր կռուեցան եւ դաշտին վրայ դիակներ թողած, յաղթական արագիլները չարան չարան՝ հարիւրաւոր եռանկիւններ կազմած եկան անցան Պոլսոյ վերեւէն: Այս եւս որոշ ապացոյց մըն է թէ իրար հասկցնելու իրենց լեզուն ունին:

Թռչուններուն համար այսքանով պիտի բաւականանամ:

Միջատներու մասին մեղուները օրինակ պիտի առնեմ, անոնց կազմակերպչական հիանալի դործելակերպը :

Մեղուներու մէկ փեթակին մէջ միակ թագուհին է որ կը հրամայէ, եւ կը վարէ անոնց բոլոր դործողութիւնները, թէ դուրսը եւ թէ փեթակէն ներս : Դուրսէն պէտք եղած ծաղկահէն կը վերջ, երբ կը դուգահարուին եւ հաւկիթները կը զետեղեն բջիջներու մէջ, թագուհին կը հրամայէ սպաննել բոլոր արուները: Երկու էգ մեղուներ որմի մը երկու թեւերէն բռնելով դուրս կը քաշեն եւ խայթելով կը սպաննեն: Թագուհին ինք ալ թագուհիի հաւկիթ մը ածած է, ան դիտէ թէ երբ բջիջին դուրս պիտի դան նոր սերունդն ու նոր թագուհին: Երկու թագուհի մէկ փեթակի մէջ երբէք չեն մնար: Ուստի ան կանխաւ պատուիրած է որ մոմի եւ մնունդի պաշար տանեն միատեղ, եւ անոնց բջիջներէն դուրս դալէն քիչ առաջ կը մեկնի թագուհին իր բանակով :

Անոնք կ'երթան կը տեղաւորուին իրենց համար պատրաստուած նոր փեթակի մը մէջ եւ կամ նոր պատսպարան մը կը փնտռեն, իսկ եթէ այդ պահուն դուրը անձրեւ, անմպատ օդ ըլլայ, կրկին կը վերադառնան իրենց հին փեթակը, եւ անմիջապէս կը սպաննեն նորածին թագուհին, քանի որ մէկ փեթակի մէջ երկու թագուհիներ չեն կրնար մնալ: Հին թագուհին կրկին թագուհիի հաւկիթ մը կը զետեղէ բջիջի մը մէջ: Յաջորդ օրերու օդը որքան ալ նպաստաւոր ըլլայ, անոնք կը սպասեն 5 օր, մինչեւ որ նոր թագուհին կեանք առած դուրս դայ իր բջիջէն: Անոր ելլելէն քիչ առաջ կրկին կը մեկնին իրենց մոմի եւ մնունդի պաշարներով: Հաւաքաբար բոլորին առած պաշարը մօտ կէս քիլօ կլ կ'ըլլայ: Այսքան հիանալի սարքաւորումն ու հաւաքական դործունէութիւնը չե՞ն ապացուցաներ թէ մեղուներն ալ իրարու հետ խօսելու լեզու մը ունին, ինչպէս չորքոտանիները եւ թռչունները :

Վ. ԳԱՐԱՆԵԱՆ

ԽՄԲ.— Մասնագէտներու կը մնայ լուսաբանել այս երեւոյթները :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԳՂԳՌՈՒԹԱՑԻ ՇՈՒՇԱՆՆԵՐ (քերթուածներ, 1940 — 1947): Գրեց՝ Մաաի Ամիմաճեան: Փարիզ: Տպ· Պ· Էլէկեան: 1949: Գին 250 ֆրանք: Ստացուահման 1.50 տոլար: Հասցէ— Madame Atmadjian, Le Chevalier, 17 Bld. Gallieni, Neuilly – Plaisance, (S. et O.) France:

ԿԸ ՀԱՆԴՐՈՒԻ ՄԱՏԻՏՈՎ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՁՂՐԿԵԼ: ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՑ :

Գաղտնի որոշում մը Եւնաստան գինուորներու մասին

ԽՄԲ.— Նոր ստացանք Աթէնքի «Ազատ Օր»ին փետրուար 5 թիւը, որուն խմբագրականին կը քաղենք հետեւեալ ծանրակշիռ տեղեկութիւնը, Եունաստանի հայ զինուորներու մասին, «Անօրինական գայթակղութիւն մը» խորագրով.—

×

Ընթացիկ տարուայ Եունուար 9ի «Եունահայ գաղութը 1948ին» վերնագրով մեր առաջնորդողի վերջաւորութեան անորոշ ակնարկութիւն մը կ'ընէինք գրելով. «Ազգային մարմիններու վրայէն ցատկելով անպատասխանատու մարդիկ ի վնաս գաղութին օրինագծեր քուէարկել կուտան»:

Շատ քիչեր կրցան դառնութեամբ լի մեր այս երկու դոյզ ստղերուն իմաստը ըմբռնել հաւանաբար: Ամէն պարագայի տակ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան անդամներն ու անոր օրէնսդիր խորհրդականը հասկցած պէտք է ըլլային թէ կ'ակնարկէինք խումբ մը Հայերու որոնք քովընտի միջոցներով յաջողած են հելլէնահպատակութենէ հրաժարելու եւ դիւնուորութիւնը լքելով արտասահման մեկնելուհրամանագիր մը ձեռք ձգել: Հելլէնահպատակ, դիւնուոր կամ դիւնուորցու զաւակներու եւ անչուշտ նիւթական լաւ կարողութեան տէր, անոնք ներգաղթի առթիւ առաւելապէս հայ ոճրագործներու. Հայաստան փախչելու նպատակաւ մշակուած օրինագիծը, անչուշտ ճարպիկ փաստաբաններու ժանդակութեամբ, նոր փոփոխութեան մը ենթարկած եւ օրուայ պայմաններուն յարմարցնելով, հելլէնահայութեան մնացորդացին համար խիստ անպատեհաբեր եւ վտանգաւոր բովանդակութիւն մը տուած էին անոր:

Այս օրինագիծը, որ առանց կառավարական պաշտօնաթերթերին մէջ հրատարակուած ըլլալու արդէն գործադրութեան դրուած է, 9 Դեկտեմբեր 1948ին ելած 1075 թիւ կառավարական որոշմամբ մըն է: Ներքին Գործոց Նախարարութեան ընդհ. անօրինութեան Ս. ճիւղին ղրկուած՝ 86238 թիւ պաշտօնագրով մը:

Բարեբախտաբար, Աթէնքի թերթերը արձագանգ չտուին այս որոշմանագրին: Միայն Սեղանիկի «Մակեդոնիա» թերթն էր որ, Աթէնքէն հաղորդուած լուրի ձեւին տակ հրատարակած էր զայն, առանց մեկնաբանութեան:

Փաստաբան Պ. Ֆէօճեան, որ բարի եղաւ տակաւին երբեմն մեզ հայթայթելու Հայերու Հսկայ վարկաբեկիչ այս որոշմանագրին պատճէնը, թուականն ու թիւը, չկրցաւ բացատրել թէ ինչպէս կառավարական այսքան կարեւոր որոշում մը, առանց կառավարական թերթին մէջ հրատարակութեան տրուելու կը հաղորդուի պատկան մարմիններուն առ ի դործադրութիւն:

Իրականութիւն է դժբախտաբար այսօր որ, այդ որոշմանագիրը ի գործու է, ու դործադրութեան մէջ եւ դանուած են Հայեր, մանաւանդ անոր հրատարակման համար աշխատողները, որոնք սկսած են օգտուիլ անկէ:

Համաձայն այդ անպատուաբեր օրինագծի Ա. յօդուածին, «Զինուորական նախարարին առաջնորդութեան ներու տէր դարձան:

Ունինք փոքրիկ սպրոց մը որ կը շարունակուի 1938էն ի վեր: Նոյնիսկ գրաւման շրջանին չէ փակուած, միայն վերջին շրջանին էր որ քանի մը ամիս փակ մնաց: Վերեւ յիշուած մոլորեալ երիտասարդութեան դէմ ունինք բաւական թիւով աղջիկներ եւ տղաքներ որոնք լաւ կարդալ եւ գրել գիտեն: Մեր այդքան տարուան աշխատանքը սպարդիւն չէ անցած: Իրրեւ երիտասարդական կազմակերպութիւն ունինք Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Քեւռի» խումբը որ կազմուեցաւ 1946ին: Վերջերս կազմուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մանչաճիւղ մը: Նաեւ ունինք կապոյտ Մայի ժրաջան մասնաճիւղ մը եւ «Սիփան» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Պ Համբարձումեանի: — Վտարագիր

ԿԱՐՄԻՐ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՆ ԱԼ ...

«Տէյլի Մէյլ»ի Սթոքհոլմի թղթակիցը կը դրէ թէ ինչպէս աշխարհի բոլոր ծնողներուն, նոյնպէս եւ Մոսկուայի ծնողներուն մտահոգութիւնը կազդատառնն ներկայ երիտասարդութեան վարք ու բարքը: Անոնք ալ շատ կը պարեն, կը ծխեն եւ դիշերը մինչեւ ուշ առեն դուրսը կը մնան:

« Կոմսոմոլսկայա Փրաւտա», Մոսկուայի երիտասարդներու օրկանը կը դանդատի թէ «բազմաթիւ պատանիներու խումբեր» իրենց երեկոները կ'անցընեն ճաշարաններու եւ պարասրահներու մէջ, անբարոյական ԱՄրեմտեան տեսակի մթնոլորտի մը մէջ: Օրինակ նորաբաց «Սփօռ» ճաշարանը իրական «Սփօր»ի (մարզանք) հետ կապ չունի: Ընդհակառակն, տնօրէնը պարասրահ մը կազմակերպած է, արդիական նուագախումբով մը: Մթնոլորտը անբարոյացուցիչ է: Աղջիկներու եւ տղոց բազմութիւնը, որ հոն կ'երթայ, մասնաւորաբար չաբաթ եւ կիրակի օրերը, անպարկեշտ լեզու կը դործածէ: Պարերու քայլերը անվայել են անկումի շրջանի կը պատկանին: Սրահը ծուխով լեցուած է: Աղմուկը, ճաղը վրդովիչ տպաւորութիւն մը կը դձդեն: Աղջիկները «Ամերիկեան չարժառկարի աստղերու» պէս կը յարդարեն իրենց մազերը եւ երիտասարդները Ամերիկեան ժողովուրդին ոճը կը կոչեն իրար, Պօրիսի եւ Մաչայի տեղ կը դործածեն Ջօրջ եւ Մէրլի:

Ըստ երեւոյթին խորհրդային երիտասարդները մօտ չեն երիտասարդական կազմակերպութեան գաղափարական գործունէութեան: Իսկ այն երիտասարդները որոնք կոմսոմոլին միացած են, բաւարար կրթութիւն չունին, դիտակցօրէն հետեւելու համար անոր նպատակներուն եւ պարտականութիւններուն:

ԱՌՆՈՒՎԻԼԷՆ կը դրեն մեզի.— Հ. Բ. Ը. Մ.

Հայերէն դասընթացքի աշակերտները որուն մաս կը կազմեն նաեւ Կուէնսվիլէն եկող աշակերտները, խնայելով իրենց չաբաթական սինէմայի եւ քարեղէնի դրամները, հանդանակութիւն մը կատարած են ի նպաստ Երուսաղէմի աղէտեալներուն: Միեւնոյն առեն դիմած են մօտակայ տուներու եւ այսպէս կարճ ժամանակի մը մէջ ձեռք բերած են 5520 ֆրանքի դումար մը ուր յանձնեցին Փարիզի Հայոց եկեղեցին: Անշուշտ դումար մը թէեւ, սակայն մեծապէս դնահատելի՝ երբ նկատի ունենանք, որ հանդանակութիւնը կատարուած է 7—12 տարեկան տղոց կողմէ: Բոլորն ալ սրտանց չնորհակալութիւն կը յայտնեն դիրենք քաջալերողներուն, փափաքելով որ ուրիշ վարժարաններու աշակերտներն ալ հետեւին իրենց օրինակին:— Ս. Գ.

ՄԵՐ ԳԻՒՂԸ ԻՐ ՃԻԳԵՐՈՎ

ՄԱՐՍԷՒԼ.— Սէնթ Անն արուարձանը կ'կոչուի Մարսէյլի հարաւակողմը: 1935էն ի վեր հոն հաստատուած են 260 Հայեր, մեծ եւ պզտիկ, առանց հաշուելու քանի մը ընտանիքներ որոնք Հայաստան դացին: Կան նաեւ 30 ռուս ընտանիքներ:

Մեր հայրենակիցները մեծ մասով դործաւորներ են: Կան դերձակներու կօշկակարներ: Շատերը իրենց տուներուն մէջ կ'աշխատին: Ժողովուրդին տնտեսական կացութիւնը միջակ է: Ոչ աղքատ են, ոչ ալ հարուստ: Կը դոհանան իրենց օրապահիկով:

Երիտասարդները դժբախտաբար մեծ յոյս չեն ներշնչեր: Ոչ հայերէն կը սորվին, ոչ ալ Ֆրանսերէն: Մեծ մասով օրուան ելեւէջներուն հետեւող տղաքներ են դարձած, անձնասուր՝ սինէմայի եւ թղթախաղի: Մարզանքի հետեւողներն ալ տեղական խումբերու միացած են:

Հ. Ը. Դ. «Թաթուլ» խումբը կազմուած է 1936ին: Մինչեւ 1945 ուրիշ կազմակերպութիւն չկար: Ֆրանսայի ազատագրութենէն վերջ հոս ալ «Ճակատ» մը բուսաւ, որ ժամանակ մը կողոպտուտով զբաղեցաւ, իսկ երբ երկրին պետական մեքենան սկսաւ անաչառ գործել, մորթը փոխեց եւ կոչուեցաւ «Ազգ. Միութիւն»: Իրրեւ թէ իրենց միակ նպատակն էր Ներգաղթը կազմակերպել: Այդ դործին մէջ ալ խայտառակուեցան: Գտնուեցան անձեր որոնք իրենց սուտերէն խարուելով տուն տեղ ծախեցին, երթալու համար, իսկ բուն քարոզիչները անչարժ մնացին իրենց տեղերը եւ խանութ-

---

Ջարկով, (նախարարաց խորհուրդը) կը հաւանի Եունաստանէն մեկնումին դինուորական տարիք ունեցող հելլէնահպատակ բոլոր Հայերուն, ծառայութեան մէջ կամ ոչ, պայմանաւ որ անոնք միասին առնեն իրենց ընտանիքի անդամները, որոնց հետ միասնաբար յայտարարեն թէ պիտի չվերադառնան այլեւս Եունաստան եւ կը փափաքին հելլէնահպատակութիւնը լքել:

Երկրորդ յօդուածը կը տրամադրէ. «սոյն յայտարարութիւնը (հելլէնահպատակութենէ հրաժարելու եւ այլեւս բնաւ Եունաստան չվերադառնալու) յետս կոչուելի ենթակայ չէ եւ պէտք է որ ներկայացուի Ապահովութեան նախարարին, որ կը յղէ զայն ներքին գործոց նախարարութեան որ իր կարգին որոշում կը կայացնէ հելլէնահպատակութեան չնչումին համար:

Գ. յօդուած. բանակէ ազատ արձակուիլը կը հրամայէ պատերազմական նախարարը, անմիջապէս որ անցագիրը ելլէ:

Դ. յօդուած. Անցագիրը կուտայ ներքին գործոց նախարարութիւնը:

Ահա իր մանրամասնութեանց մէջ որոշմանագիր մը, զոր եթէ լրջօրէն քննենք եւ նկատի ունենանք պիտի չմարանինք բնդունելու որ հայ դաղութին օրինապահութեան, պարկեշտութեան եւ վստահելիութեան դէմ հասցուած նոր վիրաւորանք մըն է, որ բարեբախտաբար տակաւին հելլէնահպատակութեան չնչումին համար մեծ զանգուածին սեփականութիւնը չէ եղած:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (119)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԳ.

ՄԱՀ ԵՒ ՍՈՒԳ

Երջանկութիւնը իր տան մէջ դրած էր իր բոյնը. ով որ իր ծանր զբաղումներուն վերջը տեսնէր զինքը հոն՝ իր կնոջ, իր զաւկին, իր բարեկամներուն եւ իր պարագաներուն չրջապատուած, այդ լուրջ եւ առիւծասիրտ մարդը քաղցր ու հանդարտ խօսելով եւ կատակելով, չափաւոր միշտ իր բոլոր կիրքերուն մէջ, երանի կուտար իրեն:

Բայց ամէնքը դիտեն եւ հին առակ է թէ բախտը յողդողդ է, թէ երջանկութիւնը անցաւոր. այսօրուան ծիծաղին վազը արցունք կը յաջորդէ, այսօրուան ուրախութեան վազը տխրութիւն, այսօրուան փայլուն պերճանքներու վազը սեւ սուգ:

Գարունն հասեր էր, բնութիւնը կը ծիծաղէր, ծաղիկները կը բացուէին, թռչունները կ'աւետէին, Եւթիմէ որ Տորոսի լեռները կը սիրէր ջուրերուն ժայռերն ի վար կարկաչը եւ ճեմակ դով փրփուրը կ'ախտրժէր. Վահկա երթալու միտք կը ցուցնէր եւ պատրաստութիւն կը տեսնէր:

Ուղեւորութեան նախընթաց գիշերն էր, երբ քիչ մը տկար ըլլալը յայտնեց եւ իր սենեակները քաշուեցաւ:

Հազիւ թէ քիչ մը ժամանակ անցաւ, եւ երբ Թորոս քովը գնաց, ձայնը եւ երեսին գոյնը այնչափ փոխուած դտաւ որ սաստիկ այլայլեցաւ եւ Դիոնիսին իմաց տալ հրամայեց:

Իսկ ծեր բժիշկը երբ եկաւ եւհիւանդը տեսաւ՝ ւլաղեցաւ, արձան կտրեցաւ: Այս տեսարանը աւելի չփոթեց Թորոսը, մէկ կողմը առաւ քաշեց քովի սենեակը:

— Դիոնիս, ըսաւ, ինչո՞ւ չփոթեցար, մե՞ծ է վտանգը:

— Վտանգ, պատասխանեց ծերը դառնութեամբ ձեռքերը երկինք տարածելով, երանի թէ վտանգ ըլլար... մահ... ծնկուրները ճկեցան, եւ հազիւ թէ ժամանակ ունեցաւ Թորոս գինքը բռնելու եւ նստեցնելու, քանի մը չունչ առաւ, մեծ հառաչանք մը հանեց եւ հոգին էր որ տուաւ:

Այս տեսարանէն ահաբեկ, ներս վազեց Թորոս, Եւթիմէի ձեռքը բռնեց, պաղ էր սառի պէս:

— Շատ հիւանդ եմ սիրելի Իչհանս, վախմամ այս հիւանդութիւնը դիս պիտի սպաննէ, ըսաւ խեղճ կինը. ո՞ւր է Դիոնիս, ո՞ւր է Գոհարս... ես ձեռքովս կ'ուղղի Հեթումին հետ ամուսնացնել:

— Հիմա կուդայ, կ'ըսէր Թորոս եւ կը ջանար գինք քաջալերել. բայց ան հազիւ թէ մէկ երկու խօսք կրցաւ զրուցել եւ թմրութեան մը մէջ ինկաւ որուն սոսկալի քրտինք մը յաջորդեց. հրաման ըրաւ Իչհանը, որ բժիշկ մը դտնեն, բայց երբ եկաւ բժիշկը, դուրսը ծերի մը դիակ դտաւ եւ ներսը երիտասարդ կին մը որ վերջին չունչը կուտար:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԱՄ ՀԱՅԵՐԷՆ ՈՉ

Ընդհանրապէս ամէն ազգ իր ազգային հագուստներով կը տարբերի միւս ազգերէն: Ասոր համար ալ ամէն ազգ իր ազգային հագուստներուն մէջ կը տեսնէ իր ազգային անհատականութեան արտայայտութիւնը: Ուստի ամէն ազգ իր ազգային հագուստներուն մէջ կը տեսնէ իր ազգային անհատականութեան արտայայտութիւնը: Ուստի ամէն ազգ իր ազգային հագուստներուն մէջ կը տեսնէ իր ազգային անհատականութեան արտայայտութիւնը:

Ուստի ամէն ազգ իր ազգային հագուստներուն մէջ կը տեսնէ իր ազգային անհատականութեան արտայայտութիւնը: Ուստի ամէն ազգ իր ազգային հագուստներուն մէջ կը տեսնէ իր ազգային անհատականութեան արտայայտութիւնը:

Ուստի ամէն ազգ իր ազգային հագուստներուն մէջ կը տեսնէ իր ազգային անհատականութեան արտայայտութիւնը: Ուստի ամէն ազգ իր ազգային հագուստներուն մէջ կը տեսնէ իր ազգային անհատականութեան արտայայտութիւնը:

Ուստի ամէն ազգ իր ազգային հագուստներուն մէջ կը տեսնէ իր ազգային անհատականութեան արտայայտութիւնը: Ուստի ամէն ազգ իր ազգային հագուստներուն մէջ կը տեսնէ իր ազգային անհատականութեան արտայայտութիւնը:

թենէն առաջ եւ որ Ամերիկա կը բնակի տարիներէ ի վեր : Իրեն հետ են ռուս ընկերվարական (ես էր) կուսակցութեան վարիչները, Վիքթոր Զերնով, Ռաֆայէլ Աբրամովիչ եւն.:

Քրավչաեոյի-դասը

ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՓԱՍՏԱԲԱՆԸ ԱՆՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ

Երկուշաբթի օր (21րդ նիստ) խօսեցաւ Lettres Françaises-ի պաշտպան փաստաբաններէն Պ. Պրիւկիէ, գլխաւոր փաստաբանը՝ Նորման Հիւանդ ըլլալով : Փաստաբանը մանրամասնօրէն պատմեց Քրավչենքոյի կենսագրութիւնը, մանկութենէն մինչեւ Ուոշինկթըն մեկնումը, ապացուցանելու համար թէ անարժան է որեւէ վստահութեան : Այս առթիւ չատ ծանր բառեր գործածեց : «Իր գիրքը ամբողջութեամբ խաբէութիւն մըն է... Քրավչենքօ երբեք չէ եղած այն բարձր պաշտօնատարը զոր կը յաւակնի ըլլալ : Քրավչենքօ պարզ խաբեբայ մըն է, երբ իբրեւ յեղափոխական կը ներկայացնէ իր հայրը, երբ կը փառաբանէ իր զինուորական ծառայութիւնը, երբ կ'ըսէ թէ տնօրէնն նշանակուած է խողովակներու ամենամեծ գործարանին » . եւն. : Ցետոյ ըսաւ թ 150.00) րուբլիի գէղծում գործած էր, Մ. Նահանգները երթալէ առաջ : Վերջապէս փորձեց Կոկոլի «Քննիչ»ին (Ռեվիզոր) նմանցնել Քրավչենքօն, եւ ըսաւ թէ Ամերիկայի մէջ ան իր պաշտօնով չէր զբաղեր, այլ դիւերային ակումբներով : Եւ պահանջեց անպարտ արձակել իր փոխանորդ-յանձնը, :

Այս պաշտպանողականին առթիւ յայտնուեցաւ որ նոր փաստաթուղթեր ղրկուած են Մոսկուա-յէն : Քրավչենքոյի փաստաբանը յայտարարեց թէ դադրեցալ պիտի խօսի, քանի որ նոր խնդիրներ կը յարուցանեն :

Ճառերը չարունակուեցան երէկ : Հաւանական է որ վճիռը արձակուի մինչեւ չաբթու վերջ.

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Իրանի դէմ յարձակումները կը չարունակուին Մոսկուայի թերթերուն եւ անթելին միջոցաւ, ինչպէս հաղորդեց Ուոշինկթընի դեսպանը, Հիւսէյին Ալա, արտաքին գործերու նախարարին : Դեսպանը հաստատեց թէ «կացութիւնը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ իր կառավարութեան» : Մ. Նահանգները որոշեցին 52 նոր օդանաւեր կանձնել Իրանի, Միջերկրական մէջ դիզուած մթերքին :

Ցունաստանի սպայակոյտը զեկոյց մը հրատարակեց որուն համաձայն վերջին 51 օրերու ընթացքին 3227 ապստամբներ զէրի բռնուած, 2900 հոգի սպաննուած են : Դամասկիոնց արք.Հովհաննէս թուղթ մը ուղղելով կղերին, կ'ողջունէ 250 քահանաներ որոնք «մորթուած են սլաւ համակիրներու կողմէ, վայրենի ջարդարարներ որոնց առջեւ կը նահանջեն նոյնիսկ քրիստոնէութեան առաջին հալածիչները » :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Բչ).— Մթերքին 1062 (1200), տոլար 318.80 (404), դուից· ֆրանք 80.10 (101.50) : Նափոլէոն 4800, դուից· ոսկի 4625, սթերլին 5900, տոլար (20) 22.900, ճոյլ ոսկի 661.125 Ֆր· :

«ՓԵՆԻՍԻԼԻՆ»Ը ոչ թէ անգլիացի գիտնական Ֆլեմինկը հնարած է, այլ երեք ռուս գիտնականներ, Պոլոտեանով, Մանաչին եւ Դուխովսկի, կը յայտարարէ Ս. Մխիթեան երիտասարդութեան պաշտօնաթերթը, «Կոմսոմոլսկայա Պրաւդա» : Եւ այսպէս բոլոր գիւտերը :

ՌՈՒՍ ԱՂՋԻԿ ՄԸ, Նաթաչա Վրոսքի, 22 տարեկան, ուշաթափ ինկած էր Նիսի եւ Անթիպի միջեւ : Միլիերիական գաւառաբարբառ մը կը խօսի, եւ հազիւ կրցաւ հասկցնել թէ երկու ամիս առաջ մեկնած է Աւստրիայէն, իր սիրահարին հետ, թէ անցեալ ուրբաթ օր ուրիշ երկու անձերու հետ ճաչեցին Մոնթէ Քարլոյի մէջ, թէ ճաչէն վերջ Քան մեկնեցան : «Ճամբան երեք ուղեկից – ներս յանկարծ իմ վրայ յարձակելով, գողցան կարեւոր փաստաթուղթեր» : Քննութիւնները կը չարունակուին :

ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿ ՀԱՑՐԱՊԵՏԵԱՆ նոր յաղթանակ մը չահեցաւ Մարտ 11ի իրիկունը Ring Delbor-ի սրահին մէջ : Իր մրցակիցն էր Louis Marchandise, զոր ֆրանսական թերթերը վտանգաւոր մրցակից մը կը համարէին :

Սրահին մէկ չորրորդը լեցուած էր հայ երկսեռ երիտասարդութեամբ, որ եկած էին Փարիզի չորս կողմերէն, քաջալերելու համար հայ մարզիկը : Շոնդալից ծափերու մէջ Հայրապետեան դրաւեց իր անկիւնը : Առաջին չրջանը (բաունտ) անցաւ գրեթէ հաւասար, երկրորդ չրջանի կէսին, Հայրապետեան «քոօչ»ով մը գետին տապալեց իր հակառակորդը : Իրաւարարը 10 համրեց, բայց ի զուր, Հայրապետեան չահեցաւ K. O. ընելով : Ներկաները համակրանքով կը խօսէին Հայրապետեանի մասին, եւ կ'ըսէին որ եթէ այսպէս չարունակէ իր յաղթանակները, կրնայ միջազգային ախոյեան մը դառնալ : Հայ կռիւամարտը 23 տարեկան երիտասարդ մըն է : Նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք :— Մ. ՑԱԿՈԲ

ԱՊՐԻԼ 8ԻՆ

Կը վերջանայ ՑԱՌԱՋի վերհրատարակման չորրորդ տարին : Հինգերորդ չրջանը վերսկսելէ առաջ, կը խնդրուի ԱՆՑԱՊԱՂ ՓԱԿԵԼ ԲՈԼՈՐ ՀԻՆ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ :

Մեզի համար եւս հաճելի չէ դադրեցնել պարտադասպաշ ըղլալու, մանաւանդ իրենց սնեցեալ սակաւ ծանր պայմաններ թոյլ չեն տար անվերջ չարունակել այդ կարդիրատժանորդագրութիւնները :

Այս առթիւ կը յիշեցնենք թէ 1947—1948 ապրիլի բաժնեգինը Ֆրանսայի համար 1200 էր, իսկ արտասահմանինը 2000 ֆրանք :

1948 Հոկտեմբերէն բաժանորդագրութիւնը բարձրացած է Ֆրանսայի համար տարեկան 1500 ֆրանքի, վեցամսեայ 800 ֆրանքի : Արտասահմանի 2500 ֆրանք, վեցամսեայ 1250 ֆրանք, կամ տասը տոլար (3 անգլիական) :

Վճարել հին պարտքը եւ փութացնել նոր բաժնեգինները :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Փարիզի մանկաճուղի Ազգրոնեան խումբի կողմէ, կիրակի 20 Մարտ, ժամը 3.30ին Société de Bienfaisance-ի սրահին մէջ, 44 rue de Rennes, métro St. Germain des Prés:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Երգչախումբ պար մանակցութեամբ կարօ Սարեանի նուագախումբին : Գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ :

INSTITUT ARMENIEN-Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

NUIT DE LA VOILETTE

Շաբաթ 19 Մարտին, ժամը 21.30էն մինչեւ առաւօտ, Copacabana-ի չքեղ սրահին մէջ, 168 rue Fbg. St. Honorée, Yoska–Nemeth/Tzigane նուագախումբը :

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, ձեր սեղանները ապահովեցէք առաջուց Պ. Նուպարէն, հեռաձայն Ely. 23 – 66:

Գիշերային հագուստը պարտաւորիչ է :

ՄԱՐՍԷՑԼՑԻՆԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑ�էՔ ՄՕՏ ՕՐԻՆ

Վայելելու Հ. Բ. Ը. Մ. երիտասարդներու պարահանդէսը Hotel Splendid-ի մէջ : Ապրիլ 23ին :

ՄԱՐՍԷՑԻ Հ. Մ. Ը. Մ.-ի տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ միութեան հաւաքատեղին Bar du Globe-ի մէջ, Մարտ 19, չաբաթ երեկոյ ժամը 8ին : Ընտրելու եւ ընտրուելու իրաւունք ունին ամէն անոնք որ վճարած են իրենց 1948—1949 տարեչրջանի ամսականները : Ներկաներուն թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի :

Հայերը իրաւունքով համբաւը ունին աւանդապաշտ ըղլալու, մանաւանդ իրենց սնեցեալ տեսակէտով: Հայերուն Ցրանսա գալէն իվեր, անոնց կարգ մը մասնագիտական սնեցեալներ խրացուցած Ցրանսացիներէ աղ եւ ըղիհանուրացան: Այսպէս է «ՇԻՐԱԿ ՕՂԻ»ն, որ իր խնկատէս յատկութիւնները կը խաղէ տաք արեւով հատուցած խաղողէն: Բայց Հայերու նախասիրութիւնները պէտք չէ որ անտեսել տան Ցրանսացի փափկակերներու երկար տարիներէ իվեր ճաշակած աղուոր բաներ: Անոնց կարգին է «ՌՈՄ»ը, այս երկնանուշ ընկերը, որ մշնչեւնական արեւի երկիրէն կը ներածուի, եւ որ շարաբեղգի բորումեն ստացուելով, շատ հեշտահամ խմիչք մը ըղլալուն չափ ԱԶԴԵՑԻԿ ԱԽՏԱՐԳԵԼԻՉ մըն է՝ կոփփի եւ ցուրտէ յառաջ եկող հիւանդութիւններու դէմ, ինչպէս նաեւ կարկանդակներ եւ անուշեղէններ բորումենտող ցիր մը: Անիսաոն կամ տաք ընկերիներու մէջ, խմեցէք «ՌՈՄ»ը: Բայց բոլոր «ռում»երը չունին այս ընկերիին մասնաւորապէս եղող անհրաժեշտ ամէն առաւելութիւնները: Կը յանձնարարենք փնտռել 48° ՌՈՄ ՄԻԱՄԻՆ, որ իր ամենաբարձր աստիճանին կը միացնէ իր շատ ախորժելի համը եւ բոյրը:

GRANDE DISTILLERIE DU PARC

1, Bd. Onfroy - MARSEILLE Tél. PRado 83.50

Dépôt pour la Région Lyonnaise

Djebrail BAHADOURIAN

13, Rue Marignan - LYON Tél. Moncey 32.10

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑիի կոմիտէին ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Société Savantes-ի մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ «Ահարոնեան» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգչաբթի ժամը 9ին Société Savantes-ի G սրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մ. Ասեան են – թակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չորեքչաբթի իրիկուն ժամը 9ին, տովորական հաւաքատեղին : Պարտադիր ներկայութիւն :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կ'ըհրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փոն տ'Օպուայի բոլոր խումբերու ընկերները, այս կիրակի առաւտու ճամը 9ին, Ա. Վ. Հարոնեան ակումբին մէջ : Ներկայութիւն օրակարգ : Նեղկայանալ անդամատուրներով :

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ ՀԱՑ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, Մարտ 19ին, չաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Au Palais d'Or-ի գեղեցիկ սրահներուն մէջ, 80 La Canebière : Պարահանդէսին հասոյթը հասոյթը հիւանդ եւ չքաւոր հայ գերիներուն :

Տոմսերը ապահովել հետեւեալներէն.— Պ. Տալաքիւիէլեան, 48 rue Puvis de Chavannes, Պ. Սամուէլեան, 126 Ave. des Chartreux, Պ. Պապայեան 8 Chemin de Lamartine (Ս. Անթուան), Պ. Սինանեան, Chaussures, 22 rue de Rome, Պ. Սիրքճեան Chaussures Marlène 94 rue d'Aubagne, Պ. Զէօրէք – ճեան, 17 Cours de Villier:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

21 Մարտ, երկուշաբթի գիշեր, ժամը 8.45ին, THEATRE de la POTINIERE, 7 rue Louis le Grand, (Opéra) : Առաջին բեմադրութիւն, Հայ արուես – տագէտներու կեանքէ ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

4 արար եւ մէկ պատկեր : Կը մասնակցին Տէր եւ Տիկին Ց. Լաթիֆեան, Ա. Գմբէթեան, Ս. Մաքսուտեան, Օր. Ոսկանեան, Վ. Ալթունեան եւ հեղինակը :

Ներկայացման գիշերը տոմսակ չի ծախուիր, ձեր հրաւիրատոմսերը ապահովեցէք այժմէն գիմելով միակ կեդրոնատեղին՝ Imprimerie «Araxes», 46 rue Richer, Tél. PRO. 05–73:

Մ. ՆՈՒՊԱՐ

ԻՐԱՒԱԳԻՏ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

Վկայեալ Փարիզի իրաւագիտական համալսարանէն

Վարձակալութիւն, ընկերակցութեանց կազմութիւն, առեւտրական չէնքերու պայմանագրութիւն, ժառանգական խնդիրներ, արկած եւ ամէն տեսակ տուրքի հարցեր :

Պաշտօնաթուղթերու խմբագրութիւն, անշարժ կալուածներու փոխանցման գործողութիւններ, fonds de commerce Փարիզի թէ գաւառի մէջ, եւ մասնակարարութիւն (gérance), առեւտրական արտօնագրի (régistre de commerce) ձեւակերպութիւն, փոխատուութիւն գրաւի փոխարէն, վարչական ամէն կարգի գործերու հետապնդում, եւն.

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 10—12

ԵՒ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

27, rue des Petites – Ecuries — PARIS (10)

Հեռաձայն՝ PROvence 24–87: Métro: Gare de l'Est — Château d'Eau եւ Cadet :

Chaussures «GIB—ERT»

18 Ave. de Paris Vincennes — Dau. 18.01:

10 % զեղչ անոնց որ կը ներկայացնեն «Ցառաջ»ի այս կտրօնը :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՅՆ

LE BOSPHORE *Մառխոով*

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — դուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆՈՎ պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւնն են:

Ձաբէյ Տնօրէն Գ. ՍՈՒՐԻՆ ՅԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 17 Mars 1949 Հինգշաբթի 17 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5797—Նոր շրջան Թիւ 1208 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՒ ԼՕՍԻՔ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԷՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Վերապահ դիրք մը բռնելով հանդերձ չունգալից լուրերու ամեհօրեայ տեղատարափին հանդէպ, ստիպուած ենք արձանագրել եւ վերլուծումներ փորձել :

Մանաւանդ որ, լրագրական հրատարակու - թեանց պակասը յաճախ կը լրացնեն դիւանագէտները, իրենց խորհրդաւոր չարժումներով եւ երկդիմի խօսքերով :

Ամէն պարագայի մէջ, կը դանուինք բախտորոշ ժամանակաշրջանի մը առջեւ :

Միայն քարոզչական տենդը չէ որ չարաշուք բառեր արտասանել կուտայ, աշխարհասասան պատերազմէ մը երեք - չորս տարի վերջը :

Մարդկութիւնը Թոյլ կը ծծէ ամէն օր, իբրեւ հետեւանք երկու վիթխարի ճակատներու մրցակցութեան :

Մթնոլորտը կը թանձրանայ ոչ միայն քաղաքական դաւերով, այլեւ ընկերային խլրտումնե - րով : Ի սիրտս աշխարհի :

Երբեք այսքան բորբոքած չէին կիրքերը, աչ թէ ձախ հոսանքներուն մէջեւ : Ոչ ալ այսքան մոռհոդութեան մատնուած՝ խաղաղութեան ճարմարիտ բարեկամները :

Ճակատ ճակատի դէմ, դաշինքներու ցանցով մը :

Համախմբում յեղափոխական — բուն բառով՝ բոլշեւիկեան — ուժերու, միացեալ ճակատ կազմելու համար երկիրէ երկիր :

Արտակարգ միջոցներ իւրաքանչիւր երկրի մէջ՝ ներքին ապահովութեան համար :

Եւ, իբրեւ տրամաբանական հետեւանք, զի - նարշաւ, յարաճուն սաստկութեամբ : Միլիառներ եւ միլիոնները, հարեւանէն ետ չմնալու համար : Հոդ չէ թէ աւերակներու վրայ նստած ըլլան :

Լման մէկ տարի է որ Թոյն կը հոսի, Ատլանտեանի դաշինքին պատրաստութեան առթիւ :

Միայն ձեռնարկին յայտարարութիւնը բաւական եղաւ, որպէսզի Մոսկուա եւ իր հաւատարիմները, մասնաճիւղերն ու արբանեակները ազդարարեն թէ յարձակողական պատերազմ կը սարքուի Խ. Միութեան դէմ :

Ապա ուրեմն միացեալ ճակատ՝ «պատերազմի հրձիգներուն դէմ», որոնք միայն Արեւմուտքի մէջ կը գտնուին, եւ երբեք Արեւելքի մէջ, ուր սիրաբար կ'իշխէ Խ. Միութիւնը...

Ատլանտեանի դաշինքը ստորագրուած չէ տակաւին , եւ ահա կը խօսին երկու նոր ծրագիրներու մասին,— Միջերկրականի դաշինք, հատ մըն ալ՝ Խաղաղականի :

Վերջինը կանխահաս կը համարուի տակաւին, բայց առաջինի մասին բացէ ի բաց կը խօսին արդէն : Երբեմն հերքելով, աւելի շատ՝ լրացուցիչ տեղեկութիւններ հաղորդելով կամ ճշդումներ կատարելով :

Երկկ այդ կարգի ըսաբանութիւն մը կը հրատարակէը տեղական թերթ մը :

Համաձայն Հուշինկթընին ստացուած տեղեկութեանց, Ատլանտեանի դաշինքին անմիջապէս պիտի յաջորդէ, մինչեւ 1949ի վերջը, Միջին Արեւելքի դաշինքը, մասնակցութեամբ Իրանի, Թուրքիոյ, արաբական երկիրներու եւ Իսրայէլի :

— «Ամերիկայի դիւանագիտական շրջանակ - ներուն մէջ կը կարծեն թէ հիմա որ Իտալիա կը մասնակցի Ատլանտեանի դաշինքին, Միջին Արեւելքի զինակցութիւնը աւելի տիպողական է եւ օգտակար քան Միջերկրականի դաշինքը, նկատի առնելով խորհրդային ճնշումը Իրանի եւ Թուրքիոյ վրայ : Ատենէ մը ի վեր լուրեր կը հասնին խորհրդային զօրքի չարժումներու մասին, Իրանի հիւսիսային սահմանագլուխին վրայ» :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, «Միջին Արեւելքի պաշտպանութիւնը աւելի կարեւոր է քան արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութիւնը, նկատի առնելով. — 1. Անոր քարիւղի աղբիւրները.— 2. Զինուորական խարիսխներուն մօտաւորութիւնը Խ. Միութեան.— 3. Սուէզի ջրանցքը» :

Արդէն իսկ ահազանգը հնչած է Մոսկուայի մէջ : Նաւատորմի պաշտօնաթերթը , «Կարմիր Տո - միղ», կը դրէ թէ Մ. Նահանգները զօրաւոր նաւակայաններ կը հիմնեն Միջերկրականի երկու ծայրերուն վրայ եւ հիւս. Ափրիկէի մէջ :

— « Թուրքիան պիտի ծառայէ իբրեւ արեւելեան Միջերրականի նաւային ամրոց, Ֆրանքոյի Սպանիան՝ իբրեւ արեւմտեան » :

Ե.

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ՇԱՏ ԲԱՆ ՋՄՆԱՑ ...

Եթէ առեն մըն ալ այսպէս չարունակուի, պիտի կրնանք փառաւորապէս ժառանգել Ալպանացիներուն երբեմնի պատկերազարդ բառը, «քիթաղզըղ» :

Հարցուցէք որեւէ դրամատուի, եւ պիտի լսէք միեւնոյն պատասխանը, տժգոյն եւ բաղամայն.

— Հայերէն դիրք ուզող չկայ ...

Թերթերու մէջ հրատարակուած «Ստացանք»ները եւ «ԼոյսՏեսաւ»ներն ալ չուրի ձայն կուգան :

Որո՞ւն հոգը հատեր է, այդպիսի բաներով զբաղելու համար :

Ճիշդ է որ դիրքերու գիներն ալ հետզհետէ անմատչելի կը դառնան : Մանաւանդ դուբսէն եկածները, որոնց գիները գլխու պտոյտ կը պատճառեն չատերուն, իբրեւ հետեւանք դրամական փոխանակութեանց :

Ե՛ սակայն, եթէ հարիւր քաղաքացիներէ մէկ մէկը դիրք մը գնէր մեր դաղութին մէջ, քիչ մը չունչ պիտի առնէին, հեղինակ թէ հրատարակիչ :

Լսել կ'ուզենք թէ՝ չատ չատերուն համար ոչ թէ նիւթական կարողութեան, այլ կամքի, դիտակցութեան խնդիր է :

Մտէք անոնց տուները, եւ պիտի տեսնէք մամբողջ պատ մը մատենադարան՝ լեցուն ամէն տեսակ լեզուէ դիրքերով : Բոլորն ալ փառակալմ :

Ժամերով փնտռէք՝ մէկ հայերէն դիրք պիտի չդտնէք :

Որքա՜ն ժամանցան մեր ազգային արժանապատուութիւնը, մշակոյթի սէրը եւ մնացեալը...

Վ.Ա.Հէ

ՇԱՀԱՏՈ՞ՒՐՔ ՍՈՒՐԻՈՑ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԷՆ

« Արեւելք »ի մէջ կը կարդանք (23 Փետր.).

Հաւաստի աղբիւրէ կը տեղեկանանք, թէ Հալէպի եմտական տեսչութիւնը որոշած է չահատուրք դանձել բոլոր մասնաւոր եւ օտար վարժարաններու այն ուսուցիչներէն եւ պաշտօնեաներէն (քարտուղար, համարակալ, մնտես. եւայլն), որոնք 50 ս. տակիէն աւելի ամսաթոշակ կը ստանան :

Եմտական Տեսչութիւնը անցնելով դործի, պահանջած է այդ վարժարաններու Հոդաբարձութիւններէն եւ Առաջնորդարաններէն ուսուցիչնե - րու եւ պաշտօնէութեան ամբողջական ցանկը, 7 օր պայմանաժամով :

Այս կարդադրութեան դէմ իր առարկութիւնները ներկայացնելու եւ տուրքի այս որոշումը չնչել տալու նպատակով՝ Թեմիս բարեջան Առաջնորդ Զարեհ եպիսկոպոս, բոլոր հայ վարժարաններու կողմէ դիմում պիտի կատարէ այսօր պատկան իշխանութեանց մօտ :

ՁՕՐ. ՏԷ ԿՈԼ կոչ մը ուղղելով նահանդային ընտրութեանց առթիւ, կ'աղդարարէ թէ «Ֆրանսան վտանգուած է ներսէն թէ դուրսէն», եւ կը յանձնարարէ քուէները տալ իր կազմակերպութեան անդամներուն :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Գերագոյն Խորհուրդը կրճատելով 50—60 նախարարութեանց թիւը , իջեցուցած է 48ի : Այս առթիւ փոխուած են 17 նախարարներ :

ՄԵԾ ՀՐԴԵՀ ՄԸ աւերեց Մ. Նահանգներու զինուորական մեծ կայանը՝ Օքլէնտի մէջ (Քալիֆորնիա) : Վնասը կը հաշուեն մէկ միլիոն տոլար : Ուրիշ հրդեհ մը ծագեցաւ Վիէննայի տօնավաճառին մէջ :

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ յայտարարութեան վերջին պայմանաժամն է Մարտ 31 : Ուշադրութիւն :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ ակադեմականն – տեսեսադէտ Վարկա, որ վերջերս աչքէ ինկած էր, նամակ մը հրատարակելով «Քրաւ - տա»յի մէջ, կը յայտարարէ թէ ինք երբեք հակած չէ արեւմտեան դիտութեան կողմը, թէ հակառակ է Մարչըլի ծրագրին եւն. :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դէր.).— Սթերլին 1062 (1200), տոլար 318.80 (400), զուից. ֆր. 80.10 (100.50) : Նափոլէոն 4700, զուից ոսկի 4500, սթերլին 5825, տոլար (20) 22.300, ձոյլ ոսկի 652.500 ֆրանք :

Բուռն տատարաձիներ Ազգ. ժողովին մէջ

«ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԷ», ԿԸ ՊՈՒԱՆ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐԸ

Ազգ. ժողովը յուզումնալից նիստ մը եւս դումարեց երէքչաբթի օր, երբ Զօր. տը Կոլի կուսակիցներէն Պ. Ռընէ Քափիթան, նախկին նախարար, պարսաւանքի քուէ առաջարկեց կառավարութեան դէմ :

Նոր Սահմանադրութենէն ի վեր առաջին անդամ էր որ կը փորձուէր օրէնքին այս տրամադրութիւնը : Պ. Քափիթանի բանաձեւը բողոք մըն էր կառավարութեան դէմ, որ մերժած էր ընդհանուր վիճաբանութիւն մը Հնդկաչինի մասին, ինչո՞ւ – Զինի հիմնական օրէնքին քուէարկութենէն վերջը :

Փոթորիկը պայթեցաւ երբ համայնավար ներկայացուցիչը, Պ. ժաք Տիւքլո, փորձեց օդտուիլ Սահմանադրութեան ուրիշ մէկ տրամադրութենէն, պահանջելով որ ամէն երեսփոխան խօսի ուղածին չափ : Լման մէկ ժամ խօսեցաւ, սլաքներ արձակելով աջ ու ձախ : Այսպէս, ժիւլ Մոքը (ներքին նախարար) կոչեց «Ֆրանսայի առաջին ոստիկանը » (Փլիք) : Բայց ինքն ալ կոչուեցաւ «Ֆրանսայի առաջին մուժիկը» : Յետոյ ուզեց ապացուցանել թէ կառավարութիւնը պատերազմ կը պատրաստէ :

— « Այո, կառավարութիւնը դէպի անդունդ կ'առաջնորդէ Ֆրանսան, բազմաթախս պատերազմ մը կը մղէ Վիէթ Նամի մէջ (Հնդկաչինի), ուրիշ յարձակողական պատերազմ մը կը պատրաստէ Խ. Միութեան դէմ : Վարչապետին վերջին յայտարարութիւնը կը հաստատէ թէ կառավարութիւնը պատերազմ կ'ուզէ : Տր Կոլի կուսակիցները եւ կառավարութիւնը պատերազմ կ'ուզեն եւ հերկրական քաղաքականութեան կը հետեւին» :

Համայնավարները կը ծափահարէին, իսկ միւսները ուժգնօրէն կը բողոքէին : Շատերը դուրս ելան, քանի մը նախարարներու հետ : Օրուան նախագահը, Պ. Թրոքէր (ընկերվարական), պահանջեց որ համայնավար երեսփոխանը «ետ առնէ իր անարդական արտայայտութիւնները կառավարութեան մասին» : Եւ երկրորդ անգամ ազդարարեց.

— « Եթէ Պ. Տիւքլո կրկնէ իր յայտարարութիւնները, պիտի խնդրեմ ժողովէն որ ետ առնել տայ » :

Մթնոլորտը նորէն փոթորկեցաւ, երբ Տիւքլո ըսաւ.

— « Կ'ուզէք ամերիկացի միլիոնատէրներուն ծախել Ֆրանսացիներու արիւնը» :

Նախագահը նորէն կարդի հրաւիրեց համայնավար երեսփոխանը, որ ճառը վերջացուց, պահանջելով դադրեցնել Հնդկաչինի պատերազմը, եւ թոյլ տալ որ երեսփոխանները խօսին իրենց ուղածին չափ : Ընկերվարականները իրենց կարդին առաջարկեցին վիճաբանութիւնները յետաձգել 1949 Նոյեմբեր 9ին : Այս առաջարկը քուէարկուեցաւ 183ի դէմ 378 ձայնով : Ժողովը 196ի դէմ 402 ձայնով մերժեց Տիւքլոյի միւս առաջարկն ալ — ուղածին չափ խօսիլ : Քափիթանի առաջարկած պարսաւանքի քուէն ալ մերժուեցաւ 228ի դէմ 350 ձայնով :

Վիճաբանութեանց ընթացքին , վարչապետը, Պ. Քէօյ, ուժգնօրէն պաշտպանեց կառավարութեան քաղաքականութիւնը, ձաղկելով համայնավարները եւ զօր. տը Կոլի կուսակիցներուն բռնած դիրքը : Այս վերջիններուն համար բսաւ թէ կառավարութեան վրայ կը յարձակին պարզապէս իրրեւ քաղաքական ռազմախաղ, թէ նոյն իսկ 5 % փոխառութեան դէմ եկան, բայց յուսախաբ եղան : Ցետոյ դառնալով համայնավարներուն, յայտարարեց.

— « Մենք թշնամի ենք պատերազմին, մենք կ'ուզենք դործակցիլ ամէն բանի որ կրնայ զօրացնել խաղաղութիւնը : Ահա թէ ինչու կը մաղթենք պաշտպանութեան դիծ մը, կարելի եղածին չափ հեռու՝ մեր սահմաններէն» :

Պարզելէ վերջ երկրին եմտական եւ տնտեսական վիճակին բարւոքումը, որուն չնորհիւ զօրացած է Ֆրանսայի դիրքը՝ միջազդային բանակցութեանց մէջ, վարչապետը նորէն խօսքն ուղղեց համայնավարներուն.

— « Դուք արդէն փորձեցիք խափանել Ֆրանսայի վերաչինութիւնը, անցեալ Նոյեմբերին, յեղափոխական մեթոտներով : Ձեր խափանարար մեթոտները հիմնուած են արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ նկատումներու վրայ : Ձեղի համար արժէք չունի Ֆրանսայի չահը : Դուք պատրաստ էք դաշնակցելու արշաւողին հետ» :

Ցետոյ միութեան կոչ մը ուղղեց բոլորին, որպէսզի աւելի բարձրանայ Ֆրանսայի վարկը : Ժողովը չերմապէս ծափահարեց վարչապետին յայտարարութիւնները :

★ Վիճաբանութեանց ատեն համայնավար երեսփոխան մը հեգնութեամբ հարցուց թէ ինչ եղան Թորէզի եւ ընկերներուն դէմ ծանուցուած

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆԵՑԻՆ ԱՂԱՍԻ ԽԱՆՋԵԱՆԸ

Հայ ղեկավար կոմունիստների «ազգային» դէմքնախէութեան շրջանն սկսում է հետեւեալ կարգով :

Մոսկուան առանձնայատուկ նշանակութիւն տալով Անդրկովկասին, Ալ. Մեսնիկեանին ազատում է Մոսկուայի կոմիտէի առաջին քարտուղարի պարտականութիւններից եւ ուղարկում Հայաստան :

Նա գալով Հայաստան, փոխարինում է Կասեանի վարչապետութիւնը : Ի հարկէ նա էլ Հայաստանի անկախութեան համար մղուած պայքարը համարում է բոլշեւիկների սեփականութիւն :

Ընդհանրապէս Աչոտ Յովհաննիսեանի եւ Հայկազ Կոստանեանի ղեկավարութեան շրջանում, կոմունիստների ազգային ոգին նոյն թափով չբռնկւում էր. կառավարական խորհրդարանում սկիզբ էին առել տաք վիճաբանութիւններ — Հայաստանի արդիւնաբերութեան եւ գիւղատնտեսութեան զարգացման հարցերի չուրջը :

Վիճաբանութիւններին մասնակցող ճնշող մեծամասնութիւնը գտնում էր, որ իւրաքանչիւր հարցին, Հայաստանը պէտք է մօտենայ իր սպեցիֆիկ (իւրայատուկ) տեսանկիւնով, այսինքն միշտ առաջնութիւնը տալ Հայաստանի սեփական շահերին : Ինչպէս Ա. Յովհաննիսեանը կ'ասէ .—

«Մէկն ինչ Հայաստանի համար » կամ «Հայաստանը — Հայաստանի համար» :

Բայց դժբախտաբար չուտով, Մոսկուայի դրդումով այդ տեսակէտը համարեցին հակառեւեալ եւ որպէս ազգային վարդապետութեան վարակ՝ ջախջախեցին :

Հայկազ Կոստանեանի ղեկավարման շրջանից յետոյ, սպեցիֆիզմը լուծուած է համարւում եւ երեւան է գալիս Աղասի Խանջեանի տալենեան ոգով ներշնչուած շրջանը :

III

Ինչպէս վերեւում նշեցինք, Աղասի Խանջեանը 1921թւի փետրուարեան ապստամբութեան բերումով հեռացաւ Հայաստանից եւ մինչեւ 1928 թիւը մնաց նախ Մոսկուայում եւ այնուհետեւ Լենինգրադում :

Այդ թուերին վերջացնելով Լենինգրադի կարմիր պրոֆիլօրների բարձրագոյն դպրոցը, նշանակւում է Լենինգրադի քաղաքային առաջնորդ կուսակցական կազմակերպութիւնից մէկում, որպէս պրոպագանդայի (քարոզչութեան) բաժնի վարիչ :

Աղասի Խանջեանը, իր ղեկավարից ընդունակութիւնների չնորհիւ, կարճ ժամանակամիջոցում դառնում է Լենինգրադի կուսակցական եւ ոչ կուսակցական լայն խաւերի համակրելին, ինչպէս եւ Քաղբիւրոյի անդամ ու Լենինգրադի կուսակցական կազմակերպութեան «հեղինակաւոր» առաջնորդ Սերգէյ Միրանովիչ Կիրովի սիրելին :

Կիրովի եւ Խանջեանի պաշտօնական եւ ընկերական մօտ յարաբերութիւնների բերումով Խանջեանը ծանօթանում է ազգութեամբ հրեայ Կիրովի քեռու (կնոջ քրոջ) հետ եւ ամուսնանում :

Գնալով այնքան է բարձրանում բոլշեւիկ Աղասու հեղինակութիւնը Կիրովի աչքում, որ նա Քաղբիւրոյի առաջ երաշխաւորելով ասում է .—

«Աղասի Խանջեանի գիտական, հասարակական եւ կազմակերպչական կարողութիւնը թոյլ է տալիս ասելու, որ նրա երիտասարդ լինելը (25 տարեկան) չի խանդարում հանրապետական, մարզային կամ էլ երկրային կոմիտէի պատասխանատու քարտուղար լինելուն» :

Հասան 1927—1928 թւերը : Քաղբիւրոյի դիրքը ճոճուող մազի վրայ էր : Ի վիճակի չլինելով ֆիզիքապէս ոչնչացնելու «տրոցկիստներին» եւ «բուխարինականներին», ստիպուած եղան նրանց հետ վիճաբանութեան բռնուել, «ժամանակ շահել, հաւաքել ուժերը եւ այնուհետեւ անցնել յարձակման» :

Նոյնպէս Հայաստանից լաւ լուրեր չէր լսում Քաղբիւրօն : Իրեն ուժեղ զգացնել էր տալիս, Աչոեանի, այսպէս կոչուած դաշնակցական — տրոցկիստական անլեզալ եւ երբեմն էլ կիսալեզալ երիտասարդական կազմակերպութիւնը :

Հեռաւոր հարաւում, իր ոտքերի տակ ամուր հող ստեղծելու համար, Քաղբիւրոն անհրաժեշտ համարեց, յանձնել Ա. Խանջեանի, իր վստահելիներից ամենակարողին — յանձնարարել երկրի ղեկավարութիւնը :

Այսպիսով Աղասի Խանջեանը, որ 1921 թւին դուրս էր եկել Հայաստանից կոմիսարի պաշտօնով, 1928 թւին մտաւ երեւան Հայաստանի կոմունիստական (բ) կուսակցութեան կենտրոնական կոմիտէի երկրորդ քարտուղարի պաշտօնով :

Աղասի Խանջեանին դիմահատելիս է եղել նաեւ Մոսկուան : Նա յաճախ է կուսակցական պատասխանատու ղեկավարների խորհրդակցութիւններում ու համագումարներում մատնացոյց արել Աղասի Խանջեանին, ասելով .—

« Հանրապետութեան քարտուղարների մէջ, որոնք դեռ ամենաերիտասարդն է, բայց նրանից պէտք է օրինակ վերցնել, տեսէք թէ ինչպէս է նա ղեկավարում Հայաստանը» :

Բոլշեւիզմի դէմ մղուած վճռական պայքարում Աղասին ճանաչուել եւ բարձրացուել է, որպէս ամենաանձնուրաց ու հաւատացեալ բոլշեւիկի :

Այժմ տեսնենք, թէ Հայաստան գալուց յետոյ ինչպէ՞ս է իրեն նեղկայացնում նա :

IV

Աղասի Խանջեանը 1928 թւից մինչեւ 1930 թիւը կատարեց Հայաստանի կ(բ)կ·ի բ. քարտուղարի պարտականութիւնը : Ինչպէս Լենինգրադում նոյնպէս եւ Հայաստանում, երկու տարւայ ընթացքում կուսակցական լայն շրջանում ստեղծած մեծ համակրանքի չնորհիւ, 1930 թւին նա բարձրացաւ Հայաստանի կ(բ)կ դէմքաւոր քարտուղարի աստիճանին :

Հայկազ Կոստանեանը իր դիրքը զիջելով Աղասի Խանջեանին, անշուշտ ընդունելով նրա արժանիքները, ասեց .—

« Հայաստանում, մեր Աղատան պէտք է լայն հրապարակ տալ, ինչպէս երեւում է նա շատ բան է խոստանում» :

Այսպիսով 1930 թւից սկիզբ է առնում Աղասի Խանջեանի ղեկավարութեան շրջանը :

Աղասին, դէմքաւոր քարտուղարութեան առաջին իսկ շրջանից ձեռնամուխ եղաւ Հայաստանի մշակութային, շինարարութեան եւ տնտեսական հարցերին :

Ց. Օշականի դիշատակին

Իր դառնաղէտ մահուան տարելիցին էր փետր. 17ը : Արժանաւորները միշտ ալ գիտեն իրար յարդել : Ու քանի մը սրտցաւ, գիտակից անձնաւորութիւններ անոր արդէն յաւերժացած յիշատակը յարգելու համար, Մարտ 12ին ոգեհանդէսի հրաւիրած էին ժողովուրդը :

Ու հոծ բազմութիւն մը պատասխանած էր իր ներկայութեամբ, իր հայրենակիցները. ինչպէս ծանօթ մտաւորականներ, քահանաներ, ուսանողներ եւ «խռնարհներ», բայց··· ոչ Միութիւններ : Որովհետեւ Միութիւնները մեր օրերուն զարգացեղերու վերածուած՝ երեւակայական կարկանդակ մը պղծելու կը ծառայեն :

Իր մեռնելէն ի վեր ամբողջ տարի մը անցաւ եւ Փարիզի մեր զաղութը իր պարտականութիւնը կատարեց հոգեհանդիստով մը, ու հիմա եկած է անոր սուգը ոտնելու :

Հայութեան արժանաւոր այս զաւակին հանդէպ ոչ մէկ չարժուում եղաւ բացի «Արեւմուտք» լսարանի մէջ Պարսամեանի կատարած դասախոսութենէն :

Մինչեւհոս անոր մահէն իսկ կրնայինք դասեր առնել մեր ուղեգիծի բնորոշման համար :

Եւ կը սիրենք յուսալ թէ պիտի ստեղծուին համապատասխան դրծօներ Օշականի կեանքն ու արժէքը ծանօթացնելու, փոխանցելու համար յաջորդական սերունդին : Աւելի լաւ է ուշ քան երբեք, եւ ինչ որ բարի է լաւ է :

Սրահին մէջ ժժդոյն ու մելամաղձիկ տխրութիւն մը կը սաւառնէր Օշականի յիշատակին առջեւ : Անոր ինքնատիպ դիմագիծով մեծադիր լուսանկարը, գետեղուած էր բեմին ճակատը ու կարծես ան իր շրջանակէն դուրս թռած՝ կը դիտէր մեզ իր անուշ ու խորհրդաւոր ժպիտովը բարեհամբոյր, կը դիտէր վանդակուած բազէի մը պէս իր սուրացող ճախրանքին զրկուած, ու կը ջանար հասկնալ կարծես, երբ օրուան նախագահը, Պ. Զօպանեան՝ դոփքը կը հիւսէր իր արժէքներուն : Խոստովանութիւն մը պատմութեան առջեւ : Բացատական թութախկներ զղջացին, անշուշտ, իրենց չհատուցակութեանց համար, թէեւ վախկոտներու յատուկ կասկածամտութեամբ լսեցին, երբ Երեւան իր տեսակէտը պարզեց առիթով մը, Օշականը կոչելով հանճարեղ գրագէտ եւ մեծ ուսուցիչ : Ուրիշ կերպ ալ չէր կրնար ըլլալ· կարելի չէ արեւը պահել կիթոցի տակ :

Այսպէս, երբ մենք եկած ենք այսօր սգալու անոր կորուստը, աներկրայ հաւատքն ունինք անոր վաւերական մեծութեան եւ մեր սրտէն էր որ խօսեցաւ Զօպանեան : Կրկնենք իրեն հետ·

— « Օշական հեռացաւ մեզմէ երբ դեռ ի վիճակի էր շարունակելու իր սկսած դործը , եւ ինչ գործ , բազմապիսի եւ արժէքաւոր : Արդարեւ Օշական ոչ միայն բացառիկ քննադատ մըն էր, այլեւ բանաստեղծ էր, դրագէտ, եւ թատերագիր, մեծ կարողութեամբ նետուած արուեստի այս բոլոր ճիւղերուն մէջ, բուռն ու կրքոտ ,(հոս տեղն է ըսել թէ՝ կիրք բառը բերնէ բերան եւ բան ժամանակի սկսած է քաղաքացիութիւն փոխել) :

Օշական եղաւ նոյնպէս, եւ նոյնքան նուիրուած ուսուցիչ, տաղանդաւոր եւ հոգենուէր : Ան իր կեանքին ամբողջ տեւողութեան արտադրեց բազմաթիւ գործեր որոնցմէ չատեր լոյս տեսան, Ոմի նոյնքան ալ լրացածներ, ինչպէս նաեւ կիսաւարտներ , աւա՛ղ··· : Օշական բացառիկ երեւոյթ մըն էր, որուն պէս բոլոր ազգերուն մէջ ալ քիչեր կան : Օշական այդ ընտրեալ սակաւաթիւներէն էր որ անակնկալօրէն հնձուեցաւ մահուան մանդաղէն » :

Այս սեղմ խօսքերը, թարմ ու բուրումնալից մանիշակի, խորհրդածաղիկի փունջերու պէս հանդիսեցան Օշականի մէկ տարուան դամբանին վրայ : Միշանկեալ փունջ մը մնաց առկախ ու խորհրդաւոր, կարապի երգի պէս տխուր դոյնե – րով, ու մարդահասկ արցունքի պէս ցոլարձակ, խռնկի բուրումով պարուրուած, երբ ան վերջացուց ըսելով·

— « Այնքան ցաւալի պիտի չըլլար եթէ մեռնողը իր գործը աւարտած ու կողմնացոյցի սլաքը այլեւս կանգ առած ըլլար իր վախճանին, սակայն անհանդուրժելի է բեղնաւոր իրականութիւնները հողին յանձնելը ···» :

Անշուշտ այդ ըսել կ'ուզէին ծափահարել փոքաղ ունկնդիրները, երբ նախագահը մեղմիկ ու հայրական լեզուամբանքով ըսաւ.— Սպասելին չէ ծափահարել :

Բեմին կառավարիչն էր ուսանող Արծիւ Ու – լուպեկեան որ իր դերը կատարեց յաջողութեամբ : Կը յուսանք թէ յաջորդ տարելիցի մը տօնակատարութեան ատեր իրենք ուսանողները պիտի ըլլան, անցնելով ընկերային զանազան հարցերու ղեկավարութեան ղլուխը :

Հետզհետէ բեմ եկան .— Նշան Սերգոյեան, իր խառն երգչախումբին հետ, երգերով Կոմիտասէն «Սուրբ սուրբ», «Տէր ողորմեա» եւ իր հեղինակութիւնը՝ «Գեղահրաչ ծաղիկ», եւն· : Յուսերը երգեց երկիւղածօրէն, խոր տպաւորութիւն ձգե – լով : Յուսերին անդամ – անդամուհիները դիտակցութիւն ունէին իրենց դերին, եւ ներդաշնակ ամբողջութիւն մը կը կազմէին իրենց փորձ ղեկավարին հետ :

Տիկին Ա. Գեւոնեան երբ սկսաւ երգել Կոմիտասի «Մաճկալ»ը, կարծես Մեղրագետի սահանքին մրմունջները, եւ անոր խոնթերուն դարնուած կոհակներուն բողոքները կը լսէինք : Իսկ երբ Մեսրոպեանի ձայնագրած «Մանի»ները կ'երգէր, եվրոպական ալիքներուն մէջ գետամոյն ողբերու հառաչանքները կ'ալեկոծէին մեր հոգիները : Մեր ճակատագրական լաճահառաչ երգերու տոհմիկ թարգմանն է ան, մերթ պարզունակ ու դրաւիչ, երբեմն բողոքախառն ու վշտահար կամ ողբերասրտու :

Դերասան Ա. Գալէնեան իրրեւ արտասանութիւն կարդաց Օշականի «Սեւեփանոս Սիւնեցիին հատուած մը, դոհար դրաբառով գրուած :

Օրուան բանախօսներէն, Հրաչ Սարգիսեան նախապատրաստ մը վերջ, կարդաց խնամեալ ճառ մը (ՅՄԲ .— Պիտի հրատարակենք առանձին) :

Այս առթիւ յիշելով իր հանդիպումը ողբացեալ դրագէտին հետ, 1937ին, երբ Օշական, ի տես Գոանոական դեղարուեստի հրաշալիքներուն, կ'ըսէր .— «Ո՛ւր էր թէ ըլլայ Հայաստանի մէջ եւ հոն կատարուած մշակոյթի ճիղերուն միանալով աչխատէի, կարենալ հասցնելու համար համաչ – խարհային բարձրութեան ···» :

Ապա հրաւիրեցաւ Տիկին Ա. Սարգիսեան արտասանելու Օշականի «Լացողները», որուն արպատրութեան տակ վահէ Օշականը ինչպէս ունկնդիրները հաղիւ կը դսպէին իրենց յուզումը :

Երկրորդ բանախօսն էր Պ Մ. Գույումճեան , — « Օշականութիւնը մեր դրականութեան ճի-

---

Գնալով, Աղասին դարձաւ այն խոշորագոյն հեղինակութիւնը, որի չուրջը աստիճանաբար համախմբուեցին, այսպէս կոչուած կուսակցական եւ ամկուսակցական, հին եւ նոր սերունդի դիտական ու հասարակական լաւագոյն եւ կարող ուժերը : Առանց հաշուի առնելու կուսակցականապատականեութիւնը, Հայաստանի բարձրագոյն դպրոցներում կենտրոնացրեց, Խորհրդային Միութեան սահմաններից եւ արտասահմանից հաւաքած ոբակեալ դասախոսների կազմը :

Առանձնապէս , Հայաստանի ամկուսակցական դրողները եւ ընդհանրապէս բոլոր բնագաւառի մասնագէտները մեծ վստահութեամբ էին համագործակցում Աղատու հետ : Դժուար է նշել մի մասնագէտ, որ չկարողանար խոսել նրա հետ, կամ էլ զժգոհէր նրանից :

Հայ մտաւորականութեան վահանը դարձած , նախաձեռնեց 15 հատորանի հանրագիտարանի (էնցիկլոպէդիայի) հրատարակման գործը եւ ամենուրեք խրախուսում էր, թէ պէտք է օգտագործել Հայաստանի Խորհրդայնացման 15րդ տարեդարձը, սեփական ակադեմիա ունենալու համար : Բայց կրեմլը ընդառաջ չգնաց եւ այդ ձեռնարկը վիժուեց իր կազմակերպման օրերին :

Աղասին չէ կարող ազատօրէն խոսել հայ մշակոյթի պատմութեան հետեւողական ուսումնասիրութեան կարեւորութեան մասին, բայց երբեմն անուղղակի յորդորանքներով զգացնել էր տալիս, ասելով . —

(2)

Ս · ՆԱՁԻՐԻ

ՓՈՓՈՒՆ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԳ.

ՊԱՏԱՐԱԳԱՆ ՄԱՀ

Պատարագանքի ժամուն, երբ արդէն սկսեր էինք մատուցանել, մեր ուշադրութիւնը գրաւեց տխուր երեսով մը, որ մեզի կը մօտենար, ուրիշ մը չէր, եթէ ոչ Ֆրէտրիք Ռոպինսոն, որուն հետ ծանօթացած էինք Ֆրանսայի մէջ, եւ որ մեզ հրաւիրած էր իր տունը, երբ Անգլիա երթայինք։ Ռոպինսոն ինծի ներկայացուց իր կինը, որ ինծի համար անծանօթ չէր, քանի որ Ռոպինսոն մեզի շատ անգամ խօսած էր անոր մասին։ Ռոպինսոն ինծի ներկայացուց իր կինը, որ ինծի համար անծանօթ չէր, քանի որ Ռոպինսոն մեզի շատ անգամ խօսած էր անոր մասին։ Ռոպինսոն ինծի ներկայացուց իր կինը, որ ինծի համար անծանօթ չէր, քանի որ Ռոպինսոն մեզի շատ անգամ խօսած էր անոր մասին։

Ռոպինսոն ինծի ներկայացուց իր կինը, որ ինծի համար անծանօթ չէր, քանի որ Ռոպինսոն մեզի շատ անգամ խօսած էր անոր մասին։ Ռոպինսոն ինծի ներկայացուց իր կինը, որ ինծի համար անծանօթ չէր, քանի որ Ռոպինսոն մեզի շատ անգամ խօսած էր անոր մասին։

հետապնդումները : Վարչապետը պատասխանեց թէ կառավարութիւնը կը սպասէ դատական իշխանութեանց քննութեան արդիւնքին :

Թաւադրութի՛ւն ժրթոյի դէմ

ՋԱՐՄԱՆԱԶԱՆ ԶՐՈՑՑՆԵՐ

Պոլսէն կը հեռագրեն մարտ15 թուականով. — *Եւրոպալաբկայէն հասած փախստականներ կը պատմեն թէ կոմինֆորմը կը սաստկացնէ ճնշումը ներքին թէ դուրսէն, տապալելու համար մարէշալ Թիթօն : Կ'ըսուի թէ պուլկարական եւ ռումանական եօթը զօրաբաժիններ համախմբուած են Ալպանիոյ եւ Մակեդոնիոյ սահմաններուն վրայ : Նոյն զրոյցներուն համաձայն, հրոսախումբեր կազմուած են եւ կը պահուին անտառներու մէջ, գործելու համար Թիթոյի դէմ, որուն բանակէն բազմաթիւ զինուորներ դասալիք եղած են : Վերջապէս կ'ըսուի թէ բարձրաստիճան սպաներ փախած են Ալպանիա, ուր Ռուսերը 3000 մարզիչներ ղրկած են, մարզելու համար ալպանական բանակը :*

Մոնթենեկրոյէն հասած զաղթականներ զօրաբաժին մը կազմած են Ալպանացիներու եւ Մակեդոնացիներու հետ, Շքոտրայի մէջ (Ալպանիա), Թ. Միութենէն զէնքեր կը հասնին Ալպանիա եւն. :

Դարձեալ նոյն աղբիւրներուն համաձայն, մարէշալ Թիթօ մաքրած է իր բանակը, հեռացնելով կասկածելի տարրերը : Դուրս ձգուած սպաներուն թիւը կը հաշուին մինչեւ 3000 հոգի : Մարէշալը չորս նոր հրամանատարութիւններ հաստատած է, կեդրոնացնելու համար բանակին ղեկավարութիւնը, ապահովելով սահմանապահներուն պաշտպանութիւնը :

Պոլսոյ դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ դիտել կուտան, այս զրոյցներուն առթիւ, թէ հաւանական չէ որ Թ. Միութիւնը քայլերէ յարուցանէ սպատմբութիւն մը Եւրոպսլաւիոյ մէջ, որ կրնայ յանգիլ քաղաքացիական պատերազմի :

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ի ՀԱՐԿԻՆ ՊԻՏԻ ԱՊՍՏԱՄԲԻՆ.— Պ. Թոյ – լութթի, Իտալիոյ համայնավար առաջնորդը, ճառ մը խօսելով երեսփ. ժողովին մէջ, յայտարարեց թէ ի հարկին ընդհանուր ապստամբութիւն պիտի կազմակերպեն եւ պիտի տապալեն օրուան կարգուսարքը, եթէ կառավարութիւնը մասնակցի Թ.Միութեան դէմ ուղղուած պատերազմին : Եւ ապա դարաբեց որ եթէ երեսփ. ժողովը ընդունի Ատլանտեանի դաշինքը, իրենք պիտի չճանչնան զայն :

ՊԼՑՐՈՒԹԻ մէջ մէկ ամիս բանտարկութեան դատապարտուեցաւ երիտասարդ մը, ցոյց մը սարքած ըլլալով Իրաքի դեսպանատան առջեւ, Պաղտատի կախաղանները դէմ : Վճիռը արձակուած ատեն, ամբաստանեալը աղաղակեց.— « Կեցցէ՛ համայնավարութիւնը : Կեցցէ՛ անկախ Լիբանանը : Ա՛կցի անգլեամերիկեան աշխարհակարութիւնը» : Դատարանը անմիջապէս երկու տարի եւս աւելցուց պատիժը : Երկու երիտասարդ կիներ ալ մէկ ամիս բանտարկութեան դատապարտուած էին, իրենց հետ :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԴԱՇԻՆՔԻՆ մասին խօսելով, Նահալոյ արտաքին նախարարը, կոմս Սֆորցա, յայտարարեց թէ դաղտնի տրամադրութիւններ չի պարունակեր : — Հինգ պետութիւններ արտարին, ելմտական եւ պատերազմական նախարարներ վերջացուցին իրենց խորհրդակցութիւնները Լոնտոնի մէջ : Պաշտնական զեկոյցը որեւէ մանրամասնութիւն չի պարունակեր որուած որոշումներու մասին, գաղտնապահութիւնը չխախտելու համար :

ՔՐԱՎՉԵՆՔՈՑԻ ԴԱՏԻՆ. չարունակութիւնը յետաձգուեցաւ յաջորդ շաբթուան : Երեքշաբթի օր խօսեցան Lettres Françaises-ի երկու պաշտպան փաստաբանները, Մաթթարասս եւ Պրուժէլ, ապացուցանելու համար թէ Քրավչենքօ չէ «Ազգատութիւնն ընտրեցի» գրքին հեղինակը, այլ երկու Ամերիկացիներ, որոնց օգնած են խումբ մը ռուս տարագիրներ : (Այս առթիւ առաջինը յիշեց նաեւ Կերենսքիի անունը) : «Այս գիրքը կեղծ վաւերագիր մըն է, լեցուն՝ սուտերով, դանցառութիւններով, ընդհանրացումներով» : Բշ. պիտի խօսի չորրորդ (գլխաւոր) փաստաբանը, Պ. Նոռման, որ հիւանդ է : Քրավչենքօ ներկայ չէ եղած վերջին երկու նիստերուն :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան հրամանատարը, զօր. Քլէյ, յայտարարեց թէ անցած է պատժական եւ ժխտական շրջանը եւ այժմ պէտք է ձեռնարկել հինաարար աշխատանքի :

ՏԻԿԻՆ ԼԵՑԼԱ ՊԷՏՐԽԱՆԻ

ՊԱՐԻ ԵՐԿՈՑԹՆԵՐԸ

Մարտ 15ին, 22ին եւ 29ին երեքշաբթի դիշերները EDOUARD VII *թատրոնին մէջ :*

ԱՊՐԻԼ 9ԻՆ

Կը վերջանայ ՑԱՌԱՋԻ վերհրատարակման չորրորդ տարին : Հինգերորդ շրջանը վերսկսէ առաջ, կը խնդրուի ԱՆՑԱՊԱՂ ՓԱԿԵԼ ԲՈԼՈՐ ՀԻՆ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ :

Մեզի համար եւս հաճելի չէ դադրեցնել պարտազանց բաժանորդներու թերթերը, բայց տնտեսական ծանր պայմանները թոյլ չեն տար անվերջ շարունակել այդ կարգադրաբաժանորդագրութիւնները :

Այս առթիւ կը յիշեցնենք թէ 1947—1948 տարիի բաժնեգինը Ֆրանսայի համար 1200 էր, իսկ արտասահմանինը 2000 ֆրանք :

1948 Հոկտեմբերէն բաժանորդագրութիւնը բարձրացած է Ֆրանսայի համար տարեկան 1500 ֆրանքի, վեցամսեայ 800 ֆրանքի : Արտասահման 2500 ֆրանք, վեցամսեայ 1250 ֆրանք, կամ տասը տոլար (3 անգլիական) :

Վճարել հին պարտքը եւ փութացնել նոր բաժնեգինները : ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղի Ահրոնեան խումբի կողմէ, Կիրակի 20 Մարտ, ժամը 3.30ին Sociétés de Bienfaisance-ի *սրահին մէջ*, 44 rue de Rennes, métro St. Germain des Prés:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Եւրոպական պարբ մասնակցութեամբ կարօ Սարեանի նուագախումբին : Գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ :

Երգչախումբ (Ա. Պարթեւեան), երգ, արտասանութիւն, պար : Առաջին անգամ պիտի լսենք Պ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՄԱՄԱՄԵԱՆԸ, Պոլսոյ Ս. Թադեւոր եկեղեցւոյ երգչախումբէն :

INSTITUT ARMENIEN-Ի
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՑԹ
NUIT DE LA VOILETTE

Շաբաթ 19 Մարտին, ժամը 21.30էն մինչեւ առաւօտ, Copacabana-ի *ճեղ սրահին մէջ*, 168 rue Fbg. St. Honorée, Yoska–Nemeth/Tzigane *նուագախումբը :*

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, ձեր տեղաննները ապահովեցէք առաջուց Պ. Նուպարէն, հեռաձայն Ely. 23 – 66:

Դիշերային հագուստը պարտաւորիչ է :

Կովկասեան եւ ցիկան յայտագիր, Զէրքէզ Ա. – լեքսանդր Տիւժինքայի մէջ, Տիւրանօֆ եւ իր կիթառը : Թանիա Մաքսիմովա, Փոլիաքով եւ իր պալալայքան :

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ.— Փարիզի հայ արեւնեերու կազմակերպութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Հայկ Սէրքիսեանէ 1500 ֆրանք :

ԿԻՐԱԿԻ 3 ԱՊՐԻԼ 1949 ԺԱՄԸ 20.45Ին

SALLE D'IÉNA ի մէջ • Métro IÉNA

10. Avenue d'Iéna • PARIS (16e)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

հանրածանօթ դերասան

ՎԱՂԻՆԱԿ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆԻ

25 ամեայ թատր. գործունէութեան ի պատիւ

ԻՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵՆ

ՀԵՔԻԱԹ

ԿԱՄ ԲԱՑՕՒԱՅԻՆ ՎՐԷԺԸ

Տրամաթիքական էթիւս 1 գործողութեամբ

ՃԱԿԱՏԱԳՐԻ

Տրամ 1 արար

ԹՕՆԻ

Ծիծաղաշարժ զաւեշտ 1 արար

Մանրամասնութիւնները յայտագրով

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէին ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Sociétés Savantes-ի *մէջ : Կարեւոր օրակարգ :*

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ «Ահարոնեան» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 9ին Sociétés Savantes-ի G *սրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:*

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փոն տ'Օպնայի բոլոր խումբերու ընկերները, այս կիրակի առտու ճամը 9ին, Ա. Պ.Հարոնեան ակումբին մէջ : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Ներկայանալ անդամատերներով :

Հ. Ց. Դ. Վիլէնի կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, «Օհանեան» ակումբին մէջ :

ԻՍԻԻ Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին Մրիմեան սրահը : Կարեւոր օրակարգ :

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

THEATRE GAITÉE LYRIQUE-Ի ՄԷՋ

9 *ՄԱՅԻՍԻՆ*

Ապահովեցէք ձեր տեղերը Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդականներէն :

«ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՕՐ»Ը ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

22 *Մարտ երեքշաբթի երեկոյ ժամը ճիշդ 9ին, Սինէմա Սիկալի մէջ, Վիրօֆլէյ, Շավիլ – Վէլիզի կայարանին մօտ :* 9 rue Gaston Boissiere:

Կը ներկայացուի հայ վշտի եւ ազատութեան երգչին Ա. Ա.ՀԱՐՈՆԵԱՆի չարժանկարը :

Բանախօսութիւն եւ գեղարուեստական բաժին, Շավիլի եւ Իսիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի միացեալ խումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Պ. Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի :

Հրաւիրատոմսերը ապահովել նախօրօք :

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ

Հայ հասարակութեան ուշադրութեան կը յանձնենք որ Պ. ԺՕԶԻՖ ՏՈՍՏՈՂՐՈՒԵԱՆի ,

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ

Լաւագոյնն է հարմնիքներուն եւ պարահանդէս – ներուն համար : Դիմել անձամբ կամ դրաւոր. — Հասցէն՝ 163 rue Paul Bert, Lyon:

ՀԱՑ-ԲՈՑԺԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Լոյս տեսաւ ՀԱՑ – ԲՈՑԺԻ 97րդ թիւը (Յունուար) : Իսկ փետրուարի թիւը լոյս կը տեսնէ գալ շաբթու : Պիտի ղրկուի 1949 տարուան բաժնեգինը վճարողներուն մէջ : Անոնք որ բաբեկամ են ՀԱՑ – ԲՈՑԺԻ, թող փութացնեն իրենց բաժնեգինը, հաստատելու համար իրենց բաբեկամութիւնը : Այս խիստ կարգադրութիւնը անոր համար, որովհետեւ չենք կրնար աւելորդ ծախքեր ընել : Ամէն մարդ ալ գաղափար մը ունի հարկաւ տնտեսական տագնապին մասին :

Մեր ներկայացուցիչներէն եւս կը խնդրենք, որ մեզի անյապաղ տեղեկացնեն թէ քանի՞ բաժանորդ վճարած են, ըստ այնմ ծրարով ղրկելու համար իրենց : ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ԱԶԳԸ ԼՈՑՍ ՄԱՐԻԼՈՍԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

151 Cours Lafayette, LYON

Ամէն կարգի արեւելեան եւ եւրոպական մաքուր եւ ժամն ուտեստեղէններ եւ պահածոներ : Ահաւասիկ կարգ մը գիներ մեր ըսածը ապացուցանելու համար :

ՊԱՄԻԱ քիլոյոց տուփը 130 *ֆրանք*

ՁԻԹԱՊՏՈՒՂ առաջին կարգի 150 *ֆր. քիլօն :*

Ճերմակ պլղուր մանր եւ խոշոր քիլօն 90 *ֆր.*

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՁԵՂՉ

Lyon *հեռաձայն* Moncey 40–55

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE *Մառխոով*

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — պուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, *բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են :*

Վաճառէ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԲԻՆ ՏԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աՁգլ.

Tél. : GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 18 Mars 1949 Ուրբաթ 18 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5798–Նոր շրջան թիւ 1209 Եմրոգիր՝ Շ. ՄԻՍՍԱՔԵԱՆ Գինն 6 Ֆր.

ՄԵՒ ԽՕՍՔՈՎ

ՄԵ՛ՂՔ ԹՈՒՂԹԻՆ ԵՒ ՄԵԼԱՆԻՆ

Մեր դժբախտ հայրենիքը այնքան հանկարծ է եւ ազատ» որ, անոր վարիչներն ու գրիչները լրենց խօսելիք ճառերուն եւ գրելիք յօդուածներուն նիւթերն անգամ օտարէն կ'առնեն : «Վերջ՛ին» :

Ոչ մէկ ինքնուրոյն գիծ : Ոչ մէկ չող տրամաբանութեան եւ պարկեշտութեան : Նոյնիսկ սովրական քննադատութեանց, բանավէճերու, իրրեւ թէ դաղափարական պայքարներու մէջ :

Նոյն անճոռնի բառերը թխածոյ չարադրութեամբ :

Նոյն յարդը՝ մխեւնոյն մսուրէն :

Նոյն ապերախտ, անպատիւ յանձնառութիւնը,— անուանարկել, վարկաբեկել, սեւցնել Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը : Ամէն գնով :

Տմարդի «ճիհատ» մը որ կը չարունակուի ամենայն տգիտութեամբ, լրբութեամբ եւ յամառութեամբ :

Քրքրեցէք ժամանակակից պատմութիւնը, եւ պիտի չգտնէք այնքան մերկապարանոց ապակառնութիւն՝ ցարական կամ սուլթանական բռնապետութեանց օրով իսկ :

Ահաւասիկ հատ մը եւս, իրրեւ հատընտիր նմոյշ :

Ոմն Ռ. Եսայեանի պատուիրեր են մշակել հետեւեալ նիւթը եւ ղրկել արտասահման, Երեւանի «Կուլտուրական Կապի Ընկերութեան» միջոցաւ :

Ի՞նչքան ալ հրապուրիչ նիւթ, — «Դաշնակցութիւնը ամերիկեան իմպերիալիզմի ծառան է» :

Թէ՛ տուր երեւակայութեանդ եւ թխէ : Տակէ տակ չարէ ռուսերէնէ թարգմանուած, կամ նոյնութեամբ հրամանադրուած բառեր, խօսքեր, «քլիչէ»ներ : Ստորագրէ եւ ղրկէ բոլոր «յառաջդիմական» յարդարանոցներուն, իրրեւ պատրաստ կէր ամբոխին :

Ողորմելին Եսայեան երեք երկարապատում յերիւրանք չարադրած է, ապացուցանելու համար թէ Դաշնակցութիւնը... «Թրքասիրական» քաղաքականութեան կը հետեւի :

Եւ սարէն ձորէն պատմութիւններ կը հիւսէ : Ճաշակեցէք սա մէկը .

—«Թէ որքան ստոր են Դաշնակցական պարագլուխները հակահայկական վարքագիծն ու նրանց ծառայութիւնները Թիւրքական ոչակցիալին՝ խօսում է թէկուզ այն փաստը որ, ինչպէս գրում է «Ամենիըն Տրիբիւն» թերթը, վերջին ժամանակներս իրենց անգլօ-ամերիկեան տէրերի հրամանով «երկու երեք դաշնակցական անգլիական կործանիչով եգիպտոսից փոխադրուած են Թուրքիա, Թիւրքերին օգնելու Սովետական Հայաստանի քարտէզներ պատրաստելու գործում» : Էյ ո՞ւր մնաց Դաշնակցութեան պարագլուխների ճղճղոցը թէ իրենք դէմ են Ամերիկայի «Թրքասիրական» քաղաքականութեան » :

Ընթերցողները թերեւս կը յիշեն այս չոշորթապատումը, որ անցեալ տարի մայիսին լոյս տեսաւ բոլոր «յառաջդիմական» թերթերուն մէջ : (Մէկն ալ՝ «Ամենիըն Տրիբիւն» կոչուած քուրջը, որ կը հրատարակուի Մ. Նահանգներուն մէջ) :

Շոշորթապատումը կ'ըսէր թէ անգլիական չոգենաւ մը եգիպտոսէն Անգարա տարած է Դրօն, Գ. Իփէքճեանը եւ ուրիշ ծանօթ Դաշնակցական մը»... Մնացեալը կարդացիք վերը :

Լուրը բերնէ բերան եւ թերթէ թերթ փոխադրուելով, այն աստիճան ճոխացեր է որ, հասարակ չոգենաւն ալ դարձեր է «կործանիչ», այս-ինքն «Թորփիլահալած» (destroyer)...

Ուշած հասն անգամ պիտի խնդար այս բոշայական առասպելին վրայ :

Եւ սակայն, Երեւանը ինքն ալ հաւատալով իր եւ իր սորուհներուն թոցուցած «բադ»ին, անոր հետ կ'ոստոստէ մօտ մէկ տարիէ ի վեր :

Բադը չատոնց սատկած է, բայց անունը որ կուտ կուտային, վառ կը պահեն անոր յիշատակը : Գրով, ճառով թէ անթելով :

Ահա այս է որ կը կոչուի «Կուլտուրական կապ Արտասահմանի հետ» :

Եւ այս՝ ճիշդ այն պահուն, երբ աշխարհի բոլոր կառավարութիւնները միութեան կոչ կ'ուղղեն, առանց դաւանանքի եւ դասակարգի խորութեան : Երբ տարագիր բազմութիւնները աւետարերներու կարօտով կը տոչորին :

Մե՛ղք մեզանին եւ Թուղթին :

Ե.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԻՉ ՄԸ ԹՈՒԱՔԱՆՈՒԹԻՒՆ

— Այս տ՛րքան յոռետես էք դարձեր : Կ'ըսէք, — եթէ միայն հարիւրին մէկը դիրք մը գնէր մեր դաղութին մէջ, քիչ մը չունչ պիտի առնէին հեղինակ թէ հրատարակիչ : Կը մոռնաք որ 70 հազարէն աւելի է մեր համրանքը :

= Թող դկանայա եւ դմանկտիս : Զեղչէ նաեւ անոնք որ կարդալ – դրել չեն դիտեր, կամ նիւթական կարողութիւն չունին, կամ կը կարծեն թէ լրենց ճաշակը կ'աւրուի՛, եթէ հայերէն կարդան :

— Անպէտ դիրքեր ալ չատ կան :

= Եթէ պիտանին քաջալերուի, անպիտանը ինքնին կը փոշիանայ :

— Անշուշտ փարիզի մէջ հրատարակուած դիրքերը ուրիշ դաղութներ ալ կր ղրկեն :

= Այո, տասը – քսան հատ : Ինչպէս անունք ալ, փոխադարձաբար : Իւրաքանչիւր տեղի մէջ սպառածն է որ արժէք ունի : Եթէ Ամերիկայի 150.000նոց դաղութին մէջ ալ հարիւրին մէկ հաշուէք եւ արժէքաւոր դիրք մը 1500 օրինակ ծախուի, «Թամդարա» պիտի պարեն, հեղինակ թէ հրատարակիչ :

— Ձար մը պէտք է դտնել, գիները մատչելի դարձնելու համար :

= Այդ ճարը դտնելու համար, նախ պէտք է պատյտ մը կատարել տպարաններու եւ դրատուներու մէջ : Ամէն հեղինակ, հրատարակիչ եւ դրավաճառ իր դաղտնիքն ունի : Աւելի լաւ է որ իրենք խօսին, եւ մանաւանդ պատմեն թէ ի՛նչպէս կը ծախեն այս կամ այն դիրքը, գտնէ տպադրութեան ծախքը՝ հանելու համար :

— Ես ալ կր կարծեմ թէ որքան լաւն բացուի վարադոյրը, այնքան օդտակար կ'ըլլայ բոլորին համար :

= Վարագոյրը երբ որ բացուի... ՎԱՀԷ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ Պ. ՄԻՒՔԷՐԻ ՀԵՏ

Գաղթ. կեդր. դրասենեակին տնօրէնը, Պ. Բունիաթեան, Մարտ 16ին ժամադրութիւն մը ուղած էր երեսփոխան Պ. Անտռէ Միւքէրէն, լուսաբանութիւններ խնդրելու համար Ազգ. ժողովին մէջ եղած յայտարարութեանց մասին :

Կ'իմանանք թէ Պ. Միւքէր չատ սիրալիր ընդունելութիւն ընելով, բացատրած է թէ ինք երբեք միտք չունէր վարկաբեկելու Հայերը, չատ լաւ գնահատելով անոնց արժանիքները եւ ծառայութիւնները, թէ լուսաբանութիւններ պիտի տայ իր թերթին՝ Paroles Françaises-ի եւ Ազգ. ժողովինմէջ :

★ Վերջին պահուն Գաղթ. դրասենեակէն ստացանք դեկոյց մը, որ կը հաղորդէ « ընդլայնուած» խորհրդակցական կոմիտէին կազմը :

Պոլսոյ Պատր. տեղապահը

ԿԸ ԿՈՏՐԷ ԿԸ ԹԱՓԷ

Պոլսոյ թերթերը գրած էին թէ խումբ մը վարդապետներ եւ քահանաներ երկու խնդրագիրներ ներկայացուցած են Պատր. տեղապահ Գէորգ արք. Սալանեանի, առաջարկելով եկեղեցական համադումար մը կազմել, քննելու համար կարգ մը կրօնական խնդիրներ :

Պատր. տեղապահը փոխանակ ընթացք տալու այնքան համեստ եւ օրինաւոր պահանջի մը, կախակայած է երկու վարդապետներ եւ երեք քահանաներ : Ահաւասիկ պաշտօնական յայտարարութիւնը» (10 Մարտ).

— « Ի դիտութիւն մեր սիրեցեալ հօտին եւ իմանալու մեր եկեղեցւոյ Քարոզիչներուն, աւադերէցներուն եւ Մատակարար Մարմիններուն, սոյն պաշտօնական յայտարարութեամբ կը յայտնենք թէ՝ հակառակ իր օրինական արդելքին, եկեղեցական Համադումարի պատրուակով՝ նախաձեռնարկ եօթը եկեղեցականներ յետին միտքերով եւ զանազան խաբէութիւններով մոլորեցուցած են կարգ մը քահանայ հայրեր եւ նիստի հրաւիրած զանոնք :

Նկատելով որ եկեղեցական համադումարի մը որոշումն ու հրամանը միմիայն մեր կողմէ կրնայ տրուիլ, ըստ մեր Ազգ. Պատրիարքարանի հիմնական կանոնադրութեանց, ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԵՍ Ա.ՐԳԻԼԱՒ ԵՆՔ օրինական բնոյթէ զուրկ այդ համադումարը : Եւ իրենց հակակարդապահական քայլերուն համար հոգեւոր պաշտօնավարութենէ կախակայած ենք այդ եօթը եկեղեցականներէն հետեւեալները՝ ցնոր տնօրինութիւն.— Հմայեակ Ծ. վրդ. Պախթիյարեան, Զարմայր Ծ. վրդ. Կէ – ղիւրեան, Թումա Ա. քհնյ. Շիկահեր, Աբրահամ Ա. քհնյ. Խաչեան եւ Սերովբէ Ա. քհնյ. Պուրմայեան : Այս վերջինը իր նախատական եւ սպառնական մէկ դրութեան հետեւանքով :

Իսկ յիշեալներուն դործակցող Յոսրով Ծ. վրդ. Մխսքեանի եւ Անանիա քհնյ. Պալեանի կախակայումը յետաձդուած է, իրենց հակակարդապահական ընթացքը նախընթաց չունենալուն համար :

★ Պոլսոյ թերթերը կը դրեն թէ այս որոշումը հեռադրով հաղորդուած է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին, ինչպէս եւ Թուրքիոյ վարչապետին եւ ներքին դործերու նախարարին :

Կարգր եկաւ Միջերկրականի դաշինքին

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱ Կ'ԵՐԹԱՑ

Ատլանտեանի դաշինքը հազիւ վաւերացուած, դիւանադէտներն ու միջազդային մամուլը արդէն կը խօսին Միջերկրականի դաշինքի մասին :

Ահաւասիկ օրուան լուրերը, համաձայն Պոլսէն ամերիկեան դործակալութեանց քաշուած հեռադիրներու (16 Մարտ) .—

Թուրքիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Նէճմէտտին Սատակ, Ուշինկթըն պիտի երթայ, քննելու համար Միջերկրականեան դաշինքի մը ծրադիրը : Այս լուրը չրջեցաւ հրապարակին վրայ, երբ Պ. Սատակ յայտարարեց Ազգ. ժողովին մէջ թէ Թուրքիա կը բանակցի Անգլիոյ եւ Մ. Նահանդներուն հետ, այդպիսի դաշինքի մը մասին : Պաշտօնական աղբիւրները լռութիւն կը պահեն, բայց իրազեկ չրջանակներու մէջ կը հաւատան թէ Պ. Սատակ ճամբայ պիտի ելլէ մօտերս :

Արտաքին նախարարը բացատրեց թէ այսպիսի դաշինք մը անհրաժեշտ է այն կենսական կէտերն վրայ ուր իրարու կը հանդիպին Եւրոպան եւ Ասիան, բայց աւելցուց թէ առ այժմ որոշումներ տրուած չեն, վասնդի դաշինքին կենդանութեան տրամադրութեանց :

Դաշինքին պայմանները պիտի հրատարակուին այսօր, ուրբաթ, բոլոր դաշնակից պետութեանց մայրաքաղաքներուն մէջ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ֆրանսա վաւերացուց Ատլանտեանի դաշինքը

ԻՏԱԼԻԱ, ՏԱՆԸՄԱՐԿԱ, ԻՍԼԱՆԴԱ ԵՒ ՓՈՐԹՈՒԿԱԼ ԵՒՍ ՀՐԱԻԻՐՈՒԵՑԱՆ

Ֆրանսայի նախարարական խորհուրդը չորեքշաբթի օր վաւերացուց Ատլանտեանի դաշինքին նախադիծը, զոր Լոնտոնէն բերած էին արտաքին դործերու եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարները : Այժմ կը մնայ որ Ազգ. ժողովը եւ Հանրապետութեան Խորհուրդն ալ վաւերացնեն զայն, որպէսզի Ֆրանսան օրինապէս կապուած ըլլայ դաշինքին տրամադրութեանց :

Դաշինքին պայմանները պիտի հրատարակուին այսօր, ուրբաթ, բոլոր դաշնակից պետութեանց մայրաքաղաքներուն մէջ :

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆԵՑԻՆ ԱՂԱՍԻ ԽԱՆՁԵԱՆԸ

«Ոմանք այն սխալ կարծիքին են, թէ զբաղուիլ կամ խմանալ իր ազգային պատմութիւնը — դա նացիոնալիզմ է»:

Հանրապետութեան ուսուցչական հարուած – ծայրնիերի խորհրդակցութենան յայտարարեց.

« Ձեզ տեսնելով, ես զգում եմ, որ Հայաստանի ապագայ սերունդները իրենց արժանաւոր հայրերի ուղիով պիտի ընթանան»:

1935 Թ-ին Աղասին զբաղում է Պետական Համալսարանը, մտնում լաբորաններից մէկը, ուր Ներսիկ Ստեփանեանը ուսանողներից ընդունելիս է լինում քաղաքատնտեսութեան առարկայից քննութիւններ: Աղասին մինչեւ վերջը լսելուց յետոյ, ուսանողներից մէկին հարց է տալիս, թէ որտե՞ղ է սովորել «Կապիտալ»ի հեղինակը: Ուսանողը խոհոյն պատասխանում է: Ամէնքսից տալիս է երկրորդ հարցը, թէ որտե՞ղ է ծնուել Տիգրան Մեծը, ուսանողը լռած է: Վերջում նրդղամիտ ժպիտն երեսին, Աղասին յայտարարում է.—

«Մինչեւ որ դուք ձեզ լաւ չճանաչէք, ոչ ուրիշները ձեզ կը ճանաչեն եւ ոչ էլ դուք ուրիշներին »:

Այս օրերին էր, երբ նա անուղղակի ճանապարհներով, արտասահմանից բերել տուեց մեր ժամանակի հայ խոշորագոյն ազգային հերոսի — զօրավար Անդրանիկի սուսերը, հարստացնելով Երեւանի թանգարանը: Եղած այն կարծիքներին, թէ այդ երեւոյթը կարող են ազգայնականութեան վերադրել, Աղասին պատասխանում է.—

«Դա ազգայնականութեան հետ ոչ մի կապ չունի, եթէ մենք հետաքրքրւում ենք ժողովուրդների պատմութեամբ, ապա եւ չենք կարող անտեսել նրա անցեալի քաղաքական եւ մշակութային չարժման մէջ մեծ դեր կատարողների առարկայական վկայութիւններից, որպէս տուեալ ժողովուրդի հարստութիւն: Ինդրեմ կարող էք գնալ Լենինկրատի մօտ զննուող, Պետերգոֆ, Ցարսկոյէ Սելօ (այժմ Պուշկինօ), Գատչինա եւ ցանկացածներիդ չափ տեսնել ռուս թագաւորների, կայսրերի եւ բազմաթիւ այլ զօրավարների կրած զէնքերը, կամ այլ առարկայական յիշատակութիւնները»:

Աղասին դլուխ բերելով, մեր անուանի երաժշտագէտ Կոմիտասի ամբիւնի հանդիսաւոր փոխադրումը եւ թաղումը Երեւանում, այնուհետեւ, ուզեց ձեռնարկել Անդրանիկի ամբիւնի փոխադրութիւնը արտասահմանից, արդարացնելով իր ձեռնարկը հետեւեալ յայտարարութեամբ. —

«Անդրանիկն ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ հայ դիւղացիութեան ազատագրական չարժման առաջնորդ »:

Աղասի Խանջեանը, լաւագոյն մասնագէտներին գրաւելով, իր հետ կապելով ձեռնարկեց անմահ նկրնթաց չինարարութեան գործը Հայաստանում, մեծ մասամբ առանց Կրեմլին յայտնելու եւ միջոցներ խնդրելու :

Համա,խարհային հռչակ վայելող հանդուցեալ ակադեմիկոս Թամանեանը, Հայաստանի եւ Երեւանի չինարարութեան գործում, անհնարադրելի խանդավառութեամբ ու ոդեւորութեամբ , Աղասու ոչ թեւն էր պարձել:

Աղասին ապրում էր մեծ նպատակներով, նա բոլոր միջոցներով առիթ էր որոնում, նոր վայրերում նոր չինարարութիւնների հիմք գնել: Անդամ Կրեմլի առաջ հարց բարձրացրեց, որ իրը թէ, Երեւանը լինելով սահմանամերձ, վտանգաւոր է դառնում Հայաստանի մայրաքաղաքն լինել: Եւ պահանջում է Մոսկուայից, լուծել Ղարաքիլիսայի (այժմ Կիրովական) վերակառուցման հարցը, Հայաստանի մայրաքաղաքն այնտեղ փոխադրելու համար: Բայց Մոսկուան հրաժարուեց, այդքան հսկայ ծախսերից եւ նման մեծ քաղաք (միայն Հայաստանում) կառուցելուց, արդէն իսկ զգալով (կրակն իմ լոշի տակ հաւաքելու) Աղասու նպատակը:

Նոյնպէս յայտնի է, թէ ինչպիսի ոդեւորութեամբ էր սկսել, Երեւան – Աղստաֆա երկաթգծի կառուցման աշխատանքները. թէ ինչպէս իր ամենօրեայ ընկերական այցելութիւններով ոգեւորում աշխատող բանուորներին, երբեմն էլ ժամերով ինքն աշխատում նրանց հետ: Վերջապէս, թէ ինչպիսի ջանքերով յաջողացրեց «Կաուչուկ» գործարանի կառուցումը Երեւանում :

Աղասու ղեկավարութեան այս ժամանակաշրջանում, հայ ժողովուրդը անկարագրելիստրկացուցիչ պայմաններում գտնուելով հանդերձ, սկզբում կասկածանքով վարուելով թշնամու բանակում հաստատացած ուժառայութիւններիփոխառուր պահնների արժանացած մեծդրչեւիկիտիպոս կրող Աղասու հանդէպ, այնուամենայնիւ, վերջիվերջ վստահերի ներկայութիւնը չեզոքացրին Աղասու միջոցով հայ դիւղացիներին եւ մի չարք քաղաքական հոսանքների հանդէպ, գործադրած բռնութիւնները եւ խստութիւնները եւ ժողովուրդը նրան դասեց հայ գործիչների շարքում, ոչ նրան համարեց — մեր օրերի հայրենիքի խոշորագոյն վինարարը :

Աղասին իր գործունէութեան ընթացքով, Աշոտ Յովհաննիսեանի եւ Հայկազ Կոստանեանի համեմատութեամբ աւելի լուսեաց, խորաթափանց եւ գործնարար գտնուեց: Նա ոչ միայն չհետապնդեց Հայաստանի մեղադրուած կոմունիստներին, այլ ներքուստ մինչեւ վերջ լաւ փոխյարաբերութիւններ մէջ գտնուեց նրանց հետ: Դեռ աւելին,— եթէ բարձրադոյն մարմիններից հարկադրում էին Աղասուն, որեւէ գործիչի բանտարկել կամ հեռացնել, նա ամէնքսից կատարում էր եւ տրոչ ժամանակից յետոյ, վարպետօրէն մեղմացնելով նրա գործը, նշանակում մի այլ պատասխանատու աշխատանքի :

Աղասին քաջ ծանօթ լինելով Հայաստանի պայմաններին եւ իւրաքանչիւր գործիչի արժանիքներին, կարողանում էր իւրաքանչիւրին օգտագործել ըստ նրանց կարողութեան :

Ցաջորդեցին 1935—1936 թւերը, բոլշեւիկնեը մեծ աղաղակներով համաժողովրդականացնում էին,Բերիայի, « Անդրկովկասի բոլշեւիկների պատմութեան հարցերի շուրջ » ու ստալինեան նոր սահմանադրութեան նախագիծը :

Բերիայի զեկուցումը, Հայաստանում մեծ դժգոհութիւններ առաջացրին, անգամ կ(բ)կ կենտկոմի անդամներից ոմանք բացարձակապէս հակոյում էին:

« Հեռացրէք Համալսարանի չէնքից այդ լակոտի (Բերիայի) նկարը», այսպէս էր յայտարարում կենտկոմի բիւրոյի անդամ Ներսիկ Ստեփանեանը:

Միւս կողմից , Աղասու Խորհրդային Հայաստանի նոր սահմանադրութիւն մշակող յանձնաժողովի նախագահ նշանակուելով, սկսուեց Հայաստանի բոլոր ամկիւններից յորդող նամակների տեղատարափը, մեծ մասամբ անստորագիր: Պահանջելով իրաւացիօրէն լուծել Հայաստանի սահմանների հարցը, Հայաստանին միացնել, Լեռնային Ղարաբաղը, Ախալքալաքը եւ Նախիջեւանը :

Իսկ Աղասին, ներքուստ հրճւում եւ անուղղակիօրէն քաջալերում էր այդ պահանջը:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻԱՑԷՆ

Մեծ մեր հոգւոյն

ՊԼԻՏՍ.— Խաւուտիկ, պայծառ, արեւահամ երկնակամարի տակ կ'անցնին մեր օրերը, յոյզերով ու յոյսերով: Ահա տարի մը եւս դլուրեցինք, առանց գործնական ելքի մը յանդելու:

Մնացինք հոն ուր որ էինք: Փոքրիկ հոլանտական գաղութին չափ ալ տեղ չունեցանք, իբրեւ սրտցաւ գաղութ:

Մեր տաքուկ եւ կիզիչ արեւր չողարձակ, լռին քաշեց խումբ խումբ, հայրենակիցները Փարիզէն, Մարսէյլէն, Թուլոնէն, Ամերիկայէն, եւայլ տեղերէ : Գրկարաց հիւրասիրութիւն, չերմիկ մթնոլորտ: Նոյնիսկ դանուեցան առեւտրական հոտառութիւն ունեցողներ, երկրի պայմանները ուսումնասիրողներ, առեւտրական կապերհաստատողներ :

Հոգեկան վայելքներ ալ ունեցանք: Ահա քոյր ու եղբայր մը, 16—19 գարունները բոլորած : Հիւր են իրենց մօրեղբօր: Ամէնքս ալ հոգիով ու սրտով խանդավառուեցանք, ոտքի հանելով դուռ, դրացի, օտարները:

Մինչեւ այսօր նախանձ մը կը խռովէ միտքս: Արդեօք իմիններս անոնց կէսին կէսը պիտի կրնան րլալ...

Երկուքն ալ սահուն հայերէն կը խօսին,— պատիւ իրենց ծնողքին: Տեղեակ են հայկական կեանքի ելեւէջներուն: Ջոյրն է որ կը պատասխանէ հարցումներուս.

— « Մենք միայն «Արմենիա» երդչախումբին մէջ ենք, նուագ եւ երդ շատ կը սիրեմ, մեր ղեկավարը շատ համեստ ու հայրենասէր է, երգէն դատ շատ բան կը պարտինք Պ. Վ. Սարդսեանի: Ան թծախնդիր է նոյնիսկ մեր նիստ ու կացին, մեղ կը դաստիարակէ առանց չահախնդրութեան: Նոր Սերունդը դեղեցիկ հաւաքոյթներ կը կազմակերպէ, ուժեղ ու վառվռուն երիտասարդներ են վարիչները, ժողովրդականութիւն ունին, որովհետեւ հայրենասէր են: Բոլորն ալ հայերէն կը խօսին: Իսկ «ժաֆ»ը միեւնոյն բանը չէ, անոնց դեկավարները վերէն կը թռչին, ինքնահաւան են, ամէն բան գիտցողի հովեր կ'առնեն: Ներդաղթի խանդավառութիւնը կարճ տեւեց: Ձեր ճանչցած պարոններէն ոչ մէկը գնաց: Անոնք միայն աղմկելով, քարող կարդալով եւ իրենց դիպած հարստութիւնները ցուցադրելով զբաղած են:

★ Պատերազմէն առաջ մեր գաղութին ալ իր Ազգ. Մխիթարեան ունէր, կառուած Հարաւ. Ֆրանսայի թեմին: Այդ ալ զոհ գնաց անհատական կիրքերու: Ամէն մարդ իր գլխուն ճարը կը նայի: Զիղերը թմրած են: Ոչ մէկ չարժում: Մարսէյլի Ազգ. կեդր. վարչութիւնը իր յարաբերութիւնները կը պահէ չրջաբերականներով, երբեմն ալ քահանայ մը ղրկելով :

Ալժերիոյ հայ գաղութը, հակառակ իր ինքնատահ վիճակին, ունի ներքին հոգեր: Նոր սերունդը կը մեծնայ մեր աչքերուն առջեւ զրկուած ազգային հայեցի կրթութենէ, չրջապատէ, այլեւ իր հարազատներու գործդուրանքէն: Պաղ ջուրի ձայն կուգայ, երբ ցոյց կուտանք այսինչ նամակը մեծ մայրիկէն, հօրեղբայրէն, քեռիէն, հօրաքոյրէն: Իրենց աւելի մօտիկ է, աւելի հարազատ իր դրացի, դպրոցական օտար ընկերը քան հարազատ մը :

Այս տարբական հոգեբուն տակ, շատեր կ'ուզեն Ֆրանսա փոխադրուիլ, մօտենալ իրենց սիրելիներուն, ունենալ չրջանակ, որպէսզի նորահաս սերունդը իր կապր չկտրէ բոլորովին: Կան որ սրտանց կը փափաքին դրկել Փարիզ, Մխիթարեան վարժարան, բայց կէս ճամբան կը մնան, երբ հաչիւ կը նստին: Մէկ հոգի չէ, մէկ տարուան համար չէ, գոհողութիւնը պէտք է ընել բոլորին համար, վայ անոր որ երկու երեք զաւակի տէր է: Եթէ չեմ սխալիր, Մխիթարեան հայրերը անդիր օրէնք մը ունէին, որուն համաձայն եթէ ընտանիք մը մէկէ աւելի զաւակներ ունենայ իրենց հաստատութեան մէջ, որոշ զեղչ մը կը կատարեն: Չեմ դիտեր թէ տակաւին ի զօրո՞ւ է այդ սովորութիւնը :Քանի քանիներ, պիտի օգտուէին եւ փրկուէին, եթէ դիւրութիւններ ընծայուին :

Ուրիշ հոգ մը,— Ունինք երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ, բայց կը պակսին թեկնածուներ : Մնողները չեն հանդուրժեր օտարներու հետ կնքութեիւք ամուսնութեանց : Շատեր թղթակցութեանմէջ են, խորհուրդ կը հարցնեն ապագայ կնոջերուն, նկատի առնելով Ֆրանսայի անտեսական պայմանները: Պատասխանները քաջալերական չեն, ոչ բարոյապէս, ոչ ալ նիւթական տեսակէտով : Միթէ կը պատմէ որ պատերազմէ շատ բան փոխած է մեր տովորական բարքերէն: Ուրիշ մը կը նկարագրէ անտեսական տագնապը Փարիզի, Լիոնի եւ Մարսէյլի մէջ:

Ահա երկուող մը Մարսէյլէն.— Գործերը չատ թոյլ են:Եթէ այսպէս չարունակուի, պիտի ստիպուիմ Պրազիլիա երթալ, եւ կամ Ալժերիա դառնալ: Ի՞նչ խորհուրդ կուտաք»:

★ «Ցառաջ»ի 1947 Մարտ 25—27 համարներուն մէջ լայնօրէն պարզած էի մեր դպրութիւնի կեանքը: Երրորդ մասը կը վերաբերէր ներքին անցուդարձին, ճգնիմ վէճերու: Ճիշդ այդ օրերուն Բարերարականը ներդաղթի հանգանակիչ մարմինէն կը սպանամ նամակ մը որ կը խնդրէր ներդաղթի հանգանակութիւնը կատարել: Միեւնոյն տեն «Ցառաջ»ի խմբագրութիւնը կը տեղեկացնէ թէ թղթակցութեան երրորդ մասը պիտի

Այս բոլորը չէր կարող նկատելի չդառնալ Կրեմլի աչքում: Ստալինը զդաց, որ իր —Խորհրդային հայրենիքի հեռաւոր հարաւում ամուր բռունցք ունենալու յոյսերը չեն արդարանում :Ընդհակառակն, Աղասուն «ազգայնամոլ » ընթացքն այնքան սերտ էր կապել նրան իր (հայ) ժողովուրդի հետ, որ բացայայտ վճռականութեամբ քայլ անել Աղասու հանդէպ, չէր համարձակւում, նկատի ունենալով թէ միջազգային եւ թէ ներքին կարծիքները, իր — Ստալինեան սահմանադրութեան յղացման առաջին օրերին :

Կրեմլին յայտնի էր նաեւ, որ Աղասին մարքսիզմին չատադովելու ուժեղ փորձեր չէր կատարել, չերելով այդ մասին ոչ մի դերք: Իսկ վերջին ժամանակաչրջանում, երբ մի չարք ծախսած դրիչները դիմելով Աղատուն, կամենում էին Դաշնակցութեան դէմ նոր դրչի խաղեր կատարել, նա միշտ էլ պատասխանել է.—

« Այդ բանին կարիք չկայ, մենք աւելի լուրջ խնդիրներ ունենք, որոնց մասին պէտք է դրել» :

Այս բոլորից յետոյ, Կրեմլին մնում էր մի միջոց փնտռել, «հոդատարութեամբ ու խելօքութեամբ» ազատուել այդ վտանգաւոր «բոլշեւիկ»ից:

Եւ ահա, երբ Թիֆլիսում դումարուեց Անդրկովկասեան կուսակցական դեկավարների յատուկ խորհրդակցութիւն, նոր սահմանադրութեան նախագծի մշակման եւ Անդրկովկասեան Ֆեդերացիան բուծարքի ենթարկելու հարցերի շուրջը, Ա. Խանջեանը, անչուչտ կամեցաւ օգտագործել այդ յարմարագոյն առիթը, իր եւ իր ժողովուրդի «իդեալները» (հայկական հողամասերի կցումը Հայաստանին, Անդրկովկասեան Ֆեդերացիայի եւ միութենական եկամուտների համեմատական բաշխումը) իրականութիւն դարձնելու նպատակով :

Հենց այստեղ, ինչպէս ասում են.— «Սատանի մանգաղը քարին առաւ» եւ նա Բերիայի արիւնոտ ձեռքով որոշեց այդ ծանր քարը մէջտեղից վերացնել:

Խորհրդակցութիւնների մէկին ընդմիջման պահին, իր հանդստեան սենեակում (Թիֆլիս) նրան դտան անշնչացած նենգ Ստալինի գնդակից :

Հայ կեանքը Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ մէջ

ՄԱՐ.— Շահէ քահանայ Գալայճեան վերջերս Թրակիա եւ Մակեդոնիա այցելած ըլլալով, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ երբեմնի չէն գաղութներու մասին.—

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻՍ (Տէաէ Ազաճ).— Ներքաղքէն առաջ 7—800 Հայեր համրող այս գաղութէն կը մնան 66 ընտանիք, 175 անձ: Ժամանակին, լաւագոյն առեւտրականները եւ արհեստաւորները Հայեր էին. ներկայիս, մնացողները գրեթէ կալուածատէրեր եւ լաւ արհեստաւորներ են: Ազգային կալուած ըլլալով ունին եկեղեցի մը, դպրոց մը, թաղական խորհուրդի ժողովատեղին եւ երկու խանութներ: Լսարանը, դպրոցը եւ խորհրդարանը գաղթականներ զետեղուած են, իսկ երկու խանութները չատ չնչին դիներով վարձուած: Եկեղեցիի հանդէպ այնքան անտարբեր չեն, որքան ուրիշ տեղեր:

Յունուար 16ի կիրակին, երիտասարդ — երիտասարդուհիներ քառաձայն երգեցողութեամբ մասնակցեցան պատարագին եւ խոստացան որ միշտ փորձեր տիտր ընեն, որպէսզի կարենան աւելի լաւ ընել. Ազգային Մարմինը եռանդով կը հոգայ եկեղեցիին եւ անոր հոգեւոր պաշտօնեային բոլոր կարիքները: Իսկ այս մարմնոյ նիւնը՝ Պ. Յովսէփ Պիւլպիւլեան, հակառակ արհեստաւոր մը ըլլալուն, չատ անդամներ իր գործը ձգելովազգային գործերով կը զբաղի:

ԴՈՄՈՐԻՆԻ (Կիւմիւլճինէ).— Թրքական հին ձեւով քաղաք մըն է: Այստեղ ալ ներգաղթէն առաջ մեծ թիւով Հայեր ունէինք, տեղացի եւ պաղթական. ներկայիս կը մնան 81 ընտանիք, 228 անձ: Ապրուստը աժան է բաղդատմամբ ուրիշ տեղերու: Ունինք հայ առեւտրականներ, ժամագործներ, ոսկերիչներ եւ երկու դեղարաններ: Այս վերջին երկուքը դժբախտաբար երկու ամիս է դոցուած են կառավարութեան հրամանով: Աղքատները չատ քիչ են: Ունին եկեղեցին, դպրոցը, ակումբի չէնքը, յարակից տուներ եւ մի քանի խանութներ, ինչպէս նաեւ մարզադաշին մը: Դպրոցը, Ակումբը եւ տուները գաղթականներով լեցուն են, իսկ մարզադաշինը եւ խանութները վարձուած են: Եկեղեցապատկան քահանային տունն ալ գաղթական գրուած է: Յարդ իմ ութաղ. մարմնոյ դիմումները արդիւնք չեն առած: Թող ներուի ինձի ըսել որ՝ հոս եկեղեցւոյ հանդէպ անտարբերութիւն կայ. զարմանալի է ասիկա. անկարելի է հասկնալ ասոր պատճառը, քանի որ՝ բազմաթիւ նամակներ գրեցին Առաջնորդարան որպէսզի քահանայ մը զրկէ իրենց: Ցուսալի է՝ որ խոստումներամ եկեղեցի պիտի վազէին, երբ զանգակին ձայնը լսէին. ճիշդ հակառակն է որ կը պատահի: Երբ ծնողները անտարբեր կ'ըլլան եկեղեցիին հանդէպ, նոր սերունդը առաւել եւս կ'ուծանայ իր եկեղեցիին եւ դպրոցին:

ՔՍԱՆԹԻ.— Այս քաղաքն ալ թէեւ թրքական զոյն ունի, սակայն, չատ բարեփոխումներ կրած է. կոկիկ եւ մաքուր չուկայ մը ունի: Ատենին չէնչող այս քաղաքի Հայերէն ներկայիս կը մնան 45 ընտանիք: 120 անձ: Գրեթէ բոլոր Հայերը լաւ առեւտրականներ եւ արհեստաւորներ են: Ազգ. կալուած ըլլալով ունին եկեղեցի մը եւ դպրոց մը: Մաքուր եւ կոկիկ է եկեղեցին: Եռանդամ Ազգ. Մարմնի հովանաւորութեան տակ ունին եկեղեցական մարմին մը, որ կը հոգայ եկեղեցւոյ պէտքերը: Քահանայի համար մասնաւոր սենեակ մը վարձած են եւ հերթով կը հիւրասիրեն քահանան, սեղանակից ընելով իրենց:

ԳԱՎԱԼԱ.— Ներգաղթէն առաջ 1500ի մօտ Հայեր կ'ապրէին այս քաղաքին մէջ. ներկայիս կը մնան 57 ընտանիքներ՝ 200 անձերով, ունինք առեւտրականներ, արհեստաւորներ եւ բանուորներ, ինչպէս նաեւ քիչ թիւով անկարողներ: Եկեղեցասիրութիւնը դժբախտաբար հոս ալ կը պակսի. ասոր պատճառներէն մէկն ալ այն է որ՝ Հայերը ցրուած են քաղաքին մէջ եւ ժամկոչի մը միջոցաւ ըլլալ կը տրուի, երբ քահանան կը ժամանէ: Ազգ. Մարմնի հովանաւորութեան տակ կազմուած է հինգ տիկիններէ բաղկացած եկեղ. Տիկնանց Միութիւն մը, որ կը հոգայ եկեղեցւոյ եւ անոր հոգեւոր պաշտօնեային պէտքերը: Յարգելի Տիկիններ եկեղեցւոյ ատենդատան մէջ պատրաստած են մահճակալ մը քահանային համար եւ ցանկ մը պատրաստելով՝ հերթով կը հիւրասիրեն քահանան, երբ կ'այցելեն իրենց: Աղթենք որ միւս չքջանիներն ալ օրինակ առնեն եւ ունենան նման Միութիւններ:

ԱՆՈՒՑԻՍ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ

Ինչպէս գրած էինք, Մարտ 13ին տեղի ունեցաւ Անայիսի (Տիկին Եւփիմէ Աւետիսեան) գրական եւ հանրային գործունէութեան յոբելեանը, Սորպոնի Ռիշելիէօ թատրոնին մէջ: Ցանձնախումբին նախագահը, Պ. Ա. Զօպանեան ներկա – յացնելով յոբելեարը, յայտարարեց.—

— « Անայիս, մէկն է այն քնքոյշ բանաստեղծուհիներէն որ դիտցաւ իր մասնակցութիւնը բերել Հայկ. Մշակոյթին: Ինչպէս Սիպիլ եւ ուրիշներ, իր ատունն ալ քանդակուած պիտի մնայ մեր գրականութեան երկնակամարին վրայ»:

Պ. Ա. Գէթչեան արտասանեց յոբելեարին քերթուածներէն «Հայաստանին» եւ «Հայ լեզուն»: Օր. Հիւկէթ Աժաէրեան դաշնակի վրայ նուագեց երեք կտորներ:

Տիկին Էլլէն Բիւզանդ այս յոբելեանին առթիւ հպարտութեամբ ողջունեց իզական սեռը, որ այսօր անցեալէն բոլորովին տարբեր, այլ մարդու սէս յծուած է գրական եւ հանրային աշխատանքի: Ցիչեց Սիպիլը, Շուշանիկ Կուրղինեանը: Ասլա իրրեւ կենդանի փաստ չեշտեց Կապոյտ Ծաչը, Կ. Ծաչը եւ Տիկնանց Միութիւնը եւ որոնք հպարտաւոր անդամուհիներով կը ծառայեն ազգին եւ հայրենիքին:

Տիկին Աբշալոյս Սարգիսեան յուզումով արտասանեց Տիկին Անայիսի բանաստեղծութիւնները « Նահատակ զրչեղբայրներուս » եւ « Պզտիկ հաճոյք»: Օր. Վերոնիք Ճիճեան, դաշնակի վրայ նուագեց երկու եւրոպական կտորներ եւ Արամ Ծաչատուրեանի «Poeme»ը:

Ուղերձներ բրին Տիկին Թ. Գառնիկեան, Տիկին Ա. Մարմարեան, Պ. Ս. Քարեան եւ ուրիշներ: Տիկին Մ. Ամմաճեան արտասանեց ինքնագիր բանաստեղծու.թիւն մը նուիրուած յոբելեարին:

Ցետոյ մեր անունան երդչուհին Օր. Հ. Թորոսեան, յաջորդաբար երգեց Թիւկատինցիին «Այո – ր»ը, Ց. Թումանեանի «Ուռին» եւ, Աւ. Իսահակեանի «Սարի Սըրին ձիւն կը տեղայ», դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. Անժէլ Նիզամեանի:

Արտասուդ արք.ի ճառէն վերջ, Պ. Ս. Քարեան կարդաց Տիկին Անայիսի չնորհակալիքը :

ՊԱՐՄԱՆԻ

★ *Երկու խեղճեր որոշեցին փախչիլ ցիմարանոցէն: Հագիւ պարտէզին պատէն վեր մագլցած էին, երբ մէկը ըսաւ.*

— Զըլլար, աչքի կը զարնենք:

— Ինչո՞ւ հարցուց միւսը.

— Պատին միւս կողմը մերկերու յատուկ կայան մը կը տեսնեմ:

—Ա՛յր են թէ կին են մերկութեան սիրահարները :

Առաջին խեղճը.— Դուն ապուշ ես, ի՞նչպէս կրնամ դիտնալ, քանի որ հագուած չեն :

ԴԱՏԱՒՈՐ.— Բացատրէ թէ՝ ինչպէս յաջողեցար վերցնել 300 քիլոնոց դրամարկղը :

ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼ.— Կը ցաւիմ, տէր դատաւոր, չեմ կրնար արհեստս ուրիշներուն սորվեցնել ...

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (121)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ի.

ԿԻՒ ՄԱՆՈՒԷԼ ԿԱՑՍԸՐԸ

Բայց դժբախտաբար չէր պատրաստեր ժողովուրդը, ժամանակ չկար ամէն բան ուշքտեղը եւ լեռները քաշուելու, բայց պէտք էր չարժիլ, ուստիթողուց Տարսոն եւ ամէն տեղ հրամաններ ղըրկեց որ լեռները ամրանան. Մարգըիտ իր զաւակներով հրաման ընդունեց քաշուիլ լեռանց ամրութիւնները. Թոռնիկ միայն խնդրեց Թորոսէն մնալ եւ պաշտպանել Մամեստիան.

Իսկ լինք զօրքով կը հասնէր կը քալելէր ժողովուրդը՝ կը հասկցնէր թէ փոթորիկը կ'անցնի եւ երկար չկրնար տեւել:

Ամառուան մը ժամանակի մէջ մարդ եւ կենդանի Տորոսի լեռները կր ծածկէին՝ երբ Ցոյներուն բանակն այդ դաշտավայրը կը ծածկէր :

Տարսոն՝ Ատանա եւ Անարզաբա քիչ ժամանակի մէջ թշնամիին ձեռք անցան. իսկ Մամեստիա՝ կայսրն ինք ամ՚ամբ պաշարեց, ամեռ մը ուամառ մը աշխատեցաւ մինչեւ որ կրցաւ առնել Թոռնկայ ձեռքէն, որ դիմադրութիւնն երբ անկարելի դառաւ, չուանով պարիսպներէն իջաւ դիշերանց եւ գետին մտնէն երկար տեղ լողալով ազատեցաւ թշնամիին ձեռքէն եւ հասաւ դաւառ Թորոսի խումբերը Սեւ լեռներուն մէջ:

Երբ Թոռնիկը տեսաւ Իշխանը ըսաւ,

— Հա, իրենց վերջին ընելիքն ալ ըրին Ցոյները եւ իրենց դաշնակիցները. ալ թէ որ կ'ուզեն Թող գան զմեզ հոս գտնելու:

Եւ իրօք կայսեր դաշնակիցները կը չատնային .

Լատինները՝ Երուսաղէմի թագաւորէն սկսեալ, որ նոր փեսայ ալ եղած էր կայսեր, Տաճարականներու մեծաւորէն սկսեալ իրենց բոլոր պարոններով, բրէնաներով եւ կոմսերով կր լեցուէին՝ կը խռնէին Ցոյներու կայսեր բանակը, որ Մամեստիա արգունիք ըրած էր իրեն. հոն ահա նոր տեսարան մը վատութեան՝ սիրտ ունեցող ամէն մարդ քամնեցուց. վանդի ի տես ամէնուն՝

« Ներկայացաւ Անտիոքի իշխանն Ռայնալտ վատ եւ խղճալի կերպարանքով վանդի, ոչ միայն Ցոյներուն առջեւ չանցաւոր էր, այլ եւ իր քաղաքացիներուն եւ անոնց պատրիարքին դոր անարգանքով չարչարեր էր, եկեղեցիին սպասները կողպտելու համար, ուստի հիմա անճար եւ անյոյս ձդնաւորի դէմտ հագած, գլխարաց եւ բոպիկ, վիզը չուան ձգած, ինքզինք մահապարտ ճանաչած բոլոր Մամեստիոյ մէջ պտտկէն եռաւ, եկաւ, ինկաւ կայսեր ոտքը՝ մերկ սուր մը մատուցանելով անոր, իրր թէ թոյլ կուտար որ ըստ արժանիքին գլուխը կտրուի. դուռդ մը կրօնաւորներ այ նոյնպէս գլխարաց եւ բոպիկ ծունկի ինկածկայսեր գթութեան կ'ապաւինէին :

Բաւական սեպեց նա այսքան խայտառակութիւնը եւ թողութիւն տուաւ .պահանջելով որ Անտիոքցիները ընդունին յոյն պատրիարք մըն ալ եւ երբ կայսրն ուզէ՝ զրկեն դունդ մը օգնական զօրքերէն »:

Իսկ կայսրը ժողով կ'ընէր զօրականներուն եւ իշխանուներուն որ Թորոսը նուաճեն եւ չուտով՝ վանդի բանակն արդէն նեղն էր կերակուրի համար, կենդանիները սովէն եւ հիւանդութենէ կը հատնէին, ուստի ժամ մը առաջ պէտք էր այս աներեւոյթ ապստամբը նուաճել :

Հոն՝ որոնք որ փորձը առած էին Տորոսի եւ անոր բնակիչներուն դժուարութիւններուն հաս – կըցուցին կայսեր թէ չատ դժուար եւ վտանգաւոր էր այդ լեռներուն մէջ պատերազմիլ արթուն Թշնամիի մը հետ որ իրենց կը սպասէր. եւ թէ ընդհակառակն չատ դիւրին էր հնազանդութեան բերել Թորոսը, երբ բանաւոր եւ պատուաւոր դաշինքներ իրեն առաջարկէին եւ Երուսաղէմի Թագաւորը (Պալտուին Գ.) յանձնառու եղաւ բանակցութեան մտնել Հայոց իշխանին հետ :

Ուստի, Թագաւորը ինք անձամբ եկաւ փնտրելու Թորոսը եւ կայսեր պայմանները կ'առաջարկէր ,որոնց ամէնէն ծանրը անձամբ ներկայանալն էր Մամեստիա հնազանդութեան կայսեր համար, եւանոր փոխարէն կայսրը դինք կ'ընդունէր իրրեւ Իշխան կուսակալ Կիլիկիոյ, միմիայն Անարզաբան պահելով իրեն :

ԾԵՐԵՆՑ

Թերթերը կը գրեն թէ Ֆրանսական կառավարութեան հաւանութիւնը մեծ զոհունակութիւն պատճառեց Անգլիոյ :

Կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ առաջին հինգ զինակիցները թելադրութիւններ ուղղած են ամերիկեան կառավարութեան, դաշինքին զինուորական տրամադրութեանց գործադրութեան մասին :

Այն ութ պետութիւնները որոնք ամիսներէ ի վեր կը բանակցին Ատլանտեանի դաշինքի մասին, պաշտօնապէս հրաւէր ուղղեցին Իտալիոյ, Տանիմարքայի, Իսլանտայի եւ Փորթուգալի, որպէսզի մասնակցին զինակցութեան: Ուշադրութեան մէջ կը կարծեն թէ չորս պետութիւնեերն ալ պիտի հաւանին մասնակցիլ :

Բանակցութիւնները կը շարունակուէին անցեալ Յունիս 8ին իվեր: Իտալիան հրաւիրելու առաջարկին ուժ կուտային Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները, ուշադրութեան յանձնելովանոր բարեկամութիւնը՝ արեւմտեան պետութեանց հանդէպ, ինչպէս եւ ռազմագիտական դիրքը՝ Միջերկրականի մէջ: Անգլիա, Պելժիա, Հոլանտա եւ ասոնց ետեւէն մըն ալ Քանատա կ'առարկէին թէ առ այժմ նպատակայարմար չէ զինակցութիւնը տարածել դէպի հարաւ: Բայց ի վերջոյ տեղի տուին, երբ Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները մերժեցին փոխել իրենց դիրքը: Եթէ Իտալիոյ խորհրդարանը հաւանութիւն յայտնէ մասնակցութեան մասին, Կոմս Սֆորցա Ուշինկթըն պիտի երթայ, ստորագրելու համար դաշինքը:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ՄԱՐՏԱԿՈՉԸ

Ատլանտեանի դաշինքին վաւերացումէն ան-միջապէս վերջը, Ֆրանսայի Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց, որով կը հրաւիրէ բոլոր անդամները եւ սէնտիքաները բողոքել եւ պայքարիլ «նախայարձակման եւ պատերազմի դաշինքին դէմ զոր ստորագրելու կը պատրաստուի»: Զեկոյցը «հանդիսաւորապէս կը յայտարարէ թէ Ֆրանսայի բանուոր դասակարգը երբեք ինքզինքը կապուած պիտի չնկատէ Ատլանտեանի դաշինքին ստորագրութեամբ՝ Ֆրանսական կառավարութեան կողմէ»:

Աչխատանքի Դաշնակցութեան վարիչ մարմինը անդամ մը եւս կը յայտարարէ թէ «անհրաժեշտ է պատրաստել խաղաղութեան համաչխարհային ժողովը, չարժման մէջ դնելով հիմնարկութեանց եւ վարչութեանց բոլոր աչխատաւորները»: Եւ կ'եզրակացնէ.—

« Աչխատաւորները պէտք է յառաջապահը հանդիսանան պատերազմի հրձիգներուն դէմ մղուած պայքարին, յանուն խաղաղութեան: Սէնտիքաները պիտի միանան Խաղաղութեան եւ Ազատութեան մարտիկներուն, բոլոր անհրաժեշտ ճնշումները ի գործ դնելու համար երեսփոխաններ-րուն վրայ, որպէսզի մերժեն վաւերացնել յարձակողական դաշինքը »:

★ *Իտալիոյ մէջ ալ կը չարունակուին բողոքները եւ ցոյցերը, Ատլանտեանի դաշինքին դէմ: Ոստիկանութիւնը երբեմն զնդացիրներ կ'արձակէ օդին մէջ կամ արտասուաբեր կազեր կը դործածէ, ցրուելու համար ցուցարարները, Հռոմի, Միլանոյի եւ ուրիշ կեդրոն քաղաքներու մէջ:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐՈՒՍԱղԷՄի մասին վիճադատար կնքուեցաւ Անդրյորդանանի եւ Իսրայէլի միջեւ, Հոդոսի մէջ: ՄԱԿի միջնորդը միեւնոյն ատեն հաղորդեց թէ կռիւներ չեն պատահած Աքապայի շրջանին մէջ: Իսրայէլի եւ Անգլիոյ զինուորները կը պահեն իրենց դիրքերը :

ՊԵՐԼԻՆի ԿՆՃԻՒՐ լուծելու համար հաչտարար կարգադրութեան մը ձեռնարկած էին հինգ չէզոք պետութիւններ, անցեալ նոյեմբերին, նախաձեռնութեամբ Ապահովութեան խորհուրդին : Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ ձեռնարկը ձախողած է :

ՔՐԱՎԶԵՆՔՈՑի դատին Դշ. օրուան նիստին մէջ, ամբաստանեալ կողմին պաշտպան փաստաբաններէն Պ.Պլումէլ եւս երկար ճառ մը խօսեցաւ, պահանջելով անպարտ արձակել իր փոխանորդեալը՝ Պ. Վումսէր: Այս առթիւ Մորիս Թորէզի պարագան ալ յիչելով, ըսաւ թէ ան դասալիք չէ ինչպէս Քրավչենքօն, թէ անոր խնդիրը չատոնց վակուած է իրաւապէս: Երկուչաբթի կը վերջնայ դատավարութիւնը, իսկ վճիռը պիտի տրուի մէկ, թերեւս երկու չաբաթէն :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դշ).— Սթերլին 1062 (1210), տոլար 318.60 (397), դուլից· Ֆրանք 80.15 (100): Նափոլէոն 4650, դուլից· ոսկի 4475, սթերլին 5675, տոլար (20) 22.200, ճոյլ ոսկի 646.125 Ֆրանք:

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ մըն ալ օդը ցնդեցաւ: Օր· Նաթաչա անունով աղջիկ մը ուչաթափ ինկած էր Նիս-Քան ճամբուն վրայ: Կը կարծէին թէ ոուս է եւ լրտեսուհի: Ստուգուեցաւ որ Ֆրանսացի աղջիկ մըն է, ժիդել Լոռանսի, որ յղի մնացած ըլլալով, ուզեր է վիժեցնել կամ անձնասպան ըլլալ:

ԱՊՐԻԼ 8ԻՆ

Կը վերջնայ ՅԱՒԱՋի վերհրատարակման չորրորդ տարին: Հինգերորդ շրջանը վերսկսելէ առաջ, կը խնդրուի ԱՆՑԱՊԱՂ ՓԱԿԵԼ ԲՈԼՈՐ ՀԻՆ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ :

Այս առթիւ կը յիչեցնենք թէ 1947—1948 ապրիլի բաժնեգինը Ֆրանսայի համար 1200 էր, իսկ արտասահմանինը 2000 Ֆրանք:

1948 Հոկտեմբերէն բաժանորդագրութիւնը բարձրացած է Ֆրանսայի համար տարեկան 1500 Ֆրանքի, վեցամսեայ 800 Ֆրանքի: Արտասահմանի 2500 Ֆրանք, վեցամսեայ 1250 Ֆրանք, կամ տասը տոլար (3 անգլիական):

Վճարել հին պարտքը եւ փութացնել նոր բաժնեգինները :

ՎԱՐՕՒԺԻՒՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Փարիզի մանանճիւղի Ա.համրանեան խումբի կողմէ, կիրակի 20 Մարտ, ժամը 3.30ին Société de Bienfaisanceի սրահին մէջ, 44 rue de Rennes, métro St. Germain des Prés:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Եւրոպական պարմանկութեամբ կարօ Սարեանի նուագախումբին : Գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ :

Երգչախումբ (Ա. ՊԱՐԹԻԵԱՆ), դաշնակ ընկ· ՆԻԶԱՄԵԱՆ, ջութակ ընկերց Ա.ԱԴԱՄԵԱՆ, մեներգ ընկ· Մ. ԱՃԻՄԵԱՆ, արտասանութիւն ընկեր Ժ. ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ, կովկասեան պար Վ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ, խմբական պարեր Նոր Սերունդի Պանէչօ Ֆաչանի խումբին ղեկավարութեամբ Պ. Ս. ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ : Պարերուն նուագով կ'ընկերակցի ընկեր ԲԵՆՕ :

INSTITUT ARMENIENի
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ
NUIT DE LA VOILETTE

Շաբաթ 19 Մարտին, ժամը 21.30էն մինչեւ առաւօտ, Copacabanaի չքեղ սրահին մէջ, 168 rue Fbg. St. Honorée, Yoska–Nemethի Tzigane նուագախումբը:

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, ձեր սեղանները ապահովեցէք առաջուց Պ. Նուպարէն, հեռաձայն Ely. 23 – 66:

Գիչերային հագուստը պարտաւորիչ է :

Կովկասեան եւ գիկան յայտադիր, Զէրքէզ Ա.լեքսանդր Տիժժինքայի մէջ, Տիգրանօֆ եւ իր կնթառը: Թանիա Մաքսիմովա, Փոլիաքով եւ իր պալալայքան:

ՄԱՐՍԷՑԼԷՆ Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Համրակ Երէցեանի, իր զաւկին Օր. Արուսեակի դառնադէտ մահուան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր· կապոյտ Խաչի Փարիզի մանանճիւղը հրապարակաւ չնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք իրենց նուէրներով օժանդակեցին «ԳԹուԹեանՇաբաթ»ին հանդանակութեան արդիւնաւորման :

Նոյնպէս չնորհակալութիւն կը յայտնէ ընկ· Գալազեանի, որ հազար Ֆրանք կը նուիրած է մանանճիւղիս իր ամուսնոյն մահուան տասնհինգերորդ տարելիցին առթիւ :

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ ՀԱՑ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, Մարտ 19ին, չաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մի՛չեւ լոյս, Au Palais d'Orի գեղեցիկ սրահներուն մէջ, 80 La Canebière: Պարահանդէսին հասոյթը հասոյթը հիւանդ եւ չքաւոր հայ գերիներուն :

Տոմսերը ապահովել հետեւեալներէն.— Պ. Տալաքիւիէլեան, 48 rue Puvis de Chavannes, Պ. Սամուէլեան, 126 Ave. des Chartreux, Պ. Պապայեան 8 Chemin de Lamartine (Ս. Անթուան), Պ. Սիւնանեան, Chaussures, 22 rue de Rome, Պ. Սիրէճեան Chaussures Marlène 94 rue d'Aubagne, Պ. Զէօրէք – ճեան, 17 Cours de Villier:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէին ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Sociétés Savantesի մէջ: Կարեւոր օրակարգ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փոն տ'Օպանայի բոլոր խումբերու ընկերները, այս կիրակի առաւու ճամբ 9ին, Ա. Ղահրամանեան ակումբին մէջ: Ներկայութիւնդ անդամատուրներով :

Հ. Ց. Դ. Վիէնի կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, «Օհանեանեան» ակումբին մէջ:

ԻՍԻԻ Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին Խրիմեան սրահը: Կարեւոր օրակարգ :

Ֆր· Կապոյտ Խաչի կողմէ Մարտ 19ին: Կը բեհանուր ժողովը՝ այս երկուչաբթի ժամը 3ին տիկին Գազազեանի բնակարանը 6 rue St. Sulpice, métro Odéon :

ԼԱ ՍԻՈՒԹԱՑԻՆ Կ. Մ. Կուտինացի կը փնտռէ Պազիլեան Թագուրը, որ իբրեւ առեւտրական ներկայանալով բարեմիտ հայրենակիցներու , հասցէ տուած է 14 Place de France, Քազապլանքա (Մարոք): Ունի թրքական անցագիր, կը խօսի Ֆրանսերէն, հայերէն, Թուրքերէն եւ արաբերէն:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ Ս. ԼՒԻՆԻ ՄԷՋ

Ֆր· Կապոյտ Խաչի կողմէ Մարտ 19ին: Կը բեմադրուի՝

ՃԼՆԼՎԻԼՎ տղերդութիւնը (5 արար)
Salle St. Ennemondի մէջ:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Ֆր· Կ. Խաչի Պ. Քայանի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է 850 Ֆր·, փոխան ծաղկեպսակի Պ. Թադէոս Պետրոսեանի մահուան առթիւ, հաւաքուած ընտանիքին բարեկամներուն կողմէ :.

★ *Ս. ԼՒԻՆԻ Ֆր· Կ. Խաչի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է 500 Ֆրանք ընկ· Սեդրակեանէ իր ամուսնոյն ապաքինման առթիւ:*

ՄԱԼԱԶԿԵՐՏԻ Նորատին դիւղէն Մկրտիչ Ա.սատուրեան, 1915 թիւէն յետոյ ապրած Մարսուանու չրջանի Մոլլա Ալի գիւղը, կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Յունան Ասատուրեանը եւ Մոլլա Ալի գիւղացի ընկերը՝ Միհրան Ֆարմանեանը: Տեղեկացնել «Բանբեր»ին, Շեթուէկարա :

ՀԱՑԱԶԳԻ MEDIUM

Mme S. PAREZ

Կը զբաղի աստղագիտութեամբ, ձեռքի գիծերով, Tarots Egyptien եւ Horoscope:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—6

ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՏՕՆ ՕՐԵՐԷ

Կարելի է գրաւոր հարցումներու ալ պատասխանել հայերէն կամ Ֆրանսերէն:

12 Passage Léon, Paris (18) métro Chateau – Rouge

Կատարեալ գաղտնապահութիւն :

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԻԵՑԱԻ

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՆԻՒԹԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՄԸ, ԹԷ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ԹԷ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ, ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ:

- 63 RUE DE MAUBEUGE, PARIS

Métro Poissonniere, Autobus 49, *Հեռ·* TRU. 12—05

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE *Մառխաով*

Հրուչակը — ՀԷԼՎԱՆ — գուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆՈՎ պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, *բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:*

Վաճառէ Տ'նօրէն Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 19 Mars 1949 Շաբաթ 19 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année № 5799—Նոր շրջան Թիւ 1210 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՅՍՓԱՆ ՇՈՒՏ ՑՈԳՆԵՑԱՆՔ

Ցաճախ ուշադրութեան յանձնած ենք ախտաննշան մը, որ հետզհետէ կը ծաւալի, գաղութէ գաղութ: Եւ տարուէ տարի:

Մի եւնոյն ճակատագիրն էր որ ցրուեց մեզ աշխարհի բոլոր ցամաքներուն վրայ:

Խուճապահար բազմութիւններ ափէ ափ նետուեցան, յանձնուելով չորս հովերուն:

Տարիներու տքնութիւններէն եւ տառապանքներէն վերջ, կրցան կազմել նոր բոյներ: Տեղ մը ցանցառ եւ ցիրուցան, այլուր՝ հոծ եւ կեդրոնացեալ:

Ապրուստի հոգին յաջորդեց միւսը,—ինչպէս պահպանել իւրաքանչիւրին դիմագիծը, ազգային ոգին եւ հայրենասիրութիւնը: Մէկ բառով՝ ինքնապաշտպանութիւն:

Այն գաղութները որ զօրաւոր էին իրրեւ համբանք եւ մտաւոր արժէք, յաջողեցան փրկութեան գօտիներ կազմել: Հինը եւ նորը իրար խառնուեցան, ստեղծելով չաղախ մը տոկուն եւ բարեշէն:

Այս տեսակէտէն բախտաւոր եղան մանաւանդ այն գաղութները որոնք ինկած էին Արեւելքի ճամբաներուն վրայ:

Թէեւ ճնշուած՝ տնտեսական հոգերով, անոնք արթուն գտնուեցան, օգտուելու համար միջավայրին ընձեռած դիւրութիւններէն:

Եւ այսօր արդէն բարերար ծաղկաստանի մը վերածուած է Միջին Արեւելքը:

Ինչ որ կը նեղէ, օրինակ, Սուրիա-Լիբանանի մէջ, նիւթական միջոցներու անբաւականութիւնն է: Որքան չատ ըլլան աղբիւրները եւ հոսուն, այնքան աւելի հարուստ վարուցան մը պիտի ունենանք: Բոլոր ճակատներուն վրայ:

Մտաւոր ուժերու համախմբումն ալ՝ տուրիչ առաւելութիւն մը:

Երբ կը չանանք դէպի Արեւելք ուղղել աչքերը, երբեք չենք մոռնար արեւմուտքը:

Այո, միշտ աւելի ուշադիր դէպի Արեւելք: Բայց նաեւ հոգեկան եւ ընկերային սերտ կապեր՝ գաղութէ գաղութ:

Այդ կապերու թուլութիւնն է որ մտահոգութիւն կը պատճառէ մեզի, ինչպէս ամէն իրազեկ եւ սրտցաւ մարդու:

Երէկ թղթակցութիւն մը հրատարակեր էինք Ալժերիայէն: Որքան դառնութիւն, յուսախաբութիւն կը հոսէր տողերու մէջէն:

— « Պատերազմէն առաջ մեր գաղութն ալ ունէր իր Ազգ. Մուրհիւնը: Այդ ալ զոհ գնաց անհասկնալի կիրքերու: Ամէն մարդ իր գլխուն ճարը կը նայի: Ոչ մէկ չարժում :

« ... Գաղութը, հակառակ իր ինքնապահ վիճակին, ունի ներքին հոգեր: Նոր սերունդը կը մեծնայ մեր աչքերուն առջեւ զրկուած ոչ միայն հայերէն կրթութենէն, այլ եւ շրջապատէ եւ իր հարազատներու դուրգուրանքէն» :

Նոյն պատկերը հարեւան Մարոքի մէջ, ուր ափ մը Հայեր իրենք իրենց գլխուն մնացած են, զարմանք պատճառելով ճամբորդի մը:

Մինչդեռ, երկու երկիրներն ալ չատ մը առաւելութիւններ կը ներկայացնեն, ինքնապաշտպանութեան տեսակէտով:

Այսքան չո՞ւտ պիտի յղնէինք, ծովուն մէկ ափէն միւսը :

Ինչո՞ւ Ալժերիայէն հոս գալու մտածին պիտի մտածէին, երբ այնքան պատեհութիւններ կան ազգային բոյներ ստեղծելու :

Երբ մէկ աղդանչանի վրայ հարիւր հազար ֆրանքի դումար մը կը հաւաքեն, քահանայ մը տանելու համար Մարոք, դժուա՞ր է կրկինը ճարել եւ երդչախումբ մը ղրկել: Կամ դոնէ երգի տուսուցիչ մը:

Երկու հայրենի երգեր բաւական են քնացող հները, նոյնիսկ մեռելները արթնցնելու :

Դեռ ուրիշ միջոցներ չեն պակսիր, կը բաւէ որ մէկդի դնենք մեր պատեհանին մէջ կծկուելու եսամոլութիւնը :

Լայն բանանք պատուհանները, քիչ մը աւելի հեռուն տեսնելու համար:

Կարելի չէ ոեւէ համբանք փրկել, օրն ի բուն հառաչելով :

Ափրիկեան ափերուն վրայ ինկած երիտասարդութի՞ւնն ալ թմրեցաւ հրատոչոր արեւէն:

Ե.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ԽՈՒՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐ »

Փոխ կ'առնեմ կոմսի դրքին խորագիրը, քանի մը տող նուիրելու համար իրապէս «Խունարհ հերոսի» մը յիշատակին:

Արդէն այդ դիրքն էր որ առիթ տուաւ յիշելու դինքր-ինք որ երբեք մտքէն չէր անցներ յիշուիլ որեւէ տեղ, որեւէ դիրքի մէջ:

Ընկեր Արամ Յակոբեան մը ունեցած ենք Սոֆիա, Տրապիզոնի: Դժբախտաբար ծանօթ չեմ 1923էն առաջ իր ունեցած յեղափոխական գործունէութեան: Անշուշտ գիտցողներ կան իրենց պարտականութիւնն է ծանօթացնել դինքը մեր նոր սերունդին: Յոյժ տալ մանաւանդ այդ մարմնացեալ «գոհողութիւն»ը, որ համեստ, անշշուկ իր աշխատանքով անհատ դէմք մըն էր մեր ընկերներու չարքին մէջ:

Ցիսունը չատոնց անցած էր երբ 1923ին կը տեսնէինք դինքը Սոֆիա, մեր կուսակցական թերթին խմբագրատունը :

Հոն էր իր տունը, տեղը: Հոն էր որ կը հասնէր թերթին վարչական հոգերուն, պատէ պատ զարնելով ինքզինքը: Կը հասնէր կուսակցական աշխատանքներուն, կը հասնէր ամէն մէկ գաղթականի ընկերոջ պէտքերուն:

Ջեմ կրնար երեւակայել աւելի անվնաս մարդ մը, աւելի անճնուէր ընկեր մը, պարզ, ժուժկալ : Հաշտ բոլորին հետ: Բարեկամ բոլորին :

Ու այս մարդն էր որ հայհոյուն հրէշներ քշեցին ո՛վ դիտէ ո՛ւր...

ՍՕՍԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

1489 ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐ պիտի ընտրուին այս կիրակի եւ Մարտ 27ի կիրակին, նահանգային ժողովներու համար: Քուէարկութեանց պիտի մասնակցին 12 միլիոն քաղաքացիներ: Քաղաքական կուսակցութիւնները լարած են իրենց ուժերը, կարելի եղածին չափ չատ աթոռներ չահելու համար:

ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ արձակման խնդիրն ալ թիճուկի մը վերածուած է: Ֆ. Միւթթիւնը ծանուցագիր մը ուղղած ըլլալով մաս մը գերման գերիներու մասին, որոնք իրրեւ բանուոր կ'աշխատին Ֆրանսայի մէջ, կառավարութիւնը պատասխանեց թէ պատրաստ է միջազգային քննիչ յանձնաժողով մը ընդունելու, պայմանաւ որ Մոսկուան ալ հաւանի քննութիւն կատարել իր երկրին մէջ: Անգլիա եւ Մ. Նահանգները եւս նոր ծանուցագիր մը ղրկեցին Մոսկուա, յիշեցնելով թէ 1947ին տրուած որոշումով չորս պետութիւնները արձակած պիտի ըլլային բոլոր գերիները, 1948 Դեկտ. 31ին: Երեք պետութիւնները արձակած են իրենց գերիները, իսկ Ֆ. Միւթթիւնը չէ կատարած իր խոստումը:

ՀԱՐԻՒՐ ԼԻՏՐ «էօանս» պիտի տրուի իւրաքանչիւր ինքնաչարժի, հինգ ամսուան համար:

ՍԹԱԼԻՆ սրտի հիւանդութենէ կը տառապի եւ երբեք չիկրնար Ուռչինկիքըն երթալ օդանաւով, կ'ըսէ Բուրիս Նիկոլայեւսկի, Մոսկուայի դիւանատան նախկին տնօրէնը որ այժմ արտասահման կը գտնուի: Իր պատմութեան համաձայն, Թէհրանի համաժողովութիւնն ալ կատարեալ տառապանք մը եղած էր: Օդանաւը երկու անգամ վար իջաւ Սթալինկրատի եւ Արմաւիրի մէջ, որպէսզի Սթալին հանդստանայ: Քիչ մնաց ետ պիտի դառնար Յալտայի սահմանագլուխէն, բայց Զըրչիլ եւ Րոզվելթ Թէհրան հասած էին արդէն եւ հարկ եղաւ չարունակել ճամբան: Սթալին այժմ զբաղած է իր յուշերը գրելով :

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ բողոքեց Իտալիոյ հետ կնքուած պայմանագրի մը դէմ, որուն համաձայն 87 հազար իտալացի բանուորներ պիտի գան Ֆրանսա: «Ոչ մէկ բանուոր դուրսէն, յորշափ գործազրկութիւն կը տիրէ Ֆրանսայի մէջ:» (Մօտ հարիւր հազար կը հաշուեն գործազուրկներուն թիւը):

«ՇԱՐՈՒՆԱԿՆԻՔ ՀԻՒԼԷՍԿԱՆ ՌՈՒՄԲ ԱՐ-ՏԱԴՐԵԼ».— Այս պատգամն արձակեց Մ. Նահանգներու նախկին արտաքին նախարարը, Պ. Պըրնզ, մեւնոյն ատեն դիտել տալով թէ Ֆ. Միւթթեան վերջին նախարարական փոփոխութիւնները աւելի բարեկամական ընթացք մը չեն նշանակեր Ամերիկայի հանդէպ :

Ա. Ակահա Մակեդոնիա եւ ուրիշ պատմութիւններ

ՌՈՒՍԵՐԸ ԱԴՐԻԱԿԱ՞Ն ՊԻՏԻ ԻՋՆԵՆ

Միջազգային մամուլը կը չարունակէ չրջանառել գալից տեղեկութիւններ հաղորդել Կոմինֆորմի (Համայնավար Տեղեկատու Դիւան) նոր գործունէութեան մասին, որ ուղղուած է մանաւանդ պէս մառէչալ Թիթոյի դէմ:

Լոնտոնի եւ Փարիզի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ կը հաւատան թէ այս «պաղ պատերազմ»ին նպատակը պիտի ըլլայ Եուկոսլաւիան անջատել Մակեդոնիան եւ զայն վերածել անկախ պետութեան մը որ պիտի կոչուի Մեծն Մակեդոնիա :

Գործնական չարժումներ չեն երեւար տակաւին, եւ քարոզչական շրջան մըն է որ կը բացուի, իրրեւ առաջին քայլ: Անցեալ օր ըսուած կը շրջէր թէ մառէչալ Թիթօ տեսակցութիւններ պիտի ունենայ արեւմտեան պետութեանց ներկայացուցիչներուն հետ, Պրիօնի կղզին: Նոյն շրջանակներուն կարծիքով, Կոմինֆորմն է որ այսպիսի լուրեր կը տարածէ, որպէսզի Թիթօն իրրեւ դաւաճան ներկայացնէ Ֆ. Միւթթեան եւ արեւելեան պետութեանց: Ուրիշ աղբիւրէ մը կը հաղորդեն թէ յաջորդ քայլը կրնայ ըլլալ յարաճուն լուրեր հակաթիթօական գործունէութեան մասին, Եուկոսլաւիոյ մէջ: Այս մթնոլորտին չնորհիւ Ֆ. Միւթթիւնը պիտի կրնայ գաղտնի օդնութիւն հասցնել դժգոհներուն :

Պ. Պեպլէր, Եուկոսլաւիոյ արտաքին նախարարին օդնականը, որ Լոնտոն կը գտնուէր, Աստրիոյ հաշտութեան դաշնագրին առթիւ, մեկնելէ առաջ յայտարարեց թէ կը սպասէ որ Կոմինֆորմին ճնշումը աստիճանայ Թիթոյի կառավարութեան դէմ, յառաջիկայ վեց ամիսներու ընթացքին: Նախապարը մերժեց ըսել թէ ինչ հանդամանք պիտի ունենայ այդ ճնշումը. բայց հակադուց թէ ներկայ տնտեսական ճնշումէն աւելի բան մը պիտի ըլլայ: (Ֆ. Միւթթիւնը եւ իր արբանեակները մեծապէս կրճատած են իրենց առեւտրական գործառնութիւնները Եուկոսլաւիոյ հետ, որպէսզի ծիւրի տնտեսապէս) :

Պ. Պեպլէր եւս այն կարծիքն ունի թէ Ֆ. Միւթթիւնը կը քաջալերէ Մակեդոնիոյ յունական, պուլկարական եւ եուկոսլաւ հատուածներուն միացումը, անկախ պետութիւն մը կազմելու համար:

Եթէ այս ծրագիրը յաջողի, նոր պետութեան մայրաքաղաքը կամ գլխաւոր նաւահանգիստը պիտի ըլլայ Սելանիկը: Ուրեմն Ֆ. Միւթթիւնը պիտի ուզէ իր տիրապետութեան տակ առնել զայն, եգէական իջնելու համար :

Բայց,— դիտել կուտան իրազեկներ — իր դիմացը կանդնած է Ամերիկան, որ երբեք պիտի չհանդուրժէ այդպիսի տիրապետութեան մը: Արդէն իսկ ամերիկեան նաւաթաժին մը կը գտնուի յունական ջուրերուն մէջ: Առջի օր ամերիկացի ծովակալը, Ֆորէսթ Շէրմըն, Լարիսա մեկնեցաւ ընկերակցութեամբ Յունաստանի սպայակոյտին, զօր. Փափագոսի, աչքէ անցընելու համար թեսալիոյ պահակազօրքերը :

Կը մնայ տուրիչ ելք մը՝ Ֆ. Միւթթեան համար: Ադրիականի վրայ կը գտնուի կարեւոր նաւահանգիստ մը, Վալոնա, որ կը պատկանի Ալպանիոյ : Այս վերջինը կարմրելէ ի վեր կը գտնուի Ֆ. Միւթթեան թաթին տակ: Թերթերը գրեցին թէ վերջերս 3000 ռուս մարզիչներ հասած են Ալպանիա, բանակը մարզելու համար:

Արդ, Ալպանիա Պալքաններու ռուսական միջնաբերդն է՝ Պուլկարիայէն բաժնուած է միայն Եուկոսլաւ Մակեդոնիայով: Եթէ այս վերջինը անջատուի Եուկոսլաւիայէն, իր ազատ կամքով — ինչպէս կը տրամադրէ սահմանադրութիւնը —կամ արտաքին դաւադրութեամբ, պիտի իյնայ Ֆ. Միւթթեան տիրապետութեան տակ: Եւ Մոսկուան Ադրիական իջած պիտի ըլլայ Վալոնայի ճամբով:

ԱՒԱՐՏԱ Գ' ԱՊՐԱՍՈՒՄ Է

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՆ, ՌՈՒՄԱՆԻԱՆ ԵՒ ՀՈՒՆԳԱՐԻԱՆ

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին չորեքշաբթի օրուան նիստին մէջ պետական նախարար Պ. Մաք Նիլ ուղղակի ամբաստանեց Պուլկարիան, Ռումանիան եւ Հունգարիան, ըսելով թէ յայտնապէս կը խախտեն հաշտութեան դաշնագիրներու տրամադրութիւնները: Ահա իր խօսքերը.

— «Պուլկարիա եւ Ռումանիա երկուքն ալ բռնադարձած են դաշնագրին զինուորական տրամադրութիւնները, իսկ Հունգարիա կը ծրագրէ աւելցնել իր զինուորական ուժերը, անցնելով դաշնագրին արտօնած չափը: Երեքն ալ խախտած են նաեւ մարդկային իրաւունքներու եւ տնտեսական յանձնառութեանց պայմանները » :

Դաշնագիրներուն ստորագրութեան թուականէն ի վեր անցած են 18 ամիսներ եւ ոչ մէկ պայ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆԵՑԻՆ ԱՂԱՍԻ ԽԱՆՁԵԱՆԸ

V.

Սպանութեան լուրը կայծակի արագութեամբ տարածուեց ամենուր՝ զարմանքի, զայրոյթի եւ ափսոսանքի պոռթկումներու առաջացնելով հայ ու օտար հոծ զանգուածներուն մէջ :

Հայաստանը սեւ հագած, աննկարագրելի օրերը կը ապրէր : Անխտիր, հայ մշակից սկսած մինչեւ գիտնականը, զայրոյթի եւ վրէժի ցասումով լցուած հարց էին տալիս.—

« Ախր Աղասի չէ՞, ինչո՞ւ անզգուշ մնացիր ... Մեր անկախութեան յոյսերը քեզ հետ տարր ... » :

Յանձնախումբի դիակը դեռ գտնուում էր Թիֆլիսում, երբ հայ բանուորը, գիւղացին, մտաւորականը, անգամ մեր հարեւան ու բարեկամ ազգերի ներկայացուցիչները, թողած իրենց պարտադիր եւ անյետաձգելի աշխատանքները, խելագարի նման խմբերով նետուում էին դէպի Թիֆլիս եւ այնտեղից Երեւան :

Տեսնելով ժողովուրդի մեծ խռովքը, նրան հանդստացնելու նպատակով կազմակերպուեցին մեղմացուցիչ զեկուցումներ : Յանձնախմբի սպանութեան իսկական պատճառը քողարկելու նպատակով, մէջտեղ բերուեցին յօրինուած նամակներ, որ իբր թէ Յանձնախումբը, մինչ իր «ինքնասպանութիւնը» երեք նամակ է գրել՝ ուղղուած «մեծ» Stalinին, Բերիային եւ իր կնոջը :

Stalinին ուղղուած տուտ նամակը ձեւակերպել էին հետեւեալ բովանդակութեամբ—

« Շատ յարգելի Իոսիֆ Վիսսարիոնովիչ !

Չնայած ես կատարեցի բոլշեւիկին ոչ յատուկ քայլ, ի հարկէ այդ գիտակցում եմ, բայց պէտք է ինձ ներէք եւ ինչպէս կենդանութեանս ժամանակ, նոյնպէս եւ զերեզմանումս, ինձ ճանաչէք որպէս ձեր գործին նուիրուած բոլշեւիկ :

Զանտեսել իմ կատարած աշխատանքները, այն էլ ձեր անմիջական զեկավարութեամբ, հայ ժողովուրդի վերկութեան գործում :

Թոյլ տուէք վերջին անգամ սեղմելու ձեր ձեռքը :

5 Ցուլիս 1936 թիւ, Թիֆլիս

Ա. Խանջեան

Բերիային ուղղուած նամակը կազմել էին հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

«Թանկագին Լավրենտիյ !

Հիւանդութեանս հետեւանքով իմ ուժերից վեր համարելով, քո պահանջած թափով Հայաստանի զեկավարութիւնը վարել, որոշեցի վերջ տալ կեանքիս :

Սա անկեղծ խոստովանութիւն է, թող քայլս սխալ ենթադրութեան տեղի չտայ, թէ ես հրաժարուել եմ իմ բոլշեւիկեան հայեացքներից :

Ինքնասպանութեան դլխաւոր պատճառը պէտք է որոնել հիւանդութեանս մէջ :

Ամենալաւ յանկութիւններով քեզ համար՝

5 Ցուլիսի 1936 թիւ, Թիֆլիս Ա. Խանջեան»

Վերջապէս կնոջն ուղղուած նամակն էլ ձեւակերպեցին հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

« Սիրելի կենակից !

Իմ հեռանալը քեզանից, թող չընկճի քեզ... Իմ միակ պահանջն է, որ դժբախտ ծնողներիս ապահովութիւնը յանձն առնես :

5 Ցուլիսի 1936 թ. Թիֆլիս Աղասի»

Այս յօրինուած նամակների գոյութիւնը հաստատելու դիտաւորութեամբ, Հայաստանում դրնուեցին դաղափարագուրկ պաշտօնամոլներ, որոնք տարածեցին անհիմն լուրեր, որ իբր թէ, Աղասի Յանջեանը դեռ Թիֆլիս չմեկնած որոշած է եղել «ինքնասպանութեան» դիմելու :

Այդ հաստատելու վկայակոչուած փաստարկումներն էին՝

1.— Նախքան Երեւանից մեկնելը, ոչնչացրել է իր անձնական փաստաթղթերը (արխիւը) :

2.— Աուտոյով եւ ոտքով, հրաժեշտի մի քանի պտոյտներ է կատարել — Երեւանում :

3.— Ոման հետ ունեցած զրոյցների ժամանակ ասել է.—

« Հաւանական է ես Թիֆլիսից չեմ վերադառնալու » եւայլն, եւայլն...

Այս նամակների եւ լուրերի չինծու լինելն այնքան ակնյայտ է, որ կարիք չի զգացւում վերլուծումների :

Ցուցուած ժողովուրդի վրէժխնդրութիւնից սարսափակալած եւ ապստամբութիւնների առիթ չտալու համար, թերթերում չէր յայտնւում դիակի փոխադրութեան կամ թաղման մասին : Բայց եւ այնպէս ժողովուրդն իմանում էր եւ դիակը մինչեւ Երեւան հասնելը, բոլոր կայարաններում ահռելի բազմութեամբ դիմաւորում էին : Երեւանի եւ մերձակայ շրջանների ողջ բնակչութիւնը, օրերով սպասում էին Երեւանի կայարանում :

Բոլշեւիկ զեկավարները, խաղաղ միջոցներով փորձում էին ցրել բազմութիւնը, սակայն այդ նրանց չէր յաջողւում :

Հարիւր հազարներն սրտատրոփ սպասում էին իրենց սիրելի Ա. Աբովեանի վերածնուած, բայց կամքի դահիճների ձեռքով խոխոջուած Ազասու դիակին, վերջին հրաժեշտը տալու համար :

Վերջապէս Ցուլիսեան արեւաշող առաւօտեան, Երեւանի կայարանը մտաւ յօշոտուած Աղասի Յանջեանի դիակը փոխադրող գնացքը : Կայարանից կայծակնային արագութեամբ՝ դիակը փոխադրեցին Երեւանի մշակոյթի տուն : Շարժուող առաւօտի բոլոր կողմերից բազմութիւնը քարձրաձայն հայհոյանքներ էր չռայլում Stalinի, Բերիայի եւ Կրեմլինի հասցէին :

Երեւանում այնպիսի տեսարան էր ստեղծուել, որ բոլշեւիկները երկիւղի աղեցութեան տակ, դժուարանում էին Յանջեանի մասին որեւէ բան խօսել կամ էլ թաղման համարվճռական քայլ կատարել :

Ժողովուրդին հանդստացնելու նպատակով, Երեւանում կազմակերպուեց բժշկական յանձնա – ժողով, նրանց հարկադրելով, որ իրենց հեղինակաւոր եզրակացութեամբ հաստատեն Յանջեանի «ինքնասպանութեան» փաստը : Նրանք սպառնա – լիքների տակ հաստատեցին այդ եւ յայտարարեցին «Սորհրդային Հայաստան» թերթում(*) :

Տեսնելով, որ երկար սպասելը, ժողովուրդի յուզմունքի մէջ փոփոխութիւն չի նկատւում, դիակը փոխադրեցին Զանգուի ափին գտնուող Յանջեանի բնակարանը, կարծելով որ ժողովուրդը կը հասկանայ եւ կը ցրուի, բայց ի դուր :

Հայաստանի ներքին գործերի ժողկոմատի աշխատողները, իրենց ենթակայ զօրամասով չըջապատել էին Յանջեանի տունը : Բայց անհնար եղաւ պահել ժողովուրդին, ներս խուժեցին ամէն կողմից անձամբ տեսնելու Աղասու յօշոտուած դիակը :

Յանջեանի տանից թափորը նուագի տակ ուղեւորուեց դէպի զերեզմանատուն : Բնակարանից մինչեւ զերեզմանատուն, ամբողջ տարածութիւնը ծածկուած էր հարիւր – հազարաւոր սգաւորներով :

Աղասի Յանջեանի թաղմանը ներկայ էին Անդրկովկասի դլխաւոր զեկավարները, բացակայում էր միայն մեծ ոճրագործի առաջին օգնական — Բերիան :

Գերեզմանի վրայ, ճառախօսների թուում էր Անդրկովկասի Ժողկոմխորհի նախագահ՝ Մուսաբէկովը, որը յայտարարեց.—

« Մեզ համար անփոխարինելի է մեր Աղասու կորուստը, ցաւալի, որ մեզանից այդպէս հեռացաւ... Մենք պարտաւոր ենք գործով լրացնել նրա բացակայութիւնը ...» :

Այն նոյն դիչերը, երկրորդ անգամ սպանեցին Աղասուն իր գերեզմանում... առաւօտեան նրա գերեզմանը դատարկ էր :

Մինչեւ այսօր իւրաքանչիւր հայ մարդուն տանջում է այն հարցը, թէ ինչո՞ւ եւ ո՞ւմ միջոցով գերեզմանից անհետացաւ Ա. Յանջեանի դիակը :

(4)

Ս. ՆԱՑԻՐԻ

(*) *Ա. Յանջեանի թաղումից յետոյ, այս քժշկական յանձնաժողովի բոլոր անդամները, բանտարկուեցին եւ անհետացան հրապարակից, իրենց հետ տանելով «ինքնասպանութեան դաղտնիքը :*

Նորասեղծ Իսրայէլը

Ահա թէ ինչպէս կը նկարագրէ «Տէյլի Մէյլ»ի Թէլ Աւիւվի թղթակիցը Իսրայէլի նորակազմ պետութիւնը :—

Աէն բանի մէջ եւ ամէն տեղ ակներեւ են նոր ազդութեան մը նշանները, թէեւ երկիրը պատերազմի մէջ է տակաւին :

Եթէ առաջին անգամ տեսնես պատերազմի քարտէսը որ ցոյց կուտայ իր ներկայ սահմանագլուխը, կը զարմանաս թէ կրնա՞յ արդեօք ապրիլ որեւէ ազդ այս ձեւին մէջ, կա՞յ արդեօք խաղաղ ապագայի մը յոյսը ներկայ պայմաններուն տակ :

Իսրայէլ այսօր տասպարի մը ձեւն ունի, որուն կոթը ղէպի հիւսիս եւ հարաւ կ'երկարի ծովեզրի երկայնքին եւ շեղբը դէպի դագաթը արեւելք :

Կոթին դէպի կէսը կը գտնուի Երուսաղէմ եւ եռանկիւն անապատի զանգուած մը կայ ստորոտը, որներկայիս չոր է եւ անդործածելի, սակայն Իսրայէլ ծրագրած է ծաղկեցնել զայն վարդի մը պէս :

Դժուարութիւնը այն է որ որոշ տեղեր տասպարին կոթը հազիւ տասը մղոն լայնութիւն ունի, այնպէս որ Իսրայէլ կրնայ կէսէն կտրուիլ պարզապէս հրացանի հարուածներով :Ակռէ զատ, դէխաւոր երկաթուղիները եւ ի հարկէ բոլոր դլխաւոր ճամբաները Իսրայէլի հողին մէջն են : Թէ պաշտպանութեան եւ թէ փոխադրութեան տեսակէտէն կարելի չէ աւելի դէշը երեւակայել :

Սկզբնական բաժանումի ծրագրին մէջ կրնար լաւ ըլլալ, որովհետեւ այն ատեն Իսրայէլ իր սահմաններուն վրայ տկար Արաբ պաղեստին մը ունէր, մաքսային միութեամբ, եւ որուն հետ կը բաժնէր որոշ բաներ, ինչպէս երկաթուղին : Սակայն այսօր իր սահմանին վրայ ունի զօրաւոր Անդրյորդանան մը , որու հետ դեռ վերջերս պատերազմի մէջ էր :

Անշուշտ Իսրայէլի պետութեան համար լաւ պիտի ըլլար, եթէ կարենար բարեկամական յարաբերութիւններ մշակել իր դրացի Արաբներուն հետ, ինչ որ իր արտաքին քաղաքականութեան մեկնակէտը կը կազմէ :

Թուղթի վրայ Իսրայէլը փոքր է : Եթէ քանի մը օր ապրիս, պիտի նկատես որ թէ ժողովուրդ – դի, թէ աւանդութեան, թէ նկարագրի եւ թէ ծրագիրներու տեսակէտէն այս ազդը պատմականօրէն միակն է :Իսրայէլ կը յորդի եռանդի, կորովի եւ ձգտումի տեսակէտով : Արդէն չատ մը տարի ազդերէ առաջ անցաւ եւ ոտքը տեղ ըրաւ ՄԱԿին մէջ : Ան կը հաւատայ որ ընդունակ է անսահման հրաշքներու , եւ կը կարծէ թէ Միջին Արեւելքի ապագայ կեդրոնը կրնայ ըլլալ :

Իսրայէլի դլխաւոր գործն է կարելի եղածին չափ չատ ժողովուրդ համախմբել ամէնէն կարճ ժամանակին մէջ : Կը խորհի հաւաքել աշխարհի բոլոր այն Հրեաները որոնք կ'ուզեն Պաղեստին երթալ . սակայն այն տեղն ալ տեղի հարց պիտի ծագի : Իսկ ասկէ զատ, կայ Երուսաղէմի խնդիրը : Հրեաները տեսնելու համար իրենց Լացի Պատի տաճարը, պէտք է բարձրանան արուարձաններու տանիքները, սակայն հոն չեն կրնար երթալ : Այսպէս իրենց Սուրբ երկիրը թշնամին ձեռքին մէջ է եւ ինչ տեսակի բանակցութիւններ ալ տեղի ունենան Հայտութեան ժողովին մէջ, Հրեաներուն ձեռքը պիտի չանցնի Երուսաղէմը :

Իսկ Արաբներուն համար դժուար է հանդիստ ըլլալ, դիտնալով որ այսպիսի ուժեղ դրացի մը ունին, որուն քաղաքականութիւնն է չատ ժողովուրդի մեծ պահանջներով :

Ներկայիս Իսրայէլի վարիչները կ'ուզեն կարելի եղածին չափ քաղաքակրթուիլ, ժողովրդավար եւ լուսաւորեալ ըլլալ, ինչպէս եւ բարեկամ Արաբներուն հետ : Ապագայ տարածման համար հիմա մութ ծրագիրներ չկան իրենց միտքերուն մէջ : Հրեաները պաղեստինի մէջ իրենց ուզածը տուներն արդէն, եւ այն երկրամասերը որ Արաբներուն ձեռքը կը գտնուին չեն լուծեր տալնասլը՝ խիտ ժողովուրդ մը տեղաւորելու համար : Իսրայէլի պետութեան հողը արդասաւորուելէ եւ հաստատուելէ վերջ, անոնք պիտի աչխատին ճարտարապետական ազդ մը դառնալ, հետեւաբար, իրենց կարծիքով Արաբները պէտք չունին տարածականութեան վախնալու :

Գալով Երուսաղէմի, Իսրայէլ կ'ըսէ թէ հրէական մոլեռանդութիւն չկայ անոր հանդէպ, պայմանաւ որ ազատ մուտք ունենան Սուրբ Տեղեաց մէջ, ինչպէս եւ այն մասին մէջ որ իրենց սեփականութիւնն է :

Արաբները տակաւին չատ աւելի հարուստ են, աւելի բազմաթիւ եւ աւելի լաւ դինուած քան Իսրայէլ :

Իրրեւ խորհրդարանական ժողովրդապետութիւն, Իսրայէլ Արեւմտեան պետութեանց կողմն է : Բայց իր մնացեալ դաղթականներուն մեծ մասը պիտի երթան Արեւելեան Եւրոպայէն : Արաբները ամէն բանէ առաջ կ'ուզեն դիտնալ անոնց իսկական նպատակները :

Ֆ.

Գնահատելի ձեռնարկ մը

Մեր դարաւոր պատմութեան ընթացքին, բազմիցս հանդիպած ենք դէպքերու երբ ճակատագրական վայրկեաններուն, Հայ կինը իր վճռական դերը կատարած է :

Պատմական անկիւնադարձ մը չէ՞ մեր ցեղին համար, երբ կը հանդիպինք դէպքերու որոնք յաջորդ սերունդը քայլ մը աւելի կը բաժնեն քեզմէ, ընտանիքդ, հայրենիքդ : Կսկիծ մը չե՞ս զդար երբ մեր սիրած երգերուն խռովքը մաղաչական չզդեր զաւկիդ : Մեր հրաչափառ տօներու եւ դէպքերու ոգեկոչումը զինքը անտարբեր կը ձգէ : Ի՞նչպէս չընդվզիլ, երբ ընդունակ, առողջ մանչդ կամ աղջիկդ տուն կը մտնէ «սուինակի» մը եղանակը չրթունքին, հոգին տարուած, քեզմէ օտար ապրումներով : Ի զուր իրեն կը կրկնես թէ « այսօր տօն է հրաչափառ կամ մեր հերոսական մարտունակութիւններու տարեդարձն է, դարձեալ անտարբեր է ան, տարուած արդիական, անիմաստ օտար եւ ինչո՞ւ չէ, վտանգաւոր տպաւորութիւններէ :

Ինչպէ՞ս պիտի պահպանես քու նախորդ սերունդդ քեղի աւանդ ձգուած ցեղիդ այնքան յատկանշական առաքինութիւնները : Խռովեալ հոգի – ներ հայ կիներուն կը դիտակցին թէ պարտականութեան բաժին մը ունին անյետաձգելի եւ նուիրական :

ձեռքին մէջ է եւ ինչ տեսակի բանակցութիւններ ալ տեղի ունենան Հայտութեան ժողովին մէջ, Հրեաներուն ձեռքը պիտի չանցնի Երուսաղէմը :

Իսկ Արաբներուն համար դժուար է հանդիստ ըլլալ, դիտնալով որ այսպիսի ուժեղ դրացի մը ունին, որուն քաղաքականութիւնն է չատ ժողովուրդի մեծ պահանջներով :

Ներկայիս Իսրայէլի վարիչները կ'ուզեն քաղաքակրթուիլ, ժողովրդավար եւ լուսաւորեալ ըլլալ, ինչպէս եւ բարեկամ Արաբներուն հետ : Ապագայ տարածման համար հիմա մութ ծրագիրներ չկան իրենց միտքերուն մէջ : Հրեաները պաղեստինի մէջ իրենց ուզածը տուներն արդէն, եւ այն երկրամասերը որ Արաբներուն ձեռքը կը գտնուին չեն լուծեր տալնասլը՝ խիտ ժողովուրդ մը տեղաւորելու համար : Իսրայէլի պետութեան հողը արդասաւորուելէ եւ հաստատուելէ վերջ, անոնք պիտի աչխատին ճարտարապետական ազդ մը դառնալ, հետեւաբար, իրենց կարծիքով Արաբները պէտք չունին տարածականութեան վախնալու :

Գալով Երուսաղէմի, Իսրայէլ կ'ըսէ թէ հրէական մոլեռանդութիւն չկայ անոր հանդէպ, պայմանաւ որ ազատ մուտք ունենան Սուրբ Տեղեաց մէջ, ինչպէս եւ այն մասին մէջ որ իրենց սեփականութիւնն է :

Արաբները տակաւին չատ աւելի հարուստ են, աւելի բազմաթիւ եւ աւելի լաւ դինուած քան Իսրայէլ :

Իրրեւ խորհրդարանական ժողովրդապետութիւն, Իսրայէլ Արեւմտեան պետութեանց կողմն է : Բայց իր մնացեալ դաղթականներուն մեծ մասը պիտի երթան Արեւելեան Եւրոպայէն : Արաբները ամէն բանէ առաջ կ'ուզեն դիտնալ անոնց իսկական նպատակները :

Ֆ.

ՓՈՅՈՆ ԼԵԽՑԻ

ՊԱՏՄԵԼ Ի.

ԽԱՂՈՂԱԿԱՆ ՊԱՏՄՎԱԾՔ

Ցանկն առաւ թոռան եւ նայեցաւ իր տարեկան ծաղկափթիթ դէմքին, եւ ապուշ ու զարմացած՝ նորէն սկսաւ ընթերցանութիւնը իր հայրենի գիւղի մասին։ Մի քանի տող կարդացած չկարդացած՝ նորէն ցած դրաւ գլուխը, եւ ինքնամոռաց սկսաւ մտածել իր մանկութեան մասին։ Ինչպէս ամպերի մէջ կորած արեւի ճառագայթները յանկարծ ցոլանում են ամպերի միջից, այնպէս էլ նրա մտքում յանկարծ ցոլացին մանկական անհոգ տարիների պատկերները։ Նա տեսաւ իր հայրենի գիւղը, ուր ծնուել էր եւ անցկացրել իր մանկութեան ամենաերջանիկ տարիները։ Նա տեսաւ իր հայրենի տունը, ուր ինքը ծնուել էր, ուր մեծացել էր իր ծնողների հետ, ուր ապրում էին նրա հարազատները։ Նա տեսաւ իր հայրենի գիւղի ամբողջ միջավայրը, ուր ինքը ապրել էր իր մանկութեան տարի

ման յարդուած է։ 1947ի վերջերը Անգլիա եւ Մ. Նահանգները խնդրեցին երեք նախկին թշնամիներէն որ մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեն իրենց զինուորական ուժերու մասին։ Ամէն անգամ ալ պատկան կառավարութիւնը մերժեց դոհացում տալ, առարկելով թէ այդպիսի խնդրանքները պէտք է ներկայացուին երեք դաշնակից յանձնաժողովներու նախագահներուն կողմէ։ «Երեք պատգամներուն մէջ ալ քրիստոնեական կառավարութիւնը իրաւունք ունի եղրակացնելու թէ նախկին թշնամի պետութիւնները չեն գործադրեր դաշնագրին զինուորական տրամադրութիւնները, մասնակցութեամբ Ս. Միութեան»։

Անցնելով մարդկային իրաւունքներու եւ ուրիշ տրամադրութեանց բռնաբարման, նախարարը յայտարարեց թէ քաղաքական կուսակցութիւններ, եկեղեցիներ եւ թերթեր հաշուետյարդարի կ'ենթարկուին, որովհետեւ կը մերժեն համակերպիլ համայնավար կուսակցութեան։

— « Պէտք չէ մոռնանք նաեւ օրը օրին կատարուած հետապնդումները ատցորդներու դէմ։ Կ'ակնարկեմ այն կամայական արգելափակումներուն, ձերբակալութեանց եւ դատերուն որոնք կը կատարուին առանց որոշ ամբաստանութեանց եւ օրինական պաշտպանութեան, նոյնիսկ առանց դատաւարութեան»։

Երեսփոխան մը հարցուց թէ ինչ ընել կը խորհին, այս «ակներեւ բռնաբարումներուն»հանդէպ։ Նախարարը պատասխանեց թէ ոեւէպետութիւնկրնայ դիմել Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան, որպէսզի քննութիւն կատարէ։

★ Հաշտութեան դաշնագրով, Հունգարիա կրնայ ունենալ միայն 65.000 ցամաքային զինուոր, 5000 օդաչու, 90 օդանաւ։ Պուլկարիա՝ 55 հազար ցամաքային եւ 1800 հակօդային զինուոր, 5 հազար օդաչու, 90 օդանաւ եւ 3 հազար նաւաշ՝ 7205 թոն տարողութեամբ տորմիղի մը համար։ Ռումանիա՝ 120 հազար զինուոր, 5 հազար հակօդային զինուոր, 8 հազար օդաչու, 150 օդանաւ, եւ 5000 նաւաշ՝ 25 հազար թոն տարողութեամբ տորմիղի մը համար։ Երեք երկիրներն ալ իրաւունք չունին ծանր ռմբաձիգ օդանաւեր պահելու։

ՈՒՏԵՍՏԻ գինները իկած են 22 երկիրներու մէջ, Ֆրանսան ալ միասին հաշուելով։

ԵՐԱՇՏԸ ծանր մտահոգութիւն կը պատճառէ արեւմտեան եւ հարաւային Եւրոպայի մէջ, վնասելով թէ ելեկտրական հոսանքին եւ թէ մանաւանդ հողմաձրերու յաղորդութեան։ Ամէնէն աւելի վնասուած երկիրներն են Իտալիա, Սպանիա, Փորթուկալ, Ֆրանսա, Զուիցերիա, Աւստրիա եւ արեւմտեան Գերմանիա։ Ֆրանսայի ջրա-ելեկտրական արտադրութիւնը 745 միլիոն քիլովաթ ժամուան իջած էր յունուարին, մինչ 1.420.000.000 քիլովաթ էր 1948 Յունուարին։ Իտալիոյ մէջ երաշտը կը չարունակուի 1945էն ի վեր, կարճ ընդհատումներով, եւ ամէնէն զէշն է հարիւր տարիէ ի վեր։

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ ելմտական նախարարները նկատած, որ պաշտօնով արտասահման ղրկուելէ վերջ մերժած էր Փէշթա վերադառնալ, չատ մութ կը տեսնէ երկրին վիճակը։ Այս առթիւ հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ Փարիզի մէջ։— «Ժ. դարուն կարտինալ Հոլոնիչ, որ առաջին անգամ ամրապնդեց Աւստրիոյ լուծը Հունգարիոյ վրայ, ըսած է.—«Նախ պէտք է աղքատացնենք Հունգարիան, յետոյ կաթոլիկ դարձնենք, եւ վերջապէս դերմանացնենք»։ Այսօր ալ Ռուսերը՝ կ'աշխատին նախ աղքատացնել, յետոյ համայնավար դարձնել, եւ ի վերջոյ ռուսացնել։ Անոնք յաջողեցան խորտակել փոքր կալուածատէրերու մեծամասնութիւնը, սպառնալով 800.000էն 2.800.000ի բարձրացնել զրաման բանակը, ինչ որ պիտի մնանկացնէր Հունգարիան»։

ԱՒՍՏՐԻՈՑ հաշտութեան դաշնագրին բանակցութեանց առթիւ, արեւմտեան պետութեանց ներկայացուցիչները մերժեցին Ս. Միութեան առաջարկը, որ կը թելադրէր ինքնավարութիւն չնորհել Քարինթիայի չրջանին։

ԱՆԶՆԱՍՊԱՆ ԵՂԱՒ Պ. Ֆերնան Լոռան, գնդակ մը պարպելով սրտին։ Անձնասպանը աջակողմեան երեսփոխան մըն էր, նախկին փոխ-նախագահ Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդին եւ հեղինակ։ Ազատագրութենէն վերջ դադրեցուց ամէն քաղաքական գործունէութիւն։

ՋՕՐ. ԺԻՈՈՑԻ ազգ. յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ հինգշաբթի օր, մեծ հանդիսաւորութեամբ։ Մարմինը Տիժոնէն փոխադրուած էր Փարիզ, էնվալիտ դամբարանը, ուր թաղուեցաւ հանդուցեալ զօրավարը։ Ծանուն կառավարութեան դամբանական մը խօսեցաւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ռամատիէ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՄԻ ՈՒՇԱՆԱՔ

Փակել «Ցառաջ»ի ձեր ունեցած պարտքը։

ՊԻՏԻ ԴԱՐԵՑՆԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ԱՆՎՃԱՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ թերթերը մինչեւ Մարտի վերջ։

1949ի նոր բաժանեդինը —տարեկան 1500 ֆր.— փութացէք ղրկել։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղի Ահռոմեան խումբի կողմէ, կիրակի 20 Մարտ, ժամը 3.30ին Société de Bienfaisanceի սրահին մէջ, 44 rue de Rennes, métro St. Germain des Prés։

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Եւրոպական պար մասնակցութեամբ Կարօ Սարեանի Նուագախումբին։ Դեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ։

Երգչախումբ (Ա. ՊԱՐԹԵԻԵԱՆ), դաշնակ ընկ. ՆԻԶԱՄԵԱՆ, ջութակ ընկերց Ա. ԱԴԱՄԵԱՆ, մեներգ ընկ. Մ. ԱՃԷՄԵԱՆ, արտասանութիւն ընկեր Ժ. ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ, կովկասեան պար Վ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ, խմբական պարեր Նոր Սերունդի Պանէէօ Քաշանի խումբէն ղեկավարութեամբ Պ. Ս. ՊՕՂՈՍԵԱՆի։ Պարերուն նուագով կ'ընկերակցի ընկեր ԲԵՆՕ։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կազմակերպած է չարք մը դասախօսութիւններ իր խումբերուն համար։

Ա. չարքին համար կը հրաւիրէ իր խումբերը սովորական հաւաքատեղին, հետեւեալ օրերը.—

Կիր. 20 Մարտ Aixի խումբ ժամը 3ին։
Գչ. 22 Մարտ St. Jeromeի խումբ ժամը 9ին։
Ուր. 25 Մարտ St. Antoineի խումբ ժամը 9ին։
Բչ. 28 Մարտ St. Anneի խումբ ժամը 9ին։
Դասախօս՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՒՈՑԵԱՆ։

Նիւթ՝ «ՀԱՑ ՑԵՂԱՓՈԽՍԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՆԱԽՕՐԵԱՆ Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ»։ Կը հրաւիրուին նոյնպէս ծնողները ու բարեկամները։

★

Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան սարքած դասախօսութեանց երկրորդ չարքը խումբերու մօտ, իրենց սովորական հաւաքատեղին.—

Կիր. 20 Մարտ Լա Սիոթա, ժամը 3ին։
Գչ. 22 Մարտ, Պուլ. Օտտօ ժամը 9ին։
Ուր. 25 Մարտ, Սէնթ Մարկրիտ ժամը 9ին։
Կիր. 27 Մարտ Կարտան ժամը 3ին։
Բչ. 28 Մարտ, Մարսէյլ քաղաք ժամը 9ին։

Նիւթ՝ «Ս. Դրիդոր Լուսաւորիչ եւ Մեծն Տրդատ։

Դասախօս՝ ընկեր Ց. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Այս դասախօսութիւններուն կը հրաւիրուին նոյնպէս սիրով, երէց ընկերները, ծնողները եւ բարեկամները։

INSTITUT ARMENIENի
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ
NUIT DE LA VOILETTE

Շաբաթ 19 Մարտին, ժամը 21.30էն մինչեւ առաւօտ, Copacabanaի չքեղ սրահին մէջ, 168 rue Fbg. St. Honorée, Yoska–Nemethի Tzigane նուագախումբը։

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, ձեր տեղանները ապահովեցէք առաջուց Պ. Նուպարէն, հեռաձայն Ely. 23 – 66։

Գիշերային հագուստը պարտաւորիչ է։

Կովկասեան եւ ցիկան յայտագիրը, Չէրքէզ Ա. – լեքսանդր Տիժժինքայի մէջ, Տիգրանօֆ եւ իր կիթառը։ Թանիա Մաքսիմովա, Փոլիաքով եւ իր պալալայքան։

«ԱԶԳԵՐԱՒ ՊԱՐ»Ը

Կազմակերպուած Cité Universitaireի նախկին Միջազգային Դաշնակցութեան կողմէ, ի նպաստ Cité Universitaireի օգնութեան անուանին։

ՄԱՐՏ 19ԻՆ ԺԱՄԸ 22ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

Maison Internationaleի սրահներուն մէջ, 19 Bld. Jourdan։ Կը մասնակցին յայտնի արուեստագէտներ։

Գիշերային հագուստը պարտաւորիչ։

Մուտք 500 ֆրանք, ուսանողներուն 250 ֆր.։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի ծանօթ ճաշարանապետ
Պ. ԹԱԴԷՈՍ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ

կը փութայ յայտարարել իր յարգելի յաճախորդներուն որ Rue Nationaleի LONDRES ՃԱՇԱՐԱՆԸ փոխադրուած է 6 rue Etoile, rue d'Aixի St. Theodore եկեղեցիին քով։

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխայով

Հրուշակը — ՀԷՒՎԱՆ — գուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են։

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՅԻՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՕՐՈՇԱՏԵՍՐ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէին ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Sociétés Savantesի մէկ։ կարեւոր օրակարգ։

ՎԱԼԱՆԻ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փոն տ'Օպնայի բոլոր խումբերու ընկերները, այս կիրակի առաւտու ճամբ 9ին, Ա. Ղահարոնեան ակումբին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատեսներով։

Հ. Ց. Դ. Վիէնի կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, «Օհանեան»ակումբին մէջ։

ԻՍԻ Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին Խրիմեան սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՓԱՐԻԶԻ Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհանուր ժողովը՝ այս երկուչաբթի ժամը 3ին տիկին Գազազեանի բնակարանը 6 rue St. Sulpice, métro Odéon։

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը իր «Օր»ը կը տօնէ Մարտ 26ին Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին Patronage St. Barnardի սրահին մէջ։ Երգ, արտասանութիւն եւ պզտիկ ցուցչտ մը։

ԻՍԻ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ժողովը՝ այսօր չաբաթ ժամը 8.30ին, Խրիմեան սրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Շիրինեան, Թաթիկեան, Տէվէճեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի յետ պատարագի Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց տղաբացեալ մօր՝

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱՄ ՇԻՐԻՆԵԱՆի (Սեբաստացի)

մահուան քառասունքին առթիւ։ Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ Ս. ԽԹԻՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի կողմէ Մարտ 19ին։ Կը բեմադրուի՝

ԺԸՆԸՎԻԵՎ տղերդութիւնը (5 արար)

Salle St. Ennemondի մէջ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

21 Մարտ, երկուչաբթի դիշեր, ժամը 8.45ին, THEATRE de la POTINIERE, 7 rue Louis le Grand, (Opéra)։ Առաջին բեմադրութիւն, Հայ արուեստագէտներու կեանքէ ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆի

ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

4 արար եւ մէկ պատկեր։ Կը մասնակցին Տէր եւ Տիկին Ց. Լաթիֆեան, Ա. Գրբէճեան, Ս. Մաքսուտեան, Օր. Խըտըչեան, Վ. Ալթունեան եւ հեղինակը։

Ներկայացման դիշերը տոմսակ չի ծախուիր, ձեր հրաւիրատոմսերը ապահովեցէք այժմէն դիմելով միակ կեդրոնատեղին՝ Impremerie «Araxes», 46 rue Richer, Tél. PRO. 05–73։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Խարբերդի Գոմք գիւղէն կարապետ կամ Զարլի Համբարձումեան որ 1925ին Մեքսիքա մեկնած է։ Այժմ Մ Նահանգները ըլլալ կը կարծուի։ Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։ Տեղեկացնել Խարբերդի Զարդարիչ գիւղացի Միքայէլ Պարսամեանի, Rue de Ste.Anne, Bolléne (Vaucluse) France։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 20 Mars 1949 կիրակի 20 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5800–Նոր շրջան թիւ 1211 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր

ՄԵՒ ԽՕՍՔՍ

ՈՒՇԱԴՈՂԸ ԿԸ ՏՈՒԺԷ

Ինչպէս եղբայրակից երիտասարդական կազմակերպութիւնները, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդն ալ հանդէսներ սարքած է, ծօներու համար իր «Օր»ը:

Առաջինը կատարուեցաւ անցեալ կիրակի, Պանեէօ – Քաշանի մէջ: Երկրորդը տեղի կ'ունենայ այսօր, Փարիզի մէջ: Երկրորդ մը՝ յառաջիկայ չաբաթ օր, Ալֆորվիլի մէջ: Եւ այսպէս յաջորդաբար, մինչեւ Մարսէյլ:

Ոչ միայն հանդիսութիւններ առեւնախօսութեան եւ զեղարուեստական վայելքով, այլեւ պահեստիկ մը՝ չափելու կարուած ճամբան: Եւ մանաւանդ մթնոլորտ ստեղծելու, փոխադարձ ճանաչութիւններով:

Ամէն անգամ որ առիթ կ'ունենանք խօսելու Նոր սերունդի փրկութեան մասին, միշտ կը յիշեցնենք,— ժամանակը մեզի չսպասեր:

Մանաւանդ արեւմուտքի մէջ, ուր ամբողջ բազմութիւններ կը թաւալին, կը խլրտին, կը հեւան ու կը գործեն անընդհատ: Մէկ խօսքով՝ մշակութային չարժում:

Վա՛յ անոր որ չի կրնար հետեւիլ, կամ ետ կը մնայ, անգիտակցութեամբ կամ ծուլութեամբ:

Այս ծանակաւորութեանց առիթ ալ, միեւնոյն թելադրութիւնը,— Տղա՛ք, օրերը կը սահին, տարիները կը գլորին, չըլլա՛յ որ ետ մնաք:

Գիտենք. ոչ այս ակնախիղ աչերուն վրայ, ոչ Ատլանտեանէն անդին, ոչ ալ Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ ետ մնացած են մեր տղաքը, որ եւ է ասպարէզի մէջ:

Շնորհիւ անսահման ազատութեան, անոնց թեւերը եւ միտքերը անմիջապէս կը բացուին, սկսելով զպրոցէն: Կը բնծուին լայն եւ խոր, զարմանք պատճառելով նոյն իսկ հիւրընկալ երկրի զաւակներուն:

Եւ այսօր, 25 տարի վերջը, արդէն ունինք «շրջանակներու բազմութիւն մը, կապ եւ պատասխան՝ ծառայելու հայրենիքին: Բազմութիւն մը որ յիսուն տարիէն ալ չէր կրնար հասնիլ, տարբեր պայմաններու մէջ:

Բայց, — այս է բուն տագնապը — թռիչքը նոյն համեմատութեամբ չընթացաւ, «հայկականութեան» տեսակէտով:

Աչխարհի ամէնէն խրթին գիտութիւնն ալ դաղտնիք չունի մեր նոր սերունդին համար: Շատերը անուն չինած են արդէն, պարզ արհեստագիտութենէն մինչեւ դեղարուեստ եւ գրականութիւն: Կրնան ասպարէզ կարդալ որեւէ դեռնի վրայ:

Ինչո՞ւ կէս ճամբան պիտի մնային, երբ հարցը կը վերաբերի հայկական կեանքին:

Սովորական առարկութիւնները բաւական չեն, իրրեւ պատասխան այս վրդովիչ հարցականին:

Շատ քիչերը պիտի կրնային ապացուցանել թէ՝ զրկուած էին ամէն պատեհութենէ, թէ ոչ հայերէն կարդալ – գրել կրնային սորվիլ, ոչ ալ ազգային կեանքի հետեւիլ:

Ո՛րքան թանկագին պատեհութիւններ կոր – տուեցան, վերջին քսան տարիներու ընթացքին:

Այսօր իսկ, ո՞ր հայաշատ կեդրոնը չունի մասնաւոր դասընթացքներ եւ դասախօսութիւններ, յատկապէս նոր սերունդին համար:

Դեռ աւելին: Ամէնէն համեստ դաղութին մէջ ալ կան տասը – քսան չափահասներ՝ բաւարար պաշարով:

Եթէ միայն անոնք չարժումի մը գլուխն անցնէին, նոր չունչ մը պիտի հոսէր:

Ամէն բան վերէն, երէցներէն, հեռատեսներէն սպասելու վարժութիւնը ի վերջոյ ծուլութեան եւ լճացման կ'առաջնորդէ:

Երիտասարդութիւն՝ կը նշանակէ ձեռներէցութիւն եւ ինքնավստահութիւն: Կը նշանակէ հաւատք եւ խանդավառութիւն:

Նոր սերունդին մէջ արդէն բազմաթիւ պիտանի, ընդունակ տարրեր կան, որոնք պէտք չունին խնամակալութեան, իրենց ճամբան գտնելու համար: Կը բաւէ որ հաւատան իրենց կոչումին, եւ իրրեւ «տիլէթանթ» չնային իրենց իսկ փրկութեան գործին վրայ:

Անջրպետ մը բացուած է արդէն, երէկուան եւ այսօրուան միջեւ:

Ինչ որ ունինք այսօր, ուսուցանելու եւ առաջնորդելու համար, վաղը կրնանք չունենալ:

Զարաչար պիտի տուժեն անոնք որ չդիտցան ժամանակին յարդը եւ ուշացան:

Է.

ՕՐ ԸՍՕՐԻՆ

ԳԵՐԱՊԱՏԻՒ ՓՈՐՁԱՆՔԸ

Պոլսոյ պատր. տեղապահը կը չարունակէ իր չահատակութիւնները, իրրեւ տէր տիրական պատրիարքարանի:

Իմացաք իր պատժական տնօրինութիւնները՝ խումբ մը վարդապետներու եւ քահանաներու դէմ, որոնք ծանօթ են Պոլսոյ ազգային կեանքին մէջ, իրրեւ «հին տիպի» եկեղեցականներ:

Կը ճանչնա՞ք այս վողբալուր փորձանքը, Գէորգ արք. Ասլանեան:

Առանձ կը դառնուէր 1914—1915ի սարսափի օրերուն:

Վահագնը բանան էր եւ ականջէ ականջ կը փսփսային թէ այսօր վաղը կախաղան պիտի բարձրանայ:

Առանցինները հեռացուած էին քաղաքէն եւ ցրուած աքսորի ճամբաներուն վրայ: Վարդապետը վախէն դողդղալով ապաստանած էր «Զարչափըք» ըսուած թաղը: Այնքան էր վախցեր իր մէկ դիրքին պատճառով որ, կ'ենթադրէինք թէ կաթուածահար եղած է:

Ինդրեց որ երթանք ժողվենք եւ անտուկները տեղաւորենք եկեղեցական անօթները:

Ճետոյ Օսմանիէի մէջ զինքը տեղաւորեցին Հայերու լքուած բնակարաններուն մէջ: Գնացպատկեցաւ Հալէպի առաջնորդարանը, իրրեւ կաթուածահար, հոն՝ ուր Սահակ կաթողիկոս իր աքսորական ժողովուրդին դլուխն անցած, թուրք իշխանութեան դլխուն փորձանք էր դարձեր, իր անվերջ պահանջներով: Այն աստիճան որ, առաջ մը ճամբայ հանեցին դինքը դէպի Մուսպուճ, որպէսզի կարենան առանց դժուարութեան ցրուել Հալէպ հաւաքուած հայ դաղթականները:

Ու հիմա կը մտածեմ, կարդալով իր հրէշային արարքները Պոլսոյ մէջ,—Շինծու չէ՞ր արդեօք իր «կաթուածը», չընկերանալու համար դէպի մահը քալող իր ժողովուրդին եւ այնքան արժանաւոր առաջնորդներու, որոնք նահատակուեցան մինչեւ վերջին համրանքը ...

ՍՕՍԻ

ՑԱՋՈՐԴՈՎ,— ԲԱԺԱԿ ԴԱՒՆՈՒԹԵԱՆ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՆՈՐ ԵՐԱՇԽԻՔՆԵ՞Ր ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՀԱՄԱՐ

Լոնտոնի թերթերը կը հաւաստեն թէ Ատլանտեանի դաչինքին ստորագրութենէն քիչ վերջը, յայտարարութիւնմը պիտի հրատարակուի, չեչտելով թէ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն Միջերկրականի ամրոցին, մասնաւորապէս Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ պաչտպանութեան:

Այս յայտարարութիւնը յաւելուած մը պիտի չկազմէ Ատլանտեանի դաչինքին, այլ պիտի ըլլայ դիւանագիտական անկատ վաւերագիր մը, երաչխաւորելով Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ հողային ամբողջութիւնը: Յայտարարութիւնը, որ արդէն իսկ զրկուած է Ամերիկայի եւ Անգլիոյ կառավարութենանց, պիտի ստորագրուի Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն կողմէ: Կ'ըսուի թէ Ֆրանսան ալ պիտի ստորագրէ:

★ Նախագահ Թրումըն իր եռամսեայ տեղեկագիրը ուղղելով խորհրդարանին, Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ ընծայուած օգնութեան մասին, կ'ըսէ.—«1949ի սկիզբէն ի վեր, նչաններ կան թէ կացութիւնը աննպաստ կը դառնայ ըմբոստներուն: Յարաճուն վհատութիւն եւ պատակտում կը տիրէ համայնավար զինուորական վարիչներուն միջեւ: Հրոսակային չարժումը կը մօտենայ անկումեան, յոյն ժողովուրդի աչքին: Հրոսապետները անդորմ են իրենց մեթոտներուն մէջ: Անոնք կ'ուզեն աւերել Ցունաստանը, իրենց տիրապետութեան տակ առնելու համար զայն: Շատեան ըրինք Ցունաստանի զինեալ ուժերուն կազմակերպուելեան եւ զինման համար: Դեռ շատ բան կայ ընելիք»:

Կը կարծուի թէ նախագահը 150—300 միլիոն տոլարի նոր վարկ մը պիտի պահանջէ խորհրդարանէն: Մինչեւ հիմա 280.492.955 տոլար տրուած է Ցունաստանի, 96.870.761 տոլար Թուրքիոյ: Թրումըն 23.000 կը հաշուէ Ցունաստանի ապրուստամքներուն թիւը:

Նախագահը այս անգամ ալ դիմեց Թուրքիոյ ջանքերը՝ բանակին վերակազմութեան համար եւ դոհունակութեամբ յիչեց վերջին ռազմախորհրդը՝ ամերիկեան զէնքերով:

Փոթորիկ Իտալիոյ մէջ
Ատլանտեանի դաշինքին տօթիւ

ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻՔ Ի ՎԵՐ ԶՏԵՍՆՈՒԱԾ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ.— ԳԻՇԵՐ ՑԵՐԵԿ ՃԱՌ՝ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ.— ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՑՈՑՑԵՐ ՆԱԽԱԶԳՈՒՆՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՌՄԻՐՆԵՐՈՒ

Անհնախընթաց դէպքեր պատահեցան Իտալիոյ երեսփ. ժողովին մէջ, իբրեւ բողոքի ցոյց Ատլանտեանի դաչինքին դէմ: Համայնավարները եւ ուրիչ ձախակողմեան տարրեր ամէն միջոցի դիմեցին, որպէսզի կառավարութիւնը վտահութեան քուէ չստանայ: Հարիւր տարիէ ի վեր այսպիսի տեսարան պարզուած չէր Իտալիոյ խորհրդարանին մէջ:

Հետեւելով ամերիկեան սովորութեան մը, ընդդիմադիրները հինդշաբթի առաւ ժամը 2ին սկսան ճառ խօսիլ ամէն հինդ տասը վայրկեանը անդամ մը: Խօսելէ վերջ ուղղը կ'երթար կը քնանար: Բայց կառավարութենական սպասկիցները, քրիստոնեայ – ռամկավար, չէին կրնար հեռանալ ժողովարահէն, վախնալով որ համայնավարները կ'օգտուին առիթէն: Ուրեմն փոխն ի փոխը կը քնանային, հսկողութիւն կատարելու համար: Մրցանիչը կոտրեց կրթական նախարարը, Պ. Կոնելլա, որ իր տեղը նստած մնաց չորս 18 ժամ:

Առաջին փոթորիկը պայթեցաւ դիչերանց, երբ վարչապետը, Տէ Կասպերի, ձաղկեց Գոմինֆորմին արարքները: «Անկա՛խ Ատլանտեանի դաչինքը», կ'աղաղակէին համայնավարները: Իսկ միւսները կը պատասխանէին յոտնկայս,— «Կեցցէ՛ դաչինքը»: Միջանկեալ՝ հարուածներ ալ փոխանակուեցան: Բարապանները ի դուր կը ջանային միջամտել: Խառնակութիւնը այնքան սաստ – կացած էր որ նախագահը հարկադրուեցաւ պարպել ժողովասրահը:

Երբ հանդարտութիւնը վերահաստատուեցաւ, վարչապետը բացատրեց թէ դաչինքին վաւերացումը չէ որ կը պահանջեն այսօր, այլ պարզապէս արտօնութիւն որպէսզի կառավարութիւնը կարենայ բանակցիլ, ի հարկին մասնակցելու համար: Վարչապետին ճառը մինչեւ կ'ընդմիջուէր. այն պահուան որ նախագահը քանի մը անդամ սպառնաց արտաքսել համայնավար առաջնորդը Թոլիաթթիի:

Պահ մը յիսուն համայնավար եւ քրիստոնեայ – ռամկավար երեսփոխանները կռիւ բռնեցան: կիցեր, բռունցքներ կը փոխանակուէին անխնայ, դժոխային աղմուկի մը մէջ:

Քանըվեց ժամ անընդհատ վիճաբանելէ վերջ, բոլոր հոսանքներու ներկայացուցիչները ուժասպառ վիճակ մը ունէին, բայց եւ այնպէս ճառերը չարունակուեցան: Իրիկունը տակաւին պիտի խօսէին 70 համայնավար եւ ընկերվարական երեսփոխաններ:

Կրակին վրայ իւղ կը լեցնէին կին երեսփոխանները, զարմանադան լուտանքներ արձակելով:

Միայն առաջին օրը 5000 բաժակ սուրճ սպառած էին մօտ 500 երեսփոխանները, իբրեւ ուժան միջոց քունը փախցնելու:

Ինչպէս կ'երեւայ, Իտալիոյ համայնավար կուսակցութիւնը չարժման մէջ դրած է իր ամբողջ ուժը եւ երկու միլիոն անդամները, թոյլ չտալու համար որ Իտալիա ստորագրէ Ատլանտեանի դաչինքը:

Ժողովէն դուրս ալ ծանր դէպքեր պատահեցան: Ոստիկանութիւնը կրակ բացաւ բանուորականներ քաղաքի մը՝ Թերնիի մէջ, որ դադրեր արձակուած ըլլալով փողոցի մը պատուհաններէն: Բանուոր մը սպանուեցաւ: Այս դէպքին առիթ ալ կռիւ մը ծագեցաւ երեսփոխաններուն միջեւ: Ամբողջ խորհրդարանը հսկողութեան տակ առնուած է: Ոստիկանական երեակ չղթայ մը կազմուած ըլլալով, կարելի չէ մօտենալ առանց մասնաւոր արտօնագրի: Հարիւրաւոր ձերբակալութիւններ կատարուեցան, երբ ցոյցեր կը սարքուէին: Կալանաւորները առժամապէս կ'արդելափակուէին արտաքին գործերու պաչտօնատան մէջ, որ դառնաւոր հաստատութիւն մըն է:

Համայնավարները մէկ ժամուան համար ընդհ. գործադուլ յայտարարեցին Հռոմի մէջ, իբրեւ բողոք Ատլանտեանի դաչինքին դէմ: Հազարաւոր բանուորներ պատասխանած էին կոչին: Ձարատարագործական կեդրոններու եւ մայրաքաղաքի պատերուն վրայ կ'երեւան գրգռիչ յայտարարութիւններ, — «Ատլանտեանի դաչինքը պատերազմ կը նչանակէ: Մենք պատերազմ չենք ուզեր, խաղաղութիւն կ'ուզենք»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕԴՈԶՈՒ Տիէօտոնէ Քոսթ, որ կը դատուէր իրրեւ գերմանական գործակալ, անպարտ արձակուեցաւ 4ի դէմ 5 ձայնով, թէեւ ընդհ. դատախազը 15 տարի բանտարկութիւն պահանջած էր: Այս այն օդաչուն է որ Փարիզէն Նիս Երկրք Թռաւ 1930 Սեպտեմբերին, Լիւտովիկէն երեք տարի վերջը, հակառակ ուղղութեամբ: Ձերբակալուած էր երկու տարի առաջ, գերման դաղտնի լրտեսութեան դիւանաթուղթերու գննութեան առեն:

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

(ԴՐՈՒԱԾ ՄԱՐՏ 12Ի ՍՏԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Անցեալ տարի կորսնցուցինք Սփիւռքի հայ գրականութեան տիտաններէն մէկը, որուն մահուան տարելիցին, հայ ժողովուրդը պէտք էր բերէր իր յարգանքի տուրքը:

Յակոբ Օշական վարպետ մըն էր որպէս գրիչ շարժող, մանաւանդ նուիրուած գրող մը, ներշնչեալ մը որ հայ գրականութեան տուաւ ամէն ինչ, նոյնիսկ իր կեանքը:

Այն չկրցաւ աւարտել իր գրական հսկայ աշխատանքը, ինչ որ մեծ ողբերգութիւն մըն է: Տակաւին երիտասարդ էր եւ կենսունակ:

Կարելի չէ Օշականի գրական վաստակը պատկերացնել այսքան քիչ ժամանակուան մէջ, այնքան բեղուն է, ընդարձակ եւ այլազան: Արդէն Պ. Մ. Պարսամեան չահեկան ուսումնասիրութիւն մը նուիրած է Օշականի կեանքի եւ գործին, տակաւին անտիպ: Ապագային եւս կարող քննադատներ, հարուստ ենթահող ունին, մխրճուելով անոր գործերուն թաքուն գեղեցկութիւնները, ճանչցնելու համար այս իրաւ գրագէտին, տաղանդաւոր դպիրին գրական հարստութեանց ծաւալումն արժէքը:

Օշական ծագումով համեստ, յամառ աշխատանքի եւ բնածին տաղանդի շնորհիւ, ստացաւ գրականութեան բոլոր աղնուական տիտղոսները, վիպագիր, հէքեաթագիր նորավիպագիր թատրերգակ, քննադատ:

Որքան ուսուցիչ, այնքան ալ արուեստի մա-ռաջնորդ եղաւ ան, եւ իր ազդեցութիւնը խոր արմատներ ձգած է որոշ գրական սերունդի մը վրայ:

Կատաղի ընթերցող մը եղած է Օշական, թէ դասական եւ թէ արդի գրականութեան, ուստի-նասիրած է բոլոր արժէք ներկայացնող գործերը եւ հետեւած ժամանակակից գրական երեւոյթներ-րուն:

Ոչ բանասէր եւ ոչ ալ պրպտող մը եղած է ան, սակայն մեր գրականութեան մէջ բացառիկ արժէքով գրական հոտառութիւն, flair, ունեցած է, տեսակ մը խորհրդաւոր աչք, որով կը տեսնէր ու կ'ըմբռնէր հատուածի մը մէջէն գործին ամբողջութեան արժէքը:

Անոր տեսութիւնները, հակառակ ծայրայեղութիւններու, խրթին լեզուին՝ նոր են, թարմ, անձնական, արդի գրական ոգին եւ ձգտումները կը յայտնաբերեն եւ ունին հարազատ չէնք մը:

Օշականի գրական ուսումնասիրութիւնները եղած են խիստ, երբեմն միակողմանի: Ատոր պատճառը պէտք է փնտռել իր դժուարահաճութեան մէջ: Սակայն, Օշական երբեք յեթին միտքով կամ հաշիւ մաքրելու համար չէր որ կը քննադատէր աչն ու ձախը, Ա. Հայաստանի որոշ բանաստեղծներէն մինչեւ Մխիթարեան Հայրերը, մինչեւ Դաշնակցական կամ Ռամկավար միջակ գրողները, այլ անկողմնակալ ոգիով կ'ապացուցանելու գործի մը գեղեցկութիւնը, յուզականութիւնը, «թափանցուն խորհուրդը» մեծ խանդավառութեամբ, եւ յաճախ կիրքով, ինչպէս նաեւ կը հարթէր, կը քանդէր միջակութիւններ բացառիկ ուժգնութեամբ:

Օշական գրական գործի մը մշտնջենական արժէքը նկատի կ'առնէ, չի հաշուեր երբեք ժամանակն ու պայմանները: Թէեւ չուրանար որոշ թուականի մը մէջ յղացուած գրական աշխատանքը, յարգանքով եւ սիրով կը խօսի դասականներուն մասին, սակայն ունի անձնական խիստ կարծիք, ունի ժխտումներ եւ վերապահումներ: Անոր համար բանաստեղծութիւնը ժամանակէն վեր արժէք մըն է, որովհետեւ արուեստի եւ մարդկային հոգիէն բխած ճշմարիտ գործ մը, իրաւ բանաստեղծութիւն մը, ինչպէս ինք կը կոչէ, կ'ապրի թուականներէն ու պայմաններէն դուրս, ժամանակներէ վեր: Ան կը փնտռէ գրուածքի մը մէջ չունչ, ոգի, զգայնութիւն որոնք անբաժանելի մասնիկներ են, տարրեր՝ որոնք բանաստեղծութեան էութիւնը կը կազմեն: Թէեւ Օշական արդիական ըմբռնում ունի, դասականներու վերաբերմամբ մասնաւոր հակում մը ցոյց կուտայ, կը գնահատէ դասական մեծ վարպետները որոնց գործերը չեն մաշած ժամանակներու անողոք հպումէն, որովհետեւ անոնց մէջ կը տեսնէ մարդուն յաւիտենական բաբախումները, իր իսկ բառով «հոգեկան տախտակները», որոնք կը դիմանան դարերու ընթացքին:

Օշական՝ դրականութեան եւ արուեստի հուրջ ազատամիտ կարծիքներ ունի, կր հպատակի սակայն դեղեցկագիտական ընդհանրական ոգիին: Մարդկային ձգտումներուն հունը ընդլիք կը գերէ, կը խռովէ, բայց անոր դրական հունձքը անբողջապէս իր ժողովուրդին ապրումներուն նուիրուած արի եւ արդար տուրքն է, Օշականի բառով, «սրտոտին վկայութիւն» մըն է, վեր՝ ամէն հատուածական թեյադրանքներէ, հայ տառապանքին նաեւ հայ դիւցազնեղութեան:

Օշական վերապրեցուցած է հոգեբանական վերլուծումով թէ գիւղացին եւ թէ քաղաքացին, որովհետեւ իր մանկութիւնը եւ պատանութիւնը՝ անցուցած է թէ գիւղին եւ թէ քաղաքին մէջ: Եղած է որբ չատ կանուխէն, թերեւս այդ է պատճառը որ իր գրիչը տխրութիւն կը ծորի եւ իր բանաստեղծական չունչը թախծոտ երանգ մը ունի: Ան փորձած է իր կեանքին բոլոր ընկերային-գրական բոլոր ճիւղերը, արտայայտուած է արուեստի բոլոր ձեւերով,—Արձակ բանաստեղծութիւն, նորավէպ, հէքեաթ, վէպ, թատերգութիւն, քննադատութիւն, սակայն իր ստեղծագործութիւններուն ամէնէն վաւերական մասը պիտի մնան ու պիտի պահպրին իր պատմուածքները, իր հէքեաթները: Իւրայատուկ պատմելու ձեւ մը ունի, որ արեւմտահայ գրականութեան մէջ թուական մը բացառիկ մըն է:

Օշական ոճը ինքնատիպ է եւ խրթին, կը կարծուի թէ ճիգով գրուած է, ըստ իս հեղինակին անձնական ոճն է, բնական եւ ինքնահոս, թէեւ ամէն պարանք մը կր մատնէ, որ կը նեղէ սկիզբը ընթերցողը, սակայն արուեստական չէ եւ քանի մը էջեր կարդալէ վերջ կը վարժուինք: Ընդհանրապէս իր ոճը ունի ջերմութիւն, դունագեղ է եւ առնական, միշտ խորունկ տպաւորութիւն կը ձգէ: Լեզուն հարուստ է եւ ճոխ:

Ժամանակակից ոչ մէկ գրագէտ, բացի Նարդունիէն, կրցած է տալ գրական այնքան բեղուն գործ մը որ հաւասարէր քանակով եւ որակով Օշականի ամբողջական գործին որ 40—50 հատորի կը հասնի եւ զուտ գրականութիւն է:

Հայ գեղեցիկ գպրութեան համար հոյակապ ստեղծագործութիւններու յորդառատ չատրուան մը որ կը բխի հայ ցեղին գերազնիւ ակերէն:

Կրնաք անոնց մէջ գտնել թուականի վրիպումներ, տեղ տեղ մթութիւն, ծայրայեղութիւններ, սակայն Օշական կը մնայ միշտ վարպետը գեղեցիկ գրականութեան, մեծ ու խորաթափանց գրագէտ — քննադատը, որուն առնական անկախ եւ անկաշառ ոգին կը յայտնուի բացառիկ ուժով եւ յանդգնութեամբ, կը պոռթկայ առ երբեմն յոխորտանքով, երբեմն բրտօրէն, բայց միշտ գիտակից վարպետի լրջութեամբ:

Օշականի գրականութիւնը եւ տպաւորապաշտ է եւ թէ խորհրդապաշտ: Ազդուած է չատ մը մեծ ղրողներէ, բացառիկ կերպով սիրած է Տօսթոյեվսքին, Պալզաքը, Սթէնտալը, Ճէյմս Ճոյսը, Փրուստը, սակայն իր արուեստը մնացած է ինքնայատուկ, խառնուածքով արուեստագէտ եւ ձգտումներով իրապաշտ: Ատած է մարդը իր պարզութեան մէջ եւ խորհուրդներով, բանաստեղծութեամբ օծած, անոր տիպարները վաւերական կնիքը կը կրեն կեանքի ու մահուան խորհուրդին:

Օշականի գրական վաստակը կարելի է յատկանշել հետեւեալ ձեւով: Նախ՝ «Մունարհներ»ու շարքը, թիւով տասնըհինգ: Պատմելու եւ վերլուծելու ինքնատիպ կերպով: Հոն բարքերը կը յայտնաբերուին խորաթափանց հոգեբանութեամբ: Մունարհ հերոսներ, դիւղի կախարդիչ անձկութեան մէջ կ'ապրին մարդկային ձգտումներու, սիրոյ եւ տառապանքի չղթայաւորումը, գիւղի բարքերու պարզունակ այլ հետաքրքրական վերլուծումը, տրուած չատ խոր երանգաւորումով եւ բանաստեղծական զգայականութեամբ:

Ցետոյ կը փորձէ ան պատմուածքներու ուրիշ շարք մը: «Երբ պզտիկ էն», «Երբ պատանի եմ», ոչ նուազ չահեկան: Իսկ 1922ին «Խորհուրդներու Մեհեանը» հատորին մէջ, ան հաւաքած է բաւական թիւով պատմուածքներ եւ հէքեաթներ որոնք տեսակ մը խառնուրդ են տպաւորապաշտ դրականութեան, ուր խորհրդապաշտ ոգին կը տիրապետէ վարպետին թաղծոտ գրչին տակ, անցնելով բանաստեղծին հրաշագեղ հալոցէն:

Օշական մշակած է նաեւ 1920—22 թուական-ներին Հայկական եղեռնէն դրուագներ «կայսերական Ցաղթերդութիւն» ընդհանուր խորագրին տակ: (Պոլսոյ «Ճակատամարտ»ին մէջ): Իսկ գրած է ընդարձակ վէպեր որոնք թուական մը կը բանան հայ դրականութեան մէջ թէ ծաւալով եւ թէ որակով, օրինակ «Մակ պատուկը», «Հաճի Մուրատ», «Հաճի Ասպուլլահ», «Սիւլէյման էֆէնտի», «Մնացորդաց», «Սահակ Պարզեւեան», «Մաթիկ Մելիքխանեանց»: Օշական ունի 15 թատերդութիւններ եւ այդ 15 թատերդութիւններէն մէկը միայն հատորի մը մէջ լոյս տեսած է, փարիզ, իսկ երկու հատ ալ «Հայրենիք» ամսաթերթին մէջ եւ միմիայն մէկ հատը, «Նոր Պսակ» խաղացուած է Պոլսոյ մէջ 1922ին:

Օշական տուած է նաեւ տպաւորապաշտ էջեր ցրուած թերթերու, պարբերականներու, տարեցոյցներու մէջ որոնք երբէ հաւաքուին քանի մը հատորներ կը կազմեն: Անոր վաստակին գլխաւոր գլուխներէն մէկը կը կազմեն նաեւ իր քննադատական դրութիւնները, ցրուած նմանապէս օրաթերթերու եւ պարբերականներու մէջ գրական հարցերու, դէմքերու, գիրքերու չուրջ հետեւեալ վերնագիրներով.— «Մեր բանաստեղծները», «Մեր վիպասանները», «Գիրքերու եղրին»: Ցետոյ ունի գրական պատմութիւն վերնագրով 5 դասախօսութիւններ, Ա. «Մեր հին մատենագիրներու վրայ», Բ. «Աբեւելահայ գրականութեան յատկանշական

Միխթար Սեբաստացին

(ՄԱՀՈՒԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԱՐԱՍԱՐՁԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Ապրիլ 27ին կը լրանայ Մխիթարեան Միաբանութեան երկրորդ դարադարձը: Ս. Ղազար վանքը անցուցած է թէ գիւղին եւ թէ քաղաքին մէջ: Եղած է որբ չատ կանուխէն, թերեւս այդ է պատճառը որ իր գրիչը տխրութիւն կը ծորի եւ իր բանաստեղծական չունչը թախծոտ երանգ մը ունի: Ան փորձած է իր կեանքին բոլոր ընկերային-գրական բոլոր ճիւղերը, արտայայտուած է արուեստի բոլոր ձեւերով,—Արձակ բանաստեղծութիւն, նորավէպ, հէքեաթ, վէպ, թատերգութիւն, քննադատութիւն, սակայն իր ստեղծագործութիւններուն ամէնէն վաւերական մասը պիտի մնան ու պիտի պահպրին իր պատմուածքները, իր հէքեաթները: Իւրայատուկ պատմելու ձեւ մը ունի, որ արեւմտահայ գրականութեան մէջ թուական մը բացառիկ մըն է:

Օշականի ոճը ինքնատիպ է եւ խրթին, կը կարծուի թէ ճիգով գրուած է, ըստ իս հեղինակին անձնական ոճն է, բնական եւ ինքնահոս, թէեւ ամէն պարանք մը կր մատնէ, որ կը նեղէ սկիզբը ընթերցողը, սակայն արուեստական չէ եւ քանի մը էջեր կարդալէ վերջ կը վարժուինք: Ընդհանրապէս իր ոճը ունի ջերմութիւն, դունագեղ է եւ առնական, միշտ խորունկ տպաւորութիւն կը ձգէ: Լեզուն հարուստ է եւ ճոխ:

Ժամանակակից ոչ մէկ գրագէտ, բացի Նարդունիէն, կրցած է տալ գրական այնքան բեղուն գործ մը որ հաւասարէր քանակով եւ որակով Օշականի ամբողջական գործին որ 40—50 հատորի կը հասնի եւ զուտ գրականութիւն է:

Հայ գեղեցիկ գպրութեան համար հոյակապ ստեղծագործութիւններու յորդառատ չատրուան մը որ կը բխի հայ ցեղին գերազնիւ ակերէն:

Կրնաք անոնց մէջ գտնել թուականի վրիպումներ, տեղ տեղ մթութիւն, ծայրայեղութիւններ, սակայն Օշական կը մնայ միշտ վարպետը գեղեցիկ գրականութեան, մեծ ու խորաթափանց գրագէտ — քննադատը, որուն առնական անկախ եւ անկաշառ ոգին կը յայտնուի բացառիկ ուժով եւ յանդգնութեամբ, կը պոռթկայ առ երբեմն յոխորտանքով, երբեմն բրտօրէն, բայց միշտ գիտակից վարպետի լրջութեամբ:

Օշականի գրականութիւնը եւ տպաւորապաշտ է եւ թէ խորհրդապաշտ: Ազդուած է չատ մը մեծ ղրողներէ, բացառիկ կերպով սիրած է Տօսթոյեվսքին, Պալզաքը, Սթէնտալը, Ճէյմս Ճոյսը, Փրուստը, սակայն իր արուեստը մնացած է ինքնայատուկ, խառնուածքով արուեստագէտ եւ ձգտումներով իրապաշտ: Ատած է մարդը իր պարզութեան մէջ եւ խորհուրդներով, բանաստեղծութեամբ օծած, անոր տիպարները վաւերական կնիքը կը կրեն կեանքի ու մահուան խորհուրդին:

Օշականի գրական վաստակը կարելի է յատկանշել հետեւեալ ձեւով: Նախ՝ «Մունարհներ»ու շարքը, թիւով տասնըհինգ: Պատմելու եւ վերլուծելու ինքնատիպ կերպով: Հոն բարքերը կը յայտնաբերուին խորաթափանց հոգեբանութեամբ: Մունարհ հերոսներ, դիւղի կախարդիչ անձկութեան մէջ կ'ապրին մարդկային ձգտումներու, սիրոյ եւ տառապանքի չղթայաւորումը, գիւղի բարքերու պարզունակ այլ հետաքրքրական վերլուծումը, տրուած չատ խոր երանգաւորումով եւ բանաստեղծական զգայականութեամբ:

Ցետոյ կը փորձէ ան պատմուածքներու ուրիշ շարք մը: «Երբ պզտիկ էն», «Երբ պատանի եմ», ոչ նուազ չահեկան: Իսկ 1922ին «Խորհուրդներու Մեհեանը» հատորին մէջ, ան հաւաքած է բաւական թիւով պատմուածքներ եւ հէքեաթներ որոնք տեսակ մը խառնուրդ են տպաւորապաշտ դրականութեան, ուր խորհրդապաշտ ոգին կը տիրապետէ վարպետին թաղծոտ գրչին տակ, անցնելով բանաստեղծին հրաշագեղ հալոցէն:

Օշական մշակած է նաեւ 1920—22 թուական-ներին Հայկական եղեռնէն դրուագներ «կայսերական Ցաղթերդութիւն» ընդհանուր խորագրին տակ: (Պոլսոյ «Ճակատամարտ»ին մէջ): Իսկ գրած է ընդարձակ վէպեր որոնք թուական մը կը բանան հայ դրականութեան մէջ թէ ծաւալով եւ թէ որակով, օրինակ «Մակ պատուկը», «Հաճի Մուրատ», «Հաճի Ասպուլլահ», «Սիւլէյման էֆէնտի», «Մնացորդաց», «Սահակ Պարզեւեան», «Մաթիկ Մելիքխանեանց»: Օշական ունի 15 թատերդութիւններ եւ այդ 15 թատերդութիւններէն մէկը միայն հատորի մը մէջ լոյս տեսած է, փարիզ, իսկ երկու հատ ալ «Հայրենիք» ամսաթերթին մէջ եւ միմիայն մէկ հատը, «Նոր Պսակ» խաղացուած է Պոլսոյ մէջ 1922ին:

Օշական տուած է նաեւ տպաւորապաշտ էջեր ցրուած թերթերու, պարբերականներու, տարեցոյցներու մէջ որոնք երբէ հաւաքուին քանի մը հատորներ կը կազմեն: Անոր վաստակին գլխաւոր գլուխներէն մէկը կը կազմեն նաեւ իր քննադատական դրութիւնները, ցրուած նմանապէս օրաթերթերու եւ պարբերականներու մէջ գրական հարցերու, դէմքերու, գիրքերու չուրջ հետեւեալ վերնագիրներով.— «Մեր բանաստեղծները», «Մեր վիպասանները», «Գիրքերու եղրին»: Ցետոյ ունի գրական պատմութիւն վերնագրով 5 դասախօսութիւններ, Ա. «Մեր հին մատենագիրներու վրայ», Բ. «Աբեւելահայ գրականութեան պատմութեան», Գ. «Դէմքեր, Առաջեան Արեւմտահայ գրականութեան պատմութեան», Դ. «Զուգահեռ Արեւմտահայ եւ Արեւելահայ գրականութեանց, ե. »Համապատկեր Արեւմտահայ գրականութեան», տասնչն ալեւի մեծադիր հատորնեռով, Ա.ը միայն լոյս տեսած 1945ին երեսաղէմ, իսկ միւս բոլորը կը մնան անտիպ:

Օշական գրած է նաեւ ՓՈՐՁԵՐ «երեմիայ Չէլէպի» լոյս տեսած «Սիոն»ի մէջ: « Վկայութիւն մը», «Ալու Ալա», «Սփիւռքը եւ իրաւ բանաստեղծութիւն» տպուած 1945ին, երուսաղէմ: Մեծ նշանները անտիպ են:

Օշական խմբագրած է ընկերներով «Մեհեան» եւ «Բարձրավանք» գրական հանդէսները ուր՝ կան իրմէ հետաքրքրական գրութիւններ:

Ինչպէս կը տեսնուի, այսքան բազմաթիւ գործեր կը մնան մեծ մասամբ անտիպ, ուրեմն Փարիզահայութեան նուիրական պարտականութիւնը պիտի ըլլայ, այսօր վրկել անոնցմէ գէթ մաս մը, հրատարակելով եւ տարածելով զանոնք: Այսպէս լաւագոյն յարգանքը մատուցած կ'ըլլանք այս մեծատաղանդ գրագէտին, որ սիրած է հայ գրականութիւնը կրօնքի մը չափ եւ ծառայած անոր տաղանդով եւ հաւատքով: Օշականի համար գրականութիւնը հաւատքի գործ մըն է, տաղանդի փաստ մը ըլլալէ առաջ, ինչպէս ինք կ'ըսէ:

Ես վստահ եմ որ Օշականի գործին ամբողջական հրատարակութիւնը տեսակ մը յեղաշրջում պիտի կազմէր մեր գրականութեան համար, այնքան ինքնատիպ են անոր գրածքները եւ այնքան արուեստով տոգորուած:

Ցարգանք իր յիշատակին:

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

դործունէութիւնը բարերար ազդեցութիւն կ'ու-նենայ մեր ընկերային բարքերուն վրայ, զանոնք ներքաշելով եւ ազնուացնելով: Անոնք են որ հիմը կը դնեն հայկ. թատրոնին եւ հայ աչխարհիկ գե-ղարուեստին:

Ամբողջ ազգ մը երախտապարտ է Մխիթար Աբբատտացիի տաղանդին, որ անկախ մտաւորա-կան բարձր արժէք մը յայտնաբերելէ՝ կը ներ-կայանայ իրրեւ գործնական եւ բարոյական մղիչ ոյժ: Կարելի է ըսել թէ Մխիթար Աբբահօր մէջ չկայ գերակչիռ բացարձակ տարր մը, սակայն անոր ներաչխարհը զերծ է խրթնութիւններէ, հա-կող դէպի գրականը, դէպի չօշափելի իրագոր-ծումը, առանձնադրուած դատողութենէն, լուսա-ւորուած ներքին ոյժէ մը որ իր հաւատքն է, ծանր ու անդրդուելի:

Ահաւասիկ այս մեծ Հայուն մահուան երկ-րորդ դարադարձն է որ կը պատրաստուի արժա-նապատիւ կերպով տօնախմբել Մխիթարեան Միա-բանութիւնը: Հայ մշակոյթին ու հայ մամուլը ան-չուշ պիտի ուղեներեցնց մասնակցութիւնը բերել անոր ի պատիւ սարքուելիքհանդիսութիւններուն:

Մխիթար Աբբահօր մահուան երկրորդ դա-րադարձը լաւագոյն առիթն է որ արտաքսահմանի հայութիւնը, ինչպէս հայրենիքի հոծ զանգուածը իրենց երախտագիտութեան տրիտուրը ընծայա-բերեն անոր յիշատակին: Այս յիշատակը գերազ-նիւ կերպով հաղորդական է եւ յուզիչ, որովհե-տեւ յեցած է հոգեկան եղբայրութեան վրայ:

Աչխարհի բոլոր ծագերուն փռուած Մխիթար-եան նախկին աչակերտները թող հաղորդուին այս գարադարձով, թող յիչեն Մուրատ Ռափայէլ վարժարանը, Ադրիատիկի ջուրերուն մէջ օրօրուն գեղածիծաղ կղզեակը Ս. Ղազար, թող յիչեն ի-րենց դաստիարակիչներն ու իրենց մանկութիւնը, ո-րովհետեւ մեր հրճուանքին խարիսխները կը գտ-նուին մեր անցեալին մէջ, ինչպէս մեր սիրոյն եւ մեր տեւականութեան:

Ցտեսութիւն բոլորիդ, մօտաւոր եւ հեռաւոր հայ եղբայրներ, ի վանս Սրբոյն Ղազարու:

Միլանօ ԱՐԱՄԱՑԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ 120ՐԴ ՏԱՐԻՆ

1948 Դեկտեմբեր 27ին լրացաւ Երեւանի զին-ուորական հիւանդանոցին գոյութեան 120 տարին:

1828ին, ռուսական զօրքերու կողմէ Երեւանը գրաւելէն վերջ, առաջին տարին իսկ, քաղաքի բերդի շրջանին մէջ, միայարկ 18 կաւաչէն տու-ներուն մէջ սկսաւ դործել հիւանդանոցը 300 մահ-ճակալներով: 1885ին հիւանդանոցին չինքերը ըն-ղորմին անդործածելի էին, որով զինուորական վերատեսչութիւնը ստիպուեցաւ չինելու նոր երկ-յարկանի չէնք եւ քանի մը միայարկ տուներ, ո-րոնց մէջ փոխադրուեցաւ հիւանդանոցը:

Իր գոյութեան 120 տարիներու ընթացքին հի-ւանդանոցը մեծ աչխատանք կատարած է ոչ մի-այն զինուորականներուն, այլեւ քաղաքի բնակ-չութեան, որովհետեւ մինչեւ անցեալ դարու 80ա-

★

Օր մը պիտի գամ ձեզ ամբաստանել
Իմ օրուան հացիս անէծքին համար.
Վառ երազներուս հիւսքը ոսկեթել
Դուք բզկտեցիք անողորմաբար:
Ոտնակոխեցիք ամէն սրբութիւն,
Ու ծիծաղեցաք դեւերու նըման,
Երբ աչքերուս դէմ արեւով օծուն
Իյաւ ծանրօրէն խաւարը մահուան ...

Օր մը պիտի գամ ցաւով մրրիկի
Ձեր դուռը բախել, չիրիմէս ելած
Ես գիչերական ստուեր հալածուած,
Պահանջել ձեզմէ յոյսերըս ոսկի,
Ձրագըս՝ որուն լոյսը մարեցիք,
Երբ անոր բարի ժպիտին չողէն
Ընծայեցի ձեզ հոգիս երգեցիկ,
Իմ սիրակարօտ հոգիս արիւնէն ...

Ապրեցայ յծուած խորթ աչխատանքի,
Դուք չի լսեցիք իմ երգերուս մէջ
Տրտունջը, այլ միայն բառեր ազօթքի
Որոնցմով հոգին կը խօսի անվերջ.
Եւ դուք չտեսաք, երբոր մտորուն
Անցայ ձեր քովէն ամէն առաւօտ
Իմ հոգիս լարած կեանքի ձայներուն,
Բայց մահուան խորունկ համբոյրին կարօտ ...

Ծարաւիս բաժակը հազիւ լեցուն
Ցափշտակեցիք դողդոջուն ձեռքէս,
Օր մը պիտի գամ ամբաստանել ձեզ
Ցանուն խաչեցեալ իմ երազներուն.
Դուք որ փշրեցիք անողորմաբար
Բիւրեղը կեանքին հիւսուած արիւնէս,
Տիրոջ առեւանին պիտի կանչեմ ձեզ
Իմ օրուան հացիս անէծքին համար ...

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

կան թուականները քաղաքին միակ բուժական հաստատութիւնն էր:

Երեւանի թերթերը կը դրեն թէ խորհրդային իչխանութեան տարիներուն, հիւանդանոցը դար-ձաւ մեծ հաստատութիւն մը, որակեալ բժչկական պաչտօնէութեամբ, բժչկական գրասենեակներով աչխատանոցներով: Հիւանդանոցին մէջ կը գոր-ծադրուին բուժման նորագոյն մեթոտներ:

Հիւանդանոցը հայրենական պատերազմին մեծ դեր կատարեց, դարմանելով սովետական բանակի ռազմիկները եւ սպաները:

Հիւանդանոցը հայրենական պատերազմին մեծ տազօտական մեծ աչխատանք: 1940—1948ին բժչ-կական թերթերուն մէջ տպագրուած են հիւանդա-նոցի բժիչկներ՝ Վ. Սաղոյեանի, Մ. Մինասեանի, Տ. Տիխոնովի, Ի. Գէորգեանի, Բ. Սերգեանի ա-ւելի քան 20 դիտական աչխատութիւններ: Հի-ւանդանոցի բժիչկներու աւելի քան 45 աչխատու-թիւն մտած է «Երեւանի զինուորական հիւանդա-նոցի աչխատութիւններու ժողովածուի» մէջ:

★ Վախցիր քնացող ջուրէն: Անի աւելի վտանգա-ւոր է քան հոսուն ջուրը:

« ՀՈՎՀՈՒԻ ՁԵՌԱՏԵՍՐ»ԷՆ

Ազգային երեսփոխանական ժողովը բացուե-ցաւ:

Ամէն. Ս. Պատրիարքը ներկայ չէր:

— Ո՞վ բացաւ ուրեմն ժողովը:

— Ոչ ոք... ինքնիրմէն բացուեցաւ:

Ս. Պատրիարքը նամակ մը դրելով Իզմիրլեանի, յայտնած էր թէ տկարութեան պատճառաւ չէր կարողացած ժողովոյն ներկայ դտնուիլ, թէ Ա-տուծոյ ողորմութեամբը հայկական խնդիրէն յու-սահատ չէր, թէ տկարութեան պատճառաւ ամիսէ մը ի վեր Պատրիարքարան դացած չէր եւ ասկէ ետքն ալ երթալու ժամանակ չունէր եւ վերջապէս հրաժարական տալով կը կնքէր նամակը:

Իզմիրլեան այս նամակը կարդաց եւ առեւ-նը... դոցուեցաւ դիւանի ընտրութենէ ետքը:

Հայկական խնդրէն չյուսահատիլն ամէնուն ուրախութիւն պատճառեց, բայց Աստուծոյ ողոր-մութիւնը քիչ մը տրամեցուց ժողովուրդը:

★ Ստոյդ վիճակագրութեան մը նայելով՝ Պոլսոյ Հայերն այսօր ունին երեք հազար չորս հարիւր դիւնեստուն, երեք դրամագլուխ խանութ, հազար երկու հարիւր պարի դասատու, հինդ հայկարանութեան դասատու, երկու հարիւր զրօ-սարան, երեք թատրարան, չորս հազար ծրար խա-ղի թուղթ, հինդ լրագիր:

Եւ այս վիճակագրութիւնը հերիք է Պոլսոյ Հայերու բարոյական վիճակը ցոյց տալու:

★ Պ. Նորայր Հարուստ աղգային մը թերթ մը կը ղրկէ իր փրանսերէնէ հայերէն բառարա-նէն, զոր մաս առ մաս կը հրատարակէ:

— Սա ի՞նչ է, կը պոռայ Հարուստ աղգայի-նը, այս բառարանն ի՞նչ ընեմ ես. ժամանա՞կ է հիմա առանկ չնչին բաներու համար դրամ տա-լու. չեմ ուզեր, տո դարձուցէք եւ ըսէք իրեն, որ մէյ մըն ալ առանկ բաներ չղրկէ ինծի: Ահա, պա-րոն դրագիր, քեզի ալ յատկապէս կը պատուիրեմ, որ եթէ իմ բացակայութեանս ինծի համար դիրք կամ լրագիր բերելու ըլլան՝ չընդունիս, ապա թէ ոչ կը վռնտեմ զքեզ:

Ժամ մը կ'անցնի, ուրիչ մը կը մտնէ՝ որսի չուն մը բերելով հետը:

— Ինծի համա՞ր բերիք այդ չունը:

— Այո, տէր:

— Ի՞նչպէս է այդ չունը. աղէ՞կ է:

— Շատ աղէկ ցեղէ, ազնուական տոհմէ է:

— Ի՞նչ կ'ուզէք առտր համար:

— Ձորս ոսկի:

— Երեք ոսկի տամ: Պարոն դրագիր, սա չու-նը առ եւ տուն տար:

Եւ մեր դրագէտները դեռ չեն ուղեր համոզ-ուիլ, որ մեր հարուստները ամէն բանի ստակ կու-տան, բացի լրագիրներէ եւ դիրքերէ: Բացառու-թիւններ կան, բայց այնչափ հազուագիւտ են, որ արուեստահանդէսի մը ղրկելու համար պահած եմ դանոնք:

ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

★ Ամէնէն ոսկեզօծ վանդակին մէջ ալ թըռ-չունը կը հառաչէ,— «Ա՛խ, հայրենիքս հայրե-նիքս»:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (123)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԴ.

ԿԻՒ ՄԱՆՈՒԻԼ ԿԱՑՍԸՐԸ

Եւ այսպէս առիթն եղաւ անգամ մը պատե-րազմի Թորոսի եւ Նուբէտտինի մէջ, եւ երբ Թո-րոս հաչտութիւն խօսեցաւ Նուբէտտինի հետ Ստե-փանէի կամաց դէմ, սկսաւ եղբօրը դէմ մեքենա-յել, որով իչխանը պարտաւորեցաւ բանտարկել զանիկա առժամանակեայ կերպով, եւ յետոյ ար-ձակել ու դարձեալ իրրեւ եղբայր հետը վարուիլ, համոզելով զինքը թէ այդ ճամբով չէր որ իչխա-նութիւն մը կը կազմուէր:

Եւ օրինակը ցոյց կուտար թէ՝ ինչպէս իրեն դիւրին էր Ցոյները հալածել Կիլիկիայէն, բայց ինչ կ'ուզէր յարգել դաչինքները եւ առժամանակ-եայ իչխանութեան հետք մը թողուլ Ցոյներու դո-հութեան համար, քանի որ առիթ չէին տար իրեն դժգոհութեան եւ դաչինքները լուծելու:

Բայց անխոհեմ բնաւորութիւններ ոչ բարե-կամութեան եւ ոչ թշնամութեան մէջ չափ չունին եւ ոչ կշիռ:

Ստեփանէ Ցոյներուն հետ ընտանութիւնը չատցուց, եւ մտերմաբար սկսաւ կապուիլ Անդրո-նիկոս Եւ փորպէնի հետ, որ կայսեր ազգական եւ տեղակալն էր Կիլիկիոյ մէջ, եւ որ ճաշի հրաւիրե-լով Ստեփանէն Համուս բերդը՝ եռացած ջուրի կաթսայի մը մէջ զինքը սպանել տուաւ:

Այս անգութ մահուան լուրը երբ տարածուե-ցաւ Կիլիկիա, բարկութեան եւ վրէժխնդրութեան կրակը բորբոքեցաւ եւ Թորոս որ իր զօրքերով Ցոյներու վրայ կը քալէր, յանկարծ իր քովը տե-սաւ քինաւորեալ Մլեհը որ խումբ մը կատաղի զօրքերու մէջտեղ ելեր էր եղբօրը մահուան վրէժը լուծելու:

Ցոյներուն կոտորածը սաստիկ եղաւ, տասն հա-զար հոգի կոտորուեցաւ կ'ըսեն պատմիչները, Ա-նարզաբան եւ դեռ ինչ բերդ եւ ամրոց որ մնացած էին Կիլիկիա՝ ամէնն ալ առնուեցան իրենցմէ, եւ Յարդը դեռ պիտի չարունակէր թէ որ Երուսաղէմի թագաւորը միջնորդ չըլլար դադրեցնելու համար այս անգութ կոտորածը:

Իսկ Ստեփանի մատմինր տարին եղբայրները եւ թաղեցին Սրբոյ Յարութեան վանքին մէջ, եւ անմխի-թար տիկինն Մարգրիտ՝ զնաց իրզատականերուվրէժ առնելու իր եղբօրը բերդը:

ԳԼՈՒԽ ԻԵ.
ԼԱՄԲՐՈՆԻ ՀԱՐՍԸ

Թորոս Եւփիմէի վերջին կամքը կատարելու մը-տադիր էր միշտ, Հերթում որ իր աչքին առջեւ կը մեծնար՝ չարմար փեսայ մը կ'երեւէր, հայ դիւ-նական վարդապետ մը եւ յոյն տաւտմնական մարդ մը կ'աչխատէին դլուխը հարստացնելու դիտու-թեամբ, եւ դինուարժութեան համար բարձրա-բերդին կոստանդինն էր կարդուած իչխանէն զինքը մարդելու:

Իսկ Թորոս կը խօսէր երբեմն հետը, զանազան նեթերու համար հաչտութիւններ կ'ընէր, եւ առանց իր սխալ կարծիքները ուղղելու՝ իմաստուն հար-ցումներով տղուն իրեն ուղղել կուտար այն սը-խալները:

Բայց, դժբաղտաբար կը տեսնէր թէ ընտանե-կան հոգին որ յոյնական էր, խոր արմատ ձգած էր դարձեալ անոր սրտին մէջ, դաստիարակութիւն եւ ուղղախոհութեան զօրութիւն հազիւ կրնային կչիռ մը կազմել այն կաթին հետ չամբուած զա-ղափարներուն հետ որոնք Լամբրոնի իչխանները ազգային չրջանէն դուրս կր հանէին եւ յունական համակրութեանց կողմը կը ձգէին:

Միւս կողմէն Գոհար՝ թէպէտ փոքր բայց ինչ-պէս դիտուած է որ աղջիկները կանխահաս են մտ-քի կարողութիւններով, ամենեւին եւ չէր մնար Հեթումէն, եւ բնական բերումով հետաքրքիր բը-նաւորութիւնը չարունակ հարցումներով զոհ ընել կ'ուզէր:

Եւ զարմանալին է, հօրը պատասխանները դինք աւելի զոհ կ'ընէին՝ երբ իր վարժապետնե-րուն պատասխանները մութ էին իրեն համար:

Ուստի տղոց երկուքն ալ օրաւուր մեծնալովթէ-պէտ թարմ հասակնուն մէջ՝ յարմար սեպեց Թո-րոս իրենց հարսնիքը կատարել Մամեստիոյ մէջ որ իր առաջին յաղթութիւններուն եւ Եւփիմէի ուրախ զուարթ ւիւատակներով լեցուն էր. եւ ո-րովհետեւ Օշին իր փրկանքի դին չէր կրցած վճա-րել, այն ալ իր մէկ հատիկ զաւկին օժիտն համա-րեց արքայարար, եւ հոնկից հարսն ու փեսան լամբրոն ուղեւորեցան:

ՏԵՐՈՆՑ

Ֆրանսայի համայնավարներն ալ...

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան Քաղաք. Բիւրօն «հանդիսաւորապէս կը բողոքէ կառավարութեան որոշման դէմ՝ ստորագրելու Ատլանտեանի դաշինքը, կատարուած իրողութեան առջեւ դնելով խորհրդարանը եւ երկիրը: Ատլանտեանի դաշինքը, զոր կազմակերպիչները կը համարձակին ներկայացնել իբրեւ պաշտպանողական դաշինք մը, իրականին մէջ յարձակողական զորձիք մըն է մեր դիմակին՝ Ա. Միութեան եւ համակավար ժողովրդապետութեանց դէմ: Այս պարագան այնքան ճիշդ է որ, զայն ստորագրելու պատրաստուած երկիրներէն մէկը՝ Նորվեկիա, մերժեց Ա. Միութեան առաջարկը՝ ոչ – յարձակման զաւչինք մը կնքելու:

«Պատերազմի հրձիգներուն ոճրապարտ ծրագիրները երէկ իրականացան, Ֆրանսան պիտի դառնայ հիւլէական բարձր ամերիկացի աչխար – հակարներուն, իսկ Ֆրանսացիները պիտի կազմեն Արեւմուտքի զոհարերեալ հետեւակազօրքը, ի մեծ չահ անգլեւասքսոն եւ Ֆրանսայի դրամատէր – ներու»:

Այս յայտարարութենէն վերջ, Քաղաք. Բիւրօն կը հրաւիրէ բոլոր Ֆրանսացիները եւ Ֆրանսուհիները, առանց դաւանանքի խտրութեան, միանալ եւ պայքարիլ, որպէսզի Ֆրանսա չստորագրէ Ատլանտեան դաշինքը: Ցետոյ կը յանձնարարէ իր խորհրդարանական խմբակցութեան՝ դիմել Ազգ. ժողովի նախագահին եւ պահանջել որ Ատլանտեան դաշինքը քննութեան ենթարկուի Մարտ 22ի եւ 23ի նիստերուն մէջ»:

Տեղական մամուլը դիտել կուտայ թէ Ազգ. ժողովը պիտի վաւերացնէ Ատլանտեանի դաշինքը, հակառակ համայնավարներու ընդդիմութեան: Այս վերջիններս «խաղաղութեան ճակատ» մըն ալ կազմած են եւ միլիոնաւոր ստորագրութիւններ կը հաւաքեն, դրկելու համար նախագահ Թրումընի:

Դաշինքին շուրջ մղուած պայքարն ալ որոշ ազդեցութիւն պիտի գործէ նահանգային ընտրութիւններ վրայ, որոնց առաջին մասը տեղի կ'ունենայ այսօր, կիրակի:

Պ. Ժիւլ Մոք, ներքին նախարարը (ընկերվարական), ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց.

— «Մենք չենք ուզեր Կոմինֆորմի չրջագծին մէջ մտնել իբրեւ արբանեակ, ինչպէս կը թելադրեն հանրապետական կարգուսարքին հակառակորդները: Մենք վտարեցինք այն խոովարարները որոնք մասնաւոր պաչտօններ ստացած էին օտար տպատարկութիւններէ, անկարգութիւններ յարուցանելու համար մեր երկրին մէջ: Ձերբակալեցինք լրտեսներ, որոնցմէ ոմանք, ափսո՛ս, մոլորեալ Ֆրանսացիներ են: Վնասարարութիւններ կատարուեցան... Մեր բոլոր ուժերով պիտի պաչտպանենք մեր ազատութիւնը, ժողովրդապետութիւնը եւ ազգային անկախութիւնը»:

ԴԱՇԻՆՔԻՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱՆ

Ուրբաթ օր հրատարակուեցան Ատլանտեանի դաշինքին պայմանները, Փարիզի, Լոնտոնի, Ուաչինկթընի, Օթավայի (Քանատա), Պրիւքսէլի, Լա Հէյլ, Լիւքսէմպուրկի մէջ:

Բնագիրը կը բաղկանայ 14 յօդուածներէ, բայց կարելի է ամփոփել եւ վերածել 6 յօդուածներու: Գլխաւոր կէտերն են.—

Դաշինքը պաչտպանողական հանդամանք ունի, եւ քսան տարի պայմանաժամ: Եթէ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը անհրաժեչտ ուժը ստանայ տասը տարիէն, դաչինքը կրնայ փոփոխութիւններ կրել: Դաչինքին տրամադրութիւնները կ'ընդդրկեն ամբողջ արեւմտեան Եւրոպան, տարածուելով մինչեւ Ամերիկա:

Ուրիչ մանրամասնութիւններ յաջորդով:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՍԵՐՆԴԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ դէմ բուռն ճառ մը խօսեցաւ Քէնթրպրիի արքեպիսկոպոսը, Լորտերու ժողովին մէջ: Եւ եօթը տարի բանտարկութիւն պահանջեց ամուսնի մը դէմ որ իբրեւ հայր կը ներկայանայ երախայի մը, դիտնալով հանդերձ որ ինք չէ հայրը: Կառավարութիւնը խոստացաւ քննել խնդիրը:

ԼԻԲԱՆԱՆի կառավարութիւնը ջնջեց կարգ մը օրաթերթերու արտօնութիւնը:

ՄԱՌԷՇԱԼ ԹԻԹՈՑի համար կ'ըսեն թէ երեք անգամ գաղտնի հանդիպումներ ունեցած է արեւմտեան պետութեանց ներկայացուցիչներուն հետ:

ՊԵՐԼինի արեւմտեան չրջանին մէջսիտի արգելուի ռուսական մարքին չրջաբերութիւնը, այսօրուընէ սկսեալ: Օրինական արժէքը պիտի տանիայ միայն արեւմտեան պետութեանց մարքը:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ արեւելեան չրջանին համար սահմանադրութիւն մը յօրինած են համայնավարները, իբրեւ պատասխան արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ ծրագրուած կառավարութեան:

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ կառավարութիւնը արձակեց 60.000 պետական պաչտօնեաներ, այր թէ կին, որպէսզի ճարտարագործական աչխատանքներու նուիրուին:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ կառավարութիւնն ալ ծանուցագիր մը ուղղեց Պուլկարիոյ, Ռումանիոյ եւ Հունգարիոյ, դանգատելով թէ բռնարարած են հաչտութեան դաչնագրին տրամադրութիւնները, խափանելով անհատական ազատութիւնը, արտօնուած չափէն աւելի զինուորներ պահելով եւն.:

ՀԻՒԼԷՍԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԸ միակ ապրուզկնքը պիտի ըլլայ Եւրոպայի պաչտպանութեան համար, ինչպէս յայտարարեց Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան մէկ բանբերը: Միեւնոյն աոեն պիտի զօրացնեն Եւրոպայի մէջ եղած ուժերը, 1949 Յուլիս 1էն մինչեւ 1950 Յուլիս 1: Այս առթիւ ամերիկեան թերթ մը կը գրէ թէ «Ա. Միութեան մէջ 70 նչանակէտներ ենթակայ են հիւլէական ռումբի, չնորհիւ B36 ռմբաձիգներու»:

Ա.ԶԳ. ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՆ մեծ պարգեւը 55 միլիոն ֆրանք պիտի ըլլայ, Ջաակի առթիւ, ինչպէս կը գրէ «Ֆիկարօ»: Տոմսակներու գինը՝ 3500, մէկ տասներորդը՝ 400 ֆրանք:

ՄԻ ՈՒՇԱՆԱՔ

Փակել «Ցառաջ»ի ձեր ունեցած պարտքը:

ՊԻՏԻ ԴԱՐԵՑՆԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ԱՆՎՃԱՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ թերթերը մինչեւ Մարտի վերջ:

1949ի նոր բաժնեգինը —տարեկան 1500 ֆր.— փութացէք ղրկել:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղի Ահրոնեան խումբի կողմէ, կիրակի 20 Մարտ, ժամը 3.30ին Sociétés de Bienfaisanceի սրահին մէջ, 44 rue de Rennes, métro St. Germain des Prés:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Երաժչտական պար մասնակցութեամբ կարօ Սարեանի նուագախումբին: Գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ:

Երգչախումբ (Ա. ՊԱՐԹԻԵԱՆ), դաչնակ ընկ. ՆԻԶԱՄԵԱՆ, չուրթակ ընկերց. ԱԴԱՄԵԱՆ, մեներգ ընկ. Մ. Ա.ՃԷՄԵԱՆ, արտասանութիւն ընկեր Ժ. ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ, կովկասեան պար Վ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ, խմբական պարեր Նոր Սերունդի պանէէօ Քաչանի խումբէն ղեկավարութեամբ Պ. Ս. ՊՕՂՈՍԵԱՆի: Պարերուն նուագով կ'ընկերակցի ընկեր ԲԵՆՕ:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ Ցունուար 15—20

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգինները.—

Վիէն Սուք. 800, Մաղաք. 600, Թորոս Հազար, Մուրատ. 650, Մանուկ 800, Լուս. Հազար, Երամ. 800, Խաչ. 1500, Ֆէք. 1500:

ԿԱՐՏԱՆ.— Քին. 2 Հազար, Աճէմ. 800, Ա – սատ. 800, Տոն. 1450, Կարս. Ց. 3 Հազար, Կապրպ. Ա. 1500, Կիւր. 1450, Համբ. 1450, Համբ. Սա. 1450, Ցովս. 1450, Քնա. 800, Մատս. 1450, Մարգ. 800, Մարտ. 3 Հազար, Մեր. 1450, Նորատ. 800, Թում. 1450, Թաչօ. 800:

ՄԱՐՍԷՑԼ Մելք. 800, ՍԷՆ ՍԱԹՈՒՐՆԷՆ Քըզըր. 2 Հազար, Ս. ԼՈՒ Դան. 800, ՆԻՄ Գ. Խոս. 1500, Աւտալ. 1500, ՄԱՐՍԷՑԼ Պետ., Դանի., Բարակ. 1500ական ֆրանք, ՌՈՆ Ահա. 1500, ՌՈՄԷՆՎԻԼ Ցակ. 800, ՎԻԼՄՈՊԼԸ Քարախ. 1500, ԱԼՖՈՐ – ՎԻԼ Սարգ. 1500, ՓԱՐԻԶ (9) Աղապ. 800, ԿՈՒՍԷՆՎԻԼ Սուք. 1600, ՏՐԷՆՍԻ Կիւր. 2 Հազար, ԼԻՈՆ Պաղ. 3650, ՍԷՎՐԱՆ Քէօ 800:

ՓԱՐԻԶ (18) Փափ. 1200, Լիոն Ժաք. Հազար, ԱԼԺԷ Քապա. 1600, ՔԱՇԱՆ Զար. 725, ԱԼՖՈՐ – ՎԻԼ Նչան. 1500, ՊՈՒԼՈՆԵԸ Ա.նան. 800, ԼԱՐՕ – ՇԵԼ Սանտ. 800, ՄԱՐՍԷՑԼ Մարգ. 800, ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ Գարի. 1500, ՄԱՐՍԷՑԼ Մուշ. 800, ԼԻԼԱ Գալ. 1500, ՌՈՆԻ Շաք. 4 Հազար, ՄԱՐ – ՍԷՑԼ Պետ. 1600, ԼԻՈՆ Թադ. 1200, ԹՈՒՆՈՒՉ Պօղ. 800 ֆրանք:

ՓԱՐԻԶ (19) Խաչ. 800, ԼԱԿԱՐԷՆ Ներ. 800, ՓԼԵՍԻ ՌՈՊԻՆՈՆ Բեն. 800, ՊՈՒԼԷՆ Առաք. 800, ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ Ատոմ. 800, ՌՈՄԱՆ Փափ. 1200, ԲԻԻԺԼ Պետ. 1200:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհանուր ժողովը՝ այս երկուչաբթի ժամը 3ին տիկին Գազազեանի բնակարանը 6 rue St. Sulpice, métro Odéon:

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը իր «Օրը» կը տօնէ Մարտ 26ին Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին Patronage St. Barnardի սրահին մէջ: Երգ, արտասանութիւն եւ պզտիկ դաւեչտ մը:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

21 Մարտ, երկուչաբթի դիչեր, ժամը 8.45ին, THEATRE de la POTINIERE, 7 rue Louis le Grand, (Opéra): Առաջին բեմադրութիւն, Հայ արուես – տադէտներու կեանքէ ԳՐԻԳՈՐ Վ.Ա.ՀԱՆի

ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

4 արար եւ մէկ պատկեր: Կը մասնակցին Տէր եւ Տիկին Ց. Լաթիֆեան, Ա. Գրիգորեան, Ս.Մաքսուտեան, Օր. Մըտըչեան, Վ. Ալթունեան եւ հեղինակը:

Ներկայացման դիչերը տոմսակ չի ծախուիր, ձեր հրաւիրատոմսերը ապահովեցէք այժմէն դիմելով միակ կեդրոնատեղին՝ Impremerie «Araxes», 46 rue Richer, Tél. PRO. 05–73:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Պանէէօ Քաչանի Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Օր. Աղգանոյշ Գոնչէկիւլեանէ 500 ֆրանք փոխան ծաղկեպսակի Պ. ԲԱԲՈՒՋԱՆ ԲԱԲՈՒՋԱՆեանի մահուան առթիւ:

ՏԻԿԻՆ ԼԷՑԼԱ ՊԷՏՐԽԱՆԻ

ՊԱՐԻ ԵՐԵԿՈՑԹՆԵՐԸ

Մարտ 22ին եւ 29ին երեքչաբթի դիչերները EDOUARD VII թատրոնին մէջ:

«ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՕՐ»Ը ՇԱՒԼԻ ՄԷՋ

22 Մարտ երեքչաբթի երեկոյ ժամը ճիշդ 9ին, Սինէմա Միկալի մէջ, Վերօֆլէ – Շավիլ – Վէլիզի կայարանին մօտ: 9 rue Gaston Boissiere:

Կը ներկայացուի հայ վչտի եւ ազատութեան երգչին Ս. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի չարժանկարը:

Բանախօսութիւն եւ դեղարուեստական բաժին, Շավիլի եւ Իսիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի միացեալ խումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Պ. Ա. ՊԱՐԹԻԵԱՆի:

Հրաւիրատոմսերը ապահովել նախօրօք:

ՋՈՒԹԱԿԻ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿԻ ԴԱՍԵՐ

Ծանօթ երաժիչտ Ա. ՍԻՆԱՆԵԱՆի կողմէ

Դիմել՝ 5 Villa Nicolas, Epinay sur Seine

ՀԱՑԱԶԳԻ MEDIUM

Mme S. PAREZ

Կը զբաղի աստղագիտութեամբ, ձեռքի գիծերով, Tarots Egyptien եւ Horoscope:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—6

ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՏՕՆ ՕՐԵՐԷ

Կարելի է գրաւոր հարցումներու ալ պատասխանել, հայերէն կամ ֆրանսերէն:

12 Passage Léon, Paris (18) métro Chateau – Rouge

Կատարեալ գաղտնապահութիւն:

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE *Մառխոյով*

Հրուչակը — ՀԷՎԱՆ — գուտ չաքարով անարատ ԹԱՓԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, *բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:*

Վաճառի Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՅԻՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.284

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dareme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. : GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 22 Mars 1949 Երեքշաբթի 22 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5801–Նոր շրջան Թիւ 1212 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԴԱՇԻՆՔԻՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԷՏԵՐԸ

Ինչպէս հաղորդած էինք կիրակի օր, Ատլանտեանի դաշինքը հրատարակուեցաւ Մարտ 18ին, բոլոր մասնակցող պետութեանց մայրաքաղաքներուն մէջ: Դաշինքը, որ կը բաղկանայ 14 յօդուածներէ, պիտի ստորագրուի ապրիլ 4ին, Ուաշինկթընի մէջ: Անդամները առ այժմ եօթն են, բայց կրնան բարձրանալ 11—12ի:

Ահաւասիկ հիմնական մասերը.—

Մասնակցող պետութիւնները անդամ մը եւս կը հաստատեն իրենց հաւատքը Միացեալ Ազգերու Դաշինքով յայտարարուած նպատակներուն եւ սկզբունքներուն վրայ, ինչպէս եւ իրենց բաղձանքը՝ խաղաղութեամբ ապրելու բոլոր ժողովուրդներուն եւ բոլոր կառավարութեանց հետ:

Անոնք վճռած են ապահովել իրենց ժողովուրդներուն ազատութիւնը, հասարակաց ժառանգութիւնը եւքաղաքակրթութիւնը, որոնք հիմնուած են ժողովրդապետութեան, անհատական ազատութեան եւ օրէնքի տիրապետութեան վրայ:

Անոնք կ'ուզեն բարօրութիւն եւ հաստատուն վիճակ ստեղծել Հիւսիսային Ատլանտեանի շրջանին մէջ: Եւ վճռած են միացնել իրենց ջանքերը հաւաքաբար պաշտպանելու համար խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը:

Հետեւաբար, համաձայնած են Հիւսիսային Ատլանտեանի ներկայ դաշինքին վրայ.—

ՅՕԴ. 1.—Պայմանադիր կողմերը յանձն կ'առնեն, ինչպէս յայտարարուած է Միացեալ Ազգերու Դաշինքին մէջ, խաղաղ միջոցներով կարգադրել այն բոլոր միջազգային վէճերը որ կրնան ծագիլ իրենց մէջ, այնպիսի եղանակով մը որ միջազգային խաղաղութիւնը, ապահովութիւնը եւ արդարութիւնը չվտանգուին: Ցանձն կ'առնեն իրենց միջազգային յարաբերութեանց մէջ չդիմել բռնի ուժի սպառնալիքին կամ գործածութեան, որեւէ կերպով որ կը հակասէ Միացեալ Ազգերու նպատակներուն:

ՅՕԴ. 2.— Պայմանադիր կողմերը պիտի առջակին միջազգային խաղաղ եւ բարեկամական յարաբերութեանց զարգացման, զօրացնելով իրենց ազատ հիմնարկութիւնները, լաւագոյն հասկացողութիւն մը ապահովելով այն սկզբունքներու մասին որոնց վրայ հաստատուած են այդ հիմնարկութիւնները, եւ զարգացնելով հաստատունութիւնն ու բարօրութեան պայմանները: Անոնք պիտի ջանան խուսափիլ ընդհարումներէ՝ իրենց միջազգային տնտեսական քաղաքականութեանց մէջ, եւ պիտի քաջալերեն տնտեսական գործակցութիւնը իրենցմէ իւրաքանչիւրին կամ ամէնուն հետ:

ՅՕԴ. 3.— Աւելի արդիւնաւորապէս իրականացնելու համար այս դաշնագրին նպատակները, պայմանադիր կողմերը, անհատապէս եւ միասնաբար, տեւական եւ իրական ինքնօգնութեամբ եւ փոխադարձ աջակցութեամբ պիտի պահպանեն եւ զարգացնեն իրենց անհատական եւ հաւաքական կարողութիւնը՝ դիմադրելու զինեալ յարձակումի մը:

ՅՕԴ. 4.— Պայմանադիր կողմերը պիտի խորհրդակցին իրարու հետ, ամէն անգամ որ իրենցմէ մէկուն կարծիքով, վտանգուած ըլլայ տեւէ անդամի հողային ամբողջութիւնը, քաղաքական անկախութիւնը կամ ապահովութիւնը:

ՅՕԴ. 5.— Պայմանադիր կողմերը համաձայն են թէ իրենցմէ մէկ կամ աւելի պետութեանց դէմ զինեալ յարձակում մը Եւրոպայի կամ Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ պիտի համարուի յարձակում բոլորին դէմ, հետեւաբար, եթէ այդպիսի յարձակում մը պատահի, իւրաքանչիւրը անհատական եւ հաւաքական ինքնապաշտպանութեան իրաւունքով, որ հաստատուած է Միացեալ Ազգերու Դաշինքին 51րդ յօդուածով, պիտի օգնէ յարձակում կրած կողմին կամ կողմերուն, անմիջապէս ձեռք առնելով, անհատապէս եւ համախորհուրդ միւսներուն հետ, անհրաժեշտ համարուած զօրութիւնը, մէկէն ըլլալով զինեալ ուժի գործածութիւնը, վերահաստատելու եւ պահպանելու համար Հիւսիսային Ատլանտեանի շրջանը: Այս կարգի որեւէ զինեալ յարձակում եւ ատոր հետեւանքով ձեռք առնուած որեւէ միջոց անմիջապէս պիտի հաղորդուին Ապահովութեան Խորհուրդին: Այդ անօրինութիւնները վերջ պիտի դնեն, երբ Ապահովութեան Խորհուրդը անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնէ, վերահաստատելու եւ պահպանելու համար միջազգային խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը: (Շար.)

ԵՐԵՒԱՆ Է ԹՕՍՈՒՄ

Շաբաթ իրիկուն Երեւանի անթելը տեղեկութիւններ հաղորդեց այն հանդիսութեանց մասին, որոնք պիտի կատարուին Ապրիլ եւ Մայիս ամիսներու ընթացքին Մոսկուայի, Լենինկրատի եւ ամբողջ Խ. Միութեան հանրապետութեանց մէջ Պուշկինի ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ: Հայաստանի մէջ եւս գիտական Ակադեմիան այժմէն պատրաստութիւններ կը տեսնէ արժանավայել տօնակատարութեանց համար:

Անթելը հաղորդեց նաեւ անուններ կարդ մը հայրենադարձ անձերու որոնք մասնաւոր պաշտօններ ստացած են զանազան գործարաններու մէջ, իբրեւ «բրիգատիր» (խմբապետ): Նոյն աղբիւրին համաձայն, Նոր Աբարկիրի շրջանին մէջ հաստատուած հայրենադարձներ լծուած են իրենց սեփական բնակարանները շինելու գործին, պետութենէն ստանալով միայն շինանիւթ:

ՊՈԼՍՈՑ ՏԵՂԱՊԱՀԻՆ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ Պատր. տեղապահ Գէորգ արք. Աբսլանեան կը շարունակէ իր կոտրել – թափելու քաղաքականութիւնը, արհամարհելով հանրային կարծիքը: Թուրք մամուլն ալ կը հետաքրքրուի այս անցուդարձով, մանրամասնութիւններ հրատարակելով: Պատժուած հինգ եկեղեցականներէն Թումա Ս. քահանայ Շիկահեր, անտեսելով կախակայման որոշումը, Մարտ 13ի կիրակի օրը պատարագեր է Պէյօղլուի (Բերա) եկեղեցին, առանց յիշելու տեղապահին անունը: Այս առթիւ թէր ու դէմ վճռաբանութիւններ տեղի ունեցած են, բայց կարելի եղած է աւելի ծանր միջադէպի մը առաջքը առնել:

★ *Պատժուած կրօնաւորներէն Հմայեակ քահանայ Պախթիարեան յայտարարած է թուրք թերթերուն.*

— «Պէտք է նոր պատրիարք ընտրել. 1944էն ի վեր պատրիարքի ընտրութիւն չէ կատարուած եւ պատրիարքարանի բոլոր գործերը երեսի վրայ մնացած են:

Արսլանեան, այսօր, 83 տարեկան ըլլալով ոչ կրնայ քալել, ոչ ալ կրնայ անկողնէն ելլել:

Պատրիարքարանը կրօնական եւ աշխարհական ժողովներ ունէր. բայց 5 տարիէ ի վեր, աշխարհական ժողովը դադրած է գործելէ»:

★ *Տեղապահը իր փոխանորդն ալ պաշտօնանկ ընելով, պատուիրած է թոյլ չտալ որ պատժուած եկեղեցականները Պատրիարքարան մտնեն:*

Ուրիշ մանրամասնութիւններ՝ յաջորդով:

ԼԻԲԱՆԱՆի ԵՒ ԻՍՐԱԷԼի մէջեւ ալ զինադադար կը քարոզուեցաւ կիրակի օր: Սուրիան ալ կը բանակցի, կռիւները դադրեցնելու համար: Անդրյորդանի կառավարութիւնը զինուորական օգնութիւն խնդրեց Անգլիայէն, պաշտպանելու համար Նէճէպի անապատը՝ Իսրայէլի դէմ:

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺՆԵՐՈՒ վաճառումը ազատ պիտի ըլլայ սկսեալ 1էն սկսեալ:

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ վարձքի բարեփոխում օրէնքը հրատարակուեցաւ պաշտօնաթերթին մէջ, համաձայն Ազգ. ժողովին կողմէ կատարուած դեղչերուն:

ՊՈԼՍԷՆ կը հեռադրեն թէ Բերայի մէջ կատարուած խուզարկութեան մը հետեւանքով, բռնուեցան ռազմագիտական յատակագիծներ եւ լուսանկարներ՝ Վոսփորի մասին: Ձերբակալուեցան երկու եղբայրներ:

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ հոսանքի կրճատումը մէկ օրուան պիտի դեղչուի, փոխան երկուքի:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՐՔԸ այլեւս արժէք չունի Պերլինի արեւմտեան շրջաններուն մէջ, մարտ 20 էն ի վեր: Այս կարգադրութիւնը մեծ իրարանցում պատճառեց ժողովուրդին մէջ:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ արեւելեան շրջանին ժողովրդային խորհուրդը (համայնավար) միաձայնութեամբ քուէարկեց նորատհմադրութիւն մը՝ 20 միլիոն բնակիչներու համար: Իրրեւ մայրաքաղաք՝ Պերլինը: Համադումար մը պիտի հաստատէ վաւերացումը: Ուրեմն Գերմանիան երկու մասի բաժնուած կ'ըլլայ, առանձին կառավարութիւններով:

ԱՏԱՆԱՑԻ եւ Րամանտաղի (Թուրքիա) քարիւղի հանքերը պիտի չհադորդուին ամերիկեան ընկերութեան մը կողմէ:

Կիրակի օրուան ընտրութիւնները

Կիրակի օր տեղի ունեցան նահանգային ընտրութիւնները, լրացնելու համար շրջանը լրացած պատգամաւորներու թիւը:

Ֆրանսա ունի 90 նահանգային խորհուրդներ, — իւրաքանչիւրին մէկ հատ: Իրենց դերը աւելի շատ վարչական է եւ խորհրդակցական: Իրական իշխանութիւնը կը դնուի նահանգապետներուն ձեռքը: Մէկ նահանգային խորհրդական կ'ընտրուի իւրաքանչիւր «քանթոն»ի համար (գաւառակ) վարչական շրջանակ մը որ կրնայ ունենալ 500էն 50.000 բնակիչ: Ֆրանսայի մէջ կան 3028 «քանթոն»ներ: Այս անգամ պիտի ընտրուին 1508 անդամներ, ուրեմն կէսը: Թեկնածու ներկայացած էին 6000 հոգի, զանազան հոսանքներէ: Միայն մը կոչ կազմակերպութիւնը 1400 թեկնածուներ ունէր:

Վերջնական արդիւնքը ճշդուած չէ տակաւին: Թերթերը դիտել կուտան թէ ձեռնպահները կարեւոր թիւ մը կը կազմեն (30 %), 11—12 միլիոն ընտրողներու մէջ:

Ամբողջին տեղեկութեանց համաձայն, կառավարական ճակատը — երրորդ ուժ — կարեւոր յաջողութիւններ չհաշած է ընդդիմ համայնավարներու եւ զօր. դը Կոլի կուսակիցներուն: Զօրավարին կազմակերպութիւնը աւելի շատ քուէ չհաշ է առանձին (255.195), բայց կառավարական երեք հոսանքները — ընկերվարականներ, արմատականներ եւ ժողովրդականներ (M. R. P.) — աւելի մեծ թիւ մը կը կազմեն միասնաբար:

Այս ընտրութիւնները չեն կրնար ազդել կառավարական մեծամասնութեան վրայ՝ Ազգ. ժողովին մէջ, բայց ուժի փորձ մը կը կազմեն: Համայնավարները այս առթիւ ալ փորձեցին ազդել հանրային կարծիքին վրայ, ձաղկելով Ատլանտեանի դաշինքը եւ կրկին աղաղակելով թէ Խ. Միութեան կողմը պիտի բռնեն, եթէ պատերազմ ծագի:

Համեմատականի մնացած թեկնածուները մեծ թիւ մը կը կազմեն: Ընտրութիւնները պիտի վերջանան յառաջիկայ կիրակի: Ազակոդմեան թերթերը դոհունակութեամբ կը նշեն թէ ապահովուած է չափաւոր տարրերուն յաղթանակը՝ համայնավարութեան դէմ:

Թար ու դէմ կարծիքներ Ատլանտեանի դաշինքի մասին

ԶԱՅՐոՑԹ ՄՈՍԿՈՒԱՑի ՄԻՋ.— ԱՄԵՐԻԿԱՑի ՆՈՐ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— ԵՐԿՈՒ ԿՈՂՄԵՐԷՆ Ո՞ՐԸ ԱՒԵԼԻ ԶՕՐԱՒՈՐ Է:

Ատլանտեանի դաշինքին հրատարակութենէն անմիջապէս վերջը, որ տեղի ունեցաւ ուրբաթ օր, 18 Մարտ, փոխանակութիւնները կը շարունակուին քաղաքական շրջանակներու եւ միջազգային մամուլին մէջ: Արեւմտեան պետութեանց արտաքին նախարարները փութացին բացատրել թէ դաշինքը միայնակ միայն պաշտպանողական հանգամանք ունի, եւ ուղղուած չէ ոեւէ մէկուն դէմ:

Պ. Ռոպէր Շուման, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, բացորոշապէս յայտարարեց թէ դաշինքը միայն եւ միայն պաշտպանողական հանգանիստ է, երբեք յարձակողական: Միեւնոյն առեն ը ըսաւ թէ դաշինքը բարոյական եւ իրաւական յանձնառութիւն մը կը պարունակէ, որով փոխադարձ օգնութիւնը պիտի ըլլայ անմիջական եւ ազդու, յարգելով հանդերձ իւրաքանչիւր պետութեան սահմանադրական կանոնները: Այս առթիւ դիտել տուաւ.

— «Արեւելեան Եւրոպայի ազգերը միացեալ ճակատ կազմեցին 23 դաշինքներ կնքելով իրարու հետ: Անոնք չատոնց արեւելեան միացեալ ճակատը կազմեցին, երբ դեռ խօսք չկար արեւմտեան ազգերու դինակցութիւն մը կազմելու: Մենք ալ մեր կարգին կրնանք հարցնել,— Որո՞ւ դէմ կազմուած է արեւելեան խմբակցութիւնը: Ո՞ր սպառնալիքին պատասխանելու համար: Եւ յետոյ, չնայնակալից չէ՞ որ արեւմտեան դինակիցները վստահելով հասարակաց յաղթանակին եւ պատերազմէն ծնած բարեկամութեան, արձակեցին իրենց բանակները եւ կրճատեցին իրենց սպառազինութիւնները, մինչ Խ. Միութեան եւ իր արբանեակ երկիրներուն մէջ ոչ միայն պահուած է պատերազմական կարողութիւնը, այլեւ չէ կրճատուած զինուորներու թիւը»:

★ Պ. Պեւին, Անգլիոյ արտաքին նախարարը, իր կարգին յայտարարեց թէ Ատլանտեանի դաշինքը «ամենամեծ քայլերէն մէկն է դէպի համաշխարհային խաղաղութիւն եւ ապահովութիւն, առաջին մեծ պատերազմէն ի վեր»: Երեսփ. ժողովը չերմապէս ծափահարեց նախարարը, որ չտրունակեց.

— Եթէ մեզ ամբաստանեն թէ ճակատ կը յարդարենք ոեւէ երկրի կամ խումբ մը երկիրներու դէմ, պարզապէս պիտի ըսեմ,— քննեցէք դաշինքին բնագիրը: Ոչ գաղտնիք կայ անոր մէջ, ոչ աւ պաղտնի յօդուածներ: Դուք անոր մէջ պիտի չգտ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԴԱՌՆՈՒԹԵԱՆ ԲԱՑԱԿՈՎ

Ա.

Սիբելի ընկեր ի դրոց բարբառ,

Ականջովս կարդացի նամակդ(*), որ հասաւ մօտ երեք ամիս առաջ: Պատասխանս ուշացուցի, որովհետեւ կ'ուզէի իմ մատներովս դրել քեղի, թէեւ այդ պերճանքը արտօնուած չէ տակաւին ինծի:

Ուրեմն ականջովս կարդացի նամակդ, որ չընորհաւորութեան արժանի էր առաջին իսկ տեսակէտով: Վերջերս ինծի վարժութիւն դարձած էր կարդալ նամակները, որոնք կը խօսէին միայն աչքիս հիւանդութեան մասին: Քու նամակդ առաջի՛նն էր, որ, ապահովաբար դիտմամբ, անտեղեակ կը ձեւանար հիւանդութեանս եւ ինծի կը խօսէր կամ ինծի կը գրէր՝ ճիշդ ինչպէս ասկէ ութ ամիս առաջ, երբ կրնայի նամակ կարդալ եւ կրնայի նամակի պատասխանել: Այս փափկանկատութիւնդ թերեւս անոր համար, որ կ'ուզէիր ինծի խնայել վերջին ամիսներու ընթացքին կրած տառապանքիս վերյիշումը: Արդարեւ, ի՞նչ հարկ կայ խօսիլ, նոյնիսկ ցաւակցութիւն յայտնել, վերջապէս « թամ – թամ ընելու» աչքի հիւանդութեան մը մասին, որ անախորժ է իրապէս եւ կը պաղեցնէ ... աղջիկները: Հիւանդութի՛ւն, ամէ՛ն մարդ կը հիւանդանայ, բայց յետոյ կ'աղէկնայ, կ'արժէ՞ խօսիլ նման անախորժութեան մը մասին: Ո՛ւ լաւրած էիր դուն, սիրելի ընկեր ի դրոց բարբառ,— իբրեւ թէ երբեք հիւանդացած չըլլայի՝ «սիրելի» կոչելէ եռքը, ինչպէս սովորութիւն է, անմիջապէս, այո, անմիջապէս հրաւէր կը կարդայիր ինծի... «թամ – թամ ընելու», տարբեր անախորժութեան մը առթիւ, ըսենք՝ դրամական: Չէ՞ որ մենք, դրոց քարբառի մարդիկս, կը զբաղինք միայն դրական հարցերով ու վէճերով, եւ ոչ երբեք անհատական դժբախտութիւններով:

Այսպէս, դրագէտի ճշմարտասիրութեամբ ու վրդովմամբ՝ ինծի կը տեղեկացնէիր, ճիշդ այն օրերուն՝ երբ ես պառկած էի չորս պատերու մէջ եւ լո՛յս կ'աղաղակէի, թէ Մերձ. Ափեւելքի մէջ ծեծ են կերեր հայ երիտասարդ դրողներ, մէկ թէ երկու հոգի՝ հիմա չեմ յիշեր: Անշուշտ գերազնիւ ներշնչո՛ւմ մը միայն քեզի ըսաւ թէ ես, այդ օրերուն, չատ ու չա՞տ հետաքրքրուած էի նման պատմութեան մը տեղեկագրութեամբ:

Այո, կը ձայնակցիմ քեզի, դէշ բան է ծեծ ուտելը, մե՛ծ դժբախտութիւն: Աչք կորսնցնելու չի նմանիր,— ահա թէ ինչո՛ւ դուն, սիրելի ընկեր ի դրոց բարբառ, փութացիր քու ցաւդ յայտնել դրագէտի մը կերած ծեծին առթիւ: Եւ յետոյ, իմ դժբախտութիւնս Աստուծոյ գործն է, որու դէմ բողոքելու իրաւունք չունինք, իսկ Մերձ. Ափեւելքի հայ երիտասարդ դրագէտներուն կրած դժբախտութիւնը մեր ընկերներուն կամ թէ իմ ընկերներուս գործն է, որու դէմ բողոքելու կը կանչես դիս:

Ի վերջոյ, սեւ փաթթոց մը աչքերուս դէմ, մահիճիս ջերմութիւնը բոցի պէս մարմինս պատրուած, երբ նստէի խմբագրէի բողոքը՝ դոր ինծի մէկ կը պահանջես, ապահով եմ որ անմոռանալի տպաւորութիւն մը պիտի ընէր... Բարեկենդանը չեկած:

Սիրելի ընկեր ի դրոց բարբառ, չեմ խորհիր թէ դիս պարզամիտ կը կարծես այնքան, որ չհասկնամ բողոքի հրաւէրիդ տակ գոյացող հեգնանքը: Ծաւարին մէջ խարխափող հիւանդի մը բողոքը չէ որ կը հետաքրքրէ քեզ,— բայց ... աւելի յաւէ հրապարակ դնել հարցը այն ձեւով որ ինծի կը պարզես, որպէսզի յետոյ դառնայ ամէ՛ն բան, ամէնո՛ւն համար: Չէ՞ որ կ'առաջարկես ինծի « տիբք է՛ ընել ծառացում մը տխուր բարքերու դէմ՝ քու եւ իմ անունով, ու տպել ուզած թերթին մէջ»:

Մերձ. Ափեւելքի մէջ ծեծ են կերեր մէկ կամ երկու հայ դրողներ: Ուրիշ դրող մը, պէյրութէն, դէպքը կը տեղեկացնէ նամակագրիս, աւելցնելով որ այս ծեծերուն պատճառով՝ «փողոցներէն անցնելու ժամանակ վայրկեանը անգամ մը ետին նայելու զգուշալի սովորութիւն մը իւրացուցեր է հարկադրաբար»:

Ու նամակագիրս, ինծի վճռաբար յայտարարելէ եռքը թէ իմ «ըմբոստութիւնս» մեծ արժէք մը չի ներկայացներ, քանի որ «զուտ կուսակցականութիւն» է ըրածս եւ «միակողմանի», (ըսել կ'ուզէ թէ ընդվզումներուս ուղղուած են միայն Դաշնակցութեան հակառակորդներուն դէմ՝ ի պաշտպանութիւն Դաշնակցութեան), կ'առաջարկէ. — « Կը բերեմ ըմբոստութեանդ անթծութեան ապացոյցը տալու առիթը: Եթէ փախցնես այս առիթը, քու ըմբոստութիւնդ ինծի համար յաւիտեան կը մնայ հասարակ հաշիւներու վրայ ձեւուած քոմպինդոն մը»:

Այս բառերով, ճիշդ այս բառերով: Իրրեւ արդարանք, որ միշտ կարելի է գործածել հիւանդանոցի առթիւ: Կը խոստովանիմ թէ ... աչքս բացուեցաւ, այս արմատանը առանալէ եռքը:

Ու քանի մը տող անդին, սա չնաչխարհիկ մեղադրանքն ալ .— «Կր հաւնի՞ս ձեր տղոցը բարքերուն »:

Վչտունիին ըսի, որ ինծի ձգէ այս նամակին պատասխանելու հոգը եւ ժամանակը: Հիմա կը նամ նամակ մը գրել, իսկ դիտցողը դիտէ թէ, երբ անհրաժեշտ է, կրնամ յօդուած ալ գրել՝ եթէ նոյնիսկ աչքս կորսնցնելու ահազդուն ալ լսեմ: Ատոր համար է որ, ոմանց համար, սպառնաիք մը պիտի մնան ... ոսկորներս անգամ:

Կրնայի լուռ անցնիլ: Բայց ի՞նչպէս պարպել դառնութիւնս, ի՞նչպէս սրբել լեղին չրթներուս վրայէն:

Ցաւ է ինձ դիտել, նախ, որ մեր երիտասարդ գրողները տակաւին կը տնտնան այնտեղ, ուր կէն օ կօ, կէն օ կօ կը հեգեին տարիներ առաջ:

Ցաւ է ինձ դիտել, երկրորդ, որ ինծի ուղղուած նամակը կը բովանդակէ իմ սերունդիս մարդոց թերութիւնները:

Կը խոստովանիմ , որ տակաւ առ տակաւ սկսայ առել լեզուի յստակութիւնը: Արդարեւ, ընթերցողին միտքը ծուլութեան կը տանի լեզուական այդ առաքինութիւնը, կամ դիւրին մարտնդութեան մը հեշտանքին, որ ի վերջոյ ընթերցողը

Ոգեպնակ չըլլանամ, Աղասի Խանջեանը իբրացնելով Հայաստանի նախորդ կոմունիստ ղեկավարների դասերը, բոլորի համեմատութեամբ աւելի համարձակ գտնուեց եւ այդ համարձակութեան հետ, նոյնքան եւ խորամիտ դաղտնապահութեամբ, ջանաց քաւել իր մեղքերը; հաւատալով հրաշքի, որ նա իր նման ընթացքով, աննկատելի կը մնայ «հայր» Ստալինի աչքից, մինչ իր «նպատակների» իրականացումը, բայց զուր...

Մենք չենք ժխտում, որ իւրաքանչիւր մեծ գործիչ, իր շուրջն է հաւաքում իրեն վստահելի տարրերին. Ա. Խանջեանի ազգասիրական ցայտունն ապացոյցներից մէկն էլ այն է, որ նա իր նպատակների ղոյչ իրագործման համար, իր շուրջն էր հաւաքել այն տարրերին, որոնց հետ դեռ պատանեկութիւնից որոճացել էր իր դաղափարի այբ ու բենը:

Այդ տարրերի մեծագոյն մասը, անշուշտ վանեցիներ էին: Ես առանց յետին մտքի, անկեղծ հիացմունքով ուղում եմ չեչտել նրա այդ ազդասիրական ու գնահատելի ընթացքը, որի բնորոշիչ եւ առած գործած մեկնարանութիւնը լսւում էր, հարիւր տոկոսով նրան սիրող ու յարդող եռեւանցիներից, թէ :—

« Եղբայր ի՞նչ Երեւան, աւելի լաւ է երեն հանենք եւ գրենք վան»:

Կարո՞ղ էր Աղասի Խանջեանը բացարձակապէս ապատամրութեան դրօշ բարձրացնելու Հայաստանը յայտարարել ազատ ու անկախ:

Կարող են լինեն միամիտներ, որոնք այդ քայլը հնարաւոր համարեն :

Զպէտք է մոռանալ, որ ինչպէս միւս հանրապետութիւնները նոյնպէս եւ Հայաստանը օղակուած ու ներծծուած էին հարիւր հազարանոց Նկվդի սահմանապահ զօրաբաժիններով եւ ամէնուրեք վխտացող լրտեսներով:

Աղասի Խանջեանի հանդէպ վերջերում ցուցաբերած հայ ժողովուրդի միաձնական սէրն ու վստահութիւնն էր, որոնք հնարաւորութիւն տուեցին Հայաստանի չինարարութեան եւ բարեկարգման խնդրում համեմատական մեծ նուաճումներ կատարել եւ հնարաւորութիւն տալ նրան աւելի մեծ նպատակների յղացման, որոնց իրականացման համար, Խանջեանը կամեցաւ օգտագործել Ստալինի նոր սահմանադրութեան առիթը, բայց Ստալինը նախազգալով իր «աշակերտի» առաջադիմութեան վտանգը, կանխեց Բերիայի արիւնոտ ձեռքով :

Աղասի Խանջեանի դերի եւ գործունէութեան մասին յիշատակելիս, ապագայ պատմաբաններն անշուշտ արդարացիօրէն պիտի խարազանեն եւ մեղադրեն նրան, հայ ժողովուրդի մեծագոյն բեկորին՝ բոլշեւիզմի սարկացնող լծին ենթարկողների մեղսակցութեան մէջ, բայց եւ պիտի յիշա-

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆԵՑԻՆ ԱՂԱՍԻ ԽԱՆՋԵԱՆԸ

VI

Աղասի Խանջեանի կեանքի եւգործունէութեան հետ կապուած իմ այս համառօտ չարադրանքից երեւում է, որ նա իր գործունէութեան վաղ շրջանում հաւատարով Լենինի – Ստալինի կոմունիստական վարդապետութեանը, հանդիսս է գալիս կրեմլի հզօր պաշտպանի դերում, դառնալով Հայաստանի վերջնական ազատագրման համար մղուող պայքարի վիժեցման յանցագործներից մէկը:

Սակայն ինչպէս Հայաստանի կոմունիստ դէխաւոր վարիչներ՝ Ա. Մեսնիկեանը, Լուկաչինը, Ասիսը, Կասեանը, Դրաստամատ Սիմոնեանը, Մռաւեանը : Ա. Յովհաննիսեանը , Հ. Կոստանեանը, Տէր Գաբրիէլեանը, Զարենցը, Ա. Երզնկեանը, Ներսիկ Ստեփանեանը, Ա. Եղիազարեանը եւ Ամատունին, այնպէս էլ Աղասի Խանջեանը իրենց գործունէութեան ընթացքում հիասթափուելով, դադարեցին «հետեւողական բոլշեւիկները» լինելուց :

Ներանք զգալով, որ այլեւս անհնարին է բուժել հայ ժողովուրդին պատճառած իրենց վէրքերը, մի մասը համաձայն իրենց ներկայացրած դիմումների, մի մասն էլ մեղանչումի հետապնդումով, իրենց անյոյս, թոյլ, բայց բացայայտ ընդդիմադիր ելոյթների պատճառով «վերացուեցին» հրապարակից, կարծելով , որ դէթ այդ ճեւով քաւած կըլինեն իրենց պատասխանատուութիւնը, հայ ժողովուրդի եւ նրա պատմութեան առաջ: Եւ այդ, նրանց— բոլորին յաջողուեց, իրենց կեանքի գնահարեմամբ :

Եթէ ընթերցողը ուշադրութեամբ հետեւելու լինի, նոյն ասիճանական հիասթափման եւ մեպանչանքի ճամբ, զօրացող եւ աւելի ցայտունօրէն դրսեւորուղ ընթացքը կը տեսնի Ա. Խանջեանի մօտ :

Աղասի Խանջեանը 1928 թուին գալով Հայաստան, կարճ ժամանակամիջոցում մօտիկից շփուելով հայութեան լայն զանգուածների հետ, տեսնելով «իր» կրեմլի կողմից նրա հայրենիքի համար պատրաստուած սարկացուցիչ պայմանները, դադց, որ իրեն ճնող այդ աղնիւ բայց չզիջող հայ ժողովուրդը խորթ աչքերով է նայում իրեն:

Իր գործունէութեան ընթացքում տեսաւ ու հաւատաց, որ իր փոքրիկ հայրենիքը, «ազատարար» բոլշեւիզմի յաղթանակով ոչ միայն չստացաւ սահմանային ու տնտեսական խոստացուած իրաւունքները, այլ եւ դրկուեց ներքին մշակութային եւ կենցաղային տարրական արտօնութիւններից :

կը դրկէ իւրացման աշխատանքէն: Կը թուի թէ անհրաժեշտ է քիչ մը մութ դրել, տգիտութիւն պահանջելու համար ընթերցողէն: Բայց եթէ մեր «նոր» դրողները դիտնային թէ «յստակութեան մթութիւն» մը կայ, հետեւելու համար տարողի մը, որ առաջին մեծ պատերազմէն եռքը՝ «ձեւի խորք» կ'անուանէր գրական արտայայտութեան եղանակ մը, ինծի պիտի խնայէին ողբալ այն պայքարներուս վրայ, զոր կատարեր եմ իրե՛նց համար միայն :

Իմ մտածման անկախութիւնս ոչ թէ գնահատելու, այլ հասկնալու անկարող, (ահա թէ ինչո՞ւ երբեք չեմ փնտռած իրենց կարծիքը), այս տղաքը յանկարծ կը չարժին խմբաճիկներու պէս՝ երբ հով մը կը փչէ գիրենք հովանաւորող կաւէ սաթին կատարէն, կամ նախանձի ու բամբասանքի այրեցաւեր անապատէն: Եւ իրենց նետը կ'ուղղեն իմ այն ջիղիս, որուն ցաւը կը տառապեցնէ դիս ուրիշ ամէն ցաւէ աւելի,— ատիկա, դէթ ատիկա, չատ լաւ գիտեն իրենք:

Ա՛խ, «հասարակ հաշիւ» տեսնել ընդվզումներուս մէջ եւ «անձնական ատելութիւն» փնտռել քննադատութիւններուս մէջ,— ի՛նչքան պզտիկ են մարդիկ :

Բայց երբեմն կը հարցնեմ ես ինծի,— արդեօք առաջ, սովորութի՞ւն էր անձնական հաշիւներով եւ ատելութիւններով ներշնչուիլ՝ դրական քննադատութիւն փորձելու համար: Գիտեմ թէ, է՛ր երբեմն, Պոլսոյ կլիման ստեղծած է դրողներ, որոնք գրիչը պործած են ոչ թէ Մուսային ներշնչումով, այլ ունեւոր կամ համբաւաւոր մարդու մը սարսափ պատճառելու մղումով: «Հասարակ հաշիւներով» եւ «անձնական ատելութիւններով»:

Ուրեմն ատո՞ր համար է, որ հայրերուն դաւանիները, հիմա, չեն հաւատար իմ անկեղծութեանս, իմ արդասի տքնութեանս, արիւնս խայտացնող ներշնչման կամ իմաստութեան բացին ընծայած գոհարերութեանս:

Կարելի՞ բան է, ուրեմն, որ ներշնչեալ գրագէտ մը, կոչեալն ի դրոց բարբառ, ձայն բարձրացնէ մեծարելու համար որեւէ փորի ցաւ կամ պարզապէս իր... փորը:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Նամակագիրը երիտասարդ դրող մըն է, «Հայաստանեաց»: Պատասխանը, որ կը տրուի այսպէս հրապարակաւ՝ ըստ իր ցանկութեան, կ'ուղղուի, սակայն, որքան իրեն, նոյնքան բոլոր ընկերներուս ի դրոց բարբառ: Դառնութեան այս բաժակը, որ կը պարպուի ահա հրաժեշտի մը առթիւ, կարելի էր թերեւս անուանել իմաստութեան բաժակ, վասնզի այս բաժակը կը հաստատէ թէ տակաւին նո՛ր կը դառնամ իմաստութեան, խոր հիասթափութիւններէ եռքը՝ երկու հին սերունդի մասին, այսօր՝ նոր սերունդին : Գիտե՛մ, լեղի է բաժակս լեցնող իմաստութիւնը, բայց անապակ, անարատ եւ յո՛յժ պայծառ, — ափսո՛ս որ այդքան յստակութեան հասցնելու համար իր խօսքը՝ բաժակը լեցնողը վրայ տուաւ իր աչքերուն պայծառութիւնը :

ՄԱՄՈՒԼ

Բեռ կապելէ առաջ

ԱՄՐ.—«Արմենիա», Գուէնոս Այրէսի մեր պաշտօնակիցը, խմբագրականով մը կը զգուշացնէ անոնք որ բեռ կը կապեն, Հարաւ. Ամերիկա դալթելու համար (12 փետր.).—

«... Բացի նիւթական յարմղուքիւններէ, որոնց տիրացած են որոշ թիւով ազգակիցներ այստեղ, այլ մարզերու վրայ Հարաւի երեք հանրապետութեանց — Պրազիլիա, Ուրուկուէյ եւ Արժանթին — մէջ հաստատուած մեր հայրենակիցները, թիւով 35 հազար հոգի, այլ ձեւի նուաճումներ կատարած չեն :

Հարթիչ դլանը կր չարունակէ իր դերը կատարել, ու ասիկա մեր կամքին հակառակ :

Հոսանքին դէմ թիավարելը դարճած է դըժուարին :

Երեսունըհինգ հազար հայութիւնը, երեք հանրապետութեանց մէջ, կը հաշուէ հազիւ 1000 —1200 աշակերտ, (հինգ հազարի փոխարէն), քանի չափ դպրոցներով, որոնց միայն երեքը լըրիւ նախակրթարանի վեց կարդերը ունին :

Այս պատկերը պէտք է պարզ ըլլայ այն ծնողքներուն, որոնք վարժարաններու թիւէն խաբուած՝ կարծած են թէ ամբողջ օրը լրիւ դասընթացքներովդպրոցներ են այս չրջաններումէջգտնուողները, ուր իրենց դաւակները կրնան հայերէն բաւարար կրթութիւն մը ստանալ :

Եթէ Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ միայն քահանան տարի վերջ սերունդը օտար լեզուով մայրենի դրականութեան եւ պատմութեան մասին պէտքը տեսաւ ծանօթութիւններ ձեռք բերելու, հարաւի այս ափերուն վրայ, առաջին քահանան կը արդէն աւտր կարեւորութիւնը չնչատց :

Երկու հանրապետութիւններու մէջ — Պրազիլ եւ Արժանթին — լոյս կը տեսնեն օտար լեզուով եօթը ամսագրեր այդ նպատակով : Ու դեռ ոչ ոք դիտէ թէ ինչ անակնկալներ,— անտեսական կամ այլ դետնի վրայ,— կրնան դառնալ իրականութեան նրա մեղանչանքը իր ժողովուրդի առջեւ, որ իր աննկեղծ դարձը ապացուցեց իր կեանքի զոհաբերումով :

Աղասի Յանջեանի կամքը ալիքան նոյնացել էր իր նման խորհող հայ ժողովուրդի այդ բեկորի հետ, որ իր տառապանքի րնթացքում — դեռ մինչեւ հիմա չի կարող մոռանալ եւ ափսոսանքով չյիշել Յանջեանին, որպէս իր ժամանակի մեծատոհմն եւ համարձակ ըմբոստի իր հայրենիքում, հանդէպ տարկացնող Կրեմլի :

Յերիւրածոյ լինելով Աղասի Յանջեանի ինքնասպանութեան վերսիան, Հայաստանի պատմութեան անդաստանում դրելու է իր արժանաւոր տեղը :

Այսպիսով խորհրդային ժամանակաշրջանի (հայրենիքի մէջ) դոհերից ամենամեծը — Աղասի Յանջեանը, իր ստեղծած չինարարական եւ մշակութային կոմիտէներով, ոչ միայն քաւեց իր մեղքերը, այլեւ մեր ազգային տիտաններից չարքում պատուաւոր տեղ դրաւեց :

(Վերջ) Ա. ՆԱՑԻՐԻ

թիւն, երբ ամէն ազգ կ'աշխատի իր մշակոյթը, իր հարստութիւնները եւ երկրին ճակատագիրը ունենալ իր սեփական ձեռքերու մէջ :

Միջին Արեւելքի յարաբերական խաղաղացումով, հաւանօրէն կարճ ատենէն Պաղեստին, Լիբանան, Սուրիա եւ Իրաք դառնան տնտեսական նոր բարգաւաճումի դօտիներ :

Անհաւանական չէ, որ Միջերկրականի այս ափերը ծաղկին տնտեսական նոր դործօններու օժանդակութեամբ եւ որոնցմէ օգտուին նմանապէս մեր հայրենակիցները, որոնք, հասկնալի է, ոչեր նեղուած ըլլան վերջին երկու տարիներու ընթացքին պատահածներէն :

Նկատի առնուելիք հարցեր են ատոնք : Ցանկալի պիտի ըլլար, որ անդլուխ Սփիւռքը օրինակուէր Հրեաներէն, ու ստեղծէր իրեն համար համահայկական կեդր. մարմին մը, դրաղելու համար նման հարցերով :

Ջուրկ անկէ, իւրաքանչիւր ոք անձամբ պարտի քննել հետեւանքները իր առնելիք քայլերուն» :

ՉԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

« ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ »

ԼԻՈՆ, 13 Մարտ.— Մեր դաղութը երկար ատենէ ի վեր դրկուած է թատերական կեանքէ : Ազատադրութենէն ասդին, չատ քիչ անդամ ներկայացումներ ալելած ենք : Երազի մը տպաւորութիւն կ'ունենանք, երբ կը յիշենք տասնեակ տարիներ առաջուան ոգեւորութիւնը : Զարիֆեան (Օթէլլօ), Մարութեան, Շահխաթունի (Դերասան Բրին), Լաթիֆեան, Փափազեան, Հայկ Արծիւ, Տէր եւ Տիկին Սուրաբեան եւ ուրիշներ այս դաղութին ալ բաժին հանած էին համով հոտով դերձեր : Դեռ այս պատերազմէն առաջ խոստմնալից տարրեր չանախ կ'երեւային բեմերու վրայ : Ցաղկոր Թորոսեան, Լեւոն Ալեմեան, Ա. Հացագործեան, Տիկին Վարդենի Գրիգորեան, Տիկին Բագայեւայլն, իսկ այսօր...

Ու ճիշդ ատոր համար ալ հաճելի անակնկալ մը եղաւ մեզի համար դերասան Ուղունեանի «Ղարաբաղի Մելիքները»ու ներկայացումը դոր կազմակերպած էր Ֆր. Կապոյտ Յակէ Լիոնի մասնաճիւղը, համաձայնութեամբ Վիէննի սիրողներու խումբին :

Շաբաթ դիշեր, 12 Մարտ, Սէն Սէսթիլ սրահը ծայրէ ի ծայր լեցուած էր ընտրեալ բազմութեամբ մը : Եկած էին բոլոր խաւերէն :

Կ'ուզեմ խնայել «Ցառաջ»ի, դանց առնելով դերակատարներուն անունները : Դիտողութիւն մը, այս առթիւ,— բեմական կեանքի եւ երաժշտական նրբութեանց ալարժ դերակատարներու համար նախնարելի չէ՞ բարամաթիք կատրմբխադալ քան օփէրէթը : Այս վերջինը կր պահանջէ նուագախումբ մր եւ ուրիչ կարդագրութիւններ : « Ղարաբաղի Մելիքներ»ու երաժշտական բաժինը կր վարէր միայն ջութակահար մը, ու ատոր համար ալ երբիչ դերակատարներու ձայնը երբեմն կը բարձրանար եւ չատախ կ'իջնէր առանց չափի :

Մնաց որ, օփերէթ խաղալը արհեստագիտական աշխատանքի կր կարօտի : Տասը տասնըհինգ օրերը բաւական չեն բոլոր պահանջները դոհացնելու համար :

Տասը օր անընդհատ փորձ, չաբաթ օր Լիոն, կիրակի կէսօրէ վերջ Վիէն, կիրակի իրիկուն Տէսի, այս յղդուութիւնը եւ ղոհղուութիւնները նկատի առնելով, հարկ է ներողամիտ աչքով նայիլ «պակաս»ներուն : Մենք սրտանց կ'ողջունենք իրենց ճիդը : Բոլոր դերակատարները, մեղի ծանօթ հաճոյ աչխատաւորներ են, բնատնիքի, երախայի տէր անձեր, այնպէս որ կրնաք չափել իրենց ղոհողութեան տառիճանը : Բ՞նչ կ'ըլլար մեր վիճակը, ԼԲՄ, այսպիսի նուիրեալներ չունենայինք մեր մէջ : Պատիւ իրենց ճիդին :— Պազլէ

ՑԱՋՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

ՎԻԷՆ, 15 Մարտ.— Երկար տասնէ ի վեր Կ. Պոլսի անդամուհիները եռանդուն դործի մր լծուած էին բեմադրելու համար «Ղարաբաղի Մելիքները» : Ներկայացումը տեղի ունեցաւ կիրակի 13 Մարտ, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, դեկավարութեամբ դերասան Ց. Ուղունեանի (Փարիզէն) : Մեր դաղութը չատ քիչ անդամ տեսած էր այսքան բազմութիւն մը :

Ժամանակէն առաջ սրահը լեցուեցաւ ամէն դասակարդէ հայրենակիցներով, հակառակ ներկայ տնտեսական տադնապին, որ չատ մը դործատէրներ 32 ժամ կ'աշխատին չաբաթը : Ճիշդ ժամանակին բացուեցաւ բեմը դեղեցիկ տեսարաններով : Դերակատարները կը բաղկանային համեստ աչխատաւորներէ : Բոլորն ալ յաջող էին իրենց դերերուն մէջ : Ջինադադարէն ի վեր առաջին անդամն էր որ կարելիացինք համով հոտով ներկայացում մը տեսնած հայկական կեանքէ : Շատ երկար պիտի ըլլար «Ցառաջ»ի նեղ սիւնակներուն մէջ յիշել բոլորին անուններն իրենց կատարած դերերով :

Տիկին Վարդուհի Ռատիկեան, հակառակ իր ընտանեկան դործերու ծանր բեռան, երեք անչափահաս երախաներով, մեծ ղոհողութիւն մը ըրած էր ստանձնելով Մկրտիի դլխաւոր դերը դոր կատարեց մեծ յաջողութեամբ, մանաւանդ որ իր ձայնն ալ յարմար է բեմի : Նոյնպէս Օր. Անժել Ուղունեան Ռըհանի դերին մէջ : Ցաջող էր նաեւ Տիկին Անոյա Ջոպոյեան Մկրտիի մօր դերին մէջ :

Երդերու եւ պարերու բաժնին մէջ անդամ մը եւս փայլեցան Կապոյտ Յակէ սանուհիները : Նկատելի էին մասնաւորապէս օրիորդներ Մարի Նէօվէդեան, Անժել, Կարապետ եւ Աբչալոյս Սահակեան իրենց առանձին եւ դոյդ պարերով : Ներկայացումի ամբողջ տեւողութեան Պ. Կարապետ Պէպիրեան հետեւեցաւ իր ջութակով առանձին փայլ մը տալով խաղին : Ներկաները մեծ դոհունակութեամբ մեկնեցան, դովելով Կապոյտ Յակէի մեր ժրաջան քոյրերը :

Այս առթիւ Կապոյտ Յակէի վարչութիւնը իր խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր դերակատարներուն, ընկեր ընկերուհիներու որոնք թէ ու թիկունք եղան իրենց այս ձեռնարկին մեծ յաջողութեան :— Գարունի

ՄԱՄՈՒԼ

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԵ.

ԼԱՄԲՐՈՆԻ ՀԱՐՍԸ

Լամբրոնի տէրերը, միչտ կայսեր հաւատարմութեան դրօչակիրները ըլլալով աւանդաբար որդիէ որդի, այս Ռուբէնի փափուկ չառաչիքը, յանկարծ բոլորովին օտար երկրի՝ օտար կլիմայի տակ փոխադրուած բոյս մր դարձաւ, ամէն բան, ամէն դաղափար, ամէն խօսակցութիւն նոր էին իրեն համար. ինչ որ յարդել սովրեր էր իր հայրերէն տունը, հոս արհամարհուած կը տեսնէր, ինչ որ հոն սուրբ էր, հոս ծաղրելի էր :

Բայց որ իր սրտին ամէն բանէ առաջ ծանր կը թուէր, այն էր որ պարդ համարձակութիւնը՝ որ հայրենի տան մէջ սովորական էր, հոս բոլորովին ընդհակառակն անձամբ ահարուած կը տեսնէր, հոս անմիջ ծիծաղը նաեւ դաղտնի պէտք էր ըլլալ, վասնդի խոժդոն երեսներ կային որ տխրութիւնը իրենց չուրջ օդին դրած էին :

Այս բերդիս մէջ նոր հարսին ամէն չարժումները ամէն խօսք քննութեան եւ յանդիմանութեան առիթ մըն էր :

Փեսան պէտք էր ըլլալ իր միմիայն ապաստանարան ու սրտակիցը, բայց ան՝ ալ ինքզինք հոս աւելի ճնշուած կը դտնէր քան թէ Վահկայ բերդը տուր աւելի համարձակ եւ ընտանի էր Թորոսի՝ քան իր հօր Օշինի հետ :

Կը հանդիպէր նաեւ երբեմն որ Լամբրոնի դղեակին մէջ ծանր եւ նախատական ակնարկութիւններ կ'ըլլային Թորոսի եւ Ռուբինեանց յիչատակին, որ հարսին սիրտը ծանրացուց կը վիրաւորէին, բայց ան թէպէտ թարմ հասակի մէջ՝ իրրեւ անղդայ չիմանար կը դարնէր :

Այսպէս տխուր կ'անցնէին իրեն համար ամիսները, երբ մեծ պատրաստութիւններ իրեն իմացուցին թէ Լամբրոնի մէջ Թորոսի այցելութիւն – նները կր սպասուի :

Հօր տեսութիւնը ձմեռուան տխուր օրերու ճառագայթ մը եղաւ խեղճ աղջկան համար, թէպէտ արարողութիւնները կ'արդիլէին դաւակին համակրութիւնն ունենալ հօրը հետ ինչ որ առաջ. բայց Թորոս՝ որ Բիւղանդական կայսրութեան արարողութիւնները աւրշակեր էր բոլոր Կիլիկիա տակն ու վրայ բներով, այդպիսի պատուական կապերու առջեւ չէր կրնար անձահարել. ուստի աղջիկը առաւ քովը, խօսեցաւ ամէնուն առջեւ անուտրերը եւ երթալու առեն առանձին սենեակի մը դրան մէջ կենալով՝ որպէսզի ամէնքը դինքը տեսնեն բայց ձայնր չլսեն .

— Զաւակս, տուրս եղիր, դուարթ եղիր, հայրդ քեզի չէ մոռցեր, եւ չկրնար մոռնալ, ըսաւ եւ դնաց :

Որովհետեւ առջի նայուածքը ըսել էր Թորոսի թէ իր աղջիկը երջանիկ չէր :

Թորոս Լամբրոնի իշխանաց յունամոլութենէն դոհ չէր, բայց իր մեծ սիրտը մարդկային տկարութիւններուն բաժին հանել եւ ներել դիտէր. դիտէր թէ անոնք ամէն բան կայսրերէն ստացած, բնական էր իրենց հաւատարմութիւնը, բայց չէր կրնար ներել ամէն օր իր աչքին եւ իրպետութեան դէմ նենգուած որդդայթներուն որ աղջին դէմ մատնութիւն կը համարէր. դիտէր Մաղսուտ Սուլթանին թէ չատ անդամ կայսեր բանակցութեանց դործիք եղած էին թէպէտ առանց երեւալու. դիտէր թէ Ռընալտի իրեն դէմ դրդռութեան դարձեալ դործիք եղած էին, թէպէտ Ռընալտի խօսքերուն հաւատարմութիւն չունէր :

Իսկ կայսեր իր վրայ յարձակած ժամանակ յայտնի իրենց դունդերով հոն էին Լամբրոնցիները, թէպէտ բոլոր այս դործողութիւններու առեն իրենց Հեթումն պատանդ էր իր քով :

ՏԵՐԻՆ.Ջ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Իտալիայէն Փարիզ հասած է նկարիչ Գէորդ Շելեպեան, որ չատ դնահատուած է Իտալիոյ մէջ եւ արժանացած «Առաջին իտալացի նկարիչ»ի տիտղոսին : Փարիզի մէջ ալ չաբաթ օր բացուեցաւ իր ցուցահանդէսը, Galeries de l'Elysée ի մէջ, ի ներկայութեան միջազդային բազմութեան մը : Իր ժամանման օրն իսկ բազմաթիւ Ֆրանսացի լրագրողներ տեսակցութիւններ ունեցան հայ նկարիչին հետ :

Իր նկարահանդէսին եւ արուեստին մասին կր խօսինք աւելի լայնօրէն :

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (124)

նէք որևէ տրամադրութեան որ վտանգէ այս կամ այն ազգին ապահովութիւնը կամ բարօրութիւնը։ Որեւէ ազգ որ յարձակողական դիտումներ չի մուցաներ, ամենաթեթեւ պատճառ մը չունի վախնալու։

★ Պ. Էչիսըն, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, ներկայիս հերքեց այն վերադրումնե – րը թէ դաշինքը յարձակողական հանգամանք ու – նի։ Իր առաջին ձայնասփիւռիհաղորդումնէն ետք ան յայտնեց բոլոր խաղաղասէր ժողովուրդներուն հաւատք չընծայել այդ «սուտին»։ Եւ աւելցուց.

— « Այն ազգերը որ միացած են Ատլանտեանի դաշինքին, գիտեն թէ պատերազմը չահաբեր չէ։ Ուրիշներ կրնան խորապէս համոզուած չըլլալ այս մասին որքան մենք։ Ատլանտեանի դաշինքը զա – ներ ալ պիտի համոզէ թէ պատերազմը չահաբեր չէ։ Մեր երկիրը միացքին չանցներ պատերազմ յայտարարել ոեւէ մէկուն դէմ։ Ան պատերազմ չի պնտաեր։ Ան կը խորշի պատերազմէն եւ անխու – սափելի չի համարեր պատերազմը։ Մենք մեր պատմութեան դասերը սորվեցանք երկու համաշ – խարհային պատերազմներէ, կէս դարէն պակաս ժամանակաշրջանի մը մէջ։ Փորձառութիւնը սոր – վեցուց մեզի թէ Եւրոպայի տիրապետութիւնը միակ յարձակողական, ոչ բարեկամ պետութեան մը կողմէ՝ անհանդուրժելի սպառնալիք մը կը կազմէ Մ. Նահանգներու ազգային ապահովու – թեան համար։ Մենք մասնակցեցանք այդ պատե – րազմներուն, պահպանելու համար Ատլանտեան հաւաքականութեան եւրոպական կէսին հողային ամ – բողջութիւնը եւ անկախութիւնը, որպէսզի կարե – նանք պահել ամերիկեան կէսին ամբողջութիւնը եւ անկախութիւնը »։

★ Պ. Ռամատիէ, Ֆրանսայի ազգ. պաշտպա – նութեան նախարարը, ձայնասփիւռ ճառով մը ձագկեց բոլոր անոնք որ յարձակողական միտում – ներ կը վերագրեն Ֆրանսայի։ «Մենք չենք որ զէն – քի տակ կը պահենք աւելի քան երկու միլիոն զին – ուորներ։ Մենք չենք որ սպառնալից բանակներ կը պահենք սահմանագլուխներուն վրայ։ Ֆրանսա տաժանելի փորձառութեամբ մը սորվեցաւ թէ ակարութիւնը, վարանումը եւ կղզիացումը ոչ թէ խաղաղութիւն կր բերեն, այլ բուռն տեղիներ կը գրգռեն։ Ահա թէ ինչո՛ւ իր ապահովութիւնը կը փնտռէ փոխադարձ օգնութեան մէջ» ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԳՈՀ, ԻՐԱՆ ՄՏԱՀՈԳ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութի – նըսպիտակ տետրակ մը հրատարակեց, որ կըբաղ – կանայ 6500 բառերէ եւ որ կ'ազդարարէ Ա. Մ. – ութեան վարիչներուն՝ չթերագնահատել արեւմտ – եան պետութեանց բարոյական եւ նիւթական ու – ժերը։ Կը բացատրէ թէ Ատլանտեանի դա – շինքն ստորագրողները վճռած են անմիջապէս վճռական գործողութեան ձեռնարկել՝ ոեւէ նա – խայարձակ պետութեան դէմ ։

Սպիտակ տետրակը այս առթիւ կը յիշէ Ա. Միութեան ճնշումը Թուրքիոյ եւ ուրիշ պետու – թեանց վրայ, կը դատապարտէ վերոյի չարաչար գործածումը, եւ, առաջին անգամ ըլլալով, կը հասկցնէ թէ հաւանական է որ Գերմանիան եւ Սպանիան ալհրաւիրուին մասնակցելու Ատլան – տեանի դաշինքին ։

★ Հեռագիրները կը հաղորդեն թէ Ալճերայի մէջ անխառն գոհունակութիւն պատճառեց Ատ – լանտեանի դաշինքին հրատարակութիւնը։ Թուր – քիայա ուխտը կը նկատէ «ամէնէն ազդու նպաստ – ներէն մէկը խաղաղութեան դատին», սկզբնաւո – րութիւնը Ա. Միութեան սպառնալիքին ենթակայ պետութեանց միջեւ լայն միութեան։ Այս առթիւ դիտել կուտան թէ դաշինքը հիմնար կատարեալ ըլլալ առանց այդ սպառնալիքին ենթակայ բոլոր պետութեանց, եւ մասնաւորապէս Թուրքիոյ մասնակցութեան։ Այս պատճառով, Անգարայի մէջ կը յուսան թէ՝ հակառակ կարգ մը դժուա – րութեանց, Թուրքիան ալ անդամ պիտի ընդուն – ուի այս կամ այն ձեւով, եւ երաշխաւորութիւն մը պիտի ստանայ համաձայն իր կացութեան որ վե – տանդաւոր կը համարուի ոմանց կողմէ ։

Իսկ Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ դաշինքին հրատարակութիւնը տրուէ ջղագրգռութիւն պատ – ճառեց Իրանի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ, ուր կը վախնան Ա. Միութեան հակազդեցութենէ ։ Այս տպաւորութիւնը զօրացած է իրրեւ հետեւանք կարգ մը յայտերու, որոնց համաձայն Իրանի սահ – մանագլուխին վրայ հաստատուած խորհրդային զօրամասերը վերածուեր են անջատ բանակի մը, հրամանատարութեամբ մեքենաշարժ ուժերու մասնագէտ զօրավարի մը ։

★ Միացեալ Ազգերու շրջանէն եւ ուրիշ պաշ – տօնական աղբիւրներէ քաղուած տեղեկութեանց համաձայն, արեւմտեան պետութիւնները հաւա – քարար ոնդին իբր 15 % աւելի ժողովուրդ քան խորհրդային ճակատը ։ Ունին եռապատիկ աւելի կարողութիւն պողպատի արտադրութեան, ինչ որ կենսական է նաւերու, օդանաւերու, հրասայլե – րու, թնդանօթներու եւն. չհնութեան համար։ Ու – նին երկու անգամ աւելի հանքածուխ, տէր անդամ աւելի քարիւղ, առանց հաշուելու միջինարեւելքի, Հարաւ. Ամերիկայի եւ Ծայր. Արեւելքի աղբիւր –

ՄԻ ՈՒՇԱՆԱՔ

Փակել «Ցառաջ»ի ձեր ունեցած պարտքը։

ՊԻՏԻ ԴԱՐԵՑՆԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ԱՆՎՃԱՐ ԲԱԺԱ – ՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ թերթերը մինչեւ Մարտի վերջ։

1949ի նոր բաժնեգինը —տարեկան 1500 ֆր.— փութացէք ղրկել ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հ·Ց·Դ· «ՆՈՐ ՍԵՈՒՆԴԻ ՕՐ»

ԵՒ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս կիրակի, ժամը 9էն մինչեւ լոյս ։

Պատուոյ նախագահութիւն Հ. Ց. Դ. Ն. Մ. ԿԵՆԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ։

Կը խօսին ընկեր Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ եւ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին։ «ԿԱՐՕ ԵՒ ՄԱՐՕ» հեղինակ եւ երաժշտ. Պ. ՄԵՍՈՒՄԵՆ – ՑԻ։ Եւրոպական պարեր։ Orchestre Typique de Tan – go, Quintin Verdu եւ Formation Swingtette:

Salle Municipale de Charenton:

Métro Charenton Ecoles :

Մուտք 150 ֆրանք ։

Ալֆորվիլցիներու վերադարձին համար service d'Autocar:

Մ. ՏՓԻՒՆԻ ՖՐ. Կ. ՄԱՋԻ ՍԱՆՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Hôtel du Forezի մէջ, Մարտ 26ին ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, մասնակցութեամբ José Claudeի նը – ուագախումբին։

ՃՈՒ ՊԻՒՖ ԵՒ ՋԱՆԱՋԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ ։

Մուտքը 100 ֆրանք ։

ՀԱՆԴԷՍ ԱՆՋՈՑՔ, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18ի ԱՒԻԹՈՎ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 11։ Porte des Հ. Ց. Դ. Պէլվիլի «Ռոստոմ» խումբին կողմէ, Lilas, Caisse d'Épargneի սրահին մէջ, métro Porte des Lilas։

Կը խօսին ընկերներ ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ եւ ՀԱՑԿ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Կը նուագեն Թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆ (ընկերակցու – թեամբ ընկեր ԲԵՆՕԻ) եւ ԳՈՎՍԷՓ ՕՆԱՆԵԱՆ։

Կ'արտասանեն Տիկին ՎԱՍԷՕՐ (ՕՍՄԱՆՃԵԱՆ) եւ ընկեր ԶՈՀՐԱՊ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ։ Կ'երգէ ընկե – րուհի Ա. ԳԱՒՈՐԵԱՆ։ Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչե – լի գիներով։

Ի. Ս. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ Օգնութեան մարմինը, (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր անդամները, տարեկան ընդհ. ժողովին, այս շաբաթ ժամը 3ին Փարիզի Հայոց եկեղեցիին սրահին մէջ, 15 rue Jean Goujon։ Օրակարգ 1.— Վարչութեան գործունէութեան նիւթական ու բարոյական հաշուետուութիւն։ 2.— Ընտրութիւն նոր վարչութեան։

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ներըը, 34 % աւելի նաւեր, 30 % աւելի բեռնա – կառքեր եւն.։

ՄՈՍԿՈՒԱ. Կ'ԱՄԲԱՍՏԱՆԷ

Ատլանտեանի դաշինքին հրատարակութիւնը Մոսկուայի մէջ հաղորդեցին 35 տողով, 48 ժամ վերջը։ Յետոյ անթեղը բուռն յարձակում մը կա – տարեց արեւմտեան պետութեանց դէմ, պնդելով թէ դաշինքը ուղղուած է Ա. Միութեան դէմ։ «Դաշինքը կը կրէ ընդհ. սպայակոյտներու եւ մեծ դրամատէրներու կրկնակ կնիքը։ Անոր նպատակն է ամերիկացի եւ անգլիացի յետադիմականներուն համար՝ կարգ մը երկիրներ իրրեւ յենարան եւ պնուորական խարիսխ գործածել, յարձակողա – կան նպատակներով»։ Արբանեակ պետութեանց մէջ ալ՝ նոյն վերագրաւումները եւ հրաւէր՝ պայ – քար մղելու դաշինքին դէմ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ, իրիկուան ժամը 8.30 – ին, դպրոցին սրահը, (78 rue Rabelais)։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը իր «Օր»ը կը տօնէ Մարտ 26ին Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին Patronage St. Barnardի սրահին մէջ։ Երգ, արտասանութիւն եւ պզտիկ զաւեշտ մը։

ՄԱԼԱԹԻՈՑ կրթասիրաց Ընկերութեան Մար – սէյլի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս կիրակի, ժամը 3ին, Bar du Globeի մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

«ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՕՐ»Ը ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

22 Մարտ երեքշաբթի երեկոյ ժամը ճիշդ 9ին, Սիհնէմա Սիկալի մէջ, Վէրօֆլէ, Շավիլ – Վէլիզի կայարանին մօտ։ 9 rue Gaston Boissiere:

Կը ներկայացուի հայ վշտի եւ ազատութեան երգչին Ա. Ա.ՀԱՐՈՆԵԱՆի չարժանկարը։

Բանախօսութիւն եւ գեղարուեստական բաժին, Շավիլի եւ Իսիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի միաց – եալ խումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Պ. Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի ։

Հրաւիրատոմսերը ապահովել նախօրօք ։

ՄԱՐՏ 21ԷՆ ԱՊՐԻԼ 6
ԻՏԱԼԱՀԱՑ ԳԱՑՏՆԻ ՆԿԱՐԻՉ
ԳՐԻԳՈՐ ՇԻԼԹԵԱՆԻ
ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ
LA MAGIE DE LA RÉALITÉ
Galeries de l'Elysée, 69 Fg. St. Honoré, PARIS

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Ծաչի Շրջ. վարչութեան տարեկան հանդէսը Մայիս 22ին։

★ Ռոմանի Ֆր. Կ. Ծաչի օրուան տօնակատա – րութիւնը ապրիլ 2ին։

★ Մալաթիոյ Կրթ. Ընկերութեան 45րդ տա – րեդարձը ապրիլ 18ին։

ՏԻԿԻՆ ԼԷՑԼԱ ՊԷՏՐԽԱՆԻ
ՊԱՐԻ ԵՐԵԿՈՑԹՆԵՐԸ
Մարտ 22ին եւ 29ին երեքշաբթի դիշերները EDOUARD VII թատրոնին մէջ ։
Նոր յայտագիր

Մ. ՆՈՒՊԱՐ
ԻՐԱՒԱԳԻՏ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ
վկայեալ Փարիզի իրաւագիտական համալսարանէն
Վարձակալութիւն, ընկերակցութեանց կազ – մութիւն, առեւտրական չէնքերու պայմանագրու – թիւն, ժառանգական խնդիրներ, արկած եւ ամէն տեսակ տուրքի հարցեր ։
Պաշտօնաթուղթերու խմբագրութիւն, ան – չարժ կալուածներու փոխանցման գործողութիւն – ներ, fonds de commerce Փարիզի թէ դաւառի մէջ, եւ մատակարարութիւն (gérance), առեւտրական արտօնագրի (régistre de commerce) ձեւակերպու – թիւն, փոխատուութիւն գրաւի փոխարէն, վար – չական ամէն կարգի գործերու հետապնդում, եւն.
ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 10—12
ԵՒ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ
27, rue des Petites – Ecuries — PARIS (10)
Հեռաձայն՝ PROvence 24–87։ Métro: Gare de l'Est — Château d'Eau եւ Cadet ։

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Տ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, Հեռաձայն Cen. 36-54
Ճոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճեր – մակեղէններու, մասնաւորաբար չրջուն վճա – ռորդներու համար ։

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ
LE BOSPHORE Մառախով
Հրուշակը — ՀԷՒԱՆ — դուռ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆՈՎ պատրաստուած, նաեւ LE BOS – PHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են։
Վաճառք Ցօպէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՖԷՒՃԵԱՆ
Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 23 Mars 1949 Չորեքշաբթի 23 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5802—Նոր շրջանթիւ 1213 Եմրագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԴԱՇԻՆՔԻՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԷՏԵՐԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

ՅՕԴ. 6.— Հինգերորդ յօդուածին դրծտրութեան համար, զինեալ յարձակում կը համարուին մէկ կամ աւելի դաշնակիցներու դէմ ։— զինեալ յարձակում մը անոնցմէ մէկուն դէմ եւ — րոպայի կամ հիւսիսային Ամերիկայի մէջ, Ալժեբիոյ Ֆրանսական Նահանգներուն դէմ, կողմերէն ոեւէ մէկուն զրաւման ուժերուն դէմ Եւրոպայի մէջ, այն կղզիներուն դէմ որ կը գտնուին կողմերէն մէկուն իրաւասութեան տակ, հիւսիսային Ատլանտեանի չրջանին մէջ, կամ կողմերէն մէկուն նաւերուն կամ օդանաւերուն դէմ՝ նոյն չրջանին մէջ։

ՅՕԴ. 7.— Ներկայ դաշնագիրը որեւէ կերպով չի դպչիր Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան անդամակից պետութեանց այն իրաւունքներուն եւ պարտաւորութեանց որ կը բխին ՄԱԿի ուխտէն, կամ Ապահովութեան Խորհուրդին աւագ պարտականութեան՝ միջազգային խաղաղութեան եւ ապահովութեան պահպանման համար։

ՅՕԴ. 8.— Կողմերէն իւրաքանչիւրը կը յայտարարէ թէ իր եւ ուրիշ ոեւէ անդամակցի կամ ուրիշ ոեւէ պետութեան հետ կնքուած միջազգայս կամ այն յանձնառութիւնը չի հակասեր ներկայ դաշնագրին տրամադրութեանց եւ յանձն կ'առնէ չկնքել որեւէ միջազգային յանձնառութիւն որ կը հակասէյս դաշնագրին։

ՅՕԴ. 9.— Պայմանագիր կողմերը ներկայիս կը հաստատեն խորհուրդ մը ուր իւրաքանչիւրը ներկայացուցիչ պիտի ունենայ, քննելու համար այս դաշնագրին գործադրութեան վերաբերեալ խնդիրները։ Խորհուրդը այնպէս մը պիտի կազմակերպուի որ կարենայ արագօրէն ժողով գումարել որ եւ է ատեն։ Ան պիտի կազմէ անհրաժեշտ հանմարուած օժանդակ մարմինները. մասնաւորաբար պիտի հաստատէ պաշտպանութեան յանձնախումբ մը, որ միջոցներ պիտի կանձնարարէ, Գ. եւ Ե. յօդուածներուն գործադրութեան համար։

ՅՕԴ. 10.— Կողմերը կրնան միաձայնութեամբ անդամակցութեան հրաւիրել ուրեք եւրոպական պետութիւն որ կրնայ ուժ տալ ներկայ դաշնագրին սկզբունքներուն եւ նպաստել հիւսիսային Ատլանտեանի չրջանին ապահովութեան։ Այս ձեւով հրաւիրուած ուրեք պետութիւն կրնայ մասնակցիլ դաշինքին՝ իր հաւանութեան դիրը յանձնելով Ամերիկայի Մ. Նահանգներու կառավարութեան։ Այս վերջինը իւրաքանչիւր կողմին պիտի հաղորդէ հաւանութեան դրին յանձնումը։

ՅՕԴ. 11.— Այս դաշնագիրը պիտի վաւերացուի եւ իր տրամադրութիւնները պիտի գործադրուին համաձայն իւրաքանչիւրին սահմանադրական կանոններուն։ Վաւերացման պաշտօնագիրները կարելի եղածին չուտ պիտի յանձնուին Ամերիկայի Մ. Նահանգներու կառավարութեան որ միւս բոլոր կողմերուն պիտի հաղորդէ իւրաքանչիւր վաւերագրի յանձնումը։ Դաշնագիրը գործադրելի պիտի դառնայ դայն վաւերացնող պետութեանց միջեւ, անմիջապէս որ յանձնուին մեծամասնութեան վաւերացման դիրերը — մէջն ըլլալով Պելժիան, Քանատան, Մ. Նահանգները, Ֆրանսան, Լիւքսէնպուրկը, Հոլանտան եւ Մեծն Բրիտանիան, իսկ ուրիշ պետութեանց համդէպ գործադրելիպիտի ըլլայ իրենց վաւերացմանպաշտօնագիրը յանձնուած օրը։

ՅՕԴ. 12.— Դաշնագիրը տասը տարի ի զօրու ըլլալէ վերջ, կամ յետագայ որեւէ թուականի, պայմանագիր կողմերը պիտի խորհրդակցին, եթէ իրենցմէ մէկը խնդրէ, վերաքննելու համար դաշնագիրը, նկատի առնելով օրուան այն ազդակները որ կապ ունին խաղաղութեան եւ ապահովութեան հետ՝ հիւսիսային Ատլանտեանի չրջանին մէջ, ինչպէս եւ Ազգաժողովի ուխտին համաձայն կնքուած ընդհանրական թէ չրջանային կարգադրութեանց ընթացքը՝ ի խնդիր միջազգային խաղաղութեան եւ ապահովութեան պահպանման։

ՅՕԴ. 13.— Դաշնագիրը քսան տարի ի զօրու ըլլալէ վերջ, իւրաքանչիւր կողմ կրնայ դադրիլ անդամակցութենէ, իր հրաժարումը Մ. Նահանգներուն հաղորդելէ մէկ տարի վերջը։ Այս վերջինը միւս կառավարութեանց պիտի տեղեկացնէ իւրաքանչիւր հրաժարականի յանձնումը։

ՅՕԴ. 14.— Այս դաշնագիրը, որուն ֆրանսերէն եւ անգլերէն բնագիրները հաւասարապէս վաւերական են, պիտի յանձնուի Մ. Նահանգներու կառավարութեան դիւանատան։ Անոր վաւերացուած պատճէնները պիտի յանձնուին միւս ստորագրող պետութիւններու կառավարութեանց։

ԵՐԵՒԱՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

18 ՄԱՐՏ.— ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ ՃԱՌԸ, Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԵՐԱԳՈՑՆ ԽՈՐՀՐԴԻ 5ՐԴ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԻՆ։

(Ամփոփուած).—

Հ. Ս. Ս. Ռեսպուբլիկան 1948ին համախառն արտադրանքի պլանը (ծրագիրը) կատարեց 110.6 %ով, (110.6/10%) եւ 1947ի հետ եւս աղդատեալ տուաւ 22 աւ. հարիւր աւելի արտադրանք։ Մի չարք գործարաններ եւ արհեստանոցներ 5ամեայ պլանը արդէն կատարել են։

Նախապատերազմեան արտադրանքից անցել են՝ երկաթահատմանդազդահների, կարբիտի, ցիմենտի, էլեկտրոսարքաւորումների, լուսամուտի ապակիների, օճառի, պահածոների, մի չարք քիմիական նիւթերի եւ այլն արտադրանքները։ 1948ին մեր գործարանները երկրին տուել են 66 միլիոն րուբլու արտապլանային ներդրում։ Հաշտանի 1949ի բիւջէն մէկ միլիառ 103 միլիոն րուբլի է, 1948ից 52 միլիոն րուբլիով աւելի։ 1948ին բիւջէն կատարուեց մուտքը՝ 101 %ով, ելքը՝ 99.4 աւ. հարիւր, 32 միլիոն րուբլի ծախքերի թերակատարում, որ պէտք է աշխատենք այս տարի չկրկնել։

Այս տարի պէտք է արտադրանքը աւելանայ՝ էլեկտրուժ 45 աւ. հարիւր, ձգախիժի անիւաղներ 17 աւ. հարիւր, բրդի հիւսուածեղէն 40 %, շաքար 7 անդամ, գինի եւ գոնեաք 2 անդամ, (1948ի համեմատ)։

Գիւղատնտեսութեան համախառն արտադրանքը 1940ի համեմատ (մինչպատերազմ) աճել է 30 աւ. հարիւր, ցանքատարածութիւններն աւելացել են 8.6 %, հնդամեայ պլանը կատարուած է, նաեւ բամպակի, ծխախոտի, շաքարկ, ճակնդեղի ապարիզում։

Անասնապահութիւնը հասել է մինչ պատերազմեան չրջանին։ Կոլխոզները ժամանակից աւելի կատարել են պետութեան յանձնելիք պարտաւորութիւնները, (մթերք, հումք)։

(Մնացեալը յաջորդով)

11 ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ առաջնորդներու դատը սկսաւ Նիւ Եորքի մէջ, այն ամբաստանութեամբ թէ դասեր կուտային եւ դաւեր կը սարքէին, տապալելու համար Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը, հետեւաբար 1917ի ռուսական յեղափոխութեան։

ԿԻՊՐՈՍԻ համայնավար օրաթերթին՝ «Դեմոկրատիս»ի (յունարէն) խմբագիրը՝ Մ. Փերիտիոս, դատապարտուեցաւ երեք ամիս բանտարկութեան եւ 50 ոսկի տուգանքի։ Թերթին ալ փակուեցաւ երեք ամսուան համար, զրգռիչ հրատարակութեանց հետեւանքով։

ԱԼՊԱՆԻՈՑ վարչապետը, Էնվէր Հոճա, Մոսկուա մեկնեցաւ մասնաւոր պատուիրակութեամբ հետ։ Կը կարծուի թէ խորհրդակցութիւններ պիտի կատարուին Եուկոսլաւիոյ մասին։ Թիթօ յայտարարեց Մակեդոնիոյ հանրապետութեան նախագահին թէ «բոլոր ուժով պիտի դիմադրէ որեւէ ուղղակի կամ քողարկեալ յարձակման»։

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ Խորհուրդը յանձնարարեց իր պատուիրակներուն՝ Լիբիոյ անկախութիւնը պահանջել Ազգ. ժողովին մէջ։ Անգլիա եւ Մ. Նահանգները օդանաւային կարեւոր կայաններ ունին հիւս. Աֆրիկէի այս զաղթավայրին մէջ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԹՒՓՈՐՆԵՐԸ արգիլուեցան Անգլիոյ մէջ, երեք ամսուան համար, ծանր ընդհարում մը պատահած ըլլալով փաշականներու եւ համայնավարներու միջեւ։ Տասը ցուցարարներ հինգական ոսկի տուգանքի դատապարտուեցան։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ անգլիական եւ ամերիկեան չրջաններուն զինուորական հրամանատարները 12 դերման վարիչներ նշանակեցին, որոնք պիտի վարեն Ռուրի մետաղագործական ճարտարարուեստները, մինչեւ որ վերջնապէս կազմուի արեւմտեան Գերմանիոյ պետութիւնը, ճշդելու համար այդ հսկայական հաստատութեանց սեփականութիւնը։ Ֆրանսա վերապահումներ յայտնեց։

Կիրակի օրուան ընտրութեանց արդիւնքը

ՋԱՓԱԽՈՐ ՏԱՐԲԵՐԸ ԿԸ ՋՕՐԱՆԱՆ

Ներքին գործերու նախարարութեան պաշտօնական տեղեկագրին համաձայն, Նահանգային խորհուրդներու առաջին ընտրութեանց արդիւնքը նպաստաւոր է չափաւոր տարրերուն, ուրիշ խօսքով՝ կառավարութեան համար։

Քանի մը մանրամասնութիւններ.— Համայնավարները չհաած են, իրենց ուղեկիցներուն հետ, 1.689.764 ձայն (23.54 %), ընկերվարականները՝ 1.206.895 (16.81 %), զօր. տը Կոլի կազմակերպութիւնը առանձին՝ 1.294.583։ Ուրիշ չորս հաւանքներու չհաած քուէներն ալ միացնելով՝ 25.34 աւ. հարիւր։ Ժողովրդական Շարժումը (M. R. P.) 579.390 (8.07 %), արմատականները՝ իրենց ուղեկիցներով 798.581 (11.12 %) եւն։

Ընտրուած են 723 անդամներ, համեմատականի մնացած՝ 785 հոգի որոնք պիտի ընտրուին այս կիրակի։ Համայնավարները չհաած են 17 աթոռ, ընկերվարականները՝ 108, արմատականները եւ իրենց ուղեկիցները՝ 142, Ժողովրդական Շարժումը՝ 35, զօր. տը Կոլի կազմակերպութիւնը՝ 170, ուրիշ միացեալ ուժեր (աջակողմեան) 216 եւայլն։

Ինչպէս դիտել կուտան կարդ մը թերթեր, համայնավար կուսակցութիւնը, որ քուէներու 30 աւ. հարիւրը չհաած էր 1945ին, այս անգամ կորսնցուցած է 700.000 քուէ, 176 աթոռի փոխարէն չհաելով միայն 17։ «Իմանիթէ» կը յայտարարէ թէ՝ «հակառակ անվախընթաց զրպարտութիւններուն», համայնավար կուսակցութիւնըզարձեալ առաջին տեղը կը բռնէ, թէ համայնավար խորհրդական մը 100.000 ձայն կը ներկայացնէ, իսկ միւսները՝ 5000, թէ յառաջիկայ կիրակի քուէ պիտի տան միայն այն թեկնածուներուն «որոնք կը դատապարտեն Ատլանտեանի յարձակողական դաշինքը» եւայլն։

Զօր. տը Կոլի կազմակերպութիւնն ալ դժգոհ է ներքին գործերու նախարարութեան տեղեկագրէն, պնդելով թէ իրենք չհաած են 266 աթոռներ, միացեալ թեկնածուներով, եւ ոչ թէ 170։

Պաշտօնական տեղեկագրին համաձայն, երրորդ ուժը (կառավարական հոսանք) չհաած է քուէներու 51 %էն աւելին։ «Ֆիկարօ» դիտել կուտայ թէ սխալ է իրարու հետ բաղդատել 1945ի եւ 1949ի նահանգային ընտրութիւնները։ 1945ին ամէն տեղ քուէարկութիւն կատարուեցաւ, բայց ամէն բաղաքացի վերադարձած չէր տակաւին։ 1945ին դոյութիւն չունէր զօր. տը Կոլի կազմակերպութիւնը։ 1945ին ընկերվարականները եւ հաշտեցնողները մէնակին կը վարէին ընտրական պայքարը։ Եւ վերջապէս այս անգամ չատ կարեւոր թիւ մը կը կազմեն ձեռնպահները — 40 աւ. հարիւր։ Իրրեւ ապացոյց կառավարական յաղթանակին՝ մասնագէտներ դիտել կուտան թէ Ֆրանքը բարձրացաւ սակարանին մէջ, բաղդատելով ոսկեդրամին եւ տոլարին հետ։ Ամերիկեան դրամը 395 ֆրանքէն 382ի իջաւ սեպ չուկային մէջ, ինչ որ ամէնէն ցած դինն է վեց ամիսէ իվեր։ Քանի Ֆրանքնոց ոսկեդրամը իջաւ 4525ի։ Այս կողմեան հոսանքներու յաղթանակը նշան մը կը համարուի աւելաւուրի աղատութեան, հակարոլշեւիկեան գործունէութեան եւ աղդայնացուած ճարտարագործութեանց բարեփոխման։

Թերթ մը դիտել կուտայ թէ համայնավարները պարտուած են մասնաւորապէս դիւղական չրջաններու մէջ, ուր կը յուսային օգտագործել դիւղացիներու դժգոհութիւնը՝ դիներու անկումին հետեւանքով։

Եւրոպան վերազինելու համար

Ուշինթընէն կը հեռագրեն թէ նախագահ Թրումէն լայն իրաւասութիւններ պիտի պահանջէ խորհրդարանէն, Եւրոպայի վերազինման համար։ Իր նպատակն է չկաշկանդուիլ խորհրդարանին հրահանգներով, որոշ զումարներ տրամադրելու համար այս կամ այն երկրին. այլ պիտի պահանջէ ամբողջական զումար մը, որ կրնայ բաժանուիլ համաձայն արտաքին նախարարութեան թելադրութեանց։ Այս դրութեան չնորհիւ, նախագահը կը յուսայ անյապաղ գոհացնել անմիջական պէտքերը։

Մասնագէտներու հաշուով, Եւրոպայի վերազինման ծրագիրը 1000—1500 միլիոն տոլար պիտի արժէ առաջին տարին։ Այդ ժամանակաշրջանին ջանքեր պիտի թափին, արդիւնաւոր վիճակի մը հասցնելու համար Եւրոպայի ներկայ ուժերը։ Ծրագիրը խորհրդարանին պիտի ներկայացուի, Ատլանտեանի դաշինքին վաւերացումէն վերջը։ Արդէն իսկ ապահովուած է Վերակոյտին մեծամասնութիւնը՝ դաշինքին վաւերացման համար։ Կը կարծուի թէ վերազինման ծրագիրն ալ դիւրաւ պիտի վաւերացուի խորհրդարանին կողմէ։

★ Պ. Քէննըթ Րոյըլ, Մ. Նահանգներու բանակի նախարարը, բացատրութիւններ տալով ծե-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԴԱՌՆՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺԱԿՈՎ

Բ.

Սարի գաւակ, մեծցեր եմ քիթս երկնքին մէջ մխճած : Ու քանի որ ինծի կուսակցամոլութիւն կը վերագրուի, կ'ուզեմ նաեւ յայտնել թէ իմ կուսակցութիւնս ալ մեծցած է սարերուն վրայ, երբ ուրիշ մը (համայնավարներուն) կը մեծնար նըկուղներու մէջ: Ապահովաբար աւոր համար է, որ իմ կուսակցութիւնս կը ներէ ինծի՝ երբ աղաւորէն կ'արտայայտեմ մտածումներս ու տեսակէտներս , լեռներու հոլիզոնը ունենալով արտայայտութեան ինծի սահման ,մինչդեռ ան միւսը կ'արգիլէ որեւէ աղատ արտայայտութիւն, վերյիչելով իր հին «ընդյատակեայ» կեանքը :

Ապացոյցի կը կարօտի՞ միթէ այս հաստատումը, երբ արար – աշխարհ դիտէ թէ « միւս » կուսակցութեան թելադրանքներուն կամ ներչնչումներուն դէմ դոյզն անհնազանդութիւն մը, դրական ճակատի վրայ թէ քաղաքական, անմի – ջապէս կը դատապարտուի «խոստովանութեան », որ շատ կը նմանի սամանային փորհարութեան՝ անոր համար որ առանց լուծողականի կը պարպէ ներքին մտածումները, գաղտնիքները եւ «մեղքերը», զարմացնելով նոյնիսկ Ռուսօն, որ խայտառակ բաներ խոստովանելու չափ անկեղծութիւն կը ղնէր իր լեզուին մէջ :

Բայց ես չեմ պահանջեր որ ինծի կուսակցամոլութիւն վերագրողները եւս աղատ ճախրանքի մրցում մը կը կատարեն ... Հայաստանի մէջ, — Աստուած մի՛ արասցէ,— ոչ ալ Հայաստանէն դուրս : Տակաւին չա՞տ փափուկ են իրենց թեւերը ու վատուժ : Կը պահանջեմ միայն, որ նախ ոսկոր կապեն ու նկարագիր մշակեն : Վերջապէս , նախ հադնին սերունդին յատկանշական քղամիդը, — ինծի ցաւ է տակաւին դիտել գիրենք հին քուրձերու մէջ, յաճախ արլըբէնի զգեստով՝ իրրեւ թէ յեղափոխականի անուն կրելու համար : Այնպէս որ բարկութիւն մը կը զգամ, երբ նամակագիրը կ'ըսէ · «Ձգեցիր որ ուրիշներ խօսին քու ըմբռնումներդ մասին, դուն ինքդ առաջ քշեցիր» : Ինչպէս ուրիշ մը կ'ըսէր երկի լեզուական նոյն ձեւով, ուշադրութի՛ւն.— «Ձգեցիր որ մե՛նք դավենք քեզ ...» :

Որքան դիտեմ , Աստուա՛ծ է միայն որ հաճոյք կը զգայ՝ երբ կը լսէ «ալէլուիան» ուրացիկի՛ն ալ , մուրացիկի՛ն ալ բերնին մէջ: Իսկ ես որ Աստուած չեմ , կ'ուզեմ որ ինծի խորհուրդ տուողը առնուազն քիլօ կշռէ կամ դէթ ըլլայ կշիռքին հաւասար :

Մ՛չ իմ սերունդ ապիկար եւ յիմար , որ տակաւին կը յաճախես յաչաղանքի եւ բամբասանքի ակադեմիան որ ի Փարիզ,— ուր հիւանդութեանս անդամ նախանձողներ եղան,— ինչքա՞ն չուտ ծախուեցար բերան մը չողոքորթութեան փոխարէին , — չողոքորթողն ալ դէթ անո՞ւն ունենար հայ դրականութեան մէջ :

Երբէ՞ն ի վեր աժանցաւ իմ քննադատութիւնս , դարձաւ «հասարակ հաչիւ» : Ա՛յն օրէ՞ն ի վեր , արդեօք , երբ Փարիզի պուլվարներուն վրայ կը փնտռուէր դրախօսականի մասնագէտ մը , մինչ ես կը մերժէի այդ sacreը , որովհետեւ փնտռուածը , ինչպէս նկարագրած եմ , homme–sandwich մըն էր : Ուրեմն , այն օրերուն , երբ կռիւ կ'ընէի՝ երիտասարդ դրողներուն կշիռքը արժեցնելու համար հրապարակին վրայ , «հասարակ հաչիւ» չկա՞ր իմ պայքարիս մէջ : Հիմակ որ կը մերժեմ երիտասարդ դրողներուն posticheurն ըլլալ , պարզ այն պատճառաբանութեամբ թէ մե՛ծ է տարբերութիւնը բնդ մէջ դրագատութեան եւ դրավաճառութեան , ընդմէջ արուեստասիրութեան և Հայաստանասիրութեան , fոմպինեզո՞ն զարձան իմ քննադատութիւններս եւ դժուարահաճութիւններս :

Չեմ դիտեր թէ կուսակցամո՞լ էի այն օրը, երբ վերապահութիւն կը յայտնէի հայ դրողներու անունով որեւէ համադումարի մասին, ըլլայ Հայաստանի մէջ, ուր զէվզէկութեան խարան մը զարձաւ համադումարը , ըլլայ Հայաստանէն դուրս, ուր համադումար մը անկարելի ծրագիր մը պիտի մնայ բնդմիշտ(*) :

Բայց դիտեմ որ , այն օրերուն , դիս մեղադրողը «յուզումով կ'ընդունէր» (իր բառերով) Հայաստանէն դուրս ծրագրուած համագումարի մը հրաւէրը :

Բայց ներողութի՛ւն,— իմ քննադատութիւնս ներուս եւ ընդվզումներուս անկեղծութեան , աւելի ճիշդ՝ իմ արուս կեցուածքիս մասին այդքան բացատրութիւն տալը չի նշանակեր թէ չա՞տ կը վախնամ որ մէկը կամ միւսը «հասարակ հաչիւ» կը վերագրէ ինծի : Չիս երբեք չի հետաքրքրեր կարծիքը նամակագրիս , որուն դրագէտի ոսկորը տակաւին խմոր , ոչ ալ կարծիքը բազմաց բազմադիմաց , ճակատին վրայ հանդիպակաց : Սեղանիս վրայ կը դանուի մեքենայ մը, զոր ոչ «հասարակ հաչիւները» կը լարեն, ոչ ալ կուսակցական նկատումները : Եւ երբ բանիլ սկսի այդ մեքենան, իր ձէրն ալ ձայնը կը ձգէ ու կ'երգէ .

Qu'en dira–t–on, qu'en dit–on?
Moi , je m'en moque , ma mignonne.

Իմ ցաւս տարրեր է բոլորովին : կ'ընդունիմ, որ վիրաւորանքներուն մէջ ամէնէն անզարմանալին եւ ամէնէն կսկծալին է «հասարակ հաչիւ» կամ «անձնական թշնամութիւն» տեսնել դրագէտի մը քննադատութիւններուն եւ ընդվզումներուն մէջ : Անշուշտ , անոնք որ ընդունակ չեն զոհողութեան, անոնք որ դրիչ կը շարժեն՝ փարա վաստկելու համար միայն, անոնք որ հայ դրականութենէն կ'առնեն բայց չեն տար, անոնք չեն կրնար հասկնալ թէ ի՛նչ է անկեղծութիւնը :

Իմ ցաւս, սակայն, տարբեր է բոլորովին: Իմ սերունդս է որ կը խոցոտէ ինքզինք՝ խոցել փորձելով դիս :

Կրնայի աշխատիլ մինակ, ես ինծի համար միայն : Վասնզի դրական կազմութեանս առաջին օրէն՝ ինծի նպատակ ընտրած էի դառնալ l'écrivain qui se suffit à lui même : Բայց յետոյ ուզեցի աշխատիլ նաեւ սերունդի մը կազմութեան համար, այն համոզումով որ դրականութիւն մը կ'ստեղծուի ոչ թէ անհատներով, այլ սերունդներով : Երեւակայեցէք եղնիկ մը միայն ամբողջ ե· զարուն մէջ,— որքան մեր ցեղը բազմապատկէր իր չնորհքները այդ աբսուրդ երիտասարդին մէջ, զարը պիտի մնար նոնա՝ եթէ մինակ մնար եղնիկ :

Սերունդի այս հարցը չեմ ուզեր ուսումնասիրութեան նիւթ դարձնել այստեղ,— շատ երկար է . Ու կ'անցնիմ, անմիջապէս, մեր օրերուն :

Չկա՛յ սերունդ մը, որ բախտաւոր ըլլայ այնքան՝ որքան մեր սերունդը, մեր ամբո՛ղջ Պատմութեան մէջ, սկիզբէն ի վեր : Քաղաքակրթութեան բոլոր կեդրոններուն մէջ դնւնինք երիտասարդներ մը : Ոչ մէկ պետութիւն կրնայ այսպիսի առիթ մը ընծայել իր երիտասարդ զաւակներուն, ոչ իսկ ճափոնի պետութիւնը, որ թիւի տեսակէտով առաջինը կը համարուի երիտասարդ «արտածող», իրրեւ ուսանող : Դեռ աւելին, — չկայ երկիր մը, որ այնքան բախտաւոր կարելիութիւններ ընծայէ, որքան Ֆրանսան,— Հիթլէրի իշխանութեան օրով՝ դերմանացի Հրեաները թափիլ Ֆրանսա, թարգմանելով դերմանագրական նուիթիւնը, արուեստը, փիլիսոփայութիւնը, դիտութիւնը : Ճեռոյ, դերմանական գրաւման շրջանին՝ Ֆրանսա դարձեալ ողողուեցաւ այս անգամ դուս դերմանական մշակոյթին բարիքներով : Ճեռոյ էկան Անգլիացիները, եւ ահա Ամերիկացիները, ու մտէք Ֆրանսական գրաւումն մը, ամէն օր նորութիւն, ամէն օր նոր լոյս :

Ա՛յրելով Ֆրանսայի մէջ, ամէն երիտասարդ կրնայ հետեւիլ բազմաթիւ ազգութեանց մտաւոր – բարոյական հարստութեանց ցուցադրութեան : Ֆրանսա մշակոյթի տիեզերական ցուցահանդէսդարձած է մեր օրերուն :

Եւ ի՛նչ աւելի փառաւոր դործ , քան նստիլ ու Ֆարմանել , նստիլ եւ ուսումնասիրել , հայ մշակոյթին աւազանը լեցնելու համար ազդերու կեն – սադործ աւիշով : Որո՞ւ համար , կարդացող կա՞յ , — պիտի հարցնեն տիրացուները : Ինչ օգուտ ունի օտար մտաւորական ժառանգութիւնը , մենք ստեղծադործութիւն կ'ուզենք ձեղմէ ,— պիտի ըսեն վարժապետները :

*Ստեղծադործութի՞ւն ,— դեռնին տակը անցնի : Ինչո՞ւ կը մոռնան որ մեծադոյն ստեղծադործութիւնը սերունդ ստեղծելն է : Անոնք որ սերունդ ստեղծեցին , ինչպէս Սոսրատ , Պղատոն , Արիստոտել , Ֆրանսիս Պէքընի , Ռաբլէ , Մոնթէն , Ռուսօ , Վոլթէր , Հիւկօ , Պալզաք , Պոտլէր , Ռեմպօ , Վերլէն , Մալարմէ , Ռոտէնպախ , Մորիս Պարէս , Ռոմէն Ռոլան , Անտրէ Ժիտ , Փոլ Վալերի , Ալպէր Քամիւ , Ժան Փոլ Սարթր , Ալպէր Քամիւ , Ռընէ Շար , Ժորժ Սեմփրուն , Ժան Ժընէ , Ժան Ժիոնօ , Ռընէ Քրեվէլ

6. Օշականի տահուան տարեվիցը Հալէպի մէջ

ՀԱԼԷՊ (Արեւելք).— Փետրուար 27ին, Սուրբիոյ Ազգ. Մատենադարանի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ սգահանդէս մը 6. Օշականի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ, նախաձեռնութեամբ Ուս. Միութեան:

Հանդէսը կը հովանաւորէր Բերիոյ Առաջնորդ Զարեհ եպիսկոպոս: Ներկայ էին Միութեան հայրերը եւ բազմաթիւ ներկայացուցիչներ՝ ազգ. մարմիններէ եւ կազմակերպութիւններէ:

Առաջին բանախօսը, Ա. Ծառուկեան պարզեց անոր կեանքի վերջին քանի մը տարիներու տեւական չփումը Հալէպի հայութեան հետ, որ չատ կը սիրէր, որ կը դաւանէր «իր ժողովուրդը»: Վեր առաւ Օշականի մէջ խստարիւր քննադատը, նաեւ արժէքներ եւ արժանիքներ դտնելու եւ անոնց վրայ դուրգուրալու անոր միւս առաքինութիւնը, եւ համառօտակի ներկայացուց անոր վերջին տարիները: Բանախօսը անդրադարձաւ մասնաւորաբար այն տարբի պայքարին, որ 1946ին մղուեցաւ մեծ դրամատին դէմ, կարգ մը անորակելի մարդոց կողմէ՝ որոնք «հայ»ութեան յետին նշոյլն իսկ զուրկ էին: Ժամանակը, ըսաւ, չուտով պիտի հարթէ, պիտի ունայնութեան դիրկը նետէ բոլոր այն քսութիւնները՝ որոնք արատ մը եւ անջնջելի խարան մը կը կազմեն նոյնինքն ենթականերուն համար: Մինչդեռ, Օշականի դործը, իր ամբողջ մեծութեամբ եւ կշիռով, իր քանակով ու որակով, պիտի չարունակէ թերեւս դարերով պարտադրել իր ներկայութիւնը՝ մեր իմացական եւ մշակութային կեանքին:

Երկրորդ բանախօսը, Մինաս Թէօլէօլեան ներկայացուց մեծ դրամատին կեանքը, մանկութենէն մինչեւ ծերութիւն՝ չեշտելով թէ այդ կեանքը միշտ գուգահեռ ընթացաւ մեր ժողովուրդի ցաւին, ուրախութեան, նուաճումներուն եւ ընկերումներուն հետ, ու կերպով մը հանդիսացաւ մանրանկարը մեր հասարակական տագնապներուն: Օշականի վերջին կէս դարու տիրական ներկայութիւնը՝ մեր իմացական կեանքին մէջ, հայ դրականութեան եւ մասնաւորաբար հայ քննադատութեան արժանապատուութեան փրկութիւնը հանդիսացաւ: Օշականի մուտքով, մեր դրական քննադատութիւնը կը դառնար տեսակ մը ստեղծադործական երկունք: Հայ դրականութեան պատմութիւնը եւս՝ Օշականով կը դտնէր իր ուղերական, «իրաւ» մշակը: Ժխտելով դրքունակ բոլոր համոզումներն ու եղանակները՝ այդ պատմութիւնը պատրաստեց, Օշական մեր դրական նպատակները, ձգտումները եւ դիմաւոր գաղափարները նուաճեց խորթափանց վերլուծութիւնով մը, եւ բիւրեղացած տարազներու բերաւ զանոնք («Համապատկեր»):

Փակման խօսքը բրաւ Զարեհ եպիսկ., բացատրեց թէ Օշականի վերջին քանի մը տարիները հանդիսացան տեսակ մը փորձաքար, անոնց համար՝ որոնք թեր ու դէմ դիրք ճշդեցինէր վաստակին, ու չքաշուեցան անարդելէ հայ դրականութեան մեծագոյն դէմքերէն մէկը, անոր անխոցելի դործն ու ներկայութիւնը՝ մեր իմացական կեանքին մէջ: — «Հրեաններու մէջ, ըսաւ, կ'իմացնամ թէ չարժում մը սկսած է վերաքննելու Քրիստոսի դատապարտութեան վճիռը, այնհամոզումով որ սխալ վճիռ մը եղած է դատապարտութեան որոշումը: Պարագան նոյնն է Օշականի համար: Անոնք որ դինք նախատեցին, ոչ իրաւունքը եւ ոչ ալհանդամանք ու կարողութիւնը ունէին դինք դատելու: Օշական մեր դրական երկնակամարին վրայ պիտի չարունակէ մնալ մշտավառ աստղ մը, իր մահէն դուրս դարեր ալ վերջ»:

Սգահանդէսը ունէր նաեւ գեղարուեստական բաժին մը (նուագ եւ արտասանութիւն):

★ Ցիշատակի այս հանդիսէն վերջ, մեծ բազմութիւն մը մեկնեցաւ ազգ. վերեզմանատուն՝ ուր հոգեհանդստեան պաշտօն տեղի ունեցաւմեծ դբնդէմին դամբարանին վրայ, նախադահութեամբ առաջնորդին: Ծաղկեպսակներ բերածէին Ուսանողական Միութիւնը եւ «Նայիրի»:

ՀԱՑՆԵՐ ԴԱՒԱՌԷՆ

ՏԱՐՈՆՑԻՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

ԼԱ ՍԻՈՒԹԱ.— Մարտ 6ին քաղաքիս Միութենական սրահին մէջ խնջոյք մը սարքած էին Տարոնն տուրուբերանցիները, Վարդանանց տօնին առթիւ: Լասիթայի զաղութը լեցուցած էր սրահը: Բնմը զարդարուած էր Վարդան Մամիկոնեանի եւ մեր հերոսներու նկարներով:

Օրուան նախագահը հայրենակիցը Վ. Բամպուկեան (Մարսէյլէն) հանդէսը բացուած յայտարարեց քանի մը խօսքով: «Արեգի Սփիւռք» խմբերդէն վերջ արտասանուեցաւ «Ցարդանք Տարոնի» ուղերձը: Ցաջորդարար ներկայ երկսեռ երիտասարդութիւնը արտասանութիւններով եւ երդերով ոգեւերեց երեկոյթը, բոլորին փոխարէն պիտի յիշեմ Սմուէլ Բրուտեանը որ Սիամանթոյի «Ալի մը մոխիրը» արտասանեց:

Օրուան բանախօսն էր հայրենակից Գ. Շէխիկեան որ վարդանանցի յիշատակութենէն վերջ, ոգեկոչեց Տարոն Տուրուբերանի եւ Սարկաւագութեան վարպետարանի հերոսամարտին քաջերը որոնց անունները ոսկետառ արձանագրուած պիտի մնան մեր պատմութեան մէջ, ինչպէս Մամիկոնեանց քաջերունը: Պ. Խաչատուր Գուլումճեան եւս ճառով մը բացատրեց Վարդանանց Ազգ. Տօնին նշանակութիւնը:

Ա.Ճուրդ մը կոկիկ դումար մը ապահովեց միութեան:

Միութիւնս իր կարգ չնորհակալութիւնը կը յայտնէ մասնաւորաբար Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ իրենց օրուան դասախօսին, Պ. Թադոյեանի ու բոլոր իրենց հաւաքոյթը անմիջապէս վերջացնելով եկան չէնցնել մեր հանդիսը:

Գաղութը եւս իր կարգ վերաբերումով նպաստեց հանդիսին յաջողութեան:— Տարոնցի

ԼԵՀԱՍՏԱՆի կառավարութիւնը նոր ազդարարութիւն մը ուղղեց կաթոլիկ կղերին, պատուիրելով զադրեցնել «ամէն թշնամական արարք ժողովրդական պետութեան դէմ»:

ԹՐԿԱՍԻՐԱԿԱՆ ՔԱՐՈԶ ՄԸ

Պոլսոյ Բակըրքի Քոլէճին տնօրէնը, Տոքթ. Ֆլոյտ Պլէք, հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրած է Նիւ Եորքի մէջ.

«Ամերիկա լաւ ըրաւ օդնելով Թուրքիոյ, որ հաստատուն տարր մըն է Մերճաւոր Արեւելքի մէջ:

Մարշըլի ծրագրի օդնութենէն զատ Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը մօտաւորապէս 100 միլիոն տոլարի նուէր մը ըրաւ զինուորական հագմամներ տալով եւ արդիացնելով Թուրք բանակը:

«Թուրքիոյ մէջ համալսարանները չկան: Ժողովուրդը եւ կառավարութիւնը դէմ են Ռուսիոյ եւ համալսարանութեան: Թուրքիան չատ մը կերպերով դեմոկրատիկ է(?), անոր բանակը վերակազմուած է ամերիկեան ռազմամթերքներով, եւ ծայրայեղ կերպով ձեռնհաս զործիք մը եղած է»:

«Թուրքիան համալսարան դարձած չէ, որովհետեւ Թուրքիան եւ մահմետական երկիրները ի՞նտեղ Մարքսի վարդապետութիւնը: Երկրորդ, Թուրքերու մտքին մէջ համալսարանութիւն եւ Ռուսիա նոյնը կը նշանակեն եւ Ռուսիա պատմական թշնամին է Թուրքիոյ:

«Ամերիկա պարտադրութիւններ զրած չէ Թուրքիոյ վրայ եւ Թուրքերը չեն վախնար տոլարի իմպերիալիզմէն: Անոնք անկախ են եւ չեն ուզեր կառավարուիլ ուրիշ օտար ժողովուրդի կողմէ»:

«Բակըրքի Քոլէճը հաստատուած է 1863ին: Մանչերու եւ աղջկանց Քոլէճները միասնաբար 1400 աշակերտ ունին: Ամերիկան կրթական տեսակէտով ալ կ'օդնէ Թուրքիոյ»:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի զարձի «Դ» մրցումը կատարեց Chevilly'ի խորտուրորդ զաշտին վրայ: Եղանակին ամէնէն կարեւոր մրցումն էր: Հանդիսատեսը կրնար ըսել սակայն թէ Փութպոլի խաղարկութենէ աւելի անընդհատ վազքեր տեղի ունեցան:

Պատճառները երկուք են: Հովը՝ որ կը փչէր սաստիկ եւ պաշտօնական դատաւորը՝ որ կը սուլէր մանդհատ:

Chevilly նշանակեց իր կէսը Ա. կիսախաղին, օգտագործելով մեր վերջապահ դծին սխալը:

Բ. խաղամասը լրանալու վրայ էր երբ մեր բերդապահն ու յառաջապահը իրենց տեղերը փոխեցին եւ այդ փոփոխութեան չնորհիւ Քէօսէեան չահեցաւ նշանակէտ մը: Խաղը վերջացաւ հաւասար: Լաւագոյն խաղարկութիւն մը ցոյց տուին Մկրտչեան եւ Մատճալեան:

Բ. խումբը յաղթական է անդամ մը եւս: Մատնաւոր գովեստի արժանի են Այտընեան, Թովմասեան, Պետրոսեան: Բ. խումբ 4 Chevilly 0: Cadet խումբը իր կարգին կը չահի 9—0, Minime խումբը կը իր կարգին կը չահի 6—0:

Ք. Ուզունեան

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԵ.

ԼԱՄԲՐՈՆԻ ՀԱՐՍԸ

Իսկ հիմա նոր ձեռքը ունէր Նուրխտաին պատած թղթեր զրգռելու համար զանի իրեն դէմ, եւ այս՝ իր մէկ հատիկ աղջիկը իրենց գաւիին հետ հարսնացնելէն վերջ:

Ուստի այս անդամ ալ արհամարհելու պատրաստ էր այս փոքրիկ եւ անարդ բանաբկութիւնները, բայց իր զաւիին տխուր տեսութիւնը, այն զաւիին որ մօրը սիրելի յիշատակին դրաւականն էր, իր սիրտը դառնութեամբ լեցուց եւ երդում ըրաւ որ այդ Լամբրոնի ամբարտաւան դաւաճանութիւնը խորտակէ եւ չուշացնէ:

Բայց իրրեւ չրջահայեաց մարդ պէտք էր նախ պաւակը անոնց ճիրաններէն ազատել, վասն դի պաւակը անոնց ճիրաններէն ազատելէ, վասն դի պաւակը անոնց ճիրաններէն ազատելէ, վասն դի պաւակը անոնց ճիրաններէն ազատելէ

Օր. ԱԶԱՏՈՒՀԻ Ա. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ
Պ. ԱՐԱՄ Օ. ԱՍՏՈՒՐԵԱՆ
26 Փետր. 1949 Ամուսնացած Մարսէյլ

բակոյին մէջ, յայտարարեց թէ «պատերազմը մօտալուտ չէ, բայց առ նուազն կարելի է»: Այս առթիւ պահանջեց բանակին ներկայ թիւը 750 հազարէն բարձրացնել 837.000ի: Ցետոյ չեչ – ութ.— «Մեր զինուորական ծրագիրները պէտք է մշակուին տարիներու չրջանի մը համար, եւ ոչ թէ տարեվերջ տարեվերջ»:

Ո՞Վ ԵՐԿՈՒԻՒԻ ԲԱԺՆԵՑ ԱՇԽԱՐՀԸ

Կոմս Սֆորցա, Իտալիոյ արտաքին նախարարը, ճառ մը խօսելով Վերակոյտին մէջ, յայտարարեց թէ ուրիշ ելք չունին եթէ ոչ միանալ Ատլանտեան դաշինքին, եթէ կ'ուզեն ապահովել խաղաղութիւնը եւ երկրին պաշտպանութիւնը: Ցետոյ բացատրեց թէ Ս. Միութիւնն է որ երկուքի բաժնեց աշխարհը, իր յարձակողական բանաձեւով: «Առաջին միացեալ ճակատը կազմուեցաւ արեւելեան Եւրոպայի մէջ, եւ բնականօրէն արեւմտեան Եւրոպան բանաձեւեր պիտի մշակէր, նոր կացութիւնը դիմաւորելու համար: Եթէ Ռուսիան ըլլար Մարշըլի ծրագրին, որ առաջարկուեցաւ չուղէր երկուքի բաժնել Եւրոպան, միացած պիտի բոլոր պետութեանց, առանց բացառութեան: Ռուսիա խոլտակեց Միացեալ Ազգերուն սկզբունքները եւ չենչացուց այդ կազմակերպութեան կարողութիւնը՝ ապահովելու խաղաղութիւնը եւ վերաշինութիւնը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՐԱՎՉԵՆՔՈՒԻ դատավարութեան 23րդ նիստին մէջ, երկուշաբթի, վերջին պաշտպանողականը խօսեցաւ LettresFrançaisesի գլխաւոր փաստաբանը, Նորման, որ հիւանդ էր վերջերս: Փաստաբանը երեքշաբթի օր ալ չարունակեց իր ճառը, ապացուցանելու համար թէ Քրավչենքօ «անդադար սուտ խօսած է, պատերազմ յարուցանելու համար Ս. Միութեան դէմ»: Իր յայտարարութեան համաձայն, Քրավչենքօ «պարզապէս գործիք մըն է հակախորհրդային քարոզութեան համար, եւ չբունակ ստած է, ինչպէս ստած են իր ստորագրած գրքին հեղինակները: Սուտ՝ ամէն տեղ, մեծ թէ փոքր նիւթերու մէջ: Քարոզչական սուտեր: Ամէն անգամ որ Քրավչենքօ կը խօսի, կը սուէ իր կեանքի մասին, սուտ վկայութիւններ կը յիշէ»: Պաշտպան փաստաբանին կարծիքով, Քրավչենքօ ոչ իրեն վերագրած բարձր պաշտօնները վարած է, ոչ ճակատ գացած, ոչ ալ ճիշդ նկարագրած է Ս. Միութեան վիճակը, պատերազմի թէ խաղաղութեան առեն:

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը հեռագրեն թէ թերթերը չարք մը չաբաթի փաստաթուղթեր հրատարակեցին երկուշաբթի օր, Իրաքի համայնավար կուսակցութեան կազմակերպութեանց, նպատակներուն եւ գործունէութեան մասին: Այդ հրատարակութեանց համաձայն, կուսակցութիւնը, որ զաղտնի բջիջներ ունէր, կը ձգտէր «աստիճանաբար տիրանալ իշխանութեան, խրախուսելով յառաջդիմական կազմակերպութիւնները, կուսակցութիւնները եւ բանուորական միութիւնները, եւ իվերջոյ պատրաստուիլ դինու զօրութեան»: Մալիք Սայիֆ, որ իրրեւ փոխ–քարտուղար կը գործէր կուսակցութեան վարիչին՝ Եուսուֆ Սալմանի բանտարկութենէն վերջը, խոստովանած է.— «Եուսուֆ Սալման վստահ էր թէ տասը տարիէն արքայական պալատին մէջ պիտի բազմի իբրեւ նախագահը Իրաքի խորհրդային հանրապետութեան»:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Բչ).— Սթերլին 1062 (1125), տոլար 318.80 (382), գուլդ· ֆրանք 80.20 (96): Նախկին 4525, գուլդ· ոսկի 4325, սթերլին 5500, տոլար (20) 21.200, ճոյլ ոսկի 617.500 ֆր·:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ կուսակցական պաշտօնաթերթը «Փրավտա», խստօրէն կը դատապարտէ վեց ականաւոր ճարտարապետներ, —երեքը անդամ Ճարտարապետական Ակադեմիային — իրրեւ «աչխարհաքաղաքացիներ որոնք իրենց բոլոր ուժով կը ջանան կասեցնել երիտասարդ խորհրդային գիտնականներու ստեղծագործական աճումը եւ չեղեցնել ուղիղ ճամբէն»:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԽՆՃՈՑՔԸ

Պէլվիլի Հ· Ց· Դ· «Ռոստոմ» խումբին կողմէ: Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 11: 32 — 34 Ave. des Lilas, Caisse d'Epargneի սրահին մէջ, métro Porte des Lilas:

Կը նախագահէ ընկեր Հ· ՏԻՐ ԹՈՄԱՍԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Կը նուագեն Թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆ, ընկեր ԲԵՆՕ եւ ՑՈՎՍԷՓ ՕՆԱՆԵԱՆ: Կ'արտասանեն Տիկին ՎԱՍԻՕՐ (Օսմանճեան) եւ ընկեր ԶՈՀՐԱՊ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: Կ'երգեն Տիկին ՑԱԿՈՒԲԵԱՆ եւ Օր· ԱՍՏՂԻԿ ՔԷՕՍԷԵԱՆ: Հայկական պարեր եւ երգեր Փարիզի Նոր Սերունդի կողմէ:

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի դիներով:
Մուտքը ազատ է:

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՄԻ ՈՒՇԱՆԱՔ

Փակել «Ցառաջ»ի ձեր ունեցած պարտքը:

ՊԻՏԻ ԴԱԴՐԵՑՆԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ԱՆՎՃԱՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԹԵՐԹԵՐԸ ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՐՏԻ ՎԵՐՋ:

1949ի նոր բաժնեգինը —տարեկան 1500 ֆր·— փութացէք ղրկել:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հ·Ց·Դ· «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»

ԵՒ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՄԵԾ ԵՐԿՈՒՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս չաբաթ, ժամը 9էն մինչեւ լոյս:

Պատուոյ նախագահութիւն Հ· Ց· Դ· Ն· Ս. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ:

Կը խօսին ընկեր Ց· ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ եւ ընկեր Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Դեղարուեստական խնամուած բաժին: «ԿԱՐՕ ԵՒ ՄԱՐՕ» հեղինակ եւ երաժշտ· Պ· ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ: Եւրոպական պարեր: Orchestre Typique de Tango, Quintin Verdu եւ Formation Swingtette:

Salle Municipale de Charenton:
Métro Charenton Ecoles:
Մուտք 150 ֆրանք:
Ալֆորվիլցիներու վերադարձին համար service d'Autocar:

Ս· ԷՓԻԷՆԻ ՖՐ· Կ· ՄԱՃԻ ՍԱՆՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Hôtel du Forezի մէջ, Մարտ 26ին ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, մասնակցութեամբ José Claudeի նուագախումբին:

ՃՈՒ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՋԱՆԱՋԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ:

Մուտքը 100 ֆրանք:

Պ· Հ· ԿԱՐՄԻՐ ՄԱՃԻ Օգնութեան մարմինի, (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) ընդհանուր ժողովը, այս չաբաթ ժամը 3ին Փարիզի Հայոց եկեղեցիին սրահին մէջ, 15 rue Jean Goujon: Օրակարգ 1.— Վարչութեան գործունէութեան նիւթական ու բարոյական հաչուետուութիւն: 2.— Ընտրութիւն նոր վարչութեան:

★ *ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ համապետական ոգտօնը Ապրիլ 24ին Վիէնի մէջ, նախաձեռնութեամբ Ս· Դ· Հնչակեան կուսակցութեան մասնաճիւղին:*

Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Ֆր· Հ· Կ· Մաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացաւ հազար ֆրանք, ընկերուհի Մնուճդ Մալաթեանէ իրենց անդրանիկ Թոռնիկին ծննդեան առթիւ:

★ *Փարիզէն Տէր եւ Տիկին Ն· Համբարձումեան հազար ֆրանք կրնուիրեն Ֆ· Կ· Մաչին, ողբացեալ Տիկին ԼԻՒՍԻ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի: Ստանալ «Ցառաջ»էն:*

★ *Լիոնի Զոմերու կողմէ Պ· Ղազար Ղազարեան Տիկին Հայկանոյշ կէնճեանի մահուան քառասունքին առթիւ 500 ֆրանք կը նուիրէ Լիոնի Կ· Մաչի մասնաճիւղին:*

Ֆ· Կ· ՄԱՃԻ Լիոնի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է, Ղարաբաղի Մելիքներու ներկայացման առթիւ, Պ· Եղիչէ Փափազեանէ հազար ֆրանք, Լիոնի Զոմունիքէն 500 ֆրանք, Պ Ցակոբ Վարժապետեանի ձեռամբ ոմն 500 ֆր·:

★ *Վիէնի Ֆ Կ· Մաչը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ· Մ· Ա.Հարոնեանէն 500 ֆրանք իր մանչ զաւակին ծննդեան առթիւ, Պ· Պ· Բլտօեան 500 ֆր· ընկերուհի Նաճարեանի զաւկին ամուսնութեան առթիւ:*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՕՐԸ ՄԵԾ ՇՈՒԿՈՎ Ը ՏՕՆՈՒԻ

Ապրիլ 2ին, չաբաթ երեկոյ մինչեւ լոյս, Salon Alhambraի մէջ:
Մուտքը ազատ է:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Մաչի Շրջ· վարչութեան տարեկան հանդիսը Մայիս 22ին:

★ *Ռոմանի Ֆր· Կ· Մաչի օրուան տօնակատարութիւնը ապրիլ 2ին:*

★ *Մարսէյլի Մալաթիոյ Կրթ· Ընկերութեան 45ր տարեդարձը ապրիլ 18ին:*

★ *Ֆ· Կ· ՄԱՃԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղին օրը՝ ապրիլ 23ին:*

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Սէմ ժոռոմի Ն· Աղբալեան խումբի կողմէ:

Հովանաւորութեամբ Շրջ վարչութեան:

Այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 9էն մինչեւ լոյս: Պիտի ներկայացուի Ա· Ահարոնեանի «ԱՐԻՒՆՈՑ ԹԹՒՄՈՐԸ», բեմադրութեամբ ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆի: Մէջ ընդ մէջ պիտի կատարուին նաեւ հայկական պարեր, դուդուկ եւ արտասանութիւններ: Հանդիսավարն է Սէն ժեռոմի պար Մանուկի սրահը:

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ

Հայ հասարակութեան ուչադրութեան կը յանձնենք որ Պ· ԺՕԶԻՖ ՏՈՍՏՈՂՐՈՒԵԱՆի,

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ

Լաւագոյնն է հարմնիքներուն եւ պարահանդէս – ներուն համար: Դիմել անձամբ կամ դրաւոր·.— Հասցէն՝ 163 rue Paul Bert, Lyon:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆ· Կ· Մաչի Սեվրանի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Պ· Կ· Կատաեանի իր ողբացեալ կնոջ՝ ՏԻԿԻՆ ՑԱՄՄԻԿ ԿԱՏԱԵԱՆի մահուան առթիւ:

★ *Իսիի Ֆր· Կ· Մաչը ցաւակցութիւններ կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Եսայեանի եւ իրենց պարագաներու· իրենց հօրը՝ կսկծալի մահուան առթիւ:*

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Մարսէյլի չրջանի Փութպոլի մրցումը, 10 ԱՊՐԻԼԻՆ (ոչ թէ 17), St. Loupիդաչտը: Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի ներկայացուչական ժողովը չաբաթ 9 Ապրիլին իրիկուան ժամը 7ին, Հ· Ց· Դ·Ցան մէջ:

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE *Մառխով*

Հրուչակը — ՀԷՎՎԱՆ — գուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, *բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:*

Վաճառի Ցնօրէն Պ· ՄՈՒՐԻՆ ՃԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 24 Mars 1949 Հինգշաբթի 24 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5803—Նոր շրջան թիւ 1214 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒՃԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՒ՝ ԱՕՍՓՂ

ԱԿՆ ԸՆԴ ԱԿԱՆ

Բանավէճը կը շարունակուի արեւելքէն արեւմուտք, Ամլանտեանի դաշինքին առթիւ, որուն քնադիրը մամուլին յանձնուեցաւ Մարտ 18ին :

Կարելի է ըսել թէ ոչ մէկ դաշնագիր այսքան վոթորիկ յարուցած էր , դէմ դիմաց հանելով Արեւելքն ու Արեւմուտքը :

Երկու կողմերն ալ կը մնան վճռական՝ իրենց դիրքերուն վրայ, ամուր կառչած՝ իրենց տեսակէտներուն :

Երկուքն ալ երդում – պատառ կ'ըլլան յանուն ժողովուրդներու ազատութեան եւ աշխարհի խաղաղութեան :

Երկուքն ալ իրար կ'ամբաստանեն, իրրեւ պատասխանատու այսօրուան քաոսին կամ վաղուան փորձանքներուն :

Այնպէս որ, հասարակ մահկանացուներ ի դուր հարց կուտան, սրտառուչ մխիթարութեամբ.

— Ո՞րն է իրաւ, ո՞րը սուտ :

Ցաճախ բացատրած ենք թէ ոչ միայն երկու աշխարհահայեացքներ են որ կը ճակատին — առայժմ խօսքով եւ գրով — այլեւ երկու աշխարհակալութիւններ :

Մոսկուան եւ իր արբանեակները ի դուր կը կեղծեն, ամէն մեղք բարդելով արեւմտեան ճակատին վրայ :

Իրենց քաղաքական – դիւանագիտական բարքերը ինչո՞վ կը տարբերին քաղքենի – դրամատիրական կարգերու դարաւոր ռնւակութիւններէն :

Ընդհակառակն , խորհրդային իշխանութիւնը յիսուն տարի առէլ յառաջ գնաց դիւանագիտական խաղերու, դաւերու, խորամանկութեանց եւ խարէութեանց մէջ: Ստեղծեց այնպիսի հնարքներ, որոնց առջեւ պիտի սքթին տխրահռչակ Պիքընթիլսները, Լորանովներն ու Պիզմարք – ները :

Վկայ՝ 32 տարիներու պատմութիւնը :

Կը բաւէ աչքի առջեւ բերել միայն փոքր ժողովուրդներու գլխուն տարբուած քամմնելի դաւերը, համոզուելու համար այս հանրածանօթ ճշմարտութեան :

Լսել կ'ուզենք թէ երկու կողմերն ալ իրար կ'արժեն, աշխարհակալութեան ճամբուն վրայ :

Դառնալով Ամլանտեանի դաշինքին, անոր յղացումն իսկ միջազգային կացութեան ծանրութիւնը կ'ապացուցանէ : Ինչպէս եւ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան անզօրութիւնը :

Դաշինքին խմբագրութեան եղանակն անգամ չէ կրցած պարտկել այս պարագան :

Երբ տասը – քսան տարի պայմանաժամ կ'որոշեն դաշինքը վերահաստատելու կամ ժխտելու համար, կը նշանակէ թէ փորձի չրջան մը պիտի կատարեն : Պիտի չափեն Ազգաժողովին ուժը , տարիներու ընթացքին :

Մէկը միւսին լրացուցիչ մասը պիտի կազմէ : Ազգաժողովը՝ ճեմարան, Ամլանտեանի դաշինքը՝ մարզարան :

Ուրիշ խօսքով՝ դինուորեալ ճակատ, որպէսզի դիմացինը չհամարձակի բռնութեան դիմել: Ակն ընդ ական :

Դաշնագիրը կը զօրացնէ՞ թէ կը տկարացնէ խաղաղութեան յոյսերը: Ճամբայ չի՞ բանար «երրորդ»ին, որուն խօսքն իսկ մղձաւանջ մը դարձած է խաղաղութեան ճշմարիտ բարեկամներուն համար :

Կուսակցական – լրագրական հակաճառութիւն – ները չեն որ պիտի լուսաբանեն այս հարցը :

Անշուշտ ամէն դինակցութիւն ի վերջոյ ար – շաւանքի մը կը յանգի, յարձակողական ըլլայ թէ պաշտպանողական :

Արդ, նոյն վտանգը չի՞ ներկայացներ արեւելեան ճակատը, իր 20—25 դաշնագիրներով, առաջնորդութեամբ Մ. Միութեան :

Ինչո՞ւ արհեստականօրէն երկուքի բաժնել եւ բոպան — ամբողջ աշխարհը — եթէ իրապէս ապառութիւն եւ խաղաղութիւն է բոլորին ուզածը :

Ակն ընդ ականը նո՞ր սկսաւ թէ կը շարունակուի, կը ծաւալի 1945էն ի վեր :

Խաղաղութեան հիմնական երաշխիքը՝ ժողովուրդներու ազատութիւնն է : Ո՛ր աշխարհամասին մէջ ալ գտնուին :

Ինչո՞ւ այս դժոխային ժխորը նոր պատերազմի մասին, եթէ «ազատագրեալ» Արեւելքը վախնալու պատճառներ չունի :

Շ.

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ԱՒ ՈՐ ԱՆԿ Է

Քանի մը տարբերակ դիտելիքներ անոնց որ կը կարծեն թէ անիրաւութիւն կ'ընենք վերի կամ վարի թաղին.—

1.— Ելեկտրական հոսանքի կրճատման հետեւանքով (չաթաթը երկու օր), թղթակցութիւն մը եթէ մինչեւ չորեքշաբթի չհասնի, կը մնայ յաջորդ շաբաթուան :

2.— Երբեմն երկու թղթակցութիւն կը ստանանք միեւնոյն քաղաքէն, միեւնոյն հանդիսի կամ ներկայացման մասին: Սոսկալած ենք հրատարակել միայն մէկը — այն որ կանուխ հասած է :

3.— Որ եւ է հանդիսի նկարագրութեան առեն դադրեցնալ աւելորդ մանրամասնութիւններէ, նկատի առնելով թերթին ծաւալը եւ ուրիշներու իրաւունքը :

4.— Անոնք որ կատարուած սրբագրութեանց չեն հետեւիր , յամառօրէն կրկնելով միեւնոյն սըխալները, իրենց անհոգութեամբ կը դժուարացնեն խմբագրին եւ տողաշարին գործը :

5.— Որ եւ է հանդիսի կամ ներկայացման առեն, օրուան նախագահին կամ կազմակերպիչ Միութեան պարտականութիւնն է չնորհակալութիւն յայտնել մասնակցողներուն, փակման խօսքով կամ գրաւոր: Ուրեմն, անհրաժեշտ չէ թերթով ալ չնորհակալութիւն յայտնել արտասանող – ներուն, երգողներուն, դերակատարներուն կամ յուշարարին :

6.— Երբ նուէր մը թերթով կը յայտարարուի, լաւ է որ ստացող Միութիւնը ընկալագիր մը յանձնէ նուիրատուին, փոխանակ իր կարդին կրկին ծանուցանելու զայն:

7.— Մրագրուած հանդէսներու, ժօնակատարութեանց են. Թուականները մէկ – երկու անգամ կը ծանուցուին հետեւեալ խորագրով,— «Կը խնդրուի նկատի առնել», որպէսզի խաչաձեւումներ չըլլան : Այնուհետեւ՝ իւրաքանչիւր հանդէսի մանրամասնութիւնները՝ այն չարթուն ուր տեղի պիտի ունենայ :

Ուրիշ բարեկամական դիտողութիւններ ալ՝ յաւելիկային:

ՎԱՀԷ

ՇԱՐՔԵՐԸ ԿԸ ԽՏԱՆԱՆ

Մարտ 11ին Գահիրէի «Նաւասարդ» Ակումբին մէջ իրենցերդումը կատարելով, Հ. Ց. Դ. շարքերը անցած են 12 նորընծաներ :

Մէկ ամսուան մէջ, երիտասարդներու երկրորդ խումբն է որ կ'արձանագրուի Դաշնակցութեան :

★ Մ. Նահանգներու զանազան քաղաքներուն մէջ ալ նոր արձանագրութիւններ տեղի կ'ունենան, նաեւ, երկու ամիսէ ի վեր, խտացնելով եւ երիտասարդացնելով շարքերը :

★ Փետրուար 18ի տարեդարձին առթիւ, Հալէպի մէջ Հ. Ց. Դ. շարքերը մտած են 12 նորապիրներ : Ուրիշ խումբ մըն ալ արձանագրուած է Պէյրութի մէջ :

ԻՍՐԱՑԷԼԻ արտաքին նախարարը, Պ. Մոշէ Շերթոք, զանգատեցաւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարին թէ բրիտանական օրօքը միջամտելով Անգլոյրդամանի գործերուն, կը վտանգէ Պաղեստինի խաղաղութիւնը: Գանգատագիր մըն ալ Ազգաժողովին ղրկած է, բողոքելով բրիտանական օրօքի ներկայութեան դէմ Ադապայի մէջ : Իսրայէլ կը պահանջէ եւ կանչել այդ դինուորները :

ՄՇԱԿՈՑԹԻ ԵՒ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ համաժողով մը պիտի դումարուի Նիւ Եորքի մէջ: Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը անցագիր տուաւ Մ. Միութեան եօթը ներկայացուցիչներուն, որոնց մէկը ծանօթ դրագէտ Փաղեյեւն է, ինչպէս եւ արեւելեան Եւրոպայի պատուիրակներուն. բայց մերժեց Ֆրանսայի երեք եւ Անգլիոյ չորս ներկայացուցիչներուն : Պատճառաբանութիւնն այն է թէ ժողովը համայնավարներու կողմէ սարքուած է եւ առաջին երկիրներու ներկայացուցիչները պաշտօնական են, իսկ միւսները ոչ: Ֆրանսայի երեք պատուիրակներէն մէկը ծանօթ դրագէտ Էլիւառն է :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գչ.).— Սթերլին 1062 (1175), տոլար 318.60 (375), դուխց. Ֆրանք 80.15 (90.50): Նափոլէոն 4425, դուխց. ոսկի 4200, սթերլին 5275, տոլար (20) 20.400, ճոյլ ոսկի 601.250 Ֆր.:

Ատլանտեանի դաշինքը Ազգ. ժողովին առջեւ

182ի ԴԷՄ 410 ՁԱՅՆՈՎ ՄԵՐԺՈՒԵՑԱՒ ՀԱՄԱՁՆԱՒԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱՌԱՋԱՐԿԸ

Ազգ. ժողովի Գչ. օրուան նիստին մէջ, համայնավար առաջնորդը, Պ. Ժաք Տիւքլօ պահանջեց անմիջապէս վիճաբանութեան ենթարկել Ատլանտեանի դաշինքը: Ժողովը մերժեց այս առաջարկը, 182ի դէմ 410 ձայնով :

Պ. Տիւքլօ անհրաժեշտ կը դտնէր անմիջական վիճաբանութիւնը, պատճառաբանելով թէ « այս դաշինքը վտանգաւոր ճամբու մը մէջ կը խրէ Ֆրանսան»: Իր կարծիքով, Ատլանտեանի դաշինքը չատ կը նմանի Մեթերնիխի Սրբազան Զինակցութեան, նոյնիսկ բառերով: «Երէկ զինակցութիւն կը կնքուէր ժողովուրդներու ազատութեան խղճին դէմ, այսօր՝ ընկերվարութեան հայրենիքին՝ Մ. Միութեան դէմ: Բայց, այսօրուան Սրբազան Զինակցութիւնն ալ պիտի խորտակուի ինչպէս անցեալը, ժողովրդային բազմութեանց դիմադրութեան առջեւ: Ատլանտեանի դաշինքը կը խախտէ մեր անկախութիւնը եւ ուրիշ նպատակ չունի բացի ի պատերազմէն»:

Այս երկարապատում ճառին պատասխանեց արտաքին նախարարը, Պ. Ռոպէռ Շումանն, կարճ յայտարարութեամբ մը.

— « Ժամանակը չէ վիճաբանելու Ատլանտեանի դաշինքի մասին որ պիտի գործադրութիւտորագրող եօթը պետութեանց վաւերացումէն վերջը միայն: Դաշինքը տակաւին յանձնառութեան տակ չէ դներ Ֆրանսան: Ես Ուշինկթընը պիտի երթամ զայն ստորագրելու համար: Ցետոյ Ազգ. ժողովին կ'իյնայ վաւերացնել զայն, կեանք տալու համար անոր: Այն ատենկառավարութիւնը պիտի չխուսափի տրուէ վիճաբանութենէ եւ ես առիթ պիտի ունենամ հերքելու կարգ մը սուտեր եւ բազմաթիւ սըխալներ: Կը զգուշացնեմ հանրային կարծիքը համայնավարներու նպատակաւոր պայքարին դէմ , որ կը ձգտի հաւատացնելթէ դաշինքը պատերազմ կը նշանակէ » :

Ապա խօսքը ուղղելով համայնավարներուն, աւելցուց .

— « Մէկ միջոց կայ դաշինքին ստորագրութիւնը խափանելու: Կը բաւէ որ Պ. Տիւքլօ տապալէ կառավարութիւնը »:

ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Տանըմարքցի արտաքին նախարարը՝ Պ. ՌասմուսէնԳչ.օր առաջարկեցխորհրդարանին վաւերացնել կառավարութեան որոշումը՝ մասնակցելու Ատլանտեանի դաշինքին: Այս առթիւ բացատրեց թէ «դաշինքը զինակցութիւն մըն է աշխարհի ամէնէն խաղաղասէր ազգերուն միջեւ: Այժմ երկու ելք ունինք,— միանալ այս դաշինքին կամ կղզիանալ, առանց պաշտպանութեան որեւէ իրական միջոց ունենալու»:

Նախարարը այս առթիւ խոստովանեցաւ թէ ինք պիտի նախընտրէր պաշտպանողական դաշինք մը Նորվեկիոյ, Շուէտի եւ Տանըմարքցի միջեւ , բայց կարելի չեղաւ :

Իր զեկուցման առեն, հաբիւրաւոր թռուցիկներ տեղացին ժողովասրահին մէջ,հետեւեալ յայտարարութիւններով, — « Մենք չենք ուզեր մեռնիլ Նիւ Եորքի սակարանին համար (Ուօլ Սթրիթ) . — Երիտասարդութիւնը կը մերժէ դաշինքը» եւն :

Ութ համայնավար երիտասարդներ դուրս հանուեցան ժողովասրահէն: Նախարարը հաւաստեց թէ օտար խորհրդատներ տրամադրուած չեն Տանըմարքցի մէջ: «Սխալ է թէ կրօնլանատն ծախած ենք զինք ճարելու համար»:

★ Անգլիացի ռազմագէտ մը ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ Ատլանտեանի զինակիցները պարտաւոր են անմիջապէս կազմակերպել 25 զօրաբաժին եւ հզօր օդատորմիղ մը, արեւմտեան Եւրոպայի մէջ:

Պ. Վանտընպէրկ, Մ. Նահանգներու հանրապետական կուսակցութեան արտաքին քաղաքականութեան վարիչը, յայտարարեցթէ Ատլանտեանի դաշինքը «ամենամեծ դիւտն է պատերազմին դէմ եւ ամենակարեւոր քայլը ամերիկեան քաղաքականութեան մէջ՝ Մընրոյի վարդապետութենէն ի վեր »:

★ Լոնտոնի թերթերուն տեղեկութեանց համաձայն, Ազգաժողովի յատուկիկայ նիստին մէջ (5 Ապրիլ) Մ. Միութիւնը պիտի պահանջէ դատապարտել Ատլանտեան դաշինքը, իբրեւ անհամապատասխան ՄԱԿի ուխտին: Եթէ Ազգաժողովը վաւերացնէ դաշինքը, հաւանական է որ Մ. Միութիւնըհրաժարի, առարկելով թէ այդ կազմակերպութիւնը այլեւս չի ծառայեր առաջադրուած նպատակներուն :

Միջդրդային պատուիրակութեան նախագահն է հոչակաւոր Կրոմիքօն, որ անդամ մը առաջ քաշեց :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՒԻԱՄԱՊԷՍ արձակուեցան երեք համայնավար ամբաստանեալներ որոնք ձերբակալուած էին վերջերս, իբրեւ լրտես :

Գիտեր, որ becquée իշխանը ոչ միայն ինքն էր սպանել իր կինը, այլև ուրիշներ էին սպանել նրան։ Եվ այդ ուրիշները ոչ միայն չէին ուզում պատժվել, այլև ուզում էին, որ իրենց գործը ճանաչվի որպես հերոսություն։

Ահա թե ինչու becquée-ն, որ ամեն ինչ գիտեր, ամեն ինչ հասկանում էր, ամեն ինչ կարող էր ներել, ոչ ոքի չէր ներում։

Ամեն անգամ, երբ նրան հարցնում էին, թե ինչու է այդպես վարվում, նա միշտ պատասխանում էր, որ ինքը ոչ ոքի չի ներում, որովհետև ինքն էլ ոչ ոքից ներում չի ուզում։

Ահա թե ինչու becquée-ն, որ ամեն ինչ գիտեր, ամեն ինչ հասկանում էր, ամեն ինչ կարող էր ներել, ոչ ոքի չէր ներում։

Ամեն անգամ, երբ նրան հարցնում էին, թե ինչու է այդպես վարվում, նա միշտ պատասխանում էր, որ ինքը ոչ ոքից ներում չի ուզում, որովհետև ինքն էլ ոչ ոքին չի ներ

Գէորգ Զ.ի : Միեւնոյն ատեն դիմած է վարչապետութեան, ներքին գործավարութեան եւ կուսակալութեան, արդիլելու համար նախատեսուած ժողովը :

Պէյօղլուի (Բերա) աւագերէց Թումա Ա. քահանայ Շիկահեր հետեւեալ բազատրութիւնները տուաւ մեր խմբագրին :

— 1944ին, մեր պատրիարքը մեռաւ, կրօն. ժողովը դումարուեցաւ եւ իբր պատրիարքական փոխանորդ Ասլանեանը ընտրեցինք իրրեւ ամէնուս երէցը : Միայն թէ պայմաններ ունէինք : Նախ ժողովը ցուցակագրական մարմին մը պիտի ընտրէր, երկրորդ՝ դրամական հակակշռի համար անձնաւոր մարմին մը պիտի կազմուէր : Տեղապահը ընդունեց եւ փափաքեցաւ դիս ալ փոխանորդ կարգել : Զրաղումներուս հետեւանքով մերժեցի : Ասլանեան 1924ին ալ պատրիարքական տեղապահ կարգուած էր, եւ յետոյ պաշտօնանկ եղած : Հակառակ ասոր մենք դարձեալ ընտրեցինք զինքը :

Տեղապահ ընտրուելէ վերջ, Ասլանեան մարմին ցուցագրական մարմինը ընտրեց, իսկ անհետեւեթ պատրուակներով մերժեց ընտրել դրամական հակակշռի մարմին մը : Մենք առարկեցինք եւ Ասլանեան նեղսրտելով երեք ամիս չգումարեց կրօնական ժողովը եւ օր մըն ալ ինքնիշխան կարգադրութեամբ մը լուծեց զայն : Մինչդեռ կանոնադրին 11րդ յօդուածին համաձայն, պատրիարքն անդամ չի կրնար լուծել կրօնական եւ հաշուական ժողովը : Մենք բողոքեցինք, բայց տարակարծութիւն չստեղծելու համար պատասխանատուութիւնը իրեն թողուցինք : 1945ին իր ազգականները հաւաքելով գնաց Երեւանի էջմիածինը, մենք հեռագիր քաշեցինք եւ առարկեցինք թէ ինքնագլուխ կը չարժի, մեզ առ ոչինչ կը համարէ : Վերադարձին, սկսաւ սպառնալ մեզի, մենք լուռ մնացինք :

Հինգ տարի համբերելէ վերջ, երկու չաբաթ առաջ որոշեցինք վերջ տալ մեր հոգեւոր անիչխանութեան եւ հաւաքուելով 38 ստորագրութեամբ հանրագրութիւն մը տուինք պատրիարք, տեղապահին : Մեր փափաքն էր կրօնական պահեստի ժողով մը կազմել : Ասլանեան 9 եկեղեցականներու ըստորագրութիւնը բռնութեամբ եւ առնել տուաւ :

Մեր կանոնագրին համաձայն, պատրիարք մը կամ տեղապահ մը եթէ ընդհանուր փափաքին համաձայն ժողով չգումարէ, այդ ժողովը կը դումարուի ամէնէն երէց հոգեւորականին նախագահութեան տակ : Այս իրաւասութիւնը ունենալով հանդերձ, մենք Ասլանեանի հրամաններուն դէմ չերթալու համար, եկեղեցական ժողովը դումարման չհրաւիրեցինք :

Այսպէս ըլլալով հանդերձ, տեղապահը կը յանդգնի մեզ պատժել անհիմն պատճառաբանութեամբ մը : Մենք չենք ընդունիր այդ պատիժը եւ կը չարունակենք մեր պաշտօնը :

★ Հմայեակ Ծ. Վ. Պախթիարեան ալ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է «Սօն Թէլեկրաֆի»ի.

— « Պատրիարքարանի կանոնագրին համաձայն, կրօնաւոր մը առ առաւելն երեք ամիս կրնայ փոխանորդել պատրիարքին : Անկէ յետոյ անհրաժեշտ է նոր պատրիարք ընտրել : Այդ թուականէն ի վեր նոր ընտրութիւն չէ կատարուած ու երեսի վրայ մնացած են Պատրիարքարանի գործերը :

Ասլանեան այսօր 83տարեկան է եւ իվիճակի չէ տարի կենալու, անկողնէն ելլելու : Այս կացութենէն դժգոհ են բովանդակ հայ համայնքը եւ 46 եկեղեցականները, որոնց 38ին ստորագրութեամբ Ասլանեանէն խնդրեցինք նիստի հրաւիրել եկեղեցական համագումարը :

Իբրեւ պատասխան Ասլանեան մեզմէ հինգ հոգի կախակայեց, 2 հոգիի ալ պատիժին գործադրութիւնը յետաձգեց : Որոշումը ցաւ պատճառեց բոլոր Հայերուն :

— Պատրիարքարանի նիւթական գործերը ո՞վ կը վարէ :

— Պատրիարքարանին մէջ կան երկու ժողով – ներ՝ կրօնական եւ քաղաքական : Այս վերջինը կը յանձնէ Պատրիարքարանի նիւթական բոլոր գործերը : Պատրիարքը չի կրնար խառնուիլ ոեւէ նիւթական խնդրի : Այս է օրէնքին տրամադրութիւնը : Մինչդեռ հինգ տարիէ ի վեր Քաղաքական ժողով չկայ եւ նիւթական գործերն ալ ստանձնած է Ասլանեանը : Ոչ ոք տեղեկութիւն ունի այս գործերուն մասին, որովհետեւ հակակշիռ գոյութիւն չունի եւ Պատրիարքը ոչ ոքի հաշիւ կուտայ ու իր ուզածին պէս կը գործածէ Պատրիարքարանի հաստոյքները, ինչ որ բացարձակապէս հակառակ է կանոնագրին : Միեւնոյն անտարբերութիւնը դրսեւորութիւն ունի նաեւ հանդէպ կրօնականգործերուն :

Մենք կախակայեալներս ալ հաւաքական հեռագիր մը քաշեցինք էջմիածին եւ բողոքեցինք ընդհանուր ու Ասլանեանին դէմ : Հիմա պիտի սպասենք գալիք վճիռին եւ կախակայեալները բնականաբար պիտի չարունակեն իրենց պաշտօնները» :

Թէրթը իր կողմէ կ'աւելցնէ.— Մեւս կողմէ կը տեղեկանանք թէ Կաթողիկոսէն նպաստաւոր պատասխան չգալու պարագային, հայ կղերականները ամէն հնարաւորութեան պիտի դիմեն՝ համադումար կազմելու եւ անտեսուած եկեղ. գործերու բարեկարգութեան միջոցները ապահովելու համար :

Երեւանն է խօսում

Երէկ հրատարակեր էինք Ս. Հայաստանի վարչապետ Ս. Կարապետեանի զեկուցումը՝ կատարուած աշխատանքներու մասին, բոլշեւիկեան բարբառով : Ահաւասիկ մնացեալ մասը .—

1948ին մօտ 200 կոլխոզ ստացաւ էլեկտրական լոյս : Ներկայիս բոլոր կոլխոզների 40 %ը օգտագործում է էլեկտրականութիւն :

Առաջիկայում Հայաստանի կոլխոզները 120 քիլոմեթր տարածութիւն պէտք է անտառապատեն, որպէս երաշտի դէմ պայքարելու միջոց : Կոլխոզներում պէտք է ստեղծել մերձարեւադարձային պտղատու ծառեր, ինչպէս ձիթենի, թզենի, նռնենի, սերկեւիլ, յատկական ընկոյզի եւն. ծառեր, 10 հազար հեկտար տարածութեամբ :

1949ին 1186 տարրական եւ միջնակարգ դպրոցներում պիտի սովորեն 303 հազար աշակերտներ (այժմ 286.800) : Քաղաքներում հաստատուած է երեկոյեան պարապմունքի ուսուցում : Ուշիմ աշակերտը իրաւունք է տալիս դիւղերում եւս ապահովել այդ :

1949ին պիտի հրատարակուեն 78 տեսակ (անուն) դասագրքեր 2 միլիոն 400 հազար օրինակ : (1948ին 24 անուն) : Գիտահետազօտական հաստատութիւնների համար նախատեսուած է 58 միլիոն րուբլի (որից 41.8 միլ. դիտութ. ակադեմիային) :

1948ին չհագեցման է յանձնուած 48.5 հազար խոր. մեթր. քնակելի տարածութիւն : (1949ի համար չկայ նախատեսուած դումար) :

Վերջացնելով՝ կարապետեանը առաջարկեց՝ Ս. Միութեան ելմտացոյցում նախատեսել (Հայաստանիմասին խօսք չկայ) Սովխոզներում (պետ. տնտեսութիւն) մատղաշ տունկերի աճեցման ծախքեր : Եւ վերջաբանից յետոյ, իր սովորական մաղթանքն անելով, գնաց նստեց իր տեղը :

Գ. ԵՒՏԵՒՆԱԿ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ մեռած է քնիկ Կեսարացի՝ բարերար Բարսեղ Պալըգճեան, որ ծանօթ էր Զահլէի ու Տէր Զօրի եկեղեցիներու չինութեամբ եւ ուրիշ բարեգործութիւններով :

«ՄՈՒՍԱ ՏԱՂԻ 40 ՕՐԵՐԸ» պարսկերէնի թարգմանած է Պ. Գուրգէն Աստուրեան : Կ'ըսուի թէ Ֆրանց Վերֆէլի այս վէպը մինչեւ հիմա թարգմանուած է 36 լեզուներու :

ԳՈՄԸՇԼԻ մէջ (Սուրիա) Տեառընդառաջի նախատօնակին, եկեղեցական պարտզողութիւն – ներէն քառորդ ժամ վերջ, եկեղեցական տանիքը փլած է յառաջամասէն մինչեւ արտաքին դուռը : Բարեբախտաբար ժողովուրդ չկար. այլապէս ծանր աղէտ մը պիտի պատահէր : Այս հողաշէն եկեղեցին կառուցուած էր 17 տարի առաջ :

ՈՂԲԱՅԵԱԼ Գ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ համար սպահանդէս մը տեղի ունեցած է Պէյրութի Սէն Ժողէֆ համալսարանի հանդիսասրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Կ. Ե. Մ.ի եւ «Կիլիկիա» երգչախումբին : Խօսք առած են Վ. Այդընեան, Հ. Վահան վրդ. Ցովհաննէսեան եւ Տ. Ցովհաննէս վրդ. Փարթամեան, գնահատելով երիտասարդ երաժշտագէտին արուեստը :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ հայ տարագիրներէն 50 ընտանիքներ Ամերիկա փոխադրելու հոդը ստանձնած է Ինչէյր Ալէքսանտ եւ Պարսամ ընկերութիւնը (Սան Ֆրանչիսքօ) : Սաքրամէնթոյի փոքրաթիւ դաղութն ալ, իր կարգին յանձն առած է գործ եւ քնակարան ճարել տասը ընտանիքներու : Քալիֆորնիոյ դինիի թագաւորը, Առաքելեան յանձն առած է 50 ընտանիքներու փոխադրութիւնը յարակից ծախսելով, իսկ Տիկ. Մովսէսեան, նոյնպէս Քալիֆորնիացին, նուիրուած է 1500 տոլար, ի նպաստ գաղթականներու փոխադրութեան :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Հ. ՕԳՆ. ԽԱՉԻ Օրը տօնուած է Պէյրութի մէջ, Փետրուար 19ին : Համաճայն Շրջ. վարչութեան տեղեկագրին (Տիկին Սասունի) Լիբ. Օգն. Խաչը ունի 15 մասնաճիւղեր 1950 անդամուհիներով եւ 279 արծուիկ –արեւոյչներ : Անցնող չրջանին, իր նպատակներուն գործադրութեան համար ծախսած է 56162 լիր. ոսկի, ուրկէ օգտուած են 800 աշակերտ – աշակերտուհիներ , ինչպէս եւ 60 ծերունիներ եւ անկարներ ստանալով տաք կերակուր : Աւելի քան 340 աշակերտներ, ստանալով դրենական պիտոյքներ եւ դպրոցական վճարում զանազան յարանուանութեանց կրթարաններէն ներս, 2285 հիւանդներ եւ գործողութեան կարօտներ ստացած են ձրի դեղեր եւ յաճախ հիւանդանոցներու մէջ տեղաւորուած՝ Օգն. Խաչի հաշուոյն : Լիբանահայ Օգնութեան Խաչի հոգածութենէն օգտուած են նաեւ Ազգ. բուժարանը, Պաղեստինահայ գաղթականները, եւ արաբ գաղթականները :

ԻՐԱՆի դէմ բուռն մեղադրանքներ արձակեց Մոսկուայի անթելը, յայտարարելով թէ թոյլ կուտայ որ օդակայաններ, նաւահանգիստներ եւ ճամբաներ չինուին, դիւրացնելու համար Ամերիկայի զինուորական եւ քաղաքական ծաւալումը :

ԼԻԲԱՆԱՆի մամուլի նոր օրէնքին տրամադրութեամբ ձերբակալուեցան Պէյրութի մեծ օրթոթերթին՝ «Օրիան»ի երկու տնօրէնները, Պ. Պ. Նադաշ եւ Լապաքի, ինչպէս եւ արաբերէն չաթաթերթի մը խմբագիրը :

քը տեսնուեցաւ, որ իր հարսին քովը եկաւ, որ նոյնպէս կախ երես քինաւորեալ գլուխը վեր չէր վերցներ իսկ Հեթում տեսնելով անոր կերպարանքը սկսաւ դանդաղիլ թէ բնական էր որ Լամբրոնի մէջ մեծ սէր մը պէտք չէրյուսալ Թուրինեանց վրայ, թէ երկու թշնամի ընտանիք պէտք էր սպասել որ կամաց կամաց մոռնան բոլորովին իրենց առելութիւնը , ուստի մինչեւ այն ժամանակ պէտք էր սպասել եւ կամաւոր սուտ խուլ ըլլալ ու չիմանալ ...» :

ՄԵՐՆԵՁ

«ՁԱՌԱՉ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (126)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԵ.

ԼԱՄԲՐՈՆԻ ՀԱՐՍԸ

«Բայց Հեթում... դիս կը սիրէ, այո, կը սիրէ, բայց իմ հօրս պէս հայր մը պէտք էր ունենալ ... Իմ խեղճ մայրս եթէ տղայ ըլլար հիմա, եւ իմանար իմ հոս քաշածս ... ինչ պիտի ընէր, իմ հօրս պիտի զրուցեր եւ թերեւս այդ պատանին որ այս պատէնվար իջաւ մղձաւ պէս ամիս մըառաջ պիտի բերէր հոս հրամանը ... բայց ինչ պիտի ընեմ ես... անչուշտ մարդիկ պիտի դան եւ դիսպիտի աղաւեն... բայց Հեթում ...

« Հօրս հրամանն է պէտք է լռեմ եւ մտիկ ընեմ ... ան ամէն բան դիտէ, ամէն բան կը տեսնէ, ամէն բան կը մտածէ, մինչ Բարկէն հայրիկ ինձ այնպէս չէր ըսեր միշտ .... ո՜հ պատուական ծերունին ....

Ես երբ հոս հարս կուգայի՝ որքան լացաւ, ես անորոշը մօրս մեռած օրը տեսայ անդամ մըն ալ, եւ երբ հարսնութեանս՝ քովը գացի զարդարուած եւ ուրախութենէս կը թռչկտէի... տեսայ որ աչքերը կը սրբէր. մօրուքը ձեռքովը կը չոյէր, հոս հոն կը դարձնէր աչքերը, չփոթած էր խեղճ ծերուկը :

— « Դուն ուրախ չես, Բարկէն հայրիկ, ի՞նչ ունիս, ըսի, իմ հարս ըլլալս չէ՞ր ուզեր :

— « Ո՜հ, ինչպէս կրնայի չուզել, Գոհարիկս, ըսաւ միայն զրուցէ, աղաչէ հօրդ, Լամբրոն մի երթար, մեր քովը կեցիր իշխանուհիս :

«Եւ այս խօսքերը ըսելով՝ ալ որոշ տեսայ որ արցունքը ջուրի պէս աչքերէն կը վազէր, ես ալ կը զդուչնայի որ արցունքը իմ հագուստներուս վրայ բիծ մը չի ձգէ.. երանի թէ իմանայի այն արցունքներուն զօրութիւնը, եւ հիմա սիրտս վէրքերով չէր բծաւորէր...:

Բարկէն միայն դիս կը սիրէ ըսեր, Բարկէն միայն իմ վրաս լացաւ.. հայրս չի լացաւ... բայց հայրս չէ՞ր դիտեր թէ ես խեղճ պիտի ըլլամ աստոնց ձեռքը, նա որ ամէն բան դիտէ ...:

« Այո՝ ամէն բան դիտէ. ով իրեն զրուցեց թէ ես թչուառ եմ... ես իրեն բան մը չի զրուցեր, չէի կրնար ալ զրուցել, ամէն աչք վրաս կը նայէր... թուղթ մը չգրեցի, ուրիշներու ձեռք կրնար անցնիլ ... բայց ասոնք ինչու մեզ չեն սիրեր... իմ խեղճ հօրեղբայրս ի՞նչ ըրեր է ասոնց.

«Ամէնքը լացին անոր մահուան վրայ՝ բացի հօրմէս... բայց նա չի լար ... աչքերը դոց կը նստի երբ տխուր է ... երբ որ հօրս երթամ ամէն բան պիտի ըսեմ ...

Բայց Հեթում տխուր էր, անոնց կամակից չէր ... ան ալ կը զրուցեմ, ալ հերիք եղաւ.. նայեցէք կուգա՞յ ... այսչափ ժամանակ եղաւ, դիտէ որ տխուր եմ. ես սա թուղթը պատռեմ... ահա մարդու ձեռք իյնալու վտանգն ալ չի կայ »:

Երբ դուռը բացուեցաւ՝ Հեթումին տխուր դէմ-

Քրավչենքոյի գաւթը վերջացաւ

ՎՃԻՌԸ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ ԱՊՐԻԼ 4ԻՆ

Երեքշաբթի օր վերջացաւ Քրավչենքոյի դատավարութիւնը, որ կը տեւէր Ցունուար 24էն ի վեր: Վճիռը պիտի արձակուի Ապրիլ 4ին:

Երեքշաբթի օրուան նիստին մէջ, Lettres Françaises*ի դիմաւոր փաստաբանը՝ Նոռատման չարունակեց իր պաշտպանողականը, պնդելով թէ Քրավչենքօ պարզապէս մէկ նոր գործիքն է այն պայքարին որ կը շարունակուի Ա. Միութեան դէմ, երեսուն տարիէ ի վեր: «Քրավչենքօ գործակալ մըն է քարոզչական սպասարկութեանց եւ գաղտնի գրասենեակներու: Ան Ֆրանսա ղրկուած է պայքար մղելու համար համայնավար կուսակցութեան դէմ: Ան ինքնաբերաբար եկած չէ, իր պատիւը պաշտպանելու համար»:*

Ան առթիւ կարդ մը խորհրդային վաւերաթղթեր ցոյց տուաւ, ապացուցանելու համար թէ այն երեք ռուս տարագիրները որ վկայեցին ի նպաստ Քրավչենքոյի, դաւճաններ եւ պատերազմի ոճրագործներ են:

Քրավչենքոյի փաստաբանը, Իզառ, զայրանալով, յայտարարեց թէ «դարչելի բան է» այսպիսի թուղթեր ճարել վերջին պահուն, առանց իրեն ցոյցտալու: Երկու փաստաբանները առին տուին: Ժխորը այնքան սաստկացած էր որ նախագահը հարկադրուեցաւ ընդհատել նիստը:

Երբ նիստը վերսկսաւ, Պ. Նոռատման այս անգամ ալ չկրցաց վարկաբեկել Քրավչենքոյի ուրիշ մէկ վկան, Տիկին Նէօյման Պուպէր, այն դերմանուհին որուն համայնավար ամուսինը անհետացած էր Ա. Միութեան մէջ, իսկ ինքն ալ նախ Սիպերիա աքսորուած, յետոյ Գերմաններուն յանձնուած էր: Քրավչենքոյի փաստաբանը, Իզառ, զայրոյթով պատասխանեց այս անգամ ալ, նորէն յիշեց համայնավարներու երկդիմի դիրքը 1940ին, երբ կը գործակցէին Նացիներուն:

— Սուտ է, պոռաց ձախակողմեան շաբաթաթերթին խմբագրապետը, Վուրմսէր:

Փաստաբանը կրկնեց: Նորէն փոթորիկ մը պայթեցաւ, այն աստիճան որ նախագահը սպասնաց դուրս հանել խմբագիրը:

Միւս ամբաստանեալը, Քլոտ Մորկան, վերջին խօսքն առնելով, յայտարարեց որ «երթ պէտք ըլլայ, պիտի վերսկսի նոյն ձեւով»: Պնդեց թէ գոյութիւն ունի Սիմ Թոմասը, որ խաբեբայ հոչակեց Քրավչենքօն:

Վուրմսէր նորէն խօսք առնելով, փաստաբանեց Ա. Միութիւնը: «Մենք կը մաղթենք որ մեր երկիրը միանայ Ա. Միութեան, այս ճամբուն վրայ: Մենք իրրեւ օրինակ կ'առնենք Ա. Միութիւնը, որովհետեւ Ֆրանսացի հայրենասէրներ ենք»:

Քրավչենքօ եւս իր վերջին խօսքն ըսաւ, գործադրելով ռուսերէնի ամէնէն թուն բառերը .

— «Արեւմուտքի մէջ չատեր կան որոնք չեն ըմբռներ համայնավարական ազդեցութեան բուն վտանգը: Աշխարհը չի կրնար երազել աղատ ըլլալ, ցորչափ կը տիրէ այդ վարչաձեւը: Ռուս ժողովուրդը յանցանք չունի: Մեղաւորը խորհրդային իշխանութիւնն է: Ես պիտի չարունակեմ պայքարը ցորչափ կ'ապրիմ, որպէսզի ժողովուրդները հասկնան խորհրդային վտանգը: Այս առեանը իր վճիռը արձակած առեն պէտք է յիշէ ոչ միայն աղատ աշխարհին միլիոնաւոր ժողովուրդները, այլեւ այն միլիոնաւոր Ռուսերը որոնք մեռան կռուելով ֆաշականութեան դէմ, յանուն աղատութեան եւ լաւագոյն ապագայի մը: Ես չատ վտանգներ անցուցի, յայտնելու համար ճշմարտութիւնը իմ երկրիս մասին: Ես պատրաստ եմ աչք առնելու որեւէ նոր վտանգ, այս ճշմարտութիւնը հոչակելու եւ կռուելու համար յանուն աշխարհի ազատութեան»:

Ընդհ. դատախազը գոհացաւ կարճ յայտարարութեամբ, դատաւորներուն իմաստութեան ձգելով եզրակացութիւնը, առանց որեւէ պահանջ դնելու իր կողմէ:

Ալպանիոյ վարչապետը, Էնվէր Հօճա, բացառիկ պատիւներով ընդունուեցաւ Մոսկուայի մէջ: Բարի դալուստի համար օդակայանը զացած էին արտաքին նախարարը՝ Պ. Վիշինսքի եւ Պ. Անաստաս Միկոյեան: Օդանաւէն իջնելէ անմիջապէս վերջը, Էնվէր Հօճա ձայնասփիւռին առջեւ երթալով, բացատրեց իր այցելութեան նպատակը եւ փառաբանեց Սթալինը: Ըսաւ թէ եկած է «աւելի ամրապնդելու տնտեսական յարաբերութիւնները Ա. Միութեան հետ, որ օգնեց մեզի եւ միշտ կ'օգնէ, առանց որեւէ բան խնայելու: Փոխադարձաբար, Ալպանացիներն ալ ոչինչ պիտի խնայեն, արժանի հանդիսանալու համար այս մեծ աջակցութեան»: Էնվէր Հօճա չարտասանեց Եուկոսլաւիոյ կամ Թիթոյի անունը, բայց յիշեց «աչխարհակալները եւ անոնց ստրուկ ծառաները որոնք կը դեգերին մեր սահմաններուն վրայ»: Այս առթիւ յայտարարեց թէ «պատերազմի հրձիգները պիտի խորտակուին իրրեւ հետեւանք Սթալինի փառապանծ քաղաքականութեան»: Էնվէր Հօճա վերջին անգամ Մոսկուա զացած էր 1947 Յուլիսին:

Հ.Յ.Դ. «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»

ԵՒ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս չաբաթ, ժամը 9էն մինչեւ լոյս:

Պատուոյ նախագահութիւն Հ. Յ. Դ. Ն. Ս. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ:

Կը խօսին ընկեր Յ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ եւ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: «ԿԱՐՕ ԵՒ ՄԱՐՕ» հեղինակ եւ երաժշտ. Պ. ՄԵՍՈՒՄԵՆԳԻ: Եւրոպական պարեր: Orchestre Typique de Tango, Quintin Verdu *եւ* Formation Swingtette:

Salle Municipale de Charenton:

Métro Charenton Ecoles :

Մուտք 150 *ֆրանք :*

Ալֆորվիլցիներու վերադարձին համար service d'Autocar:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԽՆՃՈՑՔԸ

Պէլվիլի Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբին կողմէ: Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 11: 32 — 34 Ave. des Lilas, Caisse d'Epargneի սրահին մէջ, métro Porte des Lilas :

Կը նախագահէ ընկեր Հ. ՏԻՐ ԹՈՄԱՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Կը նուագեն թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆ, ընկեր ԲԶՆՕ եւ ՅՈՎՍԷՓ ՕՆԱՆԵԱՆ: Կ'արտասանեն Տիկին ՎԱՍԻՕՐ (Օսմանճեան) եւ ընկեր ԶՈՀՐԱՊ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: Կ'երգեն Տիկին ՅԱԿՈԲԵԱՆ եւ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ՔԻՕՍԷԵԱՆ: Հայկական պարեր եւ երգեր Փարիզի Նոր Սերունդի կողմէ:

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի դիներով:

Մուտքը ազատ է :

Ս. ԷԹԻԷՆԻ ՅՐ. Կ. ԽԱԶԻ ՍԱՆՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Hôtel du Forez*ի մէջ, Մարտ* 26*ին ժամը* 8.30*էն մինչեւ լոյս, մասնակցութեամբ* José Claude*ի նուագախումբին:*

ՃՈՒԹ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ :

Մուտքը 100 *ֆրանք :*

ԹԱՏՐՈՆ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Յր. Հ. Կ. Խաչի դպրոցի բարձ. կարգերու ա – չակերտներուն կողմէ կը բեմադրուի՝

Բարեսիրտ անկուտիեր

(Զաւեչտ մէկ արար): Այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

ԿԻՐԱԿԻ 3 ԱՊՐԻԼ 1949 ԺԱՄԸ 20.45ԻՆ

SALLE D'IÉNA ի մէջ • Métro IÉNA

10. Avenue d'Iéna • PARIS (16e)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

հանրածանօթ դերասան

ՎԱՂԻՆԱԿ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆԻ

25 ամեայ թատր. գործունէութեան ի պատիւ

ԻՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵՆ

ՀՅԴՐԱԹ

ԿԱՄ ՌԱՅՈՒԹԻՒՆ ՎՐԷԺԸ

Տրամաթիքական էթիւտ 1 գործողութեամբ

ՃԱԿԱՏԱԳՐԻ

Տրամ 1 արար

ԹՕՆԻ

Ծիծաղաշարժ զաւեշտ 1 արար

Տոմսերու համար դիմել յայտագրով

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Եղիպտացի» կոմիտէին ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Société Savantes *G. սրահին մէջ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :*

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, տօնական հաւաքատեղին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Հարտնեան» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 9ին Société Savantes*ի G սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:*

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ, իրիկուան ժամը 8.30ին, դպրոցին սրահը, (78 rue Rabelais)*: Կարեւոր օրակարգ :*

ՎԻՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին «Օհանեան» ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրով: Բոլոր ընկերուհիներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Արդութեան խումբին ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին փ. Օհանեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՊԱՆԵՒՕ ՔԱՇԱՆԻ Արծիւ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 8.30ին, Հրայր Ակոմբին մէջ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը իր «Օր»ը կը տօնէ Մարտ 26ին Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին Patronage St. Barnard*ի սրահին մէջ: Երգ, արտասանութիւն եւ պզտիկ զաւեշտ մը:*

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սէն ժէռոմի Ն. Աղբալեան խումբի կողմէ :

Հովանաւորութեամբ Շրջ. վարչութեան:

Այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 9էն մինչեւ լոյս: Պիտի ներկայացուի Ա. Ահարոնեանի «ԱՐԻՒՆՈՏ ԹԻՒՄՈՐԸ», բեմադրութեամբ ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆի: Մէջ ընդ մէջ պիտի կատարուին նաեւ հայկական պարեր, զուգերգ եւ արտասանութիւններ: Հանդիսավայրն է Սէն ժէռոմի Պար Մանուկի սրահը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— *Սեվրանի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը չնորհակալութիւն կը յայտնէ իր թաղեցիներուն որ արդիւնաւորեցին Գիթութեան չաբթուն հանդանակութիւնը: Գումարը՝* 7620 *Ֆր.:*

ՀԱՑԱԶԳԻ MEDIUM

Mme S. PAREZ

Կը զբաղի աստղագիտութեամբ, ձեռքի գիծերով, Tarots Egyptien *եւ* Horoscope:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—6

ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՏՕՆ ՕՐԵՐԷ

Կարելի է գրաւոր հարցումներու ալ պատասխանել հայերէն կամ ֆրանսերէն:

12 Passage Léon, Paris (18) métro Chateau – Rouge

Կատարեալ գաղտնապահութիւն :

ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՑԵՐՈՒՆ ԱԶԳԸ ԼՈՑՄ ՄԱՐԻԼՈՍԵԱՆ ՆՈՒԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

151 Cours Lafayette, LYON

Ամէն կարգի արեւելեան եւ եւրոպական մաքուր եւ ժամանակակից ուտեստեղէններ եւ պահածոներ : Ահաւասիկ կարգ մը գիներ մեր ըսածը ապացուցանելու համար :

ՊԱՄԻԱ քիլոնոց տուփը 130 *ֆրանք*

ՋԻԹԱՊՏՈՒՂ առաջին կարգի 150 *Ֆր. քիլօն:*

Ձերմակ պլղուր մաներ եւ խոշոր քիլօն 90 *Ֆր.*

ՄԵԾԱՓԱՌԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՄԱՄՆԱՒՈՐ ԶԵՂՉ

Lyon *Հետաձայն* Moncey 40–55

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE *Մառխոով*

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՇԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, *բահաթ լօքում որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:*

Վաճառէ ծնօքէն Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՃԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 25 Mars 1949 Ուրբաթ 25 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5804—Նոր շրջան թիւ 1215 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵՆԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԱՕՏՔԸ

ԱՆԱՐԺԱՆ ԵՒ ԱՆԳԱՏԻՒ

Անոնք որ կարդացին վերջին տեղեկութիւնները՝ Պոլսոյ պատր. տեղապահին շահատակութեանց մասին, անշուշտ չկրցան զսպել իրենց խրբին վրդովմունքը:

Մանաւանդ որ, նոյն վեղարաւորին առաջին չարագործութիւնը չէ այս, ոչ ալ վերջինը պիտի ըլլայ:

Եւ յետոյ, մինչ միակը չէ այս ճամբուն վրայ, իրրեւ անարժան հովիւ մը Հայ. Եկեղեցւոյ, որ չատ բան կորնչուցած է իր երբեմնի չուքէն:

Գէորգ արք. դեռնէ դեռին կը զարնուի տուրիներէ ի վեր, ուղղակի թէ անուղղակի: Եւ ջախ-ջախիչ փաստերով: Քարերն անգամ կ'աղաղակեն, այն օրէն ի վեր որ անձնական ագարակի մը վերածեց Պոլսոյ Պատրիարքարանը:

Երբեմնի կառուց անառակատէն ճգնաւոր մը կամ Անատուրի խորերէն հասած տէրտէր մը ըլլար՝ միանգամ ընդ միշտ կը քաշուէր ասպարէզէն: Կը մտնէր վանք մը, հանդստացնելու համար անտէր եւ անճար զաղուէթ մը:

Մինչդեռ, հակառակ իր 83 տարիներու եւ հիւանդկան վիճակին, յամառօրէն կառչած է տեղապահութեան աթոռին: Կը կոտրէ եւ կը թափէ անխնայ: Նոյնիսկ պատիժներ կը սահմանէ ան մը տէրտէրներու եւ վարդապետներու, որոնք համարձակած էին կրօնական համագումար մը առաջարկել:

Պատժուած կղերականներէն մէկը՝ Սերովբէ Ա. քահանայ Պուրմայեան, դոր անդնդով միայն կը ճանչնանք եւ որ դնահատելի դեր կատարած է Անտոլուի խորերը, ամէնէն տաժանելի օրերուն, մէկէ աւելի վրդովիչ մեղադրանքներ կը հրատարակէ տեղապահին դէմ, իր ստորագրութեամբ:

Ո՛րքան սրտառուչ է խորագիրը,— «Գեղջուկ տէրտէրի մը խօսքին ականջ տուէք»: («Մարմարա», 16 Մարտ):

Նամակագիր քահանան, նոյնպէս 80ը անց, բարձրաձայն կը յայտարարէ թէ պատր. տեղապահը «ազատ ասպարէզ դտնելով աստիճանակից-ներու բացակայութենէն, կը համարձակի վտանգաւոր խորխորատի մը եզերքը քաշկռտել Հայ. Առաքել. եկեղեցին, կախակայելով երեք ծայր. վարդապետներ եւ չորս քահանաներ: Ատուած պղտրմի ...»:

Ցետոյ կը թուէ չարք մը մեղքեր, որոնց տասնապատիկը դիտեն ուրիշներ: Շատ աւելի պատկերաշարդ:

— « Ա՛յս այն մարդն է որ ոչ օրէնք կը ճանչ-նայ, ոչ ալ կրօն: Ունի իրեն յատուկ ըմբռնում մը: Ան է միայն իր ատուածը, իր կեանքը, իր ամէն ինչը, այսինքն իր ագը, եկեղեցին եւ ժողովուրդը »:

Այս յայտարարութիւնը աւելի կը դունատուրուի, երբ կարդաք պերճախօս օրինակները՝ չարաշահութեան, զեղծումներու, արծաթամոլութեան եւ կոպիտ քահանայքներու:

Եւ երեւակայել որ երկու ալեփառ կաթողիկոսներ չեն համարձակիր միանգամ ընդ միշտ հեռացնել այս չարագործը, էջմիածին կամ Անթիլիաս կանչելով եւ հաչիւ պահանջելով:

Այս կարգի անէծք մըն ալ՝ Ցունաստանի կամակոր եւ անխելք առաջնորդը, կարապետ արք. Մաղլրմեան:

Ցիսուն — վաթսուն տարի առաջ, ժողովուրդը ինք արժանաւոր դասը կուտար այս փիլոնաւոր վարձանքներուն:

Մինչդեռ այսօր, բարձրաստիճան կոչուած կղերը ինք այնքան խեղճացեր, մանրացեր է որ, չի համարձակիր ձայն — ծպտուն հանել:

Դասակարգային չա՞հ, թէ փոխադարձ վախ:

Բայց, կղերն ալ չունի՞ դասակարգային դի-տակցութիւն եւ ան մը քաջութիւն, դոնէ իր վարկը փրկելու համար:

Արտակարգ լիազօրութիւնները եւ օրհնաձիր կոնդակնե՞րն են որ պիտի կասեցնեն ե՛ւ իրենց ե՛ւ Հայ. Եկեղեցւոյ թաւալդլոր անկումը:

Գեղջուկ տէրտէրնե՞րը ճամբայ պիտի ցուցնեն իրենց, պոռթկալով եւ դպաստութեան հրաւէրներ ուղղելով: Նոյնիսկ իրենց հացէն զրկուելով ...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ՔԱՆԹՈՆԱԼ ՃՕՃԱՆՔ »

Տարիներ առաջ, պետական պաշտօնատար մը կար Պոլսոյ մէջ, Մանուկ Ազարեան, անդամ Օսմ. Վերակոյտին եւ մեր Ազգ. ժողովին:

Պատահեցաւ որ «չնորհքով մարդիկ» Ազգ. ժողովին առենապետ ընտրեն դինքը:

Ականատեսները կը պատմեն թէ Մանուկ Ազարեան կը վայելեցնէր առենապետութիւնը, բայց հայերէնը կարճ կուգար: Այնպէս որ, հարկադրուած էր Ֆրանսերէն բառերուն հայերէնը հարցնել քարտուղարին ականջն ի վար:

Այսպէս, անգամ մը կը հարցնէ ballotageին հայերէնը: (Ընտրութիւն համեմատականի մնացած թեկնածուներու):

Քարտուղարը կը բացատրէ: Բայց առենապետը մոռնալով կամ սխալ հասկնալով, կը յայտարարէ .

— Հիմա պիտի կատարուի մահմետականի ընտրութիւնը ...

Մանուկ Ազարեան չատոնց մեռած է, Պոլսոյ Ազգ. ժողովն ալ թաղուած :

Եթէ հրաչքով ողջնար եւ ժողովն ալ վերաբացուէր, աւելի դիւրին բառ մը պիտի սորվէր,— «ճօճա՛նք»:

Մենք ալ նոր սորվեցանք այս բառը, չնորհիւ Փարիզի «յառաջդիմական» եւ «Հայաստանասէր» յարդանոցին, որ զայն կը դործածէ իրրեւ համարժէքը՝ ballotageի:

— «ճօճանքի հնթակայ (պալոթաժ) թեկնածուներու քուէարկութիւնը »...

— «ճօճանքի մնացած (պալոթաժ) թեկնածուներու ...

Ինչպէս կ'երեւայ, խմբագիրը – թարգմանիչը բառարան մը թղթատելով, տեսեր էր որ balloter կը նշանակէ «ճօճել»: Ուրեմն «պալոթաժ»ն ալ ... « ճօճանք » :

Նոյն տրամաբանութեամբ, քանի որ Նահանգային Խորհուրդներու ընտրութիւնները կը կատարուին «քանթոն»ներու վրայ, կրնաք թարգմանել.— «Ֆրանսական քանթոնալ ընտրութիւններ»:

Ուրախ լեր, երեւան: Ահա լրացուցիչ դասընթացք մը եւս, ճոխացնելու համար ձեր հոյակապ «տերմինոլոգիա»ն:

ՎԱՀԷ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ապագայ կառավարութեան մասին խորհրդակցութիւններ պիտի կատարեն Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարները, երբ Ուաշինկթըն երթան, Ատլանտեանի դաշինքը ստորագրելու համար: Վերջին լուրերու համաձայն, Ֆրանսա եւ Անգլիա եւս համաձայնած են որ չքանդուին զերմանական 165 գործարանները, ինչպէս առաջարկած էր Ամերիկա :

Ա. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ արդիլեց Աւստրիայէն քարիւղ ճարել Եուկոսլաւիոյ: Տնտեսական պայքարը հետզհետէ կը սաստկանայ, խորտակելու համար մտէչալ Թիթօն:

ԼԻԲԱՆԱՆի ԵՒ ԻՍՐԱՑԷԼի մէջեւ ալ զինադադար կնքուեցաւ Մարտ 23ին, սահմանադրութեան վրայ: Պայմանագրին ստորագրութենէն անմիջապէս վերջ, որ 12 վայրկեան տեւեց, Իսրայէլի զօրքը սկսաւ մաքրել Հայֆա–Պէյրութ ճամբուն վրայ զետեղուած ականները. եւ պարպել 14 լիբանանեան դիւղեր: Իւրաքանչիւր կողմը միայն 1500 զինուոր պիտի պահէ նախկին սահմանադլուխին վրայ, պաշտպանողական նպատակներ-րով: Բանակցէրս ժամէն պիտի արձակուին եօթը իսրայէլեան եւ 38 լիբանանեան զերիները: — Անգլիա կը շարունակէ զինուոր դրկել Աքապայի ջրջանը, պաշտպանելու համար Անդրյորդանանը :

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ ագդ. ժողովը Դշ. օր քուէարկեց օրէնք մը որուն համաձայն պիտի զինուորագրուին 18 եւ 19 տարեկան երիտասարդները, երկու տարուան ծառայութեան համար : Հինգ ամիս ալ պահեստի բանակին մէջ պիտի մնան:— Կառավարութիւնըարտաքսեց բրիտանական դեր հիւպատոսը,հարիւրապետ մը, խիստ հարցաքննութենէ մը վերջ:

ՉԸՐՉԻԼ Նիւ Եորք հասնելով փառաւոր ընդունելութեան մը արժանացաւ: Պատասխանելով թղթակիցներու հարցումներուն, գոհացաւ հետեւեալ յայտարարութեամբ.— «Սրտանց կ'ողջունեմ Ատլանտեանի դաշինքը »:

Ամերիկա պիտի պաշտպանէ Թուրքիան, Իրանը եւ Յունաստանը

Պ. Տին Էչիսըն, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, նոր լուսաբանութիւններ հաղորդե-լով Ատլանտեանի դաշինքի մասին, յայտարարեց թէ ստորագրութիւնը տեղի պիտի ունենայ ապրիլ 4ին, Ուաշինկթընի մէջ: Այս առթիւ ուժգնօրէն հերքեց խորհրդային մամուլին այն ամբաստանութիւնները թէ Մ. Նահանգները կ'ուզեն օդակայաններ եւ զինուորական խարիսխներ պահպանել Իրանի մէջ, յարձակողական նպատակներով, ընդդէմ Ս. Միութեան: Ցետոյ աւելցուց — «Թէեւ Յունաստան, Թուրքիա եւ Իրան մաս չեն կազմեր Ատլանտեանի դաշինքին, բայց ամերիկեան կառավարութիւնը ամենամեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ այդ ազդերուն զերիշխանութեան եւ անկախութեան, ճիշդ այն պահուն երբ Ս. Միութիւնը ճնշում կը բանեցնէ Իրանի վրայ»:

Ամերիկեան կառավարութիւնը առ այժմ անհրաժեշտ չի դտներ մասնակցիլ նոր դաշինքներու, օրինակի համար՝ Միջերկրականի կամ Մաղադասկանի դաշինքի մը: Կառավարութիւնը մտադիր է խորհրդարանին պիտի ներկայացնէ օրինագիծ մը, դէնք եւ ռազմամիւթ ճարելու համար Ատլանտեանի դաշինքին անդամներուն: Ձեռնհաս իշխանութիւնները այժմ ծրագիրներ կը մշակեն այդ մասին, ինչպէս եւ օրինական տրամադրութիւններ :

Անգլիա եւ Ամերիկա ատամով պաշտպանեցան

ԱՆԳԼԻԱ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ՀԵՏԵՒԻ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁԻՆ.— ԱՆԳԼԵԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆՈՐ ՕԴՆՈՒԹԻՒՆ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ.— ՆՇԱՆԱԿԱԼԻՑ ՅԱՑՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ :

Պ. Հէթթոր Մաք Նիլ, Անգլիոյ պետական նախարարը, ուշադրաւ յայտարարութիւններ ըրաւ եւեսփ. ժողովի Դշ. օրուան նիստին մէջ: Ահաւասիկ հիմնական մասերը, որոնք անդամ մը եւս կ'ապացուցանեն թէ Անգլիա եւ Մ. Նահանգները վճռած են պահել իրենց դիրքերը Միջերկրականի մէջ .

— « Ժողովը կրնայ վստահըլլալ թէ Ցունաստանի ապստամբ ուժերուն դէմ մղուած կռիւը պիտի չտկարանայ , ոչ ալ պիտի սահմանափակուի նախապէս գործածուած մեթոտներով: Արտաքին գործերու նախարարը այս մասին ալ պիտիխօսի Պ. Տին Էչիսընի հետ, Ուաշինկթընի մէջ»:

Նախարարը բացատրելէ վերջ թէ յունական ապստամբութիւնը դուրսէն թեւաքրուած է, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը ուշադրութեամբ կը հետեւի ապրանքներու նացութեան: «Մտահոգ-ուած Թիթոյի դիրքը մեծ կարեւորութիւն ունի մեղի համար: Մենք պէտք չէ աւերդրէ նեղութիւնները պատճառենք Եուկոսլաւիոյ կառավարութեան, իր ներկայ կացութեան մէջ»:

Անկախ Մակեդոնիոյ խնդիրն ալ չօշափելով, նախարարը հասկցուց թէ Ս. Միութիւնը կ'ուզէ միացնել երեք Մակեդոնեաները, ընդ հովանեաւ Պուլկարիոյ: «Այս պարագան կ'ապացուցանէ թէ Ցունաստանի ապստամբութիւնը ամէն բանէառաջ կը ձգտի անդամատել այդ երկիրը: Ես կասկած չունիմ թէ այս ծրագրին դիմադրելուն համար է որ ասպարէզէն քչուեցաւ Մարկոսը (ապստամբ զօրավարը):

ԵԹԷ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ ԶԴԻՄԱՆԱՑ ...

Վիճաբանութեանց ատեն, կրակին վրայ իւղ լեցուց պահպանողական կուսակցութեան ներկայացուցիչը, Պ. Մաքմիլըն :

Այս երեսփոխանը կը վախնայ որ եթէ Ցունաստանի ապստամբական չարժումը չզսպուի այս ամառ, յոյն ժողովուրդին բարոյական կորովը պիտի տկարանայ, եւ «եթէ Ցունաստան խորտակուելով իյնայ երկաթեայ Վարագոյրին ետին, երկու անմիջական արդիւնքներ պիտի տեսնենք. —

Առաջին.— Թիթօ, որ այժմ հրակէզ վէրք մըն է Մոսկուայի կողին վրայ, հաչուելյարդարի պիտի ենթարկուի եւ Եուկոսլաւիա նորէն պիտի առողջանայ, Մոսկուայի տեսակէտով:

Երկրորդ.— Ամբողջ արեւելեան Միջերկրականը մեզի դէմ պիտի դառնայ: Սուէզի ջրանցքը պիտի չկրնայ դիմանալ: Հետեւանքը անհաչուելի պիտի ըլլայ Իրանի վրայ :

Այսպէս, ռազմավարական տեսակէտով մենք վերադարձած պիտի ըլլանք այն կացութեան որ կը տիրէր 1940ի աշնան»:

Այս երեսփոխանն ալ կը կարծէ թէ Ս. Միութիւնը կը չանայ Մակեդոնական դաշնակցութիւն մը կազմել Պուլկարիոյ դեկավարութեամբ, միաժամանակ կործանելու համար թէ Թիթոյի Եուկոսլաւիան եւ թէ Ցունաստանը:

Գերմանիոյ մասին ալ խօսելով, Պ. Մաքմիլըն վախ յայտնեց որ եթէ դաշնակիցները ռուսական

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԴԱՌՆՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺԱԿՈՎ

(Դ· եւ վերջին մաս)

Սերունդ ապիկար եւ անխելք,— ոչ միայն չկրցար համերաշխիլ, եւ այլեւ կը կոտրես թելը՝ որ կ'աշխատէր քեզ ազատագրել : «Ցարդդող»էն ու «Մինք»էն, ու նման հաւաքական ձեռնարկնե – րէն ինծի յիշատակ կը մնան միայն դառնութիւն – ներ :

Ահա հիմա կը լռեմ՝ դառնութեան բաժակը չրթներուս :

★

Եւ օրպէսզի , զո՛ւն, սիրելի ընկեր ի գրոց բարբառ, չկարծես թէ դառնութեանս այս պոռթ – կումով՝ կը խուսափիմ «ըմբոստութեանս անը – ծութեան ապացոյցը տալէ», վերջին հարուած մըն ալ ահաւասիկ : Թող պատկի ով որ կը պատկի :—

Անշուշտ հանճարեղ տրամաբանութի՛ւն մը միայն քեզի յայտնեց թէ իմ կամ մեր «տղերքն» էին, որ , ներշնչեալ կամ թելադրեալ, ձեծեցին Մերձ· Արեւելքի երիտասարդ դրագէտները :

Ես որ մինչեւ այժմ չէի դիտեր թէ ո՞վ էին բանաստեղծ Մանուկ Մանուկեանը սպաննողները Աթէնքի մէջ, նորահաս դրող Գեղունին սպաննող – ները Կարտահի մէջ, նոյն այդ հրաշալի՛ տրա – մաբանութեամբ այսօր միայն հասկցայ թէ ձեր « տղերքն » էին զանոնք սպաննողները :

Արդ, ես Հայու զգացումներուս եւ դրագէտի կշռումիս մէջ վիրաւորուած կը զգամ ինքզինքս , անոր համար որ յաւարտ վերջին պատերազմին՝ ձայն չբարձրացուցի ու գործուած վատութեան դէմ խօսք մը չըսի հրապարակով : Դո՛ւն, սիրելի ընկեր ի գրոց բարբառ, ահա կուգաս յիշեցնել ին – ծի թերացումս եւ պարտականութիւնս : Այո՛, քե – զի հետ եմ, պէտք է բողոքել : Բողոքենք ո՛ր թեր – թով որ կ'ուզես :

Այս առթիւ, կը ներես, կը զարմանամ որ Պէյ – րութի ընկերոջդ մէջ պակսեր է բողոքելու քա – ջութիւնը, եւ աւելի դէշ՝ դրդռելու համար քեզ, սեղեկագրեր է մինչեւ Մարսիլիա , չմոռնալով ա – ւելցնել թէ օր մըն ալ ինքը կրնայ ճաշակել Դաշ – նակցականին ցեղը,— այդ վախով, փողոցներէն քալելու ժամանակ, կը ստիպուի եղեր գլուխը եւ դարձնել վայրկեանը անդամ մը : (Դո՛ւն, սիրելի ընկեր ի գրոց բարբառ, այս պատկերազարդ պատմութիւնը ինծի ըրեր էիր, անցեալ ամառ, Փարիզի մէջ,— կը նշանակէ թէ Պէյրութցի ըն – կերդ չատ հանած է գրականդ այդ պատկերին, զոր նորէն կը կրկնէ նամակով մը քեզի) : Արդ, ե – թէ Պէյրութցի ընկերոջդ պակսեցաւ քաջութիւնը՝ որպէսզի ինք իր թերթին մէջ հրատարակէր բողո – մը, թող դիտնայ թէ Փարիզի մէջ կայ մէկը, որ, թէեւ «հասարակ հաշիւներու» վրայ կը ձեւէ իր ընդվզումները, բայց եւ այնպէս քա՛ջ է, քա՛ջ, եւ ամենա՛յն անկեղծութեամբ, ամենա՛յն կատաղու – թեամբ, խորապէս խռովեալ հոգիով, կ'աղաղակէ թէ սրբապղծութիւն է ձեռք բարձրացնել հայ դրողին վրայ : Հայ դրողը Ջա՛հն է հայ ժողովուր – դին, ցո՛լքն է հայ հանճարին : Թուրքի դործ է ձեռք բարձրացնել հայ դրողին վրայ,— Ապրիլ տասնմէկի մեր սուգը վկայ :

Այսպէս ըլլալով հանդերձ իրաւ է թէ նման դէպքեր տեղի ունեցեր են Սփիւռքին մէջ :

Արդ, նկատելով որ ես «հասարակ հաշիւնե – րու» վրայ կը ձեւեմ իմ բողոքներս, քեզի կը թո – ղում խմբագրութիւնը : Կ'ընդունիս որ սպանու – թիւնը, իրեւ ոճիր, անբաղդատելի կերպով մեծ է ծեծէն : Ուրեմն, նախ բողոքը խմբագրենք սպա – նութեան առթիւ : Անոնք որ , Աթէնքի եւ Կարտա – նի մէջ, հայ պրականութեան երկու համեստ մր – չակներ սպաննեցին, եւ անոնք՝ որոնց «տղերքն» են ներշնչեալ մարդասպանները, աշուշտ արժանի են ընդհանուր պախարակումի,— ածականները ե՛ս կ'աւելցնեմ նոքին, դուն նախ խմբագրէ բո – ղոքը :

Այս բողոքին նոքը կը խմբագրենք ուրիշ մր Մերձ· Արեւելքի մէջ ծեծուած հայ դրողներուն համար, — ածականները դուն դիր եոքին, ես կը խմբագրեմ բողոքը :

Քաջութի՛ւն՝ ես ասոր կ'ըսեմ : Ըմբոստու – թեանս անձնութեան ապացոյցը տուի՞, սիրելի ընկեր ի գրոց բարբառ : Բայց կը խնդրեմ որ «հա – սարակ հաշիւը» վերագրես այսուհետեւ անո՛ր, որ չի կրնար ստորագրել այս բողոքը :

Ես այսպիսի բողոքներ կը ստորագրեմ այսօր ալ, վաղն ալ : Դուն ալ կրնա՞ս ստորագրել, սի – րելի ընկեր ի գրոց բարբառ, (ներողութի՛ւն հար – ցնելուս համար) :

Այսուհանդերձ, հարկ կը համարիմ՝ քաջու – թիւն ներշնչելու համար վախկոտներուն՝ թոյլ տալ ինձ ըսել :—

Vas - y, vas – y, ո՛վ իմ սիրելի ընկեր ի գրոց բարբառ:

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յ· Գ·— Որպէսզի «հասարակ հաշիւ» չվերա – դրուի ինծի կամ քեզի, կրնա՞ս նման բողոք մը ստորագրել նաեւ Հայաստանի ծեծուած, սպան – նուած, բա՛տարկուած կամ աքսորուած գրողնե – րուն համար:

Շ· Ն·

Նոր վկայութիւն մը Կարապետ (Ալի) Շահպազի մասին

ՄՄԲ·— Փետրուար 15ին եւ 16ին հրատարա – կեր էինք մեր աշխատակից ընկեր Վ· Համբար – ձումեանի մէկ ըսնարանութիւնը Կարապետ (Ալի) Շահպազի թրքացման պարագաներու մասին : «Մարմարա» արտատպած ըլլալով այդ դրութիւ – նը, Պոլսոյ Ազգ· վարչութեան ատենապետ Լեւոն պէյ Փափազեան, այլապէս չհեկեան տեղեկու – թիւններ հաղորդած է, իրրեւ ականատես : Ահա – սիկ իր յայտարարութիւնները՝ ամբողջու – թեամբ·—

★

— Պ· Վ· Համբարձումեան արդարութեան տուրք մը վճարեց հանրութեան ծանօթացնելով մեծարժէք Հայ մը, որ դոհ դնաց անարդար հալ – ածանքի մը :

Կարապետ Շահպազը ճանչցայ չնորհիւ Արտա – քին գործոց նախարարութեան հաշուակալութեան դիւանի պետ Գրիգոր Յարեանի (Յարը Գրիգոր) , որուն մտերիմ բարեկամն էր :

Կարապետ Շահպազ չարաթը քանի մը անդամ կ'այցելէր իր բարեկամին եւ միասին «պրիճ» կը խաղային : Երկուքն ալ պետական բարձր պաշտօն – ներ կը դրաւէին եւ «պալա»ի աստիճան ստացած էին Օսմանեան կառավարութենէն :

Այդ միջոցին կը վարէի «Իմմիկէթ Սանտըղ»ի վոխ տնօրէնի պաշտօնը : Միեւնոյն տունն տունն – պատն էի Միացեալ Ընկերութեան վարչութեան, որ 81 վարժարաններ հիմնած էր երկրին մէջ : Այդ հանդամանքով կը վարէի թղթակցութիւնները , որոնց մեծ մասը իմ հասցէիս ուղղուած կ'ըլլար արդէն :

Դարձեալ այդ շրջանին էր, որ կառավարու – թեան դիմելով արտօնութիւն ստացանք մեր վար – ժարաններուն համար դասագիրքեր պատրաստե – լու :

Օր մը յանկարծ ոստիկաններ եկան խուզարկե – ցին դարակները եւ բոլոր նամակները գրաւելով ինձմէ խնդրեցին ընկերանալ իրենց դէպի ոստի – կան· նախարարութեան պաշտօնատունը(Զապթի – յէ նէզարէթի) : Մեծ դարմանքի մատնուած էի, եւ չէի հասկնար թէ ուրկէ կուգար այս անակնկալ հարուածը : Բարեբախտաբար կը ճանչնայի նա – խարար Նազիֆ փաշան, որուն առջեւ հանեցին զիս :

Նախարարը աթոռ հրամցուց ինծի եւ յուզ – ուած վիճակս տեսնելով յանձնարարեց հանդար – տիլ : Ցետոյ անձամբ աչքէ անցուց թղթածրարը եւ խնդալով ըսաւ·

— Վիճակդ ծանր է : Թուղթերուդ մէջէն գտ – նուեր են վատանդաւոր թուղթեր, որոնք կը հաս – տատեն թէ դուն «քոմիթէճի»ներուն պետն ես եւ – ղեր եւ հայ հարուստներէն դրամ կը հաւաքես եղեր : Այդ պատճառով ընդհ· դատախազը կը պա – հանջէ ձերբակալեալվիճակի մէջ դատարան յանձ – նել քեզ :

Աւելորդ է րսել թէ կատակով ըսուած այս խօսքերը սարսափ պատճառած էին ինծի : Նախա – րարին ուշադրութենէն չվրիպեցաւ այլայլած վի – ճակս եւ ըսաւ թէ «էմնիյէթ սանտըղը»ի պաշտօն – եաներէն մէկը իմ մասիս «ժուռնալ» տուեր էր :

Խնդիրը լուսաբանուած էր այլեւս, որովհե – տեւ այդ պաշտօնեան երկար տարիներ ի վեր աչք ունէր պաշտօնիս եւ զրպարտութեան դիմած էր՝ իր նպատակին հասնելու համար :

Երբ խնդիրը լուսաբանուեցաւ, Նազիֆ փաշան ըսաւ·

— Հոգ մի ըներ, ես անձամբ պիտի զրաղիմ այս հարցով : Ցայտնի է թէ խնդրին մէջ կարեւոր դեր մը ունի մեր թարգման Օհաննէսը, որ տզէ – տին մէկն է ... Ցորս հարիւր ղրուշ ամսականաւոր թարգմանէն ինչ գործ կարելի է սպասել : Վարկ խնդրեցինք շնորհքով թարգման մը վարձելու հա – մար, բայց չյաջողեցանք· իմ նպատակս էր ոստի – կանութեան թարգմանի պաշտօնը յանձնել Անտոն Ալիք էֆէնտիին, բայց պիւտճէ չունինք դժբախ – տաբար :

Նազիֆ փաշա հարցուց թէ հայերէնի եւ թուր – քերէնի քաջահմուտ եւ պարկեշտ մէկը կը ճանչ – նայի՞, որպէսզի անոր յանձնէր «վատանդաւոր» ո – րակուած թուղթերուն քննութիւնը :

Ցանկարծ լոյս մը ծագեցաւ մտքիս մէջ եւ

— Ալի Շահպազ էֆէնտի անունը թոյլ չրթնե – ցիս·

— Հիանալի է, պոռաց նախարարը, հնչեցուց դանդակը եւ հրամայեց Օհաննէսին թարգմանած թուղթերը Ալի Շահպազ էֆէնտիին ղրկել՝ թուր – քերէնի թարգմանելու համար :

Նախարարէն բաժնուելէ վերջ կասկածը բոլո – րուս մէջս· Հապա՞ եթէ Ալի Շահպազ էֆէնտին աննպաստ թարգմանութիւն մը ընէր : Բարեկամ – ներ ինծի յանձնարարեցին անձամբ ներկայանալ անոր եւ խնդիրը բացատրել :

Ցաջորդ առաւօտ մութն ու լուսին զացի էմիրլե – եան, ուր կը բնակէր Շահպազ էֆէնտին : Այցե – տոմս ղրկեցի իրեն : Անմիջապէս ընդունեց զիս : Թուրքերէն սկսայ բացատրել խնդիրս : Շահպազ էֆէնտի հայերէնի դարձուց խօսակցութիւնը, մեծ ուշադրութեամբ մտիկ ըրաւ ու երբ աւարտեցի պատմութիւնը, ըսաւ ·

— Բնաւ մտահոգուիր , ես պէտք եղածը կ'ը – նեմ եւ արդարութիւնը երեւան կը հանեմ :

Երբ աւարտեցայ իմ պատմութիւնս , Շահպազ էֆէնտի հարտար դարձուածքով մը խօսակցու – թիւնը դարձուց իր վրայ : Ցայտնի էր թէ կ'ուզէր իր սիրտը բանալ, պատմելու համար այն անկա – րագրելի հոգեկան տառապանքները, որոնց են – թարկուած էր անխիղճ հալածանքի մր հետեւան – քով :

Այս պահուս աչքիս առջեւ կը պատկերանայ Շահպազ էֆէնտիի տրտմաթախիծ դէմքը : Ոչ մէկ դրիչ կրնայ նկարագրել այն դառնութիւնը որ դծագրուած էր անոր տառապակոծ դէմքին վրայ :

Երբ կը պատմէր իր ողբերգութիւնը, աչ – ցունքը կը հոսէր բանադրուած Հայուն երկու աչ – քերէն : Շահպազ էֆէնտի իր դժբախտութեան պատասխանատու կը նկատէր միակ անձ մը, որ ճանչցուած էր իրրեւ ազդային բարերար եւ ան – վիճելի ազդասէր :

— Միակ կազմակերպիչը ան էր, կ'ըսէր Շահ – պազ էֆէնտի եւ մանրամասնօրէն կը պատմէր ի – րեն հանդէպ կազմակերպուած հալածանքին շար – ժառիթները եւ ներքին ծալքերը :

Հանդիսաւոր այս պահուն, երբ արդարու – թեան պարտք կը համարեմ իրականութիւնը պատ – մութեան փոխանցերու ,կը ստիպուիմ բառ առ բառ արձանագրել այն անէծքը, զոր Շահպազ էֆէնտի արտասանեց իր հոգիին բոլանդակ ուժով·

— Կ'անիծեմ Ունճեան Արիկը : Ան կազմա – կերպեց հալածանքը եւ ան եղաւ միակ պատճառը իմ դժբախտութեանս : Անիծեալ ըլլայ ··· :

Աչքունքը յորդառատ կը հոսէր Շահպազ է – ֆէնտիի զոյգ աչքերէն : Այլեւս լռած էր, բայց ականջիս մէջ տակաւին կ'արձագանգէր անոր ար – տասանած ահաւոր անէծքը :

Լեւոն պէյ Փափազեան կ'ընդհատէ իր պատ – մութիւնը, որ դինքը փոխադրած էր էմիրկեանի մեհեկացին ծովահայեաց սրահը : Վարչութեան ծերունազարդ տեսնապետը կը սրբէ իր ճակտին քրտինքը եւ կը շարունակէ ընդհատուած վկայու – թիւնը :

Շահպազ էֆէնտի կատարեց իր խոստումը եւ խղճմտօրէն թարգմանեց իրեն վստահուած թուղ – թերը : Գրիգոր Զօհրապ, որ Միացեալ Ընկերու – թեան տեղապահն էր առաջին իսկ վայրկեանին ըսաւ ·

— Վստահեցէք Շահպազ էֆէնտիին պարկեշ – տութեան :

Գրիգոր Զոհրապի հաւաստիքը իրականացաւ եւ Շահպազ էֆէնտի երեւան հանեց արդարութիւ – նը : Այս խնդրին մէջ զրպարտիչները ամէնէն ա – ւելի ծանրացած էին նամակի մը վրայ, որ կը խօ – սէր նոր դասագրքերու պատրաստութեան մասին :

Այդ դասագիրքերու չարքին մէջ կը դտնուէր նաեւ պատմութեան դասագիրք մը, որուն պատ – րաստութիւնը յանձնած էի ծանօթ ուսուցիչ Մար – կոս Աղաբէկեանին : Մենք ծրագրած էինք համա – ռօտ հատոր մը հրատարակել, բայց Աղաբէկեան պնդեց ընդարձակ հատորի մը վրայ : Ի վերջոյ հաւանեցայ եւ բանակցելէ վերջ համաձայնեցայ 200 ոսկի վճարել :

Երբ խնդիրը ըննկերներուս յայտնեցի, Գրիգոր Զօհրապ դիտել տուաւ թէ Միացեալ ընկերութեան ծրագիրը թոյլատու չէ դասագիրք հրատարակե – լու : Դիտողութիւնը իրաւացի էր, բայց միւս կող – մէ համաձայնած էինք Աղաբէկեանին հետ : Ձա – րահատ որոշեցի 20ական ոսկի հաւաքել ծանօթ անձերէ՝ իմ կողմէս ալ 20 ոսկի վճարելով : Անմի – ջապէս պատրաստեցի ցանկս, որուն սիրայօժար մասնակցեցան, Արիկ Ունճեան, Մկրտիչ Եսայ – եան, Սեպուհ Տէմիրճիպաշեան եւ ուրիշներ·

Ահա այդ ցանկը եւ դպրոցական դիրքերն էին, որ չահադործումի նիւթ ծառայած էին զրպար – տիչներուն :

Շահպազ էֆէնտի խնդիրը քննելով թարգմա – նեց թղթակցութիւնները եւ Աղաբէկեանին յանձ – նուած «Ընդարձակ պատմութիւն»ը թարգմանեց իրրեւ «դասագիրք» : Ահա այսպէս Ալի Շահպազի չնորհքիւ փակուեցաւ խնդիրը :

Ինչպէս կը տեսնուի, կատարելապէս իրա – ւունք ունի Պ· Վ· Համբարձումեան, երբ կը պա – հանջէ արդարութեան հանել չատ մը գերեզման – ները ··

Իմ կարդիս կատարեցի խղճի պարտքս՝ դործա – դրելով Շահպազ էֆէնտիի կտակը :

Իրրեւ վերջաբան, Լեւոն պէյ Փափազեան կ'ա – ւելցնէ ·

— Մօտաւորապէս երկու տարի առաջ տիկին մը ներկայացաւ ինծի եւ յայտնեց թէ ուսուցիչ Մար – կոս Աղաբէկեանի տիկինն է : Միասին բերած էր իր ամուսնին պատրաստած պատմութեան դասա – դրքին երկրորդ օրինակը եւ ինձմէ աջակցութիւն կը խնդրէր հրատարակելու համար զայն :

Մերժեցի իր առաջարկը, յայտնելով թէ այդ

Լուրեր Վիէննայէն

Վիէննա.— Պատերազմի ընթացքին ունենալով յա-ճախ Վիէննա հանդիպելու բաւական ծանօթացայ քաղաքին հայկական կեանքին :

Վիէննայի դաղութը կազմակերպուած վիճակ մը կը ներկայացնէ եւ բաւական դործունէութիւն ցոյց կուտայ : Երկու միութիւններ՝ Դաղութի վարչութիւնը եւ Աւստրիոյ Հայ Միութիւնը իրար կը լրացնեն համերաշխ դործունէութեամբ մը : Երկուքն ալ վաւերացուած են տեղական եւ դրաւման իշխանութիւններու կողմէ եւ, մանաւանդ պէս Աւստրիոյ Հայ Միութիւնը, իրաւասու է պաշտպանելու որեւէ հայ անհատ, երբ խնդիր մը ունենայ տեղական իշխանութեան հետ :

Պատերազմի ընթացքին իրրեւ աշխատասէր կամ դաղթական եկած հայրենակիցներու մեծ-պէս օգտակար եղածեն այս դոյդ կազմակերպութիւնները նիւթական եւ բարոյական տեսակէտով : Հակառակ տիրող տնտեսական տագնապին, բացի ամսական կամ տարեկան տուրքէն, բացառիկ պարապատներու, պարբերական հանդանակութիւններ-րով դաղութը կ'օդնէ չքաւոր անհատներու եւ ընտանիքներու, ինչպէս եւ ուսանողներու :

Աղդային ժողովներու կամ պարբերական հաւաքոյթներու համար վարձու սրահ մը կը ծառայէ իրրեւ հաւաքատեղի :

Նախապէս հաստատուած Հայերը մեծ մասով պորձավաճառներ են եւ բաւական վիճակ մը ունին : Կրնան ազատօրէն ճամբորդել դէպի արտասահման : Իսկ նոր դաղթականներէն շատեր տեղական արհեստանոցներու մէջ ինքնաբուխ դիրք մը ստեղծած են, ուրիշներ ալ դրաւման իշխանութիւններու եւ մանաւանդ ռուսական վաճառատուններու մէջ աշխատանք ճարած են : Կան նաեւ ուսանողներ՝ Պուլկարիայէն եւ Ճուճաստանէն :

Եղիշէ քհնյ. Իւթիւճեան հոգեւոր հովիւն է Վիէննայի դաղութին եւ կիրակնօրեայ պատարագէն վերջ ներկայ փոքրաթիւ հաւատացեալներուն կը հաղորդէ սիրուքի եւ հայրենիքի մասին լուրերը հայկական կեանքին մասին :

Այս առթիւ լուսարանութիւն մը :— «Ճառագ»ի 1192 եւ 1195 թիւերուն մէջ Պ. Ա. Տապաղեան դործը մեր սեփականութիւն էր քանի որ 1887ին 200 ոսկի վճարած էինք իր ամուսնին, որուն ձեռագիրները առեւին ղրկած էինք Բարեդործականին : Աւելցուցի թէ հեղինակի իրաւունքը ծախուած էր :

Տիկինը պատասխանեց թէ իր ամուսնին աշխատակցած էր դասագրքին պատրաստութեան եւ իրրեւ փաստ ներկայացուց ձեռագիրը, զոր ինքը դրի առած էր :

Քննեցի եւ յիշեցի թէ իսկապէս կնոջական դրով դրուած էին նաեւ մեղի յանձնուած ձեռագիրները : Ամէն պարագայի մենք գնած էինք հեղինակի իրաւունքը եւ կարելի չէր արժօնել Տիկին Աղարէկեանի խնդրանքը :

Այդ օրէն ի վեր անդամ մըն ալ չտեսայ դինքը եւ չեմ դիտեր թէ ինչ եղան այդ արժէքաւոր դասագրքին ձեռագիրները : Ս. Շ.

Սալըպուրիէն թղթակցութիւն մը դրած էր Վիէննայի եւ Աւստրիոյ ուրիշ քաղաքներու հայկական կեանքին մասին : Ցաճախ կարդացած եմ նոյն պարոնին միւս թղթակցութիւնները, սակայն շատ զարմացայ որ իր մեկնումէն վերջ բոլորովին տարբեր լեզու մը կը դործածէ կարդ մը հայրենակիցներու մասին, մինչդեռ անոնց բարեկամը եղած էր Վիէննայի մէջ : (Բացի Սուրէն Խորայէլեանէ, պատերազմի ընթացքին արեւելքէն եկած Հայ մը, որ դէշ յիշատակներ թողած է) : Իր քննադատած անձերէն մէկն է Պ. Տէրտէրեանց, որ ըստ վկայութեանց՝ միշտ աղդասէր մը եղած է եւ նամակագրին մտերիմ ընկերը : Նոյն վարկաբեկեալ տողերը Պ. Արթին Փափազեանի մասին : Որքան որ ես կը ճանչնամ դինքը եւ դաղութին միւս անդամները ալ կը հաստատեն, բոլորովին անտեղի են իրեն վերադրուած «չար ոգի», «մտերիմը թուրք հիւպատոսին» եւն. մակդիրները : Մօտս ունիմ նոյն ինքն Պ. Տապաղեանի չնորհակալութեան նամակը իր հիւանդութեան առթիւ, ուղղուած՝ Փափազեանի, «մեծ, տիար», «յարդելի բարեկամ» տիտղոսներով...

Չեմ ուղեր դրաղիլ ուրիշ մէկ – երկու անձերու դէմ ուղղուած ակնարկներով :

Նամակագիրը ինչո՞ւ լուռ կը մնար մինչեւ հիմա, երբ Վիէննա կը դանուէր : Արդեօք զդուշանալու պատճառնե՞ր ունէր :

ՎԱԶԳԻՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԴԱՒԱՌԻՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԼԻՈՆ, 14 Մարտ (յապաղած).— Փետրուար-եան պանծալի ապստամբութեան տարեդարձը տօնուեցաւ Փետրուարի 27ին ընկերհամակրական հաւաքոյթով :

Ժամանակին սրահը լեցուած էր հաւատաւոր բազմութեամբ, որ եկած էր ոդեկոչելու ժողովրդային ապստամբութեան հերոսներու յիշատակը :

Օրուան նախադահը ընկեր Թ. Այվազեան պատշաճ ճառով մը բացաւ հանդէսը : Ապա բոլորը միասին երդեցին «Ճառագ նահատակը» :

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերած էին Օր. Ծովինար Տէր Պետրոսեան, Ֆլարա Տէրտէրեան եւ Օր. Էլիզ Տէրմանեան, երգերուն դաշնակով կ'ընկերակցէր Օր. Պալեան, որ նուագեց նաեւ քանի մը հայկ. կտորներ առանձին : Նուագեցին նաեւ ընկ. ընկ. Գրիգոր Տէրտէրեա (սրինդ) եւ Պէպիրեան (ջութակ) :

Օրուան բանախօս ընկեր Մհեաք Միրզէն իր իրաւախոհ ճառով խանդավառեց ներկաները, պանծացնելով ազատ ու անկախ ապրելու իտէալը : Փետրուարեան ապստամբութիւնը նորվարդանանց մըն էր Հայոց պատմութեան մէջ, ղեկասութեան հրաւէր մը բռնակալներուն» :

... Քանիներ իրենց կեանքը կը պարտին այդ օրուան : Քանի քանի մոլորուածներ այս ազատ երկիրներու մէջ իրենց խելքերը քամուն տուած՝ մոռցան ամէն ինչ : Եւ դեռ քանիներ կը տառապին բոլշեւիկեան «սանատորիայում», որոնց կարդին նաեւ այս տողերը դրողի հայրը, որ ահա 13րդ դարունն է գնաց անդարձ, հայրենի երկրի կարօտով :

Մ. Արամ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱՒԱՆՆ.— Կիրակի, 20 Մարտ, Հայ Մարզական (U.S.A.) կրտսերները մեկնեցան Annonay, ախոյեանական «Փինալ»ի մրցումին, որոնք ընդհանրապէս այդ վայրին մէջ տեղի կ'ունենան, ինչպէս 1946ին : Օպտնայի հաւասար, ճարտարարուեստական եւ առեւտրական չրջան մըն է այս քաղաքը, 80 քիլոմեթր հեռու Վալանսէն : Մարտ 15էն սկսեալ քաղաքին գլխաւոր հաստատութեանց պատերուն վրայ փակցուած էին ծանուցումներ՝ աւետելով U. S. A.ի կրտսերներու ժամանումը :

Երեք ժամուան յոդնեցուցիչ ճամբորդութենէ մը ետք, մեր արի կրտսերները Annonay հասան առաջնորդութեամբ Պ. Եսայեանի : Լաւագոյն նախաճաշէ մը ետք մեր տղաքը սկսան չրջագայել քաղաքին մէջ : Տեղացիները հետաքրքրութեամբ դիտերով մեր տղաքը, բարձրահասակ կը վիճէին մրցումի մասին : Ժամը 2ին լեռնային դաշտավայրը լեցուած էր երկսեռ բազմութեամբ : Ներկայ էին Տոմ Արտէշի բազմաթիւ խումբերու ներկայացուցիչներ : Ծանդալառ ծափերով ողջունուեցան երկու խումբերը երբ դաշտը կը մտնէին : Բախումը եղաւ կատաղի սկիզբէն մինչեւ վերջը : Արդիւնքը 3—3 : Եւ սակայն մերոնք չհեցան քորնըրներու 8 առաւելութեամբ, Rodia Clubeի դէմ եւ հանդիսաւորապէս U. S. A.ի կրտսերները հռչակուեցան ախոյեան Տոմ Արտէշի : Թղթակիցները բազմաթիւ լուսանկարներ քաչեցին, մրցումի ելեւէջներու ընթացքին : Այս պատկերները պիտի ցուցադրուին տեղական թերթերու եւ մմռւլի սրահներու մէջ : Նշանակէտներ չահեցան Անդրանիկ Թէսրյեան երկու եւ Կոճաքեան մէկ : Ամբողջ խումբը չնորհաւորելի է :

Այսպէս, 1946էն ի վեր, մեր կրտսերներու խումբը երրորդ ախոյենական տիտղոսն է որ կը չահի : Rhodia եւ U. S. A. կը տիրանան Roi des Jeunnoisի տիտղոսին, երբեմն մէկը եւ երբեմն ալ միսը :

★ Նոյն օրը մեր դաշտին վրայ տեղի ունեցաւ Coupe Drôme Ardèche 4րդ չրջանը : Մեր Ա. խումբին եւ Valsի միջեւ : Մրցումը չատ յոդնեցուցիչ եղաւ, սաստիկ հովին պատճառով : Խիստ մաքառումներէ ետք, մերոնք չահեցան 2—1 : (Նազար Աւագեան) : Շնորհաւորելի էին բոլորը :

— ԹՂԹԱԿԻՑ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան չրջանին մէջ մեծ ռազմափորձեր պիտի կատարուին ապրիլ 6ին, ամենամեծ ռազմական ցոյցը պատերազմէն ի վեր : Պիտի մասնակցին 250 հրաձգարանները, 800 զինուորականները, բազմաթիւ օդանաւեր եւ զինուորներ :

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԵ.

ԼԱՄԲՐՈՆԻ ՀԱՐՍԸ

— Լաւ, ըսաւ Գոհար դառնութեամբ, դուն ալ ուրեմն իրաւունք կուտաս այն անզութ նախատինքներուն, միայն պէտք է յիշես թէ երբ դու վահկայ էիր, իմ հայրս եւ իմ խեղճ մայրս քեզի հետ այսպէս չվարուեցան, եւ մէկ ծանր բառ մը քու ծնողքներուդ եւ թէ քուկիներուդ համար չէի լսած ոչ իրենցմէ եւ ոչ ծառաներուն մէկուն բերնէն ես զքեզ երկար ժամանակ եղրարս դիտէի, եւ կը կարծէի թէ մեր տունը քեզի հետ ինչպէս վարուեցան, հոս ալ ինծինոյն վարմունքը կը սպասէր... ափսոս, ափսոս, հազար ափսոս :

Եւ այս խօսքերէն վերջը, ալ արցունք չի կար, այլ անկիւն մը քաշուեցաւ լի դառնութեամբ եւ քուն ձեւացաւ :

Իսկ Հեթում չփոթած այս յանդիմանութիւններուն վրայ, եւ ժամանակէն սպասելով (ինչպէս իր սկզբունքն էր) փոթորիկին անցնիլը, մտաւ անկողին եւ քիչ մը առեղն հանդիստ քուն եղաւ : Այս քունը ալ աւելի զայրացուց տղայ կինը՝ որ ինքնիրեն կ'ըսէր..

— « Եթէ վիս սրտանց սիրէր անշուշտ վիս կ'ամօքէր, ինչ կենամ, որո՞ւ համար կենամ այս դղեակը, ուր միայն խոժոռ երես եւ տխուր խօսքեր կան ...

Բարկէն հայրիկ իրաւունք ունէր ... բայց երիտասարդ տարիքի մէջ տխրութիւնն ալ քուն կը բերէ· քիչ քիչ քունը՝ ճչմարիտ քունը իր աչքերն ալ պոցեց, եւ երբ արթնցաւ առաւօտ էր :

Գոհար անհամբերութիւն մը ունէր նոյն օրը, եւ ոչ ոք բուն պատճառը չէր կրնար երեւակայել· արդէն Հեթում իր հարսին խոժոռ կերպարանքը չտեսնելու համար որսի երթալ եւ հեռանալ մի-միայն դարման համարեցաւ վիճակին :

Ուստի ան ալ բանի մը հետ չկրնալով զբաղիլ, վէս օրին սպասելով ծաղկոցը կը պտըտէր, եւ առանց իմանալու չատ մը ծաղիկներ կը փետռէր, եւ ակամայ աչքը հորիդոնին վրայ բան մը կը փնտռէր, իրօք ալ վէս օրը մօտէր երբ լերան կողմը երեք ձիաւոր տեսաւ ճերմակ վերարկուներուն փաթթուած որ դէպի բերդին ճամբան կ'ընէին :

Սիրտը սկսաւ տրոփել, նոյն միջոցին ճաշի համար ձայն տրուեցաւ, թէպէտ անսանձ փափաք կը դդար սանդուխներէն վար վազելու՝ բայց ինքդինքը սանձեց, եւ անհոդ տխուր ձեւով մը ալ կողմը սեղանատան դրան առջեւ կեցաւ, աչք մը նետեց, դեռ մէկը չէր իջեր, դարձաւ դէպի ձախը որ դղեակին վերի դուռն էր եւ ուր նարինջի եւ նուռի ծառերը չուքերնին ձգած էին, ծեր դռնապան մը գալադանը ձեռքը նստած էր, երբ տիրուհին տեսաւ ոտքի ելաւ, իսկ ան առանց խօսելու դրանը մօտեցաւ, գլուխը դուրս հանեց եւ տեսաւ որ իր նշմարած երեք հեծեալներուն ձիերուն դալարնները դրան առջեւ երկնցան :

— Բարկէն հայրիկ դո՞ւն ես, ըսաւ Գոհար :

— Ես եմ, իշխանուհիս պատասխանեց ծերը :

Եւ այս միջոցին երկու կորովի բազուկներ գինք բարձրացուցին եւ Բարկէնի ձիուն վրայ դրին, Բարկէն թէպէտ եօթանասունը անցած, սպիտակ մազիկը ղրկած եւ ձին մտրակելով կը սլանար դէպի Տարսոն՝ առանց գլուխը ետին դարձնելու, իսկ ծեր դռնապանը այս տեսարանը տեսնելով ջանաց ձայն հանելու, բայց նոյն միջոցին ալպիսիի բուռնցքի հարուած մը ստացաւ կուրծքին՝ որ կռնակն ի վար գլորեցաւ, եւ երիտասարդը ար ակնթարթի մը մէջ ձիէն իջեր Գոհարը Բարկէնի գիրկը եւ հարուածը խեղճ դռնապանին տուեր էր, քրքիջ ծիծաղով մը դարձեալ ցատկեց ձիուն վրայ եւ սկսաւ քշել ամենախիստ արագութեամբ հասնելու համար Բարկէնի ձիուն որուն փոչին միայն կ'երեւէր եւ իրօք անկարելի էր այդ ծերոյդին հասնիլ թէ որ ծերը իր ընկերներուն հասնելու համար չթուլացնէր իր ընթացքը :

— Հանդի՞ստ ես, զաւակս, հարցուց ծերը :

— Փառք Աստուծոյ, հանդիստ եմ եւ չատուրախ եմ, Բարկէն հայրիկ, կ'ըսէր Գոհար, ձախ ձեռքով որ ազատ էր Բարկէնի մօրուքին թելերը մէկդի ընելով, որ աչքերը կը մտնէին, բայց ըսէ ինձ, ազատեցա՞նք Լամբրոնէն :

— Անհոդ եղիր այս ձիուս հասնող ձի չկայ կիլիկիոյ մէջ, Թրանկ այս ձին զոլնալու համար մինչեւ Սղերդ գնաց :

ԾԵՐԵՆՑ

ծուղակն իյնալով եւ քաշեն իրենց զօրքը այդ երկրէն, Ռուրի եւ Հռենոսի ճամբան լայնօրէն պիտի բացուի համայնավարութեան առջեւ:

Վիճաբանութեանց կը մասնակցէր նաեւ արտաքին նախարարը, Պ. Պեւին, որ մերժեց դադրեցնել ամէն առեւտուր ռուսական չրջանին հետ, իբրեւ փոխադարձ միջոց Պերլինի պաշարման դէմ: «Ատիկա պիտի ըլլար պատժական միջոց մը, իսկ պատժական տնօրինութիւնը պատերազմ կը նշանակէ»: Ցետոյ յայտնեց թէ աւելի բարձր եւ բանուկ աստիճանի մը պիտի հասցնեն Պերլինի օդանաւային երթեւեկը, «որուն ծախքը ոչինչ է, բաղդատելով այն զինուորական ծախքին հետ զոր պիտի կրէինք, եթէ Ռուսիա Հռենոս հասած ըլլար»:

Թուր ու դեմ ցոյցեր
Ատլանտեանի դաշինքին դէմ

Այսօր, ուրբաթ, կը բացուի Մշակոյթի եւ Գիտութեան համագումարը Նիւ Եորքի մէջ, ի նպաստ աշխարհի խաղաղութեան:

Ամերիկեան բազմաթիւ պատուիրակութիւն – ներ — նախկին ռազմիկներ, հայրենասիրական ընկերակցութիւններ դիմած են արտաքին նախարարութեան եւ դղրդային ցոյցեր կը պատրաստեն, պահանջելով արգիլել այս համագումարը: Կառավարութիւնը կը հաստատէ թէ ժողովը «Մոսկուայի կողմէ թելադրուած է, ընդիմանալու համար Ատլանտեանի դաշինքին, ինչպէս եւ ուրիշ խորհրդային պահանջներ արժեցնելու»: Բայց եւ այնպէս, Նիւ Եորքի կառավարիչը, Տիւա, որ նախադահական թեկնածու էր, մերժեց արգիլել համագումարը եւ իրեւ ազդու ընդդիմութիւն, թելադրեց ուրիշ ժողով մը գումարել կիրակի օր, յանուն մտքի ազատութեան:

Այսօրուան ժողովին պիտի մասնակցին Խ. Միութեան եօթը պատուիրակները, որոնք Նիւ Եորք հասան օդանաւով եւ ներդաղթի պաշտօնատունը առաջնորդուեցան ուղեկցութեամբ քսան ոստիկաններու:

Համագումարին դէմ սարքուած ժողովրդային ցոյցերուն պիտի մասնակցին հազարաւոր փախստականներ խորհրդային երկիրներէ, իրենց ազդային դրօշներով, կարտինալ Մինճենթիի, Եան Մասարիքի եւն. կենդանագիրներով:

★ Թերթերը կը գրեն թէ 44 Ֆրանսացիներ, մեծ մասով համայնավարներ կամ ուղեկիցներ, ըողոքագիր մը ուղղած են Փարիզի ամերիկեան դեսպանին, որ մերժած էր անցագիր տալ երեք ֆրանսացի պատուիրակներուն (արբայ Պուլիէ, ուսուցիչ միջազգային իրաւագիտութեան, Տիկին Խօժէնի Ֆոթոն, դիւտական աշխատաւոր, Փոլ Էլիւառ, դրագէտ):

★ Կառքերով լեցուն ոստիկաններ հսկողութեան տակ առին Տանըմարքայի խորհրդարանը, խափանելու համար Ատլանտեանի դաշինքին դէմ սարքուած քննամական ցոյցերը:

ՖԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՍՊԱՐԱՊԵՏԸ, զօր. Ռըվէռ, Ուշինկթըն գնաց, խորհրդակցելու համար բանակին վերազինման մասին: Կ'ըսուի թէ զօրավարը պիտի առաջարկէ դէնք եւ ռազմանիւթ ճարել 6–9 Ֆրանսական զօրաբաժիններու:

ՊԱՆԻՐԸ ԵՒ ԿԱՐԱԳԸ ազատօրէն պիտի ծախուին ապրիլ 1էն սկսեալ: Կաթին վաճառումն ալ ազատ է, բայց գիները կառավարութիւնը պիտի որոշէ:

Մէկ ՄԻԼԻՈՆ Ֆրանք հատուցում վճարելու դատապարտուեցաւ «Ֆրանս Տիմանչ» շաբաթաթերթը, որ հետեւեալ տողերը հրատարակած էր Տիկին Լիզ Տէարմի մասին (դրագիտուհի).— «Տրամօրէն կը հագուի, բայց յաճախ ամուսնացած է»:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դչ).— Ֆանի մը օրէ ի վեր ոսկին եւ օտար դրամները չարունակ կ'իյնան: Տոլարը 500 Ֆրանքը անցնելէ վերջ, ինկաւ 360ի, այսինքն 40 Ֆրանքաւելի պաշտօնական գինէն: Սթերլին՝ 1062 (1100), դուից· Ֆրանք 80.25 (91.50): Նափոլէոն 4300, դուից·ոսկի 4075, սթերլին 5200, տոլար (20) 20.100, ճոյլ ոսկի 587հազար Ֆրանք:

ՊԻԶՐՈՒԹԻ թերթերէն ցաւով կ'իմանանք թէ ինքնաշարժի արկածի մը զոհ գացած է Պ. Շմաւոն Փոսթոյեան, նախկին ուսուցիչ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այրի Տիկին Դժխուհի Էզդեան, Օր. Մելինէ Էզդեան, Տիկին Նուարդ Գուլումճեան, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Խանճեան, Տէր եւ Տիկին Նչան Փամպուքեան կը ծանուցանեն թէ՝ հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, (15 rue Jean Goujon), իրենց սիրելի հանգուցեալ Պ. ՄԱՆՈՒԿ ԷԶԴԵԱՆի քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին անոր յարգանաւորները:

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

Հ.Ց.Դ. «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»
ԵՒ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս շաբաթ, ժամը 9էն մինչեւ լոյս:

Պատուոյ նախագահութիւն Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. ԿԵՆԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ:

կը խօսին ընկեր Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ եւ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Salle Municipale de Charenton:

Métro Charenton Ecoles:

Մուտք 150 ֆրանք:

Ալֆորվիլցիներու վերադարձին համար service d'Autocar:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԽՆՃՈՑՔԸ

Պէլվիլի Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբին կողմէ: Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 11: 32 — 34 Ave. des Lilas, Caisse d'Epargneի սրահին մէջ, métro Porte des Lilas:

կը նախագահէ ընկեր Հ. ՏԻՐ ԹՈՄԱՍԵԱՆ

կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով:

Մուտքը ազատ է:

ՄԱՐՏ 21ԷՆ ԱՊՐԻԼ 6
ԻՏԱԼԱՀԱՑ ՑԱՑՏՆԻ ՆԿԱՐԻՉ
ԳՐԻԳՈՐ ՇԻԼԹԵԱՆԻ
ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ
LA MAGIE DE LA RÉALITÉ
Galeries de l'Elysée, 69 Fg. St. Honoré, PARIS

ԹԱՏՐՈՆ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Հ. Կ. Խաչի դպրոցի բարձ. կարգերու աշակերտուհիները կողմէ կը բեմադրուի՝

Բարեկենդանի աւելուտներ

(Զաւեշտ մէկ արար): Այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3էն Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Լիոն – Տէսին մասնաճիւղի, այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Վիլօռպանի Պետ. թատրոնի մեծ սրահին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Ճոխ պիւֆէ: Զափաւոր գիներ:

Հայերը իրաւունքով համբառը ունին տասնապատիկ ըղձալու, մանաւանդ իրենց սննդեղէնի տեսակէտով: Հայերուն Թրակիա գալէն իվեր, անոնց կարգ մը մասնագիտական սննդեղէններ իրացուցած Թրակիացիներէ ալ եւ ընդհանուրացած: Այսպէս է «ՇԻՐԱԿ ՍՂԻ»ն, որ իր խնկաւէտ յատկութիւններ կը խաղ տալ արեւով հասունցած խաղողէն: Բայց Հայերու նախասիրութիւններ պէտք չէ որ անտեղ տան Թրակացի փափկակերներու երկար տարիներէ իվեր ճաշակած սիրուն բաներ: Ասոնց կարգէն է «ՌՈՄ»ը, այս երկնանուշ ըմպելին, որ միջնադարեան արեւի երկիրէն կը ներածուի, եւ որ շահարեղեցի բորումէն ստացուելով, շատ հեշտահամ խմիչք մը ըղձալուն չափ ԱԶԴԵՑԻԿ ԱԽՏԱՐԳԵԼԻՉ մըն է՝ կուխփի եւ ցուրտէ յառաջ եկող հիւանդութիւններու դէմ, ինչպէս նաեւ կարկանդակներ եւ անուշեղեններ բուրումնաւետող ցրի մը: Անիսաոն կամ տաք ըմպելիներու մէջ, խմեցէք «ՌՈՄ»ը: Բայց բոլոր «ռում»երը չունին այս ըմպելիին մասնայատուկ եղող անհրաժեշտ ամէն առաւելութիւնները: Կը յանձնարարենք փնտռել 48° ՌՈՄ ՄԻԱՄԻՆ, որ իր ամենաբարձր աստիճանին կը միացնէ իր շատ ախորժելի համը եւ բոյրը:

GRANDE DISTILLERIE DU PARC
1, Bd. Onfroy - MARSEILLE **Tél. PRado 83.50**
Dépôt pour la Région Lyonnaise
Djebraïl BAHADOURIAN
13, Rue Marignan - LYON **Tél. Moncey 32.10**

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Արիմեան սրահը: Շարունակութիւն նախորդ ժողովին:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. «Եղիպտացի» կոմիտէին ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Société Savantes G. սրահին մէջ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— «Անտոք» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի հայկական մասուրին մէջ, ժամը 8ին: Ներկա կարեւոր օրակարգ:

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, ազգային հաւաքատեղին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ, իրիկուան ժամը 8.30ին, դպրոցին սրահը, (78 rue Rabelais): Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻԷՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին «Օհանջանեան» ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատեսրով: Բոլոր ընկերուհիներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Արդութեան խումբին ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Փ. Օհանեսեան ընակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆի Արծիւ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 8.30ին, Հրայր Ակոմբին մէջ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը իր «Օր»ը կը տօնէ Մարտ 26ին Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին Patronage St. Barnardի սրահին մէջ: Երգ, արտասանութիւն եւ պզտիկ զաւեշտ մը:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՕՐԸ
ՄԵԾ ՇՈՒՐՋԱՅ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ի նպաստ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻի,
Ապրիլ 2ին, շաբաթ երեկոյ մինչեւ լոյս, Salon Alhambraի մէջ:

Մուտքը ազատ է:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սէն Ժէռոմի Ն. Աղբալեան խումբի կողմէ:

Հովանաւորութեամբ Շրջ. վարչութեան:

Այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 9էն մինչեւ լոյս: Պիտի ներկայացուի Ա. Ահարոնեանի «ԱՐԻՒՆՈՏ ԹԹՒՄՐԸ», բեմադրութեամբ ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆի: Մէջ ընդ մէջ պիտի կատարուին նաեւ հայկական պար, զուգերգ եւ արտասանութիւններ: Հանդիսավայրն է Սէն Ժեռոմի Պար Մանուկի սրահը:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէն, Հ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Քրիստափոր խումբը իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկեր Օհան Օհանեանի եւ ծնողներ – բայրեան ընտանիքին, իրենց մօր եւ ազգականին՝ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ՕՀԱՆԵԱՆի դառնադէտ մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 2000 Ֆրանք կը նուիրեն վէրք. Ֆոնտին:

ՆՈՒԻՐՆԵՐ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղս չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Պաղտասարեաններէ հազար Ֆր. վոխան ծաղկեպսակի, Պ. Սողոմոն ՓԻԼԱՒՃԵԱՆի մահուան առթիւ:

ԿՐՈՆՈՊԼԻ ՀԱՑ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կը ներկայացնէ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ, Salle Standի մէջ, (Croix Rouge): Կը մասնակցի Լիոնի հայ օփերէթի խումբըլը ամբողջ կազմով: Ներկայացումէն վերջ մեծ պարահանդէս մը:

Ամանորի նոր եւ ադին կան
ՃԱՇԱՐԱՆ
Ընդարձակ սրահ, համեղ կերակուրներ
Մատչելի գիներ
Անգամ մը եթէ ճաշէք, միշտ պիտի փնտռէք հասցէն՝ 31 Rue d'Alexandrie, métro Sentier կամ Réaumur

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑՔ ՄԻ ՄԻԱՅՆ
LE BOSPHORE Մառխայով
Հրուշակը — ՀԷԼՎԱՆ — գուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւնն են:
Վաճառք Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՅԷՄՃԵԱՆ
Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1923 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 26 Mars 1949 Շաբաթ 26 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5805—Նոր շրջան Թիւ 1216 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԻՒ ԼՕՍՔՍ

ՆԱԽ ՔԵՐ ԳԼՈՒԽԸ ԿԱՊԵՑԻՔ

Բանավէճի մը առթիւ, որ մղուեցաւ Եգիպտոսի մէջ, ռամկավար պաշտօնաթերթը հետեւեալ պահանջը կը դնէր, խմբագրականով մը, գլխագիր.

— «Հ. Ց. Դ. առաջին դործը պէտք է ըլլայ միանգամ ընդմիշտ հաշուեյարդարի, լուծարքի ենթարկել իր աւելի քան քառորդ դարու սխալ, հիմնապէս սխալ, վտանգաւոր եւ ազդավնաս քաղաքականութիւնը հայրենիքին հանդէպ»: (Արեւ, 12 Փետրուար 1949):

Մեր պաշտօնակիցը, «Ցուսաբեր», անմիջապէս բաց նամակ մը ուղղեց ռամկ.-ազատ. կուսակցութեան կեդր. վարչութեան, առաջարկելով «ԼՐԻՒ եւ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԵԱՄԲ հրատարակել 1921էն մինչեւ այսօր մեր միջեւ եղած բանակցութեանց առնչագրութիւնները, յարակից բոլոր համաձայնութեանց նախագիծերով, համաձայնութիւններով եւ նամակներով» (16 Փետր.):

Մեր պաշտօնակիցը այս առթիւ կը յիշէր երկու կուսակցութեանց միջեւ կատարուած բանակցութիւնները եւ կնքուած համաձայնութիւնները, վայրերով եւ թուականներով.—

Ա. Պոլիս.— 1921 Դեկտ. 20:

Բ. Փարիզ.— 1931 Սեպտ. 15էն 1932 Ցուլիս 16:

Գ. Գահիրէ.— 1938 Սեպտ. 29:

Դ. Եւ կրկին Գահիրէ, 1945 Դեկտ.:

Մենք «Արեւ» չենք ստանար, բայց գիտենք որ ռամկավար քաջարի՛ պաշտօնաթերթը խոհեմութիւն սեպեց խուսափիլ այս տարրական պարտականութենէն:

Ընդհակառակն, լայն բանալով առաջաստանը, կը հրաւիրէր ժողովուրդը պարտութեան մատնել Դաշնակցութիւնը, թեմական ընտրութեանց առթիւ.

— «Եւ այդ պարտութեան համար պայման է ար, այդ հոսանքին պատկանող որեւէ անդամ տեղ չգտնէ ազդ. տեղական վարչութեան ծոցին մէջ»:

Այս առաջադրութեամբ ալ, ռամկավարները միացեալ ճակատ կազմելէն մնացեալ խմբակցութեանց հետ, գոյղոյն թեկնածուներու ցանկով մը:

Դաշնակցութիւն ալ ունէր իր առանձին ցանկը:

Ընտրութիւնները պիտի կատարուէին Փետր. 27ին՝ Գահիրէի, Մարտ 6ին՝ Աղեքսանդրիոյ մէջ, երբ կառավարութիւնը յետաձգեց, մէկ տարի պայմանաժամով (22 Փետր.): Անշուշտ նկատի առնելով պայքարին սաստկութիւնը, որ երկուքի բաժնած էր գաղութը:

Թեմական — ընտրական պայքարը պարզ փա — կագիծ մըն էր: Բուն խնդիրը չատ աւելի լայն է եւ խոր:— Տեսակէտ եւ դիրք՝ Ֆ. Հայաստանի եւ առհասարակ Հայկ. Դատի մասին:

Այսպէս ուրեմն, ռամկավարները, որոնք իրենց գլուխը կապելու կարողութիւն անդամ չունին, ոտքով — ձեռքով ասպարէզ նետուեր են, ուրիշին գլուխը կապելու, ճամբայ ցուցնելու համար:

Կը պահանջեն «միանգամ ընդ միշտ լուծարքի ենթարկել» քաղաքականութիւն մը, որուն հիմնական սկզբունքները երբեք ալ դաղտնիք չեն եղած իրենց համար, 1921 Դեկտ. 20էն ի վեր:

Սկզբունքներ՝ որոնք այնքան մօտէն կը չօշափեն իրենց հոչակաւոր «Անկորնչելի»ն: Ղեմալին ու Տենչալին:

Դաւանանք մը, որ ոչ թէ 25, այլ 125 տարի ալ անցնի՝ պիտի պահէ իր ուժը, իրրեւ հիմնական ուղեգիծ հայրենիքի ազատագրութեան եւ ամբողջացման:

Երբ չեն բարեհաճիր ՆՈՑՆՈՒԹԵԱՄԲ եւ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԵԱՄԲ հրատարակել կնքուած համաձայնութիւնները, փոխանակուած նամակներն ու առնչագրութիւնները, կը նշանակէ թէ վախնալու պատճառներ ունին:

Ո՛րքան ամուլ վէճեր խափանուած պիտի ըլլային, եթէ ամէն մարդ վարժուէր գլուխ չարժել համաձայն իր խելքին ծանրութեան:

Ո՛ւրկէ ո՞ւր այս մարտակոչը, այնպիսի առեն մը երբ...

Շ.

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ ...

Եթէ օրաթերթ չատ չունինք, չաբաթաթերթ — թեր կը լեցնեն պակասը:

Այդ պարբերականներէն մէկուն մէջ, երբեմնի վարիչ — պատուիրակը «խիստ այժմէական» յօդուած մը գրած էր վերջերս:

Գրուածքին խմաստը հասկնալու համար քանի մը մանրամասնութիւններ պէտք է դիտնալ: Նախ՝ հեղինակը 70ը անցած է, ինչ որ մասամբ կը բացատրէ սիրոյ մասին իր տուած «թեքնիկ» տեղեկութիւնները:

Երկրորդ՝ իր փորը կուշտ՝ կռնակը տաք ըլլալով ցմահ, լայն ժամանակ ունի այդքան բարդ սիրային հարցեր լուծելու, Նիսի ծովափը նստած:

Բարեգործականը մեծ ծառայութիւն մը մատուցած է ազգին, հանգստեան կոչելով իր վարիչ պատուիրակը: Եթէ տակաւին Սքոլար Ալպոնի բազմած ըլլար, մեր գրականութիւնը պիտի զբաղուէր այդ «զոհար» գրուածքէն եւ մանաւանդ այն պատկերազարդ նկարագրութենէն, որով երբեմնի բանաստեղծը — քիչ մը չատ մօտէն տեղեակ — մեզի կուտայ նոր տեսակի սէրերու պատկերը, վառ գոյներով:

Եթէ ուրիշ բան ալ չգտնէք ռամկավար չաբաթաթերթին մէջ, այս կարգի նկարագրութիւնները կը բաւեն, իրրեւ վայելք:

ՍՕՍԻ

Բոլոր գիւտերը ռուսական են...

Ֆ. Միութեան Գիտութեանց Ակադեմիան խոշոր հատոր մը հրատարակեց, որ կը բաղկանայ 1100 էջերէ: Հրատարակուած կենսագրութեանց համաձայն, 90 ռուս հնարիչներ են հեղինակները շարք մը գիւտերու, որոնք յետոյ «իւրացուած, ղողցուած են» օտարներու կողմէ:

Գիրքը խտացումն է վերջերս խորհրդային մամուլին մէջ եղած «յայտնութեանց», որոնց եթէ հաւատանք, ռուս դիտնականներ հնարած են մասնաւորապէս էլեկտրական շոյտը, էլեկտրական հոսանքը, օդանաւը, ռատիօն, չոգեշարժ մեքենան, ռատարը եւն.:

«Իզվեստիա» չերմապէս դնահատելով այս գիրքը, դոհունակութիւն կը յայտնէ որ հեղինակներըուժգնօրէն խարանած են «աչխարհաքաղաքացիական ոգին եւ սորիամտութիւնը՝ օտարին հանդէպ»: Սակայն ցաւով դիտել կուտայ թէ անհրաժեշտ ուժգնութեամբ ձաղկած չեն «ռուսական գիւտերու դողութիւնը օտարներու կողմէ»:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ կառավարութիւնը երկու վարչական հրահանգներ հաղորդեց, զօրացնելու համար հսկողութիւնը: Առաջինը կը տրամադրէ վեց դաշնակից «հանրապետութիւններէն հինգը բաժնել նոր շրջաններու, համայնավարական կոմիթէ մը տեղաւորելով իւրաքանչիւրին մէջ: Բացատրութիւն կը կազմէ Մոնթենեկրոյի հանրապետութիւնը: Երկրորդին տրամադրութեամբ պիտի վերակազմուին նահանգային Խորհուրդները, աւելի յաջողութեամբ պայքարելու համար Կոմինֆորմին դէմ:

ՊԵԼՃԻՈՑ վարչապետը, Պ. Սփաք, ուժեղ ճառ մը խօսելով ծերակոյտին մէջ, սպառնաց հաստատել իր կամքը ամէն գնով, եթէ ներքին վտանգ մը կայ: Ան յայտարարեց թէ ինքը պիտի չհանդուրժէ որ կոմունիստական տարրեր ներթափանցեն զինուորական կազմակերպութեան մէջ:

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱ կառավարութիւնը նոր հրահանգներ տուաւ դեսպանատուներուն, որպէսզի կարենայ զոհողութիւններ պահանջել երկրէն, պաշտպանութեան համար: «Կարելի չէ՞ որ Սթալին ըսէ, եթէ ուզէ պատերազմիլ, — այսօր կամ երբեք, եւ ապագային նետուի: Ցուսանք թէ այդ որոշումը երբեք պիտի չտրուի, բայց պատրաստուինք ատոր համար: Բաւարար քանակութեամբ դրամ չի ծախսուիր ազդ. պաշտպանութեան համար»:

Եզրակացնելով, լորտը յայտարարեց թէ Անգլիա երբեք պատրաստ չէ պատերազմի համար եւ թէ կառավարութիւնը կարելի չէ նկատեր անմիջական պատերազմ մը:

Կառավարութեան ներկայացուցիչը հերքեց այն մեղադրանքները թէ ազդ. պաշտպանութեան դործերը երեսի վրայ մնացած են: Եւ յայտարարեց.

— «Կառավարութիւնը լիովին տեղեակ է կացութեան: Ան երբեք չէ ըսած թէ պատերազմի վտանգ չկայ այս տարի: Պարտաւոր ենք ընդունիլ թէ վտանգ կայ այս տարի: Կը վախնամ որ վտանգը դոյութիւն պիտի ունենայ դեռ քանի մը տարի: Անշուշտ ծրագիրներ մշակած ենք, եթէ, հակառակ մեր ակնկալութեանց, բացառիկ վիճակի մը առջեւ դտնուինք մօտաւոր ապագային»:

★ Իտալիոյ ծերակոյտին մէջ ալ կռիւ մը ծագեցաւ, Ատլանտեանի դաշինքին քննութեան առթիւ: Ծերակուտականները կը խօսակցէին նըրբանցքներուն մէջ, երբ վէճ մը ծագեցաւ չափաւոր անդամի մը եւ համայնավարի մը միջեւ: Երկուքը ծերակուտականները իրար վրայ թափեցան: Տեսնելով որ համայնավարը պիտի զգեստուի, ձախակողմեան ծերակուտական մը օդնութեան վազեցաց: Ուրիշներ ալ խառնուեցան եւ կռիւը պիտի ծաւալէր, եթէ բարապանները չմիջամտէին:

Բարեկարդութիւնը նոր վերահաստատուած էր, երբ ձախակողմեան ընկերվարական մը սկսաւ վիճաբանիլ ուրիշ ընկերվարականի մը հետ: Եւ կռիւ մարտը վերսկսաւ: Նորէն ուրիշները խառնուեցան, բայց ի վերջոյ բարապանները յաջողեցան իրարմէ զատել կռուարարները:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐԸ

Պերլինէն կը հեռագրեն թէ Դշ. օր սկսան զարնան ռազմափորձերը, ռուսական չրջանին մէջ: Գործողութիւնները կը վարէ մասնաւորապէս Ռոքովսքի: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ 400.000 զինուորներ չարժման մէջ դրուած են, բայց առ այժմ կը մասնակցին միայն 50—80 հազար հոգի: Բոլորն ալ ուղղակի Ռուսաստանէն եկած են: Մէջին տարիքն է 18—20: Կը կարծուի թէ հազարաւոր դիտողներ ալ ներկայ պիտի ըլլան ռազմափորձերուն, Պալքանեան երկիրներէն, Լեհաստանէն եւ Չեխոսլովաքիայէն:

Իրազեկներու կարծիքով, ռազմափորձերը աւելի չատ քաղաքական հանդամանք ունին: Ռուսերը կ'ուզեն անդամ մը եւս անպարտելի ցուցնել իրենց բանակը, աղդելով մասնաւորապէս Լեհաստանի, Չեխոսլովաքիոյ եւ արեւելեան Գերմանիոյ ժողովուրդներուն վրայ, որոնք անջատողական ճգտումներ կը ցուցնեն:

Տարագիրներու հոգը կրնա՞յ վերջանալ 1950ին

Ժընեւէն կը հեռագրեն թէ Պ. Ուիլեըմ Թըգ, Տարագիրներու Միջազգային Կազմակերպութեան (IRO) տնօրէնը, պիտի առաջարկէ 1950 Ցուլիսէն անդին ալ չարունակել տարագիրներու տեղաւորումը եւ հայրենադարձը, փոխանակ դադրեցնելու ինչպէս որոշուած է:

Կազմակերպութեան պաշտօնեանները կ'ըսեն թէ տակաւին 700.000 տարագիրներ կան, մեծ մասը Գերմանիոյ մէջ, եւ «դեռ կուգան»: Նորեկներուն մէջ մեծադոյն թիւը կը կազմեն 15.000 ԵՋխեր, որոնք փախած են, բոլշեւիկեան իշխանութեան հաստատումէն ի վեր (1948 Փետր.): Այս 700.000էն 650 հազարը իրաւունք ունին կազմակերպութեան խնամքին, իսկ մնացեալները՝ օրինական պաշտպանութեան: Մինչեւ հիմա Մ.Նահանգները ղրկուած են միայն 6000 տարագիրներ,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ատլանտեանի դաշինքը եւ սպառազէնի վտանգը

Անգլիոյ Լորտերու ժողովին մէջ ալ ուշադրաւ յայտարարութիւններ եղան Զորեքշաբթի օր, միջազգային կացութեան եւ Ատլանտեանի դաշինքի մասին:

Լորտ Քորք վախ յայտնեց թէ Ատլանտեանի դաշինքին ստորագրութիւնը կրնայ դործի մղել Ռուսիան: Եւ առաջարկեց խառն կառավարութիւն մը կազմել, ի նախատեսութիւն որեւէ անակնկալի: Մեծն Բրիտանիոյ սպարապետը, մառէչալ Մոնթկոմըրի, որ ներկայ էր, լուռ ու մունջ կը հետեւէր վիճաբանութեանց: Լորտ Քորք շարունակեց.

— «Մենք պէտք է ունենանք զօրաւոր կառավարութիւն մը աշակցութեամբ բոլոր կուսակցութեանց, որպէսզի կարենայ զոհողութիւններ պահանջել երկրէն, պաշտպանութեան համար: Կարելի չէ՞ որ Սթալին ըսէ, եթէ ուզէ պատերազմիլ, — այսօր կամ երբեք, եւ ապագային նետուի: Ցուսանք թէ այդ որոշումը երբեք պիտի չտրուի, բայց պատրաստուինք ատոր համար: Բաւարար քանակութեամբ դրամ չի ծախսուիր ազդ. պաշտպանութեան համար»:

Եզրակացնելով, լորտը յայտարարեց թէ Անգլիա երբեք պատրաստ չէ պատերազմի համար եւ թէ կառավարութիւնը կարելի չէ նկատեր անմիջական պատերազմ մը:

Կառավարութեան ներկայացուցիչը հերքեց այն մեղադրանքները թէ ազդ. պաշտպանութեան դործերը երեսի վրայ մնացած են: Եւ յայտարարեց.

— «Կառավարութիւնը լիովին տեղեակ է կացութեան: Ան երբեք չէ ըսած թէ պատերազմի վտանգ չկայ այս տարի: Պարտաւոր ենք ընդունիլ թէ վտանգ կայ այս տարի: Կը վախնամ որ վտանգը դոյութիւն պիտի ունենայ դեռ քանի մը տարի: Անշուշտ ծրագիրներ մշակած ենք, եթէ, հակառակ մեր ակնկալութեանց, բացառիկ վիճակի մը առջեւ դտնուինք մօտաւոր ապագային»:

★ Իտալիոյ ծերակոյտին մէջ ալ կռիւ մը ծագեցաւ, Ատլանտեանի դաշինքին քննութեան առթիւ: Ծերակուտականները կը խօսակցէին նըրբանցքներուն մէջ, երբ վէճ մը ծագեցաւ չափաւոր անդամի մը եւ համայնավարի մը միջեւ: Երկուքը ծերակուտականները իրար վրայ թափեցան: Տեսնելով որ համայնավարը պիտի զգեստուի, ձախակողմեան ծերակուտական մը օդնութեան վազեցաց: Ուրիշներ ալ խառնուեցան եւ կռիւը պիտի ծաւալէր, եթէ բարապանները չմիջամտէին:

Բարեկարդութիւնը նոր վերահաստատուած էր, երբ ձախակողմեան ընկերվարական մը սկսաւ վիճաբանիլ ուրիշ ընկերվարականի մը հետ: Եւ կռիւ մարտը վերսկսաւ: Նորէն ուրիշները խառնուեցան, բայց ի վերջոյ բարապանները յաջողեցան իրարմէ զատել կռուարարները:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐԸ

Պերլինէն կը հեռագրեն թէ Դշ. օր սկսան զարնան ռազմափորձերը, ռուսական չրջանին մէջ: Գործողութիւնները կը վարէ մասնաւորապէս Ռոքովսքի: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ 400.000 զինուորներ չարժման մէջ դրուած են, բայց առ այժմ կը մասնակցին միայն 50—80 հազար հոգի: Բոլորն ալ ուղղակի Ռուսաստանէն եկած են: Մէջին տարիքն է 18—20: Կը կարծուի թէ հազարաւոր դիտողներ ալ ներկայ պիտի ըլլան ռազմափորձերուն, Պալքանեան երկիրներէն, Լեհաստանէն եւ Չեխոսլովաքիայէն:

Իրազեկներու կարծիքով, ռազմափորձերը աւելի չատ քաղաքական հանդամանք ունին: Ռուսերը կ'ուզեն անդամ մը եւս անպարտելի ցուցնել իրենց բանակը, աղդելով մասնաւորապէս Լեհաստանի, Չեխոսլովաքիոյ եւ արեւելեան Գերմանիոյ ժողովուրդներուն վրայ, որոնք անջատողական ճգտումներ կը ցուցնեն:

Տարագիրներու հոգը կրնա՞յ վերջանալ 1950ին

Ժընեւէն կը հեռագրեն թէ Պ. Ուիլեըմ Թըգ, Տարագիրներու Միջազգային Կազմակերպութեան (IRO) տնօրէնը, պիտի առաջարկէ 1950 Ցուլիսէն անդին ալ չարունակել տարագիրներու տեղաւորումը եւ հայրենադարձը, փոխանակ դադրեցնելու ինչպէս որոշուած է:

Կազմակերպութեան պաշտօնեանները կ'ըսեն թէ տակաւին 700.000 տարագիրներ կան, մեծ մասը Գերմանիոյ մէջ, եւ «դեռ կուգան»: Նորեկներուն մէջ մեծադոյն թիւը կը կազմեն 15.000 ԵՋխեր, որոնք փախած են, բոլշեւիկեան իշխանութեան հաստատումէն ի վեր (1948 Փետր.): Այս 700.000էն 650 հազարը իրաւունք ունին կազմակերպութեան խնամքին, իսկ մնացեալները՝ օրինական պաշտպանութեան: Մինչեւ հիմա Մ.Նահանգները ղրկուած են միայն 6000 տարագիրներ,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԱՒԵՐԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՏԻՆ ԴԷՄ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՑԻՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ.— Վերջին մեծ պատերազմի ընթացքին, հայ ազգը հաւատարմօրէն ու նուիրում կանդնեցաւ Դաշնակիցներու կողքին եւ անոնց տրամադրեց իր բոլոր ուժերն ու կարելիութիւնները :

Երբ Հիթլէրի կառավարութեան հետ ուխտ կնքած Խորհրդային Ռուսիան գերմանական բանակներէն յարձակումի ենթարկուելով՝ պարտաւորուեցաւ անցնիլ ժողովրդավար պետութիւններուն կողմը, մեր փոքրիկ հայրենիքը կարմիր բանակին տուաւ հարիւր հազարաւոր հայ զինուորներ :

Խորհրդային Հայաստանի ներդաշնի պատուիրակ Գառնիկ Նազարեան, Պէյրութի Կրան Թէատրի բեմէն, 11 Ապրիլ 1946ի իրիկունը, իր խօսած ճառով յայտնեց .

— « Բացի պատերազմին սկիզբը կարմիր բանակի շարքերուն մէջ զօրաշարժի ենթարկուած Հայերէն, մեր երկրին 320.000 զաւակները արձանագրուեցան կամաւոր զօրաշարժին (աշխարհազօր)» : («Ջարթօնք», 14 Ապրիլ 1946) :

320.000 «կամաւոր» միայն Խորհրդային Հայաստանէն... Աւելցուցէք ասոնց վրայ պատերազմին սկիզբը զօրաշարժի ենթարկուածները, ու դուք կը տեսնէք, թէ հայրենիքի հայութեան քանի տոկոսը տարուեցաւ ռազմաճակատ : Նոյն համեմատութեամբ զինուորագրուեցան ու պատերազմի կրակին մէջ նետուեցան նաեւ միւս խորհրդային երկիրներու Հայերը :

Նոր տեսակի ջարդ մըն էր այս, որուն «կամաւոր» անունը տուին :

Ու տասնեակ հազարաւոր հայորդիներ ինկան՝ Հայոց աշխարհէն հեռու, Լենինկրատի, Քիեւի, Սեվաստարոլի եւ խորհրդային ուրիշ քաղաքներու պաշտպանութեան համար : Տասնեակ հազարաւոր հայ երիտասարդներու արիւնը հոսեցաւ Ուքրանիոյ, ճերմակ Ռուսիոյ, Փոլոնիոյ, Գերմանիոյ, Պալթեան երկիրներու, ինչպէս նաեւ Ծայր Արեւելքի մէջ, ի խնդիր խորհրդային աշխարհի սահմաններու անբնական ընդարձակման :

Ստացուած հաւաստի լուրերու համաձայն, մօտ 100.000 հայ զինուորներ սպանուեցան «հայրենական պատերազմ»ի ընթացքին : Այս դումարին մէջ չեն մտներ հաշմանդամներն ու փիղիքապէս քայքայուածները, որոնք մեծ թիւ մը կը կազմեն : Ու վերապրող հայ զինուորները — դէթ անոնց մեծագոյն մասը — չվերադարձուեցան իրենց օճախները, այլ պահուած կը մնան կարմիր բանակին մէջ ու կ'աշխատացուին ռուսական քաղաքներու եւ գիւղերու վերաշինութեան կամ կը մարզուին նոր բախումներու նպատակով :

« Հայաստանի մէջ՝ այր մարդ գրեթէ չէ մնացած » :

Այսպէս յայտարարեց Լիբանանի կաթողիկոսական փոխանորդ Արտաւազդ արք. Սիւրմէեան, Հայաստանէն վերադառնալէ վերջ, Լիբանանի վարչապետ Ռիատ պէյ Սոլհին, Ազգ. առաջնորդարանին մէջ, ի ներկայութեան Լիբանանի Խորհրդարանի հայ երեսփոխաններուն եւ քաղաքական ժողովի անդամներուն :

Հետեւեալ յատկանշական պատկերը բաւական յստակ դաղափար մը կուտայ Հայաստանի հայ բնտանիքներու ենթարկուած վիճակի մասին :

Պէյրութի համանուանալ պաշտօնաթերթ «Ժողովուրդի Ձայն»ի խմբագիրներէն Սեդրակ Ապաճեան, ներդաղթողներու Դ. կարաւանին մեկնումին առիթով, կը բարձրանայ այդ կարաւանը տանող «Փոպէտա» նաւը եւ անոր նաւաստիներու խումբին մէջ կը հանդիպի հայ տղու մը, զորկը ներկայացնէ իր ընթերցողներուն.—

« Ահա նաեւ հայ տղան — Ցակոբեանը : Անոր մեծ եղբայրը մեռած է Մոզոզոքի կռիւներուն ընթացքին, միջակը՝ հաշմանդամ է, իսկ հայրը սպանուած է ահմանային կռիւներուն մէջ» : («Ժողովուրդի Ձայն», 11 Օգոստ. 1946) :

Ահա միայն մէկ օրինակն է Հայաստանի հայ տղոց, որոնք իրենց հայրն ու եղբայրները պատերազմին զոհ տալէ վերջ, կը պահուին սպառնական ծառայութեան մէջ՝ հեռու իրենց հայրենի աշխարհէն :

« Հայրենական պատերազմ»ը նաեւ տնտեսապէս քամեց ու քայքայեց մեր արդէն խեղճ երկիրը, խլելով անոր երկրագործական ու ճարտարարուեստական արտադրութիւնները, փոխադրական միջոցներն ու կենդանիները, նոյնիսկ կիներու, երախաներու եւ ծերերու ճակտի քրտինքին ապրուստի հնարաւորութիւնները :

Այսքան մեծ, այսքան ծանր եղաւ Հայաստանի «տուրք»ը խորհրդային տիրապետութեան :

Հայ ժողովուրդը միամտաբար յուսաց, որ դէթ այս անգամ դուր չեն անցնիր իր զաւակներուն թափած առատ արիւնն ու իր անհուն զոհողութիւնները :

Ու երեւակայական «տեղեկութիւններ» թեւ առին. հասան մինչեւ արտասահման, չըջեցան զարդուքէ զարդուքի՝ խանդավառութեամբ հրդեհելով հայրենաբաղձ հոգիները :

Ինչեր չլսեցինք ... : «Կարմիր բանակը չուտով պիտի ընդարձակէ Հայաստանի ահմանները՝ դրաւելով ամբողջ Թրքահայաստանը»... «Թրքահայ քաղաքներու եւ գիւղերու վերաշինութեան ծրագիրներն ու յատակագիծները պատրաստուած են արդէն» : «Երեւանի ճարտասփիւռէն երգուեր է «Ցանկամ տեսնել զիմ Կիլիկիան»... Երանի Կիլիկիոյ ահմանամերձ վայրերուն մէջ ապրող Սուրիահայերուն, որոնք մօտ առենէն ուղղակի հոն անցնելու բախտը պիտի ունենան»... Եւայլն :

Այս չինծու ու խաբեպատիր լուրերը պարզապէս քարոզչական կարթերու խայծեր էին, որոնցմով խորհրդային գործակալները միամիտներ կ'որսային հայ ժողովուրդին մէջ :

Ու դժբախտաբար չատեր տարուեցան անհիմն ենթադրութիւններէ եւ ամբոխային տրամադրութիւններէ, ու յոյսեր կապեցին Խորհրդային Ռուսիոյ :

Բայց Խորհրդային Ռուսիան ոչ մէկ քայլ առաւ Հայկական Դատին ի նպաստ :

Հայաստան, իբր մէկ մասը Խորհրդային Միութեան, պարտաւորուեցաւ իր զաւակներէն հարիւր հազարաւորներ նետել ռազմաճակատ, կրակի ամէնէն վտանգաւոր գիծերուն վրայ՝ այդ «հայկական հայրենիք»ը պաշտպանելու եւ անոր սահմանները վերանուաճելու ու աւելի եւս ընդարձակելու համար : Սակայն, երբ կարդը եկաւ Թուրքիոյ կողմէ բռնագրաւուած հայկ. հողերուն վերանուաճման, նաեւ մեր արեան չնորհիւ յաղթանակած Խ. Միութիւնը ոչ մէկ դիմումը, ոչ մէկ կաթիլ արիւն տրամադրեց :

Ո՞ւր է, հապա մեղի կ'ըսէին, թէ Խ. Միութեան բաղկացուցիչ երկիրները իրարու կապուած են հաւասար իրաւունքներով ու միեւնոյն պարտաւորութիւններով ... :

Ցաղթական Խ. Միութիւնը ո՞ր օրուան սպասեց իբրեւ մաս կազմող Հայաստանի հանդէպ իր պարտականութիւնը կատարելու եւ օտար բռնադրաւիչները անոր իսկական ահմանադիրէն դուրս քշելու համար :

Սրտասահմանի պոլշեւիկեան մունետիկները զանազան սուիեստութիւններով կը փորձեն փաստարկել, թէ Խորհրդային Ռուսիան կ'ուզէր ազատագրել Թրքահայաստանը եւ իրականացնել Միացեալ Հայաստանի պահանջը, բայց արեւմտեան պետութիւնները թոյլ չտուին :

Խորհրդային Ռուսիան չսպասեց արեւմտեան պետութիւններու արտօնութեան, երբ վճռեց իր մնայուն գրաւման տակ պահել Պալթեան երկիրները, Հունգարիա ու Լեհաստանը, երբ կցեց Պալթեան պետութիւնները, երբ իր թաթին տակ առաւ Չեխոսլովաքիան՝ պետական հարուածով մը խորհրդային իրաւակարգ հաստատելով հոն, երբ պաշարման ենթարկեց Պերլինը, երբ բոլշեւիկեան բանակները քալեցուց Չան Քայ Չէքի կառավարութեան դէմ՝ ամբողջ Չինաստանը գրաւելու առաջադրութեամբ : Միայն Հայաստանի բռնագրաւուած հողերը աղատագրելու հարցին մէջն է, որ չի կրնար եղեր չարժիլ՝ առանց արեւմտեան պետութիւններու հրամանին ...

Խ. Միութիւնը երկաթէ վարագոյր քաշեց իր ու իրեն ենթակայ երկիրներուն չուրջ՝ արգիլելով որեւէ տեսակի, որեւէ ձեւի, որեւէ չափի օտար ազդեցութեան թափանցում : Արդ, եթէ իրապէս կ'ուզէ մեծցնել ու ամբողջացնել Հայաստանը, այդ ո՞ր արեւմտեան պետութիւնն է, որ թոյլ չի տար իրեն՝ Հայաստանին վերադարձնելու Հայկական Ղարաբաղը, Հայկական Ախալքալաքն ու Նախիջեւանը :

Պաշտօնապէս պահանջեց ափրիկեան Տրիպոլսոյ հոգատարութիւնը, եգիպական Մուֆէն կղզիներ, Նեղուցներուն վրայ զինուորական խարխխներ հաստատելու իրաւունք : Պահանջեց, որ յունական Մակեդոնիան եւ Տէոէ Աղաճը տրուին Պուլկարիոյ, Թրիէսթէն՝ Եուկոսլաւիոյ, կարսն ու Արտահանը... Վրաստանի : Բայց ոչ մէկ պահանջ ներկայացուց, ոչ մէկ խօսք, ոչ մէկ բառ արտասանեց Հայաստանի հողային իրաւունքներու մասին : Հայաստանի անունն իսկ մոռացութեան տուաւ խորհրդաժողովներու եւ բանակցութիւններու ընթացքին :

Ոչ, բոլշեւիկներն ու անոնց վարձկանները անաձէղ փաստարկութիւններով չեն յաջողիր Հայկական ողբերդութեան պատասխանատուութիւնը ջնջել Խորհրդային Ռուսիոյ վրայէն եւ ժխտել անոր կատարած Ցուդայի դերը Հայկական Դատի մասին :

Այլեւս բացայայտ իրողութիւն է ու անհերքելի փաստ, թէ Խորհրդային Ռուսիան՝ պատերազմի ընթացքին չհագադրեց մեր դժբախտ ժողովուրդի ղգացումներն ու անսահման միամտութիւնը, եւ յետոյ կրկին մեղ դրաւ կուտրած տաշտի առջեւ :

Մ. ՏԻՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

★ ՍԿՈՎՏԻԱՅԻՆ.— (Կը գրէ խմբագրապետի մը) .«Եթէ չարունակես թերթդ խճողել սկովտիական պատմութիւններով, ալ մէկ մըն ալ թերթդ մեր դրացիէն փոխ չեմ առներ եւ չեմ կարդար» :

Տպաւորութիւններ

Սրտագրաւ էր երեւոյթը : Տեսնելու բան էր բազմութեան խուռներամ յորդումը Լիոնի եւ Վիէնի սրահներէն ներս, «Ղարաբաղի Մելիքներու» ներկայացման առթիւ :

Դործի լծուած էին Աշուհիները : Մին միւսը գերազանցելու բարձր դիտակցութեամբ տղաոյ՝ կը սպասարկէին լուռ ու հեզահամբոյր : Ներկայ էին բոլոր դասերն ու դասակարգերը, մեծ ու պզտիկ, երիտասարդներ ու տարէցներ :

Այս վերջիններս մանաւանդ փութացեր էին հանդիսականներուն առաջինները ըլլալ : Որպէսզի աւելի յստակօրէն կարենային տեսնել ու դիտել տոհմային տարազներու գոյներուն ներդաշնակութիւնը : Որպէսզի աւելիմօտէն կարենայիր հաղորդուիլ մայրենի բարբառին՝ հայ վանկին քաղցր եռաժշտականութեան հետ : Կ'ուզէին յագեցնել իրենց կարօտակէզ հոգիները հայրենի աշխարհի անցեալի երջանիկ վերյիշումներով :

Վիէնի Կապոյտ Աշէն վարչութիւնը կազմակերպեր էրվայելքի այս առիթը, զեկավարութեամբ դերասան Ուզունեանի յանձն առած էր ամէն դիհողութիւն, վերահենդանացնելու համար հայկական թատրոնը :

Ուրեմն երէց սերունդը կը չարունակէ արթուն պահակի իր դերը :— Հրահրել մշտնջենական կրակը, ջերմացնելու համար տարագիր Արմինիոյ ընդարմացած հոգիները եւ զանոնք կապել հայրենի երկրին աղգային մշակոյթին եւ աւանդութիւններուն :

Սիփուք... այսպէս կ'անուանեն միլիոնաւոր զոհերու մնացորդացը : Արմատախիլ եւ ցիրուցան : Եւ սակայն ոտքի վրայ է ան : Իր անհնարին տառապանքներով, անհաւասար մարտնչումներով կ'ապրի : Կ'աճի ու կը ստեղծագործէ :

Իր տոկուն պատուաստը դրեր է հիւրընկալ աբեւի տակ օտար հողերու վրայ, բայց... կը բեղնաւորէ : Ան պիտի տայ այլապէս չքեղ դեղեցկութիւններ ... :

Քանդի ընդարոյս ու վաչկատուն ժողովուրդի մը զաւակը չէ ան : Ան չէ սերած Աթոյ արիւնարբու տափաստաններէն :

Անոր նախահայրերը եղեր են անուանի ու առաքինի թագաւորներ, մեծատոհմ աշխարհակալներ : Եղեր են մշակոյթի եւ դրականութեան տէրներ : Եւ 5րդ դարու աղջամուղջը ըուսաւորած են, ծաղկեցնելով Հայոց աշխարհը :

Երդ ու նուագի, ծափ ու ծիծաղի անհունօրէն հաճելի մթնոլորտի մը մէջ, խանդավառութիւնը իր գագաթնակէտին կը հասնի : Մելիքներու մէջ սուսերամարտը, կռիւ, բայց սքանչելի է Պուղին, յանձին դերասան Ուզունեանի, որ հարազատօրէն կը մարմնացնէ կատակերգակի դերը : Ժամանակի մտայնութեան ոգին պատկերացնելով, ճկուն ու սրամիտ արուեստով մը :

Ռէհան հին հայուհին, պարկեշտ ու մխիթար : Ջահրակին տակ կը քրքրէ վիշտի ծրարը, ու տրտմօրէն կ'երգէ .

Արեւն ընկաւ մեր հողին,
Մռնիրս պատճառ դառնողին,
Վարանդան լրիւ չորցաւ.
Եկաւ առաւ ինձ Պուղին :

Պատկերը նոյնն էր դրեթէ մեր հայրենի երկրին մէջ ալ : Քիչ բան փոխուած էր Ղարաբաղի Մելիքներէն մինչեւ մեր օրերը, մեր մամիկներու կենցաղին մէջ :

Ամէն հայ կին իր հոգիին խորը փլած բերդի մը աւերակն ունի, իր փշրուած յոյսերուն եւ խորտակուած սէրերուն մոխրակոյտն է ան... :

Պուղինն դժգոհ կինը կը չարունակէ իր երգը, աւելի տխուր, աւելի սրտայոյզ : Ժամուն զանգը յանկարծ կ'ընդմիջէ : Կը սթափի, մոռնարով ամէն ինչ. ծունկի կուգայ, եւ կը կրկնէ իր աղօթքը :

— « Հայր մեր, մայր մեր, որ երկինքն ես, անդին ես... ալիւրս բաղարջացրու. ցորենս կորկոտացրու. հանապազորդ տուր... մին լաւ օր տուր... Եւ Ռէհան երկիւղածօրէն կ'աղօթէ սպասելով լաւ օրերուն» :

Սահմաններու անվերջ կռիւ կամակոր ու մեծամոլ Մելիքներուն մէջ : Ո՞վ պիտի յանդգնի ոտք դնել մին միւսին հողին վրայ : Ցամառ մինատիրութիւն երկուստեք : Իսկ եւ իսկ հայկական նկարագիր : Բարեբախտաբար Պուղիի հնարամտութիւնը զինաթափ կ'ընէ թշնամական ոգին : Մելիքներու զաւակներուն ամրացումը կը հաստատէ հաշտութիւնը : Ու կը սկսի հարսանիքը հայկական :

— Պար ու երգ, ծափ ու նուագ, հուռա, հուռա, տոհմիկ տարազներով գոյնզգոյն աղջիկներ վառուած մոմերով, հարս ու փեսին հետ կ'անցնին ժողովուրդին մէջէն... : Հարսանեկան դուարթ թափորն է, կը թռցնեն աղաւնիներ, ցնծութիւնը ծայրագեղ է : Մխիթեան հաշտութեան յաղթանակը ապահովուած է :

Եւ ժողովուրդը պահ մը դինովցած՝ մոռցած իր մշտական հոգերը կը նորոգուի անցեալի քաղցրագին ու պատմական յուշերով :

ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ

Հայ կեանքը Կիպրոսի մէջ

ՆԻԿՈՍԻԱ, 4 Մարտ (Ցառաջ).— Կիպրոսի Լակատամիա գիւղին մօտ Նորահաստատ անգլիական զինուորական ռատիոկայանին վրայ վերջերս երդուեցան հայկ. պատարագի արարողութիւնները, ուր հայերէն քարոզ մը խօսեցաւ առաջնորդ Ղեւոնդ եպիսկ. Զէպէճեան, բացատրելով Ծննդեան պատգամը: Այս անգլիական կայանին վրայ առաջին հայ նուագողը եղաւ Պ. Զաւէն Մաքսուտեան (եղբայրը մեր աշխատակից պատմագէտ Նուպար Մազսուտեանի), որ մանուշակի վրայ նուագեց ընտրեալ սօլօներ: Այս առթիւ գնահատանքի տողեր հրատարակեցինկիպրոսի օտար թերթերը, ինչ որ նպաստեց գաղութին վարկը բարձրացնելու:

★ Վերջերս Կիպրոսի ազգ. առաջնորդարանը պաշտօնական այցելութեանկաւ Կիպրոսի Ցուցաց մեծ արքեպիսկոպոսին ներկայացուցիչը եւ մէկ ժամէ աւելի սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ղեւոնդ եպիսկոպոսի հետ: Այս պաշտօնական այցելութիւնը մեծ ազդեցութիւն ձգեց Կիպրոսի յոյն մեծաթիւ ժողովուրդին վրայ: Պ. Ն. Մաքսուտեան, թարգմանեց երկու եպիսկոպոսներու ուղերձները: Այս առթիւ յոյն եպիսկոպոսը դոհունակութեամբ յիշեց որ հայ բանակցութեանց շնորհիւ, յոյն սուրբերը եւ եկեղեցական հայրերը կը մեծարուին Հայաստանեայց եկեղեցւոյ մէջ, իսկ յոյն սուրբերու կարգ մը գրութիւնները Ե. դարուն հայերէնի թարգմանուելով՝ կ'երգուին հայ եկեղեցիներու մէջ: Կիպրոսի ազգ. վարչութեան առենապետ Պ. Օննիկ Շաքարեան ալ ոգեկոչեց Հայերու եւ Յոյներու եղբայրակցութիւնը Ջմիւռնի մէջ, ինչպէս եւ դրուագներ պատմեց Ա֊թէնքի հայ յունական գործակցութեան մասին:

Կիպրոսի Հայոց արդի առաջնորդին օրով ամրապնդուած են Կիպրոսի յոյն եւ հայ եկեղեցիներու սիրալիր յարաբերութիւնները:

★ Այս տարուան Վարդանանցը մեծ չուքով տօնուեցաւ Նիկոսիոյ մէջ: Կրօնական արարողութիւններէն վերջ Հանդէս մը սարքուեցաւ Հայկական Ակումբին մէջ, ուր տեղի ունեցան արտասանութիւններ եւ երգեր:

★ Կիւլիկիոյ կաթողիկոսը օրհնութեան կոն֊դակ մը ուղղած է Պ. Ն. Մաքսուտեանի, գնահատելով անոր պատմական ուսումնասիրութիւնները:— Տեղեկատու

ՄԻԼԻՈՆԱՏԻՐԸ.— Ի՞նչ կ'ընես իմ պարտէզիս մէջ:

ԱՂՔԱՏԸ.— Աղքատ եմ, անօթի եմ, ուտելիք չունիմ, խոտ կը ճարակեմ:

ՄԻԼԻՈՆԱՏԻՐԸ.— Լաւ. ուրեմն քիչ մը ներ֊սերը եկուր. հոն խոտը աւելի բարձր է եւ համով:

★ *ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏԵԱԼԸ.— Կ'աղա֊չեմ, կը պաղատիմ, տէր դատաւոր, ոճիրը դո֊ծեցի հակառակ իմ կամքիս:*

ԴԱՏԱՒՈՐԸ.— Նոյն բանն է. արդէն պիտի կախուիս՝ հակառակ քու կամքիդ ..:

ՅՈՐ. Կ. ԽՈՋԸ ՍԵՎՐՈՒՆԻ ՄԷՋ

ՍԵՎՐՈՒՆ.— Մարտ 13ի հանդէսը ցանկալի օր մը եղաւ մեր գիւղին համար, չնորհիւ Հայ Կապոյտ Խաչի, որ չանք չէր խնայած լաւագոյն ձեւով մը արժեցնելու հայ կնոջ ժիր եւ անսահման աշխատանքը:

Սրահը ամբողջութեամբ լեցուած էր: Ներկայ էին Սեվրանի քաղաքապետ եւ Լիվրիի քաղաքապետի փոխանորդին որ ըսաւ.— Տեսած եւ գնահատած եմ ձեր Միութեան գործը, եւ ուրախ եմ որ պատիւը ունիմ այսօր, այսքան բազմութեան առջեւ խօսք առնելու եւ շնորհաւորելու անդամները, մաղթելով անոնց միշտ արդիւնաւոր գործունէութիւն:

Նորահաս երիտասարդուհիները ներկայացուցին «Սիլիւի» մագնիսը, մեծ յաջողութեամբ, դեկավարութեամբ Օր. Արմենուհի Ծուկիկեանի: Նոյն խումբը պարեց նաեւ հայկական պարեր, դեղջկական տարազներով մեծ խանդավառութիւն ստեղծելով: Հանդէսին երկրորդ մասը սկսաւ «Պատուոյ դողը»ին ներկայացումով, տեղական ուժերէն կազմուած որ կուշտ ու կուռ խնդացուց բոլորը:

Հանդէսին յաջողութեան համար մեծ չանք թափած էին Պ. Հրանդ Քէօսէեան, որ իր փորձառութեամբ միշտ օգտակար է գաղութիս, ինչպէս նաեւ Կարապետ Գարամանուկեան եւ Եդուարդ Եսայեան, Օր. Անժէլ Թորոսեան, Օր. Ա. Ծովակեան եւ մանաւանդ Տիկին Սիրվարդ Ղուկասեան:

Պարերը սկսելէ առաջ երգուեցան քանի մը հայկական ընտիր երգեր, Ալֆորվիլի «Գուսան» երգչախումբի կողմէ, դեկավարութեամբ Պ. Գայիչեանի որոնք մեծապէս գնահատուեցան:

Եւ վերջապէս պարերը սկսան ընտիր նուագախումբի մը առաջնորդութեամբ, տեւելով մինչեւ կէս գիշեր: Հայ Կապոյտ Խաչի անդամուհիներուն անխոնջ աշխատանքը ամէն գնահատանքէ վեր է: Յաջողութիւն եւ յարատեւութիւն իրենց:

Հանդիսական

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Պ. Նահապետ Ալայէմճեան որ արդէն Ecole normaleէն *թաւ֊լութակի* Licence de Concerts *ստացած էր տարեվերջի քննութեանց առթիւ, այս անգամ եւս մասնակցելով* Leopold - Bellanի *գառամի* (Eliminateur) Degré Excelenceի *մրցումներու*, 12 *հոգինոց դաշնարահաս «Ժիւրի»ի մը առջեւ միաձայնութեամբ առաջին հանդիսացած է* 10 *մրցորդներու մէջ:*

Շնորհաւորութիւններ:

Լ.

ՑԱՌԱՋ կը ճուիրեն

Փարիզէն Տիկին Պասմաճեան իր տարեկան «Ցառաջ»ի նուիրատուութիւնը Պ. Ղազարեանի (Հալէպ) կը վերանորոգէ 3րդ տարեշրջանին համար եւս:

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԻԹՈՎ

Հ. Ց. Դաշնակցութեան վերջին ԺԴ. Ընդհ. ժողովը որոշեց յառաջիկայ 1950ին տօնակատարել Կուսակցութեան 60ամեակը:

Այս առիթով մեր ընկերներէն ծանօթ փորձագրիչ Դ. Փափազեան որոշած է արձաթէ տախտակի վրայ փորագրել անուններ 60 տարիներու չրջանին հրատարակուած մեր բոլոր պարբերաթերթերու (օրաթերթ, շաբաթաթերթ, ամսագիր եւայլն), ըլլայ պաշտօնական մարմիններու, ըլլայ անհատ ընկերներու կողմէ:

Մեր «60ամեայ մամուլ»ինմաս կը կազմեն թէ լեկալ եւ թէ անլեկալ հրատարակութիւնները, ըլլան անոնք տպագիր թէ խմորատիպ:

Մեր այն բոլոր ընկերներէն եւ համակիրներէն, որոնք կապ ունեցած են Դաշնակցական մամուլին հետ, կը խնդրենք հետեւեալը.

1.— *Նմոյշ մը իրենց ծանօթ պարբերաթերթերէն (եթէ հազուագիւտ չեն) եւ կամ այդ պարբերաթերթերու լուսանկարը (եթէ հազուագիւտ են) յղել վարը մատնանշուած հասցէին:*

2.— *Եթէ նմոյշ բնաւ մնացած չէ, նոյն հասցէին անհրաժեշտ տեղեկութիւնները տալ իրատենին հրատարակուած պարբերաթերթի մասին (անուն, վայր, թուական, տպադիր թէ խմորատիպ, լեկալ թէ անլեկալ եւայլն):*

3.— *Լուսանկարը պատրաստել 6×9 c. ֆիլմի վրայ:*

4.— *Տեղեկութիւնները հաղորդել ԱՄԷՆԱՈՒՇ Ա.Ռ 15 ԱՊՐԻԼ 1949, հետեւեալ հասցէին.—*

Journal «ALIK», B. P. 422, Teheran, Iran, (*Յանձնելի Դ. Փափազեանի*):

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՑԱՌԱՋ»Ի

Աչքիս առաջ ունիմ Արմենակ Սաղրզեանի «Pages d'Art Arménien»ը Մելքոնեան Փոնտով հրատարակուած ֆրանսերէն պատկերազարդ հատոր մը, որ իրապէս կարեւոր տեղեկութիւններ եւ յիշատակումներ կը պարունակէ հայկական ճարտարուեստի մասին:

Թողով աւելի հմուտ անձերու վերլուծել զայն, կը փութամ միայն յիշել հոս կարեւոր մոռացում մը: Vortan garmir, Kermes Animalի մասին իր տուած ծանօթութեանց մէջ էջ 25, չէ յիշած Jean Althenի անունը որ առաջին անգամ Հայաստանի այդ կարմիրը ներածած է Ֆրանսա եւ այդ էնտուսթրին մշակած: Ուսանողութեանս տարիներուն կը յիշեմ այցելած ըլլալ Մարսիլիոյմէջ իր արճանին, որու տակ գրուած էր l'Armenien, qui a introduit le premier etc.: Անոնք որ ծանօթ են, անշուշտ պիտի փութան լուսաբանել:

Փափաքելի էր դիտնալ նաեւ թէ ցարդ կը մնա՞յ այդ արճանը Մարսիլիոյ մէջ եւ ի՞նչ է դրուած անոր տակը եւն.:

Ժ. Ց. ԱԲԻԿԵԱՆ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (128)

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԵ.

ԼԱՄԲՐՈՆԻ ՀԱՐՍԸ

— *Բայց կուգան, Բարկէն հայրիկ:*

— *Մեր տղաքն են, Տիրուհիս, դուն հոգ մի ըներ հիմա իշխանն ուր է՝ կը հասնի:*

Հազիւ թէ քառորդ մը տեղ ձիավազեցին, ամպի պէս փոշի մը երեւցաւ առջեւնէն, եւ գունդ մը ձիաւորներ փոթորիկի պէս կուգային:

Բարկէնի ձին սկսաւ խրխնջել եւ առջեւի ոտքերովը գետինը զարնել:

— *Ահա իշխանն է, ըսաւ Բարկէն: Կրակը մեզի աւետիս կուտայ:*

Կրակն ի՞նչ է, ըսաւ Գոհար:

— *Կրակը այս մեր կարմիր ձին է, որ բոցի պէս կ'երթայ՝ որ ամէն բան կ'իմանայ որ կը խօսի, կ'իմացնէ անխելք մարդիկներէն չատ խելօք է, քեզ բերելու համար այսօր ինձ տուաւ հայրդ:*

Եւ իրօք Թորոսն էր որ անձամբ կուգար դիմաւորելու աղջիկը, եւ երբ մօտեցան իջաւ ձիէն՝ առաւ նատեցուց զայն պատրաստ ձիու մը վրայ, կռնակը լօդիկ մը եւ գլխուն բևհեզեայ գոզը տուաւ, եւ ձանր ձանր հասան Տարսոն:

Թէպէտ չատ պարզ եւ դիւրին եղաւ Գոհարի Լամբրոնէ ազատութիւնը, բայց դարձեալ բաւական ցնցուած էր խեղճ աղջիկը, որ մէկ երկու օր մը փոքրիկ ջղային անհանգստութիւն մը ունեցաւ, եւ որ չատ մտատանջեց Թորոսը որ չէր կրնար մտքէն հեռացնել այդ քաղաքին մէջ անոր մօրը դժբախտ վախճանը. ուստի երբ զաւակը քիչ մը աղէկ դուաւ ինքզինք, մէկէն խումբ մը պահապան զօրքերով յանձնեց Բարկէնի՝ տանիլ Վահկայ:

Իսկ Լամբրոնի բերդէն հանուած խնդրակները հաղիւ թէ երեկոյին կոր գլուխ կը դառնային իմացնելու թէ իրենց հարսը Տարսոն մտած էր իր հօր հետ եւ բազմութեամբ ձիաւորներու:

ԳԼՈՒԽ ԻԶ.
ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀՐԵՇՏԱԿԸ

Լամբրոն անառիկ անուն ունէր, ուստի Թորոս դիտէր թէ անոր տէրերը կրնային իրեն դէմ խիզախել. բայց այն լաւ դիտէր թէ դուրսէն օգնութիւն մը չի կար իրենց տեղէ մը, քանիոր յունական զօրութիւնը այն աստիճանի խոնարհեցաւ իրեն առջեւ որ Երուսաղէմի թագաւորին միջնորդութեան դիմեցին յոյն կուսակալները դադրեցնելու հայ սուրին հարուածը իրենց ժողովուրդներուն վրայէն. ուստի երբ ամէն կողմը տեսաւ թէ Օշինի օգնութիւն չի կայ ոչ մէկ կողմէ, իր բոլոր զօրութեամբ յարձակեցաւ Լամբրոնի վրայ:

Մեզ այս եղբայրասպան պատերազմին վրայ խօսիլ ծանր է, պատերազմ, ուր հայ արիւն հայ ձեռքերէ թափուեցաւ, եւ ուր վերջապէս Լամբրոնի տէրը պարտաւորուեցաւ իրպարիսպներուն ապաւինիլ, եւ երբ բանագնացութիւններուն ուղեց սկսիլ յաղթողին բարկութիւնը իջեցնելու, Թորոս ձիու վրայ ընդունեց պատգամաւորը որ եկեր էրխաղաղութիւն խնդրելու, եւ չրջապատուած այն իր զօրավարներու եւ ասպետներու խումբէն որ դրեթէ քսան երկայն պատերազմիտարիներու տակ ծերացեր էին, ծանր ուշադրութիւն մը տալէն վերջը պատգամաւորին ըսաւ խստութեամբ:

— *Քու տէրդ ինձմէ խաղաղութիւն կը խնդրէ եւ չեմ չնար, իսկ ես հիմա որոշած եմ որ ուխտադրուժ՝ խարդախ մարդիկներու հետ դաշնադրութեան չի մտնեմ, երբ դիտեմ թէ վաղը պարադան որ ներէ, դաշինքին ստեն՝ երդումնին ոտնակոխ պիտի ընեն:*

Ուստի դնա զրուցէ քու տիրոջդ, եթէ ազատութեան կը փափաքի՝ դուները բանալէ եւ Լամբրոն ինծի յանձնելէ ուրիշ չի կայ, այն ատեն զինքը թող կուտամ. կ'ուզէ երթայ Կոստանդնուպոլիս՝ կ'ուզէ Իկոնիա՝ կ'ուզէ Հալէպ, այն ամէն մայրաքաղաքները ուր դրեթէ քսան տարի է ինծի դէմ թշնամի կը վճռուէ, ամէն թշնամիներուս լրտեսութիւն կընէ, ամէնքը ինծի դէմ կը գրգռէ:

— *Քու տէրդ Թորոսը կը տեսնէ, չատ կը սխալի. ես իրեն առջի օրէն երբ այս ճամբաներէն կ'անցնէի փախստական երիտասարդ՝ իմ չղթաներէս հազիւ ազատած՝ ազդին չղթաները կուգայի խորտակել եւ առաջին խոչընդոտը զինք կը դատնէի. այն օրէն ես իրեն ազդ ըրի՝ զրուցեցի թէ փառք փնտռելու չէի եկած, այլ իմ ազգիս ազատութեան ճար ճարակ ընելու:*

ՏԵՐԵՆՑ

համաձայն օրէնքի մը որ կ'արտօնէ 200 հազար հոգի ընդունիլ, երկու տարուան ընթացքին :

Տարագիրներու միջազգային կազմակերպութեան մէջ, որ ենթակայ է Միացեալ Ազգերու ընկերային եւ տնտեսական խորհուրդին, ներկայացուցիչներ ունին Ֆրանսա, Անգլիա, Մ. Նահանգները, Աւստրալիա, Պելժիա, Քանատա, Զինաստան, Նորվեկիա եւ Վենեցուէլա :

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Պերլինի ռուսական իշխանութիւնները հաւուեցոյցներ ղրկելով, 2ուկէս միլիոն տոլար կը պահանջեն Անգլիացիներէն, եօթը միլիոն ալ՝ Ամերիկացիներէն, իբրեւ հեռագրի եւ հեռաձայնի ծախք, ինչպէս եւ ամսական հարիւր հազար տոլար : Անգլեւսաքսոնները մերժեցին վճարել : Կը վախցուի որ Ռուսերը կտրեն հեռագիրը եւ հեռաձայնը, որոնց գլխաւոր նիւթերը իրենք ճարած են :

«ՕՑԻՒ ՏԻ ՇԱՆԺ»Ը, որ ամսական 17.000 արտօնագիր կուտայ, տարեկան 800 միլիոն ֆրանքի կը նստի պետութեան :

ԻՏԱԼԻՈՑ ազգ. պաշտպանութեան պաշտօնատան տեղեկութեանց համաձայն, համայնավար կուսակցութիւնը 700.000 անդամներ կորսնցուցած է, անցեալ տարիէն ի վեր : Նախարարը, Ռոտոլֆօ Փաչիարտի, կը յայտարարէ իր թերթին՝ «Վոչէ Ռեպուպլիկանա»յի մէջ, խօսքն ուղղելով համայնավարներուն.— « Դուք Իտալիոյ մէջ վերջնապէս վախցուցիք չոգեկառքը. այլ եւս անելիք չունիք, օրինապէս թէ ապօրէն» : Մէկ տարի առաջ Իտալիոյ համայնավարներուն թիւը կը հաշուէին 2 միլիոն 500 հազար :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան շրջանէն բոլոր պահեստի սպաներէը գործօն ծառայութեան պիտի կոչուին, կազմելով 1200 հոգինոց չարք մը, իբրեւ մարզիչ – վարիչ :

Ե. ՄԻՈՒԹԻՒՆՆ ալ գտած է հիւլէական ուժին գաղտնիքը եւ կրնայ զէնքեր չինել աշակցութեամբ գերման մասնագէտներու, համաձայն ամերիկացի մասնագէտ Պրէսլիի :

ՄԱՀՈՒԱՆ դատապարտուեցաւ Պելոպոնէսի (Յունաստան) ապստամբութեան հրամանատարը, կոստանդին Պրեթաքոս :

ԿԵՂԾ «ՌԵՍԻՍՏԱՆՆԵՐՈՒ մասին հետապնդումները կը շարունակուին Փարիզի թէ դաւառի մէջ : Հինգ շարաթէ ի վեր հարցաքննիչ դատաւոր կոլեթթի քննութիւնները կը կատարէ, երեւան հանելու համար անոնք որ կեղծ վկայականներ բաշխած կամ ստացած են, իբրեւ անդամ Դիմադրական Ճակատի : Կասկածները կը ծանրանան C. S. M. կոչուած խմբակցութեան վրայ, որ լուծուած էր 1940ի վերջը, յետոյ վերակազմուած՝ գինադադարի ընթացքին, ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը : Արդէն իսկ ձերբակալուած են հինգ հոգի, որոնք յաջողած էին կեղծ վկայականներ ստանալ զանազան միջոցներով :

Ս. ԷԹԻԷՆի ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՍԱՆՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Hôtel du Forezի մէջ, Մարտ 26ին ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, մասնակցութեամբ José Claudeի նուագախումբին :

ՃՈՒԹ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՋԱՆԱՋԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ :

Մուտքը 100 ֆրանք :

ՄԱԼԱԹԻՈՑ ԿՐԹԱՍԻՐԱՑ ԸՆԿ. ՄԱՐՍԷՑԼԻ

մասնաճիւղը կը տօնէ իր 45րդ տարեդարձը :

ՑԵՐԵԿՈՑԹ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍՈՎ ՄԸ

Զատկի երկուշաբթին, 18 Ապրիլ, ՍԱԼՈՆ ԼՈՆՇԱՆի մէջ :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՀԱՑ ԱՐՆՈՑՇՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

Ապրիլ 3ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Théatre G. Verdiի մէջ, rue d'Alger :

Կը մասնակցին Արաքս, Սիփան, Եփրատ, Տաւրոս եւ Սեւանայ Լիճ խումբերու արեւոյչներ եւ թեւիկները : Մարզանք, ռիթմիք պար, խմբերգ, արտասանութիւն եւ հայկական պարեր : «Շուչանիկ Մամիկոնեան» արեւոյչներու երէց խումբը պիտի ներկայացնէ Ց. Թումանեանի « ՄԱՐՕՆ» հայրենի անուշ յիշատակներով եւ սովորութիւններով : Կը ներկայացուի նաեւ խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը «ԿԸՌԻ ՍԿԱՈՒՏԸ», սկաուտական կեանքէ առնուած «ԲԱՐի ԳՈՐԾի ՕՐԸ» եւ «ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԽԱՐՈՑԿԸ» :

Ա.ճուրդ եւ վիճակահանութիւն կ'ըլլայ :

Ձեռագործ եւ խմորեղէն արեւոյչներու կողմէ պատրաստուած, մատչելի դիներով :

Բոլորդ գացէք քաջալերելու մեր ժրաջան արեւոյչները :

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սոխպուած ենք անդամ մը եւս յիշեցնելու ,— որեւէ ծանուցում, մխիթարիններու թէ անհատներու կողմէ ղրկուած, չի հրատարակուիր առանց փոխարժէքը վճարելու :

Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս պարագան աւելորդ ժամավաճառութեան չենթարկուելու համար :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հ.Ց.Դ. «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»

ԵՒ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս շաբաթ, ժամը 9էն մինչեւ լոյս :

Պատուոյ նախագահութիւն Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. ԿԵՆԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ:

Կը խօսին ընկեր Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ եւ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Salle Municipale de Charenton:

Métro Charenton Ecoles :

Մուտք 150 ֆրանք :

Ալֆորվիլցիներու վերադարձին համար service d'Autocar:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԽՆՃՈՑՔԸ

Պէլվիլի Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբին կողմէ : Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 11: 32 — 34 Ave. des Lilas, Caisse d'Epargneի սրահին մէջ, métro Porte des Lilas :

Կը նախագահէ ընկեր Հ. ՏԻՐ ԹՈՄԱՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի դիներով :

Մուտքը ազատ է :

ԹԱՏՐՈՆ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Հ. Կ. Խաչի դպրոցի բարձ. կարգերու աշակերտներուն կողմէ կը բեմադրուի՝

Բարեկենդանի աւկուտներ

(Զաւեշտ մէկ արար) : Այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Լիոն – Տէսին մասնաճիւղի, այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Վիլօռպանի Պետ. Թատրոնի մեծ սրահին մէջ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Ճոխ պիւֆէ : Զարմանալի դիներ :

ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Mme Hortense de Sampignyի, այս կիրակի ժամը 14ին, Salle Berlioz, 14 rue de Madrid (métro Europe):

Հայ աշակերտներէն կը մասնակցի Լիբանանի Հրաշք– Տղան, ՎԱՐՈՒԺԱՆ, իսկ Փարիզէն՝ Վիոլէթ Աւագեանը :

1923 — ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԹԱՏՐՈՆ — 1949

Ժողովրդական մեծ ցերեկոյթ, 8 Մայիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.45ին, Իէնայի Թատրոնին մէջ, 10 Ave. d'Iena: Տրդատ Նշանեան կը ներկայացնէ երկար ժամանակէ ի վեր սպասուած եւ յայտնի ակադեմական՝ ժան Էքքառի

ՀԱՑՐ ԼԸՊՕՆԱՌ

(Le père Lebonard), (Comédie Françaiseի խաղացանկէն) , թարգմ. եւ բեմադրութիւն Տ.Նշանեանի : Գիները սովորական :

Հասոյթին 15 % պէլվիլի դպրոցին :

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը եւ չի խաչաձեւել :

ԿՐՕՆՈՊԼԻ ՀԱՑ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ կը ներկայացնէ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ, Salle Standի մէջ, (Croix Rouge): Կը մասնակցի Լիոնի հայ օփերէթի խումբը իր ամբողջ կազմով : Ներկայացումէն վերջ մեծ պարահանդէս մը :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրիմեան սրահը : Շարունակութիւն նախորդ ժողովին :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէին ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Société Savantes G. սրահին մէջ : Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ.— «Անտոք» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի հայկական մասուռին մէջ, ժամը 8ին : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆի Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, ազգային հաւաքատեղին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Արդութեան խումբին ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Փ. Օհանեանի բնակարանը : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆի Ա.ծթ. ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 8.30ին, Հրայր Ակումբին մէջ : Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը իր «Օր»ը կը տօնէ Մարտ 26ին Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին Patronage St. Barnardի սրահին մէջ : Երգ, արտասանութիւն եւ պզտիկ զաւեշտ մը :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ, ԱՊՐԻԼ 2ԻՆ

Պատուոյ նախագահութեամբ՝

ՏԻԿԻՆ Ն. Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

եւ ներկայութեամբ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ

Գեղ. մրցում (երգ եւ արտասանութիւն)

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՀԱՑԵՐՈՒՆ ՏԱՆՈՒՏԷՐ ԹԷ ՎԱՐՉԱԿԱԼ

Եթէ կ'ուզէք գիտնալ ձեր իրաւունքները համաձայն նոր օրէնքներու դիմեցէք անյապաղ՝

Մ. ԵՍՎԷՐԻ

37bis , RUE THUBANEAU

ՇՈՒՏԱՓՈՑԹ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

ԶԱՓԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐՉՔԵՐՈՒ

TAPISSIER

ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

23 rue Pelleport , PARIS (20) métro Gambetta

Եթէ կ'ուզէք մաքուր աշխատուած թիկնաթոռներ, պրիճներ եւ սոմիէ չինել տալ, դիմեցէք ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻՆ, որ կը ստանձնէ նաեւ տեղւոյն վրայ ամէն կարգի նորոգութիւններ :

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Տ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)

Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճոխ մակեղէններու, մասնաւորաբար չրջուն վճառորդներու համար :

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու : Դիմելով դերձակներու հայթայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆի

68, Rue Nationale , Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն. :

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE *Մառխաղով*

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — գուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւնն են:

Վաճառք Ընօրէն Գ. ՍՈՒՐԲԻՆ ՃԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 27 Mars 1949 Կիրակի 27 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5806–Նոր շրջան Թիւ 1217 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գինն 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԱՕՏԻՔ

«Դէ գնա, կիգամ...»

— «Սերունդ ապիկար եւ անխելք», աղաղակեց Շ. Նարդունի, պարպելով դառնութեան բաժակը:

Անշուշտ սաստը ուղղուած է որոշ դասի մը դէմ:

Բայց եւ այնպէս, ի՛նչ անողորմ ախտաճանաչում ղղերդութեան մը մասին որ մամուռ կապած է: Որ կը սպառնայ ցամքեցնել ե՛ւ միտք ե՛ւ սիրտ:

Դառնութեան, վրդովմունքի եւ ընդվզումի առաջին աղաղակը չէ այս:

Տարիներ ու տարիներ, եւ մանաւանդ վերջին փոթորիկէն ի վեր, ձայն, եղանակ, խօսք եւ պատկեր չմնաց, սթափեցնելու համար անոնք որ կը յաւակնին դիրքեր գրաւել: Անոնք որ կոչուած էին վերանորոգիչ դեր մը կատարելու մեր հանրային եւ ընկերային կեանքին մէջ:

Աղաղակը երբեմն խառնուելով զարձաւ ահակոչ.— «Արթո՛ւն կաց»:

Տարիներ ու տարիներ կրկնուեցան տարբեր կանգիտելիքներ, առանց ակադեմական մարզանքներու:

Մարդիկ նախընտրեցին իրենց խելքն ու խիղճը թմրեցնել, վերիվայր շրջելով հասարակ ճշմարտութիւններ: Ուզեցին կուսակցական մոլեռանդութիւն, յետին միտքեր տեսնել ամէնէն պայծառ տեսակէտներուն մէջ:

Եւ ահաւասիկ մթնոլորտ մը ուր կարելի չէ շնչել: Սրտաբաց խօսիլ, վիճիլ, առանց կասկածելի դառնալու:

Նոյնիսկ մշակոյթի ճակատին վրայ, որ կը մնայ ամէն բանէ վեր:

— Հրամեցէք ասպարէզ, կ'ըսենք, արժեցնելու համար տարագիր բազմութեանց մտաւոր վաստակը, որ առ նուազն հազար տարուան պատմութիւն ունի:

Լաւագոյն պարագային՝ սալոնական ծեքծեքումներ դիմացի ափէն.

— Դէ գնա կիգամ, վա՛յ գնա կիգամ չշուտ կիգամ, Նազխուն միզարս առնեմ ի գամ, շուտ կիգամ:

— Երեւանը ամէն բան չէ, ներկայ պարագաներուն մէջ: Մենք ալ ունինք իրաւունքներ: Բարբարոսական հաւաստաքննութիւն մը կը սպառնայ աղճատել բնական ուղին...

Նոյն որոր — մոլոր եղանակը դիմացէն.

— Կարմիր սոլերս հագնիմ ի գամ, շուտ կիգամ:

Եւ կամ, դիւահար կանչերը, ձիւթի պէս ծամուած բառերով:

Մէկը ծո՞ւռ նայեր է չքախումբին: Աս ու ան ծե՞ծ կերեր են, չղագրգռութեան մը հետեւանքով:

Աններելի, անհանդուրժելի՛: Բողոքենք:

Ո՞վ է դէմ: Եւ սակայն, չկո՞ն ուրիշ դէպքեր: Տանտապատիկ, հարիւրապատիկ աւելի ծանր իրողութիւններ, անվիճելի բարբարոսութիւններ, արժանի հաւաքական, հրապարակային բողոքի:

Նարդունին հարեւանցի յիշած էր մէկ – երկու պարագաներ: Դէպքեր որոնց հանդէպ այնքան «ապիկար եւ անխելք» հանդիսացան հայրենասիրութեան ասպետները:

Արդարեւ, ո՞ւր էին, ո՞ր պատնէշն ապաստանած էին այսօրուան «դէ գնա կիգամ»ները, երբ 25—30 դժբախտներ, մեծ մասով մտաւորականներ կ'աքսորուէին անդարձ՝ Ռումանիայէն: Նոյնքան ալ Պուլկարիայէն:

Ցիչէի՞նք անունները: Մեծ մասով ծանօթ՝ մեր փափկասի՛րտ պարոններուն:

Ձեր ամբողջ «մարտական – յառաջդիմական» գործունէութեան ընթացքին, գոնէ մէկ ժամ խլրտեցա՞ւ որ եւ է ջիղ, բողոքելու համար ամբողջ սերունդի մը նահատակութեան դէմ: Անդին, Սրապատի ստորոտը:

Գացիք տեսաք ալ, «երկիրն հայրենի»:

Ո՞ւր են, ի՞նչ եղած են աս ու ան: Տարէց թէ երիտասարդ: Բազմավաստակ հեղինակներ կամ նորածիլ տաղանդներ: Ամբողջ համաստեղութիւն մը: Միտք եւ արուեստ:

Վերադարձա՞ն, գոնէ անոնք որ տղջ կը համարուէին, ձեր իսկ վկայութեամբ:

Եւ երբ ուրիշներ իրենց վրդովումը կը յայտնեն, ինչո՞ւ կը փորձէք կտրել բողոքին ուժը, դժոխային ժխոր մը սարքելով: Կամ պատն ի վեր նայելով: Ինչպէս ուրիշ ափերու վրայ:

Դեռ ո՛րքան պատկերազարդ դլուխներ անպարտելի, անփառունակ դասալքութեանց:

Շ.

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՄՄԲ.— Սոխպուած ենք թարգմանել.—

Միջազգային կիներու օրուան առթիւ, Խ. Հայաստանի մամուլը հրատարակեց չարքմըտեղեկութիւններ, որոնց համաձայն՝ հայ կինը, այրերուն հաւասար կը մասնակցի «սովետական մեծ հայրենիքի բոլոր աշխատանքներուն: Հայրենական պատերազմում հայ կանանց ջոկատները կռւում էին առաջաւոր դիրքերում: Ռազմադաշտում, փառքով կատարեցին իրենց վրայ դրուած պարտականութիւնը եւ հերոսական քաջութեամբ կռուեցան.— Գոհար Նազարեանը, Սիրանուշ Ցավհաննիսեանը, Լիմա Ցովհաննիսեանը, Հայկուշ Անտոնեանը, Ռոզա Սարգսեանը, Աստղիկ Պետրոսեանը եւ ուրիշ շատերը:

Հայաստանի մէջ կան 50 հազար բազմազաւակ մայրեր: 450 մայրեր պարգեւատրուած են «Հերոսուհի մայր» շքանշանով:

★ Երեւանի մէջ ճատրակի (շախմատ) հանրապետական խաղերու ընթացքին առաջնութիւն չահեցան՝ ճատրակի վարպետ Գասպարեանը, երիտասարդներ Աղաբաբեանը, Քալաչեանը եւ ուրիշներ:

★ Հայաստանի ծխախոտի մշակման չրջանները (Ախտա, Աշտարակ, Միկոյեան, Ադիղրէկով Լեւոյին) ստացած են մէկ թոն ընտիր ծխախոտի սերմ եւ կր պատրաստեն 40 հազար հեկտարի համար՝ ջերմոցային տունկեր:

★ Երեւանի բժշկական համալսարանը կոլխոզնիկներու համար կազմակերպած է չարք մը դասախօսութիւններ եւ զրոյցներ: Այդ գործին տրամադրուած են՝ երեք պրոֆէսորներ, 10 «դոցենտ»ներ եւ 13 օգնականներ:

★ Խ. Հայաստանի մէջ մեծապէս ծաւալած է մարմնամարզական չարժումը: Վերջերս տեղի ունեցան միջշրջանային մրցումներ եւ խաղեր:

★ Այս տարի Հայաստանի մէջ պիտի գործեն 24 չրջիկ չարժանկարներ (սինէմա), գիւղական վայրերու համար:

★ Հայաստանի Գերագոյն Խորհրդի չորրորդ նստաշրջանը կը բացուի ապրիլի ն, Երեւանի մէջ:

★ Երեւանի՝ Քաղաքային Այդին այս տարի զգալի փոփոխութիւններ պիտի կրէ: Սովետական բանակի փողոցի կողմը պիտի կառուցուի 450 մեթր երկայնութեամբ նոր ծառուղի մը: Միւս մասերուն մէջ եւս պիտի տնկուին նոր ծառեր, եւ դեղազարդ (դեկորատիվ) թուփեր եւ բոյսեր, պիտի չինուին «էստրադա»ներ (բեմ), խաղարաններ եւայլ յարմարութիւններ: Այդին պիտի բացուի Մայիս մէկին:

★ Երեւանի թիւ 1 կարի գործարանին մէջ կ'աշխատին աւելի քան 300 հայրենադարձներ, որոնք ետ չեն մնար տեղացի աշխատաւորներէն:

★ Այս տարի Դիլիջանի չրջանին մէջ պիտի բացուին նոր չրանցքներ: Կառուցման աշխատանքը պիտի կատարեն կոլխոզները, իրենց միջոցներով:

ՏԽՐՈՒՆԻ — ՉԱՐԵՀ ԳԱՎԼԵՉԵԱՆ

Վերջին պահուն խորին աւով կ'իմանանք թէ եչ. դիշեր կաթուածահար ըլլալով, 48 ժամ վերջ մեռեր է Պ. Չարեհ Գավլեզեան, հայրը մեր աշխատակից Բարգէն Գավլեզի:

Հանգուցեալը, 80ր անց, ունեցած է արդիւնաւոր գործունէութիւն մը, Իզմիրի մէջ: Քայ Ֆրանսագէտ եւ անգլիագէտ, ունի բազմաթիւ թարգմանութիւններ, դրական, վիպական, պատմական: Մինչեւ վերջին պահուն հայերէնէ ֆրանսերէն թարգմանութիւններ կը կատարէր Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ամսագրին՝ «Հայաստան»ի համար: (Վերջինը՝ Ա.Հարոնեանի «Խայը», որ հրատարակուեցաւ Փետրուարի թիւին մէջ): Միեւնոյն առեն ձեռնարկած էր Ֆրանսերէնի թարգմանելու «Ցառաջ»ի թերթօնները, »Աշոտ երկաթ», «Թորոս Լեւոնի», ինչպէս եւ ուրիշ վէպեր:

Դեռ կը խօսինք իր կեանքի եւ գործի մասին: Մեր ցաւակցութիւնները՝ Տէր եւ Տիկին Բ. Գավէզին եւ ընտանեկան պարագաներուն:

ՊՈԼՍՈՑ Պատր. տեղապահին կողմէ կախակայուած երկու կրօնաւորներու — Սերովբէ Ա. քահանայ Պարմայեանի եւ Թովմաս քահանայ Շիկահերի համար ոմն եր. Ինճէեան էվգաֆին վարչութեան դիմելով, ընդել տուեր է անոնց անունները, որպէսզի չկարենան պաշտօնավարել:

Ամերիկացիները հինգ հարիւր զին. իարիսխներ դրած են...

«Ի ԽՆԴԻՐ ՑԱՐՁԱԿՈՂԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ»

Մոսկուայի անթելը Մարտ 24ին հաղորդեց թէ Մ. Նահանգները իբր 500 զինուորական, օդանաւային եւ ծովային խարիսխներ չինած են արեւմտեան Եւրոպայի, Ասիոյ եւ այն վայրերուն մէջ «որոնք մօտ են Խ. Միութեան սահմաններուն»:

Օրեան խօսնակը, Վիշնեւսկի, ըսաւ թէ Մ. Նահանգները «ցամաքոյներ կը չինեն, յարձակողական պատերազմի մը համար, համաձայն համաշխարհային տիրապետութեան ծրագրի մը»: Պընդեց թէ Ատլանտեանի դաշինքը դլխաւոր դործիքն է Խ. Միութեան եւ ամբակար ժողովրդապետութեանց դէմ ծրագրուած պատերազմին: «Ամէն մարդ դիտէ թէ Խ. Միութիւնն է որ քանիցս առաջարկեց Մ. Նահանգներուն բանակցիլ: Ամէն մարդ կը յիշէ նաեւ որ Խ. Միութեան այս առաջարկները մերժուեցան անոնց կողմէ որոնք չահ ունին նոր պատերազմի մը պատրաստութեան մէջ: Խորհրդային ժողովուրդները կ'ուզեն խաղաղութեամբ ապրիլ: Ամէն մարդ պէտք է բողոքէ նոր պատերազմի մը անդլեամերիկեան կազմակերպիչներուն ոճրապարտ ծրագիրներուն դէմ»:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ ՉԻՆՈՒՈՐ Կ'ՈՒԶԷ

Պ. Սոֆուլիս, Ցունաստանի վարչապետը, հրապարակային կոչ մը ուղղեց Մ. Նահանգներուն եւ միւս դաշնակից պետութեանց, որպէսզի օգնական զօրք ղրկեն, պաշտպանելու համար հիւսիսային սահմանները: Իր յայտարարութեան համաձայն, «Ցունաստանի կառավարութեան կռիւը համայնավար հրոսակներուն դէմ միջազգային հանդամանք ունի. հետեւաբար օտար զինուորներ կրնան ղրկուիլ Միացեալ Ազգերու Ուխտին կամ Ատլանտեանի դաշինքին տրամադրութեամբ: Կառավարութիւնը չատուց պարզած է երկրին կացութիւնը եւ դուրսէն հրոսակներուն ընծայուած աջակցութիւնը: Միացեալ Ազգերու մասնաւոր յանձնախումբին ներկայութիւնը մեր երկրին մէջ եւ Մակի ընդհ. ժողովին վերջին որոշումը կ'ապացուցանեն կացութեան միջազգային հանգամանքը: Միւս կողմէ, Ցունաստանի համայնավար կուսակցութեան համագումարը եւ Սլաւ – Մակեդոնական ազդ. ճակատին յայտարարութիւնը կը հաստատեն թէ հրոսակները պիտի դրաւեն Եւցունաստանէն անջատեն Սելանիկը եւ Թրակիան:

«Այս պայմաններուն մէջ, Ցունաստան օգնութիւն կը խնդրէ դադրեցնելու համար այս յարձակումները: Կառավարութիւնը խորապէս երախտապարտ պիտի մնայ, եթէ Մակին միջոցաւ կամ Ատլանտեանի դաշինքին անդամակից տէրութեանն կողմէ միջոցներ ձեռք առնուին, դաշնակից զինուորներ տեղաւորելով սահմանին վրայ»:

Լոնտոնի հելլենական դեսպանատան մէկ ներկայացուցիչն ալ յայտարարեց թէ անհրաժեշտ է որ Ազդաժողովը դինեալ ուժեր տրամադրէ, վերջացնելու համար Ցունաստանի քաղաքացիական պատերազմը: Իր կարծիքով, Ազդաժողովին տալիք զինուորները եւ յունական բանակը պիտի կրնան զսպել ըմբոստութիւնը, վերահաստատելով խաղաղութիւնը հիւսիսային չրջաններուն մէջ:

★ Ցունաստանի անկախութեան տարեդարձին առթիւ (25 Մարտ), ամերիկեան 13 մարտանաւեր խարիսխ նետած էին Փալերոնի ծոցին մէջ: Այս առթիւ ամերիկեան օդանաւեր թռիչքներկատարեցին Աթէնքի վերեւ, խրախճանքներ տեղի ունեցան ամերիկացի եւ յոյն սպաներու միջեւ եւն.:

Քաղաքական չրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս ցոյցերուն, մանաւանդ որ, դեռ քանի մը օր առաջ Անդլիոյ ներսի. ժողովին մէջ կը յայտարարուէր թէ Անդլիա եւ Մ. Նահանգները ամէն աջակցութիւն պիտի ընծայեն Ցունաստանի, օր առաջ զսպելու համար սպառնամրութիւնը:

Ատլանտեանի դաշինքը եւ Եւրոպայի վերազինումը

ԻՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՒՆԱՑ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Մինչ արեւմտեան պետութիւնները խորհրդակցութիւններ կը կատարեն, գործնական ձեւիմբ վերածելու համար Ատլանտեանի դաշինքը, նախարարական վերափոխութիւնները կը չարունակուին Խ. Միութեան մէջ:

Մոսկուայի անթելը պաշտօնապէս հաղորդեց թէ «զինեալ ուժերու նախարարի պարտականութիւններէն արձակուած է մարէչալ Ն. Բուլկանին, փոխ-վարչապետ: Իրեն յաջորդած է մարէչալ Ալեքսանդր Վասիլեւսկի:

Հասարակ մահկանացուներու տրուած չէ լուծել այս նոր փոփոխութեան դաղտնիքը: Բայց, դատելով միջազգային մամուլի հրատարակութիւններէն, կը թուի թէ լայն վերակազմութիւն մը տեղի կ'ունենայ Խ. Միութեան զինուորական հրամանատարութեան մէջ, որ բաժնուած է վեց չրջանակներու, — հիւսիսային, արեւմտեան, Գեր-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐ

Մ Ն Ջ Ի Կ Ը

ՀՄԲ.— Վերջերս լոյս տեսաւ Կոմսի յուշե – րուն առաջին հատորը, «Անարհ Հերոսներ», ուր այնքան աքանչելի տիպարներ կը նկարագրուին կենդանի գոյներով: (Հրատ. Հ. Ց. Դ. Վեթ. Ֆոնտի): Նմոյշ մը.—

★

Մոռցեր եմ իր բուն անունը: Այն առեններէն ոչ մէկուն կը հետաքրքրէր մարդկանց իրական անունները, կը ճանչցուէին այլ անուններով՝ ծածկուած մնալու համար:

Թիմար զաւառի Մարմետ գիւղէն էր: Նոյն անունով գետ մը կ'անցնէր գիւղին տակէն: Վարպետական պարծանքներէն տառեխ ձուկերով լեցուն: Ձուկերէն զատ Թիմարի ժողովուրդը կը պարծենար նաեւ իր «Մնջիկ»ով: Աղքատ եւ երեւելիթով խեղճ մարդ մըն էր: Գիւղին մէջ քիչ կ'երեւար. պատերուն տակէն անշշուկ կը քալէր: Կը խուսափէր շատախօս կամ խօսասէր համագիւղացիներու հետ երես-երեսի գալու:

Շատ յաճախ կը բացակայէր գիւղէն՝ առաւօտեան մութ – լուսուն, կը վերադառնար այն ատեն, երբ խոնջէնքով ծանրացած գիւղացիները քնացած էին:

Ո՛չ միայն համագիւղացիները, այլ ըզացի գիւղերը գիտէին Մնջիկի «ըզաղումը», բայց անդամ կը ձեւանային եւ հանդիպելու տեղ սարէն – ձորէն միայն կը հարցնէին ու կ'անցնէին:

— Ի՞նչ կայ չկայ քաղաքը, ցորենը քանիով կը ծախուի, աղ կա՞յ չարչին (չուկայ), տուրքերու մասին ինչ կը խօսին եւ ... նման հարցեր կուտային ու երկու կողմերն ալ, լեզուի տակը թաղնուած բաները կլլելով կ'անցնէին:

Մնջիկը կաւէ ամաններ կը ծախէր: Էշ մը ունէր որ ասոր – անոր հացերը կը թխէր կամ փթիր կը շինէր փակցնելով խրճիթներու պատերուն՝ չորցնելու համար: Այսպէս կ'ապրէին:

«Մնջիկը» յեղափոխութեան հնամեայ հաւատարիմ չուն էր: Սուտերներու մէջ աննշմար՝ լռիկ – մնջիկ կը ծառայէր Սուրբ Գործին:

Թիմարէն վար հազարաւոր մեր փամփուշտները ան էր որ կը փոխադրէր: Մնջիկը իր էշը առջեւը ձգած «ըրօշակ»ներու եւ յեղափոխական այլ ըզականութեան կապոցները վար կը բերէր: Օրուան եւ գիշերուան որ ժամուն լինէր՝ հեռուէն հասած նամակները մեր ձեռքը կը հասցնէր: Ու այս ամէնը առանց դոյզն տրտունջի, միշտ առոյգ, միշտ ուրախ, առանց որեւէ ակնկալութեան: Ու երբ երբեմն խօսք կ'ընէինք նոր տրեխ մը, շալվար մը ընծայելու իրեն, գլուխը կ'երերցնէր եւ առանց խօսք ըսելու դուրս կ'ելլէր:

Փոխադրութիւնները միշտ ցերեկը կը կատարէր անվարան եւ դանդաղ, իր էշը քշելով պահականոցներու եւ տափիկաններու քիթին տակէն դէպի Այգեստան:

Փամփուշտները միշտ գործակալ Համին կը լեցնէր փարչերու մէջ որ կը տեղաւորէին դատարկ պտուկներու ու «քեասա»ներու դէղին տակ, իսկ դաղտնի զրականութիւնը կը թխմէին «փալան»ին մէջ: Այսպէսբեռնաւորած իր իշուկը, Մնջիկը առաւօտ արշալոյսին կը հասնէր Հայկավանք ու անկէ Այգեստան: Տան տիկինները այն տեղ կ'ալէին տուներու առջեւ եւ մարդիկ առուներու վրայ ծռած կը լուացուէին:

Բոլոր վաճառորդներէն առաջ Մնջիկի բարակ ճչացող ձայնն էր որ կը տարածուէր դեռ ամայի թաղերուն մէջ:

— Աման առէք, աման, պուտուկ, քեասա, խորոտ փարչեր »...

Մնջիկի ձայնը ընտանի էր մեզի: Իրեն կը սպասէինք արդէն: Այն տունէն, ուր պիտի տեղաւորէինք բերուած փամփուշտները, տան «մարէ»ն (մայրիկը) կամ մեծ «խարսը», դուրս կուգար, այս ու այն կողմ կը դարձէր ամաններ եւ իբր թէ դանելով վերջապէս յարմար փարչը կամ պուտուկները Մնջիկի ձեռքով ներս կը բերուէին փամփուշտով լեցուն ամանները: Մնջիկը, իբր թէ վճարուած՝ իր էշը կը քշէր գիտցած ծանօթ փողոցէն՝ ուր պէտք էր թողուր թերթերու տրցակները: Սովորաբար շատ խուլ փողոցի մը մէջ կը լինէր տունը, որուն առջեւ հնարաւորութիւն ունենար վայրկեան մը 8 — 10 տրցակներ յեղափոխական դրականութեան:

Մնջիկը ոչ մէկ անգամ չվտանգուեցաւ, հակառակ անոր որ մօտ չորս տարի, երբեմն չաբաթը երկու անգամ — երթ ու դարձ կ'ունենար Վանի հետ ...:

Անգամ մը միայն դեռ իր գիւղէն նոր ելած՝ կը հանդիպի ձիաւոր երկու Քիւրտերու.

— Լօ, լօ, ո՞ւր կը տանիս ամանները:

— Քաղաք կը տանիմ ծախելու, աղա:

— Լօ քեաֆիր (Թշուառական), ինչո՞ւ մեր գիւղերը չես բերեր ու Վանայ աղաներուն կը տանիս... Քանի որ այդպէս է.— կ'ըսէ մէկը — ես ատրճանակս պիտի փորձեմ ամաններուդվրայ, եթէ չծակեց իմ մալս է, եթէ փչրեց, բոլոր ապրանքներդ կը փչրեմ ..

Ըսելը եւ ընելը մէկ կ'ըլլայ:Ատրճանակի երկու հարուածներէ վերջ (բարեբախտաբար էշուն չի դպչիր) ամաններու բեկորները այս ու այն կողմերը կը թռչին եւ էշը, խրտնած, կը սկսի փախչիլ ... : Այս սարսափելի հետեւանքներու հետեւանքն մնջիկը կատղած՝ վայրկենաբար իր ատրճանակը կ'ուղղէ Քիւրտին եւ վար կը գլորէ ձիէն:

Քիւրտին ընկերը այս բոլորովին անակնկալ հակահարուածէն չչմած՝ կ'ուզէ փոխադարձել, բայց Մնջիկի ատրճանակին փողը իրեն կ'ուղղուի — Թասլիմ, մտավէ պավէ տա կո (ուժեղ հայհոյանք) կը պոռայ Մնջիկը ու կը վազէ անոր վրայ: Քիւրտը մէկ քանի գլդակ կ'արձակէ հապճեպ ու սարսափած կը փախչի:

Մնջիկը կը մօտենայ ձիէն գլորած Քիւրտին ու կ'ըսէ.

— Լսիր, Քիւրտ, ես Փէտայի եմ, այսուհետեւ զդոյշ եղիր, ճամբայ երթալուդ առեն մեր խաթրին չդպիս:

— Աչ կօրպան, Ջան Փետա, խնայէ կեանքիս:

Մնջիկը քիչ մը կը մտմտայ, ապա փախած ձին կը բռնէ, դժուարութեամբ կը բարձրացնէ վիրաւորը, կը նստեցնէ ձիուն եւ ձեռքին փայտով հարուած մըն ալ ձիուն տալով, կը վազէ իր իշուկին քով, որ հեռուն կանդնած տիրոջը կը սպասէր: Իր անուշ ու մեղմ խնդուքովը այսպէս կը պատմէր Մնջիկը այդ միակ դէպքը:

★

Մնջիկն էր որ առաջին անգամ դիմաւորեց կամաւորներու դունդերը 1915ին, երբ կը փութային Վանի հերոսներուն օգնութեան, կամաւոր եղաւ եւ կամաւոր ինկաւ փառքի դաշտին վրայ...:

ԿՈՄՍ

Կռիւ լեռներուն մէջ

Դեռ չեմ հասկցած թէ ինչպէս ազատեցայ 1941 Յուլիս 21ի գժոխքէն, երբ մահը մաս կը կազմէր արձակուած գնդակին, մեր շուրջ հրաշալիօրէն փոուած բնութեան, երկնքին, ամէն բանի:

Դեռ չեմ հասկցած թէ ինչպէս ողջ վերադարձայ ողջերուն մէջ, իմ նմաններուս մէջ, չարունակել սիրելու համար կեանքն ու գրականութիւնը:

Առտուան ժամը 4.35ին սկսած էինք բարձրանալ Սու – Թոմորիի լանջերն ի վեր: Դուվախեայ Անթիվարին արդէն չատոնց մեր կռնակն էինք ձգեր: Երկինքը պայծառ էր, աստղերը մարգարիտի հատիկներու նման չողչողուն հողմառատ կատարներու վրայ: Մեկնելով Փոտկորիցայէն, Զայնիչէն, Անթիվարիէն եւ Ռիէքայէն՝ մեր Ալպեան «Փուսթերիա» զօրաբանակը իր ուժգին ստորաբաժանումներով պիտի չանար պաշարել լեռներուն մէջ հաւաքուած ապստամբները, զանոնք հետզհետէ հրելով դէպի ծով, ղինաթափութեան դատապարտելով:

Անթիվարիէն մեկնած իմ զօրախումբս կը բաղկանար 2350 Ալպեան Թնդանօթաձիգ ռազմիկներէ: Մեր հինգ գումարտակները կը յառաջանային ծանր ու դանդաղ, մինչ հեռաւորութեան մէջ մերթ ընդ մերթ կը լսուէր մեր ձախ թեւը պաշտպանող դաշտային ծանր հրետանիին որոտումը: Կը սիրէի դիշերային այս ճամբորդութիւնը, այս ազատութիւնն ու հրաչքը լեռներուն ամայութեան մէջ, հոգեկան այս անփոխարինելի հրճուանքը որ կը համակէր զիս տարերային զօրութեամբ մը, որ նման էր յուզուած եւ ներշնչուած ծովու մր մակընթացութեան, որուն վրայ հովը կը լսեցնէ իր նուագարանները:

Երբ անտառներուն ցանցին մէջ լսուեցան Թշնամիին դնդակներն եւ ձեռնառումբերը՝ Ալպեան գիւտրներուն զերազոյն հրամանատարը, Փերիքօն, հրամայեց որ սկսին անմիջապէս դործել հրասանդներն եւ ծանր գնդացիրները:

Անտառները սկսան մետաղի նման թրթռալ, ժայռերը սկսան կայծեր արձակել, օդը տագնապ եւ առանձնութիւնը լեցուիլ վիրաւորներուն ճիչերով:

Այս խաժամուժին մէջ հոգիս արթուն էր. միտքս տարօրինակ կերպով սուր: Կը կրկնէի, մեքենաբար.— Պէտք չէ որ մեռնիմ, պէտք չէ որ մեռնիմ ...

Ինքնապաշտպանութեան բնազդէն մղուած՝ նետուած էի դետին, մոռնալով վիրաւորները, որոնց կեանքին կապող միակ յոյսն ու ապաւէնը այլեւս մնացած էի ես, եւ Ալպեան զօրագունդիս չորս բնակիներս, որոնց մէջ՝ սիրելի Վելաթին:

Մահուան այս պարը տեւեց շուրջ տասը վայրկեան: Ապստամբները, ջլատելուհամար մեր կորովն ու դիմադրական ոյժը՝ նախ դիմած էին յարձակման այս ձեւին, ապա, յարմար պահուն զրոհ տալու համար մեր վրայ, մեր յղոնած մարմնոյն եւ վհատած հոգիին իջեցնելու համար վերջին անադորոյն հարուածը:

Մեր խումբը, տաժանակիր լեռնագնացութենէ մը վերջ՝ հասաւ Սու – Թոմորիի բարձունքը, որ խաւնուրդ մըն էր զոգաւոր սարահարթի եւ փոթորիկներէն տաշուած անօրինակ կատարներ: Ապօրուան պէս յստակօրէն կը յիշեմ երկնահուպ զադաթներուն դեղեցկութիւնը, ժայռերուն ծաղկաւէտ սպիտակութիւնը, խորխորատներուն անափուր մենութիւնն ու տխրութիւնը:

Մոնթենեկրոյի մէջ ամէն ինչ ինձ կը յիշեցնէր իմ հայրենիքս: Լեռները նոյն լեռներն էին կարծես, մարդիկը նոյն քաջարի մարդիկը, ու ցաւն ու տառապանքը նոյն ցաւն ու նոյն տառապանքը:

Մոնթենեկրոն լեցուն էր փէտայիներով:

— Սիրելի Արամայիս, ջրամանիդ մէջ քիչ մը ջուր կա՞յ ...

Ենթասպայ ճարտարադէտ Ռոսսին է: Ապրողնի նման զեղեցիկ երիտասարդ մը, եւ թերեւս աւելի:

— Պարպած եմ մինչեւ յատակը, սիրելի Ռոսսի, ես ալ կ'այրիմ ծարաւէն ...

— Սիրելի Փալթրընիէրի, ջրամանիդ մէջ քիչ մը ջուր կա՞յ ...

— Պարպած եմ մինչեւ յատակը, սիրելի Ռոսսի, ես ալ կ'այրիմ ծարաւէն...

Ռոսսին ջուր կը փնտռէ, ու ջուր չկայ: Երբեք պիտի չմոռնամ այս տղուն տառապանքը, որ ըլլալով մեծահարուստ դերդաստանի մը զաւակը՝ չէ դիտեր պայքարիլ ծարաւին դէմ, հոդեհան ծարաւին դէմ, որ կը չորցնէ երակները, որ կը խեղդէ ցնէ մարդն ու կենդանին:

Ուշադիր ամէն բանի՝ կը տեսնեմ զերազոյն հրամանատար Փերիքօն, իմ տարեկից երեսնամեայ հրամանատար Ալպերթելլին եւ տեղակալ Տաւալը որ սարահարթին հիւսիսային կողմէն կը դիմեն դէպի մեր խումբին կռնակը, աղաղակելով միաբերան.

— Ամէն ոք պայքարի դիրքին մէջ, ամէն ոք կռիւ եւ պատրաստ սուինաւոր յարձակման: Կեցցէ Իտալիան, կեցցէ Թագաւորը ...

Ոչինչ կը հասկնամ անցած դարձածէն: Հակառակ դժուարութեանց առջեւ պաղարիւնս պահելու սովորութեանս եւ կամքիս՝ ոչինչ կը հասկնամ անցած դարձածէն:

— Ի՞նչ կայ, Ճերոյ ...

— Չեմ դիտեր... չեմ հասկնար ...

— Ի՞նչ կայ, Պոզի ...

— Կարծեմ մահը մօտ է, սիրելի Արամայիս: Չե՞ս տեսներ որ Մորվիբրակ սարահարթին մէջ մինակ հինգ մնացեր մեր ջորիներուն հետ, եւ թէ մեզ չրջապատող բարձունքները հետզհետէ կը սեւնան ապստամբներուն սպառնալից խմբաւորումներով:

Ճիրաւի, բոլորանիստ բարձունքներուն վրայ կը վխտային Մոնթենեկրոյի հրոսակները, իբրեւ պահակները մահուան բնագաւառներուն:

Ու, այս ճակատագրական պահուն տեղի ունեցաւ հրաշալի բան մը, որ իմ հոգիս խանդաղատանքով եւ հիացումով լեցուց դէպի Ալպեան մարտիկները: Անոնք իբրաւ չհնացան: Անոնք կայծակի արագութեամբ իրենց սուինները զետեղեցին իրենց պէնքերուն զադաթը, տղամարդու պէս դիմագրաւելու համար մահն ու թշնամին:

Գոգաւոր սարահարթին մէջ զէնքի եւ սուրի չարաղետ ձայնը նման էր անտառներուն խորունկէն անցնող հովուն խշրտոցին:

Ապշեցուցիչ արագութեամբ մը՝ մեր հինգ դումարտակները ձեւացուցին եռանկիւններ եւքառանկիւններ. թնդանօթները զետեղելով հոս ու հոն, հրասանդները, ծանր եւ թեթեւ գնդացիրները զետեղելով հոս ու հոն:

— Թող առաջ անցնի մահուան ուխտեալնե – րուն խումբը ...

Բանաւոր մայոր Ալպեան տեղակալ Փիզոնին, որուն երիտասարդ կուրծքը զարդարուած էր Ափրիկէի եւ յունական ճակատին վրայ չհաց արծաթեայ պատուանշաններով՝ յառաջ կ'անցնի մահուան յիսունեւեօթը ուխտեալները...

Նոյն պահուն, նման հովի եւ ջուրի դահավի-

ՊԻՏՈՒ ԼԻՒՈՂՆԵՐ

գլուխ Իշ.

ԽՈՂՈՂՈՒՄԸ ՀԻԵՑՆԻՑ

Ինչ մի տեսնես, ասիկա՛ւ, ասկից մի՛ ըներ ինչ ի ինչ պիտի, անկից մի՛ ուտեր եւ տասիկայ ինչ ի՛նչ ըներ, ասկից մի՛ ուտեր եւ ասկից մի՛ ուտեր, ասկից մի՛ ուտեր, ասկից մի՛ ուտեր,

մանիոյ եւ Աւստրիոյ դրաւման չրջան, Պալքան – ներ, Մօտաւոր Արեւելք, Ծայր Արեւելք:

★ Հրաժարեալ նախարարը, Բուլկանին, զին– ուորական չէ: Ցաղորդաբար եղած է տնօրէն եղեկ– տրական գործիքներու հաստատութեան մը, նա– խագահ պետական դրամատան, քաղաքապետ Մոսկուայի եւն.: Զինուորական ասպարէզն սկսաւ պատերազմի ընթացքին, մէկ անգամէն կոչուելով զօրավար եւ իբրեւ քաղաքական լիազօր նշանակ– ուելով մաուէչալ Ժուկովի: Պաշտօնի բարձրացում– ներն սկսան 1946ին: Սթալինի աչ քագուկն էր դինուորական խնդիրներու մէջ եւ անոր յաջորդեց 1947 մարտին, իբրեւ նախարար զինեալ ուժերու:

Մաուէչալ Վասիլեւսկի, զաւակը աղքատ չի – նականի մը, զինուորական ասպարէզը մտած է 18 տարեկանին: Կռուած է ճերմակ Ռուսերուն դէմ: Զօրավար եղաւ 1940ին, իսկ մաուէչալութեան բարձրացաւ 1943ին, Սթալինկրատի ճակատա – մարտին առեն: Մասնաւոր հեռաձայնով մը կապ– ուած էր Սթալինի հետ, ինքն էր որ կազմակեր– պեց Մոսկուայի պաշտպանութիւնը, մաուէչալ Ժուկովի հետ: Սպարապետ էր 1946ին, բայց յե– տոյ մնաց միայն օդնական նախարար պզտ. պաշտպանութեան: Շատ համեստ է եւ ամէն բա– նէ առաջ զինուոր:

★ Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ Եւրո– պայի վերազինման վարկերէն նախ եւ առաջ պի– տի օգտուին Ֆրանսա եւ Իտալիա: Դաշնակիցնե – րուն գլխաւոր հոգն է ամրապնդել այդ երկու եր– կիրներուն ներքին ապահովութիւնը:

Անցեալ տարի նախագահ Թրումըն 50 միլիոն տոլար տրամադրած էր Ֆրանսայի վերազինման համար: Թերթերը կը գրեն թէ ծախսուած է միայն 7 միլիոն, եւ 43 միլիոնը կը մնայ տրամադրելի: Մասնագէտներ անհրաժեշտ կը գտնեն 500 միլիառ ֆրանքի (15 միլիառ տոլար) վարկ մը, Ֆրանսայի ամբողջական վերազինման համար: Յայտնի չէ թէ ինչպէս պիտի ճարուի այս դումարը:

★ Տանըմարքայի երեսփ. ժողովը 23ի դէմ 119 ձայնով հաւանութիւն յայտնեց որ կառավա– րութիւնը ստորագրէ Ատլանտեանի դաշինքը, ա– ռանց նորէն դիմելու խորհրդարանին վաւերաց – ման:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱՑԻՆ արտաքսուելով Վիէննա հասաւ Փէշթայի ամերիկեան դեսպանատան զին– ուորական կցորդը, դեր–զնդապետ Փիթըր Քափ– սէք, իր օդնականին հետ: Իր յայտարարութեանց համաձայն, Հունգարիոյ մէջ բազմաթիւ բան– ուրներ զինուորական կրթութիւն կը ստանան հովանաւորութեամբ «Ազատութեան Բազմիկներ» կոչուած կազմակերպութեան, որ մասնաճիւղեր ունի իւրաքանչիւր գործարանի մէջ: Կազմակեր – պութիւնը ստեղծուած է անցեալ սեպտեմբերին եւ կրնայ մինչեւ հարիւր հազար անդամներ ունենալ:

ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ Միջազգային կազմակեր – պութեան տեղեկութեանց համաձայն, աւելի քան 150.000 փախստականներ ապաստանած են Գեր – մանիոյ, Աւստրիոյ եւ Իտալիոյ դաղթակայանն ե– րուն մէջ, 1948 ապրիլէն ի վեր: Այս նոր փախս– տականներու ջախջախիչ մեծամասնութիւնը եկած է խորհրդային երկիրներէն.— 46.000 Լեհաստա– նէն, 16 հազար Հունգարիայէն, 14 հազար Չեխո– սլովաքիայէն, 13.000 Եուկոսլաւիայէն, 12.600 Պալթեան երկիրներէ եւ 12.300 Ուկրայնայէն: Մինչեւ 1948 Դեկտ. 31.523.859 տարագիրներ վայ– լած են կազմակերպութեան հոգածութիւնը:

ՖՐԱՆՔԸ հետզհետէ կ'ամրանայ: Վերջին չաբթուան տեղեկագրին համաձայն Թղթադրամի չրջաբերութիւնը 14 միլիառ ֆրանք պակաս է – ղած է:

ԿԱԹՆԵՂԷնի ազատ վաճառումը պիտի յայտա– րարուի ապրիլի կիսուն, եւ ոչ թէ սկիզբը:

18 Չեխ ԵՐԵԻԵԼԻՆԵՐ պիտի դատուին Մարտ 29ին, ի բացակայութեան, իբրեւ հայրենադաւաններ: Ամբաստանեալներուն մէջ կան նախկին նախա– րարներ, դեսպաններ, երեսփոխաններ եւ լրա – գրողներ, Ազգաժողովին չեխական պատուիրակը՝ Տոքթ. Փափանէք եւն.:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը արգիլեց որ եւ է յայտարարութիւն նոր զէնքերու մասին, ա– ռանց ազդ. պաշտպանութեան նախարարին ար – տօնութեան:

ԹՈՆՔԻՆի դէմ նոր յարձակումներ կատար– ուած են Հնդկաչինի ազգայնական զօրքին կողմէ, ալեկոծութեամբ չինացի համակիրներու:

ԱԼՊԱՆԻՈՑ վարչապետին, Ենվէր Հոճայի Մոս– կուա այցելութեան առթիւ, կարմիր թերթեր կը գրեն թէ հրոսախումբեր պիտի կազմուին, գործա– լու համար Եուկոսլաւիոյ դէմ: — կոմինֆորմին կապուած երկիրները 20 — 50 % աւելցուցած են Եուկոսլաւիոյ ծախուած ապրանքները:

ՊԵԼՃԻՈՑ ծերակոյտը բանաձեւ մը քուէար – կեց, պահանջելով սանձել համայնավարական գործունէութիւնը, որ կը վտանգէ երկրին ապա– հովութիւնը եւ անկախութիւնը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ստիպուած ենք անդամ մը եւս յիշեցնելու ,— որեւէ ծանուցում, միւութիւններու թէ անհատնե– րու կողմէ ղրկուած, չի հրատարակուիր առանց փոխարժէքը վճարելու:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս պարագան աւելորդ ժամավաճառութեան չենթարկուելու համար: ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՌՈՄԱՆի մէջ, ապրիլ 2– ին, ժամը 21ին, St. Barnardի սրահին մէջ:

Կը խօսի ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ (Կրճնդպլէն)

Կը ներկայացուի «ԶԻՒՆԱԹՈՒՐԸ» եւ ծիծա – ղաչարժ զաւեշտ մը:

ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Mme Hortense de Sampignyի, այս կիրակի ժամը 14ին, Salle Berlioz, 14 rue de Madrid (métro Europe):

Հայ աշակերտներէն կը մասնակցի Լիբանանի Հրաշք– Տղան, ՎԱՐՈՒԺԱՆ, իսկ Փարիզէն՝ Վիօ– լէթ Առաքելեան:

ՄԱՐՏ 21Է՛Ն ԱՊՐԻԼ 6

ԻՏԱԼԱՀԱՑ ՑՈՑՏՆԻ ՆԿԱՐԻՉ

ԳՐԻԳՈՐ ՇԻԼԹԵԱՆԻ

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

LA MAGIE DE LA RÉALITÉ

Galeries de l'Elysée, 69 Fg. St. Honoré, PARIS

ՄԱԼԱԹԻՈՑ ԿՐԹԱՍԻՐԱՑ ԸՆԿ. ՄԱՐՍԷՑԼԻ ման.նաճիւղը կը տօնէ իր 45րդ տարեդարձը:

ՑԵՐԵԿՈՑԹ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍՈՎ ՄԸ

Զատկի երկուշաբթին, 18 Ապրիլ, ՍԱՂՈՆ ԼՈՆՇԱ– ՆԻ մէջ:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՀԱՑ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

Ապրիլ 3ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Théatre G. Verdiի մէջ, rue d'Alger:

Կը մասնակցին Արաքս, Սիփան, Եփրատ, Տաւրոս եւ Սեւանայ Լիճ խումբերու արեւոյչնե – րը եւ Թեւիկները: Մարզանք, ռիթմիք պար, խմ– բերգ, արտասանութիւն եւ հայկական պարեր: «Շուշանիկ Մամիկոնեան» արեւոյչներու երէց խումբը պիտի ներկայացնէ Ց. Թումանեանի «ՄԱՐՕՆ» հայրենի անուշ յիշատակներով եւ սո– վորութիւններով: Կը ներկայացուի նաեւ խիստ ծիծաղաչարժ զաւեշտ մը «ԿԼՈՒԽ ՍԿԱՈՒՏԸ», սկաուտական կեանքէ առնուած «ԲԱՐԻ ԴՈՐԾԻ Օ– ՐԸ» եւ «ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԽԱՐՈՑԿԸ»:

Ազուրդ եւ վիճակահանութիւն չկայ:

Ձեռագործ եւ խմորեղէն արեւոյչներու կողմէ պատրաստուած, մատչելի դիներով:

Բոլորդ գացէք քաջալերելու մեր ժրաջան ա – րեւոյչները:

ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԵԱՆ ԴՒՄ ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՑԵՐՈՒՆ ԱՋԲԸ ԼՈՑՑ ՄԱՐԻԼՈՍԵԱՆ ՆՈՒԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

151 Cours Lafayette, LYON

Ամէն կարգի արեւելեան եւ եւրոպական մա– քուր եւ ժան ուտեստեղէններ եւ պահածոներ: Ահաւասիկ կարգ մը գիներ մեր ըսածը ապացու – ցանելու համար:

ՊԱՄԻԱ քիլոնոց տուփր 130 ֆրանք

ՉԻԹԱՊՏՈՒՂ առաջին կարգի 150 ֆր. քիլօն:

Ձերմակ պլղուր մաներ եւ խոշոր քիլօն 90 ֆր.

ՄԵԾԱՓԱՌԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՁԵՂՉ

Lyon հեռաձայն Moncey 40–55

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԵՑԱԻ

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՆԻՒԹԵ– ՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՄԸ, ԹԷ ՄԵԾԱՓԱՌԱԿ ԵՒ ԹԷ ՓՈՓՐԱՓԱՌԱԿ, ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ:

63 RUE DE MAUBEUGE, PARIS

Métro Poissonniere, Autobus 49, Հեռ. TRU. 12—05

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԽՆՃՈՑՔԸ

Պէյվիլի Հ. Ը. Դ. «Ռոստոմ» խումբին կող– մէ: Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 11: 32 — 34 Ave. des Lilas, Caisse d'Epargneի սրահին մէջ, métro Porte des Lilas:

Կը նախագահէ ընկեր Հ. ՏԷՐ ԹՈՄԱՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով:

Մուտքը ազատ է:

ՀԱՑ–ԲՈՑԺԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Լոյս տեսաւ ՀԱՑ – ԲՈՑԺԻ 97րդ Թիւը (Ցուն– ուար): Իսկ Փետրուարի Թիւը լոյս կը տեսնէ դալ չաբթու: Պիտի ղրկուի 1949 տարուան բաժ– նեգինը վճարողներուն մէջ: Անոնք որ բաժեկամ են ՀԱՑ – ԲՈՑԺԻ, թող փութացնեն իրենց բաժ– նեգինը, հաստատելու համար իրենց բաժեկամու– թիւնը: Այս խիստ կարգադրութիւնը անոր հա– մար, որովհետեւ չենք կրնար աւելորդ ծախքեր ընել: Ամէն մարդ ալ գաղափար մը ունի հարկաւ տնտեսական տագնապին մասին:

Մեր ներկայացուցիչներէն եւս կը խնդրենք, որ մեզի անյապաղ տեղեկացնեն թէ քանի՞ բաժա– նորդ վճարած են, ըստ այնմ ծրարով ղրկելու հա– մար իրենց: ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՏԻԿԻՆ ԼԷՑԼԱ ՊԷՏՐԽԱՆԻ

ՊԱՐԻ ԵՐԿՈՑԹՆԵՐԸ

Մարտ 29ին երեքշաբթի գիշեր EDOUARD VII թատրոնին մէջ:

Նոր յայտագիր

Chaussures «GIB—ERT»

18 Ave. de Paris Vincennes — Dau. 18.01:

10 % զեղչ անոնց որ կը ներկայացնեն «Ցառաջ»ի այս կտրօնը:

ՀԱՑԱՋԳԻ MEDIUM

Mme S. PAREZ

Կը գբաղի աստղագիտութեամբ, ձեռքի գիծե– րով, Tarots Egyptien եւ Horoscope:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—6

ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՏՕՆ ՕՐԵՐՔ

Կարելի է գրաւոր հարցումներու ալ պատասխանել հայերէն կամ ֆրանսերէն:

12 Passage Léon, Paris (18) métro Chateau – Rouge

Կատարեալ գաղտնապահութիւն:

TAPISSIER

ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

23 rue Pelleport, PARIS (20) métro Gambetta

Եթէ կ'ուզէք մաքուր աչխատուած թիկնաթոռներ, պրիճներ եւ սոմիէ չինել տալ, դիմեցէք ՅՈՎ– ՀԱՆՆԷՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻՆ, որ կը ստանձնէ նաեւ տեղւոյն վրայ ամէն կարգի նորոգութիւններ:

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ

Հայ հասարակութեան ուշադրութեան կը յանձ– նենք որ Պ. ԺՕԶԷՖ ՏՈՍՏՈՂԼՈՒԵԱՆի,

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ

Լաւագոյնն է հարանիքներուն եւ պարահանդէս – ներուն համար: Դիմել անձամբ կամ գրաւոր. — Հասցէն՝ 163 rue Paul Bert, Lyon:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE *Մատիտով*

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — գուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOS– PHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Ընդհ. Ներկայ Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՏԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 29 Mars 1949 Երեքշաբթի 29 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5807–Նոր շրջան Թիւ 1218 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

Գոլսոյ պատրիարքարանին տագնապը

ԱՍԼԱՆԵԱՆ ԱՐՔ. ՊԱՇՏՕՆԱԹՆԿ

Հակառական լուրեր կը հաղորդեն Գոլսոյ Թերթերը, Պատր. տեղապահ Գէորգ արք. Ասլանեանի վերջին չհատատակութեանց հետեւանքներու մասին:

Մարտ 19ի թերթերը կը ծանուցանեն թէ պատր. տեղապահը եւ պատժուած հինգ եկեղեցականները առանձին առանձին դիմելով Գոլսոյ կուսակալին, յայտնած են իրենց տեսակէտները: Տեղապահը այս առթիւ ալ կրկնած է թէ դժգոհ եկեղեցականները որեւէ հաւատամքէ չունին, իսկ բողոքողներն ալ բացատրած են թէ Ասլանեան արք. ընտրուած է իրենց քուէներով, թէ այժմ ապօրէն է անոր պաշտօնավարութիւնը եւն.:

Կուսակալը երկու կողմերը լսելէ վերջ, խնդիրը յղած է ներքին գործերու նախարարութեան, հանձայն Լոզանի դաշնագրին:

Թուրք թերթերը այս առթիւ՝ ալ զարմանազան պատմութիւններ կը հրատարակեն:

Երկուան թղթաբերով հասած հայերէն թերթերը (20 Մարտ) ուրիշ «զղայացունց» տեղեկութիւն մը կը հաղորդեն, քաղելով թուրք մամուլէն:

Այդ լուրերուն համաձայն, Ասլանեան արք. արձակուած է պատր. տեղապահի պաշտօնէն եւ իրեն տեղ նշանակուած է Հմայեակ Ծ. Վ. Պախթիարեան որ կախակայուած էր:

Այս առթիւ Անդարա զացած է պատուիրակութիւն մը, նախագահութեամբ Հմայեակ Ծ. Վ.ի եւ մանակցութեամբ Թովմա Ա. քհնյ. Շիւկահերի, Անանիա քահանայ Պալեանի եւ փաստաբան Մտեփան Պարոնեանի:

Այս վերջինը կարգ մը յայտարարութիւններ ըրած է թուրք մամուլին, ըսելով թէ կրօն. ժողովը իր պաշտօնէն արձակած է Ասլանեան արք.ը, նկատի առնելով անոր առողջական վիճակը եւ յառաջացեալ տարիքը, եւ ատոնք մեծամասնութեամբ պատր. տեղապահ ընտրած է Հըմայեակ Ծ. Վ.ը: Պատուիրակութիւնը Անդարայի մէջ այցելելով Աթաթիւրքի առժամեայ դամբարանը, ծաղկեպսակ մը դրած է, յանուն Իսթանպուլի հայ համայնքին: Ցետոյ ձեռնհաս իշխանութեան յանձնած է պաշտօնագիր մը՝ պատր. տեղապահին ընտրութեան մասին:

★ Գոլսոյ «Ժամանակ» թերթը, որ Ասլանեան արք.ի օրկանն է, իր կարգին կը ծանուցանէ թէ կուսակալութեան հրահանգին վրայ, Ապահովութեան տեսչութիւնը յատուկ պաշտօնեաներ ղրկելով կախակայեալ եկեղեցականներուն քով կարանները, ազդարարած է չմասնակցիլ որեւէ կրօնական արարողութեան, ցնոր տնօրինութիւն: Այդ եկեղեցականներն են,— Հմայեակ Ծ. Վ. Պախթիարեան, Զարմայր Ծ. Վ. Կէդիւրեան, Սեբուէլ Պուրմայեան, Թովմա Շիւկահեր եւ Աբրահամ Խպէեան ատագ քահանաները:

★ Վերջին պահուն ստացանք Մարտ 21ի թերթերը: «Մարմարա» կը հաստատէ Ասլանեան արք.ի պաշտօնանկութիւնը, աւելցնելով թէ տեղեկագիրները յանձնուած են վարչապետութեան եւ ներքին գործոց նախարարութեան: Անդարա զացած պատուիրակութիւնը պաշտօնական դեկոյց մը հրատարակած է: Ուրիշ մանրամասնութիւններ յաջորդով:

ԳՈՒՐԱՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉԸ, Տոքթ. Մարտիւս մեռաւ 81 տարեկան հասակին մէջ: Թարգմանած է նաեւ «Հազարումէկ Գիշերները», «Երդ Երդոց»ը եւ ուրիշ գործեր: Ամուսինն էր դրագիտուհի Լիւսի Տըլառիւի:

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ կրճատումը պիտի չարունակուի Ապրիլին ալ, իբրեւ հետեւանք եղաչտի:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՑ մաքսային միութեան պայմանագիրը ստորագրուեցաւ մարտ 26ին, Փարիզի մէջ: Մաքսային սակացոյց մը պիտի դրծադրուի մինչեւ մէկ տարի. այնուհետեւ ոչ մէկ մաքս արտածումի թէ ներածումի համար: Ուրեմն երկու երկիրները մէկ տնտեսական միութիւն պիտի կազմեն 85 միլիոն բնակչութեամբ:— Նոյն համաձայնութեամբ, Ֆրանսական հարիւր ֆրանքը, որ 220 լիր կ'արժէր, այսուհետեւ պիտի արժէ 180 լիր:

Հալէպի Հ. Մ.Ը.Մ.ի անփակաւ տուն եւ դաշտ կ'ունենայ

Հալէպէն կը գրեն մեզի.—

Մարտ 13ին մեծ հանդիսաւորութեամբ տօնուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի 30ամեակը եւ Հալէպի մասնաճիւղին 23ամեակը: Այս առթիւ եղբայրներ Լուսեր Մասպանճեան եւ Տօքթ. Ց. Գասապեան «Հ. Մ. Ը. Մ.ի Դաշտի Ֆոնտ»էն գոյացած 42000 ս. ոսկիի համարատուութիւնը կատարեցին՝ պաշտօնապէս յայտարարելով, որ քաղաքիս կեդրոնական մասին մէջ գնուած է 5000 քառակուսի կանգնոն տարածութեամբ հող, 62 հազար ս. ոսկի արժէքով: Այս գումարին 42.000ը գոյացած է Դաշտի Ֆոնտէն, իսկ 20 հազարին համար մուրհակ ստորագրած են 5 Հ. Մ. Ը. Մ.ականներ: Հողին թափուն յանձնուած է պաշտօնապէս Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութեան:

Ինչպէս յայտարարուեցաւ դարձեալ, հոր հող է որ ունի ներկայիս Հ Մ. Ը. Մ.ը: Ամէն ճիգ պիտի թափուի, այս հողին վրայ չուտով բարձրացնելու համար Հ. Մ. Ը. Մ.ի տունը, յարակից դաշտերով, — պասքէթպոլ, թենիս, վոլիպոլ, պարտէզ, եւայլն:

Ցաջորդով՝ հանդէսին մանրամասնութիւնները եւ երկու պատմական ճառեր:

ՄԻՋԱԴԷՊ ՄԸ ԻՐԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՑ

Թէհրանի դինուորական չրջանակներէն կը հաղորդեն թէ Ռուսերը բռնաբռած են սահմանադլուխը՝ Կորկանի վիճելի չրջանին մէջ, Ատրպէտականի հարաւակողմը: Ցիսդն խորհրդային զինուորները կրակ բացած են, սպաննելով մէկ պարսիկ զինուոր, վիրաւորելով ուրիշ մը, եւ դերի բռնելով երկու հոգի: Իրանի հրամանատարը բողոքած է Կորկանի Խորհրդ. Հիւպատոսին, եւ պահանջելով դերիները:

Լրագրական տեղեկութեանց համաձայն, խորհրդային հրամանատարը վերջնագիր տուած է, պահանջելով պարսիկներէն քաչելսահմանապահ զինուորները վիճելի չրջանին: Պայմանաժամը լրացած առեն խորհրդային զօրամասեր համախմբուած են սահմանին վրայ. Պարսիկներն ալ նոյնքան զինուոր բերած են, բայց գործողութիւն չէ կատարուած: Բանակցութիւններ կը կատարուին, զերիներու արձակման եւ վնասուց հատուցման համար:

★ Այս օրերս Մոսկուա որոշած էր փակել Թաւրիզի, Մէշէտի եւ Ասվայի հիւպատոսարանները, պահանջելով որ Իրան ալ վակէ Բաքուի հիւպատոսարանը: Ի. Միութիւնը յամառօրէն կ'ամբաստանէ Իրանը թէ ամերիկեան խարխափ մը կը վերածուի, գործածուելու համար իրեն դէմ, պատերազմի պարագային:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԷՑՐՈՒԹի մէջ երկու անծանօթներու կողմէ յարձակում կրելով ծանրապէս վիրաւորուեցաւ Թէվֆիք Մեհնի, «Թէյէկրաֆ» թերթին տէր եւ տնօրէնը (ընդդիմադիր):

ՍՈՖԻԱՑի մէջ մէկէն 12ուկէս տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան չորս Եուկոսլաւներ, ամբաստանուած ըլլալով թէ լրտեսութիւն կը կատարեն ի հաշիւ մառէչալ Թիթոյի:

ԻՍՐԱՑԷԼ Միացեալ Ազգերու անդամ պիտի ընտրուի յառաջիկայ ընդհ. ժողովին մէջ, ինչպէս կը հաւաստեն իրազեկ աղբիւրէ: Նորակազմ պետութիւնը վճռած է չհետեւիլ Աքսայի չրջանէն, որպէսզի նաւահանգիստ մը ունենայ կարմիր ծովուն վրայ եւս, Հայֆան պահելով մնացեալ մասին: Սուրիոյ հետ ալ դինադադարի բանակցութիւններ պիտի կատարուին Ապրիլ 2ին:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի թագաւորը ճառ մը խօսելով անկախութեան 128րդ տարեդարձին առթիւ, հրաւիրեց ժողովուրդը դերազդն ճիգ մը փորձել, խորտակելու համար արդէն իսկ երերումն թշնամին, Աստուծոյ օգնութեամբ: Այժմ ժամանակն է պայքարին մէջ նետելու մեր բոլոր պահեստի ուժերը, բարոյական թէ նիւթական, վերատին չահելու համար ազատութիւնը եւ անկախութիւնը»:

Զափաւորները կը յաղթեն Ճահանգ.-ընտրութեանց մէջ

Կիրակի օր վերջացան Նահանգային Խորհուրդներու ընտրութիւնները, որոնց մէկ մասը համեմատականի մնացած էր Մարտ 20ին:

Առաջին արդիւնքները հազիւ յայտնուած, ամէնակողմեան թերթերը կը յայտարարէին թէ «համայնավարները ջախջախուած են»: Իսկ այս վերջինները միշտ կը պնդեն թէ իրենք աւելի չատ քուէ չահած են, բայց հակառակորդները կ'օգտուին ընտրական նոր դրութենէն:

Ամէն պարագայի մէջ, յաղթանակը չահած են չափաւոր տարրերը, ինչպէս կը հաստատեն պաշտօնական տեղեկագիրները:

Առաջին տեղեկագրի մը համաձայն, 525 ընտրեալներու վրայ համայնավարները եւ իրենց ուղեկիցները չահած են միայն 21 աթոռ, քնկերվարականները՝ 174, արմատականները՝ 92, անկախ հանրապետականները՝ 112, զօր. տը Կոլի կազմակերպութիւնը՝ 179, ժողովրդականները՝ 55 եւն.:

Երկրորդ տեղեկագիր մը հաղորդելով 634 ընտրութիւններ, կ'ըսէ թէ համայնավարները ունէին 184 աթոռ, բայց երկու ընտրութեանց մէջ չահած են միայն 38, քնկերվարականները համադրմամբ 249, փոխան 438ի, արմատականները եւ իրենց ուղեկիցները՝ 262 (նախապէս 198), ժողովրդականները (M. R. P.) 76 (նախապէս 130), զօր. տը Կոլի կուսակիցները 367 (նախապէս 76), ազգայնականներ, չափաւորներ եւ անկախներ՝ 393 (նախապէս 413):

Եզրակացութիւն.— Կառավարական հոսանքը — երրորդ ուժ — կը մնայ կացութեան տէր:

Նահանգային Խորհուրդներու կէսն էր որ կը վերընտրուէր (1508), բայց եւ այնպէս այս տարի բացառիկ նշանակութիւն ունէին ընտրութիւնները, նկատի առնելով համայնավարներու եւ զօր. տը Կոլի կազմակերպութեան բուռն պայքարը՝ կառավարութեան դէմ եւ փոխադարձաբար: Այս ընտրութիւնները կարեւոր են ուրիշ տեսակէտով մըն ալ, — Ֆրանսայի մէջ սովորաբար քաղաքական դէմք մը անդամ կ'ըլլայ ոչ միայն Ազգ. ժողովին, այլեւ Նահանգային Խորհուրդի մը: Եթէ երեսփոխան մը պարտուի այս տեղական ընտրութեանց մէջ, ձախողում կը համարուի իր պատկանած կուսակցութեան համար:

Կիրակի օրուան ընտրութեանց մէջ պարտուեցան դատական նախորդ նախարարը՝ Անտռէ Մառի, անդրծովեան Ֆրանսայի նախարարը՝ Քոսթ Ֆլորէ, Խոժէն Թոմա՝ թղթատարական նախարարը (ընկերվարական), Փիէռ Քոթ՝ օդանաւային նախկին նախարարը, ուղեկից համայնավարներու եւ ուրիշներ:

Աջակիսական դաշինքը եւ իսպաղուրեան դատը

Իտալիոյ Ներկայացուցչական ալ 112ի դէմ 188 ձայնով հաւանութիւն յայտնեց որ կառավարութիւնը ստորագրէ Ատլանտեան դաշինքը: Վարչապետը, Տէ Կասփերի, բուռն յարձակումներու ենթարկուեցաւ համայնավարներուն կողմէ, —ինչպէս երեսփ. ժողովին մէջ: Բայց եւ այնպէս յայտարեց, միեւնոյն առեն աղդարարութիւն մը ուղղելով հակառակորդներուն.

— «Զէզոքութիւնը յուսահատական է Իտալիոյ համար: Իտալիա չի կրնար պաշտպանել ինքզինքը: Եթէ ուրիշ պատերազմ մը պայթի, մեր երկիրն ալ պիտի խառնուի ան խուսափելի կերպով: Ես կը յուսամ թէ օր մը բոլոր պատուարները պիտի խորտակուին եւ պիտի ունենանք Եւրոպայի Միացեալ Նահանգները: Բայց մինչեւ այն առեն ոճիրէ դասալքութիւն սորվեցնել Իտալացիներու մէկմասին»: (Կ'ակնարկէ համայնավարներուն, որոնք յայտարարած էին թէ Ի. Միութեան կողմը պիտի բռնեն, եթէ պատերազմ ծագի):

★ Իտալական ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 21 տարեկան երիտասարդ մը, որ նամակ մը դրկելով համայնավար երեսփոխանի մը, խորհուրդ տարցուցած եւ դրամ ուղած էր, վարչապետը սպանելու համար: Նամակը ոստիկանութեան ձեռքը անցած էր:

★ Յոյները կը շարունակուին փոխադարձաբար, նիւ Եորքի խաղաղութեան միջազգային համադումարին առթիւ, որուն կը մասնակցին 21 պատուիրակներ՝ Ի. Միութենէն: (Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները անցագիր չստացան ամերիկեան կառավարութենէն): Հազարաւոր Ամերիկացիներ եւ տարագիրներ իրենց կարգին ժողով դումարելով, ճաղկեցին համագումարը, իբրեւ համայնավարական ձեռնարկ մը: Հաւաքոյթներն ալ հրապարակային աղօթքներ կազմակերպած էին, յանուն խաղաղութեան եւ ազատութեան:

★ Պ. Լասքի, Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան նախկին նախագահը, կ'առաջարկէ որ Զօր. Այզընհաուըը (Ամերիկա), լորտ Մա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԵՐ ՍԵՓՕՆ

Սալմաստէն Աղրակ հետեւակ մը վեց ժամէն կրնայ հասնիլ ամառ առեն, իսկ հիմա ճամբանե-րը վտանգաւոր են:

Ծանապարհէն մինչեւ Երիցաձորի բերանը մէկ մեթըի չափ ձիւնով ծածկուած է: Ապրիլի առա-ջին կէսին կը սկսի ձիւնհալը, ըսաւ Զիբօն:

Ուուս հրամանատարը, բոլշեւիկացած բանա-կէն փախած զնդապետը, որուն մեծ յոյսեր կա-պելով, ընդհանուր հրամանատար ընտրած էինք հայկական ինքնապաշտպան վաշտերուն, ամբողջ օրը քարտէներ քննելով եւ օդի կոնծելով կ'ուզէր անցընել:

Այդ իսկ պատճառաւ Զինուորական մարմնի վիճաբանութեանց առեն, կը բաւականանար մերթ ընդ մերթ «Նիչեվօ» (ոչինչ) հոլովելով միայն: Եւ անհամբեր կը սպասէր ժողովին փակման, որպէս զի օդիի չիշը տեսնէ իր քարտէներուն քով:

— Դիւրին բան չէր այդ դժուարին ճամբան ոտքով կտրել անցնիլ այս օրերուն, երբ բնութեան արհաւիրքներէն զատ, անպակաս են նաեւ թշնա-միներ, որոնք յաճախ կ'երթեւեկեն Արաւուչէն Ռօչասպ եւայլ վայրեր, ըսաւ Վաղարշակը:

— Ըսել կ'ուզես թէ ձիաւոր սուրհանդակնե՞ր ղրկելու է ու թերեւս զինուածնե՞ր, հարցուց փոխ հրամանատար Հ. Մելքումեան:

— Այո, անզէն մարդը կրնայ գայլ ու գազանի կեր դառնալ կամ Սմկոյի Քրտերուն ձեռքը իյնալ, միջամտեց Գեղամը:

— Ննդիրը շատ լուրջ է, յարեց Հ.Մելքումեան, նամակատարը անյաջողելի պէտք է անցնի այդ ճամբաներէն, որպէսզի կռիւ, ընդհարում չպա-տահի: Ամբողջ խումբ մը ղրկելն ալ անպատեհու-թիւններ ունի, մէկ երկու զինեալներ կրնան մը պարապային կրնան բռնուիլ կամ սպանուիլ եւ գործը կը վտանգուի: Անհրաժեշտ է քաջասիրտ եւ միայնակ ճամբորդելու ընդունակ վաստակ մը (ու-զեցոյց) գտնել եւ ղրկել:

— Հոս Հաֆթվան գտնուածներէն քիւրտ Մղ-տօն է յարմարագոյնը, ան ալ ծանր հիւանդ է: Միւսներուն կարելի չէ վստահիլ, կը մնայ միայն պատանի Սեթօն, ըսաւ Վազգէնը:

Ու վէճը երկարեցաւ, մինչդեռ ժողովական-ներէն չորս վաշտապետները հարկադրուած էին ժամ առաջ ճակատը մեկնելու:

Թեկնածուներու նոր ցանկ մը պատրաստուե-ցաւ եւ սակայն Սեթօն միայն ընտրուեցաւ, եթէ՝ յօժարակամ մեկնէր:

Սեթօն հրաւիրուեցաւ Զինուորական Մարմնի նիստին:

Ան՝ ներս մտաւ ժպտադէմ ու մինչեւ ականջնե-րուն ծայրերը չիկնած, բարեւեց ու կեցաւ դրան քովը:

— Մօտ եկուր, ըսաւ Մելքումեան:

Պատանին մօտեցաւ ու ձեռքերը կրծքին դը-րած, հարցական իր նայուածքը դամեց փոխ-հրա-մանատարի աչքերուն:

— Սեթօ, Աղբակի ճամբան լաւ գիտե՞ս:

— Հրամանք ես, պարոն հրամանատար:

— Քանի՞ անգամ ճամբորդած ես Աղրակէն Սալմաստ:

— Հինգ անգամ ուղղակի Աբաւուլի ստորո-տէն, Խանասորայ դաշտի ճանապարհով, անգամ մըն ալ զարտուղի ճամբով, Ճարի – Գալէկէն:

— Առճանակ գործածել գիտե՞ս:

— Ըսէ՝ մօսին, արնալու, մաւզէր...

— Ձմեռ առեն ճամբորդա՞ծ ես.

— Այո, պարոն հրամանատար, ես քե ծառայ:

— Եւ մինակ կրնա՞ս ճամբորդել:

— Այո, ես քե ծառայ, ես բանէ վախ չունիմ:

— Գայլերէ՞ն ալ չես վախնար:

— Գայլեր կապելու ձեւը գիտեմ, պարոն հր-րամանատար:

Ռուս հրամանատարը անհանդստութեան նը-շաններ կը ցուցնէր, որովհետեւ օդիի ժամանակը կ'անցնէր:

—Կ'ուզե՞ս օգտակար հանդիսանալ Աղրակ գտ-նուած 3000 Հայերուն:

— Հրամանք ես, պարոն հրամանատար:

— Եթէ բռնուիս կամ սպանուի՞ս:

—Սեթօն բռնուող պտուղ չէ, իսկ եթէ սպան-նուիմ, դուն սաղ էլնիս, պարոն հրամանատար:

— Վաղն առաւօտ պիտի մեկնիս, Սեթօ:

— Հրամանդ գլխիս վրայ, աչքիս վրայ, պա-րոն հրամանատար: Սեթօն էլ էտ օրուան կը սպա-սէ:

— Ուրեմն սիրով կը մեկնիս:

— Այո ,Բարթաղոս վանքը վկայ ...

— Ըսէ ուրեմն, ի՞նչ բանի պէտք ունիս, որ պատրաստել տանք:

— Իմ ուղածներս ունէք, պատրաստ են: Ինծի տուէք երկար պարան մը, խոշոր սաւան մը, փո-քրիկ ատրճանակ մը եւ քիչ մըն ալ չաքար:

— Շատ լաւ, բայց պարանն ու սաւանը ի՞նչ պիտի ընես, հարցուց Զիբօն:

Լուր եւ տուներ

ԹՄԲ.— « Ցուսաբեր » հետեւեալ խորհրդա-ծութիւնները կ'ընէ այս խորագրով խմբագրակա-նի մը մէջ (5 Մարտ).—

Դժբախտաբար մինչեւ հիմա լուրջ փորձ մը չեղաւ պատկերացնելու առհասարակ մեր ժամա-նակի հոգի եւ մասնաւորաբար մեր արդի դրակա-նութեան ընդհանուր ձգտումները: Մենք բոլորս անփոյթ գտնուեցանք այս աշխատանքին բերելու համար մեր բաժինն ու մասնակցութիւնը, որով-հետեւ ամուլ վէճերն ու ապարդիւն պայքարները, երբեմն մեր կամքէն անկախ, երբեմն պայմաննե-րու հարկադրանքով, սպառեցին մեր եռանդը եւ չեղեցուցին մեր բարի տրամադրութիւնները ի-րենց հունէն: Գրականութիւնն ու արուեստը, այս ձեւով, դուրս մնացին մեր առօրեայ, անմիջական մտահոգութեանց շրջանակէն, դառնալու համար դրեթէ մենաշնորհ մը այն մէկ քանի ընտրեալնե-րուն, որոք սիրտ եւ ժամանակ ունեցան մնալու Բանին սպասարկու: Մոռցանք, որ նիւթական կեանքէն վեր՝ կայ հոգեկան կեանքը, հրապարա-կագրութենէն վեր՝ կայ «զուտ» գրականութիւնը, «անկիւնադարձային» պայքարներէն վեր՝ կը սա-ւետի պայքարը, լեզուի պայքարը եւ հոգիի պայքարը վերջապէս:

Այս մոռացումը սուղ արժեց մեզի: Գեղեցիկ ղպրութիւնը անտէր ու անմշակ մնաց դրեթէ, ար-ուեստը նահանջեց, լեզուն աղճատուեցաւ, ոգին կորնցուց իր պայծառութիւնը: Աւելի շատ ժա-մանակ յատկացուցինք մեկնաբանելու քան ստեղ-ծագործելու: Ուշիմա կը փնտռենք միջոցը մենք մեզ մխիթարելու, ստուերին քով տեսնելու լոյսը:

Արձանագրենք, քանի մը սեղմ տողերու մէջ, լոյսն ու ստուերը մեր գրական կեանքին:

Վերջին դէպքերը, մասնաւորաբար մեր գա-ղութին մէջ, առիթ չտուին մեզի յիշելու եւ յիշե-ցնելու, թէ Փետրուար 18ին կը լրանար առաջինն տարելիցը մեր գրականութեան բացառիկ դէմքե-րէն Ճակոր Օշականի մահուան: Գիտենք բոլորս, թէ ինչ գտնուելեամբ եւ ինչ պայմաններու մէջ փակեց անիկա իր աչքերը: Մարդ մըն էր, որ իր ամբողջ «դրամագլուխ»ը դրած էր ի սպաս Հայոց գրականութեան: Կիրք մըն էր իրեն համար դրա-կանութիւնը, որուն ծառայեց աւելի քանքառա-սուն տարի՝ անընկճելի կամքով ու նուիրումով: Տարի մը չանցած՝ մենք դրեթէ մոռցանք հայ գի-րին հաւատաւոր այս քուրմը: Այս ստուերին քով՝ բարեբախտութիւն է տեսնել լոյսը, որ ճառագա-թելու վրայ է: Կ'իմանանք թէ ձեռնարկներ կ'ըր-լան հաւաքելու ողբացեալ դրագէտին ցիր ու ցան էջերը, զանոնք հրատարակութեան տալու համար հատորներու շարքով մը, որ պիտի կազմէ ամբող-ջական դործը վաստակաւոր այս մշակին: Իր բա-րեկամներուն եւ մեր բոլորին պարտքն է օդնել ձեռնարկին յաջողութեան՝ ոչ միայն նիւթապէս, այլեւ բարոյապէս: Ձեռագիրներու հա-ւաքման եւ դասաւորման դործը նոյնքան աչ-խատանք կը պահանջէ, որքան բուն հրատարա-կութիւնը, որ նիւթական զոհողութիւններու հետ կապուած է առաւելաբար: Կասկած չունինք, որ նախաձեռնողները ի վերջոյ պիտի կրնան յաղթա-

Սեթօն զարմացած նայեցաւ Զիբօին, վայր – կեան մը լռեց, կարծես կը մտածէր թէ ինչպէս պէտք է պատասխանել Զիբօին, որ փորձուած հայդուկ մըն է եւ սկսաւ:

— Պարոնները, երբ քրտական խումբեր տես-նեմ ճամբիս վրայ, կը փաթթուիմ սաւանի մէջ, ճամբէն դուրս կ'երթամ ու կը պառկիմ ձիւնի վը-րայ, աննշմարելի կը դառնամ, մինչեւ որ չորը խաւխաուի, թշնամին երթայ, հեռանայ ...

— Իսկ պարա՞նը հարցուց Մելքումեանը:

— Պարանին մէկ ծայրը ամուր մը կը կապեմ մէջքիս, որ չփրթի, միւս ծայրը կը ձգեմ դետին ու ճամբովս կ'երթամ: Անօթի գայլերու վոհմա-կէն այդ կերպ կարելի է ազատիլ:

— Ինչպէ՞ս, ինչպէ՞ս, հարցուցին ժողովա-կանները զարմացած ու միաբերան:

Ու Սեթօն չարունակեց — Երբ գայլերը եռե-ւի կողմէն կամ աջէն ու ձախէն խոյանան, պարա-նին դետին ինկած ծայրը տեսնելով չեն յարձակիր վրաս, կը նային պարանին ու առաջ չեն դար, մի-այն կը հետեւին ինծի: Այնքան աւեն, որ պարա-նին երկու ծայրերը դետին ինկած չեն:

— Բայց ինչո՞ւ, հարցուց Գեղամ:

— Ձեմ գիտեր, պարոն, հայրս կը պատմէր, ես չէի հաւատար, բայց օր մը, երբ ես եւ հայրս գայլերով շրջապատուեցանք, համոզուեցայ որ ճիշդ էր ըսածը, մենք պարանին չնորհիւ ազատ-ուեցանք:

Չհաւատացինք, բայց Սարուխանեան Սար-գիսը համոզեց ժողովականները: Ինքն ալ նչանա-ւոր որսորդներէն մէկն ըլալով, հասատատեց իրո-դութիւնը:

(Մնացեալը յաջորդով) ԱԶԳԻՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Մեծ գիտնականը՝ Այնշթայն

Այնշթայնի ծննդեան 70ամեակին առթիւ Ու-նեսքօ պատուեց զայն, երեք մեծ դիտուններու մասնակցութեամբ:

Ներկայ սերունդին ամէնէն մեծ մարդերէն եւ դիտուններէն մէկն է Ալպերթ Այնշթայն: Ծնած է 1879 Մարտ 14ին, Գերմանիոյ մէջ: Երբ տակա-ւին երիտասարդ էր, իր ընտանիքը նախ Զուիցե-րիա, յետոյ Իտալիա փոխադրուեցաւ:

Իբրեւ դպրոցական, այնքան ալ փայլուն ա-չակերտ մը եղած չէ, բացի մաթեմաթիքի ճիւ-ղէն: 1905ին զուիցերիական դրասենեակի մը մէջ պաշտօնեայ էր: 26 տարեկան էր, երբ փայլիլ սկսաւ, բնագիտութեան երեք ճիւղերուն մէջ նը-շանակալից յառաջդիմութիւն ցոյց տալով, ուրկէ վերջ չարունակեցան իր դիւտերը:

1905—1915 բնագիտութեան մէջ մեծ յեղա-շրջում յառաջ բերաւ, կոչուելով դիտութեան ա-ռաջնորդը եւ «Փորձանք տղան»: Օժտուած է զար-մանալի ներհայեցողութեամբ մը:

Բնագիտութեան երեք ճիւղերուն մէջ ամէնէն նչանաւորներն են Ցարաբերականութեան սկզ-բունքի մասին դրածը եւ իր լոյսին մասնիկները:

1921ին Այնշթայն ստացաւ Նոպէլեան մրցա-նակը իր «Ֆոթոելեկտրիկ» օրէնքի դիւտին հա-մար: Բայցեան իր մեծ համբաւը կը պարտի գլխա-ւորաբար իր «Ցարաբերականութեան սկզբուն-ք»ին:

1900ին էր որ գտնուեցան արագ չարժող առարկաներու նոր յատկութիւնները, որոնք չէին յարմարեր հինէն մնացած եւ բնագիտութեան կողմէ ընդունուած դաղափարներուն հետ:

Այս յատկութիւններուն բնորոշ երեւոյթը այն էր որ ելեկտրոն մը շատ կ'աւելնար եթէ ամենա-մեծ արագութեամբ չարժման մէջ դրուէր: Մէկ ենթադրութիւնը միւսին կը յաջորդէր, սակայն առանց որեւէ ապացոյցի:

1905ին Այնշթայն կ'ըսէր թէ բնագիտութեան օրէնքները չեն կրնար որեւէ կերպով կախում ու-նենալ այն բանէն թէ որքան արագութեամբ կը չարժինք մենք միջոցին մէջ, այլ սա իրողութենէն թէ առարկայ մը որքան արագ կը չարժի «յարա-

հարել բոլոր դժուարութիւնները՝ «այրուելու ճա-կատագրէն փրկելու համար երկար տարիներու իր վաստակը», ինչպէս ինքն իսկ կ'ըսէր իր ողջու-թեան:

Վերախմբումի այս նոյն ձեռնարկն է, որ կը կատարուի քանի մը տարիէ ի վեր՝ մասնաւոր հա-տորներու մէջ ամփոփելու համար մեր դրակա-նութեան վաւերական ներկայացուցիչներէն Լեւոն Շանթի եւ Ակսէլ Ակհարոնեանի ամբողջական դործերը, մէկը՝ Պէյրութի, միւսը՝ Պոսթընի, ա-պա՝ Վենետիկի մէջ: Լեւոն Շանթի երկերու ժո-ղովածուէն մինչեւ հիմա հրատարակուած են հինգ ստուար հատորներ: Հրատարակութիւնը ընդ-հատուեցաւ մեծանուն հեղինակին Ամերիկա մեկ-նումովը, բայց ապահով ենք, որ պիտի չարու-նակուի իր վերադարձէն ետք: Հայ վչտի մեծ երգչին՝ Ակսէլ Ակհարոնեանի դործերը սկսան հրատարակուիլ Պոսթընի մէջ, 1946ին: Արդէն հը-րատարակուած են առաջին չարքին եօթը գեղա-տիպ հատորները: Հրատարակութեան դործը թա-փով յառաջ կը տարուի ի գին մեծազոհողութիւննե-րու, եւ յոյս ունինք, որ չուտով կ'ամբողջանայ առաջին չարքը, բաղկացած՝ տասը հատորներէ:

Հայ գրականութեան վաստակաւոր դէմքերէն ուրիշ մը, Արշակ Զօպանեան, քանի մը տարի ա-ռաջ փորձեց վերահաւաքել իր 60ամեայ գրական վաստակը առանձին հատորներու մէջ: Հրատարա-կութիւնը կանգ առաւ սակայն մեզի անծանօթ պատճառներով: Տեղին է հոս յիշատակել, որ ե-դիպտոսի մէջ ձեռնարկ մը եղաւ վերհրատարակե-լու բանաստեղծ Վահան Թէքէեանի տպուած եւ անտիպ քերթուածներուն ամբողջական ժողովա-ծուն: Հինգ տարին կը լրանայ ահաւասիկ, եւ դեռ հատոր մը անդամ չենք հրապարակ, թերեւս այն պատճառով, որ այդ դործին իրաւատէրը՝ Ռամ-կավար «կուսակցութիւն»ը չատ զբաղած է իր «անկիւնադարձ»ով, բայց Թէքէեան մեզմէ աւելի աղէկ կը ճանչնար իր «կուսակցութիւն»ը եւ ատոր համար ալ աչքը բաց մեռաւ:

Կ'իմանանք, որ Փարիզի Հայ Գրագէտներու Բարեկամները վերսկսած են իրենց դործունէու-թիւնը եւ ձեռնարկած հրատարակելու Գար. եպս. Սրուանձտեանցի «Համով Հոտով»ը, որ թանկա-գին գանձարան մըն է հոս նիւթերու եւ հայկա-կան ֆոլքլորի: Արժանի է այս ձեռնարկը քաջալե-րութեան եւ դնահատանքի: «Բարեկամներ»ը լա-ւագոյն ընտրութիւն մը կատարած են՝ ստուերէն լոյսին հանելով դրեթէ մոռցուած, դրեթէ կոր-սուելու վտանգին ենթակայ դործ մը, որ կրնայ ներչնչումի աղբիւր դառնալ ներչնչումէ դուրկ մեր չատ մը գրողներուն համար:

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԳՐԻԳՈՐ ՇԻԼԹԵԱՆ

Ինչպէս հաղորդած էինք քանի մը օր առաջ, իտալիայէն Փարիզ հասած է յայտնի նկարիչ Գրիգոր Շիլթեան: Ծագումով կովկասահայ, Շիլթեան 15 տարի առաջ մեկնած է Փարիզէն ուր, ըստ իրեն, արուեստը կը տիրապետի, դհոուելով դիւրութեան մը, հեռանալ impressionismeի եւ մեր – ցնելով աշխատանքի սէրը ու թծախնդիր ճաշակի մը խղճը:

..Բացառիկ երեւոյթ մըն է Շիլթեանի ցուցահանդէսը: Չէք կրնար դինք դպրոցի մը մէջ տեղաւորել: Եթէ ունի ֆլաման խորք մը, ուրկէ կը պահէ մանրամասնութիւններու եւ ճշդրիտ վեր – արտադրութիւններու ճաշակ մը, բայց այնպիսի relief մը կը դնէ իր իւրաքանչիւր նկարին մէջ, որ, կարելի է ըսել նկատել բոլորովին ինքնուրոյն եւ առանձնայատուկ:

Շիլթեան ապրած , իր արուեստը զարգացուցած է երկրի մը մէջ որ միշտ պիտի մնայ խորհրդանիշը բուն իսկ Արուեստին: Ան տարիներու ընթացքին անուն մը չինած է Իտալիոյ մէջ եւ պարբերաբար ցուցահանդէսներ բացած Վենետիկի երկամեայ դեղարուեստական փառատօնին մէջ:

Այսօր Փարիզի մէջ իր գոյգ vernissageները, *առաջինը մամուլին, երկրորդը պաշտօնական, ո–*

րեւարար» մեզի, որ իր տեսակէտով կրնայ ազդել այն եղանակին վրայ զոր իրերը կը գործեն այս առարկային վրայ:

Այնչքայնի տիեզերական համբաւր մխեւնոյն առեն պատճառ դարձաւ որ բուռն յարձակումներու ենթարկուի ան: Գտնուեցան դիտուններ ո – րոնք կը հաւատային թէ իր տեսութիւնը կը հակասէր ողջմտութեան: Իսկ ոչ դիտուններ ալ աւելի բուռն լեզու մը գործածեցին: Նախ որ Այնչքայն Հրեայ մըն էր, երկրորդ զուիցերիական հպատակութիւն ստացած էր իր երիտասարդութեան , Թողլով գերմանական հպատակութիւնը, ինչ որ պատճառ եղաւ որ իր տեսութիւնը նկատուէր իբրեւ «ոչ Գերման», իսկ ինք ոչ ժողովրդական մէկը Գերմանիոյ մէջ:

Այդ մխեւնոյն չըլլանին կը յարձակէին իր տեսութեանց վրայ Ֆրանսայի մէջ, որովհետեւ հեղինակը Գերման էր: Յարաբերականութիւնը կը կո կոչէին «բոլշեւիկութիւն բնագիտութեան մէջ» :

1914էն ի վեր Այնչթայն հակա – պատերազմական ճանչցուած է: Ի խաղաղասիրութիւնս հիմնուած չէ որեւէ մտաւորական տեսութեան վրայ, այլ վատութեան եւ առելութեան խորունկ հակակրութեան մը վրայ», բսած է Այնչթայն :

Նկարագրով չատ պարզ է եւ երիտասարդ: Երաժշտասէր է, եւ մեծ տաղանդով կը նուագէ ջութակ: Ան միջազգային դէմք մըն է, թէ խառնուածքով եւ թէ դաստիարակութեամբ :

Այնչթայն եղած է ամէնէն հպարտ անդամը նախկին եւ միջազգային դիտութեան եղբայրութեան, եւ իր միակ ցանկութիւնն է ըլլալ անդամը նոր միջազգային եղբայրութեան որ կը կոչուի Ուվեսֆօ: **Ֆ.**

բուն ներկայ էր իտալական դեսպանը, ապացոյցն են արդէն իր համբաւին:

Շիլթեան Galerie de l'Elyséeի մէջ ցուցադրած է աւելի քան քսան նկարներ: Կրնաք անմիջապէս ընդհանուր գաղափար մը ունենալ իր արուեստին մասին: Բացառիկ սէր մը դէպի յետին առարկաները, զոր կը վերարտադրէ պատկերահանի մը բծախնդրութեամբ: Քանի մը Trompe l'oeil նկարներ ուր ամէն մէկ առարկայ, ըլլայ պահարան մը, քիչ մը ճմրթկուած, կամ լաթ մը քիչ մը փչուտ, կը խաբեն աչքը՝ իրենց բացառիկ relief-ով: Ասոնց քով ունի չատ գեղեցիկ իրանկարներ (nature morte) ինչպէս այս անունը կրող նկար մը, կամ «Գող եւ ծաղիկներ»: Ասոնց մէջ ամէնէն աւելի հիացում եւ գնահատանք կրպատճառեն Philatelisteը, ուր մանրամասնութիւնները կը ձգտին մինչեւ մտաւրկում, կամ «Թափառաշրջիկներ» ուր աղտոտ ոտքերը կը դառնան արուեստին եւ տառապանքին լաւագոյն արտայայտութիւնը :

Այս քանի մը տպաւորութիւնները լրիւ չեն ըլլար, եթէ չնշմարենք կնոջ մը կիսամերկ նկար , «Ունայնութիւն», ուր արուեստագէտը կրցած է դնել դեղեցկութեան եւ հրապոյրին հետ ամբողջ կեանքին ունայնութիւնը :

Իւրաքանչիւր նկարի վրայ աշխատանք թափուած է ամիսներով ,արուեստագէտի բարեխղճութեամբ: Օտար մասնագէտներ կրնան աւելի ձեռնհասութեամբ խօսիլ իր արհեստագիտութեան (technique) մասին: Մեզի կը բաւէն իր համբաւը եւ հայկական ծագումը: Ցուցադրուած նկարներէն դատ Շիլթեան ունի չատ մը ուրիշներ ալ զոր կարելի է տեսնել չքեղ ալպոմի մը մէջ: (Editions Lacca - Milan):

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԲ.— Ցաջորդով՝ կարծիքներ տեղական թերթերէ :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «ՕՐ»Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոն – եան» խումբը տօնեց Միութեան օրը, կիրակի 20 մարտ, Société d'Encouragementի մեծ սրահին մէջ, որ լեցուած էր հոծ բազմութեամբ: Փարիզի արուարձաններէն ալ բազմաթիւ երիտասարդներ եկած էին քաջալերելու քոյր մասնաճիւղի մը ձեռնարկը:

Շարք մը եւրոպական պարերէ վերջ, հանդէսին պաշտօնական բաժինը բացուած յայտարարութեամբ: Նոր Սերունդի երդչախումբը « Մշակ բանուոր»ը երգեց դեկավարութեամբ Պ. Ա.րա Պարթեւեանի: Ցետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան նախադահը՝ ընկեր Ցովիկ Եղիազարեան, որ պարզեց Նոր Սերունդի բռնելիք ուղին: «Այսօր ինչպէս վաղը պիտի քալենք այն ճամբէն զոր մեր ժողովուրդըմեր արիւնով բացած է: Նախկէն երբ իր բանակով յաղթական մուտք գործեց Եգիպտոս, կ'ըսէր իր զինուորներուն.—«Այս բուրգերուն բարձունքէն40 դարեր ձեզ կը դիտեն»: Այսպէս ալ Արարատի կատարէն քառասուն դարեր մեզ կը դիտեն, իրականացնելու համար մեր դարաւոր երազը, անկախ եւ միացեալ Հայաստան»:

Երդչախումբը չարք մը տաղեր եւս երգեց: Ցետոյ ծափերու մէջ բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը, ընկեր Շ. Միսաքեան: Նոր լուսթեան մը մէջ կը լսուի բանախօսին ձայնը: Որքան իմաստուն , նոյնքան ալ հարազատ են իր խօսքերը: «Ջանացէք արժանի հանդիսանալ ձեզի ձգուած ժառանգութեան, առաջնորդութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան: Ինչպէս երէկ հայրենի երկրին մէջ, այսօր ալ օտարութեան մէջ, Դաշնակցութիւնը կը չարունակէ հսկել հայ ժողովուրդի կենսական շահերուն վրայ: Անցեալը սերտել եւ քայլ մը աւելի յառաջ նետուիլ դէպի ապագան: Ահա ձեր դիմաւորը պարտականութիւնը: Ճակատները միշտ բարձր , իրերու դիտակից զաւակները Հայաստանեայց ժողովուրդի մը որ մեծ է իր տառապանքով եւ արժանիքով »:

Երդչախումբը երգով մը փակեց տօնակատարութեան պաշտօնական բաժինը :

Գահ մը եւրոպական նուագի ձայնը կը տիրապետէ սրահին մէջ:

Յաջորդաբար բեմ հրաւիրուեցան ընկերուհի Աճէմեան որ երգեց Ռ. Մելիքեանի «Մի լար»ը եւ Ալէմշահի «Իմ երգը»: Դաշնակով կ'ընկերանար ընկերուհի Նիզամեան: Ընկեր Աղամեան ջութակի վրայ մեծ յաջողութեամբ նուագեց Ալէմշահի «Տանս Արմէնիէն»ը եւ ուրիշ կտոր մը, ընկերակցութեամբ դաշնակի: Հետը մը, Պ. Խաչամեան երգեց «Կռունկ»ը: Ցայտնութիւն մը եղաւ փոքրիկը Թորոսեանի կովկասեան պարը ընկերակցութեամբ ընկեր Բենոյի: Պանեէօ Քաշանի Նոր Սերունդի պարախումբն ալ իր մասնակցութիւնը բերաւ հանդէսին, երկու հայկական պարերով :

Այսպիսով վերջացաւ հանդէսին գեղարուեստական բաժինը: Գոհ էին բոլորը : Մանաւանդ փարիզի մասնաճիւղը որ գնահատելի աշխատանք կատարած էր, հանդէսին յաջողութեան համար:

Երեկոյեան նուագախումբը մինչեւ կէս գիշեր զուարճացուց երիտասարդները, մինչ երէցները սեղաններու չուրջ կ'երգէին հայրենասիրական երգեր: Այնչափ մտերիմ էր մթնոլորտը որ ներս մտնողը կը կարծէր թէ նահապետական ընտանիք մը իր կրտսեր զաւկին տարեդարձը կը տօնէ : Բոլորս սիրով պիտի յիշենք Փարիզի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Օր»ը:

ԱՌԼԷՆ Մ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՊՈՒԲՐԻՇԻ լեզուաբանական կաճառի դասախօս՝ փրոֆ. Վլատ Պըլըճեան Մարտ 14ին պաշտօնապէս բացումը կատարած է դասական հայերէնի (գրաբար) դասընթացքին՝ ռումանա – կան ժող.հանրապետութեան ակադեմիայի պատմութեան բաժնին մէջ: Եթէ հետաքրքրութիւն ըստեղծուի դաս. հայերէնի, կաճառին տնօրինութիւնը պիտի որոշէ արդի հայերէնի դասընթացք մը եւս սկսիլ: Առաջին առթիւ վեց երիտասարդներ միայն ներկայացած են:

★ **ՆՇԱՆԱԾԸ** .— *Սիրելիս, աննմանս. քեզի երկու գոյգ ապարանջան պիտի առնեմ. ոսկի՞ ըլլան թէ արծաթ ...*

Օրիորդը ձայն չի հաներ:

ՆՇԱՆԱԾԸ.— *Սիրելիս, աննմանս. չխօսի՞ս քեզի ապարանջան պիտի առնեմ. ոսկի՞ ըլլայ , թէ արծաթ :*

ՕՐԻՈՐԴԸ.— *Ի՞նչ խօսիմ , սիրելիս , կ'ըսեն թէ՝ խօսիլը արծաթ է, իսկ լռելը՝ ոսկի ...:*

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԶ.

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀՐԵՇՏԱԿԸ

— Ո՞վ քեզ անոր ձեռք կը ձգէ: :

— Գնա, ըրէ ինչ որ կրնաս:

Շահանդուխտ գնաց եւ իմաց տալ տուաւ մատրանապետ վարդապետին որ քաշուած առաքինի ծեր մըն էր, թէ կ'ուզէ իրեն հետ տեսնուիլ:

— Հայր սուրբ, ըսաւ Տիկինը, պէտք է որ դուն մեզի աղատես:

— Թէ որ ձեռքէս դայ, պատրաստ եմ Տիկին, խեղճ ծերը չփոթած երեսը նայելով եւ վախնալով որ դիմացինին խելքին վտանգ մը հանդիպած չըլլայ :

— Այո՛ Հայր սուրբ՝ դուն միայն այս վիճակին դարման մը ընել կարող ես :

— Գիտես, Իշխանուհիս, թէ ես տկար ծերուկնի մըն եմ, եթէ իմ աղօթքս լսելի լինէր Աստուծոյ, այս նեղութիւնները մեզ վրայ չէին հասներ, պատասխանեց ծերը եւ վախնալով թէ Տիկինը հըրաչք մը կը սպասէ իրմէ՝ աւելցուց. դիտես Տիկին , թէ հրաչքներն ալ հիմա քիչ կըպատահին, եւ ես մեղաւոր անձ մըն եմ...

— Ո՛հ , ըսաւ Շահանդուխտ ժպտելով՝ ես հըրաչքի չեմ սպասեր , միայն կ'ուզեմ որ յանձն առնես երթալ Թորոսի խօսիլ, դու Աստուծոյ քահանայ ես, եւ երբ նա զքեզ չուզէ ընդունիլ եւ թերեւս մտիկ ալ ընել, խնդրես որ մէյ մըն ալ հոս չի դառնաս այլ Սեւ լեռը վանք մը քաշուիս, եւ ջանաս զինքը համոզել տկարութիւնդ պատճառ բռնելով :

« Ան երբ քեզ իբր յոյլ տայ ինչպէս որ հաւանական է, չուտ մը երթաս Հռոմկլա մօրեղբայրներուս Սրբազաններուն իմացնես մեր վիճակը, եւ խնդրես որ մէկին մէկը դայ հասնի՝ այս դաղանին խօսք հասկցնէ, դեռ երեք ամսուան պաշար ունինք , ժամանակ կայ ,թէ որ չուտ չարժիս կրնաս մեզ ազատել:

— Լաւ, բայց դիտե՞ս Տիկին ինչչափ ճամբայ է, ըսաւ ծեր վարդապետը մտածելով եւ հաշուելով :

— Գիտեմ, ըսաւ Տիկինը խստութեամբ, երկայն ճամբայ է ,բայց պէտք է մտածես թէ ,հայր սուրբ, քու աղօթքներովդորչափ հոգի որ չես փրկած այսչափ տարիներու մէջ հիմա պիտի փրկես այս ճամբորդութիւնովդ:

— Բայց ես իրաւ ծեր եմ, բայց հիւանդութիւն մը չունիմ, ո՞ւտ ալ դրուցեմ :

— Հայր սուրբ, խնդրեմ, այսպիսի բարակ խղճմտանքի ժամանակ չէ. մեր բոլոր ազատութիւնը քեզի է մնացեր :

Վերջապէս կրօնաւորը յանձն առաւ կամայ ա – կամայ այս ծանր պաշտօնը կատարել, եւ խեղճ մարդը ճգնաւոր ըլլալուն Օչինի երեսը կիրակիէ կիրակի եւ եկեղեցին միայն կը տեսնէր, այն ալ երբ բեմը կ'ելլէր այն առեն միայն, հիմա երթայ դեսպանութեամբ այնպիսի Իշխանի մը հետ խօսիլ որ իրեւ արիւնարբու դաղան իրեն կը նկարագրէին, իր դործը չէր, բայց ճար չկար, ուստի յանձն առաւ. եւ Շահանդուխտ դինքը լաւ մը կարդացնելէ վերջ հրաման ըրաւ Հայր սուրբին ջորի մը տալ եւ դռները բանալ որ երթայ :

Թորոսի երբ իմացուցին թէ ծեր վարդապետ մըեկեր եւ կ'ուզէր իրեն հետ խօսիլ, առանց դլուխը վեր վերցնելու .

« Թող երթայ Օչինի քարոզէ Քրիստոսի Աւետարանը, ըսաւ, որ չի ճանչնար, ես հոս նոյն Աւետարանին պաշտպանութեանը համարկեցեր եմ»:

Այս պատասխանին վրայ, խեղճ ծերը բոլորովին տարակուսեցաւ, բայց դարձեալ աղաչեց ծեր զօրավարին որ այս պատասխանը իրեն կը բերէր, դինք պարապ չի հանել:

Իսկ ծեր զօրավարը, որ քաջածանօթ Բարկէնն էր, դժալով տարեկից կղերականին վրայ որ իր կորովին ալ չունէր, ակնարկ ըրաւ եւ վրանին դուռը ցուցուց որ մտնէ, եւ ինք հեռացաւ:

Վարդապետը որ կը կարծէր թէ դահիճներէ չրջապատուած մէկը պիտի տեսնէր, զարմացաւ երբ տեսաւ Թորոս երեք չորս հատ վեղարաւորներէ չրջապատուած տրոնք չորս կողմը նստած զրպերու վրայ չարունակ կը դրէին ինչ որ Իշխանը տուն կուտար, եւ որմտողը մը տեսնելով դլուխը վեր վերցուց եւ թէպէտ նեղացաւ, բայց նայելով թէ ծեր կորպդուխ եկեղեցական մըն է, տուք ելաւ եւ առանց խօսելու ձեռքէն բռնեց քովը նստեցուց եւ իր մեծ ու խոշոր աչքերը վրան սեւեռած՝ սպասեց որ խօսի.այս ընդունելութիւնը խեղճըբոլորովին չփոթեց:

ՏԵՐՆՆ

ունթպէրն (Անգլիա), Պ. Հալվարդ Լանկէ (Նոր-վեկիա) եւ Պ. Լէոն Պլում Մոսկուա երթան, ճամբան հարթելու եւ տեսակցութիւն մը սարքելու համար Սթոքհոլմի մէջ: Այս տեսակցութեան պիտի հրաւիրուին Սթալին, նախագահ Թրումընը, Ցրանսայի եւ Անգլիոյ վարչապետները, որպէսզի միջոցներ խորհին եւ փրկեն խաղաղութիւնը:

Պ. Հէնրի Ուալըս, Մ. Նահանգներու Ցառաջդիմական կուսակցութեան նախագահը, եւ նախկին նախարար, ճառ մը խօսելով, հրաւիրեց ունկնդիրները որ համոզեն Ծերակոյտը՝ չվաւերա-ցնել Ատլանտեանի դաշինքը, «որ կրնայ կործանել Ազդաժողովը, վերջնապէս երկուքի բաժնել աշխարհը եւ պատերազմի առաջնորդել մեզ»:

★ Ցուիցերիոյ սպարապետը, զօր. Կիզան, յայտարարեց թէ կրնան 500.000 զինուոր հանել, կազմ եւ պատրաստ վեց օրէն: Բայց եւ այնպէս Ցուիցերիա պիտի չարունակէ իր աւանդական քաղաքականութիւնը,— զինեալ չէզոքութիւն:

Գերմանները կը գաղգաստին

Արեւմտեան եռութիւնները մերժեցին գերման ներկայացուցիչներուն հակառաջարկները նոր սահմանադրութեան մասին, առանց սակայն բոլորովին փակելու բանակցութեանց դուռները:

Գերմանները պատասխանեցին թէ իրենք սահմանադրութիւնը պիտի խմբագրեն համաձայն իրենց հայեցողութեան եւ պիտի ներկայացնեն յառաջիկայ չաբթու: Եթէ երեք պետութիւնները մերժեն, նոր անել մը պիտի ստեղծուի: Իսկ եթէ ընդունին, ճամբան պիտի հարթուի արեւմտեան Գերմանիոյ պետական կազմակերպութեան համար:

★ Արեւմտեան Գերմանիոյ խորհրդարանին նախագահը, Տոքթ. Քոնրատ Ատենաուըը, ժընեւի մէջ ճառ մը խօսելով, ըստ կարգ մը թերթերու յայտարարած է թէ գերման բանակն էր որ անձնատուր եղաւ, եւ ոչ թէ ժողովուրդը: Այս ճառը զարմանք պատճառեց Անգլիոյմէջ: Կառավարութիւնը հրահանգեց Վեհռնի դեսպանին՝ ստուգել գերման աֆակոմեան երեսփոխանին վերագրուած խօսքերը, ի հարկին միջոցներ ձեռք առնելու համար: Տոքթ. Ատենաուըը ըսած է նաեւ թէ գերման ժողովուրդին ազգայն զգացումը կ'աճի օրէ օր: Ցետոյ քննադատած է Դաշնակիցներու քաղաքականութիւնը, չեչտելով թէ «Եւրոպայի պատմութեան ամէնէն սեւ օրը պիտի մնայ 1945 Ապրիլ 5ը, երբ Գերմանիան երկուքի բաժնուեցաւ: Գերմաններու մէկ մասը կ'ապրի այնպիսի պայմաններու տակ որոնք անծանօթ էին Պալքաններու մէջ, հարիւր տարի առաջ»: Ցետոյ կեդրոնական կառավարութիւն մը պահանջելով, աւելցուցած է.— «Մենք երբեք պիտի չլքենք Պերլինը եւ կը մերժենք ճանչնալ Օտէր Նայսէ սահմանագիծը, ինչպէս պիտի չհրաժարինք արեւելեան Գերմանիայէն բաժնուած հողերէն»:

★ Տոքթ. Ատենաուըը բողոքեց զուիցերիական թերթերու հրատարակութեանց դէմ, դիտել տալով թէ ինք պարզապէս ըսած էր.— «Դաշնակիցները անիրաւ են, երբ կը հիմնուին Գերմաներոյ անպայման անձնատուրութեան վրայ, եզրակացնելու համար թէ ամէն իշխանութիւն իրենց ձեռքն ացած է»:

Այս ճշդումն ալ չէ փարատած Անգլիոյ պաշտօնական շրջանակներուն կասկածամտութիւնը:

★ Պերլինի ռուսական շրջանին հրամանատարն ալ փոխուեցաւ: Զօր. Կոտիկովի յաջորդեց զօր. Ալեքսէյ Ելիզարով:

★ Արեւմտեան պետութիւնները սահմանափակելու սրբագրութիւն մը կատարելով, 130 քառ. քիլոմեթր հող (13.000 բնակիչ) յատկացուցին Պելժիոյ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէնպուրկի: Այս կարգադրութիւնը մեծ դժգոհութիւն պատճառեց Գերմաններուն, որոնք «Ատլանտեանի դաշինքին խախտումը» կը նկատեն դայն: Մոսկուայի թերթերը լայնօրէն կը շահագործեն այս պարագան, դրդռելով Գերմանիոյ հանրային կարծիքը՝ արեւմտեան պետութեանց դէմ:

ՋՈՒԻՑԵՐԻՈՑ համաձայնավար կուսակցութեան վարիչը, Պ. Էտկար Վոկ եւ ուրիշ չորս ուղեկիցներ դատապարտուեցան, երկու հոգի ալ անպարտ արձակուեցան: Ամբաստանուած էին թէ 1945 — 1947 հանգանակութիւն բանալով Եուկոսլաւիոյ եւ Լեհաստանի որբերուն համար, 83 հազար ֆր. հաւաքած, բայց միայն 35 հազար ֆրանքը նպատակին յատկացուցած են. մնացեալդումարը ծախսուած է կուսակցութեան թերթին՝ «Ֆորվարց»ի վրայ:

ԱՐԻԵԼԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ այն երկիրները որ անդամ չեն Ատլանտեանի դաշինքին, աստիճանաբար տնտեսական պաշարման պիտի ենթարկուին, առաջորդութեամբ Մ. Նահանգներուն եւ Անգլիոյ: Մամուլը պատրաստ պիտի արտաձգէ. 1.— Զէնք եւ ռազմանիւթ: 2.— Այնպիսի նիւթեր

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 2 Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին մինչեւ Պատուոյ նախագահութեամբ Տիկ. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի առաւօտ Ալհամպրայի սրահին մէջ, 340 Bld. Chave եւ ներկայութեամբ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆիի

Երգչախումբ (Ս. Ան), հայկ. պարեր (Ս. Թերոմ, Լէ գ'Օլիվ), մարզական ցոյցեր (Էքս, Լէ Մէլ): ՄՐՑՈՒՄ:

12 մասնաճիւղերու լաւագոյն արտասանողնե-րուն եւ երգողներուն մէջ:

Հայկական եւ եւրոպական պարեր Ս. Լուի Ն. Ս.ի Սիամանթօ նուագախումբին ղեկավարու-թեամբ:

ԿՆՈՔՑ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՌՈՄԱՆի մէջ, ապրիլ 2-ին, ժամը 21ին, St. Barnardի սրահին մէջ:

Կը խօսի ընկեր Ս. ՍԻՄԼԵԱՆ (Կրընոպլէն)

Կը ներկայացուի «ՉԻՆԱՔՈՑԸ» եւ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը:

Պ. Թովմասկավէզեան, Տիկին Նուարդ Գավէզեան, Տէր եւ Տիկին Բարգէն Գավէզեան եւ զաւակը, Պ. Օննիկ Գավէզեան, Տէր եւ Տիկին Նուբար Գավէզեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Ղազիկեան եւ զաւակը, Տօքթ. Արամ Ֆերմանեան եւ զուստրը, ինչպէս եւ Իյնէճեան, Բէյլրիք, Գավէզեան, Ղազարոսեան, Պուլուտեան, Աշճեան, Խաչատուրեան եւ Տոլմաճեան ընտանիքներն ու համայնապարագաները խոր կսկիծովկը ծանուցանեն մահը՝ իրենց հօր, մեծհօր, քեռայրին, հօրեղբօր եւ աղգականին

Պ. ՋԱՐԵՀ ԳԱՎԷՋԵԱՆի

որ կնքեց իր մահկանացուն ուրբաթ առաւօտեան, յետ կարճատեւ հիւանդութեան, հինգշաբթի 24 Մարտին, Նիսի իր բնակարանին մէջ: Ցուղարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ Հայոց մատուռը եւ մարմինն ամփոփուեցաւ Քոքսարի գերեզմանատան մէջ:

1923 — ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԹԱՏՐՈՆ — 1949

Ժողովրդական մեծ ցերեկոյթ, 8 Մայիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.45ին, Իէնայի թատրոնին մէջ, 10 Ave. d'Iena: Տրդատ Նշանեան կը ներկայացնէ երկար ժամանակէ ի վեր սպասուած եւ յաջողի ակադեմական՝ ժան Էքառի

ՀԱՅՐ ԼԸՊՕՆԱՌ

(Le père Lebonard), (Comédie Françaiseի խաղացանկէն), թարգմ. եւ բեմադրութիւն Տ. Նշանեանի: Գիները սովորական:

Հասոյթին 15 % Պէլվիլի դպրոցին:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը եւ չի խաչաճեւել:

ՀԱՑ-ԲՈՑԺԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Լոյս տեսաւ ՀԱՑ – ԲՈՑԺի 97րդ թիւը (Ցունուար): Իսկ փետրուարի թիւը լոյս կը տեսնէ դալ չաբթու: Պիտի ղրկուի 1949 տարուան բաժնեգինները վճարողներուն միայն: Անոնք որ բարեկամ են ՀԱՑ – ԲՈՑԺի, թող փութացնեն իրենց բաժնեգինը, հաստատելու համար իրենց բարեկամութիւնը: Այս խիստ կարգադրութիւնը անոր համար, որովհետեւ չենք կրնար աւելորդ ծախքեր ընել: Ամէն մարդ ալ գաղափար մը ունի հարկաւ տնտեսական տագնապին մասին:

Մեր ներկայացուցիչներէն եւս կը խնդրենք, որ մեզի անյապաղ տեղեկացնեն թէ քանի՞ բաժանորդ վճարած են, ըստ այնմ ծրարով ղրկելու համար իրենց:

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

THEATRE GAITÉE LYRIQUEի ՄԷՋ
9 ՄԱՑԻՍԻՆ

Ապահովեցէք ձեր տեղերը Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդականներէն:

ՄԱՐՍԷԼԻ ՀԱՑ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

Ապրիլ 3ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Théatre G. Verdiի մէջ, rue d'Alger:

Կը մասնակցին Արաքս, Սիփան, Եփրատ, Տաւրոս եւ Սեւանայ Լիճ խումբերու արենոյշնե-րը եւ Թեւիկները: Մարզանք, ռիթմիք պար, խմբերգ, արտասանութիւն եւ հայկական պարեր: «Շուշանիկ Մամիկոնեան» արենոյշներու երեց խումբը պիտի ներկայացնէ Ց. Թումանեանի «ՄԱՐՕՆ» հայրենի անուշ յիշատակներով եւ սովորութիւններով: Կը ներկայացուի նաեւ խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը «ԿՐՌԻ ՍԿԱՈՒՏԸ», սկաուտական կեանքէ առնուած «ԲԱՐԻ ԳՈՐԾԻ Օ-ՐԸ» եւ «ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԽԱՐՈՑԿԸ»:

Աճուրդ եւ վիճակահանութիւն չկայ:

Ձեռագործ եւ խմորեղէն արենոյշներու կողմէ պատրաստուած, մատչելի գիներով:

Բոլորդ գացէք քաջալերելու մեր ժրաջան արենոյշները:

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը ՏԷՍԻՆի ՄԷՋ

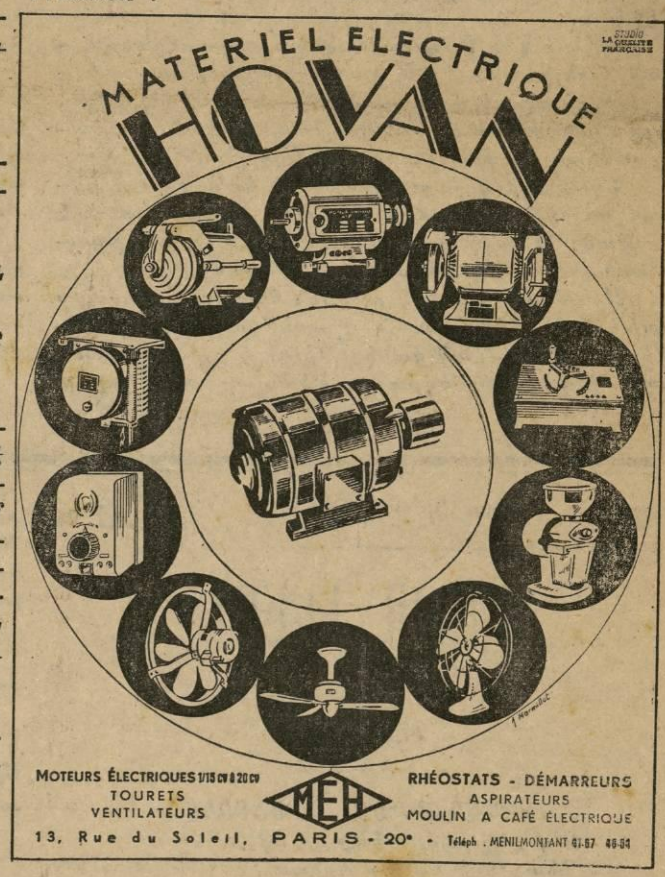
Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին:
ԱՊՐԻԼ 24ԻՆ, կիրակի կէսօրէ վերջ:
Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

1950 «ԳՈՑԱՄԱՐՏ» ՕՐԱՑՈՑՑԸ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը, Մայր կուսակցութեան 60ամեակին առթիւ պիտի հրատարակէ բոլորովին նոր ծաւալով: Աշխատասիրութեան գրատուներն եւ կազմակերպութիւնները կրնան մինչեւ 15 Մայիս 1949, մեծ ազանակ ապսպրել, դիմելով հետեւեալ հասցէին.— NOR SEROUND Service Calendrier, 26 rue des Convalescents, Մարսէյլ, Ցրանս:

Ց. Գ.— Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

REVENDEURS, EXPORTATEURS, ÉLECTRICIENS, s'Adresser :

VENTE AU DETAIL:
14 rue Rochambeau (9) Métro Cadet
2 rue du Soleil (20) Métro Place des Fêtes
23 rue des Maronites (20) Métro Menilmontant
5bis, rue Mortillet GRENOBLE (Isère):

ՁԵՐ ՆՊԱՍԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխպով

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — զուտ շաքարով անարատ ԹԱՀինով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՅԻՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 30 Mars 1949 Չորեքշաբթի 30 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5808–Նոր շրջան Թիւ 1219 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր

ՄԵՒ ԼՕՍԻՋ

ԻՆՉՈ՞Ւ ՈՐԲ ՄՆԱՑ ՄԻԻՄԸ

Ամերիկայի մեր պաշտօնակիցները կը շարունակեն սրտառուչ մանրամասնութիւններ հաղորդել այն հանգանակութեանց մասին որ կը կատարուին ամէն կողմ, ի նպաստ Պէյրութի Հայ Ճեմարանին :

Մերոնցմէ գրագէտ – մանկավարժը, Լ. Շանթ, պատ՛ոյներ կատարեց Մ. Նահանգներու մէկ ծայրէն միւսը, Նիւ Եորքէն մինչեւ Քալիֆորնիա, առոյգ երիտասարդի մը չարքաշութեամբ : Եւ ամէն տեղ ալ գտաւ խանդավառ ընդունելութիւն :

Քիչ անգամ պատահած է որ կրթական ձեռնարկ մը պակուի այսքան փայլուն յաջողութեամբ : Ոչ միայն բարոյապէս, այլ մանաւանդ նիւթապէս :

Եւ այս՝ ճիշդ այն պահուն երբ ուրիշ հանգանակութիւններ ալ կը կատարուին միեւնոյն շրջանակին մէջ,— տարագիրներու տեղաւորման, Հայ Օգնութեան Յանձնախումբի եւն. համար : Առանց հաշուելու Բարեգործականի, Հայրենակցականներու եւ այլական Միութեանց պարբերական ձեռնարկները :

Արձանագրենք անգամ մը եւս, որ Մ. Նահանգներու հայկական գաղութը իսկապէս ելմտական նախարարութեան մը դերը կը կատարէ, վարկեր եւ դրամարներ կը տրամադրէ առանց սեռանաւորական սակարկութեանց կամ տոկոսաբեր գործառնութեանց : Պարզապէս վստահելով առաջարկուած գործին արժանաւորութեան : Կատարուած աշխատանքին եւ ձեռք բերուած արդիւնքին :

Այսպէս՝ Լ. Շանթի եւ տղրացեալ Ն. Աղբալեանի նախաձեռնութեամբ եւ Համազգային Ընկերութեան հովանաւորութեամբ հիմնուած կրթարանը, Պէյրութի Հայ Ճեմարանը, որ արդէն բոլորած է քանի տարին :

Հաստատութիւնը փառաւոր չէնք մը ունեցաւ անցեալ տարի,— ապարանք մը որ կը ներկայացնէ ամէն յարմարութիւն, դառնալու համար արդիական կրթարան մը :

Համազգային ընկերութիւնը այս բացառիկ յաջողութիւնը կը պարտի հայրենասէր երիտասարդի մը, ողբացեալ Նշան Փալանճեանի, որ քանի հազար սթերլինի գումար մը տրամադրած էր :

Ուրիշ գումար մը եւս բարդելով, կարելի եղաւ գնել այդ չէնքը — երբեմն պաշտօնատուն՝ Ֆրանսայի ծովային հրամանատարութեան :

Փոխարժէքը լրացնելու, չէնքը կահաւորելու եւ ուրիշ պահանջներ գոհացնելու համար, «Հին Աստուածներ»ու հեղինակը յանձն առաւ յուզիչ պատյտ մը, հակառակ իր ութսուն տարիներուն :

Եւ այժմ կը պատրաստուի վերադառնալ կատարեալ գոհունակութեամբ, աւելի եռանդով նուիրուելու համար իր այնքան սիրած հաստատութեան :

Նիւթական պահանջները գոհացնելէ վերջ, անշուշտ կրթական մակարդակն ալ պիտի հասցնեն ցանկալի բարձրութեան :

Երբ հաճոյքով կ'արձանագրենք այս բացառիկ յաջողութիւնը, մեր միտքը բնազդաբար կը յածէ Պէյրութէն Հալէպ, ուր նմանապէս միջնակարգ վարժարան մը ունինք, երկու տարիէ ի վեր :

Այս հաստատութիւնը — Քառէն Եփփէ ճեմարան — բացուեցաւ առանց փողի եւ թմբուկի, անշուք տաղաւարի մը մէջ : Եւ կը քալէ յուշիկ-յուշիկ, առ այժմ երկու դասարանով :

Իր ամէնէն հաստատուն յենարանը՝ ժողովուրդը ինքն է, իր ազգ. իշխանութիւններով :

Տակաւին մէկջառեղ չելաւ քալ մարդ մը որ յանձն առնէր արժանավայել չէնքի մը վերածել երբեմնի որբերուն յատկացուած պատսպարանատաղաւարները :

Տասը հազար քառ. կանդուն տարածութեամբ հող յանձնուած է ազդին, Դանիական ընկերութեան կողմէ (արժէքը՝ 200.000 տուր. տոկի) :

Նոյնիսկ Սուրիա – Լիբանանի մէջ դժուար չէ գտնել այդ մէկը — ուրիշ Փալանճեան մը : Բայց թող տասը բախտաւորներ ձեռք ձեռքի տան, եւ «Քառէն Եփփէ»ն ալ կ'ունենայ իր փառաւոր չէնքը, արդիական բոլոր յարմարութիւններով :

Ինչո՞ւ անտէր որբի մը տպաւորութիւնը ձգէր այս մէկը, աւելի քան 60.000-նոց քաղաքի մը մէջ, երբ այնքան առատօրէն կը հոսին եղբայրական աջակցութեան աղբիւրները : Շ.

Պ. Միւթեր կր խոստանայ

ՓԱՐԱՏԵԼ ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Գաղթ. կեդր. Գրասենեակէն առացանք պաշտօնական զեկոյց մը, որ կր հաստատէ մեր նախապէս հրատարակուած տեղեկութիւնը՝ երեսփոխան Պ. Միւթէրի եւ Օֆլիսի տնօրէն Պ. Բիւնեաթեանի տեսակցութեան մասին : (Յառաջ, 18 Մարտ) :

Տեսակցութեան միջոցին (16 Մարտ) Պ. Բիւնեաթեան յայտնած է հայ հասարակութեան խոր յուզումը՝ Պ. Միւթէրի ծանօթ յայտարարութեանց առթիւ, Ազգ. ժողովին մէջ (24 Փետրուար) : Ցետոյ պարզած է գաղութին իրական կացութիւնը, ինչպէս եւ անոր երախտագիտութիւնը եւ սէրը հիւրընկալ երկրին հանդէպ : Պարագայ մը, որ «անկարելի կը դարձնէ իրեն վերադրուած ընթացք մը՝ կարգ մը պարագաներու մէջ» : Պ. Բիւնեաթեան այս առթիւ պարզած է Գաղթ. Գրասենեակի խորհրդակցական մարմնին հանգամանքը եւ պարտականութիւնները, չեշտելով թէ որեւէ քաղաքական հանգամանք չունի :

Պ. Միւթէր յայտարարած է թէ ինք որեւէ թնամական դիտում չունի հայ գաղթականներուն հանդէպ, զոր քիչ մը կը ճանչնայ եւ թէ երբ Ազգ. ժողովին մէջ խօսք առաւ համակրական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարին յայտարարութեան վերաբերեալ վիճաբանութեանց առթիւ, իր ակնարկը կը վերաբերէր այն կացութեան «ուր պիտի ջնջուէին բոլոր ֆրանսաբնակ օտարականները, կարգ մը պարագաներու մէջ» : Ապա խոստացած է Les Paroles Françaises չաբաթաթերթին մէջ հրատարակելի յօդուածով մը փարատել այն թիւրիմացութիւնները որոնց կրնան տեղի տուած ըլլալ իր յայտարարութիւնները եւ օգտուիլ առաջին առիթէն, բացատրութիւններ տալու համար Ազգ. ժողովին մէջ, այսպէս հանդամանքով հայ հասարակութիւնը :

Երկու պատր. տեղապահ Պոլսոյ մէջ

Պոլսոյ վերջին թղթակցութիւնն ալ (22 մարտ) կը յորդի հակասական տեղեկութիւններով : Երկու օրաթերթերը, «Մարմարա» եւ «Ժամանակ» հրատարակած են նորընտիր տեղապահին՝ Համբարձում. վ. Պալթիարեանի անդրանիկ հովուական թուղթը : Դժգոհ եկեղեցականներու համագումարը, որ կը բաղկանայ 30 անդամներէ, միաձայնութեամբ վերջ տուած է Գէորգ արք. Աբրահեանի պաշտօնին, բայց իր կուսակիցները եւ Թուրք թերթերը կը գրեն թէ ան կը շարունակէ պաշտօնավարել :

Պատրիարքութեան համար թեկնածու կը համարուին Գարեգին արք. Խաչատրեան (Հարաւ. Ամերիկա), Գուսան եպիսկ. (Պուլկարիա) եւ իր եղբայրը՝ Ցովսէփ եպիսկ. Կարապետեան (Հիւս. Ամերիկա) :

Նորընտիր տեղապահը չնչած է Գէորգ արք.ի ինքնադլուխ կարգադրութիւնները :

ԻՍՐԱՑԷԼի պետութեան հինդ նախարարութիւնները երուսաղէմ փոխադրուեցան, աւելի քան հազար պաշտօնատարներով :

ԿԱՇԻԻ ԳԻՆԵՐԸ կարեւոր անկում մը կրեցին Լիմոժի մէջ, որ կօշիկի կեդրոն մըն է : Բայց տագնապը կը չարունակուի, անգործութեան մատնելով հազարաւոր կօշկակարներ :

ԸՆԴՀ. ՆԵՐՄԱՆ փոխարքէն, մասնակի ներման օրինագիծ մը պիտի մշակուի, չորս-հինգ շաբաթէն : Գործակցութեան յանցանքով ամբաստանեալներէն պիտի չկրնան օգտուիլ անոնք որ սպանութիւններ, մասնութիւններ եւն. կատարած են :

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՑի մէջ երկու աթոռ աւելի չհաց ըլլալով, համայնավարները կը պահանջեն որ քաղաքապետը իրենց ընտրելին ըլլայ :

ՍԱԿՍԱՆ (Բչ).— Սթերլին 1062 (1150), տոլար 319.20 (380), զուից. ֆրանք 80.25 (94) : Նախկին 4425, զուից. ոսկի 4275, սթերլին 5300, տոլար (20) 21.000, ճոյլ ոսկի 617.500 ֆր :

Թուրքիա կրնա՞յ չեզոք մնալ

ԲՈՒՌՆ ԲԱՆԱՎԷՃ ՄԸ ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ՄԷՋ

Պոլսէն կը հեռագրեն Մարտ 28 թուականով.— Թուրք թերթերը զայրոյթով կ'արտայայտուին այն թելադրութեան դէմ թէ Թուրքիա կրնայ չեզոք մնալ որեւէ պատերազմի առեն :

Այս տեսակ հնարաւորութեան մը մասին կը խօսէր, շաբաթ օր, կառավարական կուսակցութեան պաշտօնաթերթը «Ուլուս», առաջին էջին վրայ տպուած խմբագրականով մը : Միեւնոյն առեն կը գանգատէր որ Թուրքիան դուրս ձգուած է Ատլանտեանի դաշինքէն :

Պահպանողական ազդեցիկ օրաթերթը, «Ճիւմհուրիյէթ», անմիջապէս պատասխանեց այս խմբագրականին .

— « Երբ հսկաները կը զաթնուին, փոքր եւ միջին ազգերը չեն կրնար մեկուսի կեանալ եւ դիտել» :

« Ուլուս » նոր խմբագրական մը դրելով այսօր, բացատրեց թէ շաբաթ օրուան յօդուածը խմբագրին անձնական տեսակէտը կը պարզէ. բայց իրազեկներ թերահաւատ են : Ոչ մէկը կրնայ հաւատալ թէ այսքան բացայայտ եւ «քաղաքական պաթուգիկներով լեցուն» խմբագրական մը կրնայ հրատարակուիլ առանց բարձրադոյն իշխանութեանց հաւանութեան :

« Ուլուս» իր երկրորդ խմբագրականին մէջ կ'ըսէր.— «Մեր թերթը ուղղակի բանբերը չէ կառավարութեան կամ արտաքին գործակալութեան» :

« Վաթան » թերթն ալ իր կարգին պատասխանելով, կ'ըսէ թէ «զինեալ չեզոքութիւնը, որուն հետեւեցանք երկրորդ աշխարհամարտին առեն, առասպել մըն է այսօր» : Ուրիշ թուրք թերթ մը, «Թան», կը յայտարարէ թէ Թուրքիոյ համար անկարելի է չեզոք մնալ : «Թուրքիան իրբեւ խաղաղասէր ազգ կը ծառայէ խաղաղութեան : Ըլլալով խաղաղասէր ազգ մը, չի կրնար մեկուսի կեանալ խաղաղութեան համար մղուած պատերազմի մը մէջ : Թելադրել որ Թուրքիան չեզոք մնայ, կը նշանակէ անպիտանալ անոր աշխատանքները, ի շահ խաղաղութեան » :

Իրազեկ շրջանակներէ կը հաղորդեն թէ արտաքին նախարարը, Նէճմէտտին Սատակ, դժգոհութիւն յայտնած է «Ուլուս»ի խմբագրականին առթիւ. բայց պաշտօնական յայտարարութիւն չկայ այս մասին : Նախարարը այստեղ կը սպասուի այս չաբաթու, եւ կիրակի օր Նիւ Եորք պիտի մեկնի օդանաւով, նախագահելու համար Ազգաժողովին Թրքական պատուիրակութեան : Ամերիկա պտնդուած առեն, կը կարծուի թէ անպաշտօն կերպով պիտի առանայ Ատլանտեանի դաշինքը եւ Միջերկրականի ծրագրեալ դաշինքը :

Նահանգային ընտրութեանց վերջնական արդիւնքը

Կառավարութիւնը հրատարակեց Նահանգային Ժողովուրդներու ընտրութեան վերջնական տեղեկագիրը, որ վճռապէս կը հաստատէ համայնավարներուն պարտութիւնը եւ չափաւոր հոսանքներուն յաղթանակը :

Հրատարակուած տեղեկագրին համաձայն, 1507 աթոռներու վրայ համայնավարները չհաց են միայն 37 աթոռ (նախապէս ունէին 184), ընկերվարականները՝ 279 (նախապէս 429), արմատականները եւ ուղեկիցները՝ 322 (նախապէս 309), ժողովրդականները՝ 111 (110), Ազատութեան կուսակցութիւն, չափաւորներ եւ անկախներ՝ 462 (327, որոնց 128ը տը Կոլի կուսակիցներ), զօրավարին կազմակերպութիւնը առանց ուղեկիցներու՝ 211 (65) :

Համախմբումներու բաժնելով, համայնավարները կ'ունենան 37 աթոռ, կառավարական վեց հոսանքները համագումար 1081, զօր. տը Կոլի կազմակերպութիւնը իր ուղեկիցներով՝ 389 :

Այս վերջին կազմակերպութեան ընդհ. քարտուղարը, Պ. Սուաթէլ, անմիջապէս բողոքագիր մը ուղղեց ներքին գործերու նախարարութեան դէմ, յայտարարելով թէ իրենք չհաց են 284 աթոռ մարտ 20ի ընտրութեամբ, 261 աթոռ ալ՝ Մայիս 27ին. համագումար 546 աթոռ :

Այսպէս կամ այնպէս, բոլոր թերթերն ալ կը չեշտեն թէ անվիճելի է կառավարական եւ չափաւոր տարրերուն յաղթանակը : Ընտրութեանց պաշտօնական տեղեկագրին հրատարակութենէն վերջ, վարչապետը յայտարարեց.

— « Ընդդիմադիր կուսակցութիւնները ուզեցին քաղաքական հանդամանք տալ այս տեղական ընտրութեանց, իսկ վերջին վիճաբանութեան մը առեն տեսակ մը մարտակոչ արձակուեցաւ կառավարութեան եւ իր մեծամասնութեան դէմ, համայնավար կուսակցութեան եւ Ֆրանսայի Ժողովուրդի Համախմբումին (զօր. տը Կոլ) կողմէ : Ես պարտաւոր էի ընդունիլ այդ մարտակոչը եւ ընդունեցայ : Ֆրանսայի ժողովուրդը պատասխա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Ի. էջ)

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՕՐԸ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ 2000 ՀԱՆԴԻՍԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

4500 ԱՆԴԱՄ, 2000 ԱՐԾՈՒԻԿՆԵՐ.— ՄԻՈՒ – ԹԻՒՆԸ ՇՈՒՏՈՎ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՑ ԻՐ ՍԵՓԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ, ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ԴԱՇՏԵՐՈՎ :

ՀԱԼԷՊ, 14 Մարտ.—

Հ. Մ. Ը. Մ.ի երեսնամեայ եւ Հալէպի Հ. Մ. Ը. Մ.ի 23ամեայ տարեդարձի տօնակատարութիւնը, աննախընթաց հանդիսութեամբ մը տեղի ունեցաւ կիրակի, 13 Մարտի առաւօտեան ժամը 10.30 — 1.30, սկիզբ առնելով «Ֆերհալ»ի ընդարձակ եւ արդիական սրահին մէջ: Աւելի քան 2000 հոգի լեցուցած էին սրահը, իսկ մեծ բազմութիւն մը ունկնդիրներու՝ կը մնար ոտքի:

Հանդէսի բացումը կատարեց, Հ. Մ.Ը.Մ.ի Հալէպի վարչութեան առենապետ եղբ. Լուսեր Մասպանճեան: — Ցանուն Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սուրիոյ կազմակերպութեան չնորհակալութիւնս յայտնեց, նախ, Սուրիոյ կառավարութեան՝ որ 23 տարիէ ի վեր իր աջակցութիւնը չի խնայեր եւ կը սատարէ Հայ Մարմնամարզական Ընդհանուր Մ.ի բարգաւաճմանն: Ապա, մասնաւորաբար հայ ժողովուրդին՝ որ կը գուրգուրայ իր երիտասարդութեան վրայ եւ յանձնառու կ'ըլլայ ամէն զոհողութեան: Շնորհակալութիւն յայտնեց նաեւ առաջնորդին, որ իր բարոյական օժանդակութիւնը չէ զլացած երբ եւ իցէ, ամէն անգամ որ դիմում կատարուած է իրեն:

Եղբ. Լուսեր, ապա մանրամասնութիւններ կուտայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վերջին պատգամաւորական ժողովի աշխատանքներուն շուրջ, յայտնելով այս առթիւ, թէ Սուրիա – Լիբանանի եւ Անդրյորդանանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերը ներկայիս կը հաշուեն 4500 հոգի: Անկախ այս գումարէն, Ս. Ծ. Խաչի թեւին տակ կը մարզուին 2000 արծուիկներ: Ուրեմն, 6500 հոգի (որոտընդոստ ծափեր): Հ. Մ. Ը. Մ. մարզական միութիւն մը չէ միայն, մեր կեանքի բոլոր մարզերուն վրայ, մինչեւ գրականութիւն, թատրոն, մշակութային եւ համազգային տօներ, ան կը բերէ իր մասնակցութիւնը՝ որովհետեւ մեր ազգապահպանութեան սատարող ամէն ճիգ ու ձեռնարկ՝ ուղղակի կը շահագրգռէն զայն»:

Բեմ հրաւիրուեցաւ, ապա, Տօքթ. Ց. Գասապեան, որ ներկայացուց ունկնդիրներուն Հ.Մ.Ը.Մ.ի գործադիր կազմակերպութիւնը (Թափուր) եւ ապեզոցուց.

— « Իմ կեանքիս ամէնէն երջանիկ օրը կ'ապրիմ այսօր: Եւ կը յիշեմ, թէ երբ Պէյրութի մէջ 8 հոգիով վերակազմուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ը, 22 տարի վերջ, ան կը հաշուէ աւելի քան վեց հազար հոգի: Շուտով պիտի հասնի այդ թիւը 8000ի: Ուրեմն՝ 1ի դէմ 8: 23 տարի առաջ՝ Հ. Մ. Ը. Մ. աթոռ անգամ չունէր նստելու. այսօր՝ կ'ունենայ իր դաշտը, իր Տունը, իր պարտէզները: Այդ Տունը հայ ժողովուրդն է որ կուտայ, եւ չէր կրնար չտալ՝ որովհետեւ իր մէջ խոր ու անջնջելի է վտահութիւնն ու սէրը, հանդէպ այս կազմակերպութեան: 42000ի գումարը վճարեցին այն իսկական Հայերը, որոնք, գիտեմ, պատրաստ են միշտ իրենց քսակները լայն բանալու մեր առջեւ, եթէ դիմում կատարուի իրենց»:

Օրուան երկու կարեւոր ճառերը խօսեցան Բերիոյ առաջնորդ Զարեհ եպիսկ. եւ ընկեր Տօքթ. Ա. Գասպաքեան (որպէս առենապետ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սուրիոյ եւ Լիբանանի Շրջ. վարչութեան), որ Պէյրութէն եկած էր մասնաւորաբար՝ «պրոյց մը ունենալու» իր երկկուան ընկերներուն, բարեկամներուն ու ծանօթներուն հետ: Նկատի ունենալով պատմական եւ ազգային կարեւորութիւնն ու նշանակութիւնը այդ երկու ճառերուն, պիտի ղրկեմ առանձին: Յայտնենք միայն, որ Հալէպ պատմական օր մը ապրեցաւ երէկ, — եթէ կ'ուզէք համաժողովրդային երդումի օր մը՝ իր Առաջնորդ Հօր կողքին:

Երդումի արարողութենէն վերջ, Առաջնորդը խօսք ուղղելով բեմին վրայ դիրք առած արիւնբուն ու իր «արի ժողովուրդին», թելադրեց հաւատարիմ մնալ Աստուծոյ, քրիստոնէութեան եւ եկեղեցիին, եւ ընթանալ չաւղէն բոլոր անոնց՝ որոնք նահատակուեցան իրենց կրօնքին, հայրենիքին եւ սրբութեանց համար: — « Բառերը կորսնցուցած են իրենց իմաստը: Ոչ միայն բառերը, այլեւ դաղափարները: Հայրենասիրութիւնը տարբեր իմաստ ունէր երէկ. տարբեր իմաստ ունի այսօր: Ամէն ինչ խեղաթիւրուած, ձեւազեղծուած, պարպուած է իր բուն իմաստէն: Նիւթի եւ հոգիի միջեւ պայքար մը բացուած է աշխարհի վրայ. եւ, դժբախտաբար, մեր մէջ ալ քիչ չէ թիւը անոնց՝ որոնք զոհ դարձած են անհաւատ ու նիւթապաշտ վարչակարգի մը խաբէութեանց եւ քարոզութիւններուն: Ատենն է, որ պատուի քողը: Մեր դըժբախտ երկրին մէջ, այսօր կը հալածուին եկեղեցի եւ կրօնք. բացայայտ ճշմարտութիւն է ասիկա, եւ մեղսակիցն են ան՝ որ կը փորձեն վարագուրել այս ճշմարտութիւնը: Մենք արի ժողովուրդ ենք, կռուիլ դիտցող ժողովուրդ ենք, հոգիի եւ արամադրանութեան ժողովուրդ ենք: Մեր դարերու պատմութիւնը վկայ է ասոր: Կարելի է սպաննել մեզ, չարդել մեզ, բայց անկարելի է մեզ դուրս բերել պատմութեան չաւղէն: (Ծափեր):

Իսկ օրուան դլխաւոր բանախօս Տօքթ. Ա. Գասպաքեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի օրուան տօնակատարութեան առթիւ անդրադարձաւ ազգապահպանումի կենսական հարցին, եւ, այս առթիւ, կատարեց կարգ մը ճշդումներ՝ որոնք այժմէական եւ հրատապ հագամանք ունին:

Ընկերը «ազգային աղէտ» նկատեց այն չարժումը՝ որ ծայր տուած է Մերձ. Արեւելքի, եւ մասնաւորաբար Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ — դալիճ դէպի Ամերիկաները:

Այս չարժումը պէտք է կասի, եթէ չենք ուզեր որ մեր ֆիզիքական, բարոյական եւ ազգային ապահովութիւնը վտանգուի: Հոդեկան անհանդարտութիւն մը նշմարելի է չաւերու մօտ, որոնք ցանկութիւնը կը յայտնաբերեն մեկնելու այս հիւրընկալ ափերէն, ուր մօտաւոր անցեալին, ներկայիս եւ ապագային՝ հայ ժողովուրդը երջանիկ ու բարդաւաճ կեանք ապրած է միշտ եւ պիտի ապրի: Կը յանձնարարեմ որ հայ բազմութիւնները դամուին հոս, կառչին այս հողերուն, նոյնիսկ ի դին չոր հացի մնան՝ որովհետեւ այս հողերն են, Մերձ. արեւելեան այս հողերը՝ որոնք մեզի գրաւականը կ'ընծայեն ազգային ինքնապահպանութեան եւ մեր քաղաքական ապադային:

Բանախօսը դիտել տուաւ, թէ Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայութեան ղեկը պաշտօնապէս իրենց ձեռքին մէջ ունեցող հաստատութիւններ եւ ազգային կազմակերպութիւններ, — բացի Հալէպի թեմէն — կազմալոյծ ու անկար–չուարուն վիճակ կը ներկայացնեն, : Օրուան պատասխանատուն – րէն Կիլիկիոյ Հայրապետը դրականութեամբ կը–լանուած է, մեկուսացած իր պատեանին մէջ, իր կապերը խզած՝ բոլոր այն կենսական հարցերուն հետ, որոնք ուղղակի կը չահագրգռեն իր հօտը: Այս վերաբերումով եւ չքեղ մեկուսացումով, օրէ օր թիւրիմացութիւնները կրնան խորանալ, իսկ պատեհապաշտ տարրեր լիովին կ'օգտագործեն առիթը: Այս տեսակէտով, ուշադրաւ պէտք է նկատել «Հօտին» անտարբերութիւնը՝ հանդէպ կաթոդիկոսարանին, որ անցեալ տարի 7000 լ. ոսկի միայն տրամադրեց այս հաստատութեան, իսկ այս տարի՝ միայն 1700:

Հալէպի թեմը չմասնակցեցաւ ի նպաստ կաթողիկոսարանի կատարուած այդ հանդանակութեան, հակառակ անոր որ 103 հազար ոսկիէ աւելի դումար մը հանդանակուած էր Հայաստանի կօչիկի գործարանին համար: (Տ. Ղ. Հայրապետը այդ դումարը չյատկացուց սակայն իր նպատակին): Չմասնակցեցաւ՝ որովհետեւ համապատասխան վերաբերում ցոյց չի տրուիր իրաւունքները տութեան կողմէ եւ չեն յարգուիր իրաւունքները նուիրատուներուն, գոյացած գումարները յատկացնելու միմիայն իրենց նպատակին:

Բանախօսը չեչտեց նաեւ, թէ գաղթահայութեան ամէնէն փափուկ ու զգայուն կէտն է Հալէպ, ուր կ'ապրի իր իսկական դիմագիծի պահպանումին:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԵՐ ՍԵԹՕՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հրամանատարի օդնականը հիացումէն դողդողացող ձայնով մը մօտեցաւ Սեթոյին, ճակատը համբուրեց եւ ըսաւ.— Սեթօ, հրաշք տղայ մըն ես դուն, կը վստահինք քեզի, առ այս նամակը, լաւ տեղ մը դիր: Եթէ պատահի որ՝ այս նամակը չկրնան կարդալ, Հայր Սուրբին կ'ըսես՝ Վանի չկրնան կարդալ, Հայր Սուրբին կ'ըսես՝ Վանի Հայերը նահանջեր են դէպի Պարսկաստան: Թըրքական բանակը դրաւած կ'վանը եւ կը պատրաստուի Աղրակի եւ Սարայի դիծերով Պարսկաստան հասնիլ: Աղրակի 3000 Հայերը տեղեակ չեն այս դէպքերէն եւ իրենց առօրեայ գործերով կը զբաղին: Ըսէ Հայր Սուրբին, որ անմիջապէս իրենց դէնքերով եւ ձիերով ճամբայ ելլեն Սալմաստ դալու համար, եթէ ոչ, կը պաշարուին եւ կը կոտորուին բոլորն ալ :

Եթէ կրնան թող բերեն նաեւ իրենց կենդանիները եղ, կով, ոչխար եւայլն:

Բայց ուշանալու չեն, անմիջապէս, կը հասկնա՞ս, անմիջապէս պէտք է ճամբայ ելլել: Լաւ հասկցա՞ր թէ ի՞նչ պիտի ըսես, Սեթօ :

— Հրամանք ես, խօսքդ գլխուս վրայ, աչքիս վրայ, պատասխանեց Սեթօն եւ չրթները չարժեց քանի մը հեղ, կարծես կ'աչխատէր դոց ընել հրամանատարի պատուէրը:

Մենք զարմացած ու հիացած կը դիտէինք հերոս եւ հնարամիտ պատանին:

— Սեթօ, տղաս, լաւ հասկցա՞ր թէ ի՞նչ պիտի ըսես, եթէ նամակը չկրնան կարդալ, հարցուց Սարուխանեան Սարգիսը :

Այո, պարոն, եւ պատանին նախապէս դոց ըրածի պէս արտասանեց հրամանատարի խօսքերը:

Տղուն տրուեցաւ նաեւ զոյգ մը նոր տրեխ, տաք դուլպաներ եւ հագուստեղէն :

Փոքրիկ տարճանակը զետեղեց իր մէջքի շալին մէջ:

Ողջագուրուեցանք ու մեկնեցաւ, լուսաբացին ճամբայ իյնալու խոստումով :

Ցաջորդ առաւօտ, լուրը կայծակի արագութեամբ տարածուած էր Հաֆթվան գիւղին մէջ:

Ամէն մարդ գնահատական կամ քննադատական խօսք մը ունէր ըսելու, վիճելու ...

Նոյն օրը, Քէօհնէչհիրի բարձունքին՝ մեր պահականոցէն կը տեղեկացնէին թէ քրտական հրոսակախումբ մը նշմարուած է դէպի Աղրակ տանող ճամբուն վրայ :

Տէրիկայ վանքի պահականոցէն ալ անընպատ լուրեր կը հասնէին:

Պատանին կորսուած է, կը պնդէին չատեր, բացի Սեթոյի ընկեր Ներսօհն, որ եկեղեցիի պատին կրթնած կը բացականչէր՝ Սեթօն չի բլուներ, Սեթօն կորսուող տղայ չէ:

Ջիբօն ու Գանձակեցի Ալեքսան (երկու հրաչիւրապետները) նոյնպէս մտահոգ էին, բայց բաւական կը համարէին լռել:

Սեթօն անմնաս պիտի վերադառնայ, կը պնդէր Սամսոնը, մեր անմոռան ընկերը — Սամսոն խանը: Ես տեսայ զինք «Գանլի ոտրէի» կռուի առեն, երբ դնդապետներու տեղատարափին տակ, մտաւ ձորը եւ լքուած կառքին մէջէն խլեց նոյնպէս լքուած հայ ծծկեր մանուկըեւ բերաւ մօրը յանձնեց :

Նոյն կռուի առեն, ան յանձն առաւ կռուի ամենավտանգաւոր վայրերը երթալ եւ փնտռել Մկրի դիակը:

Սեթօն գտաւ դիակըեւ բերաւ մեր նահատակ ընկերոջ դէնքերը :

Երկու անգամ ձար Գալէ, լրտեսելու դացած եւ յաջողութեամբ վերադարձած է:

Սեթօն քալ է, յանդուգն, անձնուէր, կար – դապահ եւ որ ամենագլխաւորն է՝ հնարամիտ :

Ջէնք գործածել դիտէ եւ միւժամանակ դազանները դէմ պաշտպանուելու բոլոր տեսակի միջոցները գիտէ:

Մաղթենք որ իր ոտքերը ցրտահար չըլլան...

Այդ միջոցին ճերմակ ձիաւոր մը ներս մտաւ բակը եւ հրամանատարին տեղը հարցուց:

Փոքրիկ թուղթի մը վրայ, մատիտով, հապճեպ գրուած երկտող մը բերած էր:

— « Վանէն նահանջած 20.000 Հայերը կռօլի ձորին մէջ պաշարուած են Սմկոյի աչիրէթէն եւ Մակուի Սարտարի ձիաւորներէն: Կռիւը կատաղի է, օդնեցէք »:

Կռատի Համբարձումեանն էր ատորակրողը:

Երեք օր վերջ, Աղրակի 3000 Հայերը Սալմաստ հասան. անվտանգ բերելով բազմաթիւ ոչխարներ եւ ուրիշ կենդանիներ :

« Հայր սուրբը» ծածկագրի բանալին չունէր, բայց կրցած էր կարդալ նամակը եւ նահանջները էին ճիշդ ժամանակին:

Եւ երբ Աւտոյի, Մղրիկ, եւ ուրիշ քրտական աչիրէթները թրքական զօրքերու հետ Աղրակ մըտած էին, Հայերու նահանջէն մէկ օր վերջ, քանի մը հատ հիւանդ ու քոսոտ այծեր եւ ոտքը կոտրած աւանակ մը միայն գտեր էին:

Սեթօն փրկածէր 3000 Հայերու կեանքը ատյպ բնաջնջումէն:

1918ին, Սայինկալայի կռուի առեն, երբ անտէր մնացած մանուկները կը հաւաքէր, անոնց դորմ զնդակ մը ծակեց անոր արի եւ բարի սիրտը:

Ա.ՋԳԻՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԻՐԱՔԻ հարաւային ծայրագոյն չրջանը կը գրաւուի Ֆաօ, ուր կան 14 հայ ընտանիքներ: Կեդրոնէն հեռու ըլլալով, երթեւեկի դժուարութեան պատճառաւ, դրկուած են ազգային դիմագիծը պահպանելու միջոցներէն: Նոյնիսկ կրօնական պաշտամունքի եւ հոգեկան մխիթարական պարզ արարողութեան մը կարօտը կը քաշեն: Վերջին երեք տարուան ընթացքին Պասրայի հոգեւոր հովիւը քանի մը այցելութիւններ տուաւ Ծնունդի եւ Զատկի տօներուն առթիւ: Իսկ նոր սերունդը բացարձակապէս զրկուած է մայրենի լեզուի ուսուցումէն: Թէեւ քանի մը տարի առաջ որոշուած էր որ պետական դպրոցին դասաւանդութենէն վերջ, օրական մէկ ժամ հայերէն լեզուն աւանդուէր. սակայն չորս ամիս վերջ, այդ ձեռնարկին ալ կանգառած է, մասամբ ծնողներու անփութութեան, մասամբ ալ նիւթական միջոցներու պակասէն:

Տեղական ժողովուրդին հետ, Հայերն ալ կ'աշխատին B.D.S.ի գործին մէջ, որ մէկ ճիւղն է Պասրայի նաւահանդիստին :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ

Կրթական նախարար Պ. Գ. Ազբալեանի զե – կուցումէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւն – ները.—

Ի. Հայաստանի դպրոցներուն մէջ այս տարի բացուած են նոր աշխատանոցներ, ինչպէս բնա – դիտութեան, քիմիաբանութեան, աշխարհագրու – թեան, եւայլն եւ այդ աշխատանոցներուն համար ընդունած են նոր սարքաւորում: Երեւանի մէջ բացուած է դպրոցական մասնաւոր մոլորակացոյց (պլանետարիում) :

Դպրոցներուն մէջ մօտ երկու հազար պատա – նիներ եւ աղջիկներ ստացան հասունութեան վկա – յագրեր՝ (չրջանաւարտ): Շատեր ընդունուած են բարձրագոյն դպրոցներուն մէջ, իսկ ոսկիէ եւ արծաթեայ չքանշաններով միջնակարգ դպրոցը աւարտած 150 հոգի ընդունուած են Երեւանի, Մոսկուայի, Լենինգրատի եւ իրենց ընտրու – թեամբ՝ Ս.Միութեան միւսքաղաքներու, բարձրա – գոյն ուսումնական հաստատութիւններուն մէջ :

Աւելի քան 3300 ուսուցիչներ հարստացուցած են իրենց դիտելիքներու պաշարը, մանկավարժա – կան կաճառին մէջ:

Այս տարի դպրոցներու սկաուտական կազմա – կերպութիւնները իրենց հիմնական ուշադրութիւ – նը դարձուցին ուսման որակի բարձրացման, կազ – մակերպելով ուսման մէջ ետ մնացած աշակեր – տներուն օգնութիւն :

Հայրենադարձներէն մօտ 14 հազար մանուկ – ներ ստացած են ձրիօրէն հագուստ, կօշիկ, իսկ աւելի քան 10 հազար մանուկներ ստացած են դիր – քեր :

Հայրենադարձներու համար բացուած են նոր դպրոցներ Երեւանի, Լենինականի եւ Հայաստանի կարգ մը շրջաններուն մէջ: Հայրենադարձներու երեք նոր աւաններուն մէջ եւս կը հիմնուին դպրո – ցական նոր շէնքեր :

1947—1948 դպրոցական տարեշրջանին ուսա – նած են աւելի քան 17 հազար մանուկներ, իսկ ներկայ տարւոյն մէջ՝ անոնց թիւը աւելնալով, հասած է 20 հազարի:

Քաղաքներու եւ բանուորական աւաններուն մօտ 40 հազար դպրոցականները, առանձին կարգին այն տղաքը, որոնց հայրերը իրենց կեանքը տուած են սովետական հայրենիքի պատուոյթեան համար, ամառը անցուցին Հայաստանիպետական վայել – րուն մէջ, գիտերու ուիը եւ անտառներու եզերքը, սկաուտական ճամբարներուն եւ բուժարաններուն մէջ: Մանուկներու համար կազմակերպուած են բազմաթիւ զբօսապտոյտներ: Դպրոցականներէն չատեր հիւր եղած են իրենց ընկերներուն մօտ, եղբայրական սովետական հանրապետութեանց մէջ: Ամբողջ ուսումնական տարւոյն ընթացքին Ս. Հայաստանի դպրոցականները նամակագրու – թեամբ կապուած էին ուսվեայի, Խաոնիայի Լաթվիայի եւմիւս հանրապետութեանցմանուկնե – րու հետ, իսկ ամառը մեկնած են անոնց մօտ՝ հիւր :

Իրենց հանդիսաի ամիսները լաւ օգտագործած են նաեւ Ս. Հայաստանի ուսուցիչները: Մօտ եր – կու հազար ուսուցիչներ ամառը անցուցին հան – գստեան տուներուն մէջ, աւելի քան 600 ուսու – ցիչներ բուժուած են Հայաստանի, Վրաստանի, Ուքրաինի, հիւսիսային Կովկասի բուժարաններուն մէջ: Բազմաթիւ ուսուցիչներ մասնակցած են դէպ ի Սովետ Միութեան զանազան վայրերը կազմա – կերպուած զբօսապտոյտներուն:

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄՆԵՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ, 23 Մարտ (յապաղած).— Մարտ 13ի կիրակի կէսօրէ վերջ, տեղիունեցաւ Հ. Ց. Դ. կոմիտէին կազմակերպած թատերական ներ – կայացումը, «Անմահ բոցը»: (Սուրէն Պարթեւ – եան): Տեղական համեստ ուժերով ներկայացուած այս կտորը, ուշագրաւ յաջողութիւն մը եղաւ :

Յաղին ընտրութիւնն ալ յայտոդ էր, քանի որ նոր սերունդին ցոյց կուտար թէ իրենց նախորդ – ները ինչզոհողութիւններով պահած են իրենց դի – մագիծը եւ ազգային արժէքները: Հին սերունդն ալ պահ մը ոգեկոչեց անցեալը:

Գալով բեմադրութեան, չնորհիւ Պ. Արապ – եանի, ամբողջութեամբ յաջող էր: Դերակատար – ներն էին.— Ց. Արապեան (Ատոմ Ադատեան), Տ. Աւետեան (Սիրանոյշ Ադատեան), Տիկին Պայծառ Մուրատեան (Արտեմ Ադատեան), Օր. Թադուհի Մարտիրոսեան (Զապէլ Սիրեաքեան), Պ.Երուանդ Տէր Կոմսեան (վերապատուելի Սմբատ), Պ. Եր – ուանդ Մարաշլեան (Մաղհար Շաքիր), Սահակ Քիւրտճեան (դահիկանապետ), Վարդան Բաբախ – եան (Աբգէն Շահինեան եւ երիտասարդ միսիո – նար): Ունկնդիրներու բազմութիւնը որ լեցուցած էր St. Josephի սրահը, բաժնուեցաւ խոր տպա – ւորութեամբ :— Ներկայ մը

Սիւնթ Էթիէն, 24 Մարտ.— Այս տարուան իր առաջին ձեռնարկին առթիւ, Կայծակ Յաչի մաս – նահիւղը Մարտ 19ին մեծ յաջողութեամբ ներկա – յացուց «Ժընեւիւեւ» ողբերգութիւնը :

Շատոնց է որ մեր գաղութը կը կարօտէր թա – տերական ներկայացման մը: Խումն բազմութիւն մը եկած էր քաջալերելու ձեռնարկը: Ներկայա – ցումէն առաջ ընկերուհի Մ. Աբրահամեան կար – դաց ուղերձ մը, չնորհակալութիւնն յայտնելով հանդիսականներուն : Տիկին Զապէլ Շալճեան (Ժընեւիւեւ) իր բեմական ձիրքերով արժեցուց իր պժուարին դերը, ինչպէս նաեւ Պ. Ս. Փիլիկեան (Կօլօ), ընկեր Գ. Աբրահամեան (Միկիմանդ), եւ Պ. Ց. Ցոմպէփեան (Վօլֆ): Միւս դերակա – տարները կը պատկանէին Հ. Ց. Դ. Նոր Սերուն – դին, եւ հակառակ իրենց անփորձութեան յաջո – ղութեամբ կատարեցին իրենց դերերը: Այս առ – թիւ կապոյտ Յաչի վարչութիւնը, իր անկեղծ չնորհակալութիւնները կը յայտնէր բոլոր դերա – կատարներուեւ ընկերուհիներուն, որոնք ամէն ջանք ի գործ դրին այս ձեռնարկին յաջողութեան համար :— Տ. Սահակեան

ԴԱՏԱՒՈՐ.— Քանի՞ տարեկան ես:
ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼ.— Ճիսուն:
ԴԱՏԱՒՈՐ.— Ամուսնացա՞ծ ես:
ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼ.— Ոչ:
ԴԱՏԱՒՈՐ.— Ձափահաս մանչ կամ աղջիկ ունի՞ս ...:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը իր «դարձի» ե. մըր – ցումը կատարեց Choisy le Roiի մարզադաշտին վը – րայ Ballancourtի խումբերուն դէմ, բազմաթիւ մարզասէրներու ներկայութեան: Արդիւնքը.— *Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբ կըշահի* 3—0.— *Բ. խումբ կը շահի* 7—1.— Cadet *խումբ կը շահի*2-0.— Minime *խումբ կը շահի* 4—1: —

Ա. Խումբին կազմը փոփոխութեան ենթար – կուեցաւ այս չաբաթ, նկատի ունենալով որ Սրա – պը միշտ վիրաւորուած կը մնայ: Ա. խումբին բերդապահը եղաւ յառաջապահ, իսկ Աբրահամ – եան պահեստի խումբին բերդապահ :

Այս փոփոխութիւնը եղաւ արդիւնաւոր: Ա – ռաջին խաղարաժին չահեցանք երեք նչանակէտ: Լաւագոյն խաղարկուներն եղան Քէօսէեան, Ա – յանեան եւ Մանուալճեան :

Առաջին անգամն ըլլալով պատեհութիւն՝ ու – նեցայ տեսնելու մեր minime խումբին խաղարկու – թիւնը: Անչուշտ ամէն ինչ դեռ կատարեալ չէ, բայց արդէն իսկ ձիրքեր ի յայտ բերին Պալեան, Մուշաֆեան, Մատճալեան: Թէեւ փոքր կազմով, իրենց վաղը եւ չարժուձեւերը փայլուն ապագայ մը կը խոստանան :— Ռ. Ուզունեան

ՄԻՒՌՈՆՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանէն պաշտօնապէս կը հաղորդեն թէ 1948 *Մայիսի* 16*ին կատարուելիք Ս. Մէուռոնի օրհնութիւնը, որ յետաձգուած էր , քաղաքական կացութեան հետեւանքով, պիտի կատարուի Յունիս* 5*ին (Հոգեգալուստ), կաթո – ղիկոսարանիս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մայր տա – ճարին մէջ, նախագահութեամբ Գարեգին կաթո – ղիկոսին :*

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ ԵՐԿԵՐԻ, Ա. Ահարոնեան: Հա – տոր եօթներորդ: (Դէպի Աշի, Երազների Աչխար – հը, Իմ բանաը, Պատուհանները, Սարսռազ Ակօն, Հայրենիքիս համար): Տպ. Վենետիկ Ս. Ղազար, 1948:

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ամսագիր, 27րդ տարի, թիւ 2 (Փե – տրուար 1949): Ձոխ եւ այլազան բովանդակու – թեամբ: Հասցէ.— Haireinik Monthly, 212 Stuart St. Boston, Mass. (U. .S A.):

ARMENIAN REVIEW, անգլերէն եռամսեայ, թիւ 5, Գարուն (1949 Փետրուար): Կը պարունակէ դրականկտորներ(Լ. Շանթի «կիները»)եւ բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ: Տարեկան բաժնեգին 6 տոլար: Հասցէ.— 212 Stuart St. Boston, Mass (U. S. A.):

ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ամսագիր Հ. Ց. Դ. Նոր Սե – րունդի (հայերէն եւ ֆրանսերէն): Բ. տարի թիւ 24 (1949 Փետրուար): Հասցէ.— H. Palouyan, 43 rue Richer, Paris :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (131)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Իշ.

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀՐԵՇՏԱԿԸ

— Կը տեսնես, Հայր սուրբ, թէ ես որչափ ղբաղուած եմ, ղբուցէ, ինչ պիտի ղբուցես, մի – այն առաջուց կ'իմացնեմ թէ բերդը անպայման ինծի յանձնելէ զատ ուրիշ դաշինք չեմ ընդունիր :

— Եթէ այդ այդպէս անդառնալի վճռուած է, ըսաւ Տերը, դոնէ ինծի հրաման տուր, մեծ Իշ – խան, որ երթամ վանք մը քաչուիմ, վանդի հի – ւանդ եւ տկար անձ մըն եմ :

— Բայց ներսը քեզմէ զատ քահանայ կա՞յ :

— Երկու քահանաներ ալ կան:

— Լաւ, ապատ ես, ըսաւ Թորոս եւ իր թուղ – թերը ձեռք առաւ:

Պաշարումը կը չարունակէր եւ Թորոս այս բանակի կեանքը յամառութեամբ կ'անցընէր, կ'ել – լէր երբեմն իր չրջանը կ'ընէրեւ զարձեալը զատ – նար, միտքը որոշ դրած հիմնայատակ քնել Լամբ – րոն: Եւ երբ իր դիտաւորութիւնները անխախտ՝ այս վիճակին մէջն էր ահա լմացուցին իրեն թէ եպիսկոպոս մը կաթողիկոսին կողմէն օրհնու – թեան թուղթ մը բերելով հասեր էր բանակը :

Հրամայեց բերել եւ վրանին դրանը առջեւ ե – լաւ դիմաւորելու եւ առջի աչք ձդելուն կշռեց թէ տովորական մարդ մը չէ դիմացինը: Պարզ եւ պարկեչտ թէ հագուստին թէ ձեւին մէջ, միջահա – սակ՝ գեղեցիկ եւ քաղցր աչքերով ալեւոր մըն էր, եւ որ բերանը չի բացած թուղթ մը հանեց եւ տուաւ Իշխանին յարգանքով: Իսկ ան, հրաւիրե – լով հիւրը նստելու, կարդաց թուղթը ամենայն ուշադրութեամբ, եւ քովը դնելէն վերջը:

— Մեր պարտքն է, Սրբազան : եկեղեցին եւ մեր կրնօական դիտուն հրամաններուն հնազանդիլ երբ խնդիրը կրօնական է:

Ինձմէ աւելի մէկը կարելի է չգտնուի Հայ ազգին մէջ նոյն հրամանները յարդելու համար բայց ամէն բան սահման մը ունի. երբ խնդիրը ե – կեղեցիին իրաւասութենէն դուրս է, եւ ազգին ու վնասակար, ես չեմ կարծեր որ Հայոց ազգին վե – հաչնորհ կրօնական գլուխը այնպիսի բան մը ա – ռաջարկէ որ անիրաւ ըլլայ: Իսկ որովհետեւ դուք հեռաւոր ճամբայէ կը հասնիք, եւ յոգնած էք, այսթիթին վրայ հիմա խօսիլ անտեղի է, հանդ – չեցէք, վերջը ինձ ալ մտիկ կ'ընէր, եւ թէ որ ար – դարութեան հետք մը միայն անոնց քով գտնէք, ես ձեզի խօսք կուտամ ձեր երկու եղբայրներուն արբանեակութեան փափաքը լիուլին կատարել:

— Այս կերպով ըսուած խօսքի, ես ի՞նչ պա – տասխան կրնամ տալ, Իշխանդ մեծ, ըսաւ քաղց – րութեամբ Եպիսկոպոսը որ նոյն ինքն Ներսէսն էր Շնորհալին, եղբայր Գրիգորիս Կաթողիկոսի:

Ես ուրախ եմ որ այնպիսի վեհապնի մը հետ գործ ունիմ որ ազգին օգուտը նախադասել եւ կրօնքի պատուիրաններն յարդել կանոն ընել կը խոստովանի. ասկից աւելի ինչ չնորհ կրնայի խնդ – րել Աստուծմէ :

— Հիմա, Սրբազան Հայր, ըսաւ Իշխանը ոտքի ելնելով, ներեցէք որ հրաման ընեմ, ձեզի լաւ վրան մը պատրաստեն :

— Թէ որ հրաման եւ թոյլտուութիւն ընէք երթալու Լամբրոն .

— Ձեզի համար արդելք չկայ, երբ որ ուղէք կարող էք մտնել, ամէն դուռ ձեզի բաց է:

Ներսէս ոտքի ելաւ հրաժարականողջոյն տա – լու եւ մտաւ Լամբրոն:

Քիչ մը վերջը՝ իր փոքրաւորներէն մէկն որ պահեր էր Թորոս, կերակուրնեյ ու հանդերձանքնե – րով կը մտնէր տվեալ բերդին մէջ ուրբանի մը ա – միսէ ի վեր հացի պաշարէ զատ բան մը չէր մնա – ցեր :

Կրնանք երեւակայել թէ լեզուանի կին մը , եղբօրդուստր բարձրաստիճան եկեղեցականին , չատ դժուարութիւն չքաչեց զայն համոզելու եւ դառնութեամբ լեցնելու Թորոսի դէմ, մանաւանդ երբ ակնյանդիման կը ցուցնէր իրեն տարիի մը մօտ պաշարման վիճակը, իրենց անդրանիկը տա – րին չհատարուած այրութեան դատապարտուած փախստականհարսէն եւ ամէն պատդամաւորի ան – դութ եւ անփոփոխ պատասխանը հիմնայատակ կործանելու համար Լամբրոնը:

Ներսէսի աղաչակերպ սիրտը չէր հասկնար այսպիսի խստութիւն եւ անդթութիւն, բայց Թո – րոսի վսեմ կերպարանքը եւ խօսքերուն ազդեցու – թիւնը իրեն կը զուցէր թէ կար նաեւ ուրիշ պատ – ճառ մը որ անչուշտ յայտնի պիտի ըլլար:

ՇԵՐԵՆՑ

նեց այն կոչին զոր ուղղեցի յանուն կառավարութեան: Ան վստահութիւն յայտնեց կառավարութեան անվիճելի մեծամասնութեամբ: Փոխառութեան յաջողութիւնը եւ այս ընտրութիւնները նոր ուժ մը կուտան մեզի շարունակելու վերականգնումի քաղաքականութիւնը»:

Պ. Ժիւլ Մոք, ներքին նախարարը, իր կարգին վերլուծելով ընտրութեանց արդիւնքը, յայտարարեց թէ «համայնավար կուսակցութիւնը տառապէս ջախջախուեցաւ, իսկ զօր. տը Կոլի կազմակերպութիւնը չկրցաւ շահիլ իր յուսացած յաղթանակը»:

ՓԱՆի ՄԸ ՏՂՈՎ

ՏԱՍԸ ԱԶԳԵՐՈՒ ներկայացուցիչները ժողով դումարեցին Լոնտոնի մէջ, քննելու համար միացեալ Եւրոպայի խորհրդարանին սահմանադրութիւնը: Այս խորհրդարանը նիստ պիտի դումարէ այս ամառ, Սթրազպուրկի մէջ, որ պաշտօնապէս ընդունուած է իբրեւ մայրաքաղաք Միացեալ Եւրոպայի: Լոնտոնի խորհրդակցութիւնները պիտի շարունակուին մինչեւ Զատիկ: Մասնակցող տասը ազգերն են Ֆրանսա, Անգլիա, Պելժիա, Հոլանտա, Լիւքսէնպուրկ, Նորվեկիա, Շուէտ, Տանըմարքա, Իտալիա եւ Իրլանտա: Աւելի վերջը պիտի հրաւիրուի արեւմտեան Գերմանիան:

ԱԻՍՏՐԻՈՑ հաշտութեան դաշնագրին քննութիւնը դեռ կը քաշքշուի, առանց գործնական ելքի մը յանգելու: Երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ, խորհրդային պատուիրակը, Պ. Զարուպին առաջարկեց նպաստէ զրկել այն տարագիրները որոնք կը մերժեն իրենց երկիրը վերադառնալ: Արեւմտեան պետութեանց ներկայացուցիչները պատասխանեցին թէ այդպիսի կարգադրութիւն մը պիտի նշանակէր բռնութիւն բանեցնել: Զարուպին պնդեց, դիտել տալով թէ Աւստրիոյ մէջ տարագիրներ կան որոնք թշնամական գործեր կը կատարեն Ա. Միութեան դէմ:

ԻՐԱՆի յատկացուած ամերիկեան զէնքերու առաջին բեռները Պարսից ծոց հասած են արդէն: Աւելի քան 50 օդանաւեր եւ սակաւաթիւ թեթեւ հրասայլեր գնուած են 26 միլիոն տոլարի: Պաշտօնական շրջանակներու մէջ կ'ըսեն թէ անվնաս են այս զէնքերը եւ սահմանուած՝ Իրանի ներքին ապահովութեան: Մոսկուայի թերթերը ուրիշ մեկնութիւններ կուտան այս սպառազինութեանց:

ԹՈՒՐՔԻԱ որոշեց ճանչնալ Իսրայէլի պետութիւնը: (Ազգաժողովին հաշտարար յանձնախումբին երրորդ անդամը Թուրք է):

150 ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ զրծարաններ ընկերութեան քանդումի դատապարտուած հաստատութիւններ – րու ցանկէն, Մ.Նահանգներու, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հաւանութեամբ: Իրազեկներ կը հաստատեն թէ երեք պետութիւնները հաւանած են նաեւ որ արեւմտեան Գերմանիան առեւտրական նաւեր չունենայ, իւրաքանչիւրը 9000 թոնը չանցնելու պայմանաւ:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի արտաքին նախարարը, Պ. Ցալտարիս, կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ Կորնթոսի ջրանցքին վերաբացման առթիւ, ի ներկայութեան թագաւորին: Իր կարծիքով, Յունաստան եւ Եուկոսլաւիա ուշ–կանուխ պիտի դաշնակցին, պատուար մը կազմելով Ա. Միութեան դէմ որ կ'ուզէ Միջերկրական իջնել: — Յունաստանի բանակը, որուն թիւը 200.000ի բարձրացած է, նոր յարձակողականի մը կը պատրաստուի, խորտակելու համար ապստամբութիւնը: Պելոպոնէսի չրջանը մաքրուած կը համարուի եւ պայքարը պիտի մղուի մնացեալ 25.000 ըմբոստներուն դէմ, Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ մէջ:

ՆիւՅՈՐՔի խաղադութեան համագումարը (Գիտական եւ Մշակութային) վերջացաւ Բշ. օր 18.700 հոգինոց թափորով մը, մինչ հազարաւոր հակառակորդներ կը սուլէին եւ ուրիշ թշնամականներ գոյգեր կ'ընկէին: Փակման ճառը խօսեցաւ Ա–լեքսանդր Ֆատեյեւ, ռուս գրադէտը, փառաբանելով Ա. Միութեան չինարարութիւնը եւ հաւատելով թէ իրենք երբեք պատերազմ չեն ուզեր:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՀԱՑ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

Ապրիլ 3ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Théatre G. Verdiի մէջ, rue d'Alger:

Կը մասնակցին Ա.րաքս, Սիփան, Եփրատ, Տաւրոս եւ Սեւանայ Լիճ խումբերու արեւոյշնե – րը եւ թեւիկները: Մարզանք, ռիթմիք պար, խմբերգ, արտասանութիւն եւ հայկական պարեր: «Շուշանիկ Մամիկոնեան» արեւոյշներու երգչախումբը պիտի ներկայացնէ Ց. Թումանեանի «ՄԱՐՕՆ» հայրենի անուշ յիշատակներով եւ սովորութիւններով: Կը ներկայացուի նաեւ խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը «ԿԼՈՒԼ ՍԿԱՈՒՏԸ», սկաուտական կեանքէ առնուած «ԲԱՐի ԳՈՐԾի Օ–ՐԸ» եւ «ԲԱՆԱԿՈՒՄի ԽԱՐՈՑԿԸ»:

Ա.ճուրդ եւ վիճակահանութիւն կ'ունենայ:

Զեռագործ եւ խմորեղէն արեւոյշներու կողմէ պատրաստուած, մատչելի գիներով:

Բոլորդ գացէք քաջալերելու մեր ժրաջան աղջնոյշները:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 2 Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ Ալհամպրայի սրահին մէջ, 340 Bld. Chave

Պատուոյ նախագահութեամբ Տիկ. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի եւ ներկայութեամբ Շ. ՆԱՐՈՒՒՆԻի

Երգչախումբ (Ս. Ան), հայկ. պարեր (Ս. Թերոմ, Լէ զ'Օլիվ), մարզական ցոյցեր (Էքս, Լէ Մէլ): ՄՐՑՈՒՄ 12 մասնաճիւղերու լաւագոյն արտասանողներուն եւ երգողներուն մէջ:

Հայկական եւ եւրոպական պարեր Ս. Լուի Ն. Ս.ի Սիամանթօ նուագախումբին ղեկավարութեամբ:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՋի ՕՐԸ ՌՈՄԱՆի մէջ, ապրիլ 2–ին, ժամը 21ին, St. Barnardի սրահին մէջ:

Կը խօսի ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ (Կրընոպլէն)

Կը ներկայացուի «ԶԻՒՆԱՒՈՑՐԸ» եւ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը:

ՊԱՏԱՐԱԳ – ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Տէր եւ Տիկ. Հայկ եւ Օլէմփ Միւղիքեան եւ զաւակները (Պոմոն–Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Կարապետ եւ Անդինէ Տիշեան (Պէյրութ) կը ծանուցանեն թէ, իրենց մօր՝ Տիկին ԽՈՍՐՈՎՈՒհիի ԿՈՍՏԱՆԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս եւ Միւղիքեան, Կաւաեան, Տիշեան, Լաֆճեան եւ Պողոսեան, համայն ննջեցելոց հոգւոյն հանգիստ, պատարագ եւ հոգեհանգիստ տեղի պիտի ունենայ, այս կիրակի Պոմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ ժամը 11ին: Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ Ս. ՇԱՄՈՆի ՄԷՋ

Երեկոյթ խնջոյք, այս շաբաթ, ժամը 9ին rue de la Brosse դպրոցի սրահը:

Նախագահութեամբ ընկ. Ց. ՊԵՏԻԿԵԱՆի: Կը խօսի ընկեր ԶԻՔԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մուտքը ազատ է

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հիւս. եւ Հարաւային Ամերիկա եւ Արեւելք Որեւէ ընկերութեան հետ կամ օգնականով մեկնելէ առաջ ձեր տոմսերուն համար՝ Դիմեցէք ԵՂԻՇԷ (ԺԱՆ) ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի որ 30 տարուան փորձառութիւն ունի American Lloyd, 48 rue de la République, ՄԱՐՍԷՑԼ Հեռաձայն C. 47-22: ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ ՁՐԻ ԿԸ ՏՐՈՒԻ

ԿԻՐԱԿԻ 3 ԱՊՐԻԼ 1949 ԺԱՄԸ 20.45Ին

SALLE D'IÉNA ի մէջ • Métro IÉNA

10. Avenue d'Iéna • PARIS (16e)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Հանրածանօթ դերասան

ՎԱՂԻՆԱԿ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի

25 ամեայ թատեր. գործունէութեան ի պատիւ

ԻՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵՆ

ՀԵՏՔՐԱԹ

ԿԱՄ ԲԱՑԱՌԻԿԻՆ ՎՐԷԺԸ

Տրամաթիքական էթիւդ 1 գործողութեամբ

ՃԱԿԱՏԱԳՐԸ

Տրամ 1 արար

ԹՕԻ

Ծիծաղաշարժ զաւեշտ 1 արար

Մանրամասնութիւնները յայտագրով

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ա.հա – րոնեան» խումբի անդամական ժողովը՝ այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Sociétés Savantesի G սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆր. Կ. Խաչէ Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ, սովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Սէնթ Անթուանի Ֆր. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ կէսօրէն վերջը ժամը 2ին եղիչէ կարապետեանին բնակարանին մէջ, Vallon de Tuves, Սէնթ Անթուան:

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի «Իրիսատիւր» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, «Ա.հարոնեան» ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը ՏԷՍԻՆի ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին: ԱՊՐԻԼ 24ին, կիրակի կէսօրէ վերջ:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկայ:

ԲԱՑՈՒՄԸ Է

ՀՐԱԶ ՏԱՐՕՆԵԱՆի

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

Օժտուած կատարելագոյն եւ նորաձեւ մեքենաներով

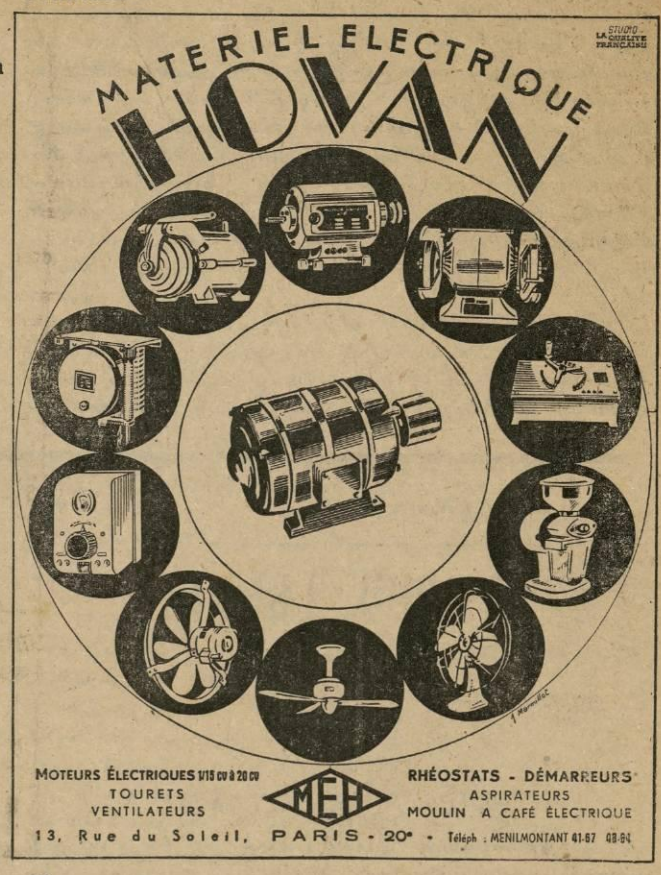
ՓԱՐԻԶի ՃԻՇՏ ԿԵԴՐՈՆԸ

12 Rue Rochambeau — Tru. 64-57 Métro Cadet

Ընդունելութեան օրերն են Բշ. Գշ. Ուրբաթ եւ շաբաթ: Զրի խնամք կարօտեալներուն ուրբաթ առաւօտները:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A NERCESSIAN

REVENDEURS, EXPORTATEURS, ÉLECTRICIENS, s'Adresser :

VENTE AU DETAIL:
14 rue Rochambeau (9) Métro Cadet
2 rue du Soleil (20) Métro Place des Fêtes
23 rue des Maronites (20) Métro Menilmontant
5bis, rue Mortillet GRENOBLE (Isère):

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՏՈՒՆԸ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխոյով

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — պուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վաճառք Ծնօրէն Պ. ՍՈՒՐԲԻՆ ՅԱՄԱՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1923 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e)

Վճ. 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 սիգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 31 Mars 1949 Հինգշաբթի 31 ՄԱՐՏ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année № 5809—Նոր շրջան Թիւ 1220 Եմքագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր

ՄԵՐ ԼՈՍԿՈ

«Ա՛Լ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՉԵՆՔ ՈՒԶԵՐ»

Քաղաքական խորհրդակցութեանց եւ դոյն – ղդոյն դաշինքներուն հետ, հրապարակային ժո– ղովներն ու ժողովրդային հրճշտուքներն ալ իրա– րու կը յաջորդեն : Միչտ յանուն խաղաղութեան :

Երկու օր առաջ վերջացաւ Գիտական եւ Մշա– կութային համագումարը, Նիւ Եորքի մէջ, նա– խաձեռնութեամբ համայնավարներու եւ ուղե – կիցներու :

Ամէնէն բազմանդամ պատուիրակութիւնը կը կազմէին Մոսկուայի ներկայացուցիչները, ա– ռաջնորդութեամբ վիպասան Ֆատեյեւի, որ մեծ– նոյն առեն նախագահն է Գրողներու Միութեան :

Թէ ասոնք եւ թէ արեւելեան Եւրոպայի ներ– կայացուցիչները դիւրաւ անցագիրը ստացան, իսկ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ պատուիրակները մերժուե– ցան, պատճառաբանութեամբ մը որուն գաղտնիքը Ամերիկացիները գիտեն :

Այսպէս կամ այնպէս, համագումարը տեղի ունեցաւ հակառակ ընդդիմադիր խմբակցու – թեանց բուռն բողոքներուն եւ ղղրդադին ցոյցե– րուն : Ամէնէն առաջ Նիւ Եորքի կառավարիչն էր որ մերժեց արգիլել ժողովը, այդպիսի քայլ մը համարելով կաչկանդում դաղափարական ազա– տութեան :

Ժողովին արգի՞լքը,— Միօրինակ մեղա – ղրանքներ, ներսէն եւ դուրսէն :

— « Արեւմտեան պետութիւնները պատերազմ կը պատրաստեն : Ա. Միութիւնն է խաղաղութեան պահպանը : Պէտք է ջնջել Ատլանտեանի դաշինքը, որ պատերազմի նախանշան մըն է եղեւ.» :

Այս առթիւ ալ շողշողուն բանաճեւեր քուէար– կուեցան, որոնց առաջինը կը տրամադրէ ուժ տալ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան :

Փակման ճառին առթիւ, խորհրդային դրա– դէտը, Ֆադեյեւ, քննադատեց ամերիկացի ու– սուցչապետի մը հետեւեալ յայտարարութիւնը,— «Երկու աղդերն ալ կը տառապին «փարանոյա»յէ — կը խուսափին իրենց սեփական սխալներէն, «պատերազմի հրձիգ» անուանելով դիմացինը :

Եւ նորէն փորձեց համոզել թէ Ա. Միութեան ամբողջ տարածութեան վրայ չկան տարբեր որ պատերազմ ուզեն : Քրքրեց պատմութեան էջերը, ապացուցանելու համար թէ Ռուսիա միչտ արշա– ւանքներու ենթարկուած է ութ դարերու ընթաց– քին, քանդուած եւ վերաշինուած է : «Ամերիկա– ցիները պէտք է հասկնան, վերջապէս, թէ ա՛լ յոդնած ենք այս գործերէն» :

Զենք յիշեր ուրիշ հաւաստիքներ, որոնք ե– թէ իրականութեան համապատասխան ըլլային , նախ ... Երկրորդ Աչխարհամարտը չէր պայթեր, Հիթլէր – Սթալին դործակցութեամբ :

Տակաւին չենք խօսիր ամբողջ արեւելեան Եւ– րոպայի ահաւոր դերութեան մասին, որ իր նմա– նը չունի ժամանակակից պատմութեան մէջ :

Այս անողոք ճշմարտութիւնը յիշել՝ չի նչա– նակեր արդարացնել միւսներուն աչխարհակալու– թիւնը :

Արդ, ի՞նչպէս կարելի է խօսիլ խաղաղու– թեան, ազատութեան, ժողովրդապետութեան մա– սին, երբ միլիոնաւոր ժողովուրդներ կը տքան անլուր, բարբարոս լուծի մը տակ, կը տրորուին նոյն հարթիչ դլանով

Բայց եւ այնպէս, ողջունե՛նք ինչ ձեռնարկ որ կը կատարուի, ապահովելու , ամրապնդելու հա– մար խաղաղութիւնը : Փարատելու համար նոր սպանդներու, դղրդադին փլուզումներու մըղ– ձաւանջը :

Այդպիսի ձեռնարկ մըն ալ կազմակերպուած է Փարիզի մէջ, նախաձեռնութեամբ նոյն հոսանքին :

«Համաչխարհային ժողով խաղաղութեան կու– սակիցներու», յառաջիկայ ապրիլ 23ին եւ 24ին , մասնակցութեամբ 1500 պատուիրակներու , աչ– խարհի բոլոր ծայրերէն :

Ի՞նչ տարակոյս որ ուրիշ հոսանքներ ալ, նոյնպէս «կուսակից խաղաղութեան», բացատա – կան դիրք մը պիտի բռնեն :

Արդարեւ , այնքան ծաւալած , խորացած է փոխադարձ անվստահութիւնը որ, բոլոր ճարտա– սանական մարդանքները ջուրի ձայն կուդան աչ– խատաւոր բազմութեանց համար :

Որ եւ է նոր պատերազմ ամէնէն առաջ պիտի փոչիացնէր փոքր ժողովուրդները : Շ.

ՕՐ Ը ՕՐՔ Ն

ԱՁՍ Ի՞ՆՉ ԱՆՍԱՀՄԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ Է

«Որո՞ւն»ը — պիտի հարցնեն, միայն խորա – գիրը կարդացողները :

Մէկը պիտի մտածէ,— անպատճառ Մ. Նա– հանդներու «պօմպ աթոմիք»ին կամ անհաչուելի հարստութեան մասին է խնդիրը : Ուրիչ մը պիտի ենթադրէ թէ Ա. Միութեան անյաղթելի բանակ– ներուն համար է : Չեն դուչակած : Ոչ իսկ Անգլիոյ դիւանադիտութեան երբեմնի թաքուն ծալքերուն կ'ակնարկենք :

Պարզապէս Հ. Ց. Դաչնակցութեան անսահ – ման ու անչափելի՛ կարողութեանց մասին է խօսքը :

Եթէ կը տարակուսիք,անդամ մը աչքէ անցուցէք սա «հակառակորդ» կոչուած մամուլը :

Երկրագունդին վրայ տերեւ չի չարժիր առանց այս երեք պանծալի դիրերուն :

Ճկուն, դիւանագէտ եւ ամենակարող, մեր աղդային կուսակցութիւնը ամէն տեղ, ամէն ու– դածը ընելու հնարաւորութիւն ունի : Ես չեմ ը– սողը, «էնդի դիմիններն» են :

Տեղ մը «ճակատ»ները լուծել կուտայ : Ֆը – րանսայի ազդ. ժողովին մէջ, ուղածը ըսել կու տայ այս կամ այն երեսփոխանին : Այլուր կրնայ տարիներով չեռաձգել տալ թեմականընտրութիւն– ները, պետութեան միջոցաւ : Ադին, մատի շար– ժումով մը բանակներ կը կազմէ, ձեռքերը դրպա– նը դրած, Ա. Հայաստանի վրայ քալելու համար :

« Ատոնք հէ՛չ», պիտի ըսէր մեր բարեմիտ պիւղացին :

Դաչնակցութիւնը տակաւին կրնայ Ամերիկան պատերազմի մղել, իր «իմպերիալիստական» նը– պատակները իրականացնել, աչխարհի երեսէն բոլոր համայնավարները «մաքրելով, իսկ ռամ– կավարները «բանտերու նկուղներուն» մէջ փը – սեցնելով :

Ատոնք ալ ոչինչ, կ'ըսեմ ես :

Հապա եթէ յանկարծ «քէյֆ»ը ուղէ եւ բոլոր ռամկավար ջոջերուն ու պրոլետարներուն «խօսե– ցնող» հեղուկէն ներարկէ եւ զանոնք խոստովան– ցընէ ...

«Ո՛հ, այն առեն ես կը մեռնիմ...», պիտի բացագանչէ մեր «դեմոկրատ», Հայաստանասէ՛ր ոչ – համայնավար, այլ զուտ «բոլորտիքեան» կուսակցութիւնը : ՍՕՍԻ

Պոլսոյ Պատրիարքարանի տագնապը

Ինչպէս դրած էինք, Պոլսոյ մէջ 30 եկեղեցա– կանները Կրօն. ժողով գումարած եւ միաձայնու– թեամբ պաչտօնէ արձակած են Գէորգ արք. Ա– լաստանեանը, պատր. տեղապահ նչանակելով Հմայ– եակ Ծ. Վ. Պախթիյարեանը : Այս վերջինը իր անդրանիկ հովուական թուղթին մէջ պարզելով ամբողջ անցուդարձը, կը յայտարարէ .

— « Տ. Գէորգ արք.ի նպատակը կը կազմէր , եկեղեցական կարդ տարբերը հեռացնել, ուրիչ– ներ ահաբեկել, միմիայն յոգուտ իր անձնական շահուն : Աւելի պարզ խօսինք : Քաղաքական դէպ– քերը եկան հաստատել թէ Տ. Գէորգ արք.ի միակ նպատակն էր եղած , հոգեւորական ասպարէզէ հե– ռացնել այն բոլոր եկեղեցականները որոնք իրենց կոչումին եւ պարտականութեան բերումով իրա– ւասութիւն ունէին եկեղեցական կարգ կանոնը վե– րահաստատելու ,իր հնդամեայ անհակակչիռ դոր– ծունէութեան հաչիւը պահանջելու եւ ի հարկին դինքը պաչտօնէ զերծ կացուցանելու : Ահա այս հեռապատկերէն սարսափած ու շլմորած, Տ. Գէ– որգ արք. պատմութեան անննախընթաց քայլը կ'առնէ եւ ապօրէն կերպով կը փորձէ կախակայել համագումարի նախաձեռնարկ եկեղեցականները , որպէսզի կարենայ տեւականացնել իր միահեծան տիրակալութիւնը, որ այնքան արդար դայրոյթ պատճառած է հաւատացեալ հօտին :

Հետեւաբար եկեղեցւոյն դերագոյն չահը եւ մեր համայնքին դերագանց վարկը կը պահանջէր այլեւս , օրինաւորապէս զերծ կացուցանել Տ. Գէ– որգ արք.ը իր տեղապահական ծանր եւ պատաս– խանատու պաչտօնէն, եւ միայն երեք ամսուան համար, մինչեւ պատրիարքարանընտրութիւն՝ տե– ղապահ կարգել Տ. Հմայեակ վարդապետը, որ ի նպաստ Տ. Մեսրով Ծ. Վրդ.ի հրաժարեցաւ, սա– կայն յայտնուած միահամուռ փափաքին վրայ ըն– դունեց նոյն պաչտօնը ստորագրելով այժմէն 30 Յունիս 1949 թուակիր իր հրաժարականը :

Տ. Գէորգ արք.ի պաչտօնէ զերծ կացուցման եւ նորընտիր տեղապահին բնորոչման մասնա– գիտները՝ երեք օրինակ պատրաստուելով նախ տեղւոյն վսեմ. կուսակալին մատուցուեցաւ յա– տուկ պատգամաւորութեամբ մը» :

Ջօր. ջր Կոլ կը պահանջէ նախ Թրանսիան վերագինել

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Է ԱՏԼԱՆՏԵԱՆի ԴԱՇԻՆՔԻՆ.— ԿԸ ՄԵՐԺԷ ՄԻԱՑԵԱԼ ԳԵՐՄԱՆԻԱ ՄԸ.— ԿԸ ՊԱ– ՀԱՆՋԷ ԼՈՒԾԵԼ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ, ԱՐՁԱԿԵԼ ՓԷԹԻՆԸ, ԵՒՆ. :

Ջօր. ջր Կոլ Գչ. օր մամուլի ասուլիս մը սարքելով, մանրամասնօրէն պարզեց իր տեսա– կէտները օրուան հարցերու մասին : Այս առթիւ դանազան հարցումներ ուղղուեցան, որոնց պա– տասխանները մեծ ուչադրութիւն գրաւած են քա– ղաքական շրջանակներու մէջ :

Ջօրավարը նախ դիտել տուաւ թէ Նահանդա – յին Քարհուրդներու ընտրութեանց մասին կատա– վարութեան հրատարակած տեղեկագիրները չեն պարզեր իրական կացութիւնը : Իր յայտարարու– թեան համաձայն, Մարտ 20ի եւ 27ի քուէարկու– թիւնները վճռապէս կ'ապացուցանեն թէ ինք եւ իր կազմակերպութիւնը երկրին վստահութիւնը կը վայելեն : Եւ պահանջեց Ազգ. ժողովը լուծելով նոր ընտրութիւն կատարել անմիջապէս, փորձե– լու համար իր ուժը :

Ներքին քաղաքականութեան մասին խօսած աեն, զօրավարը պահանջեց վերջացնել մաքրա– դործումի գործողութիւնները : « Վերադինութեան պարագաներ կան, այլ մանաւանդ ներքին արժա– նի դործեր : Թոյլատրելի չէ իր մոլորած երիտա– սարդութիւն մը փոխ բանտերու կամ արգելարան– ներու մէջ» :

Այս առթիւ յիչեց նաեւ մամուլէ փէթէնի պա– րագան, «ազդային եւ մարդկային մեծ ողբերգու– թիւն մը» կոչելով դայն : Ըսաւ թէ «անհրաժեչտ էր որ Ֆրանսան պատժէր դայն, որովհետեւ ան իր անձէն վրայ կը խորհրդանչէր անճնատրութիւնը եւ — եթէ նոյնիսկ բոլորովին ուղած չըլլար — դործակցութիւնը : Այսօր 93 տարեկան ծերունի մը ունինք մեր դիմացը. ծերունի մը որ մեծ ծա– ռայութիւններ մատուցած է Ֆրանսայի : Ինչո՞ւ այս ծերունին մեռնի առանց նորէն տեսնելու ծա– ռեր, ծաղիկներ, մարդագետին մը եւ բարեկամ– ներ : Կը կարծեմ թէ ևկած է ժամանակը անհրա– ժեչտ միջոցները ձեռք առնելու, որպէսզի ան մեռնի պատչաճ արժանաւորութեամբ, իբրեւ ան– վնաս ծերունի մը» :

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Պատասխանելով քաղաքական հարցումներու, զօրավարը ջերմ գոհունակութեամբ ողջունեց Ատ– լանտեանի դաշինքը, «իրրեւ խիստ բարեդէպ եւ կարեւոր դիտաւորութիւն մը» : Բայց, յայտարա– րեց թէ՝ «արեւմտեան Եւրոպայի եւ Ֆրանսայի պաչտպանութեան համար, դաշինքը գործնական արժէք պիտի ունենայ եթէ Ֆրանսա ինք ապահո– վէ իր ազգ. պաչտպանութիւնը : Ամերիկացիները պարտաւոր չեն դինք տալ Ֆրանսայի մը, առանց դիտնալու թէ պիտի գործածէ դանոնք եւ լաւ պի– սի գործածէ : Ֆրանսայի պարտականութիւնն է վերաղինուիլ եւ պատրաստուիլ արչաւանք մը վա– նելու : Ան պէտք է ճչդրիտ երաչխիքներ ունենայ Ամերիկայի անմիջական օդնութեան մասին , ստուդելով թէ ինչքան ժամանակի մէջ պիտի հասնի այդ օդնութիւնը : Պատմական եւ աչխար– հագրական սխալ մըն է արեւմտեան Եւրոպայի պաչտպանութիւնը կեդրոնացնել Անգլիոյ մէջ : Ֆրանսան է արեւմտեան Եւրոպայի պաչտպանու– թեան բանալին եւ նախ զայն պէտք է վերադինել : Ինչ ալ պատահի, անոնք որ ստուերաթիռ պիտի կուտին Հեինդոսի կամ Էլպայի վրայ, որեւէ պա– տերազմի առաջին չրջանին, Ֆրանսացիները պի– տի ըլլան անվրէպ : Հետեւաբար, պէտք է Ֆրան– սայի վրայ կեդրոնացնել արեւմտեան Եւրոպայի պաչտպանութիւնը եւ Ֆրանսա պէտք է ստանձնէ պատասխանատուութիւնը » :

Գալով Գերմանիոյ, զօրավարին կարծիքով Եւրոպան կրնայ փրկուիլ Ֆրանսայի եւ Գերմա– նիոյ համաձայնութեամբ : «Զկայ Եւրոպա առանց այդ համաձայնութեան : Եւ չի կրնար ըլլալ Փը– րանքեւդերման համաձայնութիւն , եթէ պիտի վերակազմուի Ռայխը, փոխանակ դերման պե– տութեանց դաչնակցութիւն մը հաստատելու եւ Ռուրի չրջանը Եւրոպական հսկողութեան տակ դնելու : Գիտեմ որ ամերիկեան քաղաքականու– թիւնը նկատի չառներ այս պարագան : Իսկ Անգ– լիացիները Եւրոպան միչտ եռեւակայած են իրրեւ Ֆրանքեւդերման պայքար մը, ուր իրաւարարի դեր կը կատարէ Անգլիան : Մենք կրնանք Եւրո– պան վերակազմել երբ Գերմանիան վերածուի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Երգրոմ

ՄԱՐԴԻԿ — Թուրք գրագետ Խոսրով Շավլի Ալեքսանդրեթը, որուն գրագիրները Ծարոն Ալեքսանդրեթ, Տարոն Ալեքսանդրեթ եւ ասոնց նմանները Եղած Արդէն Ալեքսանդրեթ Եղած Ալեքսանդրեթ Եղած Ալեքսանդրեթ Եղած

Բժ. Մ. Մալաքեան

Ազգի «Ազատ Օր»ին մէջ հրատարակուած մահազդէ մը (9 Փետրուար) ցաւով կ'իմանանք թէ հիւանդանոցին մէջ մեռած է Բժ. Մովսէս Մալաքեան: Ուրիշ ոչ մէկ տեղեկութիւն:

Պոլսոյ բժիշկներէն Ա. Ն. Մեզպուրեան հետեւեալ կենսագրական տեղեկութիւնները կը հրատարակէ «Ժամանակ»ի մէջ, հանդուցեալ բժիշկի մասին, որուն մտերիմն եղած է.—

Ողբացեալ Տօքթ. Մալաքեան, որդի Կարապետի, ծնած է 1876ին, Թէքիրտաղ: Նախնական կրթութիւնը Ազգ. վարժարանի մէջ ստանալէ ետք. իր ուսումը շարունակած է Թէքիրտաղ Կէլիսլուեան միջնակարգ դպրոցին մէջ, ուրկէ ընթացաւարտ ելած է 1893ին: Ցետոյ մեկնած Ֆրանսա եւ հետեւած Նանսիի երկրագործական վարժարանին եւ վկայուած 1897ին: Ապա անցած է Մոնփէլիէ եւ համալսարանի գրական ճիւղին հետեւելով վկայականին արժանացած է 1898ին: 1898—1899 տնօրէն Սիլիվրիի Ազգ. վարժարանի: 1899—1902 Էտիրնէի Թաղային վարժարանի տեսչութեան պաշտօնը ստանձնած է: Այդ պաշտօնէն կախակայուած իտալահպատակ ըլլալուն: 1900ին Մոնփէլիէի բժշկական ուսանող արձանագրուած: Ըստ Մալաքեանի մեզ հաղորդած ինքնակենսագրութեան, 1901ին անուանուած ներքին բժիշկ Աբդիւլ Հիւանդանոցին: 1906ին բժիշկ վկայուած է եւ հաստատուած ծննդավայրը՝ Թէքիրտաղ: 1908ին անուանուած Պարսկաստանի դեր հիւպատոս Թէքիրտաղի: Թուրք իտալական պատերազմի ընթացքին Իտալիա մեկնած: Ընդհանուր առաջին պատերազմին Ֆրանսա դառնած: Զինադադարէն մինչեւ 1922, հելլէնական զրաւման վերջաւորութիւնը դարձած իր բժիշկ Թէքիրտաղ, տրականութեան պակասէն զարձեալ անլոյս, եւ..

Այժմու էրզրում դառն իրականութիւն մըն է:

Նոր էրզրում մը պիտի չինուի, ընդհ. քննչութեան սենեակին մէջ, սեղանին վրայ ահագին ծրարաձիրներ տեսայ: Քաղաքին արեւմտեան գետնին վրայ, պիտի կառուցուին պաշտօնատուներ, կայաններ, դրամատուններ, բնակարաններ, վարժարաններ, դարաստաններ, աւազաններ, սինեմա, թատրոն, եւ քաղաքինայդ մասը քանի մը տարիէն պիտի ժայթքի դալարագեղ ծառաստանի մը նման:

Հապա՞ քաղաքին կայարանի մասը: Հոն ալ պիտի չէնուին, աշխատանոցներ, գորեղի չոեմարաններ, հիմնարկներ պիտի չինուին եւ պիտի կազմուին առանձին աշխարհ մը: Միլիոններ պէտք են, հիմնելու համար մեծ ջրմուղը եւ անոր ուժով էլեկտրականայան մը: Նորը կը յաջորդէ հինին եւբոր ամուր բաղուկով չունչ ու կենդանութիւն կուտայ քաղաքին:

Ազգ մը ոչ թէ իրը դանդուած, այլ իրը տեղատարածական ուժ կը փայլի: Մեր պատիւը այս տեղ է ահաւասիկ: Այսպիսի գործերն են որ իրենց պերճախօսութեամբ մարդկային պատիւը կ'արտայայտեն եւ կը սրբագործեն:

Փրկենք մեր պատիւը:

Զարեհ Գավէզեան

ՆԻՍ, 27 Մարտ.— Երէկ ցուրտ հողին յանձնեցինք, վաստակաւոր հայ թարգմանիչ եւ հրապարակագիրը, Զարեհ Գավէզեան:

Ծնած է Նիկոմիտիա (Իզմիտ), 17 Յունուար 1869ին: Իր նախնական ուսումը կը ստանայ քաղաքին ազգ. վարժարանը: Ապա կ'անցնի Պոլիս, Պէրպէրեան վարժարանը, աշակերտելով Ռեթէոս Պէրպէրեանի, որուն յիշատակը միշտ վառ մնացած էր իր մէջ:

Ուսումը աւարտելէ վերջ կը մտնէ Արեւելեան երկաթուղիներու վարչութեան մէջ, պաշտօնավարելով մինչեւ 1899: Այնուհետեւ կը նուիրուի առեւտրական ասպարէզին, հասնելով բարձր դիրքի մը, չնորհիւ իր ուղղամտութեան: Մինչեւ 1914 եղած է Բիւթանիոյ Գաւառ. ժողովի անդամ, մասնաւորապէս կրթական մարդին մէջ: 1915 ապրիլ 11-24ին Զարեհ Գավէզեանն ալ միւս մտաւորականներու հետ կը բժժնէ իր ժողովուրդի ճակատագիրը, ձերբակալուելով կ'աքսորուի Սուլթանիէ: Աքսորի ընթացքին կը կորսնցնէ իր կինը, Ծննդավայրին մէջ: Ապա աքսորի ճամբուն վրայ գտնելով իր հինդ զաւակները, կը յաջողի անցնիլ Զմիւռնիա, ուր երկար տարի կը վարէ աղգային վարժարաններու կրթական յանձնախումբը:

Տարաբախտ Սեդրակ Թոքաճեանի հետ կը վարէ «Հորիզոն»ի խմբագրութիւնը: Նոյն տարի աշխատակցելով «La Reforme» եւ «La Libérté» փրանսերէն թերթերուն: 1922 Իզմիրի աղէտին դէմ կ'իյնայ Թուրքերուն ձեռքը, բայց չատ չանցած՝ հրաշքով մը կ'ազատի եւ կ'անցնի Միտիլլի կղզին, ապա Աթէնք եւ վերջապէս Ֆրանսա, 1924ին:

1933էն ի վեր քաշուած էր գործօն աշխատանքէ եւ նուիրուած գուտ գրական եւ մանաւանդ թարգմանչական աշխատանքներու: Տանօթ էր Ֆրանսերէն, Թուրքերէն, յունարէն լեզուներու, եւ քաջատեղեակ հայերէնի:

Ունի դէղ մը ձեռագիրներ, որոնց մէջ ամէնէն կարեւորն է «Նարեկ»ի հարազատ թարգմանութիւնը Ֆրանսերէնի: Արդիւնք երկար տարիներու լուռ աշխատանքի մը:

Վերջերս կ'աշխատակցէր Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի օրկան «Հայաստան»ին, թարգմանութիւններով:

Անոնահման պաշտամունք եւ յարգանք տիրէր դէպի մեռելները՝ գուրգուրանք դէպի նոր սերունդը եւ սէր դէպի «Ճառագ»ը, որուն հաւատարիմ ընթերցող մըն էր:

1949, Մարտ 18ին տեղեցաւ կաթուած մը, կորսնցնելով խօսելու կարողութիւնը: Ցետոյ հարուած մը եւս, որ անդամալուծեց մարմնին կէսը: Մարտ 24ին, ուրեմն վեց օր վերջ փակեց իր աչքերը յաւիտենապէս:

Շարաթ օր իր դագաղին կ'ընկերանար բարեկամներու եւ ընկերներու խուռն բազմութիւն մը: Նիսի Մատրէնի Հայոց եկեղեցիին մէջ թաղման արարողութենէն վերջ դամբանականներ խօսեցան պատարագիչ քահանան, ընկեր Հայրապետը, իսկ բարեկամներուն եւ ընկերներուն կողմէ ընկեր Շահան Զօտեան: Բոլորն ալ վեր հանեցին՝ լաւ Հայուն, հեղինակին, թարգմանիչին եւ պարկեշտ առեւտրականին բարձր յատկութիւնները:

Հայ դրչի լուռ պահակ, հողը թեթեւ կրէ վրադ:

Շ. ՍԵՒԱՆ

13.000.000 ՈՐԲԵՐ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԷՋ

Ունէսքոյի հրատարակած տեղեկագրին համաձայն, Եւրոպայի մէջ կան 7.500.000 ցիրուցան մանուկներ, առանց հաշուելու 4.500.000 աքսորականներ: Եւրոպայի որբերուն թիւն է 13 միլիոն: Միայն Վիէննայի մէջ կան 29 հազար որբեր: Ցունաստանի մանուկներուն 12 %ը որբեր են:

Կացութիւնը չատ աւելի ծանր է Իտալիոյ մէջ: Միայն Հռոմի ընկերիկներուն թիւը կը հաշուեն 65 հազար: Նափոլիի մէջ՝ 75 հազար: Միլանի մէջ ալ կան 40.000 ծնողազուրկ երախաներ: 1946ին ամբողջ Իտալիոյ մէջ կային 3 միլիոն անտուն երախաներ: Անկէ ի վեր այս թիւը իջած է 390 հազարի:

Ֆինլանտայի մէջ 24 մանուկներէ մէկը որբ է: Լեհաստան ունի 1.700.000 որբեր, իսկ Հունգարիոյ մէջ մէկ միլիոն անպատսպար երախաներ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (132)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԶ.

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀՐԵՇՏԱԿԸ

Ուստի երկրորդ օրը երբրանակը եկաւ, եւ սկսաւ խօսք բանալ, Թորոս բացարձակ իրեն իմացուց թէ վինք իրրեւ դատաւոր ընդունելու պատրաստ էր, միայն թէ Օչին պէտք էր որ դար ներկայ ըլլար եւ պատասխանէր ամէն ամբաստանութիւններու:

Թէպէտ Օչին այս պայմանը ընդունելու չատ դէմ կեցաւ, բայց կնոջմէ ու բոլոր ընտանիքին յորդորներուն չկրնալով դիմադրել, մանաւանդ թէ փրկութեան ուրիշ յոյս մըն ալ չունենալով, պարտաւորուեցաւ յանձն առնել:

Եւ ահա խաղաղութեան հրեշտակը ակամայ եղաւ դատաւոր:

Թորոս հոն մի առ մի կը ցուցնէր բոլոր անցեալին մէջ թէ ինչչափ ատելի եւ վնասակար դըտած էր միշտ պատերազմը եւ թէ անոր համար իր երկու եղբայրներուն հետ քանի քանի անգամ աւրուած էր, եւ թէ ի՞նչպէս պարտաւորած իր ազգին պատիւին եւ աղատութեան համար պատերազմելու ընդդէմ Օչիներու եւ այլազգիներու եւ թէ միշտ այս ամէն պատերազմներու մէջ թէ որ Օչինի անձր իրեն դէմ դանուած չէր, իր դրդռութիւնները միշտ դանուած էին. թէ որ իր եղբօրը Սեւիրանէի անդութ սպանութեան գործակից չէր, կամակից ըլլալուն ապացոյցները ի ձեռին ունէր:

«Թէ որ անոր մահուանէն վերջը Թորոս եւ Հայերը, Յոյները խորտակեցին եւ անկարող ըրին, Օչին աւելի Յոյն քան բոլոր Յոյները՝ թուրք թուրքի վրայ կը դրէր հրաւիրելով դարձեալ կայսրը պատերազմի եւ իմացնելով թէ՝

«Քանիոր Ռուբինեան ապստամբ զարմը մնար աշխարհիս վրայ եւ բնակչին չըլլար, Կիլիկիա խաղաղութիւն պիտի չգտնէր յաւիտեան»:

Եւ այս թունաւոր խօսքերը այն միջոցին կը դրուէին երբ ինք Թորոս իր մէկ հատիկ զաւակը անոր տղուն հարսնութեան կուտար, չնորհելով փրկանքի դինը եւ պատանդ իր փեսայացնելով: Եւ խօսքերը բաւական չհամարելով կ'առնէր կը դնէր մէջտեղ Օչինի ստորադրութեամբ գրուած գրերը որ անուրանալի վկաներ էին իր ըսածնեբուն:

Եւ երբ ան եւ Ներսէս ինքն ապշած ընդարմացած բերան չէին բանար, այն ատեն դառնալով առ դատաւորն .

— Հայր Սրբազան, ըսաւ, թէ որ Մերուժան, թէ որ Վեհար Սարգիս հոս սա մարդուն հետ նըստած ըլլային, կարծեմ թէ իմ մի միայն պարտքս այս մարդր անոնցմէ տարրերել չէր, այլ հատասարապէս պատժել պէտք էր ըլլալ, չատ եղաւ այսչափ տարիներու համբերութիւնս, եւ ես հիմա իմ անձիս միայն պարտաւոր չեմ այդ դըղեակը հիմնայատակ կործանելու, այլ տուրբ պարտաւորութիւն մըն է ինձ իմ ազգիս համար այս մատնութեան, դաւաճանութեան բոյնը անհետ ընել, վասնզի հոն՝ անոր հանդիպակաց պարիսպներուն մէջ դրուեցան պատրաստուեցան այդ դըրութիւնները, հոնկից ելան Հայ դինուած ձեռքեր իրենց եղբայրներուն արիւններու մէջ թաթխուելու համար, անոր համար ահա տարի մը ժամանակ կ'ըլլայ որ ես հոս այս վրանին տակ կը սպասեմ, ախոռս ձեզի, Սրբազան, որ այսպիսի փեսի մը վիճակեր էք, այնչափ եւ աւելի թերեւս ախտոս ինձի որ այդպիսի հօրմը դաւակը ինձի փեսայացուցեր եմ:

Այս խօսքերը թէպէտ առանց կիրքի եւ հանդարտ ձեւով զրուցուած՝ այնչափ արհամարհանքի ծանրութիւն բեռնաւորեցին Օչինի վրայ, որ գլուխր կուրծքին վրայ խոնարհեցաւ, արձանի պէս մնաց, եւ Ներսէս ախուր հարցուց իրեն թէ՝ այն Թուղթերը իրենը ըլլալը կ'ընդունէ՞ր:

Իսկ երբ նա աչքով միայն «Այո» մըզրուցեց, այն ատեն հրաւիրեց դինքը Լամբրոն դառնալ, եւ մնաց Թորոսի եւ անոր զօրականներուն հետ:

Սկսաւ իր չնորհալի լեզուովը ճառել համոզիչ խօսքերով թէ քրիստոնէական պարտաւորութիւններուն առաջիններէն մէկն է ներողամիտ ըլլալ, եւ թէ վրէժխնդրութիւնը ինչչափ որ քրիստոնէական սկզբունքներու դէմ էր, նոյնչափ ու աւելի մեծ եւ վեհ սրտերու չէր վայելեր:

ՏԵՐԵՆՑ

շարք մը դաշնակցային պետութեանց: Այս տեսակ Եւրոպա մը ունենալով, կրնանք դէպի Ռուսաստան դառնալ եւ կազմել ամբողջ Եւրոպան, մէջն ըլլալով Ռուսիան»:

Զօրավարը զարմանք յայտնեց որ Ատլանտեանի դաշինքին մէջ Ալժերիան չիշած, բայց Թունուզն ու Մարոքը դուրս ձգած են:

Կարեւոր դէպքեր Ուոշինկթընի մէջ

Ցառաջիկայ շաբթու շարք մը կարեւոր դէպքեր տեղի պիտի ունենան Ուոշինկթընի մէջ:

Արդէն իսկ Ամերիկա հասած են արեւմտեան Եւրոպայի արտաքին նախարարները: Ֆրանսայի ներկայացուցիչը կը հասնի այսօր, հինգշաբթի, եւ վաղն իսկ մասնաւոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարին հետ:

Շաբաթ օր նախնական խորհրդակցութիւն մը տեղի պիտի ունենայ Ատլանտեանի դաշինքին գործադրութեան եղանակներու մասին: Կիրակի՝ խորհրդակցութիւններ մասնագէտներու հետ: Երկուշաբթի, (4 ապրիլ) կէսօրէն վերջ պիտի տօնաբաշխուի Ատլանտեանի դաշինքը, ի ներկայութեան նախագահ Թրումընի եւ 2000 հանդիսականներու:

Երեքշաբթի օր պիտի բացուի Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովը Նիւ Եորքի մէջ: Չորեքշաբթի օր Եւրոպայի ներկայացուցիչները պիտի քննեն քաղաքական եւ զինուորական կացութիւնը, Ամերիկայի նախարարներուն հետ:

★ Իրազեկ աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ Անգլիոյ արտաքին նախարարը՝ Պ. Պեւին պիտի խնդրէ Մ. Նահանգներու կառավարութենէն՝ բացորոշապէս պարզել իրենց տեսակէտը Միջերկրական հանեան դաշինքի մասին: Այս առթիւ խորհրդակցութիւններ կատարուած են «Քուէյն Մէրիի» շոգենաւին մէջ, Պեւինի եւ ուրիշ արեւմտեան նախարարներու միջեւ: Միեւնոյն նաւուն մէջ կը գտնուէր Ազգաժողովին խորհրդային պատուիրակը, Պ. Կրոմիքօ:

★ Իտալական կառավարութիւնը պաշտօնապէս հաղորդեց թէ կ'ընդունի անդամակցիլ Ատլանտեանի դաշինքութեան: Ասով տասնի կը բարձրանայ անդամներուն թիւը: Այսօր-վաղը կը սպասուի Փորթուկալի եւ Իսլանտայի պատասխանին:

Նորվեկիոյ խորհրդարանն ալ սկսաւ քննել դաշինքը: Համայնավարները թռուցիկներ ցրուեցին ուննկդիրներու ամպիոնին, յայտարարելով թէ չեն ուզեր Ատլանտեանի դաշինքը»: Ոստիկանութիւնը դուրս հանեց կարմիր ցուցարարները:

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ՄԱՌԻՇԱԼ ՍՈՓՈԼՈՎՄԻ, Գերմանիոյ խորհրդային շրջանին հրամանատարը, փոխ նախարար նշանակուեցաւ Ս. Միութեան զինեալ ուժերուն: Իրեն յաջորդեց զօր. Զուկով:

ԼԵՆԻՆի ՇՔԱՆՇԱՆ առացաւ հռչակաւոր Բեռլինի, այժմ ռերքին նախարար, իր ծննդեան 50-ամեակին առթիւ: Անշուշտ «ի վարձ իր բարւոք ծառայութեանց», ինչպէս կ'ըսեն:

ԶԻՆԱԿԱՆ հրոսախումբեր յարձակում գործեցին Թոնքինի Մոնքէ քաղաքին վրայ: Ֆրանսացիները եւ բնիկները քաղաքին միջնաբերդը պատսպարեցան: Երեսուն Ֆրանսացիներ սպանուեցան: Զինուորական իշխանութիւնը կը ծանուցանէ թէ արշաւանքը ետ մղուած է եւ տէր են կացութեան:

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒ սէնտիքան որոշեց ապատօրէն ծախել կարգ մը նիւթեր (չոքոլա եւն.) ապրիլ 5ին, իսկ կաթնեղէնները՝ Մայիս 1ին: Պատենաւորման վարչութիւնը աղղարարեց որ սպասեն կառավարութեան հրահանգին:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գ.).— Սթերլին 1062 (1125), տոլար 319 (378), դուից. Ֆրանք 80.20 (92.50): Նափոլէոն 4400, դուից. ոսկի 4250, սթերլին 5225, տոլար (20) 20.700, ճոյլ ոսկի 605.000 Ֆր.:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ կառավարութիւնը վճռապէս կը հերքէ այն դրոյցները թէ խլրտումներ ծագած են, ռազմափորձեր տեղի կ'ունենան, Թիթօնսպանութիւնը փորձած են եւն.:—Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը որոշեց նոր դիւրութիւններ ընծայել Եուկոսլաւիոյ ներկայացուցիչներուն, զարկ տալու համար երկրին տնտեսութեան:

ԱԶԳ. ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՆ Զատկի պարգեւը պիտի ըլլայ 55 միլիոն Ֆրանք (13 Ապրիլ): A. եւ B. չարքի տոմսակներու գինը՝ 1750 Ֆրանք, երկուքը միասին՝ 3500: A. չարքին առաջին պարգեւը պիտի ըլլայ 40 միլիոն, B. չարքինը՝ 15 միլիոն: Այնպէս որ կրկնակ տոմսակ ունեցողը պիտի շահի 55 միլիոն Ֆրանք: Միւս պարգեւներն են 10 միլիոնէն մինչեւ հազար Ֆրանք: Համագումար 107.162 պարգեւ, 315 միլիոն Ֆրանք:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 2 Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին մինչեւ առաւօտ Ալհամպրայի սրահին մէջ, 340 Bld. Chave Պատուոյ նախագահութեամբ Տիկ. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի եւ ներկայութեամբ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆիի

Երգչախումբ (Ս. Ան), հայկ. պարեր (Ս. Ժերոմ, Լէ ղ'Օլիվ), մարզական ցոյցեր (Էքս, Լէ Մէլ): ՄՐՑՈՒՄ 12 մասնաճիւղերու լաւագոյն արուասանդներուն եւ երգողներուն մէջ:

Հայկական եւ եւրոպական պարեր Ս. Լուսի Ն. Ս.ի Սիամանթօ նուագախումբին ղեկավարութեամբ:

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՌՈՄԱՆի մէջ, ապրիլ 2-ին, ժամը 21ին, St. Barnardի սրահին մէջ:

Կը խօսի ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ (Կրկնոպոլէն)

Կը ներկայացուի «ԶԻՒՆԱԹՈՑԸՐԸ» եւ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը:

ՊԱՏԱՐԱԳ – ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Տէր եւ Տիկ. Հայկ եւ Օլէմփ Միւղիքեան եւ զաւակները (Պոմոն–Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Կարապետ եւ Անդինէ Տիշեան (Պէյրութ) կը ծանուցանեն թէ, իրենց մօր՝ Տիկին ԽՈՍՐՈՎՈՒՀի ԿԱՏԱԼԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս եւ Միւղիքեան, Կատաեան, Տիշեան, Լաֆճեան եւ Պօղոսեան, համայն ննջեցելոց հոգւոյն հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ տեղիպէտի ունենայ, այս կիրակի Պոմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ ժամը 11ին: Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ Ս. ՇԱՄՈՆի ՄԷՋ

Երեկոյթ խնջոյք, այս շաբաթ, ժամը 9ին rue de la Brosse դպրոցի սրահը:

Նախագահութեամբ ընկ. Ց. ՊԵՏԻԿԵԱՆի: Կը խօսի ընկեր ԶԷՔԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մուտքը ազատ է

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ

Հայ հասարակութեան ուշադրութեան կը յանձնենք որ Պ. ԺՕԶԻՖ ՏՈՍՏՈՂՐՈՒԵԱՆի,

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ

Լաւագոյնն է հարմնիքներուն եւ պարահանդէս – ներուն համար: Դիմել անձամբ կամ դրաւոր.— Հասցէն՝ 163 rue Paul Bert, Lyon:

ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՑԵՐՈՒԻՆ ԱՋԲԸ ԼՈՑՍ ՄԱՐԻԼՈՍԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

151 Cours Lafayette, LYON

Ամէն կարգի արեւելեան եւ եւրոպական մաքուր եւ աժան ուտեստեղէններ եւ պահածոներ: Առաւօսիկ կարգ մը գիներ մեր բաժը ապացուցանելու համար:

ՊԱՄԻԱ քիլոնոց տուփ 130 Ֆրանք

ՉԻԹԱՊՈՒՂ առաջին կարգի 150 Ֆր. քիլօն:

Ձերմակ պլղուր մանր եւ խոշոր քիլօն 90 Ֆր.

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԶԵՂՉ

Lyon հեռաձայն Moncey 40–55

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՀԱՑԵՐՈՒՆ ՏԱՆՈՒՏԻՐ ԹԷ ՎԱՐՁԱԿԱԼ

Եթէ կ'ուզէք գիտնալ ձեր իրաւունքները համաձայն նոր օրէնքներու դիմեցէք անյապաղ՝

ՀՄ. ԵՍՎԷՐԻ

37bis, RUE THUBANEAU

ՇՈՒՏԱՓՈՑԹ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՉԱՓԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. Եղիպատացի կոմիտէի ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի G սրահին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՍԱՐՍԷԼ – ԱՐՆՈՒՎԻԼ.—Հ. Ց. Դ. ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Առնուվիլի սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԱՆԻԷՆ Պուա Ֆոլոմպի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 4ին, կայարանին դիմացի սրճարանը:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի անդամական ժողովը՝ այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Sociétés Savantesի G սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ, սովորական հաւաքատեղին:

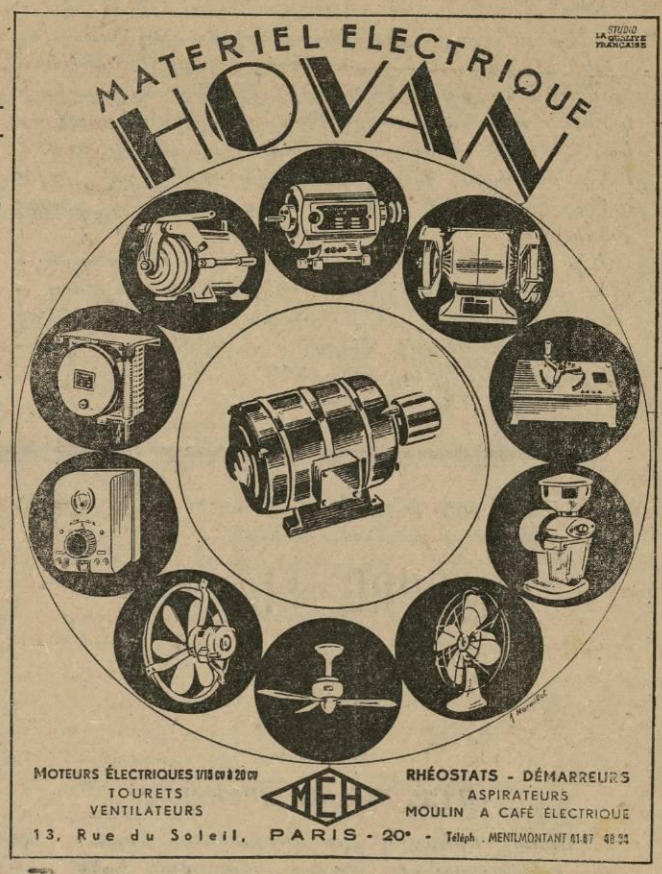
ՄԱՐՍԷՑԼ.— Սէնթ Անթուանի Ֆր. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ կէսօրէն վերջը ժամը 2ին Եղիշէ Կարապետեանին բնակարանին մէջ, Vallon de Tuves, Սէնթ Անթուան:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ.Ց.Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, «Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Նիսի Հ. Ց. Դ. «Գէորգ Զաւուշ» խումբը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Բարգէն Գավէդի եւ պարագաներուն, իրենց ողբացեալ հօր՝ ԶԱՐԵՀ ԳԱՎԷԶԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Անիէն Պ. Քոլոմպի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութիւն կը յայտնէ թաղեցիներուն որ Գթութեան շաբաթի հանգանակութիւնը արդիւնաւորեցին, դրամը հասցնելով 12.535 Ֆրանքի:

REVENDEURS, EXPORTATEURS, ÉLECTRICIENS, s'Adresser :

VENTE AU DETAIL:
14 rue Rochambeau (9) Métro Cadet
2 rue du Soleil (20) Métro Place des Fêtes
23 rue des Maronites (20) Métro Menilmontant
5bis, rue Mortillet GRENOBLE (Isère):

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխալով

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — զուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վաճառք Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԲԻՆ ՅԻՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille